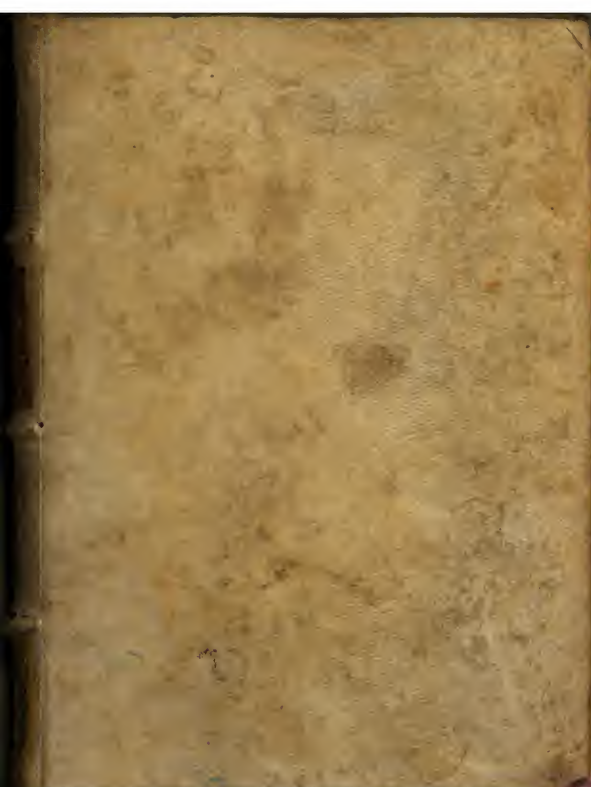

14

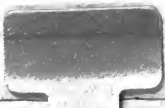
16-d

9

65

W

14-15, 9, 9

166, 41

Septimum Volumen.

ARISTOTELIS
STAGIRITÆ

Extra ordinem Naturalium

Bibliothecæ S. Marci Transpontinæ
varij Libri.
Quibus nonnulli etiam additi sunt
Aristoteli ascripti

ALEXANDRI PROBLEMATVM
LIBRI DVO.

Horum omnium nomina, additamentum, & castigationes,
versâ pagina declarat.

VENETIIS APVD IVNCTAS.
M. D. LXII.

his promissis a. Clavaro.

THE
COUNCIL OF THE
CITY OF LONDON
LONDON

IN THE
CITY OF LONDON

THE
COUNCIL OF THE
CITY OF LONDON
LONDON

BY THE COUNCIL OF THE CITY OF LONDON
LONDON

PRINTED BY THE COUNCIL OF THE CITY OF LONDON
LONDON

THE COUNCIL OF THE CITY OF LONDON
LONDON

IN HOC SEPTIMO VOLUMINE
HÆC CONTINENTVR.

ARISTOTELIS problematum Sectiones duæ de qua
draginta, Theodoro Gaza interprete, plerisque in lo-
cis ex collatione græcorum codicum emendatæ.

Quæstiones Mechanicæ Nicolao Leonico Thomæ in-
terprete, nuper recognitæ, ac variis figuris illustratæ.

De Mundo ad Alexandrum Liber, Gulielmo Budæo
interprete.

De Admirandis Auditionibus Commentariolus, nu-
per Dominico Montesauró Veronensi in latinum
conuersus.

Physiognomicorum liber plurimis in locis diligenter
castigatus, atq; in capita diuisus.

De Coloribus libellus, à Simone Portio Neapolitano
latinitate donatus.

De Spiritu libellus, in capita distinctus.

De Xenophane, Zenone, & Gorgia, noua nuper Ioan-
ni Bernardi Feliciani translatione ad integritatem
restitutus.

De lineis infecabilibus Liber, nunquam antea nec græ-
ce, nec latine impressus, vnâ cum GEORGII PA-
CHYMERII ea de re compendio, hætenus falso
Aristoteli ascripto, nunc vero fidelissime in latinum
conuerso, Iulio Martiano Rota interprete.

Alexandri problematum libri duo, Theodoro Gaza
interprete, nonnullis in locis ad exemplarium græ-
corum veritatem emendati.

De Causis proprietatum elementorum Libellus Ari-
stoteli ascriptus, nunquam antea impressus.

De Causis Libellus ex hebræo in latinum conuersus,
Aristot. seu Auempace, vel Alpharabio, aut Proclo
ascriptus.

Hæc autem omnia ex præfatione clarius percipies.

INDEX SVMMARVM ET CAPITVM QVÆ IN HOC SEPTIMO VOLVME CONTINENTVR.

Summæ Quæstionũ dua-
rum de quadraginta se-
ctionum Problema-
tum Aristotelis.

SECTIO PRIMA.

ORVM,
quæ ad
medicinã
pertinent:
cuius quæ

stiones. 59. fol. 1. B

Seçtio Secunda.

Eorum, quæ ad sudorem per-
tinent: cuius quæstiones.

42.

7. E

Seçtio Tertia.

Eorum, quæ ad vini potum,
& vinolentiam pertinent:
cuius quæstiones. 34.

11. E

Seçtio Quarta.

Eorum, quæ ad rem vene-
ream pertinent: cuius quæ-
stiones. 33.

16. A

Seçtio Quinta.

Eorum, quæ ad laborem per-

tinent: cuius quæstiones.
38. 20. A

Seçtio Sexta.

Eorum, quæ ad sessionem, ac-
cubitum, & habitum cor-
poris pertinent: cuius quæ-
stiones. 7.

24. D

Seçtio Septima.

Eorum, quæ ad consensum na-
turæ animantium pertinent
cuius quæstiones. 5.

24. L

Seçtio Octava.

Eorum, quæ ad rigorem, at-
que horrorem pertinent:
cuius quæstiones. 19.

25. L

Seçtio Nona.

Eorum, quæ ad vibices, & ci-
catrices, & pelles pertinet:
cuius quæstiones. 14.

27. G

Seçtio Decima.

Eorum, quæ ad res naturales
pertinent: cuius quæstiones.
67.

28. K

Seçtio Vndecima.

Eorum, quæ ad vocis, soniq;
rationem pertinent: cuius
quæstiones. 65.

35. K

Seçtio

Sep. Vol. Index.

- Seçtio Duodecima.* 51. 53.G
Eorum, quæ ad res bene olidas pertinent: cuius quæstiones. 13. 42.G
Seçtio Decimatertia.
Eorum, quæ ad res male olidas pertinent: cuius quæstiones. 12. 43.L
Seçtio Decimaquarta.
Eorum, quæ ad regionum habitus pertinet: cuius quæstiones. 16. 45.C
Seçtio Decimaquinta.
Eorum, quæ ad res mathematicas pertinent, & ad celestia: cuius quæstiones. 12. 47.G
Seçtio Decimasexta.
Eorum, quæ ad res inanimatas pertinent: cuius quæstiones. 13. 49.B
Seçtio Decimasextima.
Eorum, quæ ad res animatas pertinet: cuius quæstiones. 3. 51.I
Seçtio Decimaoctava.
Eorum, quæ ad literarum studia pertinent: cuius quæstiones. 10. 52.D
Seçtio Decimanona.
Eorum, quæ ad concentum pertinent: cuius quæstiones
- Seçtio Vigesima.*
Eorum, quæ ad stirpium genus, & oleracea pertinent: cuius quæstiones. 36. 58.F
Seçtio Vigesima prima.
Eorum, quæ ad farinam, & massam, ceteraq; id genus pertinent: cuius quæstiones 26. 62.B
Seçtio Vigesima secunda.
Eorum, quæ ad fructus arborum pertinent: cuius quæstiones. 14. 64.M
Seçtio Vigesima tertia.
Eorum, quæ ad mare, salis, &que omnem aquam pertinet: cuius quæstiones. 41. 66.D
Seçtio Vigesima quarta.
Eorum, quæ ad aquas calidas pertinent: cuius quæstiones. 19. 70.E
Seçtio Vigesima quinta.
Eorum, quæ ad aerem pertinent: cuius quæstiones. 22. 71.K
Seçtio Vigesima sexta.
Eorum, quæ ad ventos pertinet: cuius quæstiones. 64. 74.L
Seçtio Vigesima septima.
Eorum, quæ ad metum, & fortitudinem pertinent: cuius quæstio-

Sep. Vol. Index.

quæstiones. 11. 80. L

Seçtio Vigesima octaua.

Eorum, quæ ad temperantiam, & intemperantiam, & continentiam, & incontinentiam pertinent: cuius quæstiones. 8. 81. F

Seçtio Vigesima nona.

Eorum, quæ ad iustitiã pertinent: cuius quæstiones. 16. 82. E

Seçtio Trigesima.

Eorum, quæ ad prudentiam, & mentem, & sapientiam pertinent: cuius quæstiones. 13. 85. L

Seçtio Trigesima prima.

Eorum, quæ ad oculos pertinens: cuius quæstiones. 30. 89. B

Seçtio Trigesima secunda.

Eorum, quæ ad aures pertinent: cuius quæstiones. 13. 92. A

Seçtio Trigesima tertia.

Eorum, quæ ad nares pertinent: cuius quæstiones. 18. 93. A

Seçtio Trigesima quarta.

Eorum, quæ ad hos, & ad ea, quæ in eo sunt pertinent: cuius quæstiones. 12. 95. B

Seçtio Trigesima quinta

Eorum, quæ ad tactum pertinent: cuius quæstiones. 10. 96. B

Seçtio trigesima sexta.

Eorum, quæ ad faciem pertinent: cuius quæstiones. 3. 96. L

Seçtio trigesima septima.

Eorum, quæ ad totum corpus pertinent: cuius quæstiones. 6. 97. B

Seçtio trigesima octaua.

Eorum, quæ ad colorem pertinent: cuius quæstiones. 10. 97. I

Summæ Quæstionum
Mæchanicarum.

Quæ sit artis Mechanice facultas. fol. 98. G

De dignitatibus, admirandisque circuli proprietatibus. 98. K

Quæstiones. 99. G

Summæ ac Capita libri
de Mundo.

Proemium. Ca. 1. 100. G
De mundi partibus, ac
ipsarum

Sep. Vol. Index.

ipſarum inter ſe ordine.

Cap. 11. 3. C

Diſtis, quæ in Aere generan-
tur. Cap. 3. 113. D

De his, quæ in terra, ſiunt.
Cap. 4. 114. K

De his, quæ in Mari eue-
niunt. Cap. 5. 115. G

Dubitatiōis ſolutio, quo pa-
cto mundus ex contrarijs
conſtitutus, iamdiu non diſ-
ſolutus fuerit. Cap. 6. 115. G

De Deo. Cap. 7. 117. H

ARISTOTELIS De
Admirandis auditionibus
comentariolus. 121. A

Sume ac Capita libri Phy-
ſiognomiz.

Phyſiognomonicam ſciē-
tiā reperiri. C. 1. 132. G
Priores tribus modis Phyſio-
gnomoniā ſpeculaſſe, ac tra-
didiffe, non tamen perfe-
cte. Cap. 11. 132. E

Quid ſit Phyſiognomoniam, &
ex quibus generibus ſigna
in vniuerſum accipiuntur.
Cap. 3. 133. G

Quo pacto per vnumquodq;

dictorum generum ſigna
accipiuntur. Cap. 4. 133. H

Inueniendorum ex ſignis Ha-
bituum, & paſſionum mo-
di duo. Cap. 5. 134. B

Paſſionum Habituūue mul-
torum ſigna. Cap. 6. 134. G

Inueniendorū Signorum me-
thodus. Cap. 7. 135. F

Paſſionum Habituūque in
animalibus diſtinctio, ex ma-
ſculini ſceminique generis
comparatione. Ca. 8. 136. A

De paſſionum, habituūque
ſignis, à corporis partibus ſum-
ptis. Cap. 9. 136. K

De paſſionum, habituūque
ſignis, à communibus qui-
dem generibus deſumptis,
membris tamen particulari-
bus applicatis. Ca. 10. 138. E

Capita Libri de Co-
loribus.

DE coloribus ſimplici-
bus. Cap. 1. f. 140. A

De coloribus Medijs, ſiue mix-
tis. Cap. 2. 140. K

De Colorum infinitate.
Cap. 3. 141. E

De

Sep. Vol. Index.

<i>De coloribus artificialibus .</i>	<i>rum determinationes, mul-</i>
<i>Cap. 4. 142. D</i>	<i>taque de ipsarum functioni-</i>
<i>De mutatione colorum ex co-</i>	<i>bis. Cap. 4. 48. P</i>
<i>coctione. Cap. 5. 142. H</i>	<i>De actione Caloris contra nō</i>
<i>De Colore Pilorum, Penna-</i>	<i>illos. Cap. 5. 150. G</i>
<i>rū, & cutū. Cap. 6. 144. E</i>	<i>Liber de Xenophane, Zeno-</i>
	<i>ne, & Gorgia. 151. G</i>
	<i>De Xenophane ibidem</i>
	<i>De Zenone. 154. E</i>
	<i>De Gorgia. 156. F</i>
	<i>Liber de lineis infecabilibus .</i>
	<i>158. H</i>
	<i>Georgij Pachimerij compen-</i>
	<i>dium. 158. K</i>
	<i>Alexandri Problematum Li-</i>
	<i>ber Primus. 169. B</i>
	<i>Liber secundus eiusdem. 188. L</i>
	<i>Liber de causis proprietatum</i>
	<i>Elementorum. 204. H</i>
	<i>Liber de causis. 211. L</i>

Capita libri de spiritu.

Questio de spiritus na-
tini duratione, ac au-
ctione. Cap. 1. 146. A
Difficultas de respiratione.
Cap. 2. 147. D
Dubitationes de respiratio-
ne, Pulsu, & Alimento.
Cap. 3. 147. K
Dubitationes circa quamplu-
rimas corporis partes, ac ea

Indicis Finis.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIONES DVÆ DE QVADRAGINTA,

Theodora Gaza interprete.

SECTIO PRIMA,

Horum, quæ ad medicinam pertinent: cuius quæstiones.

1 **C**ur morbi nimix cõmittendi morbi vim habeant? An q̃a vel excessum, vel defectũ efficiant: qua quidem re, morbum consistere certum est.

2 **C**ur morbi sæpe curari possunt, vbi quis abunde excessit? equidem nonnulli Medici eam artem exercent, vt non nisi per excessũ agāt vel vini, vel aque, vel saluginis, vel cibi, vel fedię. An quoniam causz, quæ morbos committunt, aduersæ inter se sunt: atq̃ ita efficitur, vt gen⁹ alterum duci per excessum alterius in medium possit.

3 **C**ur temporũ, flatuumq; mutationes morbos intendant, tollant, iudicent, vel cõmittant? An q̃ aut frigida, aut calida, aut hũida, aut siccã sunt, morbosq; qualitatum huiusmodi excessus cõmittit? Secunda etenim valetudo mediocritas quedam est. Quod si per humida, frigida aut

materiã morbus constitit, tepus accedens cõtrarium tollere illũ poterit. Sed si minus cõtrarium subsecutum sit, qui similis status ipis subuenerit; intendet sanẽ, atq; interimet. quod etiã sit, vt qui bene valent, ægrotare tempore mutato incipiant: corporis enim proinde temperamentum soluat necesse est, quippẽ q̃ non nisi temporũ, ætatum, locorũq; statu idoneo aptũ sit augeri, seruariq;. Quamobrẽ cum tempora euariant, ratio tunc valetudinis habenda diligentius est. Idẽ aut illud pro causa particulatim etiam adest, quod in vniuersum **F** proposui de temporibus: mutationes etenim flatuum, ætatum, atq; locorũ, pro temporis cuiusdam mutatione accipi debent. Quapropter hæc etiã intendendi, vel tollendi, vel iudicandi, vel contrahendi morbum vim habent, quemadmodum tempora, & syderũ or⁹, orionis, arcu⁹ri, vergiliarũ, caniculæ, q̃ flatus imbresq; excitant, q̃ serenitates, frigora, teporesue solẽt adferre.

Extra ord. Arist. A Cur

**supra*, &
ita deinceps, vbi
legit ip̃s.

Problematum

4 G Cur vomitus, cū tempora im-
mutant, citari maxime debeat.
An ne conturbatio redundet, cū
varia excrementa materiæ inuti-
lis ex mutandi rōne proueniāt:
vnde sit, vt cibum aliq. parū con-
coquant, aliq. parum cupiant.

5 Quamobrem qui vel cibo vi-
tioso vescuntur, vel fame diuti-
na laborant, pedibus intumescere
resoleāt. An vtriusq. per tabem,
cōsumptionemq. illud accadat.
Tabescunt enim & qui esuriūt,
quia nullum penitus capiūt ali-
mentum: & qui vitiose vescun-
tur, q. quod assumpserint, per-
frui nequeunt.

6 Quamobrem cum vitia bilis
per ætatem contrahi debeant,
morbī acuti, q. certe ex bili cō-
sistunt, per hyemem potius vr-
geāt. An quia febribus illi comi-
tati, acuti propterea sunt, quia
violenti, violentia vero cōtra na-
turam est, locis enim quibuscūq.
in corpore humescētibz, feruēs
oritur inflāmatio, quæ cū nō
nisi calor exuperācia sit, febres
vtriusq. accēdere potest. Æstiuo igi-
tur tpe arida calidāq. vitia male
homines habent, hyberno autē
humida calidāq. perinde acuta,
celeriter nanq. interimunt, cum
pp. humoris supererescētis abū-
dantiam, concoqui nequeant.

7 Cur morbus pestilēs solus ex
omnibz vitijs præcipue afficiat
eos, qui ad laborantes eo morbo
prope accesserint. An q. is solus
omniū morborū cōis. om. nibus
hominibus est, itaq. pestē facile

omnibz infert, qui scilicet depra-
uato iam habitu sunt. sit enim,
vt morbo cubantis veluti quo-
dam fomite succedente, vitium
illud protinus exulset, concipia-
turq. in alijs.

Cur si vtriusq. septentrionales hye-
mem occuparunt, ver autem au-
stros, pluuiasq. exhibuit, æstas
proxima grauis tam febribz,
q. lippitudinibz insequi soleat.
An q. æstas corpora nostra mul-
tum humoris alieni continentia
excipit, & terra madet, & habi-
tandi locus perhumidus est, ta-
lisq. redditur, qualis qui grauis
perpetuo cōstat. Primum itaq.
lippitudines subeunt, cū excre-
menta humoris in capite delin-
quere incipiunt, dein febres. Ita
enim intelligendū est, vt res ea-
dem & calidissima, & frigidissi-
ma reddi possit, ceu aqua, vel sa-
pis: feruet etenim illa, vrit hic
vehementius. Fit igitur, vt aer
suz crassitudinis causa, calorem
pleniorē suscipiēs, exardescat,
& corpora pari ratione, anxietate,
æstuq. vexetur: æstus vero in
corpore febris, in oculis lippitu-
do est. Deniq. mutatio quæq. ca-
lida corpus peruertit, cū scilicet
coelo adhuc madente, æstas pro-
tinus sicca, & calida occupauit.
vitium etiam augetur, si pluuiæ
æstate accessit. Ita enim vis So-
lis materiam late obtrinet, quam
seruescere tum in corporibus, tū
in terra, tum etiā in aere faciat:
qua de causa febres oriuntur, &
lippitudines.

* codex
græcus hæc
addit. (fe-
briūt enī
in æstate
maxime.

* morbus
morbosus
& ita so-
pius.

* morbus
morbosus
& ita so-
pius.

A Cur si hyems austriua & plu-
uiosa fuit, ver aut siccu & aqui-
lonium est, corpora tam vere, q̃
aestate morbi exercet. An q̃ hye-
mis tepor, & humor faciunt, vt
corpora temporē eiusmodi pro-
xima in qualitate reddantur. hu-
mida enim, laxa q̃ sūt, & soluta,
necesse est, quā cū ita se habeāt,
vere frigido atq̃ sicco facile con-
 crescere possūt, & idurari. Itaq̃
grauida, quibus tunc adest par-
tus, ab ortu periclitantur, vide-
licet incalescendi, crudescendi q̃
ratione, quē res syderatio appel-
lata est, quam sicca illa cōmittit
frigiditas, impatiens omnino ex-
cernendi humoris. Infantes ve-
ro, quos gerunt, imbecilles, læ-
sososq̃ immodicam ob frigidita-
tem edunt. accidit enim vt qui
tunc celo sereno nascuntur, nō dē
pluuio benigne, & constiterint,
& nutriti fuerint intra parentē.
Cæteris vero, cum pituita vitio
suæ nimietatis* purgata non est
(quod fit, vbi tepidum se exhi-
buit) sed coacta à frigore consti-
tit, cum tepor occupauit, æstatis
vi colliquescit: si biliosi, sicci q̃
sunt, q̃ eorum corpora minime
humidam, sed squalibūdā for-
tiuntur naturā, excitantur qui-
dem humores, sed tenues: quam
obrem eos lippitudo arida male
habet. Si vero pituita redundāt,
raucitates distillationesq̃ in pul-
monem oriuntur: mulieres ex-
torquent difficultates intestino-
rum, quia natura sunt humida,
frigidaq̃: seniores stupor attoni-

ros reddit, vbi vniuersus resolu-
tus humor incubuit, exq̃ imbe-
cillitate caloris natiui cōcreuit.

Cur si æstas sicca, & aquilo-
nia fuit, autūnus ex aduerso hu-
midus atq̃ austrinus, hyeme, q̃
proxima est, dolor capitis, rauci-
tas, tussisq̃ oriantur, atq̃ in tabē
demū euadant. An quia hyems
multū materiæ excipit, itaq̃ hu-
morem cogere, atq̃ pituitam in
de cōficere magnum ei negotiū
est. Ergo difficile est humorē
densari, conficiq̃ inde pituitā.

Quod si in capite humor conti-
terit, grauitatem committit: &
si nimius, frigidusq̃ est, crudo-
rem vtiq̃ mouet, cui syderatio
nomen est necnon si ob nimiam
sui copiam cōcrescere minus po-
tuit, in locum defluit proximū,
atq̃ ita tussim, raucitatem, & ta-
bem contrahit.

Cur si sicca æstas, siccusq̃ au-
tumnus aquilones habuerint, mu-
lieribus, & oibus pituita abun-
dantibus secunda valetudo con-
tingat. An q̃a natura vtrorūq̃
in alterā exuberat partem: itaq̃
tempus in partem trahendo cō-
trariam ad medium habitū, bo-
numq̃ perducit. Eo igitur ipso
tempore optime valent, nisi qd̃
vltro ipsi perperam agant, aut
humidi ad hyemē ita deueniāt,
vt fomitem quendam, & incita-
bulum frigori subministrant.

Cur si sicca æstas & aglonia,
& autumnus siccus sisdem aqui-
lonibus perflatus morbo bilio-
sos infestet. An qm̃ ad idem, cor-

signum
Hec super
Auum.

E

11

F

12

*Cod. Græ.
leg. & nō
humidi

A ij pus

*sphaceli-
mus. De
sphaceli-
mo, & sy-
cleratione
vid Theo.
5. de Cau-
sis plūaz
cap 11.

* in vere

C

Problematum

Gpus eorum, ac temporis habitus
vergunt: itaq; veluti ignis igni
adiicit. Cum enim corpora exic-
centur, quantumq; in his dulce-
dinis erat, euaporatum fit, vhe-
menterq; incalēscat, necesse est;
vt dum humor consumitur, ari-
dæ lippitudines oriuntur: resi-
duoq; quod biliosum remanse-
rit, eodemq; recalēscēte, febres
acutæ, vtpote ex bili sincera, in-
uadant. Nonnullos infantiā rapit;
quorum scilicet natura atrabile
abundat: hæc etenim large su-
perest, cum eius humores cōtra-
rii resiccescant.

13 Cur mutationē aquarum gra-
uē, aeris vero nō grauem esse
affirment? An q; aqua corpori-
bus alimento est, quo iam habi-
to cōplexoq; peregrinemur, aer
autem nullo se exhibet alimēto,
Aquarum item genera multa, et
varia per se sunt; sed aeris mini-
me. Itaq; hoc etiā causæ esse po-
test, quippe cum peregre etiam
profectis in cœlo quidem prope
eodem, in aquis autē varijs ver-
Ifari eueniat: quapropter aquæ
mutationem grauem esse recte
putandum est.

14 Cur ciborum mutatio min⁹,
q; aquæ, grauis occurrat? An q; a
plurimum aquæ consumimus,
nā & in pane, & obsonijs, & in
potu, aquæ vsus plurimus est.

15 Sed cur cibi, & aquæ mutatio
etiam temporis, & ætatis motu
facilis est. Extrema nanq; gene-
ris cuiuscunq; moueri facile pos-

sunt, quō & principia, & fines. **K**
Ergo & cibi, qui inter se distāt,
corrumpere se inuicem queunt;
quippe cum aut nuper, aut nō-
dum adhæserit, qui præcesserat.
Ad hæc vt varijs cibis grauis
est, (turbulenta enim, nec æqua-
lis cōcoctio eius agitur) sic in hīs
accidit, qui aquam mutarint, sci-
licet vt variæ portionis vtantur
alimento, estq; id alimenti gen⁹,
quā siccum valentius: quoniā
plurimū est, exq; cibis ipsis non
nisi quantum dilutum est, vim
habere nutriendi.

Cur mutationes aquarum fa-
ciunt, vt pediculi, in quibus ha-
beri possint, multi habeant? An
q; humoris cruditas, quā pertur-
batio illa cōmittit, quæ ex aquæ
vario vsu in crebra cōmutatio-
ne redūdat, humoris crearet op-
piā pōt, præsertim in loco humo-
ri opportuniore. Cerebrū autē
natura humidū est: quare caput
maxime ppetuo humet. cuius
rei indicium est, q; pili in hoc po-
tissimum exeūt. Huius autē loci
vis ad prognerādos pediculos
apta est. Patet hoc in puerili æta-
te, caput enim puerorū madet
abunde, & sæpe aut grauedine
conflictatur, aut sanguinis pro-
fusione. Quinetiā pediculos plu-
res illa ætas habere solet.

Cur a vergiliariū occasu ad fa-
uonij vsq; status hi potissimum
pereāt, q morbo lōgo laborāt, &
senes q; iuuenes potius? Vtrum
summæ illæ intereundi causæ
dug adsint, frigus, atq; excessus.
Vita

*mania
124. u. 2. p. 11
man. R

*p. 10. l. 6. 7.
124. u. 2. p. 11
man. R

M
*humor

A Vita enī calore fouet, seruaturq;. tps aut istud ambo illa fortitur. frigidū enim, & hyems tū acer-
time vrget. subsequēs enim tps
ver est. An q; qui viths laborant
diuturnis, nō secus ac senes effe-
cti sunt. lōgus etenim morbus,
quali senectū iā adesse videt. Ea
nāq; corpā sicca, & frigida sunt,
altera, s. ob ætatem, altera oblan-
guorem: hyemem vero & gelu,
frigoris atq; siccitatis esse excelsi-
onem certum est. Quare sit, vt
cū vel paruo momēto corpā pa-
teat, hyemē rigor q̄si ignis igni
iniūgatur, atq; ita interimat.

18 **C**ur* [in plenis impurisq; cor-
poribus] vlcera capitis non ma-
gno negotio sanentur, tibiārum
aut ægret? An humor, corū, quia
terrenus, grauis est: graue autē
omne deorsum tendit. ergo su-
periora curari facile possūt, quo-
niā seorsum humor decesserit:
inferiora propterea nequeūt, q̄
admodum excrescant, & putre-
dini pateant.

19 **C**ur si post hyemem aquilo-
niā, & ver austrinū ac pluuium,
æstas sicca admodū fuit, perni-
tiosus oibus autumnus accedat,
& pueris presertim nam & cete-
ris difficultatēs intestinorum, se-
bresq; quartanæ longe eo tpe so-
lent euenire. An q;, si aqua me-
diocris p æstatē incescit, quantū
humoris collectū est per ver hu-
midum, in nostris corporib⁹ re-
frigeratum quiescit. sed si nō ita
cōtingit, pueri, qui suapte natu-
ra humidi & calidi sunt, vche-

menter eo seruescūt affectu, qm̄
refrigerati minime fuerint. Et si
per æstatem restiterint, autūno
certe, quorum humor vltra mo-
dum serbuerit, corripientur. Ex-
cremēta vero nisi conseltim per-
emerint, orta videlicet circa pul-
monem, atq; arteriā: (supra enī
primum cōsistunt, eo scilicet q̄
aeris tepori nostra corpōra pa-
teant: hinc enim lippitudines
quoq; prægressis febrib⁹ in gra-
ui ætate sequi consueuerunt.)
ergo si nō locis superioribus ex-
crementa humorū exorsa (vt di-
ctū est) protinus intereuerint,
descēdent cruda ad ventrē, atq;
ita difficultatē creabunt intesti-
nōrū. At si præ nimia sui copia
humor excrescit nequiuert, quat-
tanæ q̄s orient, qui euadere mor-
tem potuerunt, ēt si illud intesti-
norum vitium, oīno quieuerit.
Quod enim crudi humoris sub-
terfedit, stabile, firmūq; vehemē-
ter modo atrā bilis adhæret.

20 **C**ur si æstas, & autūnus im-
bres austrosq; habuerūt, hyems
grauis cōsequi soleat? An quod
hyems corpōra præhumida ex-
cipit, mutatio ēt ingēs occurrit.
Nō enim paulatim, sed repente
ex calore immodico ad frigoris
acerbitatē venit, qm̄ autūnus
quoq; tepidus extitit. Itaq; qui
denso corpē sunt, hos morbi ex-
torqueāt acuti, necesse est: his, n.
humida excrementa supra poti⁹
colligūtur, cū partes superiores
humorib⁹ huiusmodi oppor-
tunas, inferiores inhabiles illi ha-
beāt.

* & lippitu-
dines pri-
usquā fe-
bris i mor-
bosa æsta-
te fieri cō-
sueuerit.

* humoris
seruescen-
tis.

A iij beat.

Problematum

Gbeat. Ideoq; qui tali textura corporis sunt, non multa excrementa sibi admittunt. Cū igitur qui locis superiorib⁹ corporis humor excreuerit, infrigescere incipit, sit vt prædicta vitia oriant^r, quæ admodum violentis propè accidit, cū algēt. At quibus laxius corpus est, nō febribus orlis euenit, vt quæ summa de cruditate febres constiterint, transeant in ardorē, qm̄ his magis totū corpus ab humoribus occupatur, q; densa illis mole constantibus, exq; vi frigoris coactio eorū corpore humores incalescentes febres accedunt. superās enim calor totius corporis, febris est: & si idem nimio intendatur humore, ardor effici potest.

21 Cur annus pestilēs tunc inuadit, cū Sol multū vaporis de terra excitat? An tūc annus humidus, pluuiusq; significet, necesse est, terrāq; madescere necessariū. Fit igit, vt quasi locis palustribus, grauib⁹q; proinde in-
I habitet, & corpora quoq; multis tunc excrementis redundare necessariū est, ita vt ægrotandi materiam habeant in æstate.

22 Cur grauis tunc adeat ann⁹, cū copia est pusillarum ranarū, quæ rubetarū faciem representant? An res vnaquæq; loco suæ naturæ idoneo abundare solita est, itaq; eiusmodi animantium genus cū natura humidum sit, humidū pluuiūq; annū ob eā ipsam causam indicat. Anni eiusmodi Verō graues proculdubio

sunt, quibus enim corpora facta præhumida fuerint, multis idcirco excrementis p̄munt: quæ causæ sunt, vt morbi proueniant.

23 Cur austri siccī, & nihil humentes febres creare soleāt? An quia calorē, humoremq; excitāt alienū. Sunt enim suapte natura humidī, calidiq;: quæ quidē re febris cōmittit, quippe quæ, non nisi per excessum ambarū qualitatu illarū oriri soleat. Cū igitur imbre austri vacat, corpora nra ita afficiant, necesse est: at cū flatib⁹ imber adest, nos aqua refrigerat. Austros tñ, quos mare miserit, prouesse stirpibus certum est. refrigerati namq; beneficio maris, deueniunt contra æruginem, quæ humore, caloreq; alieno consistit.

24 Cur corpora humana setatiora debilioraq; sentiant, cū austri afflant? An quia multum ex paulo tunc redundat humoris, quæ deliquescere tepor coegit, exq; leui afflatu grauis humor citat? Adde q; vires nostræ condite in articulis sunt, qui astringinis laxari flatibus consueverunt. Cōstat id ex eorū erēpitu, quæ pridem conglutinata tūc remittuntur, ac resoluunt. Tenax etenim humor, qui articulis inditus est, vt cōcretus nos moueri non patitur, sic nimis humefactus intendi minime sinit.

25 Cur per æstatē magis aduersa valetudine laborēt, per hyemē vero magis qui laborant, emoriantur? An quia calor, qui per hyemē

A hyemem intus pp corporū den
sitate coerçetur, parum adiuuat,
nec labor operū, qui amplius p
id tēpus suscipitur, excrementa
humorū potest cōcoquere, ideo
valida esse mali originē necesse
est, quod cū ita sit, perniciosum
morbū vrgerē rō est. Contra in
estate, qm corpus vniuersum ra
rum, refrigeratū, resolutū, atq;
laborū impatiēs est, idcirco mor
bos plures quidem oriri necessa
rium vī, videlicet ob lassitudi
nem, cruditatēq; ciborum: noui
etiam fructus tunc adfunt: nōn
tū ita validos esse naturæ ratio
pātitur, quāobrē facultas hisce
succurrēdi datur facilius.

26 **C**ur post utrūlibet solsticiū,
per centū dierū spatiū mori ma
xime accidat? An quōd eatenus
vtraq; vehemētia, caloris & fri
goris se dilatat, quē morbos, per
niciōs; afferre infirmis potest.

27 **C**ur ver, atq; autūnus morbis
infestē? An qā mutationes gra
ues oēs occurrunt: sed autūnus
vere grauior ē, quia corpore ea
lido refrigeratē, q; frigido inca
lescente potius ægrotamus. Vt
igitur vere frigidū recalescit, sic
autūmnō calidū refrigerat.

28 **C**ur p hyemē minus quidē,
q; p æstatē, sed perniciosius ægro
tet? An qm in æstate morbi vel
parua de causa existūt, quod in
hyeme minime accidit ita: su
mus enim tunc & ad cōcoquen
dum, & ad benē valendū aptio
res. Itaq; rōne maiora, pernicio
sioraq; mala sunt, quē maiori de

causa, puenerint. Quod idē in
athletis, & oīno in hīs, qui secun
da valetudine esse solēt, licet per
spicere: aut enim nullo morbo
premunt, aut pressi eeleriter euf
ta decedūt: quippe qui, nisi ma
gna cum cā egrescere nequeant.

29 **C**ur per autūmnū, ac hyemē
febres ardentes potius oriantur,
quæ tēpora frigus prē se ferunt:
per æstatem vero, cū æstus ad
sunt, rigores magis infestēt? An
quia i corpore hominis bilis ca
lida, pituita frigida est. Itaq; per
æstatem quod frigidum est dis
soluit, diffusumq; horrores, tre
moresq; excitat. per hyemē autē
quod calidum est, vi temporis
pressum refrigerat. Febres tamē
ardētes per hyemē, autūnumq;
potius consistant, qm calor pul
sus à frigore, introrsus se contra
hit. ardor enim non residet in
summis, sed intrinsecus se expā
dit, atq; ita efficitur, vt ratione
febres ardētes hyberno tempo
re oriantur. Melius id in hīs intel
ligi pōt, qui aqua frigida, quiq;
calida se hyberno tempore laue
runt. Qui enim frigida se infude
runt, ibi aliquandiu, dum dilue
rentur, frigerunt, reliquo tōto
die tuti à frigore sunt, at qui cali
da vsi fuerint, frigus diutius ex
periuntur. Caro enim spissescit,
calorq; introrsus se colligit eo
rum, qui se aqua diluerint frigi
da. contra autem hīs euenit, qui
calidam admiserē: caro quippe
rarefcit, calorq; ad exterum vsq;
locum euocatur.

Problematum

- 30 **G** Quamā virtus sit cataplasma-
tis? An ut resoluat, ut moueat su-
dorem, vt euocet vaporem.
- 31 Quoniam argumento constet
abscessum iam purulentū esse:
An sit aqua perfusus calida im-
mutatur, purulentus est: sin mi-
nus, nondum est.
- 32 Quamā vrenda, quæue sint
incidenda? An quæ ore sunt am-
plo, nec breui coagmententur,
hæc vrenda sunt, vt crusta illic
incumbat: sic enim nullum pus
H cicatrice inducta occultabitur.
- 33 Quamā virtus medicamenti
supprimētis sanguinē sit, q̄ ene-
mū appellamus? An vt exiccet,
& materiæ inutilis confluuiū cō-
pescat, sine crusta, aut carnis pu-
tredine. Ita enim efficit, vt vul-
nus simul & inflammatione ca-
reat, & vnitati sit opportunū. q̄
enim materia non superfluit, in
flammatione carebit: q̄ siccum
est, unitati opportuni⁹ erit. quā-
diu nant; præmadet, cōcorpore
scere nequit. Quamobrem quæ
eruētis inijciēda censemus, acria
I magna ex parte sunt, quò acer-
bitate sua possint astringere.
- 34 **pu.** Quamā incidenda, quæue
vrenda, quæ cōtra nō ita curan-
da sint, sed medicamentis? An
quæ in ala, aut in inguine absces-
serunt, medicamēti s curandum
potius. diducta enim partim la-
boriosa, partim periculosa red-
dunt. Vrendi sunt illi abscessus,
qui lati, pcessuq; multiplici eru-
perunt: quiq; venosis, nō carno-
sis resident locis. Incidendi, qui
in acutum se colligunt, quiq; nō
parte solida extant.
- Cur si quis gre incisus sit, faci-
lius, q̄ si ferro, sanescat. Vtrum
quia æs leuius est, itaq; minus la-
ceret, ictūq; faciat. An ē diuerso,
q̄ ferrū acie adactiorē recipiat
sectionē, idcirco faciliore, tolera-
bilioremq; efficere debeat. At ve-
ro æs medicamēti vim obtinet,
& principiū quodcunq; pars oo-
tissima rei est. Quòd igitur æs si
mulac fuerit incisum, medica-
mento præsentissimo adest, fa-
cit vt vulnus celerius coeat.
- Cur ambusta ex gre sanent ce-
leriter? An qm̄ a laxioribus, mi-
nusq; corpulētis effecta sūt, plus
enī calor corpori inheret solidiori.
- Vtrū p̄sana ordeacea leuior, 37
& ad morbos accommodatior, q̄
triticea sit? hanc enim nonnulli
anteponunt, argumentūq; ex pi-
storibus capiunt, q̄ multo colo-
rationes sunt qui tritici, q̄ qui
ordacei pisturā exercent, addūt
etiam, q̄ ordeum humidius est:
quod aut humidius est, conco-
ctionē desyderat pleniorē. Sed
nihil prohibet, quò minus vt cō
coctu quid difficilius ordeū ha-
beat, sic ad leuitatē quid vtilius
præstet. hoc enim nō humidius
tantum tritico est, sed frigidius
etiam: qualis certe sorbino, ci-
busq; cōpetit febrienti, vt parū
alat, & satis refrigeret. quod p̄s-
ana ordeacea facere potest: qa
enim humidior, vel corpulētior
est, hinc alimenti parum, idq; fri-
gidiusculum præstat.

Cur

Sectio Prima

5

A Cur dentium stuporē portu-
33 laca herba, aut sal tollere potest?
 An portulaca, quia lentum quē-
 dam habet humorē, qui vel mā-
 ducanti, aut manu aliquātisper
 confringenti patescit: heret. n. ac
 trahitur. Lentor igitur subiens
 ille, a corpore educit acorē: quip-
 pe qui affinitate quadam coniū-
 gi valeat, argumēto saporis, quē
 acidulum reddit. Sal vero mace-
 rat, liquefacitq, atque ita acorē
 quoque extrudit.

39 Sed cur lixiuium, nitrum ve-
B hoc idem facere nequeat? An q
 hæc suam ob acerbicatem astrin-
 gunt, non liquefaciunt.

40 Cur æstiuus lassitudinib⁹ bal-
 neo, hybernis vñctione mederi
 conueniat? An hybernis vñctio
 datur, ppter hortores, mutatio-
 nesq, vrgentes: per calorem. n.
 laxandum est, qui membra tepe-
 scere faciat: oleum vero calidum
 est. At in æstate humefaciendū
 censetur, qm̄ tempus id siccum
 est, nec metus interpellit horro-
 ris, eo q, status tēporis ad tepo-
C rem ingenue vergit. Hinc etiam
 cibus parcus, potio liberalis per
 æstatem admittitur, ille magis,
 hæc omnino. potioni hancq, per
 æstatem ob temporum siccitatē
 indulgendum ex toto est. Parsi-
 monia vero cibi communis tē-
 porum oīum est, sed magis csta-
 ti conuenit, ne ob habitum tem-
 poris s̄seruentem corpus cibo im-
 modico pressum exæstuet.

41 Cur ex medicamentis alia al-
 uum soluāt, vesicam autem mi-

nime: alia vesicam soluant, cum
 aluum nihilo moueāt. An q, ea,
 quæ natura humida sunt, atque
 aqua referta, si medendi obtrinet
 facultatem, vesicam soluūt: sub-
 fidet enim in ea humores, qui
 putredine immunes euaserunt:
 quippe vesica pro eius humo-
 ris conceptaculo habetur, q mi-
 nime in ventre concoquit, qui
 non manet, nec prius q, agat ge-
 quam, aut patiatur, excernitur.
 At quæ terrenam sortiunt natu-
 ram, si vires habeāt medicas, al-
B uum hæc fundere queūt. in hæc
 enim terrena quæq, materia se
 prouoluit, itaq, turbat, si mouē-
 di obtinet facultatem.

Cur alia ventrem mouent su-
42 periorē, alia inferiorē, vt vera-
 trum superiorē, scāmonea in-
 feriorē: alia vero citant vtrun-
 que, vt elaterium, & rhapisia suc-
 cus? An q, ex medicamentis, q
 ventrē mouent, alia frigida, alia
 calida sunt: itaq, alia, ppter suū
 calorem protinus vt in superio-
F ri ventre fuerunt, loca petunt su-
 periora, ac inde liquefaciendo,
 maxime quæ aliena sint, minus
 que infidentia, sed etiam quæ in
 sunt naturæ intima, medicamē-
 to s. vehementiori epoto, aut eo
 piofiori q, natura patiatur, tam
 ea ipsa, q, quæ excrefcentia ad
 fuerint, in vētriculum deducūt:
 hic vero seruore excrementa p-
 turbant, statumq, excitant mul-
 tum, qui obfistens vexansq, de-
 mum vomitū mouet. Alia q, na-
 tura frigida sunt, deorsum ver-
 fus

Problematu m

- G** sus pondere suo labuntur, etiam priusquam quicquā vel afficiantur, vel agant, ac inde proficiscētia, idem actitant, quod superiora. vbi. n. per abdita foramina illic ascenderunt, atq; materiam agitarūt, eodem tramite secum quæ corripuerint, excrementa, colloquamentaq; deducunt. At genus medicamenti, quod qualitatis vtriusq; particeps, mistū quæ ex calido frigidoq; est, hoc ob eam vtrāq; facultatem rem potest vtrāq; conficere. Hinc & Medici mistis sibi generibus sæpe medicinas componunt.
- 43** Cūr medicamēta purgare valeant, cum alia pleraq; amario-
ra, cæterisq; eiusmodi qualitatibus insigniora id facere nequeant? An quia non ob eiusmodi vires purgandi obtinent facultatem, sed quia cōcoqui nequeunt. etenim quæ ob excessum caliditatis, aut frigiditatis, quamuis ex quo corpore incoctilia sint, apta que vincere, non vinci ab aīan-
tium calore, resoluiq; eadem facile a ventre vtrolibet possint, hæc medicamenta habentur. Vbi enim ventrem adierunt, resolutaq; sunt, statim ad venas per easdem feruntur semitas, quibus p-
meatibus: mox cū nihilo concoqui potuerunt, sed victrice p-
sisterint potentia, relabuntur, quæ sibi obstant, secum detrahunt: quæ res purgatio vocatur. Aes vero, argentum, cæteraq; generis eiusdem, etsi concoqui a calore animalium nō possunt, sed resolui a ventribus ne-
queunt. Oleum, mel, lac, cæterisq; eiusmodi cibi, purgandi quidem vim obtinent, sed quantitatibus, non qualitaris ratione. vbi. n. ob nimiam sui copiam concoqui minime potuerunt, tum purgant, si quando id facere possunt. Duabus. n. illis de causis aliquid edcoqui nequeat, aut quia generis peruicacis est, aut quia modum exceperit: quomobrem nihil ex prædictis medicamentū est: quippe cum non ob aliquā sui facultatem purgare valeat. Acerbitas autem, acor, malusq; odor medicamenta comitatur, eo q; genus medicamentorū cibo contrarium est, quod. n. concoctum a natura accessit, id corporibus adhærescit, alimentūq; appellat: quod aut conuinci, domariq; minime possit, sed venas ingressum per excessum caliditatis frigiditatisq; sūæ petturbet, hoc naturam sanē obtinet medicamenti.
- 44** Cur piper, si large sumatur, vesicam soluet: si parce, aluum: ē contrariō scammonēa si large sumatur, aluum soluet: si parce, & quæ vetus est, vesicam? An quia singula magis a singulis mouentur: piper. n. magis vrinam ciet, scammonēa aluum. Itaq; si piper sumptum copiosius est, ad vesicam deferretur, nec se in aluum diffundit. sed si exiguum ceperis, retentum id aluū soluet, atq; ita medicamentū eius exister, Scammonēa vero, quæ data copiosius

A copiosius est, retinetur, vt resoluatur: resoluta iam medicamentū efficit, ob causam, quam superius proposuimus, at si exigua vnā cum epoto humore per inuisibiles meatus imbibit, ac celerrime antequam perturbet, in vesicā deferretur, quā pro sua facultate recrementa, colliquamentaque residua per summa abducit: sed illa multa, vt dictum est, quod diu ex virium soliditate permanserit, large expurgat, fordesque terrenas potissimum detrahit.

45 **C**ur inflammationes easdē alij frigefaciendo sanent, alij calefaciendo concoquant? An quod illis per refrigerationē, his per externum calorem, caloris sui copiam colligere placeat.

46 **C**ur mutari cataplasmata debeant? An vt plenius sentiatur. Solita. n. vt ea quae ventriculo mandamus, non amplius medicamenta sunt, sed pro alimentis recipiunt: sic etiam haec fungi suo munere nequeunt.

47 **C**ur cibum minuere, laborē augere salubre est? An quia calidam egrotandi excrementorum habet nimietas, quae tunc certe exultat, cum aut cibus superest, aut labor deest.

48 **C**ur medicamenta, & res amarae, aut foedi odores magna ex parte purgare possint? An quia amara quaecumque, maleque olentia concoqui nequeunt: quia de eā medicamenta quoque amara sunt, atque foetida. Quod. n. concoctionem nullā sibi admittunt, moue-

reque cum amaritudine possunt, D hinc medicamenti sortiuntur naturā, & si iusto plus data sint, periment. Quae autē necant, etiā si exigua dent, haec non medicamenta, sed toxica esse dicimus.

Ne illa quidem medicamenta vocamus, quae non sui generis qualitate purgare queant. Sunt enim plerique in genere cibi, quae si large sumantur, facere idem poterunt, ceu lac, oleū, mustum. Sed haec omnia, quod minus facile concoquunt, idcirco purgant: nec oēs, sed aliquos. sunt. n. alij alia concoctu facilia, difficiliaque. quā obrem non eadē medicamento oībus sunt, sed propria plerisque comperiunt. Denique medicamentum non solum a concoctione commune, sed etiā motus efficiens esse debet: sicut & exercitandi ratio extrinsecus, aut intrinsecus accedens, non nisi per motū aliam exerpit materiam.

49 **C**ur odorata genera tam se-minum, quā plantarum mouere vrinam possint? An quia calida, concoctuque facilia sunt: quo in genere ea collocamus, quae ciunt vrinam: horum. n. vis insitata calefaciendi. breui extenuat. Odor quoque nullam compulsiā gerit: nam & ea quae odorē plenissime reddunt, velut allia, caliditate sua mouent vrinam, vel potius vim obtrinent tabefaciendi. Semina vero odorata calida esse certum est.

50 **C**ur impuris, terrisque viceribus, siccis, aeribus, acerbisque medicamentis

Problematum

- G dicamentis vtendum sit: puris verò & sanescentibus humida tātum imponant? An q̄ impuris detrahendū aliquid est, quo non nisi humor est alienus, qui adimi debet. genus autē medica mēti, qđ mordax, acre, acerbūq̄ est, id efficere potest, & siccū magis q̄ humidum. At quæ pura sunt, cicatricem tātū desyderāt.
- 31 Cur morbis, qui contrahunt ā pituita, libido imodica proficit? An q̄ semen genitale excrementi cuiusdam detractio est, ideo naturam præ se fert pituitā. q̄ igit multum pituitę concubitus detrahit, iuuare idcirco potest.
- 32 Vtrum ergo inter initia malicibū afferre melius sit, an post? An inter initia, ne iam penitus, debilitato sēbris occurrat. Igit vel extenuandum protinus est, vel ita alendum. Sorbitionibus primū recreandū: hæc nanq; mitiores, leniores, colliquabilioresque sunt, & alimentum hinc capere infirmum corpus expeditius potest. Nihil. n. cibū in ventriculo resolui, perferuereq; ante oportet: qđ non nisi labore cubantis fieri potest.
- 33 Cur intuentum vrinam, an concocta sit necne, profluuiū intercepto mingendi potius, q̄ perpetuo? An q̄ signum concoctionis vrina exhibet ruffa, qđ quidem melius intercepto profluuiū deprehendit. Genus enim quodq; humoris suū colorē plenius ostendit, cū exigūū est, q̄ cū multū: nam in multo signum, in exiguo colores conspectiores sensui obuiant. qđ etiā in rore, sanguine, lachrymaq; palpebris adherente patescet. Vrina igit si continue dimittat, copiosior redūdabit: sin interceptiat, index sui coloris certior erit.
- Quod si iam ex concoctione colorē trahit eiusmodi, talis profecto apparere etiam plus potest, cū lumen se refringat, & tanquā speculum fiat propter intermissionem profluuii.
- Quā ob causam corpus, cui secundam conciliamus valetudinem, non densum, sed rarū redēdum sit? An vt vrbs, locusq; quicunq; salubris est, qui placide, aspirat: quapropter & mare quoq; salubre est: ita et corpus, qđ spiratiū est, sanitati opportunius constat. Aut. n. nullum recrementum existeret, aut qđ extiterit, quāprimum excernat, dando opera est: corpusq; est semper ita regendum, vt simulatq; excrementum admittit, habeat quā parte illud excernat, sitq; motui deditū, non quieti. Quod enim manet, putrescit modo aquæ immoræ: putrescens vero morbiū cōmittit, at q̄ excernit, antequā vitietur, decedit. Hoc igit vt corpore denso nunquā contingit, (sit. n. propē vt inuisibilia foramina claudantur) sic raro, solutoq; accedat necesse est. Quāobrem in Sole, nudo corpore minime ambulandū est: spissatur etenim caro, & concalescit, corpusq; parte interiore humidius redditur,

A redditur . quantum . n . humoris
residet , aboletur , quantum inte
stinum est , manet intactū . Qua
ratione quoq; carnes assælixis
humidiore sunt . Nec pectore
quidem nudo ambulādum est :
ita . n . vis Solis corporis optime
partis conditæ adimet , quæ nul
la egeat demptione , sed inferna
potius eam desyderant . Inde igitur
ut & remoto non nisi cum
labore sudor educit , hinc facile
ob loci opportunitatem digeri
potest .

B Quæ ob causam* pernionib⁹ ,
& ambustis frigore tam aqua
frigida , q̃ calida proficit . An qm̃
genus id vitij ex nimio humore
consistit , frigida igitur humo
rem restringit , atq; ex asperata
lida in spiritum vertit , carnēq;
elaxans , libertatem efflandi præ
bet spiritui .

36 Cur frigus perniones , calor
ambusta & facit , & tollit . An
q̃ eadem vis colliquefaciendo
facit , exiccando tollit .

37 Cur potio febrientibus sepe ,
C & paulatim subministrāda sit .
An q̃ potio multa præceps de
fertur , exigua lente incedens ir
rorat , madefacit , seseq; insinuat
corpori . Sicut . n . in humo , si æ
qua large accesserit , perfluet , si
paulatim vero , madefaciet tan
tum : ita ē in febribus agit . Nā
& aquas fluentes si quis paula
tim deducit , alueus humorē to
tum ebibit : sed si tantundem a
quæ vniuersum dimiserit , scatu
rigo velox vsq; eò profluet , quò

deducere libitum est . Tum æger **D**
quiescere , imotusq; , quoad ma
xime fieri potest , iacere debet . I
motus inquam , q̃ ignem quoq;
emarcescere certū est , vbi à nul
lo mouetur . Nec aduersus flatui
cubet , qm̃ flatus excitat ignem ,
solicitusq; per auram ignis ex
paruo magnus assurgit . Obuelā
dus æger , operiendusq; propte
rea est : quia si nullum igni con
cedat spiraculum , extinguetur .
nec veste quidem exui debet , do
nec insudare ceceperit . vt . n . su
bictum hunc ignem visui , sic **E**
& delitescentem illum naturæ
humor extinguit . Adde in gene
re febrium intermittentium bal
neum , & fomenta pedibus ad
mouenda , & vestem pleniorē
superponendam , & quietē agen
dam : quibus præparetur , vt cor
pus perquā calidum sit ante ac
cessionem . Vbi . n . multum super
est ignis , lucerna nequit ardere :
exiguū quippe ignem multus
ille ad se trahit . ita sit vt multū
ignis in corpore præparandum
sit : febris . n . exiguum continet **F**
ignem , multusq; proinde ad se
ducat exiguum .

38 Quartanis febribus ratio vi
ctus extenuanda non est , sed
ignem corpori interferendū nec
non exercitatione vtendum : &
qua die accessio instat , lauādū ,
somniaq; minime quærendum .
Hic victus calefaciens prodest ,
quia febris quartana imbecilla
est : nā nisi imbecilla esset , quar
tana non fieret . Videsne lucer
nam ,

Problematum

G nā, vbi multus ignis perflamat, suam afferuare flammulam minime posse: mult⁹ enim ille exiguum ad se rapit. ergo multum ignis accendendum in corpore est, vt quod exiguum febris continet, restinguatur. Sit igitur victus quotidiani ratio, quæ partim ignem, partim rorem indat in corpus.

59 Morborum alij ab igne, alij a rore creantur. Curat morbos ignis tos, roris ignis: hic enim exiccat rorem.

H **A R I S T O T E L I S**

PROBLEMATVM

SECTIO SECVNDA

Enim, qua ad sudorem pertinet: cuius questiones. XLII.

3 **S** Vt neq; intento, neq; que contento spiritu, sed poti⁹ relaxato sudor, pueniat? An qm̄ retentus spiritus venas implet, itaq; humorē exire non pati^r: vt in aqua fit vas, qd̄ in mare demissum, dulcē intra se colligit humorē, clypsydraq; ob id noīatū est. neq; enim effluere, cū q; pleno iam vase partē alterā obturauit: sed vbi p̄ spirit⁹ libertatē sudorem promere licuit, multus certe erūpit, qm̄ eo ipso retentu, copia humoris paulatim collecta est.

2 Cur membra aquæ immersa, calidæ non sudēt, etiam si ex se ipsa recalcēcant? An q; aqua li

queſcere non finit, sudor autē res vitiose adiuncta corpori est, vt qui per calorē excerni debeat

Cur sudor salſus sit? An quia motu efficitur, & calore ſecernēte quantū alienum per adhærentiam, intimationemq; inest i alimento ad sanguinem carnesq; id. n. ocysſime ſegregat, qm̄ nec aptum nutritioni est, & foras demū euaneſcit. Salſus vero, ppter id est, q; pars quidē dulciſſima leuiſſimaq; tota ad corpus nutriendū aſſumpta est. Pars autē alieniſſima, crudisſimaq; tm̄ abſoluitur, quæ partim deorſum colapſa & ſubſidens, vrina vocat: partim i corporis ſumma emergens, ſudor est: ambo tū ſalſa ob eandem cauſam prodeunt.

Cur magis parte ſuperiore corporis, q; inferiore ſudem⁹? Vtū qm̄ calor ſurſum tendit, ſuperq; manet, propterea humorē ſecū trahere poteſt. An qm̄ ſudorem ſpiritus moueat, qui ſedem habet ſuperiorē. An quia ſudor nō niſi humor eſt incoctus: quo certe humore pars humet ſuperior: M habitus etenim corporis ſupra potius innotēſcit.

Quam ob cauſam, cū man⁹ exercitam⁹, ſudor maxime oriatur: modo cæteræ corporis partes poſitum ſuum ſeruent? An qm̄ robur huic præcipue loco indituſ eſt, hoc enim ſpiritum continemus, qui parti robuſtiſſimæ proxim⁹ eſt, dum vero laboramus, vires augemus: hiſ auctis, magis ſpiritum contine-

mus

Amus. Tum etiam cum hac perfricamur parte, magis, q̃ cum alia laboramus. Spiritu nanque retento simul & perfricam⁹, & perfricamur, dū ita exercemur.

6 Cur sudor capitis aut nullū reddat malum odorem, aut minus, q̃ reliqui corporis? An quia locus capitis opportunus spirationibus est, & quidem laxū se ipse demonstrat, argumento ex oriendi capilli. Loca autem, & q̃ in locis tenent, grauiter olent, si spirandi careant libertate.

7 Quā ob causam, qui se lucta exercent, si interpolita aliquantisper quiete luctentur, magis sudabunt, q̃ si continuent? An quoniam humor data requie sese colligit, quem deinde luctandi exercitatio educit. Continua vero illa, modo Solis, corpora assiccare potest.

8 Cur magis sudamus, cum nō lōgo interpolito tempore sudor euocatur? An quia non humor tantum causa est vt sudem⁹, sed foraminū quoq; abditorū apertio, & corporis raritas atq; solutio. His igitur, qui diu sudandi intermiserint vsuū, foraminū iter clauditur: at n̄s, qui crebro vtuntur, patefactum semper habetur.

9 Quare cum Sol nuda magis, quā induta calefaciat corpora, induta magis sudare soleant? Vtrum quia Sol corporis, deurendo, foramina cōprimat. An quia vapores exiccet, quē minus possunt accidere indutis,

Cur facies maximē sudet? An quia quæ laxa, humida, solutaq; maxime sunt, hæc sudori se perua exhibent. Caput autem sors esse humoris videtur, & quidē pilorum lasciuia sedem hanc propter humoris copiam possidet: locusq; idem rarus, gracilētusq; estigitur fm naturam transitua agitur sudoris.

Cur igne neq; vniuerso, neq; per diminutionē oblato, sed per incrementa continua magis sudam⁹? qui enim in cāldarijs ita se calefaciunt, magis sudant, q̃ si protinus tantundē ignis admitterit. An eo q̃ se modice habeat, agat vnūquodq; ergo si tm agis plus si fuerit, non aget. An poti⁹ ē diuerso, qm scilicet eo tē quod que efficiat, q̃ se modice habeat, hac igitur de causa nihilo plus sudamus, vbi plus additum sit. Sed quoniam modi singuli singulis respondent, quodq; iā egerit, non amplius agit, hinc fit, vt modo aucto magis sudemus, ne quē enim quod præcedit ad singula, & preparat, vt res subdita apta sit, idē pōt ēt opus efficere, sed aliud hoc fungat officio necesse est. Parū itaq; poti⁹ q̃ multū caloris præcessit, p̃parauitq; corpus ad sudādū: sed ad efficiēdū alio certe, ampliori⁹ modo op⁹ est. hoc. n. effici ab eo nō potest, quod pri⁹ agebat, sed aliud possit desyderetur, quod modum obtineat conuenientem.

Cur detergēti magis profluit sudor, q̃ relidere sinenti? Vtrum quoniam

Problematum

G quoniā refrigerari extrinsecus contingat. An q̄ sudor exterior, velut operculum foraminibus adhæreat corporis, ita ne inferior se promere possit.

13 Qua de causa ruta, & nōnulla pigmēta sudores foetidos moueant? An quia quorum odor grauitatem præ se fert, hæc humoribus sordidis admista foedū mouere odorem possunt.

14 Cur tergo magis, q̄ priore parte sudamus? An q̄ in parte priore locus sanè intus habetur,

H in quem humor deducit, quod in posteriore non est, sed foras ibi excernat necesse est. Hoc idē etiā facit, vt ventre minus, q̄ pectore sudemus. Addo q̄ sudorē terga magis seruire possunt, & posterior pars magis, q̄ prior: qm̄ prior magis; quā posterior refrigerat, q̄ et causæ est, vt alacritissime, atq̄ maxime valeāt releant resudare, videlicet quia minime refrigerantur. Ad hæc posterior carnulētiō pars est, quā prior, & p̄inde humidior. **C**ausam vero, cur humidior sit, medulla habet, quæ per spinam tendens, multum humiditatis afferre possit.

15 Cur ea parte, qua iacemus, sudare non possumus? An quoniā pars, qua tangimus, cū plus quā modicum sit incalescēs, prohibet, ne permeet sudor: resiccatur enim, atq̄ absument. Item cōprimam partem sic euenit: hæc vero sanguinem compressa diffundit, quo diffuso satis refrige-

rat. Argumento sanè torpor est: quippe qui nō nisi frigoris iniuria fiat, atq̄ effici vel afflicto, vel ictu soleat.

Quare qui dormiunt magis sudant? An circūobstāndi ratione euenit. calor .n. parte interna collectus potest expellere humorem.

Cur facie maxime sudemus, cū in ea minimum carnis sit? An q̄ expeditius illa sudare possunt, quæ humida, laxaq̄ sunt. Caput autē tale est: cōtinet enim suam plurimam humiditatem; qd̄ vniq̄ venarum ratione patefcit, q̄ hinc pertendunt. Distillationes quoq̄ ex capite oriūtur, & cerebrum humidum est, & foramina permulta in capite habentur: quæ tam multa esse, ac foras vsq̄ pertendere, capillorū indicio constat. igitur sudor non à partibus imis, sed de capite biritur. Vnde et fit, vt primum, & maxime fronte sudemus: prima enim frons subdita est.

Qua de cā qui sudant, si vel aqua, vel flatu refrigerant, nauſcant? Vtrum qm̄ humor, qui ex fluxu continuo minime quiescere possit, hic refrigerens, in parte priore vniuersus constitērit. An q̄ spiritus, qui foras versus proueniens, in sudorem ob frigoris occursum conuertit, hic intus ante frigescent, quā exeant, transeat in humorem, atq̄ in eā partē incūbēs nauſcam moueat.

Cur in capite, pedibusq̄ incalescentibus sudores maxime excitantur

*Cod. Gr.
ad. hum.
18

M
dū autē de
ortū huius
non autē
sursum.

A excitantur & An qm̄ humorē ad se membra incalēſcentia trahūt: humor autem partem, qua abſu matur, nullā habet, cūm ea loca oſſibus ſcateāt: itaq; vt excidat foras, neceſſe eſt.

20 Quare qui laborant, vbi a labore deſtiterint, ſudare incipiūt & nam ſi labor cauſa eſt, cūm laborant, ſudare debent. Vtrū q; inter laborandum venę ſpiritu in flatę cōprimi foramina cogant, data vero quiete laxę cōlideāt. itaq; per ampliora iam facta foramina, expeditius humor per-

B uadat. An qm̄, cūm laboratur, ſpiritum ex cohærente humore motus fecernit, & calore qui a motu excitatur, humor in ſpiritum per ſumma corporis extenuatur. cūm vero a labore ceſſatum eſt, ſimul & calor deſinit, & ex ſpiritu ſpiſſeſcēte humor, qui ſudor appellatur, conſiſtit.

21 Vtrum per æſtatem poti⁹, an per hyemem ſudor mouendus ſit? An tunc opportune ſudatur, cum humidiora corpora ſunt,

C neglectaq; difficiliora reddunt: igitur per hyemem potius conuenit. An magna per id tempus mutatio ſit, nec excrementa concoqui poſſint, cūm cœlū contra naturam frigeat, igitur per æſtatem potius mouendum, quippe cūm humores per æſtatē potius omnes putreſcere ſoleant. quapropter exhauriendum tunc eſt vt etiā veteres omnes authores hac eadem de cauſa cenſent.

22 Quare cum corpus aſſidue

fluat, effluxuſq; ipſe de extremē D tis proueniat, corpus leuari non poſſit, niſi ſudauerit & An quia min⁹ excernitur quā ſatis ſit. Cum enim ex humore mutatur i ærem, plus de minori exiſtat, neceſſe eſt, humor enim quicun que copioſius, cūm ſe diſcernit, redundat, diutiuſq; ob eam rem proſecto excernitur. Lenta item glutinoſaq; excrementa, vt cum humore propter miſtionem excerni poſſunt, ita cum ſpiritu nequeunt quæ quidem res maxime officere poteſt. Hinc etiam E vomitus magis, quā ſudores, corpora leuant: quoniam ea ipſa excrementa educunt, vt qui craſſiores corpulentioſeq; ſint, vtrq; cum carni quidem procul is locus ſit, qui lentam illam glutinoſamq; materiam continet: itaq; nō ſine magno negotio dimouendi datur facultas. Venti autem ē vicino eſt: aut enim in eo cōſiſtit, aut prope, quo ſit, vt difficile queant aliter educi.

Cur minus inter laborandū 23 ſudamus, quā cum relaxati la E bore quieſcimus & An quoniam cum facimus, laboramus: cū fecimus, laborauimus. igitur plus tunc ratione excernitur. Alterū enim fieri eſt, alterum eſſe. An quia cum laboramus, carnis foramina retento ſpiritu obſerantur: cum autem relaxauim⁹, aperiantur, quo ſit etiam, vt ſpiritu retēto minus ſudare poſſimus.

Quam ob rem non in curren 24 do, agitandoq; corpus, ſed poſtea Extra ord. Anit. B quam

Problematum

G quam cessatum est, plus sudoris euadat? An riu⁹ quemadmodū manu, vel aliquo fluens vndiq; aqua obstrusa se colligit, relaxatq; demum copiosior profluit q̄ ante: sic etiam inhiberi eadē à spiritu potest: vt in vase, cui nomen clepsydra, atq; etiam in vesica. coercetur enim, detineturq; intus humor à spiritu. Pari ig̃t ratione cū corpora motu vehementiori citantur, spiritus intus circumuenitur, coerceturq;

H itaq; venæ et distendūtur, ac intumescent, cum humor se educere nequeat. Quod cum vniuersus coerceat, spiritu post relaxato, vniuersus erūpat necesse est.

15 Cur si quis cū biberit, cibū sumat, min⁹ sudet? An qm̄ cib⁹ ingestus humorem attrahit quasi spongia. est enim non parum, rei impetū retorisse. quod vel fluentorum constat argumēto: ita. n. cibo quoq; ingesto, meat⁹ apprehendisse plurimum valet.

16 Cur trepidantes pedibus sudamus, non facie? Rationabili⁹ enim tunc pedibus quoq; sudetur, cum corpore toto sudamus: locus hic enim frigidissim⁹ est: quam ob rem pedes minime solent sudare. Et quidem medici in aduersis valetudinib⁹ pedes potissimum operiendos præcipiunt, qm̄ frigus hi q̄ facillime sentiunt: itaq; rigoris initium reliquo et corpori expedite cōmittunt. An q̄ trepidatio non caloris de suminis locis ad ima transitio ē, vt accidit ī metu, ex quo

alui et metuentiū sæpe fundunt, **K** sed eius incrementū potius caloris accedit, vt in ira: quippe cum ira feruor cordi suffusi sāguinis sit, & trepidans ipse non metu, refrigeratiōe q; sit ita affect⁹, sed membri ipsius affectione.

Cur h̄dē facie non sudant, sed **27** erubescunt? An qm̄ amplius incallescunt, itaq; faciē calor assecrat errās per summa. Pedum tñ humorē propterea liquefacit, q̄ vt minor ē, q̄ vt exiccet, sic maior insito p̄cōditoq; calore naturali est, vt sudorē ciere possit.

Cur dormientes, q̄ vigilantes **18** sudare magis solemus? An q̄ sudoris origo intrinsecus est inter na aut calidiora habemus: ergo calor intimus humorem diffundēs intimum, educit. An humoris aliquid semper à corpore effluit: sed latet, quia nihil solidū est, cui humor occurrens se colligat. Argumētū cur ita sit, q̄ partes cauiore asidue sudant.

Cur in caldarijs tū magis sudamus, cū tempus frigidū sit? **29** An qm̄ calor, ppter frigoris obfistentiam foras euadere nō pōt; arcetur. n. verum intus se puoluens ac insidens, humorem soluit interiorem, sudoremq; ex eo producit.

Cur sudor vtilior est, q̄ corpe **30** nudo currenti prodierit, et si minor sit, q̄ qui sub veste se p̄pserit? An q̄ laborasse, q̄ non laborasse melius esse perpetuū est: & sudor vero, quē labor p̄stiterit, eo melior est, qui sine labore prouenisset

* ardentissimē, cum angore certantes.

A uenisset: & qui maiori cū labore melior, q̄ qui cū minori. Maiori autē cū labore is est, q̄ nudo corpore currenti prodierit. Nam ni si admodū cursum intenderit, sudare nō poterit, qui nud⁹ est. vestitus contra, celeriter sudat, ēt si parum se cōcitarit, propter vestis teporem. Et vero coloratiores redduntur, qui nudi cursum æstiuo tempore agitant, q̄ qui cum veste. quia vt omnes q̄ loca libera aspiratoriaq̄ scōlūt, melius colorantur, q̄ qui impedita & silentia tenent: sic ēt seipso quisq̄ coloratiores est, cum veluti spiritui afflanti placide patet, q̄ cum perstrictus, obductus que a calore nimio angitur: qd̄ certe ijs accidit magis, qui vestiti percurrunt. Hinc ēt fit, vt qui nimis dormiūt, minus colore hīlarent, q̄ q̄ se modice somno recreāt. nā dormiēs q̄q̄ ipse astringit, & propemodū strangulat.

B Cur pedes in trepidatione sudant, & non facies, cū in munerebus vitæ omnibus, vt facie maxime, sic pedibus minime sudemus? An quia trepidatio metus quidam super re inchoanda est, metus autē refrigeratio partis superioris est. Quā ob rē facie quoque pallent, qui trepidant: pedibus itē sollicitantur, & palpitāt: sic enim trepidantes homines faciūt, seseq̄ quodam modo exercent. quā propter ea rōne, parte sudare solent, qua laborant. Manus ēt assolēt perfricare, & se mō inflectunt, mō extēdunt, ēt saepe

exiliūt. neq̄ ēt vnquā quiescūt. **D** sunt. n. excitati, propēsiq̄ ad negociū, qm̄ calor eorū se collegerit ī pectoris loco, qui corpulēti⁹ ē, quā ob rē vndiq̄ cū eo ipso calore, tū sanguine turgescēte efficit, vt motu vario, crebroq̄ agitentur. Sed pedibus maxime insudant, qm̄ pedes perpetuo tenentur labore, cū cæteræ corporis partes quietem aliquā consequi per situs mutationem, motionisq̄ possint.

Cur in calidarijs signa neq̄ vniuerso, neq̄ decrescēte assiduo, sed per incrementa continua oblato, magis sudatur? plus. n. ita educitur sudoris, q̄ si principio statim ignis tantundē affuerit. An q̄ principio multū ignis adhibitu, carnē, cutemq̄ summam sicciores occupans vrit, atq̄ in modū testæ indurat: q̄ cū talis reddita sit, sudorē arcet, obtruditq̄. Parum autē contra carnem relaxans rarefacit, sensimq̄ intestinū humorem excitat, vt secerui, educiq̄ possit. Carne autē raris plus ignis adhibitu, & corporis ima facile subiens, humores iā inde præmolitos in vapore conuertit partesq̄ eorū p̄tenuēs secernens educit cum spiritu.

Vtrum per æstatē potius, an per hyemē sudor mouēdus sit? An hyeme calor intus se contrahens concoquit, extenuatq̄ ī spiritū humores interiores: q̄ cum omnes, aut certe maxima pars consumantur, nullam sui excretionē admonent faciendā. At in

Problematum

- G**æstate, cum per rarā, solutamq; carnem calor euadat, humores minus concoqui possunt intestini: quæ de causa exhauriendum osno est, qm̄ si permanferint, tēporis eius qualitate putrescent, morbosq; contrahent: putrescit enim quodq; externo calore: nā vt suo quodq; calore concoquitur, sic externo putrescit. Igitur per ætatem externus præualet calor: ex quo fit, vt quæuis fēta te putredinem sentiat. Per hyemem vero, quia calor suus ille, ac domesticus dominatur, hinc tempus hoc minime creare putredinem potest.
- 34** Quam ob causam cum sudor calore, vel interno, vel externo fieri solet, euenit vt horror non nullis sudorib⁹ possit excitari? An qm̄ sudor, qui ex calore, p̄dit interno, se f. de loco amplo i breuem (corporis dico ambitum) contrahente, primū caloris meatus & circuitus patefacit: deinde horror, carne iam madefacta ex toto, caloreq; exeunte, citat.
- 35** Calor autē, qui extrinsecus mouet, primū summa corporis aperit, rarefacitq; tum calor nature internus profluens excitare horrorem potest.
- 36** Cur calidi sudores frigidis meliores habentur? An q̄ omnis sudor excrementi cuiusdam secretionis est, parum autem excrementi amplius incallescere cōsentaneū est: plus aut non eque, sed min⁹. Itaq; sudor frigidus excrementi multi indicium esse pōt. quocirca morbos q̄q; is facit lōgiore. **k**
- Cur minus ad ignem multū sudamus, cum tñ præ calore sudor oīs moueri soleat? An qm̄ humor, aut corpore vehemēter calente in spiritum dissoluū humidum, aut cū prouenerit, adeo cito calore nimio exiccatur, vt sēsus sudoris multi eripi possit.
- Cur ad Solē acrius calefacientē corpora, quæ nullo indumento reguntur, nihil penē sudant: quæ autē satis uestimenta sūt, copiosissime sudant? Eandē de hoc etiam, quā de superiori, causam reddendam censemus. **L**
- Quam ob causam cum mot⁹ acuti magis, hebetes minus calefacere possent. Videatur, ingressus tñ per accliuia, qui hebetiores sunt, magis mouent sudorē, persistuntq; spiritum, quasi amplius calefaciant, q̄ decliues? An q̄ graui cuiq; vt ferri deorsum sū naturam est, sic ferri sursum contra naturam est. Itaq; caloris natura, quæ nostra prouehit corpora, vt nihil p̄ decliue laborat, sic per accliuē pressa onere nititur, acriusq; ob eiusmodi motum incallescit, & sudorē mouet, & spiritum proficit. Quin etiam corporis varius inflexus non nihil afferre causæ potest, vt directa spirandi reciprocatio auferatur. **M**
- Qua de causa cū sudor moueri soleat, quo magis quis se operuerit, nō h̄ sudat, qui uestē plurimā admiserūt? Eadē ē de hoc ratio, quæ prius reddenda est.
- Quam ob causam cum corpore

Ara sicciora magis per æstatē, q̃ hyberno tēpore sint, sudori magis in æstate pateamus. An q̃ p æstatem propter corporū laxitatē non multus naturæ calor cōtinetur, humoresq; proinde resoluerē in spiritū potest, per hyemem autē parte exteriori densata, corporū calor frequens naturæ coercitus, humorem minime in spiritum resolui paritur. Ad hæc, æstate humoris multū haustum, hyeme autē cōtrario agit.

B Cur sudores, qui corpori bñ
41 valenti sponte prouenerint, hīs deteriores habentur, quos labores excrecentem humorem exhaustiētes, carnem efficiūt sicciorem, vt cauernæ foraminum sanitati sint opportuna, & per caloris transmissiōē fieri nulla possit obsepio, siue oppilatio. Sudores autē spontini appellati, qui ex necessitate oriuntur, cum s. foraminibus naturæ ab imodico humore confusis, calor nō omnino occupatur ac vincit, sed repugnare adhuc, extrudereq; humorē potest: hi recte pro signis morbi habentur futuri. Nam etiā calor ipse à largiori humore, q̃ q̃ modic⁹ s̃m naturam sit hebetatur: & caro plene madescens, pessimum ad secundam valetudinē concipit habitum.

C Cur tempore hyberno min⁹
42 oriuntur sudores, nec nos per id tempus sudandū æque cēsem⁹, quamuis corpora humidiora tū consent? An minus sudamus,

q̃m humores per hyemem concretī, coactiq; sunt vehementer: quare minus dissolui tū queūt. Sudādum autē minime per hyemem censemus, quia corpora eiusmodi dispositio salubris est. Qui autē mouet sudorem, labefactat, confunditq; habitum corporis, atq; etiā laxiorē q̃ cōueniat eundem habitū reddens, simul & intimū calorem educit diminuitq; vt non æque gelido coelo possit resistere: & humor externus expeditus se corporibus inserit, cū laxiora iā foramina p̃p sudationem habeantur.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TERTIA.

Eorum, que ad vini potum, & vinolentiā pertinet: cuius q̃stiones. XXXIII.

Quam ob causam vinum cum calidum sit, vinolenti nō calent, sed frigent, & dolore laterum, ceterisq; huiusmodi vitis excipiuntur? An q̃ multum humoris cū refrigeratum est, multum frigoris concipit, ita vt calorem superet naturalem. Fit enim simile intrinsecus carni: vt si vestis nimio madefacta humore, rigore proinde acris frigoris admittat.

Qua de causa, non qui vehementer, sed qui leuiter se ebria uerunt, delirant? An q̃ neq; tam

Problematum

- E** parum biberunt; vt similes sobrijs sint: neq; adeo multū, vt soluantur & langueant, quomodo efficiūtur, qui multū hauserint. Adde, q; sobrijs ratione iudicant penitus, temulenti ne tentant q; dē aliqd iudicare, leuiter ebriati iudicant, qm̄ quidem vino non penitus detinentur: sed prae id faciunt, quia sobrijs nō sunt: quo fit, vt mox & contemnant alios, & cōtēni ab alijs se ipsi existimēt.
- 3** Cur magis crapulam sentiūt, qui dilutiusculum bibūt, quā qui merum ex toto? Vtrum suae tenuitatis causa vinum temperatum expeditius loca plura, angustioraq; subeat, intemperatū autem minus facere id possit: ita quē difficili⁹ educi potest quod dilutū est, An q; merum minus bibitur, vtpote q; multum bibi non possit, magisq; vomitu rei citur. Ad hęc merū, vt cætera cōcoquit, quia calidi⁹ est, ita etiā se ipsum consumit: diluto autem illo ē contrari⁹ agitur.
- 4** Cur semē genitale ebriosorū magna ex parte infecundū? An q; habitus corporis eorū præhumidus est: semen autē non quod humidum, sed quod cōstat, crassumq; est, hoc vim obtinet procreandi.
- 5** Cur ebriosi tremunt, & eo magis, quo liberalibus merum hauserint? Absurdum enim id esse videri potest, quandoquidem vinum calefaciendi vim habeat & tremor ex frigore præcipue soleat prouenire, itaque qui rigent, maxime tremunt. Sed ta-
- K** men multi cum mero tantum cibigratia vterentur, tremores vehementes adeo exceperunt, vt homines præmentes reiserent; & aqua perfusi calida, nihil sentirent. An quod tremor tum oriatur, cum corpus admodum frigeret: scilicet aut calore intus circumfistente ob externi frigoris violentiam, vt hyberno tempore fit: aut naturali calore extincto, quod fieri solet vel qualitate contraria, vel ætate, vt senectute, vel externi caloris excessu: qd
- L** ijs sane accidit, qui vi Solis, aut ignis deurūt. Igitur ijs etiam idem obuenit, qui mero abutuntur. Vinum enim califica sua facultate amplificata, plus quā vires corporis patiantur, calorē propriū corporis se permiscēs extinguit: quo extincto, refrigeratoq; corpore, accidit vt tremores oriantur. Quin etiam præter omnes refrigerandi modos, quos præposuimus, ille quoq; notat; vt deleta materia, qua quisque calor sustentatur & alitur, calor etiam ipse deleatur: quod lucerna inter res inanitas demonstrat, quippe quæ dempto oleo, lumē amittere cogatur. Senec⁹ vero in animatorum genere illud idē efficit, & morbus longus diutino consumptu corpus in tabernum redigens. Alimento nanque delet⁹, vel extenuato caloris, euenit, vt calor etiam ipse deficiat: calor enim humore alitur, non tamen quolibet humore, sed leni;

A & copioso. Quam ob rem tum
 ihs, qui à prædictis tenentur vi-
 tijs, tum grate profectis, exolefcē
 te, altè rascēteq; tali humoris ge-
 nere, (fit enim, pleni & pingui,
 acré & sicciū,) euenit vt calor
 ipse deficiat. Patet hæc argumē-
 to auxiliorum, quæ ihs impendi-
 mus, qui ob marcorem è vita
 abeūt. fit. n. vt eorum virtus vi-
 tietur, cū aliquid nutriētis hu-
 moris instillatum est, utpote cū
 eiusmodi humoris defectu reso-
 lutio illa eueniat. Mero igitur ho-
 minibus deditis, causæ id esse vi-
 detur. Vinum etenim calidum,
 corporis caliditati naturali con-
 iunctum, efficacius porro, quæ
 calor proprius sibi subdita pro
 alimento obtinet, consumit. Vn-
 de fit, vt alio ex his aqua inter-
 cus p̄mat, alios fluctio, alios alia
 deiectio, & pleraq; alia vitia eius-
 dem alui exerçant. nam & reli-
 qui humores acervi, ineptiq; re-
 manent: & qui liquidi extrinse-
 cus aduenerunt, crassari ob im-
 becillitatem caloris proprii ne-
 queunt. Calor autem ipse imbe-
 cillis propterea manet, qm̄ ma-
 teria, qua cōtineri adhuc potest
 imbecilla est: quo modo ignis,
 quem arundo reddiderit: hic. n.
 propter materiz imbecillitatē
 infirmior est quàm quia ligno
 præstat. 11

C Cur vinolenti cū vinum cali-
 dū sit, rigere tñ solent, citissime
 que laterū dolore, carerisq; hu-
 iusmodi vitij excipiunt? An q̄
 multū humidū, cū refrigeratū

est, in multū frigidū se cōuertit, **D**
 ita vt calorē superet naturalem:
 q̄ aut sunt humidiora, eadē oīa
 naturæ calidiora occurrunt. ar-
 gumentum, q̄ rebus externis ca-
 lescimus, non humescimus. Ve-
 rum si minus calida, q̄ humida
 sint, accedet profectio, vt suā cali-
 ditatem potius, quàm humidi-
 tatem amittant. Humore igitur
 frigido remanente, non sine cau-
 sa vinolenti amplius rigent, &
 vitia rigoris propria patiuntur.

Cur pueri, cum natura sint ca-
 lida, vinosi non sint, cū Scythas, **E**
 & viros robustos, qui certe om-
 nes habitu sunt calidiori, cōstat
 esse vinosos? An q̄ viri non cali-
 di solum, sed et sicci sunt: virilis
 etenim habitus talis est: pueri ca-
 lidi sunt, & humidi. Vinositas
 aut humoris cuiusdā libido est:
 itaq; humiditas facit, ut pueri
 minus sitiant. Cupiditas quip-
 pe non nisi indigentia, siue desy-
 derium quoddam est. 12

Cur temulēti aquas salvas vi-
 tiosasq; magis sentiū⁹, sobriū mi-
 nus? An q̄ suū quodq; a suo ni-
 hil afficiē, simileq; indomitū à
 suo simplici persistit: contraria
 vero à contrarijs potius sentiū-
 tur. Vinolentus itaq; q̄ dulces
 intra se continet humores (nam
 vini naturā talē esse videmus)
 hinc vitiosi saporis sentiē⁹ ma-
 gis ē sobrius at, q̄ acres salsoq;
 hēt, saporē eundē percipere non
 pōt. Admissio itaq; cibo, excre-
 mētū redūdāt illi, & fluāt, vt
 & ipsi à suis sibi⁹ affici nequeāt

Problematum

G & hominem sensus huiuscemodii reddant expertem.

9 Cur grauius a vino detentis omnia circūferri videantur, iamque inter initia ebrietatis res remotas cernere nequeunt? itaque inditū hinc vinolentiae nonnulli deducūt. An quia conspectus frequenter a calore vini cōpellitur, atque cōmouetur. Nihil vero interest, conspectus moueatur, an res conspectui obuiā. sit. n. ratione vtralibet, vt id, qd mō dixi, videatur. Et cum propinquis ē in rebus conspectū vinolentorū falli eueniat, multo magis idem in re motis accidat consentaneū ē, quam ob rem illas videre penitus nequeunt, propinquas autē aspicere quidē pnt, sed non quo sunt posita loco. Circūferri autē tm, nō etiam prope proculq; vicissim agitari vñr: qm̄ peul ob circularē mouendi rōnem cōspectus nequeat progredi: haud enī facile est contraria simul agitari. Appetitio autē, quæ pfluit ad elongatiora, vehemētiore est:

H circularis vero, figura, quam non men ipsum declarat, cōtinetur. Prope igitur, ac procul vicissim cōspectus deferri ea de causa nō potest: & si ita feratur, rem tm̄ eādem contingere non queat: quippe qui vice alterutra temporis eodem in loco rem, quam intuetur, relinquat, cumq; reliquerit, intueri non possit: circulo autē suæ figuræ causa videtur. Est. n. conus, cuius basis circulus est, in quo se agitans ipse conspectus,

rem quidem percipit eandem, quia nūquam sibi rem subiectā deserit. Fallitur tm̄ in loco, quia non eodem intuitu rem contingit. nihil enim interest, vtrū res ad aspectum, an ad rem aspectus moueatur.

I Cur vinolentis res vna, plures interdum esse videatur? An quia (vt dictum est) iā aspectus, cum cōmoueat, euenit, vt nullo tempore idē visus in eodē quiescat. Quod autem eodem tempore varie cernitur, id serius occurrisse videri potest. Quod. n. cernitur, non nisi conspectus tactione sentitur. fieri autē non potest, vt idem pluribus simul attingatur. Quod cum nullum sensum admittat id tempus, quod interpositū temporī distinguat, quo rem conspectus attingit, & quo repetit, efficitur hinc, vt tēpus vnū esse videatur, quo attingitur, quoq; repetitur. Itaque cū plures aspectus rē eandē attingant eodē tpe, plura esse vñr, quod vnū conspectui subiaceret: qm̄ fieri nō potest, vt res eadem modo eodem attingatur.

I Cur vinolenti concūbere nequeant? An qm̄ pars quædam magis caleat, qm̄ reliquum corp⁹ oportet: quod in his fieri nō potest, ob nimium totius corporis feruorem: extinguunt enim calor motionis internæ obtētu caloris occupantis, qm̄ multū in his inest, quod humidum, crudūque officiat. Ad hæc, semen a cibo proficisci necesse est: cibum

autem

A autem omnis concoquitur, quo satiati ad venerem planè incitatur. Vnde hac de re pleriq; prædere large, cenare parce præcipiunt, vt cruda insint, quàm cō cocta, pauciora.

12 Cur si quis vinū dulce, ac merum, aut cytheonem inter potandum hauserit, sobrius persistere possit? Et cur minus ebriantur, qui calice amplo, fœcūdōq; hauriunt? An omnium eadem illa ratio est, q̄ superficialis calor ita superimitur. Vinolentia enim tum oritur, cū calor sedem capitis totam occupauit.

13 Quam ob causam cū vinū dulce aptū sit fluitare, si quis temulent? dulce supadmitit, haustum vinū concoquit, minusq; infestiat? An quia vinū dulce lenè, ac lentum est, itaq; foramina obfarcit, atq; intersepit: austerū contra, exasperans, rigidum est. Facilem itē ascensum calori hoc prestat, dulce aut obstruū foraminum calorē arceat ac inhibet.

C vinolentiam vero parte concalefacta superna oriri dictū iā est. Addo etiam, q̄ vinum dulce inodorum, austerum autem odoratum est: odor autem omnis caput tentat, & ingratuat.

14 Cur a vino diluto, meracius tñ, caput postridie magis dolemus, q̄ ex merō? An merū, quia crassius est, foramina capitis angusta subire ipsum non pōt, sed vim suā, atq; odorē, & calorem tantū transmittit. Dilutū autem illud, qm̄ per aquæ admistionē

tenuius factū est, facile ipsum subit, ac penetrat: cū tñ partem corpulētia, facultatisq; meri nō mediocrē adhuc retineat, cōcoctū difficilior est: nā & humida, omnium difficillima cōcoqui, & corpora longe peruicaciora, q̄ facultates eorū p̄sistere nouimus.

Cur in exercitatu magis, q̄ exercitati ad vinolentiā vsq; potare, & vino facilius solui possint? An qm̄ qui excrementa, humoresq; in se continent, vrinam copiose profundunt: quod facit, ut plus bibi & leuari facilius possit, qm̄ non multū vinosi humoris in vētre remaneat. At qui in exercitati humidi sunt, excrementisq; redundant, exercitati contra, sicci siticulosiq; vt vini humor sese totū insinuare corporibus possit. Statim igitur hic vini impetus vrinā retractat, & post humor hic in corpore insidens grauitatē creare nimirū potest.

Cur vinū alios retardos, alios superbos reddit, atq; insanibundos? contrario enim affectu, id agitur, quandoquidē alteri magis, alteri minus moueātur? An (vt Chæremon ait) vinum sese pro moribus vtentiū applicat. Contraria igitur reddit, nō quæ eadē, sed quæ sunt dissimilia: vt ignis alia excccat, alia humefacit, sed non eadem: & quidē glaciē liquefacit, salem indurat. Nā & vinū, vt q̄ suapte natura humidū sit, homines tardiores incendit, redditq; mobiliiores: contra mobiliiores dissoluit, atq; retardat,

Problematum

G tardat, Vnde plerofq^s melancho-
1. nauica.licos penit⁹ refolui, labiq^s in cra-
 pulis nouimus. Vt enim balneū
 corpa perstricta duraq^s relaxat,
 agilioraq^s facit: humida vero, &
 mobilia dissoluit, atq^s infirmat:
 sic vinū quasi interna hominis
 diluens, ita afficere potest.

17 Quid ē cur brassica sedet cra-
 pulam? An q^d succū dulcē, discu-
 tientemq^s obtinet: vnde Medici
 eam aluo infundunt. frigida autē
 ipsa est. Argumentū, q^d ad alui
 vehementes deiectiones Medici
 ea vtuntur, excocta in plenū, &
2. l. caule. suo cālo purgata, refrigerataq^s.

Fit igitur detētis à crapula, vt
 eius succus humores in aluum
 detrahat, qui vinosi, crudiq^s te-
 nentur, & ipsa supra in ventricu-
 lo remanens corpus refrigeret:
 quo fit, vt tenues hūores ad vesi-
 cam labātur. quod cū humor
 vtrinq^s educatur, corpusq^s refri-
 geretur, recte liberari à crapula
 possint. Vinū enim humidum,
 atq^s calidū est. Euenit ad hęc, vt

18 cū humores deorsum se trahūt,
 atq^s excernunt, flatū etiam secū
 deducant: qui si per vinū liceat,
 in caput se efferens gravitatem
 creat, & crapulam: sin autē deor-
 sum se vertit, corpusq^s ob cām
 prædictam refrigeratum est, do-
 lor crapulæ omnis tollitur. Est
 enim crapula seruator quidam, &
 desinens inflammatio, quę plus
 conflctat, q^d temulentia: quod
 mentē illa quatit & alienat, cra-
 pula autem mente sibi constan-
 te, dolorē admouet, Vt etiā qui

febre vrgente ludunt potius, q^d **K**
 dolēt: q^ddem vbi leuari malo fue-
 re, atq^s ad se rediere, indolere oc-
 ciunt. Hoc enim idem in cra-
 pula quoq^s, & in temulentia eue-
 nire solitum est.

Cur vinū dilutius tempera- **19**
 tum vomitū magis, q^d merum;
 q^d aqua prouocat? An q^d ea ma-
 xime vomitum mouent, quæ in
 natate solita, quæq^s insuauia, fa-
 stidiosaq^s sunt. Vinum autē repri-
 mēdi vim obtinet: aqua tenuis,
 nec insuauis est. Quod igit ten-
 uis est, cito pro sui tenuitate de-
 scendit: quod non insuauis, sto-
 machū non perturbat. Vinū autē
 nimis dilutū, nec ita tenue est,
 vt perfluere possit celeriter: et fa-
 stidiosum est, q^d parum obtinet
 vini: sensum enim conturbat, q^d
 plures mōtus in eo excitat, scili-
 cet quem vinum, quemq^s aqua
 efficere potest: ambo enim senti-
 ri queunt. Quod autē fuerit mo-
 dice temperatum, id sensum pe-
 nitus aquæ tollit, viniq^s mollis,
 delinientisq^s sensum accommo-
 dat, ex quo suauiter bibi potest. **M**
 Sed cū vinum immodice dilu-
 tum ita insuauē est, tum innata-
 re, redundareq^s solet. quod autē
 tale est, vomitum id facile ciet.

Cur vinolenti aquas salvas & **20**
 vitiosas melius, q^d sobriū sentire
 possumus? An q^d dura, & tri-
 stitia certius ab hīs sentiuntur, qui
 minime cupiunt, latent hęc enī
 cupientes, & sæpe fallunt. At ve-
 ro qui læte se habet, is nō cupien-
 ti similis est: qui autē in tristitia
 est,

A est, cupiētis hic gerit affectum. Sobrius autem ita se habet: vinolentus contra satiatus repletusq; est.

20 **C**ur penitus vinolētis res omnes circūferri videntur, & cum iam amplius vinum attingit, ne queunt quæ procul posita sunt, enumerare? quo circa nonnulli hinc vinolentiæ indicium trahūt. An quia conspectus frequenter à vini calore commouetur. Quæ admodum igitur, si sub oculo presens rem obiectā, geminari videbis: sic etiā vinolentis accidere illud potest. Nihil enim inter est, vtrū suppresseris, an aspectū commoueris, nec vtrum extrinsecus, an intrinsecus: idem enim obuenire, vel accidere vtrāq; ratione oīspectui potest. Itaq; res obiecta minime constare videtur, atq; etiā magis quæ procul abest: nā eo obtinebitur minus, quo se longius aspectus deducat. Proximitas etiam illa mouēdi amplius ad extremum absolueret interuallū potest. Itē

B si æquabili cum vehemētia sursum deorsumq; aspectus se agitet, res minus assequatur remotas necesse est. deducta autē circūferri omnia solent, velut sagitte, & quæ appensa dimittimus. Igitur visus quoq; suam ob imbecillitatem, quasi procul deferat, idem hoc patitur. nihil autē intetere, visum, an rem visui obiectam commoueas.*

21 **C**ur ob causam, quod vniuersum raptimq; bibitur, ven-

trem id min⁹ humectat, cum tñ ab humore copiosiore plus humectari conueniat? An q̄ humorem multum, ac vniuersum venter superare non potest, sed locū adire suum indomitum patitur. Locus autē crudi humoris vesica est. Exiguum vero facile vincit, & concoquit: ex quo moram hic diutius trahens, v̄trem porro humificare potest.

22 **C**ur ob rem qui ante extenuatus, merū inde multum hauferit, morte occumbat: & pleriq; vero bibaces, cum se nihil extenuarint, multo tamē, vniuersosq; meri haustu sicci efficiunt? Quærendum enim hoc est, quandoquidem vinū calidū suapte natura est, & vt vita calore contineri apparet, sic mors refrigeratione accidere. An, vt ex cicuta, sic ex mero intereundum est, videlicet dum proprius calor paulatim extinguitur, modo tamen diuerso. Cicuta enim calorem frigiditate sua extinguit, humoremq; indurat: vinum autē sua caliditate calorem macerat naturalem. Et quō ab igne nimio aut Sole exiguus ignis extinguitur, sic intimus corporis calor à vini calore, si minus est, superat, atq; extinguitur.

23 **C**ur vinolēti sunt ad lachrymandum propensiores? An effectuum huiusmodi omnium eadem causa est, quam repressio, quæ scilicet agitur, per summa afferre potest: vinolentiā enim locis consistere capitis certum est. Cur

Cod. Græ.
add. idem
enim op-
rat ad vi-
dendum.

Cod. Græ.
& Lat. for-
te vtrique
manet, ita
legas. Cur
vinolenti
sunt ad la-
chryman-
dū propen-
siores?

Problematum

24 Cur vinolentis somnus oriri nequeat? An q̄ ad somnū creandum calidum adesse humorem opus est: hic enim cōcoqui expedit p̄t. q̄ si deest, exiguisq̄ humor, aut cōcoctu difficilis in est, somnus non orit̄: qua de causa post cibum, ac^o potum somno lentissimi fieri, ob calorem solem⁹. Melancholicos vero, & vehementer æstuantēs infomnia tenent: alteros, quia refrigerat⁹ humor penitus est: alteros, quia nullus, aut minimus extat. Ergo rationem vtriusq̄ affectus inde esse petendum palam est.

25 Cur ebriosi tremūt, & eò magis, quò largi⁹ merū hauserint? cū vinū calefaciendi vim habeat, tremor aut̄ ex frigore maxime proficiſcatur: itaq̄ qui rigent, præcipue tremāt. Attamē plerosq̄, cū mero tantummodo cibi gratia vterentur, tremores acres adeo inuaserunt, vt homines cōprimētes à se oēs efficerent, & cū aqua calida perfunderentur, nullatenus sentire possent. Alij vero cū eo ipso agerent modo, perfrictionēq̄, & carnis in cibo vterētur, in stuporem attonitū inciderunt: quos tremor quidem mitius, s. ob immobilitatē torquebat: dolor tū acerrimus, & inquietudo iā inde exercebat assidue. Tremoris itaq̄ causa frigiditas est. nam & qui rigent, ea re pati ipsa videntur, vt dictū est: & qui admodū senescere: quorū vtrorūq̄ alteri ab affectu frigidus, alteri à frigi-

da ætate vrgentur. vinum autē⁹ calefaciendi vim præcipue obtinet: quocirca contrarius quidā vt proueniat effectus, rō exigit. An nihil prohibet rem eandē à contrarijs effici, dummodo non agant modo eodem, sed diuerso. Exēpli gratia: vritur & à gelu, & à calore, vbi gelu calorem coegit vniuersum. itaq̄ mō quodam à contrarijs effectus profici tur idē: & modo quodā non nisi idē producitur. Tremor aut̄ ob inopiā excitatur caloris, non cuiusq̄, sed proprij. Corrupti aut̄ calor, aut marcore, aut extincti: extincti quidē à contrarijs, hoc ē, frigido atq̄ humido: marcore aut̄, vel indigentia nutrimentī, vt lucerna cū fomite aut oleo caret: vel ab alieno calore, vt ignis in Sole, & lucerna apud ignē. Igitur qui ex frigore rigēt, caloris extincti obtremunt: ex quo ēt fit, vt aqua offusa calida horror exoriat̄. frigus enim, cū intus includitur, atq̄ circū obſistit, pilos erigit. Et in febriū quoq̄ accessione rigor ille eueniens simili de causa venit. In senectute aut̄ calor alimento deficiente emarcescit: humor enim alimentū caloris est: senectus autem sicca est. Ebriosi vero, & si qui ita affecti sunt alijs, suo prorsus emarcescente calore, obtremiscunt: sed non modo eodē, quo senes, sed tertio corruptendi modo, vt proposuim⁹. Quod enim vino vtuntur nimio, calor aduētitius superas, aut extinguit, aut debilitat

An q̄a calidi hūidiq̄ sūt. debiles igit̄ sūt. itaq̄ facile ex quibz mouent̄. Cur min⁹ ebriant̄, q̄ calice amplio, fecundiq̄ hauriūt? An effectū, &c. ita vt duo sint p̄blemata, non vnum.

a. l. p̄b̄m̄ laborēs, lassitudines

† Ex codice Gre. ad ab eodē. L.

M

Seçtio Tertia

15

A debilitat proprium calorē, quo valemus. Fit enim tum tremor, cum mouens quicquam rem nequit superare, quā mouet: vt cū lignū quis longū, crassūq; obtinere, firmareq; non pollet, tremitt extremū. quod ideo fit, qm̄ aut suscepta res maior ē, aut minor, quæ mouet. Ergo tremor, cum calor extinguitur, accidit. hic enim dū integer inuictusq; manet, causa animātib⁹ esse vř, cur mouere se valeant. Indiciū autē ebriosos, senesq; ob frigiditatem affectos sic eē, qđ tremor his fieri sine vřlo rigore solitus est.

16 Quā ob causam, qui leuiter à vino tenent, magis peccant, vel delirant, qđ qui aut grauiter sese ebriarint, aut sobrii manent. An qđ sobrius recte iudicat: qui autē penitus vinolētus est, qđ sensib⁹ interceptis, onus sustinere non pōt, nihil diiudicat, atq; ita non peccat. at vero qđ leuiter se ebriarit, iudicat quidē, quia non multum hauserit: sed qm̄ à vino detentus aliquatenus est, potestātē recte iudicandi amisit: itaq; peccet necesse est. Quēadmodum qđ Satyrus Clazomenius propēsus admodū erat ad maledicendum, eius aures, cum accusaret, penitus obstruxerunt, vt de re ageret, nō in contumelias se pro uolueret. Postea tñ cū cessante iā aduersario referasent, & pauca dicēte adhuc, ille audiuisset, nequaquā cōtinere se potuit, sed ē vestigio maledicta effundere incēpit, qm̄ sentire iā poterat,

recte autē iudicare non poterat. **D**

Cur vini dulcis, quod suauis **27** est, ebriosum neminem esse arbitramur? An qđ vinū dulce nullū saporē obtinet proprium vini, sed alienum penitus reddit. igit̄ dulcis rei, non vini auidus appellandus est, qui vini dulcis tenetur desyderio.

Cur ebriosi Solis calore gaudere maxime solēat? An qm̄ cōcoctionem desyderant, atq; etiā qđ refrigerati admodum sunt: ex quo attoniti, stupidiq; mox fieri solent à potu. **E**

Cur vinolentis multa interdum apparet quod vnum est? **29** An quia cōspectus initia intrinsecus à vino mouent, sic vt vel caput totū sollicitari necesse est. At cū initia mouentur cōspectus, idē sese applicare nō quit, sed quasi partem rei obiectę vis vtrāq; conspiciendi attingit. Merito igit̄ res vna suspitionē recipit geminationis: quod idē vel oculo subter oppresso pōt euenire. Conspectus enim mouetur initium, vt ei coire cū altero nō amplius liceat: sed hic motus extrinsecus est. vini autē ille intrinsecus oris, nec quicquā interest. idē enim sequetur, qualitercūq; aspectum commoueris.

Cur vinolentorū lingua oberrat? Vtrū quemadmodum cor **30** pustotū in vinolentia titubat, ita etiam lingua labens oberrat, nec reddere articulationem vocabula pōt. An qm̄ caro linguę molli, & instar spongię est, ampliā made-

Problematum

G madesceſs, atq; extollit: itaq; ob
molē retardior fit, exprimereq;
ſyncere nō valet. An quōd vt in
aqua ob abſentiā aeris loqui nō
poſſumus, ita neq; cūm nimiū
in nos humorē indidim⁹: igit q;
vinolentorum lingua in nimio
humore ſe voluit, idcirco expri
mere ſyncere nō poteſt. An ani
mus quoq; vinolentorū compa
tiens erat. at ſi anim⁹ ita affect⁹
eſt, linguā etiā pariter affici con
ſentaneū eſt: inde enim oē loquē
di initii duci. Quo fit, ut ēt ſine

H vinolentia, vbi animus quēquā
hauſit affectū, lingua ēt ſentiat,
atq; cōpatiat, vt ī metuētib⁹ p3.

31 Cur ebri⁹ oēs, & qui mari ope
ram dant, libēter Solis tepori ſe
dedunt? An q; ebri⁹ cōcoctionē
deſyderāt, ſimulq; euenit, vt par
tes corporis quādā refrigerent:
itaq; ſtupidos, attonitoſq; poſt
potum fieri nouimus. Maritimi
autem illi, quoniam in humore
ſemper ſuam degunt ætatem, ca
lorem porro deſyderant.

32 Cur vinolēti cōcumbere ne
queāt? An q; partē corpis quan
dam amplius, q̄ reliquū corpus
incaleſcere opus eſt, quod vino
lentis contingere præ nimio ca
lore nō pōt. calor igit, qui à mo
tu nature interno præſtat, obrē
tu caloris ambiētis extinguitur.
An q; partes corpis imas recale
ſcere opus eſt. vinū aut in ſubli
me efferri aptū eſt: itaq; calorē,
quem admodum illic excitat, ita
hinc auocat, atq; abducit. Poſt
cibū quoq; libido veneris mini

me incitat. Vnde prædere largē, &
cœnare parce præcipiunt. cibo
enim cōcocto ſurſū crudo, deor
ſum fert & humor, & calor: ort⁹
aut ſeminis ex his eſt. Et fatiga
tis idcirco p ſomnū proſluit ge
nitura, q; labor corpus humidū
& calidū reddit, q; ſi excremen
tum ea in parte ſubſtiterit, eue
nit certe, vtp ſomnū erumpat.
Hæc eadē cauſa eſt, cur in aduer
ſis quibuſdā valetudinib⁹ id eue
niat, atq; ēt metuēti, & moriēti.

Cur iuuenes potius, q̄ ſenio
res imingāt, vbi vino ſefe ebria
uere? An qm iuuenes humidi
ſunt, & calidi multū, idcirco ex
crementū humoris confluit in
veſicā: exiguum enim à corpore
eorū abſumitur, quā ob rem id
effundi neceſſe eſt. ſenioribus ve
ro, corp⁹ pro ſua ſiccitate humo
rē nimiū attrahit, atq; imbibit.
An q; iuniorū natura ad ſomnū
propenſior, q̄ ſeniorum eſt: quo
circa grauiter iuuenes conſopi
tos vrinę ſepe excitatio latet, vt
hæc prius erumpat, q̄ illi ſurre
xerint. ſeniores aut latere mini
me pōt, quēadmodū nec exter
norū motuum quiſquā minus
ab his percipi, q̄ ab adoleſcenti
bus ſolet. Conſtat aut quod mo
do diximus, quandoquidē iue
nes ipſi tū maxime immingūt,
cū arte, & grauiter dormiunt.

Cur oleum ad arcendam vi
nolentiam valet, ſorbitumq; fa
cultatem præſtat potandi? An
quōd vrinā ciere poteſt, vinoq;
hauſto iter regit.

Ariſto-

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO QUARTA.

*Eorum, quæ ad rem veneriam pertinent:
cuius quæstiones. 33.*

Vam ob causam, q
concumbit, & qui
mori, oculos attol
lit: qui autem dor
mit, submittit. An

q de parte superiore calor exiēs,
eodem oculos vertit, quò se de
flexerit: per somnū autem deor
sum se colligit: itaq; eodem con
uerit. Clauduntur vero propte
rea oculi, q̃a humiditas deficit.

Cur ijs, qui rem venerē im
modice agūt, oculi, & clunes ma
nifeste subdilat, partes quarum
alteræ prope, alteræ procul à ge
nitalibus absunt? Vtrum q̃ in se
ipso etiā coitu partes hæ perspi
cue collaborāt, cū rem studio
sius ipse persequantur, & se co
gant, nitanturq; in semine emi
tendo, itaq; quantum alimenti
facile liquefcere potest, id pres
sum extruditur. An q̃ ob calefa
ctæ præcipue contabescunt, con
cubitus autem caloris agitur fa
cultate, eaq; maxime sentiunt ca
lorem, quæ in agendo commo
uentur. Oculi autem, partesq; se
di proximæ perspicue: collabor
ant, haud enim fieri potest, vt
semen pfluat, nisi partes coagā
tur illæ, nisiq; oculi demittātur:
quippe cū partibus his coeun

tibus, humor quasi manu ex ve
fica prematur, oculisq; coactis
cerebrū sua dimittat. Oculos ve
ro, & locū his proximum, vim
ad procreationē maximā obti
nere docent illinimēta, quæ mu
lieres tā steriles, q̃s fecundæ expe
riuntur, vtpote cū vis ad semen
transmitti hinc debeat. Sunt autē
& oculi, & renes omnium pin
gues, atq; obesi. ergo q̃ partes
hæ rem venerē efficacius adiu
uant, caloris participes sunt, cu
ius tāhifica vi extenuantur, mul
tumq; sui succi ad semē excerni
patiūtur. Calor enim (si corpus
vel pingue non est, vel si pingue
quid est, sed nō tñ laborat) & que
liquefacere nequit, vt late in ve
nere patet. Renes tñ omniū ma
xime sentiūt, quia in vicino po
siti sunt. Et ipse quoque seminis
trāsitus, cū per ea loca pspicue
agatur, extenuare proculdubio
potest: adimit enim, non addit q̃
suam istam propinquitatem.

Quā ob rē & qui cōcūbunt,
& spadones, i re minime vtū
tur veneria, i acumine oculorū
offendunt. An q̃ alteris ob libi
dinē, alteris ob excisionē partes
superiores plus iusto exiccātur:
quod perspicuū in ijs est, quorū
opus exquisitius administat.
aspectus autē tale est, humoribus
vero deorsum ductis, superiora
siccari necesse est: id igitur nimi
rum cōcubitu fieri patet. Spado
num autē crura intumescunt, &
alui faciles sunt, vtpote cū deor
sum se humoris copia seuocet.

Cur

Problematum

- 4 **C**ur homo, cū cōcumbere
posse incipit, tunc pubescit: cete-
rorum aut animantium, quę pi-
lis teguntur, nullū tunc pubesce-
re incipit: An q̄ per etates muta-
ri animantes in contrariū solēt.
Vox enim grauis de acuta effici-
tur, & nuda quę ante fuerūt, hir-
ta redduntur. Vnde etiā animan-
tes à primo natali die hirsutas
enudari debere tunc, non dense-
scere constat, cū semen habere
incipiūt: sed ita euenit, quia quę
semen effundunt, sicciora fiunt
H & laxiora: quib⁹ de causis pilus
oritur: quod inde sanē patet. Pi-
lus enim neq̄ cicatricibus, neq̄
pueris, neq̄ mulieribus exit: cū
scilicet cicatrices spisso cōtextu,
nō raro inducant: pueri, mulie-
resq̄ corpe hūido sūt, nō siccō.
5 **C**ur nuditas pedū obesse in
re uenerea pōt? An qm̄ corpus,
quod concubiturū sit, calidū in-
tus, atq̄ humidū esse debet, qua-
le per somnū potius esse, q̄ per
vigiliam solet: ex quo etiā celeri-
ter, ac sine corporis agitatione se-
men dormientibus profluit: vi-
gilantibus vero non sine labore
prodit. Simul aut fit, vt & reli-
quum corpus tale existat, & pe-
des humidiores sūt, atq̄ calidio-
res. Indiciū, q̄ cū dormim⁹,
pedes obtepscere solent, vt qui
vñ cū internis partibus ita af-
ficientur. At nuditas pedū ē con-
trario agit: siccāt enim atq̄ refri-
gerat. itaq̄ siue impossibile, siue
difficile sit, vt res agat venerea,
nisi pedibus calidis, tam tñ nu-
ditatem in ysu concumbendi in K
commodam esse necesse est.
Cur omniū maxime animan-
tium homo, postquā cōcubuit,
dissoluitur, & languescit? An q̄
semen proportionē sui corporis
plurimum emittit.
Sed cur plurimū homo emit
7 tit? An q̄ minus cibum is confici-
cit, & omniū maxime animan-
tiū humidus natura, & calidus
est: quarū rerū altera seminis
copiam reddit: altera naturæ vim
efficit ad semen creandū. semen
etenim tale est, quādiu seruat. L
Quā ob causam cū ratio cō-
cumbendi calore cōtineatur: ti-
mor autē, & mors refrigerandi
vim habeant: pleriq̄ tñ cū ab
ipsis tenentur affectibus, semen
excurrit? An q̄ cū loca quædā
corporis refrigerantur, alia que-
dam intepescunt, cū & suū
calorē habeant, & pulsum de lo-
cis refrigeratis illum ipsa susci-
pian. quam ob rem frigentibus
quidē id euenit, verum nō quia
frigent, sed quia calent. Constat
hoc ēt ipso aspectu partes enim
superiores timentium sanguine M
priuant, inferiores autem hume-
scūt, & alius soluitur, & vesica.
Calor igit cū se per timorem
deorsum, per mortē sursum de-
uius agit, madificare, & semi-
nis excitare profluuium potest.
Cur neq̄ cōcumbere, neque
euomere, nec sternuere, neq̄ fla-
tū emitte oportet, nisi res tur-
gente corpore vrgeat? An quia
cū nō turgemus, similes terræ
stirpibus

- A** stirpibus sumus, quib⁹ euulsis, ante pubē non ita olēt, nec viri, nec mulieres? An qm̄ quæ incocta sunt, tū sapores hñt deteriores: aut. n. acidiores, aut saliores aut amariore: tū odores reddūt foetidiore. Contra, q̄ concocta maturaq; sūt, sapores autē dulces aut min⁹ amaro, & odores suauiores præstant, aut certe minus insuaues. Patet hoc in oībus tā terrę stirpibus, q̄ aīantib⁹ ipsiis. Detrahit aū t, quæ matura concoctaq; sunt, cætera cruda relinquuntur: vt & in cinere, portione dulci consumpta, puluis amarus relinquē. & sudor quoq; salus eadem de causa est. Calor autē naturalis semen genitale concoquit: quod quāquam exigū est, vim tñ obtinet maximam, quippe quod ex multo admodū tam exiguum constitutum sit. Quam ob rem vbi id secessit, resolvimur magna ex parte vehementius, atq; refrigeramur: itaq; humores icotiores reddūtur, patefactis meatib⁹ propter seminis excursū: quo fit, vt sudor ob cruditatem & salior, & foetidior tūc sit, q̄ in puerili ætate. Quod si cui forte talis natura sit, vt partem subsidentem sudoris foetidam habeat, huic magis, magisq; res innotescet, ac p̄serti eisdē in locis, quibus & cæteris maxime consistit, velut in alis.
- C**ur si ex nostro semine, pcreatum aīal est, prolem id nostram appellare solem⁹: sed si ex aliquo alio n̄ro vel excremēto, vel parte prodīt, n̄m id esse nuquam
- E** Extra ord. Arist. C fate-
- 10** Cur ieiuni celerius concumbunt? An q̄ foramina corporis ieiunio inaniora, repleto aūt plena habent: itaq; impediūt, ne humor feminis genitalis valeat p̄meare, qđ latissime in vesica patet: hac etenim plena, nunquam celeriter concūbere possumus.
- 11** Cur adolescētuli cū primo concūbere incipiunt, quibus cū fuerint congressi, eas re peracta odio habeant? An q̄ mutatio summa extiterit, sequentis tristitiæ memores, eam fugiunt tanquam fontem, ad quam sese applicuerunt.
- 12** Quare qui equitant assidue, libidinosiores euadunt? An calor, agitationisq; causa eodem afficiunt modo, quo p̄ coitū. quocirca gratis quoq; accessione mēbra genitalia contrectata, agitataq; plenius augentur. Quod igitur semper eo vtunt̄ motu, qui equitant, hinc fluentiore corpore, præparatoq; ad concumbendum euadunt.
- 13** Quare concumbendi facultatem, dari per ætatē cū coeptū est, corpora male olēt: prius aūt
- 14**

Problematarum

G fatemur multa enim semine putrescente proueniunt. Quid igitur cause sit, ut si quales nos sumus, tale fuerit, nostrum id sit: si diuersum, id alienum sit: aut. n. oia nostra esse oportet, aut nulla. An primum, quoniam quod ex semine nostro prodit, id ex nostro est: quod secundo, id ex alieno, scilicet quare purgamentis, excrementisque enascuntur. Denique nihil ex omnibus, quae animanti tribuimus, gignere aiantem potest, nisi semen genitale. Quod autem nocet, quodque malum est, id suum nullum est: nec quod alienum est, id suum esse potest. haud. n. idem illa significant, suum esse, & alienum esse, vel diuersum, vel malum. Excrementa autem, & putredines non nostra, sed diuersa, alienaque sunt a nostra natura. Non enim quaecumque in corpore extiterunt, corporis haec esse putandum. nam & papulae saepe erumpunt, quas tollimus, atque excidimus. omnino quae praeter naturam constituerit, haec aliena omnia sunt: multa autem praeter naturam, vel rebus coniuncta naturalibus, pdeunt. Quod si ex rebus nostris solo semine natum animans sit, recte quod ita prouenerit, prolem id esse nostram tamen putabimus. ex semine vero ipso si quid extitit aliud, ut vermis, ubi vel foris putruit, vel corruptum in utero est, ut quod monstra appellamus, prolem id esse nostram haudquaquam dicendum est. Cum. n. corrupto creetur semine, non insuper ex nostro creatur, sed alieno: quae

admodum quod excrementis constituerit, ut quod ex stercore. Omnia vero huiusmodi ex corrupto creati semine hinc indicantur, quod ex non corrupto creati tale natura statuit, quale illud est, de quo semen genitale prodierit: exempli gratia, si de equo equum, si de huius homo. Nec semen magnificamus ipsum, nec aliquid, quod inter generandum confici solitum est. tunc. n. humor, & corporulentia quaedam, & caro constituitur, quorum nihil nobile est: quoniam non dum naturam obtinent destinata, sed eatenus naturam attingunt, quatenus ita se habeant, ut ex illis tale creati possit, quale nos sumus, modo sequentis. corruptis autem nihil tale nasci potest. Causa est haec, cur nec alia ex re nostri corporis, nec ex semine ipso corrupto, aut imperfecto prole nostram oriri arbitremur.

Cur minus in aqua homines concumbere queunt? An quod res nulla in aqua liquefcere potest, quae ab igne liquefieri apta est, ceu plumbum, aut cera. semen autem hominis igne plane liquefcere videmus: haud enim prius fluere incipit, quam per attritum recaleat. Pisces tamen sine attritu coire fatendum est.

Qua de causa res omnium suauissima concubitus est? Et utrum necessitate impellantur ad concubendum animantes, an rei cuiuspiam gratia genus hoc libidinis datur? An suauissime quidem concubimus, quoniam aut toto ex corpore semen

A semen profluit, vt aliqui volūt, aut quia quāuis non toto ex corpore, tñ per eā partē se promit, in quam meatus omnes, venæq; oēs applicent, & coeāt. Cū igitur voluptas similis in libidine, atq; in prurigine fit, efficiē pariter, vt corp⁹ gestiat vniuersum. Prurigo. n. secessio humoris spirituosī inclusi contra naturā est: & genituram vero secessionem humoris eiusmodi esse ad rē naturalem constat. Suavis autē tñ ex necessitate, tum rei cuiuspiā gratia concubitus est. Ex necessitate, inquam, q; via omnis per cinens ad rē naturālē suavis est, si modo à sensu peipi queat. Rei vero cuiuspiā gratia est, vt ort⁹ sit astantium perpetuus. facit. n. voluptas, vt animātes ad coitū ardentius excitentur.

Q Cur venus smodica morbis pituitæ nōnullis commoda est? An qm̄ excrementi quidam exitus est, ita vt multum vacantis materiæ cū semine detrahi possit: pituitam autem excrementū esse nulli dubium est.

Q Cur res venerea ventrē refrigerat, & siccāt? An refrigerat, qm̄ calor in concubendo excernitur. & siccare quidem coitus venere⁹ potest: quippe cū eua porari, dū calor exit, necesse sit: exit autē, cū refrigeratur. Adde etiam, q; feruor coeundi siccare nimirum potest.

Q Cur salaces hi sunt, quibus pili palpebrarū defluunt? An ob id ipsum, quo ē calui: sūt. n. hæc

ambo partes rei eiusdē. Quicunq; autē ex pilis congenitis etate iā prouecta non creiunt, hi omnes decidunt libidinis vsu immoderato. Capill⁹. n. & superciliū, & cilium genere congeniti pili continent, exq; his supercilia tñ nonnullis etate prouectis obdē sant. Quod cur ita sit, alibi rōnē attulim⁹. Reliqua autē vtrāq; genera eadē illa de causa deficiūt, q; partes supiores sanguinis parum obtinētes libido refrigerat. Ita enī efficietur, vt locus hic alimentum concoquere nō possit: cū autem pili alimento caruerint, defluant necesse est.

Quam ob causam qui mingē di desyderio tenentur, concūbere nequeunt? At q; meatus īplētur. quod autem plenum humoris est, id nullū præterea humorem potest suscipere.

Cur gignēdi facultas ijs tollit, q; à varicibus tenent, siue hō siue aliquid ex cæterorū animantiū nūero est? An q; varix flatu trās lato fieri solet, quocirca in vitij atræ bilis accommoda est. fit autem concubitus quoq; cum flatu excursu. quam ob rem, si īpetus ille agitur, cū varix exercet, semen non īsuper excitat, sed refrigeratur. fit igitur inde, vt penis tēto emarcescat.

Quare qui concumbunt, re solui, atq; lāguere magna ex parte solent? An q; semen oī ex parte corporis secretio est: itaq; vt ædificij constructio, sic corporis compactio quatitur, dum

C n semen

Problematum

6 semen decedit, quasi sanguinis multum, aut aliqua pars alia decedat, ita quod exit, per oportunitum est, & quod exiguum ex multo alimento conficiat, quem admodum amyllum ex farina.

23 Cur nrs, qui cōcumbunt, si de syderio mingendi tenentur, penis intendi vehementius potest? An q̄ foramina plena reddūtur humoris, semē per angusta se p̄mēs, molem efficit ampliorem, atq̄ extollit: penis etenim ad ipsos meatus est positus.

24 Quam ob cām tento, & amplificatio penis illa existeret possit? An duplex cā est, vna, q̄ pondus vrgēs post testes facit, vt penis erigatur: testes. n. vicem fulmenti vectorij capiunt. Altera, q̄ foramina spiritu admisso implentur, ita vt genitale membrū intumescat, atq̄ se erigat. An humor auctus, trāslatusq̄ facit, vt moles amplior redundet: penis tñ, qui mensura insigni adoleuerit, minus se patitur efferri: fit, n. vt ita pondus à fulmento vectis remotius maneat.

1. Qua de causa qui rem agunt veneream, aut qui ea ætate sunt, quæ sufficiat veneri, male olent, virusq̄ hirci reddunt: pueri aut non ita olent? An spiritus puero rum (vt dictū iam est) humorē, sudoremq̄ concoquere potest: virorum autem nequit.

26 Cur per ætatem viri minus, mulieres magis concumbere valeant? quod Hesiodus quoque poeta inquit:

Formino venus est vsu magis effera sexu.

Mitior illa viris, & sæpe accerta relinquet.

Vtrum q̄ testes eo tempore magis demittunt, & flaccent, q̄ per hyemem, cum qui concubitur est, retrahat, ac suscipiat illos, necesse sit. An qm̄ naturæ calidæ præ nimio calore æstiu tēporis æstuant, collabunturq̄: frigidæ vero resouentur, & vigent. Est aut vir calidus & siccus, mulier frigida humidatq̄: ergo virorū tunc vires infirmantur, mulierum corroborantur, & vigent q̄ cōpensationē qualitatis contrarię.

Cur nonnulli rem veneream cum voluptate patiantur, & alij vel ipsi agere cupiāt, alij pati tantummodo gestiant? An q̄ excrementis singulis loc⁹ determinatus à natura est, in quem instituto secerni naturali debeat, sollicitatq̄ natura spiritus excurrentis tumorem admouet, excrementumq̄ vna extrudere solet. verbi causa, vrinam in vesicam, cibum consumptum in aluum, lachrymam in oculos, mucorem in nares, sanguinem in venas naturæ deduci placuit: his autem proxime genituram quoque in testes, & penem deferri constitutum est. Quibus itaq̄ meat⁹ habitu suo naturali priuantur, vel quia obcæcati sunt, qui ad penitentant, (quod spadonibus hisque similibus euenit,) vel etiam alij de causis, his talis humor in sedem confluit, quippe qui hac trans-

A transmeare soleat: quod eius loci contractio in coeūdo, & partiū sedi appositatum cōsumptio in dicāt. qui si admodū semine genitali abundant, excrementum illud large in eum locum se colligit. Itaq; cum excitata cupiditas est, attritum pars ea desyderat, in quam confluit excrementum. Cupiditas autem excitari tum a cibo, tum ab imaginatio- ne potest. Cum enim alterutra de causa libido commota est, spiritus codē concurrir, & gen⁹ id excrementi confluit, quo secedere notū est. Et si tenue, spirituosum ve est, cum difflatum id fuerit, requiescunt: quemadmodū pueris, & adolescentibus interdum nullo secreto humore celsa re tentigines possunt. Sed si crassum, corpulentumq; est, nisi extruso quiescere nequeūt. Quod si neutrum eorū accidit, cupiūt, quousq; alterutrū accadat. Quorum vero natura mollis, & foeminea est, ita nō constant, vt genitura vel nulla, vel minima conueniat, quo illorum secernitur, qui p̄dicti natura integra sunt, sed se in partem sedis diuertat: quod propterea euenit, quia p̄ter naturæ normā conuenerunt.

Cum enim mares createntur, ita degenerarunt, vt partem virilem mancā, atq; oblatā habere cogerentur. Læsi autē alia rem omnino corrumpit, alia puerit, & vitiat. At genus illud corrumpens, vt i his sit, fieri nō potest: ita enim mulieres, non vi-

ri crearentur, ergo perueriti, citā D
rig; aliorum, q̄ secernendū natura voluit, necesse est. Vnde fit, vt insatiabiles etiam sint modo mulierum: humor. n. sollicitans ille exiguus est, nec quicq; se p̄mere conatur, refrigeraturq; celeriter. Quibus itaq; sedem humor ex toto adiuit, n̄ pati tantū modo auens: quibus autem in vtrāq; partem sese dispersit, n̄ & agere, & pati concipiunt idq; amplius, quo tandē plenius fluxerit. Sed sunt, quibus vel ex cōsuetudine affect⁹ hic accidat. E
enim, vt tam gestiant, quā cū agunt, vtq; genituram nihilominus ita emittere valeant. Ergo agere cupiunt, quibus hæc ipsa visu euenerunt. & consuetudo magis veluti i naturam idcirco illis euadit, quibus non ante pubem, sed in ea vitium patiendū inualuit, qm̄ his recordatio rei, cum desyderant, oritur. Vna autem cum recordatione gestiens exultat voluptas: desyderant autem perinde ac nati ad patiendū. Magna igitur pars, vel ob consuetudinem res existit, sed si accidat, vt idē & salax, & mollis sit, longe expeditius hæc oīa conuenire posse putandum est.

Cur homines rē agere veneram cupiētes, consiteri se cupere maxime pudet: bibendi, aut edendi, aut aliquid eiusmodi faciendi desyderio cum teneātur, consiteri non pudet? An q̄ rerū plurimarum cupiditates necessaræ sunt, & nonnullæ nisi expleant,

Problematum

- G** pleantur, interimūt. Rei autem venereꝝ libido superfluit, & abū dantiæ index est.
- 29** **C**ur viri per hyemem, mulieres per æstatem rei venereꝝ appetentiores sunt? An q̄ viris calidior natura, & siccior ē mulieribus autem humida, frigidaq̄. Quam ob rē illis humor, & calor satis cupiditatem veneris hyberno tempore accēdere queūt, quibus rebus semen oriri certū est, mulieribus autē & calor minor, & humor concretus ppter caloris inopiam tunc est. At per æstatem contra mulieribus calor modicus, viris largior q̄ satis sit: nimius. n. vires frangit, atque dissoluit. Quapropter, pueri quoq̄ per æstatem tenuiores reddunt: incidit. n. vt ignis igni coniungatur.
- 30** **C**ur quib⁹ natura calida est, si modo robusti, pleni⁹ sint, nisi concumbant, n̄s sæpe bilis proficit, & alius amara secedit, & pituita falsa cōficiē, & color corporis immutat? An q̄ semper cum femine vnā excrementi aliquid exit. Vnde etiam nonnullorū excrementis abundantū, genitura lauamentū piscium redolet: igit excrementū quoq̄ illud concumbēti decedit: itaq̄ nihil est, quod possit affligere, abstinenti autem manet, & amarum, salsumve redditur.
- 31** **C**ur libidinosi sunt, qui melā cholici? An q̄ flatu redundant: semen autē decesio flatus est: ergo quibus id ipsum amplificatū
- hos sæpe purgari appetere necesse est: sic. n. efficitur, vt leuentur.
- Cur aues, & pilosi hofes libidine vehemēter agunt? Vtrum q̄ multum humoris continent. An non ea ratio est: femina. n. q̄ humida est, pilis vacat: sed poti⁹ q̄ genus illud vtrunq̄ naturæ multi humoris concoquens ppter caloris copiam est. Indicio pil⁹ est, atq̄ penna. An q̄ & multum inest humoris, & id a calore superatur. neq̄. n. si multum non esset humoris, neq̄ si non a calore vinceret, pennæ auibus, pili hominib⁹ possent vnquam oriri. semen autē vel loci, ac temporis portione, vel ratione creari plurimū potest, vt in aere, vt in vere: nam eius natura calida, & humida est. Fit etiā ratione cōmuni, vt aues, & claudi homines salaces nimirum sint. alimētum enim vtriusq̄ seorsum quidem exiguum profluit propter vitium cruris: in sublime vero afflatim effertur, atq̄ in semen conuertitur.**
- Cur homini, cū concūbit, oculi potissimum infirmantur? An q̄ humore deficiente id accidit. Argumentum vero frigidā esse genituram, q̄ humida nunquam redditur, nisi calefiat, nec vllam desyderat liquefactionē: quandoquidem per vniuersum corpus expalsa est, quemadmodū sanguis,**
- Arist.**

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO QVINTA.

*Eorum, quæ ad laborem pertinent, cuius
questiones. 38.*

Utrum ambulationes prolixæ quidem per plana laboriosiores sunt, quæ per incompta: breues autem leuiiores? An quæ membra tum à multo, tum à vehemen-

te motu frangant, cit autem vehemens, qui passim per loca inæqualia agitur: multus vero, qui continens, vnusque est. Locis igitur inæqualibus tamen si longa motio acta est: tñ requiẽ mutatio præstat, facitq; vt longa nõ sit, ne ipsorum quidem equorũ propter mutationem. Planis autem habitus similitudo, & paritas nihil interpellat, nec mēbris vllam præstat quietem, sed efficit, vt mouēdi ratio continueat. At vero si brevis sit, nimietas quædam motus nulla in planis facit: ac cliuibus aut, quā immutatio vehemens, & cōtraria corpus modo sursum, modo deorsum vexat, fatigetur necesse est. Talis vero motus, vt dictum est, qui per ardua agitur: contrarius, qui per plana.

Quam ob causam qui animo deficiunt, & qui præ nimio excitandi labore dissoluuntur, mole corporis contractione existunt, vocemq; reddere acutiorem pu-

tantur? An quia voces minores mittantur, ideo acutiores eẽ videntur. Argumentum, quod qui clamantes à longe imitantur, acute proferunt. Moles autem corporum minores idcirco reddunt, quod sanguis à sumis corporis partibus se vocat ad imas.

Cur venter tantummodo extenuatur eorum, qui se exercitationi dederunt? An quoniam venter pingue amplectitur plurimum.

Cur pingue eorum absumit, qui se laboribus dedunt: caro autem nullatenus emaceratur? An quoniam pingue cōcalefactum liquefcit: quod carni non euenit, motio autem concalfacit.

Cur venter opimus admodum esse solet? Vtrum quod cibo propinquus est: dumque cætera membra ex ventre hauriunt, venter ipse sibi sæpius ingerit. An quoniam mini me venter laborat: flexibus, n. hic nullis contorquetur.

Cur melius fatigationes tum cessant, cum quis ex aqua oleo permista se perfricuit? An quoniam oleum magis subire cum aqua potest, quæ si per se ipsum est: ducitur, n. suapte natura, vt innatet, & fluitet. Vbi autem subijt, corpus subinde amplius emollitur. An quia oleum natura calidum est: calidum autem quodque & siccit, & idurat. at mēbris fatigatis, siccitas, & durities incōmodæ offo sunt: mistum igitur aquæ eo plius iuuat, quo minus siccit.

Cur lasfis corporibus eum dum præcipue, cum tñ vomitus

Problematarum

G sit laboriosus? An q̄ lasfitudo collisis ossibus, aut pressatis, aut fatigatis consequi soleat: quos q̄ dem effectus patiuntur extrinsecus, aut intrinsecus: idq̄ bifaria: aut. n. cū copia carnis vires exuperavit ossim, aut cū frequēs corp⁹ se cetero corpori miscuit, quo locū sibi obtinere apte non possit: quale genus excrementorum est. Pondera enim quaecunq̄ extrinsecus corpori applicentur, laboriosiora sunt, quā ipsa corporis mēbra, ēt si pondere leuiora illis esse contigerit. Argumentum, q̄ qui plus equo vel ederint, vel biberint, hi minus quāuis laborarint, quā ieiuni; grauius tñ fatigant: qm̄ cibus locū suū non obtinet, vtpote q̄ ad huc maneat crudus. Cū āt fatigatio maceret, atq̄ colliquefaciat: colliquamentū aut non nisi excrementū sit: hoc est, qd̄ lasfitudinē mouet, dū temere vagat, occurratq̄ ossibus, & neruis, & intimis carnis, q̄ rara, soluta, partefactaq̄ substant. Vomitus igit̄ cum id extrudat, quod fatigatio nē iducit, merito hoīem recreat, liberatq̄ ā lasfitudine: corpus. n. quale principio fuerit, tale restituit. Elaxat aut vomitus, nō nimī motus rōne, sed si ita fuerit, vt non plene agatur. Copia. n. ciborū, q̄ in ventriculo remanserit, & excrementa, q̄ his incidāt cibis, faciunt, vt lasfitudo vomitū consequat, quemadmodū in corporib⁹ nimīū impletis dictū iam est. Quod si nec illis cām las

fescendi labor inferat, sed cū ita sese haberent, laborarint, nec n̄s qui non totū cibū eiecerint, vomitus causa foret lassescendi. Nā si hoc esset, haud erat, q̄ nō omnibus euomentibus lasfitudo incideret: nunc vero multi post, vbi euomuerūt, alacriores certe redduntur.

Cur laborios⁹ brachio ē inane iactasse manū, quā cū lapide? An q̄ inani iactura brachiū quasi conuellit vehemētius: nulla. n. in re nititur, quemadmodū cum mittit, missili obdito, sulci rese pōt. Huic proxime saltans quoq̄ pondusculis susceptis innititur. Et qui currit, manus obquatiens, se sustentat. Quam ob rem ille plus prosilit, halteres tenens, quā non tenens: hic velocius currit, manus obquatiens, quā non obquatiens.

Quam ob causam cursus velox tam in hoīum genere, quā in ceterorū aīantium facit, vt capita a morbo tentent? quanquā cursus vnusquisq̄ detrahēre ad ima genusoē excrementorū putat, vt ambulatio. quapropter crura eorū implent, qui nimīū ambulant, qm̄ de parte superiori ad imam labiūt, & alimentum oē, & excrementum. An motus quidē vbiq̄ agere idē pōt. Verū motus velox, cū vires intēdit, & spiritum retinet, caput concalescit, ei usq̄ venas nimirum inflat, & attrahentes redit facultatis externae, vt frigoris, vt caloris, adde q̄ i pectore cōtinent: nā

A ea quoq; attrahi, resorberiꝫ in-
de credendum est. Quibus rebꝫ
admissis, locum ægrotare illum
necesse est.

- 10 Cur locis æqualibꝫ, q̃ inæqua-
libus magis fatigatur: ocyus au-
tem iter æquale, q̃ inæquale cō-
ficitur? An minus laboris tunc
est, cū motus nō semper eodē
habitu agitur, quod ingressu in-
æquali potius fit. ocyus enim in-
gredimur, vbi minus contra na-
turā mouemur. Ergo per locum
æqualem parce, atq; frequenter

B & ponitur, & attollitur, per in-
æqualem aut cōtra. Atqui ratio
attollendi cōtra naturam est: vi-
nanq; omnē attollendi vsum ex-
equimur. Quod aut per singu-
los gradus paulū reddidit, id mul-
tum per multos demū exultat.

- 11 Cur in planis laboriosius ac-
cubamus, quā in concauis? An
eadem ratio est, cur etiam in cō-
uexis laboriosius, q̃ in planis. Cū
enim pondus corporis se eundē
in locū, in sedendo, accubādo uē
colligit, facit per afflictationem,
vt laboretur. Incuruum igit q̃

C rectum, idē q̃ cōcauum magis
tale se exhibet: nostrum etenim
corpꝫ in orbē se colligit potius,
q̃ dirigat in processum. quæ au-
tem eiusmodi sunt, hæc per plu-
ra attinguntur à concauis, q̃ à
planis. His eisdem de causis etiā
fit, vt quæ cedunt, minus q̃ du-
ra, & retinentia fatigent, & in ac-
cubando, & in sedendo.

- 12 Cur breues deambulationes
fatigationē mouere amplius so-

leant? An quia euariant, incom-
præq; sunt: faciunt enim vt sæpe
subsistatur. De contrario aut in
contrariū frequenter mutari la-
boriosum est: neutri nāq; assue-
scere sinit, quæ qdē assuescendi
rō vacat fatigatione. vtriq; autē
simul vt assuescas, fieri non pōt.

Cur qui equo vehuntur, quo
longius equus decurrerit, eo ma-
gis emittere lachrymas solent?
Vtrum qm̃ aer, qui se obiecit,
subinde eo frigidior est, quo mi-
nus teporis corpus attigerit: qd̃
ñs etiā cūenit, qui cursum nudo
corpore agunt: frigus aut moue-
re lachrymā potest. An contra,
res enim calida lachrymā ciet,
velut Sol. motus aut nimirū ca-
lorē efficere potest. An propter
ictum illatum ab aere illud acci-
dit. quō enim venti aduersi ocy-
los perturbant, sic aer occursans
eo magis ferire potest, quo equꝫ
velocius agitur.

Cur cetera membra cū per
fricant, pleniora euadant, venter
aut solet extenuari? An perfric-
tione protinus vehemētiore ex-
tenuatur, cū is etiā impleri so-
leat illa fricādi rōne, quam pau-
latim amplificādo admouemꝫ.
sed non æque proficit, atq; caro,
qua de re quærit: quippe cū om-
nino in exercitando, laborādoꝫ
venter præcipue extenuetur. Ra-
tio igitur, q̃ opima quæq; conca-
lescēta liquefcunt, & ea magis,
quæ intensā suapte natura sunt:
venter autē cuteus est, cutis ve-
ro sua natura tensionem habet.

Sed

Problematum

- G** Sedenim q̄ v̄eter celerrime opimaf, ideo & pingue aliquid semper obtinet, nisi morbo laboret. Cuius rei causam dixerim, q̄ ci bo ex vicino posito est. Cum igitur os pingue res propria naturæ non sit, sed aduentitiū, nec ita necessariū, vt caro adhæreat: ideo & exercitandi, & perfricandi agitatio ventrē cōcalefaciēs, liquefacit, & macerat, alimentūq̄, quod inde redundet, mēbris cæteris dispertit. quam ob rem sedile ventrem opimat, reliquum corpus extenuat. motiones vero, perfrictionesq̄ ventrē extenuant, reliquum corpus implent, & augent.
- H** Cur peractio lōgo itinere, aut cursu, si quis se super summos constitit digitos, calces pedum cōquatiuntur, proniq̄ deorsum labuntur? An propter continuatū, vehementēq̄ motum cōcitati nervi nondū requiescunt? Fit enim sæpe, vt animus euincere corp⁹ totū possit: membra autē singula inhibere non possit, vbi se quendam in modū commouere. non enim cor, non penē excitum resistere anim⁹ cogere potest. Ratio autē rei, quam quærimus, est, q̄ multū spiritus circa nervos deuteritur, q̄ nō simul ac substeritis, refrigerescere potest. Is igitur spiritus cōcutiens, veluti subtrahendo suo motu deducit, facitq̄ vt pars remotissima minime continueat. itaq̄ calces tremiscūt, quæ admodū inum labrū hoīs irati.
- 15** Qua de causa qui nō cōcitate admodū currunt, numerose respirant? Vtrum q̄ numerus ossis mensurā certo recipit motu: talis autē motus est, qui per æquas agitur portiones, quæ admodū agunt, qui currunt leuiter. Ergo simulatq̄ agere cursum incœperint, respirāt ita, vt cū spiratio per cōpares vices propter parē metiendi motū reddatur, numerum siue modulationē possit cōtinuare. An q̄ omnis spirandi ratio compari vicissitudine confici soleat, modo quis nō retineat, sed tenori trahendi à natura determinato vtatur. Igitur cū sedemus, aut ambulamus, q̄ motus corporis mediocris est, numerus palām nō fieri potest. cū itē cursum concitate agimus, q̄ sensus consequi motū nequeat, numerum percipere respirandi haudquāq̄ valemus. At cū mediocriter nos ipsi cōcitemus, motus ipse mediocris modū respirandi sensibilem præstans, explicare numerum potest.
- 17** Quare inter currēdum aer in flatum cōuerteri nobis videatur? Vtrū quā dum per cursum agitamur, aerem corporib⁹ nostris continentē excitamus, quod nō nisi flatum mouere profecto est. quocirca nō solū videtur, sed et vero in flatū aer cōuertitur. An q̄ incurrēdo aerē impetu nostro violemus: quo facto, sensu aeris per motū magis afficiamur, ergo recte in flatū aer se conuvertere videatur: hoc enim ratione impetus potest euenire.

Quā

18 Quam ob rem i currentes po-
A tius cadimus, q̄ ambulātes? An
q̄ magis, quā moueamur, at-
tollimus. hoc enī inter cursum,
& ambulationem interest.

19 Cur ascendentes genibus, de-
scendētes femorib⁹ elaboram⁹?
An qm̄ dum ascendimus, corp⁹
fursum iactamus? distensionēq;
corporis, genuumq; mouemus,
ex quo genibus laborandū est:
procliuius aut locis, eo femorib⁹
laboratur, q̄ n̄ ipsis enixi crura
submouemus. Ad hæc oē, quod
præter naturā sit, laborem, dolo-
remq; mouet. est aut̄ fm̄ naturā
genibus, vt ante flectātur: femo-
rib⁹ aut̄, vt retro. at locis accli-
uis gēua retro flectuntur, nam
inniti, firmariq; volumus: pro-
cliuius autem femora ante cogun-
tur, corpus enim se pronū, pro-
pensumq; ita defert.

20 Cur in itinere media femoris
p̄te potissimū fatigari solemus?
An q̄ longi cuiusq;, atq; cōtinui
pars potissimū media laborat,
C cūm, s. stabilitū, fixumq; manet:
quā ob rem hæc præcipue rum-
pitur: femur autem tale est. ergo
partem potissimum mediā eius
fatigare merito solemus.

21 Quā ob causam qui humida
constant natura, facile à labore,
æstuq; strangulantur? An q̄ hu-
mor concalescens trāsit in aera,
itaq; acrius vrit. ergo cūm ob ni-
miam caliditatem submouēdi nō
dat̄, refrigeratio nulla subsequi-
tur, atq; ita celeriter hō calore
inlito, & aduentitio exardescit.

Quapropter sudor, spiritusq; se-
cessio eos iuuant, qui se exercēt,
qui deniq; laboribus se dederūt.
Cūm enim humor discernitur,
atq; extenuatur, spiritum inde
enasci necessarium est.

Quare corpora, quæ modice
constant, tēperataq; sunt, in mor-
bum sæpius incidunt, & facilius
curantur? An vtrunq; eadem de
causa euenit, est enim æquabile,
quod modicū est: quod autem
æquabile, id compatibilius est,
quā ob rem si quā ei⁹ pars labo-
rauit, protinus totū collaborat.
Immodicum aut̄ contra, vt pote
q̄ seiunctius sit, partiū suarū vi-
tia minus haurit, minusq; cōsen-
tiens est. Ergo sæpius id in mor-
bum hac de causa incidit. facili⁹
aut̄ curatur, qm̄ malum partiū
cōe omnium est: eo nanq; debi-
lius redditur, quo se in plura di-
gesserit: itaq; curabilius est. Im-
modicum vero illud, vt q̄ rem
communem cum partibus non
habeat, minus quidem egrotat,
sed difficilior curatur, quoniam
malum vehementius vrget.

Cur æqualibus, q̄ inæquali-
bus locis magis fatigari solem⁹?
oculus aut̄ iter æquale, q̄ inæqua-
le expedimus? An q̄ min⁹ labo-
ristum est, cūm non assidue ha-
bitu eodē mouemur, quēadmo-
dū ingressu æquabili potius agi-
tur: oculus verò ingredimur, cū
vbi minus pari tpe attollimus.
Ergo per locū æqualem vñus at-
tollēdi exiguus est, atq; frequēs:
per inæqualem aut̄ ē contrario.

Quod

*distensio
corpi, &
a genibus
multa fit.

Problematum

G Quod vero per singulos gradus paulum redditur, multū id per multos demum exultat.

14 Cur femora in descendendo, tibiæ in ascendendo laborant? An labor in ascendendo est, quia corpus attollitur: sit enim ut totum corp⁹ nobis oneri sit. Itaq; cui totū incumbit, & quo totū attollitur, id præcipue premis, atq; laborat: hoc autē tibia est. postremā enim hæc longitudinem tenet, nec modo pedis latitudinē aliquā fortitur. vnde sit,

H ut hoc minus se valeat stabilire. Itaq; ut humeris, ita tibijs pondus sustinemus, laborēq; ob eā rem, quo humerus maxime affici solet, tibia quoq; patiat, necesse est. At in descendendo, qm̄ corpus deorsum se defert, ppellitq; contra naturā, hinc labor, & vexandi ratio prouenit: itaq; laborem huic præcipue admouet, cui incumbit, quodq; vexat. At qui tibia manet, thorax ponderi est, semur sustinet atq; vacillat, eo q; & porrectum in longitudinem est, & superne versatur, qua scilicet thorax procumbit.

25 Cur iter longiustum esse vī, cum ignari quantū sit ambulamus, q̄ cum gnari, si modo res cæteræ pares adsint? An q; nosse quantū sit, nō nisi nosse eius numerum est, remq; non determinatam plurijs q̄ determinatam esse per se. q̄ est. Ergo quemadmodum, si nosti quantū sit, finitum id esse necesse est: sic etiam si ignoras, quasi reciproce, ani-

mus cauillat⁹ oberrat, infinitūq; id esse videtur, quod finitū est. Quā ob rem si quantum quodlibet determinatū non esse putet, velut infinitū id esse videbitur, eo q; aptum est, ut sit determinatum. at si determinatū non sit, infinitum est: ergo id quoq; infinitum quodammodo videri necesse est, quod determinatum eē nequaquam videtur.

Cur femora magis, q̄ tibijs fatigantur? Vtrū q; prope absunt ab ea parte, quæ excrementū cōtinet, itaq; vbi ea pars agitata ni-
L mium recaluerit, femora expeditius ac plenius attrahere possunt, q̄ tibiæ. An q; femora continentiore cōstant natura: laboratur enim præcipue pp̄ continui distractionem: quippe cūm etsi nullo excremento substante fessi sumus, tñ femorib⁹, ac lum-
M bis acrius laboram⁹. An q̄ in-
guina per ictum oriri nouimus, propter venarū & neruorum societate, ita etiam lassitudo poti⁹ in femur incumbit: quod quidē ab initio proprius abest. An q; femur eadē habitus ratione fungis suo munere magis, q̄ tibijs: quæ quidem res laboriosior est. An q; femora carnis copiā sustinent, itaq; res assatim i his inest, quā naturæ rationi tribuimus.

Quam ob causam tubercula, **27**
& vlcera nōnulli ex labore proueniūt: An corpore impuro motus concalefaciens, excrementa alia etiā cum sudore vaporatim destrinxit, quæ crassa & humore prauo,

A prauo, hoc est acuto, aut amaro, aut falso cōrenta, secerni penitus suā ob concretionem nō queūt: itaq; per carnem intumescunt atq; exulcerantur propter amaritudinis violentiam.

28 Cur non protinus ab exercitatione, aut à medicamento epoto cibis assumi debeat? An q; adhuc corpus purgatur, nec dum à labore quiescit, excrementaq; excita redundant.

29 Quā ob rem currere, q̄ ambulare difficili⁹ est? An q; plus oneris fert qui currit: is enim elat⁹, ac pendens, onus super se totum sustinet. Atqui ambulat, parte insistente vicissim sustentatur, quasi pariete admotus req̄scat.

30 Cur non protinus ab exercitatione esurire incipimus? Vtrū ppter colliquefactionis residua, dum penitus cōcoquat. An propter spiritū, quem labor ex humore subdito mouet. An ppter sitim, quam laboris calor inducit, hæc enim accidunt omnia.

31 Cur genitura i somnis ijs profluere solet, qui aut labore lassescunt, aut tabe cōsumuntur? An q; oīno ita incontinentes sunt, q; natura calida & humida cōstāt: semē enim tale natura est. Quod aut tale est, ex ijs, qui tali halitu sunt, potissimū profluit, cū calor somni accessit. quippe cū corpora tantisper^{*} exiguum momentum desiderant, idq; intrinsicus, nō extrinsecus. Lassi autē, & tabescētes ita affecti sunt, redundant enim, & elassati colliqua-

mentis calidis propter fatigationem, & motū, & tabefacti propter distillationem, & calorem, quem inflammatio mouet.

Quā ob causam crus suum si³² nistrum diutius perfricare cuiq; difficilius est, q̄ dextrum? An q; parte dextra laborare valemus: rebus autē præter naturā proficiſcentibus, annumerāda cruris sinistri frictio est: fit enim dextra transuersa in partem obiectam. Quæ autē præter naturam fiunt, hæc factu sunt difficilia. Sinistra vero manu partem perfricando^E dextrā, nil tale percipimus: quoniam hæc neutrā in partē apta potensq; est.

Cur breues deambulationes³³ laboriosiores sunt? An q; crebro sublisimus, neq; æquabili incessu mouemur, cū flectimus: qđ certe laboriosum est.

Cur in Sole cū stamus, amplius³⁴ recalescimus, q̄ cum mouemur: cū tñ motus oīs vim calefactoriā habeat? An non oē mouendi genus calefacit, sed est etiā quod refrigeret. quod etiā in ollis seruentibus patet, quoties eas affluamus, aut versamus. An quia cū stamus calor permanet: is autē cū permanet, amplius calefacit, q̄ cum mouetur. Corpus enim nostrū vaporē de se quendā mittit assidue tepidū, qui proximū aerem tepefacit, quēadmodum initio. Cū igit quiescimus, aer nos circumfundens, calidus ob prædictam cām reddit. At cū mouemur, flat⁹ excitat,

* in nocte polluant,

* exigua p pēione cōgēat, eaq;

Problematum

- G** excitatur, qui refrigerare nos potest. fiat enim quisque frigidus est.
- 35** Quam ob causam qui equo currunt, quo contentius cursum arripit equus, eo magis lachrymas mittunt: & qui pedibus, eo magis, quo intederint vehementius. Vtrum quoniam aer occurrans frigidus est, frigus enim lachrymas mouet, quippe quod contrahendo, condensandoque carnem, humorē exprimat. An potius contra, calor enim sudorem elicit: lachryma autē sudor quidam est, quapropter à concalescentione utrunque mouetur, & sudor, & lachryma, falsaque pariter ambo sentiuntur: calorem autē efficere motus potest. An propter aeris ictum, quomodo enim flatus aduersi oculos perturbant, ita etiam aer, qui se obiecit, quod quis contentius equū agit, aut ipse currit, eò magis ictu quodā molli obuerberat, & ferit. quo fit ut se lachrymæ promant, scilicet meatibus oculorum relaxatis.
- I** appulsu eiusmodi. Omnis etenim ictus vim aut secandi habet, aut collidendi, & contuendendi.
- 36** Quā ob rem qui cursum conitate agunt, conuulsis maxime corripantur, ubi quis inter currendum eis substituerit. An quod ea potissimum diuelluntur, quæ in partem contrariam vehementer trahimus, atque mouemus. Cum igitur homini currenti, vehementerque membra vltra propellenti, quis obuiam factus obstitit, accidit ut in partē retorqueantur contraria, quæ adhuc ante per-
- K** tendunt, atque proripiunt. Itaque diuulsio eo vehementior incidit, quo cursum contentius agitur.
- Cur ambulationes minus laboriosæ sunt, quæ inæquales, quæ recte agitur. An quod elatio erecta secundum naturā corporis vniuersi est. ideo ambulationes, quas loca æquabilia præstāt, laboriosiores, quàm inæquabiles sunt, quod in easdem partes laborem admovent, quod in æquales illæ non faciunt: dispersiunt enim magis in omnes corporis partes. Calidis vero temporibus arctæ ambulationes plus valent, quàm frigidis: quippe quæ partibus externis laboris plus afferant, & quidem sudorē ob eam rem euocando extenuent.
- Frigidis contra carnem reddunt constantiorem, & stomachum excitent, ciborumque faciunt avidiorem. Partibus enim internis calorem augent, membrisque ad frigoris appulsum torpentibus, locum intimum calore amplificato efficacius purgant. Carnē vero solidiorem efficiunt, ut quæ per eam vniuersam nequeant superare. Acciues etiam ambulationes laboriosiores sunt, quàm decliues, magisque extenuant. Faciunt enim acciues, ut lumbi potissimum laborent, decliues ut femora: pondus enim totum femoribus incumbens grauissime premit: quod item, cum præter naturam sursum efferri à calore cogatur, maiorem in modum calefacit.

*Eorum, quæ ad sessionem, accubitum,
& habitum corporis pertinent:
cuius quæstiones. 7.*

Vr sedile alios impleat, alios extenuet. Vtrum habitus corporum distent inter sese, ut alij calidi,

alij frigidi sint. ergo si ita est, calidi implentur: cibum enim corpus vi sui caloris exuperat. frigidi autem, quod aduentitium calorem desiderant, quem ex mouendi ratione potissimum corpus acquirit, concoquere nequeunt, dum quiescunt. An quod alij excrementis redundant, & ob eam rem motum, qui ea consumat, desiderant, alij non.

Cur partes corporis distendæ sint, quod qui se exercitant, facere consueuerunt. An quod meatus spiritu suo perpurgarı oporteat.

Cur inflexo corpore cubare melius est, quod et Medici plerique præcipiunt. An quod venter cum recalescit, concoquere celerius potest: sic autem sit, ut recaleat. Ad hæc, locum flatibus dare, in quem incumbant, & innitantur oportet: ita enim minime infestabunt. hinc enim & varices, & cæteri abscessus iuuant, quod ventriculos continent, in quibus flatum recipere queunt. Ergo corpore extenso, cauerı nulla eiusmodi adigi potest locum

lesacit. Itaque efficitur, ut arduum ambulandi genus sudores moueat, spiritum suspendendo extenuet, lumbis dolorem infligat: crura enim magna cum difficultate se in sublime recipiunt, lumbos inflectunt, frangunt, euellunt: quibus de causis labor præcipuus sequatur necesse est. Locis autem duris, ac renitentibus habitus ambulationes musculos, & nervos crurium effragant: quippe quæ contentiones tam nervis quam musculis moueant, cum enixu agantur violento molli-
bus vero & cedentibus locis facta ambulatione, articuli potissimum sentiunt. flexus enim articulorum percrescit, cum solum succumbat, dilabatur, & cedat. Eadem autem quæstio est.

Cur locis arduis difficilius ambulemus? An quoniam omnis ingressus attollentia, & positione conficitur. attollere igitur præter naturam est, ponere secundum naturam, proponere medium tenet. In ambulando autem locis arduis, multum fortis illius avertit a natura proculdubio est.

Quare qui cursum ex quo arripiunt minus decidunt?

An quod magis cauent, quam timent,

tendunt

B

39

* finis

C

39

* timent,
magis cauent.

Problematum

G locum etenim omne viscera occupant. inflexo autem, singula laxantur, & sinuantur.

4 Cur vertigo surgenti potius accidat, q̄ sedenti? An qm̄ quiescenti humor vniuersus vnū in membris se colligit: ex quo cruda etiā oua nequeūt circūuerti, sed protinus decidunt: mouenti autē humor se æque expandit. Surgim⁹ igitur à quiete, qua ita affecti sumus: sedem⁹ vero à motu, quo humor æquabili modo

* cōfertim
vniuersus

H quaq̄ versus se porrigit.

5 Quam ob causam cū parte corporis dextra cubamus, somnus magis accedit? Vtrū q̄ vigilantes contra, q̄ dormientes habemus. ergo cū vigilando parte accubemus sinistra, contrarium sequetur in dormiendo, initio, cū id contrariū sit. An q̄ somnus priuatio motionis est. partes igit̄, quarū mouere interest, quiescāt oportet: dextrarū autē partium mouere interest. Cū aut̄ ita accubamus, velut initū quoddam refurgēdi detentum, obligatūq̄ habemus.

6 Cur torpeamus, & cur man⁹ potissimum, & pedes? An q̄ torpor refrigeratio est: sit enim pp sanguinis priuationē, translatio nemq̄. Manus autē, & pedes, omniū maxime partium carnis inopes, nerui vberes sūt, sed precipue pedes. itaq̄ ad refrigerationem celerem sua natura nimium habiles redduntur.

7 Cur libenter in latus accubamus sinistrū, in dextrum aut̄ po-

tius dormimus? Vtrum qm̄ conuersi ad lucē, min⁹ dormire possumus, somn⁹ enim in tenebris ocys obrepat. An q̄ dum in latus accubamus sinistrū, vigilare magna ex parte consueuim⁹, & operum functio sic nobis expeditior est. Itaq̄ ad cōtrarium opus contrarius habitus, siue sit, requiritur. inuitatur autem quisq̄ magis ad opus fungendū habitus sui ratione.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO SEPTIMA.

Eorum, quæ ad consensum nature animalium pertinent: cuius questiones. 5.

Vr à morbis nōnullis egrotant, qui appropinquant, à sanitate nemo sanari potest? An qm̄ morbus motio est, sanitas autē quies: ergo ille mouere potest, hæc nō potest. An q̄ alterū non voluntarie, alterum volūtarie accidit: res aut̄ nō voluntariæ à volūtarijs, cōsultisq̄ plurimū differūt.

Cur oscitanti sæpe in oscitando respōdemus: & cū mingen-
tem quempīā videmus, ad mingendū mouemur? quod iumentis precipue accidit: An propter memoriā: mouemur enim ea ipsa parte, quoties meminerimus. hominibus tñ, quia sensu præditi sunt faciliori, statim vbi viderint,

L

I In duabus sequētib⁹ sectionib⁹ in q̄onum nūero, ac ordie Græcus codex a Latino valde differunt.

M

Aderint, euenit, vt moueantur, re-
miniſcanturq; iumentis autē vi-
diſſe non ſatis eſt, ſed alio quoq;
ſenſu opus eſt. Quambrē addito
etiam olfactu, mouetur; qm̄ ſen-
ſus hic in brutis mobilior eſt.
Vnde fit, vt eodem in loco ſequē-
tia mingant omnia, quo primū
eminxerit. tum enim præcipue
mouenſ, cū olfaciunt olfaciūt
aut, poſteaq; appropinquant.

3 Quāobrem cū ſecari quē-
piam, aut vri, aut torqueri, aut
aliqua re tetra affici videm⁹, ani-
mo vicē eius doleamus? An q̄
omniū cōis natura humana eſt.
ignoscimus ergo, cū tale quip-
piam inſpeximus, propter natu-
ræ conſortionem, & familiarita-
tem. An quō nares, & aures deli-
tationes quaſdam rerum obdu-
ctarum pro ſua facultate concipi-
unt, ſic etiā aſpectus afficitur,
& à re delectabili, & à trifti.

4 Cur à tæbe, & lippitudine, &
ſcabie capiuntur, qui appropin-
quant: ab aqua autem intercu-
te, aut febre, aut ſtupore attoni-
to, aut aliquo ex numero cæter-
orum malorū capi nequeunt?
An à lippitudine, quoniā ocul⁹
pars noſtri corporis mobiliſſima
eſt, cæterarum maxime omniū
rei ſibi obiectæ ſimilis reddi po-
teſt, quippe qui facile moueatur
ab eo quod moueat: itaq; fit, vt
cum perturbatum obſpicit ocu-
lum, facile ipſe etiam perturbetur.
Talis autē contagio ideo fit, quo-
niam ſpiritum vitiāt, grauēq;
reddit, celerrime autem omnes

morbis arripiuntur hīs, qui ſpi-
ritu corrupto proueniūt, quale
eſt omne peſtilens genus; qui au-
tem appropinquant, talē pro-
fecto ſpiritum trahit, qualē eger
ille reddiderit. Agrotat igitur,
quia morbiſerum eſt, quod ſpi-
ritu trahitur: ab vno autē morbū
excipit, qm̄ vnus ille ſic ſpirat,
cæteri ſecus: eundem vero, quia
quo agrotarit, hoc nō aliter ſpi-
rat, q̄ fuerit affectus. Sed ſcabies
magis, q̄ lepra, cæteraq; vitia ge-
neris eiufdē, afficere poteſt: quo-
niā per ſumma corporis errat, &
humore manat glutinoſo: ge-
nus nanq; prurientiū omne tale
eſt. Itaq; idipſum quia per ſum-
ma oritur, glutinoſumq; eſt, ni-
mirum idcirco attingere poteſt;
cætera nequeunt, vel quia non
per ſumma proueniūt, vel quia
perſiſtere ſuam ob ſiccitatē non
poſſunt, quamuis per ſummam
cutem oriantur.

Quid eſt, q̄ nonnulla ex hīs, q̄
auditu triftia nobis occurrunt,
vt inhorreſcamus, efficiant? vt
ſerra cū exacuitur, et pumex cū
ſecat, lapis cum mola frangitur?
Quæ autē notæ affectionū patēt
aſpectui, hæc genera affectionū
ipſa in nobis creāt: dentes enim
ſtupeſcunt, cū aliquos rem aci-
dam edentes aſpicimus. Et ple-
riq; cū hoīes laqueo ſuſpendi,
vel aliter ſtrāgulari viderēt, ipſi
defecerūt? An q̄ vox omnis, ge-
nusq; oē ſtrependi ſpiritus eſt, q̄
noſtrum ſubiens ſenſum, moue-
re nos ſolet: cumq; ſuum motū

Extra ord. Ariſt. D vel

Problematum

G vel magnitudine, vel pulsu vehementiore amplificauit, aliquid ex his, quæ nostro in corpore latent, immutat, & sæpe iterimit. Ergo spiritus, qui quauis magni, lenes tamen adierunt, non sedem ipsam commouent sentiendi, & lætitia ob eam rem nos afficiunt. Asperi autem, quam ictum inferunt vehemētiorem, sedem utique illam concutunt, longeq; pro ictus sui facultate se porrigunt: quod idem res quoque frigida faciunt. Frigiditas enim vis quædam est: sed hanc

H horrore inuehere posse, dictum iam est. Asperitas vero, quæ pulsu frequenter initium pilorum concutiens, in partem pellit aduersam, efficit, ut pili se erigant. pulso namque initio, cacumen pilorum se transferat in partem aduersam, necesse est. itaque fit, ut pili exurgant: omnes enim deorsum procumbunt. Et spiritus quoque, qui per aures corpori se insinuat, de summis ad ima se desert. Ergo cum soni, quos modo diximus, asperi sint, horror utique ob causam prædictam moueri potest. Sed euenit, ut cæteris partibus potius, quam in capite moueatur: quam ut pili partium cæterarum imbecilliores sunt, sic affectus hic imbecillus occurrit. Cum vero sensus audiendi, quam videndi obrusior sit, affectus quoque hebetiores per summa errant, qui ab eo ipso proficiuntur, horror autem talis est: quamobrem multis, ac variis causis existit. Sensus videndi vero, cum omnium exquisitissimus certe sit, euenta quoque

ipsa pro sua præstantia solet ingerere. quo circa efficit, ut ipsi veri affectus proficiat ex eo possint, quauis vero leuiore. At in sensu audiendi, ut ipsos minime, sic eorum expectationem nimis horremus. rei enim tristis, & anxie expectatio existit.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO OCTAUA.

Forum, quæ ad rigorem, atque horrorem pertinent: cuius questiones. 19.

Qua de causa liuidi, qui rigent, efficiuntur? An quoniam sanguis appulso frigoris gelascit, gelatus autem nigrescit propter caloris inopiam: albedo namque igni tribuit. Quapropter his maxime, qui ætate processerunt, caroluescit, eo quod calorem minimum obtinent.

MCur extrema corporis maxime riget? An propter angustiam, foramina enim, quæ in his sunt angusta, parum obtinent sanguinis, & ob eam rem parum caloris sortiuntur: sanguis enim calidus est.

3Cur pedes magis tunc riget, cum suspensi tenentur? Vtrum quæ frigus amplius ad eos aspirat. An quæ sanguis in breuiorem se contrahit partem: itaque reliquum frigori opportunius redditur, cum calor desit.

Cur

4 Cur tpe frigido maxime vis

A illa famis intolerabilis incidat, qui caninus appetitus vocatus est, & hyberno potius, q̃ estiuor. An q̃ vitiū hoc ob inopiā alimēti sicci solet accidere. tpe aut̃ frigido & hyberno, cū calor in angusta se cōtrahit, ocys interdū deficit alimentū: quod cū defuerit, vitiū id esuriendi accidere consentaneū est. At si in ea cibi vitiosa cupiditate resolutio, imbecillitasq; secuta est, materia

B statim interna corporis à collecto calore colliquefcit. quæ si ad locum cibo à natura destinātū influxerit, pro cibo seipsam corpori applicabit: sed si spirandi sedē adiuerit, obmutescere, atq; languescere necesse est. obmutescere inquā, qm̃ spirādi meatus intersepitur, atq; obsidē: languescere aut̃ est pp̃ inediam, cōsumptionēq; corporis. Celeriter tñ, paucisq; remedijs subueniē, eo q̃ eius mali ort⁹ extrinsecus est. frigus enim calorē corporis no-

C stri intro compellens, ac contrahens, insatiabilem edendi illam cupiditatē inijcit, atq; intendit. Quāobrē quo modo, qui in metuendo tremebant, pallebantq; periculo demū liberati, subito ad priorē redeunt statum: sic ēt esurientes illi, vbi parū sumpserunt panis, citissime recreantur: vt qui vi paulo à naturæ ratione summoti aberrēt, nō qui penitus corrupti desciscant, quod. n. naturæ tenorē in partē aduersam violat, idē suæ naturæ eun-

dem restituit. Ergo dimississe tātummodo sat est, quēadmodū cū aduersi inter se pueri funē enixi retrahunt: quippe qui fune dimisso, resupini protinus decidant.

Cur homines pleni admodū srigent, cū tamē pingue omne calidum sit? An propter amplitudinem molis. vt longe à calore interiore distant partes extremæ corporis, sic prope ab extremo frigore absunt.

Cur exercitati frigus vehemētius sentiūt, q̃ inexercitati? Vtrū qm̃ pingue consumptū a laboribus est, quod vtiq; teporē præstare potest: calidū enim optimū est. An q̃ spiratoria, solutionatq; corpora eorū ideo sunt, qm̃ pingue, excrementumq; omne detractum est, ita vt frigus arcere nequeant. An q̃ meatibus p̃ sudationem patefactis veluti ostia complura aperiuntur, habitum aut̃ non eundem sanitati, & robori esse idoneum manifestum est: alteri nanq; pinguis, alteri laxus videtur planē conuenire.

Cur vt aqua frigida, sic ēt calida infusa horrescimus? res enī cōtrarias inter se idē efficere posse absurdū est. An frigida infusa calor interior extinc⁹ horrorē mouet: calida autē frigus externum circumobstans in vnum, seq; profugū intercolligens efficere identidem potest. Quāobrem vtrūq; ab eodem agitur: verum alias ab interiore, alias ab exteriorē, vt dictum iam est.

D ij Cur

Problematum

- 8** Cur pili in cute inhorrescunt? **K**
G An vbi cutē cōtraxerūt, merito eriguntur. contrahunt autē & rigore, & alijs plerisq; affectibus.
- 9** Cur ad extremam vrinæ missionē inhorrescere solemus? An dum humor calid⁹ ille inest, vesica, & meatus qui circa eam positi sunt, pleni, expertesq; frigoris substant: post vero, vbi effluerit, aere frigidus replētur: quippe cū inane nihil ēē naturæ ratio patiat, sed aut aeris, aut corporis plenū esse vnūquodq; necesse sit. Quod igitur aer se induxerit frigidus, recte vti inhorrescamus, euenire solitum est.
- 10** Cur lingua rigentium, quem admodū vinolentorum errare solet? Vtrum quod a frigore cōcrefcit, ac indurescit, mouēti difficilis redditur, itaq; explanare non potest. An quia partes exteriores appulsu densantur frigoris, humor intus collapsus linguam madificat, ex quo suo fungī officio linguæ nequit, vt de vinolentis etiā diximus. An q̄ per tremorem à rigore inductū motus temere agitur, articulate vocabula lingua edere non potest, itaq; oberrat, & hæsit.
- 11** Cur pili rigentiū eriguntur? An q̄ ex refrigeratione calor in partē interiōrē se colligit: vbi autem carni caloris beneficium defuit, magis coagit: quod cū fit, pili erectiores effici coguntur.
- 12** Cur hyeme cū currimus, magis rigemus, q̄ cū stamus? An q̄ aer nostra ambiens corpora, cum stamus, vbi semel concalescit, nullā præterea molestiam infert: cum autē currimus, alius atq; alius subinde frigidus occurrit: itaq; facit, vt magis rigeamus. Ad hæc, aer cū mouet, frigidior redditur: quod quidē in currendo maxime incidit.
- Cur tēp. matutino frig⁹ acri⁹ est, cū tū Sol propius adfit? An q̄ plus tēp. absentia. Solis exultat, itaq; terra magis refrigerata est. An q̄ die instāte ros, & pruina cadere solent, quæ frigida sunt. An hæc etiā ideo cadūt, qm̄ calor, qui sursum se extulit, vi frigoris superat, idq; non nisi Solis absentia euenit. Quocirca cum longe distat, nō cadunt: cū propius, tum cadunt, atq; gelantur, q̄ locus vehementius refrigeratus est, propter Solis diuturniorem absentia. An die instāte potius status incitantur nocturni, qui gelidi admodum spirāt. An nobis frigus acrius idcirco esse videatur, q̄ cibi concocti iā sunt. inaniore autem cū sumus, frig⁹ vtriusq; acrius sentim⁹. argumentum, q̄ à vomitu maxime frigere solemus.
- Cur vbi sternimus, vel min⁹ ximus, plerunq; inhorremus? An q̄ ratione vtriusq; venis subtrahitur: quæ cū redditæ sint inaniore, aer ingreditur frigidus, qui rigorem ciere potest.
- Qua de causa qui vehemēter frigent, si statim copioso igne cōcalescant, indolescūt: si paulatim vero tepescant, sine magno dolore

A recreabitur: an q̄ oīno cūm ex contrarijs in contrariū profici- scitur, magni effici cōmutatio solet. vt in arbore, si quis paula- tim defleſcit, nihil ē quod stirps ipsa laboret. at si vehementius corripit, nec sensim abducit, frā- gatur necesse est. Ergo si simile ā suo simili affici nihil pōt: vt aut calor hominis frigentis intus se cōsistit, & colligit, sic humor, & rigor parti exteriori relinquunt contrariumq; sui contrarij cor- rumptens est: efficitur recte, vt si sensim, paulatimq; tepescant, ca- lor prouocet, & exeat, itaq; mi- nus doleāt: sin subito recalescāt, amplius adducat, & astringat, itaq; dolendum acrius sit.

16 Cur refrigerati magis ab eo- dē calore vrimur, atq; dolem⁹? Vtrum caro suā causa densitatis calorem occurrentem sibi tena- cius suscipit, ex quo plumbū ca- lidius redditur, q̄ lana. An calor vī penetrat, eo q̄ foramina ni- mio frigore congelauerunt.

17 Quā ob causam non rigent, **C** qui irascunt? An q̄ ira & exan- descencia timiditati contrarij af- fectus sunt. Est autē ira ex igne proficiſcēs. cūm enim intus co- piā ignis retinemus, concalēsci- mus: quod maxime ī puerili eta- te p̄spicere licet. pueri namq; pri- mum spūs copīā retrahūt, dein- de rubescūt. calor enim cūm in- tus affatim substat, atq; humifi- cat, facit vt erubescāt. nā si quis large aquā frigidā his infuderit, irā sedabit: sic enim calor extin-

guitur. Pauidia aut, & p̄teriti cō- tra: rigēt enī, & frigidi, pallidijq; reddunt. calor nāq; eorū se sum- mis de partib⁹ se uocat ad imas.

Quamobrē quoties inhorre- scimus, pili erigunt? An q̄ in hu- more oclusi cōtinētur: humor enim a pili altitudine vincitur, horror aut pulsu frigoris fieri so- let. frigus vero calidū humorē congelet, naturę ratio vult. ergo vbi cōmutatus, cōgelatusq; hu- mor est, in quo pili inhārent, pi- los ipsos mutari cōsentaneū est. Aut igit in partem aduersam se transferrent, aut in eadē mane- bunt, si rursus vincere humorē potuerint, at verisimile nō est, vt humorē gelatū, coactūq; pi- lus vincere suo pondusculo pos- sit. Ergo si pilus vndiq; gelido humore obsessus, ne quō valeat inclinari, restat sanē vt erectus cōsistat. An qm calor pulsus fri- gore ad locū interiorem se collī- git. vbi autē calor se a carne di- mouit, caro plenius cogitur, co- actaq; pilos eminetius erigi co- git: quo modo, si cū terrā festu- cam, aut aliud quodlibet infixē- ris, cōstruas, atq; vndiq; terram colligas, efficies, vt magis erigi possit quod infixū est, q̄ si ter- minus esse coactum siueris.

Quam ob causam qui rigent **19** maxime, dormire non valeant? An qm qui riget, spiritum ma- gis retinet, q̄ laxat: qui dormit, magis reddit, q̄ attrahit. facit igitur rigor, vt contra agatur, quā cūm dormitur.

D iij Aristot.

Problematum

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO NONA:

**fugillata,
& cicatri-
ces, & vibi-
ces pūēt*

*Eorum, quæ ad vībices, & cicatrices,
& pelles pertinent: cuius
quæstiones. 14.*

- C**ur pelles recenter detractæ, maximeq; arietum, verberū vulneribus, & vicibus admotæ, & oua super cōfracta prohibent vlcera, ne consistant? An ratione vtraq; humor colligi, intumescereq; prohibet. Pars enim collisa humorē trahit, intumescitq; propter feruorem: oua sua lentitia glutinant, atq; ita intumescere non sinunt, vt etiam in ambustis glutine agitur. Cōglutinare possunt pelles quoq; ob suam lentitiam hærentes nimirum, simulq; suo calore concoquunt, inflammationēq; sedāt. neque enim detrudere eas solemus, nisi diebus aliquot post. Etiam qui ex sale acetoue perfri-
- I**candum censent, inflammationem tollere volunt.
- 2** Cur cicatrices reliquo quidē in corpore nigræ, oculis albæ inducuntur? An q; cicatrix colorē priori cōtrarium trahit, scilicet quæadmodū omnia, quæ egrotarint: vlcera autem parte oculi nigra contrahi solent. veruntū neq; in corpe statim nigrescūt, sed principio albæ sunt: neq; in oculo sp̄ nigre, sed demū vel ex toto, vel magna ex pte reddūt,

Cur ferula oras siue ambitū plagæ rubidum, medium albū facit? Vtrum q; sanguinem pellex medio, q; maxime ferit, ga in orbem se colligit, & rotunda est. An ea quidem de causa sanguinē deinde redire oporteret. Rubedo autem non nisi concursus sanguinis est, isq; in eum locum, qui ictus est.

Quare cū membra à ferula vehementius feriuntur, mediū carnis albū, org rubræ reddunt: ligno autē contra, medium amplius rubet? An q; ferula suā ob leuitatē, vbi vehemēter percussit, sanguinē residētē p̄ summa dissipat, itaq; vnde sanguis defuerit, mox ea pars alba existit: quō autē plenius fluxit, hic rubor ambit. Cūq; plaga intumuit, sanguis cito suā sedē repetere nō potest, qm̄ & exiguus est, & relationē per accliuē agat necesse ē: nō enim nisi copia magna referri potest cōtra naturā. At ictus, quos dura corpora inferant, affligunt, collidūtq; ponderis sui ratione, ac robore. Afflictum itaq; mediū cauum reddit, collisum aut̄ rarum existit: collisio nanq; dissectio, & distractio leuis est. Quod cū cauum, collisumq; redatur, sanguis ad id summus de oris vndiq; fert: nā & aptus ferri deorsum est, & laxa expeditius subit, q; ea cedunt facilius. Vbi aut̄ sanguis eō ipse se colligit, efficitur merito, vt medium rubore tingatur: oræ aut̄, quas deseruit, albedine decolorentur.

Cur

- 5** Cur nigrae cicatrices hoium sunt, qui vitio lienis tenent? An q sanguis eorum corruptus est, pp admissionem morboſi, dilutiſq sanguinis, qui à liene procedit. Cicatrix igit cute prætenui, ſummaſq conſiſtit. ſanguis vero ille, quia vt dilut⁹ & calidus ſit, niger eſt, cicatricē nigrā tranſpectus vtiq⁹ oſtendit, & quidē ſæpius. Hac eadē de cauſa cicatrix nigrior ſit: ſanguis etenim cutis imbecillitate frigefcit, & calore euaporâte atrior reddit⁹. Seniorib⁹ et pari rōne cutis magis nigrefcit, & natiuę cicatrices atriores, q̃ iunioribus habentur. eſt enim quaſi vibicatū corp⁹ eorū totū, non ob aliquā cutis tenuitatem, ſed q calor defecerit.
- 6** Vtū quęcunq rei eiufdē cauſam obtinēt, vim habent eandē ad agendum, an non verbi cauſa, cū vibices diſcuti & ab gre, & à ridicula, & à faba cōmanducata, & à pulmone, & ab argilla, & ab alijs huiuſcemodi poſſint, ſin gulane vi eadē hoc ſufficiant, an diuerſa? An æs ideo tollit, qm rubiginē præ ſe fert, quæ pro medicamento accipi pōt. Faba vero, & pulmo, & argilla, eo q ad ſe attrahūt, pp ſui corporis raritatem: cæteraſq prædicta alijs ex cauſis idē faciunt. An vltimum quidē in his oībus idē eſt. quod aut antecedit, hoc diſcrimini fore, nihil eſt, quod prohibeat.
- 7** Cur cęterę cicatrices nigrae, oculi albę cōſiſtunt? An q cicatrices colorē contrahunt cōtra-

rium parti, in qua efficiuntur: in parte oculi nigra fieri ſolēt: ergo albę efficiantur neceſſe eſt.

Cur içtus ferulę dolorē amplius mouet, q̃ aliquod duriorum: ita enim deprehendē, ſiſq cū verberat, rōne cōſyderat: cū tñ içtū durioris, vehemētiorem eſſe rō potior exigit. acrius enī ferit, quod durius eſt. An q caro non ſolū cū percutitur, ſed et cū reperiuit, dolet. Igitur à duris percuti tantū potēſt: cedit enim propter eorum duritiem. At vero à ferula vtrunq⁹ ſanē accidit, vt & percutiatur, & reperiatur, propter ponderis leuitatem, cū ſ. non cedat, ſed renitat, ita vt içtus poſſit duplicari.

Cur thapſia, & cyathus, quæ cōtraria planē inter ſe ſunt, pariter vibices poſſint diſcutere, hic principio, illa poſt: cyathus enī frigidus eſt, quod etiā poeta inquit Homerus: Et gelido dentes defixit in ære: thapſia vero calida, & vrens. An q vt animo deſiciētib⁹ aqua, ſic cyath⁹ vibicatis occurrat. Obuiās enim refrigeratio calorē prohibet educi e ſanguine, q p içtū ad ſumma cōfluere corporis, atq cōcreſcere ſolet, vbi calor deceſſerit. ſit. n. vt pinde ac ſi extra ſit, congeleſ, cū ſub cute ē, pp cęs abeſt, vt extra ſit. at vero cū calori exit⁹ negat, nō cōcreſcit, ſed ſe rursū diſfundit, & ſedē vñ effluxit, repetit. Quod idē thapſia quoq⁹ pſtare pōt, quippe q calor ſui facultate phibeat, ne ſanguis gelaſcat.

D iij Cur

Problematum

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO DECIMA

*Eorum, quæ ad res naturales pertinent
cuius quæstiones. 67.*

Vr in animantium ge-
nere alia tussiuunt, alia
non: verbi gratia, hñ
tussit, bos minime.

Vtrū q̄ cæteris maxima ex par-
te excrementū aliorum se ver-
tit: homini aut̄ eō conuerti natu-
ra uoluit. An q̄ homo maximū,
humidissimumq̄ cerebrū con-
tinet. tussis autem pituita distil-
lante fieri solet.

Cur hominī tantūmodo ex
omni animantium numero san-
guis ē naribus defluit? An qm̄
plurimū cerebri, idemq̄ humi-
dissimum homo continet: vnde
venæ excrementis per ora eodē
tendencia nimium repletæ, pro-
fundere inde coguntur. Sanguis
enim vitiatuſ quisq̄ integro te-
nuior reddit̄. talis aut̄ est, qui se
cerebri excrementis miscuerit,
& quasi in sanie degenerat.

Cur alia ex animantibus sub
cutē, alia intra carnē, alia vtroq̄
modo pinguescere cōsueuerūt?
An quibus densa est caro, īs in-
ter cutē & carnē humor præte-
nuis cogitur: q̄ is semper sua na-
tura t̄minet, atq̄ residet, qui tan-
dem concoctus pingue effici so-
let. Quæ aut̄ carne sunt rariore,
tutēq̄ gerunt obuiā, hæc opima
intra

10 Cur gneis quibuscūq̄ admotis,
G ut cyathis, alijsq̄ generis eiusdē
vibices reprimi, resoluiq̄ pnt?
An qm̄ æs natura frigida est: ter-
go calorē effluere vtat ē sangui-
ne, quē ictus collegit. eo nāq̄ per
summa corporis exhausto, vibex
existit. itaq̄ celeriter admouēdū
est, antequā geletur. Et thapsia
vero ex melle illita eadē de cau-
sa iuuat: quia enim calida ē, san-
guinē refrigerare prohibet.

11 Cur si eodē in loco sæpius vl-
cus extiterit, cicatrix atra duceſcit?

H An quacūq̄ pte vlcus se ostēde-
rit, hæc admodū debilitat, eoq̄
magis, quo vlceraſ sæpius sit:
debile at̄ oē frigeſcit, humorisq̄
plenū ē: quo fit, vt nigrū quoq̄
appareat. Et qdē vlcera magna,
& vetera cicatrice atra obducta
videm⁹. Sæpe aut̄ vlcus cœpiſſe
ñ aliud ē, nisi vlc⁹ diu habuiſſe.

12 Cur vibicib⁹ cyathos admo-
uer̄ solem⁹? An q̄ loc⁹, q̄ icti fue-
rim⁹, refrigerat, calorq̄ inde oīs
dceſſit. cyath⁹ itaq̄ admot⁹ facit
I gr̄is frigiditate, ne calor abeat.

13 Cur pili cicatricib⁹ nequeſcit
exoriri? An q̄ omnes meat⁹ ob-
cæcantur, & variant, ē quibus
pili se promouere solent.

14 Cur ictus tumorē, liuorēq̄ ſu-
ſcipiāt? An q̄ de loco p̄cuſſo hu-
mores dissecti ī loca, p̄xima ru-
unt, ī qb⁹ offendētes retorquēt.
itaq̄ coniuncta, conglutinataq̄
humorū copia, tumor per colle-
ctionē exurgit: & si quæ venulę
ruptę ſint, cōſluuiū id humoris
subcruentum fiat necesse est.

A intra carnem redduntur. Quæ vero utroque modo se habent, utroque etiam pinguescunt.

4 Cur vitiliginem pueri, mulieresque minus habent, quam viri, & in eo ipso feminino sexu, quæ prolietate ætate sunt, magis habent, quam minores? An quia vitiligo exitus spiritus est. Corpora autem puerorum contextu denso, non facili expiratu constant. & mulierum minus expirant, quam virorum: spiritus namque in menstrua se auertit femininæ densitatem vero leuitas eiusdem fati declarat.

B autem corpora ætate processerint, aut consenuerint, respiratio euadunt: hæc, n. modo ædificij veteris structuram suarum partium laxiorem iam habent.

5 Cur homo tantum habeat vitiliginem? Vtrum quia tenuissimam is ex omnibus animalibus cutem habet, simulque statibus redudat, indicium vero, quia vitiligo partibus tenuissimam cutem obiectis, maxime, primumque existit. An & his ipsis de causis, & præterea quia homo vnus ex omnium animalium numero canescit: quippe cum in vitiliginem pili canicie immutentur, itaque fieri non potest, ut vitiliginem habeant, quæ nunquam canescere soleant.

6 Cur capris, & ouibus lac plurimum demulgetur, quæ corpore non maximo sunt: homini autem, & boui minus, si ad corporis proportionem? Vtrum quia his copia in corpus absumitur, cæteris in excrementum se cõsert:

ouibus autem, & capris quantum excrementi accesserit, omne in lac transit. An quia plura gignunt, quam quæ magno sunt corpore: ita quæ plus attrahunt excrementi, quam plura alendum sit. An his grauidis plus excrementi propter corporis imbecillitatem redundat: lac autem excremento consistere certum est.

Cur animantium alia cum aqua mutarint, colorem suum amittunt, similiaque loci illius domesticis redduntur, ut capræ: alia vero nunquam amittunt, ut hœ.

E Ad summam cur alia mutantur, alia non: ut coruus, qui semper incommutabilis persistit. An quorum natura vincere, perdomareque humorem non potest, ut auium, quæ vesicam quoque nullam ob eam rem obtinent, hæc nusquam mutari possunt.

Sed cur non illa eadem, sed quæ nata ex his sunt, hæc mutantur? An quia recens nata suis parentibus sunt infirmiora.

10 Cur mares corpore maiori ex toto penè sunt, quam feminæ? Vtrum quia mares calidiores feminis sunt: quæ res vim obinet augendi. An quia mares prædicta natura integra sunt, feminæ manca, obliuiscuntur, deficiunt. An quia mares longo temporis spatio perficiuntur, feminæ breui.

11 Cur in animantium genere alia breui tempore pariunt, alia diu gestant? An longius perfici solent, quibus longiora sunt vitæ spatia. sunt autem partu tardiora

Problematum

6 diora, quæ longo tempore viuūt. Sed non vñ id est. equ⁹ enim vt tardius maxime q̃ homo parit, sic viuere minus potest. Cuius rei causam vuluæ, siue vteri durities habet. quomodo. n. ager si tiens haud cito suas stirpes enutrit, sic durior vulua equarum in formando, nutricandoq; suo foetu remoratur.

12. Cur proles caterorum animantium magis, q̃ hominis suis parentibus similē gerit naturā? An q̃ homo vago, varioq; plurimū animo in coitu est. prout autem pater, materq; in conceptu affecti fuerunt, ita partus euariant. Cætera vero animantia omnia, aut certe plurima, rei tm̃ ipsi incedunt, totaq; sese veneri dedūt. Adde, q̃ ob eam auuiditatem minime repleti magna ex parte partuntur.

13. Cur alibi tam hoīes, q̃ equi oculis magna ex pte cæcis sūt? An cum oculi triplici coloris genere distinguant, nigro, caprino, & cæcio, corporis totius colorē oculi quoq; color cōsequit: itaq; haud immerito cæcius est.

14. Cur hoīes nana statura pueniunt? Vel potius querendū in vniuersum, cur in animantium genere alia paruo, alia magno cōsistat corpore? Causa duplex sanē reddi potest: aut enim loc⁹, aut alimentum id facit. locus, si angustus est: alimentum, si exiguum: quod ēt partu iā edito non nulli efficere conant, vt qui catellos i caueolis oclusos educāt.

Quibus itaq; causæ locus est, hi pomiliones reddunt. Sunt. n. latitudine quidē, profunditateq; pro magnitudine suorū parētū, breues tm̃ oīno. cuius rei causa est, q̃ recte lineæ in aduncas se flectunt. igit quō tabernarū picturæ, quamuis breues, tm̃ distet in latitudinē, profunditateq; cernunt: ita pomiliones quoque formari ex loci angustia incidunt. At vero qui ob alimenti inopiā perfici non potuerint, hos membris quoq; puerilibus constare videmus. fitq; vt aliqui, quāuis breues admodum sint, modice tm̃ coagmentatas oēs sui corporis partes habeant, vt Melitæses catelli. Ratio. n. q̃ non vt locus, sic natura suū efficere op⁹ soleat.

Cur in animantiū genere alia maris ac feminae coitu creant, alia concretis quibusdam proueniunt, simulatq; primus eorum ortus extiterit? quemadmodū qui de natura docēt, primū animantium ortū, mutatione, dimotione mundī, vniuersiq; orbis ingente disserunt extitisse: & q̃ nunc, si rursus ortus eiusmodi futur⁹ sit, tales motiōes aliquas præcessisse oportebit. Principiū enim rei cuiusq; maximum est, quippe q̃ rei dimidiū sit. semen autem genitale principium esse certum est. ergo minorū animalium quorumq; ortus nullo agi mutuo concubitu solet. causa, cur vt principio extiterunt, creari nunc etiam possint, seminis exiguitas est. rei nanq; minoris

• noris minus quoq; principium esse conuenit. Quamobrem huius etiã seculi mutationes semẽ animantiũ minorũ generi satis contrahere possunt, quod sapius vsu euenit. tum. n. maxime oriuntur, cum mutationes temporum incesserunt. Maiorũ autẽ genus mutationem quoq; pro sui magnitudine desyderat ampliorem.

16 Cur animantium alia partu sunt numerofo, vt sus, canis, lepus: alia nõ, vt homo, vt leor? An

H q; alia vuluas, siue vteros continent multos, totidemq; formandi loculamenta, quibus impleri percipiunt, quibusq; semen genitale diuidendum, inferendũq; est: alia contra se habent.

17 Cur homo inter animantes oculorum minimũ pro sua magnitudine habet interuallũ? An q; omnium maxime naturali solertia homo constat. Sensus autẽm contuẽdi partẽ versus priorem natura posuit: id. n. conspiciere oportet, in quod nos ducit

ratio mouendi, quanto autẽ oculorum plus discriminis sit, tanto magis conspectus vergent in laterus: qui si fm naturã sedẽ debeat obtinere, q; minimum esse interuallo certe oportet, sic enim partem versus priorem ingredi maxime possumus. Ad hæc cæteris aiantibus cum careant manib; despiciãt prorsus in latera necesse est: itaq; plus eorum oculi distãt iter sese, & maxime ouĩ, eo q; maxie pno capite igrediunt,

Cur cæteris animantibus partim nunquam profusio seminis 18 per somnũ incidere assolet, partim raro? Vtrum q; nullũ hofe excepto resupinum cubare consuevit, nullum autẽ nisi resupinũ semen profundere potest. An q; cætera non pariter, vt homines somniant. seminis autẽ per quietem illa profusio non nisi cum imaginatione fieri potest.

Cur aialiũ alia caput moueat 19 alia nõ moueat? An q; quæ collo carent, ea caput mouere nequeunt: nonnulla autẽ carent collo. L.

Cur in animantiũ genere homo 20 sternutare maxime solet? Vtrũ q; meatus obtinet ampliores, per quos spirit; odorq; subeunt his. n. spiritu repletis sternuimus. Indiciũ vero datos esse meatus homini laxiores, q; is olfactu minime osũ valet, quo nãq; arctiores meatus sũt, eo magis vim obtinent olfaciendi. Quod si in ampliores pl; humoris ingredit, quo inflato sternutamentum fieri solet: tales autẽ genus hosũ osũ maxime 21 animantiũ obtinet: merito hõ sol; sternuere sæpissime cõiuevit. An q; homo breuissimis naribus est, ita vt humor concalefactus celeriter commutari in spiritum possit, cum cæteris refrigerat præ longitudine prius, q; mutetur.

Cur nullius animalis lingua 22 est pinguis? An quoniam pingue vnumquodque defũ est. Lingua autẽm rara sua natura, pro-

Problematum

G propterea est, vt percipere possit genera saporum.

22 Cur fœminæ intento corpore mingunt, mares minime? An q̄ fœminarum vesica remotius, tum profunditate, tum longitudine sita est: iacet enim vulua earum interius sedem, atq; vesicā. itaq; humor emittendus vim, ppter spatiū vuluæ desyderat pleniorē, quæ per spiritū corpore intento acquiritur.

23 Cur sues hybernum pilum amittere non solēt, cum ceteræ

H quadrupedes soleant: nam & canes, & boues certe amittere assolent. An q̄ sus calidissim⁹ oīum est, partiq; calenti corporis eius pili adhærent: quippe cum pingue tale esse necesse sit. Cæteris itaq; vel q̄a humor refrigescit, pili defluunt: vel quia suus calor alimentum concoquere non potest. Suius vero non idem incidit, vel q̄a nihil humor interior affici potest, vel quia bene alimentum concoquitur. nam & si qñ causa, cur defluat, sit, tñ pinguedo vetare potest. Oues, ac homines propter sui pili tum densitatem, tum copiam, non ita affici pulsu frigoris possunt: non. n. alit⁹ refrigerationi subire licet, vt possit vel humorem gelare, vel calorem concoquēdo seuocare.

24 Cur ouib⁹ expilatis mollior pilus subnascit, homini durior? An q̄ ouiu pili summæ cuti coherent, euelliq; ob eam rem sine vllō possunt labore, cum initiū alimentī integrum maneat, quod

carni iunctum est. meatibus itaq; que patefactis, excremēta respirare melius possunt. vellus. n. p̄prio carnis vescitur alimento: caro autem molli, dulciq; alitur pabulo: Hominum contra, q̄ alti⁹ pili inhærēt, per vim, summoq; cum dolore euelluntur. constat id, quandoquidem sanguinem secum detrahunt. Corpore igit̄ saucio euenit, vt eadem cicatrix obducatur, vnde fit, vt vel finē pili amplius promendi faciant, qui euulsi fuerint, vel quandiu præterea promere possint, duri extrudantur, eo q̄ omne valens alimentum carnis exhaustū est nec nisi materia inutili, & superuacua pilus prouenit. Inditiū, q̄ hominū omnium plagam inhabitantium meridianā pili duritiem præ se ferunt: qm̄ calor exterior altius corpus subiens, alimentū concoctu facile absumat in vaporem. cōtra eorum, q̄ sub aquilonem incolunt, molles, lafcuiq; funduntur, q̄ his sanguis dulcisq; sapor per summam potius fluitat formam: quamobrē his color quoq; hilarior est.

Cur ouium pili eo duriores sunt, quo prolixiores: hominū contra molliores, quo prolixiores? An q̄ ouium pili, qui quale diximus capiunt alimentū, vbi procul se ab suo deduxerunt initio, ieiunius vescuntur: & alimentum, quod uest vi caloris, facile pro sua incoctione euaporatur. itaq; siccati duriores redduntur: molle namq; humidum est.

Homi-

A Homiñũ vero pili minus alimẽti, sed plus suo initio hauriunt, cõcoquitur autem plenius, qm̃ minus est. cõcoctum aut pilum efficit molliorem : concocta etenim quæq; molliora incõcoctis redduntur. Inditium, q̃ oues recentes vellera molliora gerunt, q̃ vetulæ: copia nanque excrementi pilum & ouis, & hominis procreat.

26 Cur hirti hofes, & aues venenis sunt audiores? An q̃ natura humida, & calida sunt, qua quidẽ vtraq; qualitate opus ad coitum est: calor enim excernit, humor excernitur. Hæc eadem ratio est, cur etiã claudi homines sint salaciores. his. n. vt parum alimenti deorsum propter crurium vitiacionem labit, sic multum loca petit superiora, seq; in semen conuertit.

27 Cur homini nulla iuba data a natura est? An qm̃ barba data est: ergo quod excrementitium alimentum cæteris animantib; inceruicem se confert, id homini maxillas adire solitum est.

28 Cur pedes animalia pares habeant? An q̃ fieri non potest, vt aliquid moueatur, nisi parte aliqua sui consistat, dummodo nõ profiliat. cum igitur ex duobus illis, motu & statu confici ingresum necessum sit, paritatis iam inde ratio patet. Bipes enim altero pede mouetur, altero stat. Et quadrupes quoq; cum duobus mouetur, reliquis duobus innititur. Pariq; modo de cæteris, q̃

vel senis, vel etiam numerosiori debus pedibus ingrediuntur, animaduertere licet.

Cur equis, & asinis pili è cica **29** trice, p̃mere sese possunt, hominibus autem nõ possunt? An q̃ cæteris animalibus tergus pars per se corporis est: hominis aut cutis veluti affectus carnis exultat, quippe quæ summa illi; forma refrigente, solidiuscula existere videatur: quemadmodum crustæ in pulce superducuntur, quas vetulas appellamus. cū itaque illæ nõ nisi farina elixa sint, hominis quoq; cutis nominata, non nisi caro putanda est. Vbi igitur hæc vel vulnus acceperit, vel attrita fuerit, incidit, vt hofis quidem caro condẽsetur. quam obrem summa corporis parte immutata, vulnus non eandem compagem capit, qua corpus iã inde ab ortu naturę exstitit. cum itaq; hæc immutata sit, nihil p̃fecto absurdũ fuerit, si ex ea non idem præterea profisciscatur. Sicut i areis quoq; appellatis licet percipere: nam illas etiam corporis summi corruptionẽ, immutationemq; esse nouimus. Attumẽtis attritis, vbi ad sanitatem redierunt, partes vitiatæ corporibus denuo eisdẽ replent, quãquam debiliorib; q̃ principio fuerint. Sed cum etiam cutis eorum pars sit, confici pili, prouenireq; possunt: cute nanq; pilos enasci certum est. sed cãdidi propterea oriuntur, qm̃ vt secunda hæc cutis imbecillior, q̃ prima est

Problematum

G est, sic pilus candidus ille imbecillimus exit.

30 Cur in animalium ceterorum genere seruari æque gemini possunt, quanquā sexus sunt vtriusque: in hominū autem non possunt? An q̄ homini maxime par tus geminatio contra suæ naturæ legem accidit: singulos. n. parere sancitum est, tū in geminis ipsis marem, ac feminā creari natura oīno recusat. Ergo quod maxime contra naturam est, id

H & imbecillum esse rō postulat.

31 Cur equis, & affinis pili ē cicatris possunt euenire, hominibus autem non possunt? An q̄ cicatrix vel suam ob densitatē impedimēto est, vel quia deprauat nutrimentū hominibus, ita que ex toto hominibus propter pili infirmitatē impedimēto est: equis autem, ne pili exeant, nunquā est, sed deprauat, facitq; ne prior integritas seruetur.

32 Cur pares pedes natura animantibus dedit? An cuiq; cum **I** mouet, partem aliquam requiescere necesse est. Quōd si pedes spares essent, ne hoc fieri posset, accideret: agitur. n. mot⁹ situ obuersario pedum.

33 Cur aīalia, vt minus temporis dormiunt, q̄ vigilent, sic nō continue, sed vicissim modo vigilando, modo dormiendo, somnū suū perficiunt? An q̄ non simul oīs vacans materia coquit, sed vbi pars aliqua est cōcocta, leuatū iā aīal expergiscit. Et vtro sæpius illi expergiscunt, qui-

bus ea pars frigida est, quæ quidē excrementū domat, & cōcoquit. sit. n. vt celeriter, sæpēq; cessatur: cessatio autē non nisi expectatio est. Suauis quoq; res ea ipsa, qm̄ requies est, non immerito esse vī. sed nihilo quidē pl⁹ temporis in munere naturalium actionū consumimus. nam et si esse suauius est, q̄ non esse, non tñ pl⁹ tēporis propterea edim⁹. q̄ a cibo abstinemus.

Cur animatiū alia statim parentes sectantur, alia sero, vt homo, vel vix, vel nūquā? An q̄ alia cito vim recipiūt cognoscēdi, alia sero, & alia rei sibi cōmodæ sensum obtinent, alia carent. Quæ igit̄ hæc ambo sensum dico rei cōmodæ, suiq; corporis perfectionē sortiunt, hæc parentē sectari protinus queunt. Quæ nō vtrunq; illorū habent, hæc id facere ipsi nequeūt: opus. n. est & viribus, & sensu.

Cur genus vitiliginis, qd̄ leuca appellatur, quasi albam dixeris, cæteris animantibus contra hi nequeat? Vtrum q̄ hominibus morbo hæc est: cæteris autē aīalibus tergora varia, piliq; eodem modo albedine afficiuntur. At tamē ambiget aliquis, quæretq; cur non postea, sed statim ab ortu naturæ varietas illa existere soleat. An q̄ cæterorum animatiū tergora dura sunt: homo autē ē natura prætenui cute continetur. Vitiligo autem spirit⁹ secretio est, qui cæteris aīantibus excerni tergore densō prohibetur.

Cur

A Cur vbi vitiligo, canities quoque est: reciprocari autem nō licet, vt semper vbi canities, sit et vitiligo? An q̄pili omnes cute proueniunt: canities autem putredo veluri quædam est. cū itaque cutis morbo laborat, pilum etiam laborare inde necesse est: cū autem pilus, cutem male affici necesse non est.

P Cur animantium alia post partum sequi solent, vt canis, vt sus: alia nihil efferant, quod perspicuum sit, vt mulier, vt ouis? An q̄ superuacua redundant materia, hæc suam clemētiam seruāt, quantum. n. dolori esset, secretū in partu est. Quib⁹ autem secretio non a vacatibus, sed integris fieri materijs solet, hæc exasperatur, & sæuiunt. Vnde fit, vt exenatio quoq; iram ratione habitus moueat: vt etiam gallinæ feriunt, non cū pepererint, sed cū incubant, ratione inedia.

35 Cur spadonibus cætera in sexum foemineū vitiata mutant, (vox enim tenuis, corpus imbecillum, deniq; ita hoīes cōmutantur, vt etiā ceterorū astantiū que cunq; castrata, nam & tauri, & verueces sua cornua ē contrario gerunt: q̄ foeminae quoq; eorū contra, quā mares armantur cornibus: itaq; alij maiora exciſerunt, alij minora: magnitudo vero tantummodo, spadonibus dico, ad sexum virilem cōmutatur: maiores namq; redduntur: quæ quidē res maris sua pfecto est, quippe cū foeminae minores

maribus esse soleat. An ne id quidem ad marē, sed ad foeminā pertinet. haud. n. omne magnitudinis genus, sed longitudinis dūtaxat acquiri, cum mas profunditate etiam augeatur, & latitudine: sic enī perfici ipse aslolet. Ad hæc, vt foemina ad marē, sic foeminae ipsius virgo se habet ad mulierē: altera. n. generosa iā est altera nondum est. In eam igitur ipsam foeminę magnitudinem mutant: crescere namq; in longitudinem corpus aslolet foeminarum. Vñ carmen illud Homeri:

Virgo Diana dedit prælongi corporis vsum.

Vtpote cū rem, quā suam ob virginitatem haberet, largiri nimirum posset, Ergo non magnitudine in marem mutatur, cū non in magnitudinis genus perfectē commutetur. spadones. n. longitudine tantum in magnitudine proficiunt.

39 Cur spadones, vel osno varicibus vacant, vel minus hñt, quā cæteri? An qm naturam suā dū castrarent, in genus seminis insecundū cōmutarint. Talis autē est puer, & mulier: quorum neutrum habere varices solitū est, præterquam si mulier raro.

40 Cur homo omnium maximē astantiū oriri claudus pōt? Vtrū q̄ cæterorum crura robustiora sunt: osse namq; & neruo tā quadrupedum, quā auisū consistē, hominum carne redundant. Ita que facilius hæc ob suā mollitiē lædi pñt, cum se i vtero mouēt.

An

Problematum

- C** An q̄ solus ex omnium animan-
 tiū genere varia generationis tē-
 pora obtinet: nam & septimo, et
 octauo, & decimo mense venire
 in lucem potest: ceteris tempus
 vnum perficiendi sine mora sta-
 tutum est: hominum generi tē-
 poris multum, pro varia ratio-
 ne immorandi consumi necesse
 est. Itaq; cum foetus mouent, ex-
 irema, q̄ tēnerrima sunt, facile
 infringuntur, & eo magis, quo
 plus temporis intercessit.
- 41** **H** Cur spadones cruribus putri-
 dis, ylcerosiq; sunt? Vtrum q̄
 etiam mulieres crura habēt eius
 modi: spadones autem effoemi-
 nati omnino sunt. An hoc acci-
 dit. Causam aut mulierib⁹ quo-
 que reddere illam debemus, q̄
 calor deorsum se vertit, quod ē
 mēstrua declarant. Vnde fit ē,
 vt prae nimio humore, neq; spa-
 dones, neq; mulieres pilis vale-
 ant redundare.
- 42** Cur nullum animal, nisi ho-
 mo, calculosum fieri potest? An
 i q̄ iumenta, & q̄ vnguibus sunt
 numerosis, vesicæ meatus obri-
 nent ampliores. Quæ autem nō
 protinus, sed post parere intra se
 animal consueuerunt, vt pisces
 nōnulli, ex his nullum vesicam
 habere nouimus: sed humor sub-
 sidens ille totus in aluū cōstrin-
 gitur, sicut etiam in auibus fit:
 itaq; celeriter exit per sedem. At
 homo vesicam habet, & cerui-
 cem eius canali angusto pro ma-
 gnitudine porrectam. Ergo q̄
 mēbrum id adest, quantum ter-
- reni humoris se uocatur, in vesti-
 cam contrudit, ex quo vasa quo-
 que vrinaria, i. matula, eo ipso
 tinguntur. Loci autem calore ef-
 ficitur, vt amplius concrefcere,
 atq; crassescere possit. Retinetur
 vero, augeturq; propter canalis
 angustiam. cum enim terrena il-
 la subsidētia prodire ex facili ne-
 queant, reuerfa cohærent inter
 sese, calculumq; ita conficiunt.
- Cur non iumēta, non boues,
 aut omnino quæ cornua gerūt,
 non aues ructare soleant? An, p-
 pter ventris siccitatem. celeriter
 enim consumitur, percolaturq;
 humor: qui dum immoratur, in
 flatuq; ructationē mouere po-
 test. Iumentis tñ ob colli ē pro-
 ximitatem status deorsum se ver-
 tit: quamobrem his crepitus vē-
 tris maxime incitatur. Auium,
 cornigerorumq; genera neutru
 faciunt. Quinetiam ruminanti-
 bus ructare negatū est, qm plu-
 res continent ventres, & quem
 reticulum appellamus: facultas
 etenim mēdi tam super, q̄ sub-
 ter flatibus multifariam præsta-
 tur. Itaq; humor consumitur an-
 tequam in flatum vertatur: qui
 flatu moueat vel ructum, vel
 crepitum.
- Cur in animantiū genere q̄
 cunque domestica, eadem etiā
 fera reperiunt: quæcunq; autē
 fera, non vtiq; eadem domesti-
 ca natura creauit? etenim homi-
 nes feri nō nusquam cernuntur,
 & canes apud Indos, & equi ali-
 bi: sed non leones, non pātheras,
- non

A non viperas, non alia complura domestica esse nouimus. An q̄ res praua, & facilis ortu est, & mutari quodq̄ expedire i eā rem potest. Naturam, n. non quæ prima, sed quæ vltima est, aisequi statim perdifficile est. Quapropter oīa etiam domestica, principio fera poti⁹, q̄ domestica esse solent, vt puer feracior profecto, q̄ vir: quippe qui omniū edax, & iræ deditus sit, quanquam in firmus. Ergo quomodo in operibus artis, sic etiam in naturæ licet perspicere. Nam in his quæque prauæ omnia facta sunt; & plura sunt praua, q̄ proba, vt lectus, vestis, quoduis aliud, quod quæ probum est, id omne prauū etiam cōperiri potest: quod autem prauum, id non omne probū quocq̄ reperies: vt si quis vetustissimorū pictorū, fictorūq̄ opera cogitet: nondum, n. perire pingebatur, aut ex ære ducebatur, sed pingui minetua omnia effigiebantur. Natura etiam prauæ omnia facit; & plura praua, quàm proba: proba vero pauciora præstare, non omnia pōt. At qui domesticū omne melius est. ferum aut, atq̄ syluestre prauū naturæ, non quæ initia ortusq̄ cōtinet, sed cui opinor factū difficile sit, probum illud, vrbānū, atq̄ domesticum. Contrarium vero aut nunquam, aut raro efficitur. Attamē vñ temporum, locorumq̄ conditione, temperamentoq̄ vniuersi quiddam fieri potest, vt vrbana, & mitia red-

dantur omnium animalium generā. Hoc idem in omni etiā stirpium genere intelligere licet. quicunq̄ enim vrbana sunt, eadem etiam comperiri syluestria possunt, at quæ syluestria extitere, eadem omnia mansuescere non possunt. Non tñ desunt, quæ sua locis: quibusdā peculiariter ita se habeant, vt neglecta, feratq̄, prouenire præstantiora possint, & mitiora, quā quæ alibi summo cuni studio colantur.

Cur hominum vmbilici ampliores, ceterorum aut animalium exigui incertiq̄ sunt? An cæteris, qm̄ temporis multū gestentur, vmbilicus arefcit, inq̄ directum porrigitur, deniq̄ vlceribus intumescit: quamobrē nōnulli vmbilici deformes sūt, at vero homo imperfectus prodit: itaq̄ humid⁹ atq̄ sanguinolentus sequitur eius vmbilicus. Indicium vero, cætera perfecta, hominem imperfectum prodire, q̄ illa statim inde ab ortu naturæ viuere sua opera queunt: pueri curam desiderant, nec feruari nisi alieno beneficio pōt.

Cur animantiū alia semel coeunt, alia sæpe: & alia anni tēpore certo, alia nullo statuto tēpore, sed prout inciderit? homini semper concubitus opportunus est, feris non sæpe: & quidē suæ agrestes semel concumbunt, domesticæ sæpe? An propter pabulum, calorem, atque laborem: quippe cum venus comes satietatis sit: nam eadem alibi semel, Extra ord. Arist. E alibi

G alibi sæpius pariunt, vt oues in Magnesia, & Aphrica pariunt bis. Causam vero tempus pariendi prolixius obtinet. vbi. n. sefleuerunt, non amplius concupiscunt: quomodo nec cibum affectant. quæ satiata sunt. quæ autem grauida iam esse incœperunt minus auida veneris euadunt, quā menstruæ purgationes nullæ præterea veniant.

47 **C**ur homines, qui raris dentibus sunt, magna ex parte breuioris sunt vitæ? An indicium

Hoc est, dēsum os esse capitis: ergo cerebrum inualidū est, quia minus sit respirationib⁹ opportunum: itaque celeriter putret, vt q̄ sua natura humidum sit, nam & cætera, cum non mouetur, neque exhalant, facile corumpuntur. Quo etiam fit, vt homo capite piloso maxime sit: & mas, q̄ femina diuti⁹ viuunt, futurarum sui capitis beneficio. An in cæteris quoque idem sit cogitandum.

48 **C**ur qui manus celsuram per totam obtinent palmam, viuere diutius possint? An quoniā minus viuere possunt, quæ carent articulis, compactaq̄ sunt, quales gen⁹ omne aquatile est. Quod si quæ articulata non sunt, vitā breuiorem agere solent, constat contra sese habere, quæ articulata. Cuius profecto generis illa etiam sunt, quæ cum sua natura omni articulo careant, tamen articulata nonnunquā quoad maxime licet, consistunt. Manus

autem pars interior penitus articulo vacat.

Cur animantium homini, vel vni, vel maxime oculi deprauantur? An q̄ homo, vel solus, vel maxime morbo comitiali capiti in puerili ætate solet, cum certo deprauari omnibus accidit.

Cur animantium homo maxime fumo affici potest? An q̄ homo lachrymā maxime emittit: fumatio autem non nisi cum lachrymā est.

Cur equ⁹ equo, homo homini, atq̄ omnino cognata cognatis, sibiq̄ similibus gaudet, atq̄ cupiunt? Non. n. quia pulchrū vī: cupiditas autē formā sequit̄ elegantiorē. Nam si id esset, rē pulchram suauiorē esse oporteret. nunc autem contra potius euenit, vt quia iucundū suauēq̄ est, ideo pulchrum esse videat̄. Nec etiam omnibus res eadem voluptati est, nec pulchrū idem lætitiæ: alijs enim esse, aut bibere, alijs concumbere lætabilius est. Sed causa, cur vnūquodq̄ iūctū suo cognato maxime, suauissimēq̄ concumbat, in aliam cadit quæstionem. Pulcherrimū vero id ē esse, nōdum asseri vere potest: sed nobis quod ad concumbendū suauius est, pulchrū certe videtur: quā rei, quam cupimus, aspectu quoq̄ nimirum delectemur. Et quidem in cæteris ē concupiscendi generibus res pariter sese habet. cum enim sit delectemur, humore suauius cernimus. Qd̄ itaq̄ ad vsum aliq̄ pul-

A pulchrū est, & qđ idē maxime cupere solemus, suauissimū id est ipsum vř. qđ autem per se tale est, nō p̄terea sic esse videbitur. Argumentū, qđ adulescētuli pleriq; formosi, aptiq; nobis esse videbunt, cum ad concumbendi vřum respeximus. Nūquid igitur ita, vt ēt plus gestiamus, q̄ si deformes quosdam intueamur? Nō hercle, nisi eorū auidi sum⁹, quō potio quoq; vř pulchrior. nam si siti detinemur, humorē multo suauius aspicimus.

B Cur hōis prior pars pilosior, q̄ posterior est: quadrupedum cōtra posterior, q̄ prior setosior? An qđ oē aīal bipes partem priorem hēt pilosiorē: nā aues quoq; eodē modo, quo homines se habent. An partes infirmiores natura semper integere potius consuevit: infirmum autem vnum qđq; loco sui corporis aliquo ē. Quadrupedum vero oīum partes posteriores infirmiores loci causa sunt, q̄ priores: affici namque ā frigore, æstuq; ampli⁹ possunt. Hominū priores infirmiores sunt, incommodisq; illis eisdem opportuniore.

B Cur animantiū homo maxime soleat sternutare? An qđ etiā grauedine maxime homo tentatur, cuius rei causa est, qđ calor, qui circa cor est, sursumq; sua natura effertur, cæteris animantibus in artus se effert. Vnde per refractionem disiectus, partim ceruicem caputq; petit, partim in spinam lumbosq; defertur:

hæc, n. linea recta, iuxtaq; basim dista oīa sunt. Quod cum æque corpus penē totum recalescat, humores quoq; i se se pariter digerit, planetq; partitur: humores enim calorem sequunt. ex quo fit, vt neq; a grauedine admodū infestari, neq; sternutār quadrupes soleant. Sternutamentum enim vel spiritus vniuersi delatio est, humores, plus aliquid exhalāte, vel crudi humoris conatus, excursusq;: quocirca destillationes solent præcedere, quæ quidem animantibus cæteris minime incidunt, eo qđ caloris illa delatio ante, retroq; portionibus æquis se digerit. Homini vero, qđ erecta basi se in sublime modo stirpiū attollit, euenit, vt caloris elatio plurima, & vehemensissima caput adeat: elatusq; eo calor, meatus concalescit rarefacitq; capitis: qui tales demum effecti, nimirum capaciores humorū, q̄ meatus cordis inferiores reddunt. Quoties itaq; accidit, vt caput humescat, refrigereturq; extrinsecus amplius q̄ satis sit, efficitur vt calor, qđ alimentum hēt, & se in partem anteriorem contrahit, nimirū crescat: crescens sese in caput, meatusq; capitis efferat, quō humores p̄tenuēs, eruditq; sectantes, implent meatus, destillationesq; faciunt, & sternutamēta rōne sisti mouent. Nā inter initia destillandi calor humorē sursum p̄cedēs, inflansq; meatus, sternutamēta expulsū spūs, ductuq; humoris

E h tenuis

Problematum

G tenuis, acrisq; incitat. Vnde fit, vt post grauedinis sternutamentum, pituitam aquæ similem abstergamus. Hæc cum omnia sese mouerint, humores coacti, crassiq; subsidunt, & foramina capitulis naliq; intersepiunt. facta. n. tumidiora, distentioraq; caput dolore infestant. Argumētū, qd nullus per eas spiritus foras mittit, ex quo sequit, vt neq; sternuere, neq; olfacere possint, qui grauedine detinent. Sternutamēta autem, quæ sine grauedine mouentur, has quidē easdem ob causas veniunt, sed exiguis, leuibusq; initijs. Itaq; vbi vi caloris collecti humores sunt, facile ab eodē calore pro sua exiguitate spirantes, in nares interrumpunt. Strepitum vero spiritus non minus violentia sese efferendi, quā sua copia mouet. Cum. n. calor directo tramite se ad cerebrū vsque extulerit, eiq; ipsi ipegerit, ad nares reflectit, eo qm̄ meatus illac foras de cerebro pertendat: qd cum illa foras reflectendi delatio spiritus nares versus contra naturā agatur, vehemēs vt fiat, nimirum euenit: itaq; strepitum mouet. Cæterorum autē animantium auç maxime grauedinē sentiunt, qd formam corporis maxime similem hoibus gerunt, verum minus quā hoies afficiuntur: qm̄ caput magna ex parte deorsum tenent, vt quæ victum abs terra petere soleant.

54 Cur maris animalia maiora, vegetioraq; sunt, quā terræ?

An qd vis Solis consumēdo quæ terram ambiunt, copiam detrahit nutrimenti: quamobrē quæ abdita vitam agunt, vegetiora sunt. His igitur omnibus incommodis eum genus maritimu sit immune, merito tum adolēscere potest corpore ampliori, & vegetiori.

Cur cætera aſalia cibum sepius siccum, quā humidū capiant, homo humidū sepius, quā siccū? An qd homo natura calidissima est, plus refrigerationis desiderat.

Cur spadones calui efficiantur? An eo qd multū cerebri obtinent: quod sanē his contingit, quia rē veneream non agunt: semen enim labi per spinā de cerebro videtur. Qua de causa boues quoq; castrati cornua gerere maiora putantur: necnon & mulieres, & pueri cur calui non sint, eadem ratio esse creditur.

Cur animantium alia, vbi primū in lucem edita sunt, nutriri per seipsa possint, alia nequeant? An ea possunt, quæ in genere, qd memorix capax est, breuius viuunt: quocirca ocy⁹ quoq; morte eadē omnia occumbunt.

Cur homo plus excrementi humidi egerit, quā siccus: equi & asini plus siccus, quā humidus? An qd hæc animantium genera siccio pabulo largiori vtuntur: homo humidus magis, quā aridis vesci solet, ex cibo autē omne proficiscitur excrementū, & ex copiosiori copiosius. Igit alia humi-

A humido potius, alia sicco largio-
ri vtuntur pabulo: qm̄ alia sicca
natura sunt, alia humida. Itaq;
humidū potius capiunt quæ sic-
ca constant natura: huius nanq;
vnt indigentia, contra siccū af-
fectant, quæ humida sunt natu-
ra, vtpote quæ qualitatis eius in-
opia magis teneantur.

59 Cur aues, & homines, & ge-
nus quodq; animantiū forte, cor-
pore sunt duriorē? An q; animo-
sitas cum calore est: metus. n. re-
frigeratio est. quorū igitur san-
Bguis amplius feruet, hæc & ro-
bustiora, & animosiora sunt: san-
guis aut̄ alimēto corporib⁹ est.
Et quæcunq; vero ex stirpibus
terræ aqua tepida irrigaueris,
omnia duriora euadent.

60 Cur monstra parutē quadru-
pedes pariunt: homo aut̄, gran-
desq; animantes omnes minus,
vt equi, & asini? An q; parutē, vt
canes, sues, capræ, oues, lōge sūt
fecundiores, quā grandes: illa-
rum. n. aliæ omnino singulos pa-
riunt, aliæ magna ex parte. Mon-
Cstra aut̄ tum confici solent, cum
plura semina inter sese cohære-
scunt confundunturq; vel cum
prodeunt ex mare, vel cum se in
scemina permiscunt. Vnde aues
etiā monstra edere possunt. oua
nanq; vitello pariunt germina-
to. monstrū aut̄ ex geminatis il-
lis consistit, quorū vitelli nulla
steriecta mēbrana distinguunt.

61 Cur hominū caput pilosū,
quā reliquū corpus, nec ex p-
portione pilosum est: cæterorū

autem contrā? An cætera vel in-
dentes exuperant præ nimia ali-
menti copia, vel in cornua, vel
etiam in setam. Quæ igitur i cor-
nua, capite minus setoso hæ-
rent: absumptum enim illam in-
rē est. Quæ autē in dentes, plus
quidē pili, quā cornigera ob-
tinent, capronatum enim nō ni-
hil fortiuntur, sed minus quā
aves. His. n. illud etiā, quod ho-
mini genus integendi natura tri-
buit: sed quod illis pro copia nu-
trimenti multis luxuriat locis,
id in capite homini abūdat. nec
enim nullū habet, nec adeo mul-
tū, vt pilorum vndique excre-
scat congeries.

Cur vnus omnīū animantiū **62**
homo canescit? An q; pars ani-
mantiū maxima pilū quorūnis
decidū gerit, vt equus, vt bos:
nonnulla deciduum non gerūt;
tempus autem viuunt breue, vt
oues, & quædā alia, quorū pilus
vtpote non senescens canescere
nō potest. At homo nec decidū
gerit pilum, & longā degit æta-
tem: itaq; tempore consenescit,
atq; inueteratur.

Cur vita breui, imbecillissq; **63**
viribus sunt, qui partem vmbi-
lico subiectā maiore, quā supe-
riorē habent pertinentem ad pe-
ctus? An q; venter suū ob breui-
tatem frigidus est: itaq; vt vim
paruā obtinet concoquendi, sic
excrementis redundare aptissi-
mus est. Morbis aut̄ nimirū pa-
tent, qui tali ventre cōstituerint.

Quā ob causam aiantū alia **64**

E iij non

Problēmatum

G nō solum coitu, sed etiam spōte naturæ procreantur, alia coitu duntaxat proueniūt, vt homo, vt equus? An q̄ et si non aliā ob eā tñ q̄ alijs gignendi tempus breue statutū est: itaq̄ fieri non potest, vt tempus, quod vim ob tinet generandi, amplificet, pro rogeturq̄: sed tēporū vicissitudi ne, commutationeq̄, vt procreetur, contingit. Alijs multo gene ratio ampliari solet: etenim vel anno, vel decem mensū spatio confici assolet. quapropter vel nullo pacto, vel ex coitu procreetur illa, necesse est.

65 Cur Æthiopum dentes cādi di, & cādidiores, q̄ cæterorum, vngues autē non dentibus in can dore respondeant? An vngues ideo nigricāt, q̄a cutis ēt nigra ē, & nigrior q̄ cæterorū: vngues autē ex cute proueniunt.

66 Sed cur dentes candēant, quē nā ratio sit? An q̄ albescere illa solent, quibus vis Solis humorē detrahit, dummodo nihil super ificiat, quo modo ēt cerā albesce re nouimus. At cutē superinficit calor, dentens minime, sed totus eorū humor in vaporem a calo re conuertitur, atq̄ exhalatur.

67 Cur animantium alia præci so capite vel protinus moriunt, & paulo post, alia minime? An ita afficiant q̄ sanguine carent, exiguoq̄ cibo contenta sunt: q̄p pe quæ neq̄ continuo cibum de syderent, neq̄ in humore calor eorum diffundat: quibus rebus priuatum animal sanguine con

stans, viuere nequit, illa vero si ne respiratiōe viuere multo diu tius possunt. Causā cur ita, alias abunde reddidimus.

ARISTOTELIS PROBLEMATVM

SECTIO VNDECIMA.

Eorum, quæ ad vocis, soniq̄ rationem per tinent: cuius quæstiones. 65.

Vt sensuum auditus maxime ab ortu na turæ offendi potest? An q̄ auditus, & vox ab eodem initio proficisci videā tur: atqui locutio ex facili posse deprauari vī, quæ species vocis est, eademq̄ perfici difficillime potest. Indiciū huius est, q̄ po steaquam nati sum⁹, diu obmu tescimus, deinde balbutire tan dem incipimus: principio nāq̄ nullum proferre penitus verbū valemus. Cū itaq̄ facile peruer ti locutio possit, idemq̄ initium M audiendi, loquēdisq̄ sit, (vox. n. quædā audiendi quoq̄ primor dium est) sequit vt quasi per ac cidens, non per se omnium facil lime sensuum auditus interimi possit. Argumentū autem, faci le omnino loquendi principiū destrui posse, vel ex cæteris ani mantibus erui licet. nullum. n. loqui ex cæteris potest, sed hos tñ facultas hæc data est, & hic tñ sero (vt dictū est) loqui scipit. Cur omnes surdi vocem red dere

Aderè per nares assolentur An q. p. pe adfunt, vt muti sint: muti autem per nares vocem extrudunt. eo nanq. spiritus illorum cōpel-
Lliē, quia ore compreffo sunt. qđ compreffum ideo est, qm̄ lingua his ad vocem reddendam vsui nullatenus est.

3 Cur oēs, qui natura sunt calida, magnā vocē emittere solēt? An q. multū in his aerem, feruidumq. inesse necesse est: vis. n. caloris facile ad se & spiritū trahit, & aerē: eoq. amplius id agit, quo amplior est. Vox autem magna tum oritur, cum aeris multum agitur: vñq. acuta, cum celeriter, sic grauis, cum tarde aer incitatur.

4 Cur oēs surdi per nares loquuntur? An q. surdi violentius spirant, quippe qui prope adfunt, vt muti sint. meatus itaq. nariū ductu spiritus laxior reddit: ex quo fit, vt nisi per nares loqui non possunt.

5 Cur melius audiri quæq. in nocte, q. die possunt? An q. reges oīum noctu amplior est, qm̄ calor abest. vnde trāquilliora quoque magna ex parte oīa sūt: Sol enim est, qui omnia mouet.

6 Cur voces ē longinquo acutiores eē vñr? itaq. cum hoīum procul admodū absentium clamorē imitatur, vocem acute mittimus, & similem hīs, qui suā vocem in sonū astringunt tenuiorē. Et strepitus quoq. resonandi acutior venit, quā procul abesse palam est: non enim nisi per

refractionē existere potest. Cū igitur in strepitus ratione, acutum quod velox sit, tardum autem quod graue, voces ē longinquo delatas tardiores videri oporteret, quæ enim feruntur, eo tardius omnia mouentur, quo longius a suo discesserunt principio, tandemq. collabuntur, & decidunt. Vtrum igitur qui imitantur, voce exili simulant, & sono tenui agere tentant vocem, q. se ē longinquo defert: tenuis aut grauis non est, neq. exiguus, exilisq. vocis proferendæ vsus grauis est, sed acutus sit necesse est. An non modo qui imitantur, ea de causa ita simulāt, verumetiā strepitus ipsi acutiores existūt. Causa vero cur ita sit, q. aer, qui defertur, strepitū excitat. & quē admodū primū illud obstrepat, q. aerem mouerit: sic rursus aer subinde mouēdo agat, oportet, vt partim moueat, partim moueāt. quo fit, vt cōtinuari strepitus possit, qppe cū ppetue mouenti mouēs succedat, donec oīs conatus mouendi emarcescat: q. quidem res in corporibus nō nisi cadere est, cū scier non amplius impellere vel telū, vel aerē pōt. Vox enim cōtinua redditur, cū aer aerem propellit: telum autē fertur, cū corpus ab aere mouetur. Hicigitur corpus idem deferē assidue vsq. ad eū finem, dū corruat, at ibi alius atq. alius aer perpetua vicissitudine profluit præcedentēq. subsequēs minor est, itaq. veloci⁹ qdē mouet, sed

E iij) per

Problematum

G per minus subinde aeris: qua de causa voces acutiores ē longinquo tenuiores sentim⁹: ē. n. acutū, quod velocius est, vt ambigēdo superius posuimus. Hęc eadem causa est, cur & pueri, & egrotantes acute, viri autem, & bene valētes grauitē vocē emittant. Cur vero propinquis auri- bus vox grauior, acutiorve esse minime pateat, & osno cur sifis proiectis ponderibus nō sit, causa, q̄ projectū illud, cū vnum as-

H sidue sit, identidem asidue fert: strepitus autē aer propulsus ab aere est. itaq̄ sit, vt pondus vnū in locum cadere tantummodo possit: vox autē quoquoersus spargat sese, nō secus ac si proiectū pondus, dum fert, in partes frangat innumeras, atq̄: etiā se retrorsum dispertiat.

7 Cur dom⁹ nuper illita magis resonat? An q̄ maior refringēdi datur facultas propter leuitatē. Leuis autem ideo est, qm̄ continēs adhuc, rimisq̄ immunis penitus extat. Non tñ admodum humidā volo intelligi: nulla. n. refractio de limo effici pōt. Hęc profecto causa est, cur ēt opus oē tectoriū magis resonet. Quin, etiam aeris immobilitas fortasse aliquid facit: congestus enim vnuerfusq̄ cūm * sit, occurrentem illum retorquere vehementius potest.

8 Quam ob cām si quis dolū, & lagenas, & cātera id genus sigulina inania obruat, operiatq̄, domicilia resonare amplius pos-

sint: necnō si puteus, vel cister-
na, vel aliqua fouea in domo sit, magis magisq̄ ita fiat, necesse est? An q̄ ratio resonandi nō nī si refractio est, * sic. n. potissimū resonandi illa reciprocatio nascitur. Ergo puteus, & quaelibet fouea angustiam obtinet, & aerē colligere potest. dolia, cāteraq̄ fictilia densitatē quoq̄ suā ambientis formæ p̄ sese ferunt. Itaque vtraq̄ de causa illud euenit, concaua. n. oīa magis sonant, & aēs quoq̄ ob eam rē sonitū precipue oīum reddit. Nec vero ab surdum, q̄ obruta illud faciant, vox. n. nō minus in ima se defert: deniq̄ quoquo versus, atq̄ etiam in orbē ferri putandū est. Cur si vasa quis inania obruerit, faciet vt magis sedificiū resonet? An q̄ vasa soliditate, perpetuitateq̄ sua melius & cōcipiūt, & continēt aerē simulq̄ accidit, vt ict⁹ vehemētiore effici possit.

Cur aqua frigida de eodē profluens vase acutius, quā calida obstrepat? An q̄ delatio aq̄ frigida velocior ē: grauior. n. frigida est, acutiorē autē strepitū reddit, q̄ velocior est. calor vero & raritate alleuat, & elatione. Proximū illud est, q̄ faces quoq̄ ardentes ictum faciunt imbecilliorē.

Cur homini qui vigilauerit, vox asperior redditur? An q̄ ei⁹ corpus ob crudelitē humefcit, maximeq̄ loco superiori, vñ caput quoq̄ grauescit. Et cū fauces humore redundant, vocem asperiorē existere necesse est.

aspe-

* Cod. Gr. hæc addit cōprehensum aerē congestū vniuersū- que esse oportet, ac occurrēt den- sum leuē- que, a quo refringat habere.

* procedit

- A** asperitas enim ob inequalitatē, grauitas propter obseptionem exultat, retardius enim fertur.
- 12** Cur cibo ingesto mox tenor frangit vocis? An q̄ membrum illud voci tributum crebro cibi occurru perclusum concalescit, cōcalescēs humorē attrahit, qui ob assumpti cibi humefactionē & largior est, & paratior.
- 13** Quare qui flent, vocē mittūt acutiorē; qui ridēt, grauiorem? An q̄ alteri suā ob debilitatem parū spiritus mouent, alteri vehementer intēdunt: quod facit: vt spiritus velocius ferri possit, velox aut̄ omnis acut⁹ est, quippe qui ab intento proiectus corpore, feratur uelociter, cōtra qui ridet, resoluitur, & debilitatur, itaq; vocē grauius edit. Quamquam regi acutā emittunt vocem, parū enim aeris mouent. At vero qui rident, non solū parum, sed etiā leuius mouent. Ad hæc qui rident, spiritū calidiorē emittunt, qui flent frigidiorē.
- C** dolor enim refrigeratio peccoris est. Calor itaq; multū aeris mouet, ita vt tarde ferat: frigus autē parū ciet. Idem vel in tibis fieri nouimus, enimuero q̄ spū inflāt calidiori, multo tardius agunt.
- 14** Cur pueri, ceteraq; recens nata animalia vocē reddūt acutiorē, q̄ quæ perfecta ætate sunt, cum tñ onine acumen vchemētia sit? An q̄ vox motio aeris ē, & acutior quæ velocior: facilius aut̄, & velocius parum, q̄ multum aeris mouetur, Mouetur autem quorfes veta frigore cogit, vel a calore discernitur. Sed cū inspiratio frigida admissio sit, interior nimirū aer tantisper cogitur, cum spiritū capim⁹. cumq; exspiratio caloris emissio sit, aere sanē a calore citato, vox effici potest: cū enim spiritū reddim⁹, nō cū capimus, vocem formamus. Cum aut̄ nouella calidiora sint, q̄ vetusta, suōq; meat⁹ habeant arctiores, nūq̄ in se aeris possunt continere, cumq; calor qui moueat, amplior his insit, res autē quæ moueatur, minor substat, velocius vtraq; de causa aer moueri potest, at si velocius, vox certe acutior dabitur, ob eā ipsa, quæ ante retulimus.
- Cur vocē qui flent, acutiorē emittunt, qui ridēt, grauiorē? An qui flent, intēdendo, contrahendōq; os, vociferantur: itaq; propere aer interior corpore intento mouetur. cumq; p̄ os transeat angustū, ferri velocius pōt. vtraq; igitur ratione fit, vt vox acuta edatur. Contra, qui ridēt, remisso corpe, hifcentēq; ore ridēt, cū igitur ob eam rem late, tardeq; profundant aerē, merito vocem emittunt grauiorem.
- Cur vocē reddunt acutā, qui expertes feminis sunt, vt pueri, mulieres, decrepiti, spadones: grauem aut̄ viri, qui firmissima sūt ætate? An ea causa est, qua linea, ceteraq; tenuia dimensionē vnā dumtaxat sortiuntur: crassa autē, plenaq; plures obtinent: itaq; vox etiā tenuis vnā dimensionē habuerit.

Problematum

G habuerit. vnum autē & efficere, & mouere facilius est, q̄ plura. Ergo cū prædicta illa spiritum habeant imbecillū, non nisi parum aeris moueri ab illo spiritu potest. Minimū autē est, qui dimensionē vnica constat, quem prædictis rationibus tenuē esse, vocemq; talem ab eo proficisci necessū est: vox autē acuta, quę tenuis est. Igit̄ qui prolifico illo semine earent, vocē hinc merito reddunt acutiore. Viri robusti, qm̄ spiritu valeant, multū aeris incitare queunt: quod cū multum sit, lente mouet, vocemq; efficit grauiorem. motu enim veloci, & tenui vocē reddi acutam iā consistit, quorū neutrū, vt in viro possit existere, accidit.

17 Cur voces nostrę grauiores sint tpe hyberno? An q̄ aer interior tunc, & exterior crassior ē: crassior autē cum sit, tardius mouetur: itaq; mox grauior nō immerito fit. Adde q̄ soninolentiores hyberno tpe sumus, q̄ æstiuo, plusq; tps obdormire solemus: somnus autē facit, vt membris grauiorib⁹ simus. Quo igit̄ tpe plus dormim⁹, q̄ vigilam⁹ (q̄ hybernum profecto est) hoc vocē effici grauiorem, q̄ qui ē contrario agitur, ratio est. cū enim tempus vigilandi quod interuenit, breue sit, habitus corporis, qui inter dormiendū committitur, pmanere vsq; ad somni repetitionē nimirum potest.

18 Cur ex potu, vomitu, atq; frigore vocē emittimus grauiore?

An faucibus interseptis, quam rem pituita subsistendo cōmittit: quippe quę aliquid fluxiōis in eas detrahat, alijs vomit⁹, aut potus, alijs presentis tps qualitasp obstrictionē fauces reddit angustiores. itaq; delatio spirit⁹ tardius agitur: quę autē tarda delatio est, grauē hęc efficit vocē.

Cur vox grauior ē, p̄pinquo magis, q̄ ē longinquo sentiri potest? An q̄ grauior plus quidem aeris mouet, sed nequaq; in longitudine, ergo à longe min⁹ sentitur, qm̄ per minus spaciū se deducit: ē propinquo autē magis, qm̄ plus aeris sensetrium ferit audiendi. Acuta procul ideo audiri potest, qm̄ tenuior est: tunc autē omne augeri in longitudine potest. Dixerim etiā, q̄ motio, quę vocē reddat acutiorem, velocior est: quod fieri potest, si vt densus, sic angustus spūs sit, qui aerē mouet. nam & exiguus aer mobilior est, quippe qui ab angusto moueri queat: densus plures efficit ictus, qui strepitū reddāt. Licet hoc in musicis per spicere instrumētis, fides nanq; tenuiores cæteris eisdem substantibus acutius consonant.

Cur vox acutior illis esse vī, qui longius absunt: cū tñ acuminis ratio sita in eo sit, vt velocius ferat, & quod longius ferē, moueri tardius soleat. An q̄ vocis acumen nō solum in velocitate mouendi, sed obstrepēdi ē nimia tenuitate cōsistat. Qui autē longius absunt, uocē tenuiore excipiūt

A excipiunt ob aeris, qui mouet, exiguitatē. motus enim ita marcescit: utq; numerus emarcescēs in vnitatē relabitur, sic corpus in vnicam dimensionē extenuatur, quę tam in corpore, q̃ in voce tenuitas est.

21 Cur vocem acutam & exercitati reddunt, & debiles? An debiles, quia parū aeris mouent: parum autem, q̃ multū velocius fertur. Exercitati vero aerem excitant vehementius: aer excitus vehementer velocius fertur: acutum autem in voce id est, quod velox in delatione.

22 Cur vox corrumpi his soleat, q̃ cibo ingesto clamitarūt: itaq; p̃es, qui vocē exercēt, ut histriones, saltatores, & ceteros generis eiusdem, mane, ieiunatoq; ore exercitationē adire licet inspicere. An vocē corrumpi non aliud est, q̃ membrū, qua spiritus trāsmeat, corrūpi. Quocirca rauci quoq; voce corrupta sunt, nō q̃ spiritus vitiatuſ est, qui vocē aſ-

C format, sed q̃ exasperata arteria est, quę vehemēte cōcalefactione exasperari maxime solita est. Quamobrem neq; qui febriūt, neq; qui vehementer febrierūt, statim cū febris cessauerit, canere quēt: sunt enim asperis nimio ex calore faucib⁹. Cibus autem spiritū & largum reddi, & feruidum cōsentaneum est: qui talis autē est, exulceret arteriam tranſeundo, atq; exasperet, ratio est, quod cū incidērit, merito vox destrui potest,

Cur vox, cū aer quidā for-
matus sit, & qui cū fertur, for-
mam sæpe illā amittat, echo, id
est resonantia fiat: cū enim aer
vehementius in aliquod solidū
offenderit, vox non dissoluitur,
sed eandē expresse reciprocantē
audimus. An q̃ refractione est, nō
perfractio: sic enim cū totū per-
manet, tū partes ab eo duę vni-
formes proficiſcuntur, quippe
cū per similem angulum refra-
ctio exiſtere ſoleat: itaq; vox re-
sonandi ſimilis primæ efficitur. **E**

Cur ceterorū animalium no-
uella, recensq; edita vocē mittūt
acutiorē, q̃ quę perfectā ætate
sunt: vituli autē grauius mugiūt,
q̃ boues perfecti? An q̃ infans
quoq; in genere ſimilis ſceminæ
eiusdem generis est. boum autē
ſceminæ grauius mugiūt, q̃ ma-
res, cū cætera ē cōtrario agāt:
at vituli ſimiliores ſceminis q̃
maribus ſunt: ergo vocē hi gra-
uiorem emittere debent.

Quā ob cauſam paleis in or-
cheſtra ſparſis, chori vox minor
ſentiat? An propter aſperita-
tem: vox enim pauimento min⁹
leui occurrēs, ut minus vna, ita
minor exiſtit, quippe quę min⁹
continua ſit: quomodo etiā lux
amplior reſplēdet in leuibus, eo
q̃ nihil impedimēti interuenit,
quo interpelletur.

Cur ſal igni ingeſtus mouere
crepitū ſoleat? An quia ſal parū
humoris intra ſe continet, quod
mox à calore ignis cōuerſum in
ſpiritum, violētōq; exiliens im-
petu

Problematum

Gpetu salem rumpit: oē autē qđ
rumpitur, mouere crepitū solet.
27 Cur pueri nonnulli, antequā
gras veniat, qua vocabula suo tē
pore explanare possint, fari inci-
piant, & vbi aliquid expresse di-
xerint, rursus obmutescant, atq;
vt prius degant, quousq; solitū
tempus loquendi accedat: quā
quidē à plerisq; portenta esse pu-
tantur. iā aliquos etiam statim
cū in lucē euenerunt, locutos
esse proditū est. An magna qui-
Hdem ex parte sīm naturā homi-
nes prodeunt, itaq; illud paucis
accidit, sed naturæ rōne simul
hæc contingere, ac perfici solēt.
quāobrem simul & audiunt, &
vocē emittunt, simul & intelli-
gunt facultate audiendi, & lo-
quuntur, & explicāt. Euenit tñ
interdum ne hæc simul contin-
gant, sed vt aliq; prius intelligāt,
qđ membrū id absoluatur, quo
loqui possumus: aliq; contra, qui
scilicet quē loquātur, intelligere
nequeant. Quæ enim audierint,
I simulate eadem reddunt: sed cū
tempus affuerit, vtroq; iam mu-
nere naturæ fungi incipiāt. Qui
bus autē prius sensa auditus in
animo valeant, qđ membrum id
absoluat, quo primo vocē mo-
uemus, orationemq; eondimus,
ñs nonnunquā, vbi iam multa
intellexerint, facultas quoq; mē-
bri illi⁹, & absolutio propere cō-
tingit, maxime quidē à somno.
Cuius rei causa est, qđ somn⁹ da-
ta requie tum corpora tota, tum
membra singula facit segniora.

Sed fieri potest, vt vel ob aliam
huiuscemodi mutationē idē
eueniat. Cōplura aut sunt, quæ
vt efficere valeamus, breuissimī
tpis adiumento opus est, & tñ
eadem postmodum æque agere
nequaquam possumus. Quoties
itaq; membrū illud ita se habet,
vt liberū absolutumq; sit, efficiē
quod per auditū intelligentiam
mouit, idē cū pendet, fluitatq;
in sensu, remeet, verbumq; red-
dat. Hinc nobis & carminā, &
vocabula sepe numero nō ex vo-
luntate occurrunt: & quæ prius
voluntate petita diximus, eadē
postea nō voluntarie dicimus.
hinc etiā sæpe quę nouimus, ore
explicare non quimus. ita fieri
potest, vt pueri aliquid dicant,
rursusq; membrū, cui sandi da-
ta potestas est, redeat ad suā na-
turam, ac obmutescat, dum tem-
pus corroborandi, absoluendiq;
vltimum veniat.

Cur aliqua obstrepunt, mo-
uenturq; subito, vt arcæ, q; nullo
mouente, quod sensus mouerit,
concitantur, & crepant, cū tñ
potentius esse debeat, quod mo-
uet, qđ quod mouetur. quæ eadē
quæstio etiā de corruptione, ac
senectute est: quippe cū à re in-
sensibili osa corrumpantur, quę
à tempore pereunt. An simile
guttis hoc est, & lapidib⁹, quos
plantæ emergētes attollunt, atq;
reñciunt. nō enim quod vltimū
actionis ē, id vel attollit, vel mo-
uet, sed hæc vniuersa cōtinuatio
efficit: qua quidē re insensibili
accidit,

Accidit, vt mot⁹ ille sensibilis nascatur. Sic et res cõrrenta spacijs sensibilibus tpiis mouetur, atq; in partes digeritur insensibiles: vniuersi tñ, & continui ratione exultat, & motus, & obitus. Cõtinuum aut illud nō in instanti tpiis, sed in tpe, quod ab instanti determinat, situm profecto est.

29 Qua de causa oscitantes minus audire possum⁹? An q̃ multum spiritus effluentis inter oscitandum aures et intrinsecus subit, vt motio vel sensu peipi possit, quā trudit ad aures, maximeq; post somnū: strepitus autem vel aer, vel aeris affectio est. Igitur cū interior renitit exteriori illi occurrenti, efficitur, vt motus interioris strepitus motū exterioris retorqueat, atq; offuscet.

30 Cur pueri magis, q̃ viri lingua hæsitāt? An vt etiā manib⁹, pedibusq; pueri minus valem⁹, & infantes ambulandi oīno facultate caremus, sic etiā linguae parum cõpotes pueri sumus, & infantes verbū nullum referre possum⁹, sed more brutorū animantiū vociferamur, videlicet causa imbecillitatis, quæ non solum hæsitātē linguae, sed etiā balbutiē, blæsitatemq; faciat: quippe cū blæstas sit literā quandam exprimere nō posse, eamq; non quālibet, sed certam: balburies vel literā prætermittere, vel syllabā: hæstas alterā alteri syllabā iungere prope nō posse. Quæ quidem oīa imbecillitate eueniunt. lingua enim submini

strare intelligentiæ non potest. **D** Itidem et vinolenti, senesq; afficiuntur pp debilitatē: viris autē hæc minus vsu eueniunt.

Cur vox hominum tam metuentiū, q̃ trepidantium obtre³¹ miscere soleat? An q̃ emigrante calore cor cõquatur. nā utriq; & trepidantius, & metuentibus accidit, vt ita afficiantur, cū cor aut conquatitur, ictus nequaquā effici vnus potest, sed plures proficiantur, vt ē fidibus laxius intentis, necesse est.

Cur vocē homines trepidantes grauē, metuentes acutā reddant? An q̃ metuentibus locus cordis refrigeratur, cū calor deorsum se defert, ita q̃ parū aeris excitare possint: vires enim potest in calore sunt. Trepidantibus aut calor loca petit superiora, vt et pudore affectis effert idē sese ad faciem: cuius indicium est, q̃ plenius erubescūt. Resoluit igit; multumq; aeris, quo loquimur, efficit: hic at tarde propellitur: dū vero nō nisi graue in voce ē.

Cur nox ad audiendū aptior est, q̃ dies? Vtrum (vt Anaxagoras ait) q̃ aer interdiu stridet a Sole concalesctus, & ob strepitū noctu quiescit, vt tunc cū omnis calor absuerit. tūc aut quæ audiri melius possunt, cū nullus strepitus est. An q̃ p inanius facultas audiēdi amplior, q̃ plenius datur. Est aut aer interdiu densus, vt qui luce, radijsq; repletus sit: noctu aut rarior, q̃ ex eo ignis, & radij decesserunt, q̃ cor pora

Problematum

Gpora esse dixeris. An q̄ corpora multifariā interdū vim intelligendi dispartuntur, int̄ res varias deducunt: itaq̄ clara audiēdi cripiē sensio. Et eo q̄ oīa die magis quā noctū agim⁹, ipsa quoq̄ intelligentia negotiis corporis impedita est, sensus autem vbi seiunctus ab intelligentia ē, laborē velut insensibilē habet: vnde dictum, mens videt, mens audit. At vero noctū cū noster intuitus omni sit munere liberatus, magisq̄ intelligentia requiescat, meat⁹ aurium vel amplius patent, vel nihilominus q̄ die, vt capax sonorum pariter est, sic melius eosdē sonos referre ad intelligentiam potest: quoniā nec ipsa intelligendi vis quippiam agat, nec ab aspectu tentetur, vt fieri interdū solet.

34 Cur oēs, qui humore prolifico vacant, vt pueri, mulieres, de crepiti, & spadones, vocem reddunt acutā, viri autē, qui firmitate sunt, grauiorē? An propter membri imbecillitatē, quod mouere aerē solet, mouet enim exiguum aerē, quod imbecillū est: exiguus velocius ferē: quod velociter fertur, acutum est. An q̄ primus meat⁹, qua vox permeare solet, oībus semine vacuis pusillus est: itaq̄ exiguum proficisci ab eo potest, quod aera moueat: exiguum vero cū sit, velociter p̄ amplas superiores fauces fertur. At viris ætate vigētibus hic amplior habetur, vt etiā qui ad testiculos pertinet: itaq̄ aer

plurimus est, qui inde propellit⁹ tardior: ergo cum transeat, merito grauior reddi potest.

Cur hōes lingua hæsitantes loqui nequeant voce submissa? An q̄ offensus faculo quodam vox sistitur, retineturq̄. Sed cū nō pares requirātur vires, aut similibus motus, cū quicquam nō impedit motū, cumq̄ impedit, enitendum oīno est: vox aut mot⁹ est, vocemq̄ altiorē solent emittere, qui pro viribus conantur: ergo cū ad expellendum quod obstat, enitendum sit, altius eos loqui necesse est, q̄ linguæ huiusmodi vitio tenentur.

Cur hīdem illi trepidātes magis, q̄ vinolēti, hæreant lingua? **36** An qm̄ affectus hic similis generi stuporis, quā apoplexiam vocamus, parti interiori cuiuspiā tribuendus est, quā partem mouere nequeāt impediētē propter suam refrigerationē. Vinum igitur, quod sua natura calidū est, refrigerationē tollit, trepidatio facit. Est enim trepidatio metus quidam: metus autem refrigeratio est.

Cur strepitus extrinsecus magis intus auditur, q̄ intrinsecus foris? An q̄ intrinsecus cū vasta, immensaq̄ adeat spacia, disscerpiss, dissipaturq̄, vt pars ei⁹ vel minime, vel min⁹ sentiri possit. Extrinsecus vero cū vox festē in locū arctiorem, stabilioremq̄ aerem conferat, vniuersa ingreditur: itaq̄ cū maior sit, non immerito melius potest audiri.

Quā

38 Quam ob causam qui lingua
 4 hæsitant, melancholico habitu
 cõstât. An q̃ propere sequi ima
 ginationem, non nisi esse melân
 cholicum est. Hæsitantēs aut̃ illi
 tales proculdubio sunt. impetus
 nanq̃ dicendi præruit, antecedi
 44 ditq̃ facultatē eorū, vtpote cum
 animus visa sequatur. Balbis et̃
 idem accidit: hos etenim omnes
 membra voci accommodata tar
 diora habere certū est. Indiciū
 vero, q̃ tales vinolenti reddun
 tur, cū suas maxime imagina
 40 tiones, non rationem sequūtur.
 39 Cur porrū profit ad vocē so
 norā: nam & per dici cōmodum
 eadē in re nouimus. An q̃ alliū
 quoq̃ elixum delinit: & quidē
 47 porrū lentitiā quandā obūnet,
 quæ fauces detergere possit.
 40 Cur cætera animalia vocem
 tum acutiore emittunt, cū va
 lidiora sunt: homo aut̃, cū inuali
 dior est? An q̃ homo inualidus
 exiguū aera mouet, aer exiguus
 velociter permeat, velocitas stre
 41 pitum reddit acutiorem.
 41 C Cur melius audim⁹ cū spi
 ritum retinemus, q̃ cū reddi
 mus? itaq̃ minus spirare in ve
 natione p̃cipitur. Vtrum q̃ per
 venarū elationem vis sentiendi
 locū p̃petit superiorē. cū enim
 dormimus, deorsum se defert, et
 crebrius tunc reddimus, q̃ duci
 mus spiritum, minimeq̃ audire
 42 valem⁹. An et̃ sanguis, cū red
 dimus spiritum, ascendit: itaq̃
 43 pars superior impletur, cū ta
 men per inane audiamus. An q̃

efflatio strepitus quidem est: hic
 autem ex spirando eueniens vim
 obtundit audiendi.

Cur sal exiguus ocyus crepat, 42
 & exilit: vehementius aut̃ & cre
 pat, & exilit, qui plenior est? An
 q̃ exiguus rumpi celerius pōt
 haud enī multū id est, q̃ subeat
 ignis oportet, cū sal ipse totus
 exiguus sit. Plenior aut̃ ille len
 tius domatur, q̃ plus negotij est
 magnum disrupisse, q̃ paruum.
 crepat paruus parū, quia parū
 inuchit ictus: maior magis, quia
 magno agie ictu: crepitus autē
 ictus est. quod ē robustius est,
 magis exilit, qm̃ minus cedit.

Cur si salem eadē magnitudi
 ne, qua modico igni ingest⁹ cre
 43 pet, nimio inieceris igni, vel ni
 hil, vel min⁹ crepabit? An quod
 prius ab igne corrūpitur, q̃ rū
 pi possit. cōburit enim humor,
 q̃ consumptus est, crepat q̃ di
 scissus, disrumpusq̃ est.

Cur oscitantes minus audire
 valemus? An q̃ spiritū interclu
 44 dimus, qui se ad aures tradat. In
 diciū, q̃ strepitus in auribus na
 scitur, cū oscitamus. circumuen
 tus aut̃, interclususq̃ illis spirit⁹
 facit, vt minus adiamus. Ad hec
 vox oscitantibus quædā oritur,
 quæ vim audiendi interpellare
 potest: & comprimi vero aures
 necesse est, quoties corpus se di
 strahit, atq̃ intendit.

Cur vox, cū apta sua natura 45
 sit in sublime efferri, vt quæ aer
 quidē sit, nō inferius sursum, sed
 superius deorsum melius audiri
 potest?

6 potest? An q. vox aer quidā iū
ctus humori est, qui pōdere hu-
moris grauescēs deorsum labi,
non sursum efferē humoris nāq;
sm naturā interest, vt deorsum
feratur: itaq; ab imis sentiri ple-
nius potest. An hoc voci dunta-
xat animalū reddi debeat, hæc
enim non sine humore profluit
illud vero accidere nimirū vel
in cæteris oībus strepenti gene-
ribus nouimus. Ergo vt visus si
superius deorsum pciderit, sur-
sum versus reflectetur, sed si in-
ferius sursum pertenderit, deor-
sum se flectet: sic vox, quæ sua na-
tura cogit sursum ferri, vbi aeri
sibi aduerso occurrerit, cum per
vim nequeat eū propellere, qui
& amplior & grauior ē, reflexa
in partem aduersam deorsum se
desert, itaq; aer, qui ore motus
pcurrit, retrorquet, & ad ima
collapsus sentiri inferius magis
potest. Tale ēt est, quod in reso-
nādo fieri solet: vocis enim refle-
xus in partē contrariam agitur.

46 Cur violentis potius, q̄ so-
bris frangi vox solet? An reple-
tio facit, vt vox celeriter frangi
possit, cuius rei argumētum, q̄
neq; chori, neq; ludiones statim
a prædio, sed ieiuni vocem exer-
cere consuevere. cū igitur vino-
lenti impleti sint, meritō voces
eorum potius frangi solent.

47 Cur vocem acutiore longius
audire possumus? An q. vocis
acumē velocitas est: moueri aut
iocys solēt, quæ vehementius fe-
runt: quæ aut vehementius fe-

runt, hæc longius ferri possunt. 8:
Cur spiritu recto melius au-
dire valemus? An q. respiratio
nō nihil strepit⁹ mouet, merito
ergo tunc melius sentimus, cū
strepitus minus est: minus autē
strepit⁹ tū est, cū spm retinem⁹.

Quamobrē lux quæ tenuior, 49
& velocior, & deductior est, cor-
pora penetrare densa nō potest,
strepitus autē potest? An q. lux
directo itinere fertur: itaq; si qd
recte illi profluente luois obuiū
sepiat, lucē penitus dissoludi ne-
cessē est. At strepitus quia spūs
est, ferri non recte etiam potest:
itaq; efficit, vt strepitum sentire
vndiq; liceat, nō cum tm̄, qui se
recte nostris auribus obtulerit.

Quare qui ridet, vocē gra- 50
uiore emittunt, qui flent acutis-
sime? An q. corpore intento vox
acuta depromitur infirmum au-
tem quod acutū est. Quæ vtrq;
in flentibus inesse potius noui-
mus: sunt enim & intentiori cor-
pore, & infirmiori.

Quamobrē cū vox aer qui 51
dam formatus sit, & sepius dis-
soluatur, cū fertur: echo autē,
id est resonātia fiat, isto ei usmo-
di aere in solidū quippiam: vox
ipsa nō dissoluatur, sed expresse
eadem percipi possit? An q. aer
refringitur, ideoq; totum a toto
proficiscitur. Tum etiā affectus
hic non nisi de re simili existit:
quippe cū aer reflecti de aere
soleat in cauo, non de cauo.

Quamobrē cū simul vocē 52
multi emittunt, vnusq; tantum
quantū

A quantum singulū reddit, multo-
rum uox illa neque parem uoci
unius offert sese, neq; lōgius pro
ratione deducit? An q; singuli
proximum aerem propellūt, nō
eundem, nisi paulo tenus: quod
simile euenit, ut si multi quidē
proñciant lapidem, sed singula,
aut magna eorū pars mittat di-
uersum. neq; enim ibi longius,
aut pro ratione longē lapis ullus
deueniet, neq; hic longius cun-
ctorum, q̃p̃ unus uox poterit au-
diri: uox etenim tanta nō unius
est, sed multorum. Recte igitur
propinquo uox multa esse pro
ratione uidetur, quādoquidem
lapides quoq; illi multi ita uide-
ri, atq; idem assequi possunt. at
ē longinquo plus, quā singulę
sint, sentiri non potest.

53 **C**ur trepidantes uocē reddi-
mus grauiorē, metuētes autem
acutiorē? quanquā etiam pu-
dor genere metuendi continet,
An multū inter se affectus hi di-
stant, quos enim puduit, erube-
scunt: trepidatio autē pudor qui-
dam est, qui uero metuunt, pal-
lent, Constat igitur calorē in me-
tu partem superiorē deferere, ut
parū aeris prę sua exilitate mo-
uere spūs possit: uelociter autē
ferri potest, quod exiguum est:
uocis uero uelocitas nō nisi acu-
men est. Iis cōtra, quos puduit,
calor partē superiorē, id est pect̃⁹
petere solet: cuius rei indicium
erubescens facies afferit, amplio-
rem autē aerem amplior potētia
mouet, tardius uero omne ferē,

quod amplius est, tarditasq; in
usu uocis non nisi grauitas est.

54 Quę causa est, ut lingua hæsi-
tantes aliqui fiant? An membri,
quo loquimur, refrigeratio cau-
sam habet, & tanquam stupens,
& attonitum membrum id est:
itaq; uino, continentēq; oratio-
ne cōcalefacti, uerba facilius pos-
sunt copulare.

Cur homo solus ex omnium
animantiū numero lingua hæsi-
tans oritur? An q; solus compos
sermonis est, cætera uocem tan-
tum obtinēt, Qui autem lingua
hæsitant, uocem quidem produ-
cunt, sed uerba copulare, sermo-
nemq; condere nequeunt.

56 Cur sobriū tpe hyberno uocē
acutius mittimus, uiolenti autē
ēstiuo grauius? An uox acutior,
quę uelocior est: uelocior autē,
quę corpore intento se promit.
Sobriorum uero, hyemeq; cor-
pora magis constant, quā ui-
nolentorum, æstateq; calores
enim, teporesq; corpora resol-
uunt, atq; elaxant.

F **57** Cur homo solus omniū ani-
mantium lingua hæsitans pro-
uenire potest? Verum q; etiā mu-
tus solus existit: linguę autē hæsi-
tatio mutitas quædam est: nec
membrum, quo loquimur, ab-
solutum habetur. An q; homo
solus compos est sermonis, cæte-
ra autem uocem duntaxat for-
tiuntur: linguę autē hæsitatio,
ut nomen declarat, unū non est,
nec promptam, continentemq;
parit orationem.

Extra ord. Arist. **F** Cur

Problematum

58. **G** Cur homini vox serius p̄fici solet, q̄ ceteris, quibus data est vocis proferēda facultas? An q̄ vocis humanae genera, & discrimina quāplurima sunt: cetera enim animalia literas, vel nullas, vel paucas exprimere possunt. quod autem summe uariū, plurimisq; distinguendum differentijs est, id tempore longissimi per̄fici necesse est.
59. **H** Cur ceterae speciei eiusdē animantes vocem fundunt eandē: homines autem uariam, & multiplicem agunt? An hominum etiam uox una est, multa autem genera loquendi.
60. **I** Sed cur cōmunis hāc una hominum uaria est, ceterorum autem simplex? An homines multas proferre literas possunt, cetera uel nullam, uel duas, aut tres exprimunt insonas, quae uocalibus iunctae locutionē faciūnt. Oratio autem non voce, sed vocis affectionibus significādo absoluitur: at vocis affectiones literae sunt. Quinetiam pueri nō secus, ac bestiae suas exprimunt ap̄petitiones, utpote qui nondum proferre literas possunt.
61. **I** Cur aspectus corpora penetrare solida non potest, vox autē potest? An q̄ aspiciēdi delatio simplex est, quae per directum profluere soleat ad lineā: cuius rei indicium, Solis radius est, & q̄ nisi ē regione cernere non possumus: vox autē motu multiplici ferri potest, quippe cū vndiq; liceat audire. Quoties igitur aspectui directus ille impeditur progressus, eo scilicet, quod res obiecta, meatuū in cōdita, siue indisposita turba constipatur, transpicere nequit. at vox, qm̄ quoquo versus profertur, omnia prorep̄tat, penetrat, translap̄sa audiri vndiq; potest. in humoribus tñ facultas transpiciendi oculis data est: voci autem nulla, vel minima, quanquā humor tenuior, q̄ terra est: qm̄ humoris meatus parui, densi, cōtinuatiq; sunt, ut minime aspectus impediāt, quominus tramite directo ingredi possit. Hāc eadem causa est, cur etiam per vitrum, quod densissimum est, transpicere liceat: per ferulā, quae rara, solutaq; est, nō liceat: in altero enim meatus respondent inter sese, in altera variant. Nec quocumq; iuuat amplos esse meatus, nisi recte ad lineam positi sint. Vox autē minime in aqua sentiri potest, quoniam minus aqua inanit, q̄ ut aerem capere, vocemq; trāsmittere possit: vox enim aer quidā est. Haud enim omne rarius per meari se patitur, nisi etiam meatus ei respōdeant, quod per meare conetur, & congruant, ut vis etiam colligēdi, & contrahēdi sese desit, nisi meatus capaces corporum sint: quanquam quod rarum est, molle est, & tale, ut in se ipsum coire possit. Verum nonnulla praenimia suorum meatuū angustia colligi impediūtur, ut vitrum: quippe ut flecti, contrahiq; non queat, quamuis rarius ferula

- A**erula est, ratione predicta: vt ēt aqua, & quicquid aliud generis eiusdem. Vnde illud quoq; palā fit, non qđ rarius raro, molliq; vel eodē, vel proximo est, id magis in seipsum colligi posse, & adduci: causa enim omnibus eadē reddenda est.
- 62** Cur vox quamuis minor red datur adimendo, speciem tamē seruat eandem? An qđ eū his ip sismiscetur, quæ dempseris, res autem mista non partim est, par tim non est, sed vsquequaq; ta lis est. & que igitur quibusdam vndiq; detractis, æque contrahi tur, vt necesse sit simul & mino rem esse, & similem.
- 63** Quid est, quod linguā faciat hēsitare? Vtrum calor efficiat, vt procaciores sint: vtq; offenden do adhærent quasi in salebris, quomodo affici iratos homines nouimus: incenduntur enim, in citantur, anhelitant, qui spiritu redundant: igitur præ nimio ca loris feruore. Anhelant autem, quoniam frequens spiritus est, nec anticipat, quatenus se tem pore respirandi promere possit. An potius cōtra, vt loci, quo vo cem mittimus, refrigeratio cau sam det, tanquam membrum id attonitum obstupescat: itaq; af ficiatur, vt vel concalescenti a vi no, aut perpetua oratione verba expeditius possint copulare.
- 64** Cur tempore hyberno voces grauiores redduntur? An qđ aer crassior est: talis autem cū sit, motus tardior prouenit: itaq;
- vox redditur grauior. An quod aer perfectus lentius permeat, fauces autem intersepīri, & con stringi a frigore, pituitaq; destil lante coguntur.
- Cur pueri, mulieres, spadonē, senesq; vocem reddant acu tam? An qđ motus velocior, qui acutior est. & cū genus idem sit, motu facilius est, quod mi nus, quā quod plus est. Quam obrē, qui firma ætate sunt, plus aeris trahere possunt: plus igit illud tardius permeans vocem efficit grauiorem. Pueris, & spa donibus contrā res euenit, quo niā minus aeris capiunt. Se nes autem ideo tremūt, quoniā vocem continere non possunt; quomodo imbecillibus, ac pue ris vsu venit, cū lignum præ longū parte extrema ceperint, alterum enim extremum quat itur, quia nequeunt superare quod tenent, & vincere: quod idem & trepidantibus homini bus, & metuentibus, & rigenti bus causam vocis tremulæ affer re credēdum est. Cū enim qui vocem ita emittit; ei calor pul sus ab affectibus illis intro se col ligat maxima ex parte, reliquū quod exiguum extat, vocē con tinere non potest: quapropter quatitur, atq; intremit. Vnde ar tium liberaliū professores, qui se solitos trepidare nouerūt, prī cipio agunt voce submissa, dum relideāt, & stabiliantur: vocem enim exiguum vincere, continuo atq; facilius possunt.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO DVODECIMA:

*Eorum, quæ ad res bene olidas pertinent:
cuius quæstiones. 13.*

effluxio

Cur suffimenta omnia minus è ppinquo sentire possimus? Vtrum quod odoris delibatio ac re temperata validior reddi, vt myrrha medicinalis suauior est. An contra agi, vt ignis vi sua cremandi tollit odorem, qui per suffitum effluat. & quidè apud carbones ipsos nihil redolent, longius vero purius, tenuissimumq; ferè, quod oleat.

2 Cur odores tam suffimentorum, q̃ florum minus suaves è proximo sentiantur? Vtrū vnà cum odore terræ quoq; particulae prodeunt, quæ præ suo pondere ante currunt, q̃ ad sensum odor deueniat: itaq; longius ille syncerum se offert. An neq; cum principiū proximum est, neq; cum admodum semotum, odor abunde effluere potest. Nam si proximū, nondū large emanat: si remotissimum, discerpitur.

3 Arborea reddi odoratas aiūt, in quas cœlestis arcus decubuit. Vtrum verū hoc sit, an falsum? Et si verū, quam ob causam ita eueniat? ergo nec oēs arborea, nec semper aliquas odorē ita acquirere palā est. Etenim sæpe arcus cœlestis constitit, & tñ arbo

res nihil odoris spirarunt, quod quidem sensum mouere possent: cumq; odor cōtrahitur, (accidit enim id aliqñ, itaq; narratur) nō in quaq; materia contrahi pōt. Causa vero p accidēs ad arcum referenda est, præsertim si arcus ipse nulla natura sit, sed obtuit refrangendi tantū affectio. Prouenit aut odoris ille affectus, vt dictū iam est, non qualitercūq; se materies habeat: neq; enim in viridi, neq; in arida: sed in vsta post aquā, quæ arcui superuenit, certā reddi suauitatē odoris pastores referūt, maximeq; vbi aspalathus, aut etiā rhamnus ē, & genus ex iis aliquod, quorum flos suauiter olet. Ratio aut odoris eadē est, quā etiam de terra animaduertimus: hæc enim cū feruet, atq; inurit, quod edi derit, principio bene olet. Enimvero quæ parce humido quēdam in modum recaluerint, odorata reddunt: humor enim concoqui calore nimirū pōt. Qua de causa totius quoq; orbis terrarū, quæ ad Solem orientē spectāt, odorata tiora exurgunt, q̃ quæ ad aquilonē: & eorum ipsorum, quæ ad ortū plus vergūt, q̃ quæ ad meridiē, eo q; loca Syriæ, & Arabiæ pleniora sunt, atq; terrenosiora, Aphricæ vero arenosa, sicciosaq; nec enim humorē nimium in eis oportet (cōcoqui namq; nimius nō pōt) nec nullum: sic. n. nullus vapor inde extrinxi pōt, quod vel in ea materie solet accidere, quæ & nuper cōbusta sit, & tale

A & tale habear gen⁹, vt secū odor
ris serat suauitatē: quæ quidem
res floribus declarari pōt, odor
enim in eos trāsmittitur. Sed fie-
ri putant in hīs, quibus cœlestis
arcus insisterit, qm̄ nunquā id
sine aqua effici potest. Cū enī
materies immaduerit, caloreq;
interiori cōcoxerit, respirare iā
incipit, vaporemq; intra se cōce-
ptum emittit. Nec vero aquā ni-
miam accessisse oportet, eluit, n.
atq; extinguit calorē ab igne in-
iectum, quæ nimia venerit. Quæ
aut aquæ post arcum solent inci-
dere, nō multæ, sed semper pene
mediocres adueniunt: & si plu-
res constiterint arcus, aqua non
large, sed sæpe, & parce accedit.
Quamobrē non immerito, cū
hoc ita fiat, qui rem insignē præ-
ter arcum nullam aspicerēt, cau-
sam odoris illi attribuerent.

4 Cur flores, & suffimenta sua-
uius ē longinquo olent, ē pro-
pinquo autem herbam alia po-
tius redolent, alia sumū? An quæ
calor quidam natura odoris est;
C odoratq; omnia calida sunt ca-
lidum aut quodq; leue est, itaq;
cū longius permeant, odorem
deferunt suum secretiorem, ven-
dicatumq; ab cæteris tum folio-
rum, tum fumī, qui vapor aqueus
est, odoribus, qui comitent eum
ipsum. An cū in propinquo
sunt admista illa, cū hīs vnā redo-
lent, quibus inhaerent, atq; ita
porem deprauant.

5 Cur oīa plenius olent, cū mo-
uentur? An quæ excita plus aeris

implēt, q̄ quiescētia itaq; ocyus **D**
ad sensum nrm̄ odor trāsmittit.

Cur tpe hyberno minus olfa-
cere possum⁹, minimeq; per ge-
lu, & glaciem? An quæ aer à frigo-
re immobilior reddit, itaq; mo-
tus non æque proficisci à corpo-
re odorato potest, scilicet ppter
difficilem delibationis motum,
& aeris, quo inuehitur.

Cur acrius aromata olent cia-
nere suffita, q̄ igne, & plenius,
ac diutius suum seruant odorē,
cū cinere suffiuntur? An quæ in
cinere minus concoqui odor po-
test, itaq; plenior est, ignis autē,
quæ celeriter vires eorum domat,
& concoquit, odorē cōmutat.
Concoctio enim rei concoquen-
dæ cōmutatio est, siue alteratio.

Cur rosæ suauius olent, qui-
bus vmbilicus asper, quā qui-
bus leuis? An quæ suauius olent,
quæ modum consecuta sunt suæ
naturæ: rosæ autem spinosa natu-
ra est: ergo suauissime ideo olēt,
quod magis secūdum naturam
constiterunt.

Cur odores ē proximo min⁹
suauēs tam suffimentorū, q̄ flo-
rum spirant? An quæ portio terre-
na vnā cum odore se deferat, quæ
vt in proximo mista vim hebe-
tat, sic in longinquo prona defer-
tur, ac decedit. Hinc ēt flores con-
tusi suum amittunt odorem.

Vtrum odoris natura fumus **10**
sit, an aer, an vapor, hæc enim in-
ter se differunt, qua alterum ab
igne, alterū & sine igne effici po-
test. Et vtrum à sensu aliquid in-

Gres odoratas proficiscatur, an ab illis in sensum, quod aera proximū moueat. At si ab illis aliquid delibaret, minora certe ob eā rem reddi oporteret: nunc autē quæ odoratissima sunt, hæc potissimum eadem videmus edurare.

11 Cur aromata cinere suffita acrius olent, quam igne? An quod in cinerem minus cōcoqui odor potest, itaque plenior ē: multū ergo partis quoque terrene respiratur, fumusque redditur. At ignis terrenum propere illud rapit: itaque

H odor purior, ac syncerior sine ullo fumo ad sensū deuenit. Vnde etiam fit, ut flores triti hebetius oleant: partē enim terrenā ut cōtritus mouere potest, sic lentus calor absumere non potest.

12 Cur oīa odorata, tam semina, quam plantæ vrinam ciere possint? An quod calida, & tenuia sunt: tale autē quodque vrinam citat: celeriter enim calor inditus ille extenuat: nec odor ipse aliqua corporulentia cōcretus est. Nam & quæ nō bene olent, velut allia, vi sui caloris vrinā mouēt, vel potius vim resoluendi, liquefaciendique obtinent. Calida vero semina, quæ bene olent, ideo sunt, quod odor oīno calore efficitur: fetida sanē inconcocta sunt. Nec solum calida, verum etiam plene esse concocta debent, quæ prouocatura vrinā sint, ut vrinā descendendo humores possint extenuare.

13 Cur vinū dilutū olere ocyus definit, quam merum? An quod dilutū imbecillius mero est: quod autē

imbecillius ē, ocyus à quocunque mutatur, quam quod validius. Tum etiam vinum dilutum facilius affici potest, quam merum: quod autē affici facilius potest, id & recipi à quouis, & recipere quoduis facilius potest: ita fit ut merum odorum, dilutum in odorū sit.

ARISTOTELIS PROBLEMATVM

SECTIO DECIMATERTIA:

Eorum, quæ ad res male olidas pertinent: cuius quæstiones. 12.

Vt foetidior vrina redditur, quo diutius in corpore manserit, sterminus autem minus? An quod sterminus, quo diutius retentum sit, eo magis siccatur: quod autem siccus est, minus id putredini patet. Vrina cōtra effici crassior foret, recensque potioni ingestæ similior est.

M Cur esculenta male olida minime his olere videntur, qui illa ederūt? An quod olfactum peruium ad palatum habemus, igitur circo sensus hic propere impletur: itaque nec interiorē odorē æque amplius percipere potest. Principio enim omnes sentire queunt: vbi autem tetigerunt, non insuper possunt, quasi iam res consociata, natiuaque reddat, & exterior similis ille oblat⁹ delitescit obtentu interioris.

Cur

¶ Cur flores cōſuſi deterio^r olēt^r
A An q^d pars terrena, quæ flori in-
 hæret, odori permiscēs ſeſe, vim
 hebetat odorandi.

¶ Cur animantiū nullum ſua-
 uiter olet, excepta pāthera: quæ
 etiā ipſa non niſi beſtijs ita olet:
 ferunt enim ſua uem illis olentiā
 ab hac reſpirari. Stirpium autē
 multæ, & integræ bene olent, &
 corruptæ, ac aridæ magis ma-
 giſq^{ue} ſua uē reddunt odorē. Vtrū
 q^d mali odoris cauſa cruditas q^d-
 dam excrementi eſt: quam ob re

B ſudores etiam aliqui, atq^{ue} aliq^{ui}
 ita olent. Sed ē morbo maxime
 vitiantur, quibus tales eſſe non
 ſolent: & ſtatus etiam, ruſtusq^{ue}
 erudorum ſœdius olent, quam
 eandē cauſam de cæteris quoq^{ue}
 p^{ro}portione animaduertiſſe opor-
 tet: proportionem inquam, q^{uod} ani-
 malium carne vacantium gene-
 ri æſtimādum aliquid eſt, quod
 carnis vice habeatur: nam excre-
 mentū crudū vel in hoc eſſe no-
 uimus. Hoc igitur & uiuis cau-
 ſæ ſœdi halitus eſt, & mortuis,

C cū putreſcit. Quam ob rem pin-
 gue, os, pilus ſœdū nunquā red-
 dunt odorē, ſcilicet illam ob cau-
 ſam, q^{uod} pingue cōcoctū eſt, oſſa,
 & pili humore vacant. At gen^{us}
 plantarū nullum intra ſe contra-
 hit excrementum. An etiā plan-
 tis aliquid ineſt: ſed quia ſicca et
 calida ſunt natura, humor eorū
 nō ſæculentus eſt, ſed concoqui
 expeditius pōt. Conſtat hoc ēt
 plagis terræ, quæ ut ſeruēti ores,
 ſic odoratiores ſunt, ut Syria, ut

Arabia: & muhetibus earundē
 regionū, quæ ſicca & calida no-
 uim^{us} hoc idem probari poteſt:
 nullam autē ſentire putredinem
 poſſunt, quæ huiusmodi ſunt.
 At animalīū genus tale non eſt:
 itaq^{ue} excrementa eius cruda, ſœ-
 tidaq^{ue} ſunt, ſtatuſq^{ue} itidē olent.
 Peremptis quoq^{ue} animantibus
 humor putret, plantis minime:
 quippe cū humore plantarū
 genus haudquaquā redundet.

Quā ob cauſam res male oli-
 dæ grauius olent cū calent, q^{uod}
 cum frigent? An q^{uod} natura odo-
 ris uapor quidam, & delatio eſt,
 quæ calore exiſtunt: motus et
 enim quidam ſunt. calor autem
 mouendi vim obtinet: frigus cō-
 tra efficit, ut res conſiſtat, & con-
 trahatur. Deorſum etiā refrige-
 rata omnia ſeruntur: calor autē,
 odoreſq^{ue} omnes ſurſum ferunt,
 tum quia ſiti in aere ſunt, tum
 quia ſenſorium eorū ſupra, non
 infra habetur: quippe cū odor
 ad cerebrum penetrans mouere
 ſoleat ſenſionem.

F Cur ſi quis allia ederit, urinā
 redolentē allium reddet: cū ta-
 men alia pleraq^{ue} odoris vehemē-
 tioris ingeſta, nihil in ſuā quali-
 tatem urinā poſſint conuertere.
 Vtrū, ut quibuſdā ſcholæ Hera-
 clitæ placet, q^{uod} ſicut in vniuer-
 ſo, ita etiā in corpore noſtro ex-
 piratur, deinde vapor denuo cō-
 creſcit, utq^{ue} ibi humor, ſic urina
 hic eſt: exhalatio autem alimēti
 ubi reuertit, ynde, p^{er}dierat, odo-
 rem eundē non ſmerito recipit,

F iiij quippe

Problematum

G quippe quæ illud reddat, in quod se se commutat. An si ita esset, cetera quoque idem facere deberent, quæ vehementer spirant odorem: nunc autem nullum hoc posse efficere nouimus. Ad hæc vapor, quando postea concreuit, non ad statum pristinum redit. verbi causa, si vapor vini exhalaret, non postmodum in vinum concrevisset: sed in aquam ita falsum id est illi referret. Ergo allium solum ex omnium numero, quæ odorem simul & vehementer, & urinæ mouentem reddunt, inflare ventrem inferiorem potest: cetera enim vel sursum mouere spiritum solent, ut radícula, vel urinam citare non queunt. Allium vero tria nimirum hæc facit, ut & urina augeatur, & spiritus excitetur, isque deorsum, non sursum: quæ quidem situs vesicæ, testiculorumque ideo sentit, quod & in vicino est, & spiritui oportunior habetur, ut tenguigo abunde declarat. Cõstat igitur, ut excrementum alii omnium maxime huiusmodi ad vesicam possit unam cum spiritu deuenire, quod permiscens sese odorem plene urinæ committat.

7 Quam ob causam ora hominum, qui nihil ederint, sed ieiunarint, grauius olent (quod ieiunam graucolentiam appellant) eorum autem qui aliquid ederint, non olent, cum tamen eorum magis olere debeant? An quod ventre inani, minus agitatio aeris factus calidior, spiritum, excrementaque pituitosa sua immobilitate putrefacere potest, calidiorem autem effici

argumentum est, quod vel sitim parere ieiunium solet. At ubi edimus, odor ciborum grauem illam olentiam offuscat, ut maior minorem: calor enim ciborum calorem præcedentem illum exuperat, ita ut nihil affici possit.

Cur alæ omnium maxime partium nostri corporis male olent? **8** Vtrum quod omnium minime respirare possunt: malus autem odor locis huiusmodi contrahi maxime solet, quoniam putredo quiete interioris qualitatis consistit. An ideo quod immobiles, inexcitataeque habentur.

Cur homines, qui virus redolent hirci, scedius oleant, cum se odorifice vnguentarint? **9** An hoc in multis accidere solet, velut cum acido dulce commistum est, dulcius totum exultat. Tum etiam omnes, postquam sudarunt, grauius olent: vnguentum autem concalescendi vim habet, itaque sudorem potest prouocare.

Cur hominum incuruorum, gibborumque halitus grauior, ac foetidior est? **10** An quod locus pulmonei accommodatus, conclusus, deflexusque sua proceritate est: itaque spiritum transmittere expedite nequit, sed euenit, ut vapor, ac spiritus amplius interclusus putrescat.

Cur vnguentorum magna pars sudori permixta male olet, aliqua uero suauior redditur, aut nihil deterior? **11** An quæ motu, tractuque commutari solent, hæc deteriora reddunt: quæ autem eadem persistere possunt, hæc suauius redolent.

At

At sunt quæ resistere queunt, quomodo etiam florum, quib⁹ odores conficimus, alij contusi, vel concalesfacti, vel excitati exoleſcunt, vt violæ albae: alij sibi similes, vt rosæ. Et vnguentorū igitur, quæ ex floribus huiusmodi sunt, commutari vtiq³ p^ont quæ non sunt, nequeunt: vnde rosaceum commutari minimè nouimus. Et quidem quo sudo: res foedius olent, eo grauius vnguentum quoc^q redolere videt^r, qm̄ rei sibi contrariæ se permiscet: vt mel cum sale non magis, sed minus dulce sentimus.

12 **C**u omnia plenius olent, cū mouentur? An q³ aera implent, itaque odor citius ad sensum re-ducitur.

ARISTOTELIS PROBLEMATVM

SECTIO DECIMAQUARTA.

*Horum, quæ ad regionum habitus perti-
nent: cuius quæstiones. 16.*

Cur effertis & morib⁹, & aspectibus sunt, q³ in nimio vel æstu, vel frigore colunt? An ea dem causa est. optima enim tem- peries non corporis solum, verū etiam intelligentiæ hominis, p-dest: excessus autem omnes di- mouent, & vt corporis, ita etiā mentis temperamētū puertūt.

2 **C**ur frumentum in Ponto fri- gori expositum diu reservari in- tegrū potest? An ppter ea, quia

humor alienus vnā cum calore **B** euanescit, vt in vuis fieri noui- mus: alia enim frigore, alia calo- re exhalant.

Cur poti⁹ in frigidissimis ter- ris ardores febrium fiant? An q³ frigus calorem intus circumob- sistit: cuius rei cōtrarium æstiuo tempore agitur, partes nanq³ in- ternę frigidiores reddunt: ardor autem febris est: ergo partibus refrigeratis exterioribus, caloris copia interiores redundant.

Cur blesis pedibus Æthiopes sunt, & Ægyptij? An quemad- modum lingua, ita etiam corpo- ra animantium deprauari a ca- lore solent. quod etiā pili decla- rant, quos illi crispiores, q³ cæte- ri gerunt: crispitudo nanq³ velu- ti pilorum blasitas est.

Cur temporibus austrinis ini- tus fceminam potius generant? An q³ largior humor tardi⁹ cras- scit: austrinis humor tempera- menti facit, vt semen reddatur humidius.

Cur locis palustribus vlcera capitis curari celeriter possunt, crurium autem tarde? An q³ hu- mor est grauis, quia terren⁹ est: omne autem graue tendit deor- sum: ergo vlcera superiora con- coctioni sunt opportuniora, qm̄ humor delapsus ad ima est: infe- riora autem ipsa multo excremē- to, putrefactūq³ facili redūdant.

Cur qui loca edita, apertaq³ colunt, tardius senescunt: qui au- tē caua, & palustria ocys? An senectus quædā putredo est: pu- tret

Problematum

Gret autem, quod quiescit, nullo modo, aut minus ita afficitur quod mouetur, vt aqua, pfluens & conclusa, igitur vt locis editis aer vndique afflante spiritu agitur, ita cauis manet immotus. Ad hec locis apertis purus, ac diuersus asidue propter agitationem aer habetur, palustribus impurus, idemq; semper emarcescit.

8 Cur timidi sunt, qui loca feruida incolunt: fortes, qui gelida? An quod natura contra, q̄ loca, & tempora se habet: quoniam si

A se similem ageret, cito periret. sunt autem fortes, qui calida sunt natura: timidi, qui exangues, refrigeratiq; sunt. fit igitur, vt qui loca inhabitant calida, refrigerentur: qui frigida, concalescant. vtri que tamen corpore magno adoleseunt, eo quod qui frigida colunt, in isto calore abundant: qui calida, calore loci refouent: quippe cum in calidis, & a calore incrementum sequatur: frigus autem vim astringendi, constipan diq; habeat. Cum igitur alteri principium inter se vehemens augendi obtineant, alteri nullo extremo frigore impediuntur, merito vtri que augeri possunt plenius. Homines nostrae regionis augeri ideo minus possunt, q̄ & principium illud in se imbecillius continent, & frigore aliquantisper constipantur.

9 Cur diutius viuunt, qui locis calidis suam degunt aetate? An quia natura sunt siccior: firmius autem, diuturniusq;, quod sic-

cus est: mos autem putredo quaedam est. An quod mos calor interioris refrigeratio est. refrigerari autem omnia solent ambientis aeris qualitate, qui vt locis calidis calet, sic frigidis friget: itaq; interiorum calorem occidit magisq; corrumpit.

Quam ob causam, qui calida loca habitant, viuere diutius possunt? An quod humorem, caloremq; amplius seruant, quarum rerum interitus mors est.

Cur locis palustribus effici so- nolentiores solemus? An quod magis in his ipsis refrigeramur: refrigeratio autem cum requies quaedam sit, somnum nobis conciliat, qui inter quiescendum solet accidere.

Cur qui in nauibus degunt, quamuis aqua, coloratioresmen sunt, q̄ qui in paludibus? An loca commodè aspirata coloris prebere hilaritatem possunt. Pallidos autem humor efficit, qui putrescit: quod euenire immobilitatis causa solet. quamobrem sub pallidi sunt, qui loca palustria colunt.

Cur locis hybernis aestus fieri vehementiores, q̄ tepidis soleant? Vtrum propter nimium aeris humorem, enimvero calor opera eiusdem aqua reddi potest calidior, quam aer: ergo aer quoque humidior acrius, quam tepidus ille recalescere potest. An non calidior aer locis huiusmodi est, sed esse ob vehementiam qualitatis contrariae videtur: quomodo

modo Sol cum ē nube illuxit, calidior esse ob cōtactum vmbra videtur.

14 Qua de causa qui meridiem versus habitāt, nigris oculis potius nascuntur? An quod vt oculi cæsi caloris interioris exuperantia redduntur, sic eiusdē absentia nigri efficiuntur, vt Empedocli etiam placet. Ergo quē admodum qui aquilonem versus positi sunt, oculis cæsiis ideo nascuntur, quod calor interior effluere ā frigore exteriori veta-

15 tur: ita qui ad meridiē vergunt, continent quidem suum humorem propter aeris circumfusi teporem obuium: sed calorem cōtinere non queunt, quod nihil extrinsecus est, quod obsepiat, atque arceat. itaque humor, qui reliquitur, nigrescit: lucis enim absentia omnia obfufcari, opacariq; solent. An reliqui corporis colorem oculorum color imitatur. itaq; qui aquilonem versus inhabitant, vt ipsi albo corpore sunt, sic oculos quoq; cæsiōs habent: hic etenim color prope album est: & qui ad meridiē sunt, vt ipsi nigri, ita etiam oculos nigros sortiuntur.

Cur locis calidis homines sapientiores sunt, quam frigidis? Vtrum eadem de causa, qua etiā senes, quā iuuenes, sapientiores. etenim qui sedes frigidas habent, frigore loci obfistente, longe calidiores quā sua sint natura, redduntur. itaque vinolentis admodum similes esse viden-

tur: nec ingenio valent, quō pfo D spiciant, rerumq; rationes inquirant, sed fortes fidentes, sperantesq; sunt. contra qui loca calida habitant, sobrii propterea sunt, quia possunt satis refrigerari. Fit autem quaque in re, vt qui met uunt magis, quā qui confidunt, velint inquirere: itaque magis valeant inuenire. An q antiquius genus hoc hominum est, cæteri enim eluie perierunt ita vt tanquam iuuenes sint ad senes, qui loca habitant frigida, ad eos, qui calida colunt.

Cur timidi, qui loca habitāt 16 calida: fortes, qui frigida? An quod natura contra, quā loca, & tempora se habet: quoniā si se similem ageret, periret breui. fortes autem sunt, qui natura calida constant: timidi, qui frigidi sunt. accidit ergo, vt qui calida colunt, refrigerari nimirum possint: cum enim solum rarumq; corpus eorum sit, calor foras profluere potest. qui autē in frigidis sedent, sua concalescunt natura, quod a frigore exteriori caro dens-

setur, cuius densitate calor colli-
gi
intus potest.

Arist.

Problematum

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO DECIMAQVINTA.

*Eorum, quæ ad res mathematicas pertinent
Et ad celestia: eius questiones. 12.*

Vt linea de angulo
ducta in angulum,
sola ex omnibus, q̄
figuras rectis cōstā
tes lineis bipartito

secant, diameter vocitata est?

An q̄ diameter, vt nomen desi-
gnat, duas in partes figuram æq̄
dimeuendo digerit, nihilo de-
struens quod subiaceret mensurā-
dum. ergo quæ per cōmissuras,
hoc est angulos diuidit, appellā-
da diameter est, qm̄ hæc figurā
non destruat, sed diuidat: quo-
modo faciūt, qui vasa militaria
partiuntur. At quæ per lineas se-
cat, figurā compositā destruit:
angulis etenim constant, quæ re-
ctis lineis continentur.

I Cur diameter appellata est?
Vtrum qm̄ sola bipartitio figu-
ram diuidat. An q̄ sola figuram
secat per partes, siue mēbra, qui-
bus inflexa coarctatur, cum cæ-
tera per latera diuidant.

Cur homines omnes, t̄a Bar-
bari, q̄ Græci, ad decem vsque
enumerare consueuere, non ad
aliquem aliū numerū, vt duo,
tria, quatuor, quinque, tū repe-
tendo vnum quinque, duo quin-
que, sicut vndecim, duodecim:
nec vero vltra denarium nume-

rum cessantes, inde replicare in-
cipiunt: est. n. numerus quisq̄,
quod præcedit, ac vnū, aut duo,
& deinceps quantitas aliqua:
enumerant enim statuto termi-
no denarij numeri. haud. n. for-
te, casuq̄ id facere semper, omni-
busq̄ in rebus putari debent, cū
nō fortuna, sed naturalis res sit;
quæ semper, atq̄ vbiq̄ effici so-
leat. Vtrum q̄ perfectus nume-
rus denarius sit: continet. n. oīa
numerandi genera, vt par, qua-
dratum, quadrantale, longum,
planum, primū compositū. An
q̄ denarius fons, atq̄ principiū
est, quippe qui ex vno, duobus,
tribus, & quatuor constet. An
quia corpora, quæ feruntur, nu-
mero nouenario continent. An
qm̄ decem proportionibus qua-
tuor cubales numeri consumari-
tur, è quibus numeris vniversū
cōstare Pythagoreis placet. An
q̄ omnes homines digitis decē
lege naturali creantur: itaq̄ sui
numeri calculos quasi adipiscen-
tes, hæc eadem multitudine cete-
ra quoq̄ enumerant. Vna gens
quædam Thracum ad quatuor
numerandi seriem terminat, eo
q̄ ampli⁹ meminisse modo pue-
rorum non potest, neq̄ vsū ha-
bet rerum multarum.

Quamobrem cum Sol eodē
cum vigore feratur, non pari tē-
pore idem incrementum, decre-
mētumq̄ vmbraſū exultet? An
q̄ anguli, quos radij sub æquis
circumferentiæ spatijs ad res cō-
spectas efficiunt, æquales inter
se

Sectio Decimaquinta 47

A se omnes cōsistunt. q̄ si illi equa
les sunt, eductos quoq̄ i de equa
les esse necesse est, s. quos radij fa
ciant in triangulo, qui radio pri
mo, & re conspecta, & vmbra
continetur. At si anguli æquales
inter se sint, radium ab re cōspe
cta, & prolapsum longius maio
rem esse propinquiorem necesse
est: quod pro certo recipimus.

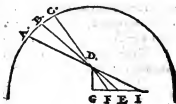
Igitur totam circūferentiam in
partes quasuis æquas inter se di
geramus: sitq̄ res conspectui ob
uia G. Cum itaq̄ Sol in G in

B gruens de A, vmbra in G i
aliquam reddet, radius in i p
labat necesse est. Vbi vero ad B
deuenit, radius inde proficiscēs
intra G i, radiū decidet: ac rur
sus cum idem ad C se contule
rit, pari modo suū radium mit
tet, aliter efficiet profecto, vt li
nea recta rectā partibus duabus
contingat. Cum ergo AB circū
ferentia æqualis B C circunse
rentiæ sit, anguli quoq̄ illis sub
iecti apud D, æquales ite se cō
stant, quippe qui ad centrum se

C colligant. qui autē in triāgulo ha
bentur, æquales illis D angulis
proveniunt, vtpote qui se p ver
ticem illis iungant. Ergo cum to
tus angulus in æqua secetur, an
gulus DE maior, q̄ EF angulo
D G est. Pari modo cæteri an
guli se habebunt, quos radij cir
cunferētia profecti reddiderint.
Simulq̄ etiam constat vmbra
meridi e minimam esse necessa
rio, minimasq̄ tum effici accē
siones: quippe cum Sol meridie

maxime, ē perpendiculari se se nō
bis exhibeat. Æstus quoq̄ meri
dies accenditur, tum ob eā, quā
modo diximus causam, tum ēt,
q̄ omnis spiritus cessat. tunc. n.
spirit⁹ excitari solet, cum Sol æ
rem terræ familiarem discernit.
Quod si Sol cum medium cœlū
prorepat, minus id faciat, meri
to noctes mediæ, atq̄ meridies
a spiritu silent.

Figura varias Solis vmbra designant.

Cur Sol per quadrilatera pro
fluens, non rectis lineis figuram
describit, sed circulum format,
vt in cratibus patet? An q̄ aspe
ctuum procidentia turbine agi
tur: turbinis autē basis in orbem
se colligit: quam obrem quocun
que radij Solis scurrerint, nimirum
circulares appōrent. An q̄
Solis quoq̄ figurā rectis lineis
contineri necesse est: siquidē ra
dij recti proveniunt. Cum enim
recte in rectam incidunt figurā,
rectis contentam lineis formāt:
quod certe in radijs accidit: ad
rectam. n. cratium se se tradūt,
aut ad quodlibet, per qd liceat
translucere: ac ipsi recti procul
dubio

Problematum

G dubio sunt: itaq; procidere ad rectam debuerūt. Verum quia radij, qui de aspectibus ad extrema linearum rectarū discindunt, imbecilli admodū sunt, idcirco angulo concerni non possunt, sed quantum rectū ī turbine sit, hoc tū rectam agere potest: reliquū non potest, sed conculcati aspectus, indiscretiq; latitant, nec mirum, cū multa videre nullo pacto possimus, quāvis nostro attinguntur aspectu, vt ea quæ tenebræ opacant. proximum est, cum quadratum speciem multi anguli representat, atq; etiā circuli, si amplius remoueat. Cum enim aspectus procidentia turbine specie figuretur, quoties si gura vltius seposita est, aspectus, qui se in angulos spargunt, qm̄ & imbecilli & pauci sunt, rē assequi nequeunt: qui autē mediam in partem concurrunt, hi nimirum persistere possunt, vt pote vniuersi, & validi. Ergo cū figura, ppe posita est, anguli quæ aspicī possunt. aucto intervallo non possunt. Quam ob rē circularis etiam linea remota recta esse videtur, & Luna rectis contineri die octauo videtur, si aspectus non latitudinem, sed lineam circundantem incant. Vt enim cum circumferentia prope posita est, quanto pars altera orbis, q̄ altera propius sit, aspect⁹ discernere potest: ita cū procul abest recte sentire nō potest, sed ex æquo partium situ cernere si bi vī itaq; rectā etiam iudicat.

Cur Lunam, quæ in sphaeræ faciem conglobatur, rectam, cū semiplena est, cernimus? An qm̄ eodem in plano aspectus noster versatur, & circuli ambitus, quæ Lunæ Sol ingruens facit: quod cū agit, Sol recta linea videt. Cū enim quod suū aspectum sphaeræ admouerit, orbem videre necesse sit: Luna autē sphaeræ faciē gerat, eamq; Sol aspiciat: orbis profecto id esse debet, q̄a Sole efficitur. Hic ergo cū ē regione se nobis præbet, totus vī itaq; plenilunium iā apparet. cū aut mutatur, & præterit, ppter Solis discessum, portio ei⁹ aspicī potest: itaque fit, vt Luna altera parte recta videatur, cū altera orbem colligat, qm̄ hemisphaerium aspectui ex diuerso positū est, quod semicirculū representat. Semper enim aspectui obuia Luna est: quoties tū Sol radios admouerit suos, aspicī nequit. Repletur post diem octauū de medio, quia paulatim euadens, orbem nobis exhibet propensionem. Cumq; ita circulo aspectui se opponit, sectionem turbine imitatur, curuat in cornua, iam Sole dimoto. Vbi. n. circumferentia Solis ad puncta deuenit vltima, per quam orbis æqua portione secari videt, circumferentia ipsius orbis apparet. non. n. insuper ex aduerso oculis est, sed iā præterire inceperit. Quod cum ita agat, accirculus, siue orbis p eadem ducatur puncta, curuari in cornua necesse est. pars enim aliqua

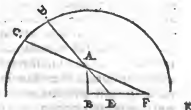
A aliqua orbis prioris aduersi pro
tinus aspectui se obducit, vt de
parte lucida abscedi aliquid pos
sit. Tum etiam extrema in eodē
persistunt, vt curuari in cornua
necesse sit: sed tñ plus minusve,
pro Solis dimotione. cū enim
Sol dimouet sese, circulus quoq;
in eadem reuertitur puncta: q;
pe cū fieri possit, vt infinito nu
mero inclinetur: siquidem sum
mi circuli per eadem puncta de
scribi facile infiniti possunt.

7 Cur Sol, & Luna plana esse vi
dentur, cū tñ cōglobari i sphæ
ram certū sit? An vt plura, quo
rum quod nā plus minusve di
stet, incertum sit, æque posita ef
se videntur: sicut etiam quod par
tes obtinet, nisi color varius ad
sit, partes ex æquo omnes collo
catas habere videri necessum ē:
quod autē ex æquo aspectu ob
uiam sit, idem æquabile, compo
situm, & planum necesse est.

8 Cur Sol oriens, atq; occidens
vmbra efficit longas: efferens
se, minores: obtinēs cœli mediū,
minimas? An q; oriēs principio
vmbrae terræ æque distantem
reddit, ac infinitam pene protra
hit, deinde longam, atq; ita mi
norem subinde: quia linea, quæ
recta de puncto superiori eliciē,
interius per diminutiones as
luduas cadit. Gnomon AB , Sol,
vbi C , & vbi D . Radius igitur
ex C proficiscens CF exterius
procidet, q; radius DE . At vm
bra BE Sole superiori existit,
vmbra autem BF inferiori, Er

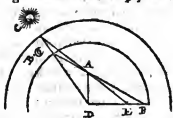
go quo Sol superior fuerit, eo mi
nor vmbra exultabit, minima
que tunc erit, cum Sol super ca
pita nostra versabitur.

*Figura, Solis vmbra orientis, ac se
efferentis delineans.*

Cur vmbrae Lunæ maiores,
quam Solis sint, cum eodē pue
niant perpendiculari? An q; Sol
superior, q; Luna est: itaq; radiū,
qui de superiori prodierit, infe
rius cadere necesse est. Gnomon
 AD , Luna B Sol C . Lunæ ra
dius BF : ergo vmbra Lunæ DE .
sequetur Solis radius CE : ergo
vmbra DE fore necesse est.

Figura vmbrae Lunæ, Solisq; ostēdens.

Cur deficiente Sole, si quis p
cribrum, aut frondes veluti pla
tani, vel alicuius ex cæteris lati
folijs, aut digitis manuum inui
cem perplexis inspiciat, splēdor
res specie Lunæ nōdum cōpletæ
incernat

Problematum

Quæ incernat? An quæquemadmodū cum per angulatum foramē lux nō angulata, sed orbiculata, turbinataque prodit: cuius ratio, quæ gemino, directæque commucrona to turbine agitur, i. eo qui de Sole ad foramen deuenit, & qui de foramine ad terram: sic etiam in Solis defectu figura, qua radij veniunt, vt diximus, innotescit. Ergo cū pars orbi superiori detrahitur, quod ex aduerso super terram eluxerit, spēm illam lunatam gerat necesse est: quippe cum prout orbis defecit, ita radij profluere debeant: digitis tñ, & cribris, pro foraminū exiguitate res certius explicatur, quæ cū per foramina ampliora trāsmittitur. Luna autem idem percipi non potest, neque deficiente, neque increſcente, neque decreſcente: quia eius extrema non plene splēdēt, sed medio potissimum lucet. Lunatam autem illam, minutamque faciem, medio astringi exiguo manifestum est.

11 * Cur Sol nūquam cælo in medio geminatur, nec supra se faciē illam ostendit secundam; sed ex lateribus tñ? An quæ tum geminari Sol potest, cū Solem versus aspectus refrangitur. Aeris autem concreſcentis illa soliditas, cui aspectus incurrens refrāgitur, neque prope Solem, neque procul effici potest. nam si ppe sit, resoluetur a Sole: si procul, aspectus refrangi non poterit. cū enim longe de paruo speculo reſpectet, imbecillus reddetur: quā-

obrem area quæque fieri non potest regione. Quod si supra, & in p pinquo inchoatur, a Solis feruore dissoluitur: sin procul, aspectus minor euadet: sed si in latere, tñ nimirum seruari integer poterit dummodo speculum ita distet, vt nec Solis feruore absumi possit, & aspectus vniuersus recurat. Nam si in terra sparsus ferat, deuenire ad Solem non potest. sub Sole etiam fieri non potest, quia si prope terrā extiterit, consumitur feruore: si autem supra, cælo in medio aspectus distrahet, & euanescet. denique nec ē latere quidem effici illud potest: cum Sol cæli vmbilicum perrepat. qm si aspectus admodum ferat in terram, exiguus ad speculum veniet: itaque refractus omnino imbecillus recedet.

12 Cur Solis vmbra extremum tremere videat? Haud enim quæ Sol fert, idcirco id contremiscit: nam fieri nō potest, vt Sol i partes moueat contrarias: tremorē autem fieri ita manifestum est. Ad hæc mutatio vmbrae incerta est, quomodo etiam Solis ipsius progressio latet. An ideo moueri videt, quæ corpuscula contenta in aere agitant, quæ vulgo ramenta nominant, conspicua in Solis radijs, qui transmeant per fenestras: hæc enim moueri solent etiam sine vilo spiritu. Ergo cū vicissim, modo de vmbra in lucem, modo de luce in vmbra moueant assidue, terminus quoque lucis, ac vmbrae communis continuo

*Cur pare
litur in h.

neque cum
sol cæline
diū obli-
net, neque
supra ter-
rā, sed ex
lateribus
cū? Ag.

A continuo moueri videtur. partim enim veluti vmbra, partim lucem sua ipsa mutatione efficiunt itaq; moueri vmbra videtur, cum non hæc, sed illa hunc in modum soleant agitari.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SEÇTIO DECIMASEXTA

Eorum, quæ ad res inanimatas pertinet: cuius quæstiones. 13.

Utr basis bullarū candida aquæ insidit: & si Soli exposita ē, nullam efficit vmbra: sed

reliquum quidem vmbellæ corpus vmbra facit, basis autem sola non facit, sed circum a Sole vndiq; cingitur. Et quod longe mirabilius est, nec si lignum per aquam in Sole apposueris, vmbra ligni continua exultabit, sed iuxta basim bullæ a Solis luce se cabitur. Quod si vmbra est, qd a Sole non aspicitur, sequet porro, vt moles bullæ circum tota aspici possit, quod nunquam fieri posse i optis, id est, aspectuū rationibus demonstratur: quippe cum nemiū quidē a maximo totū circumaspici possit.

Cur bullæ specie hemisphæræ exurgere solent? An quod tāquam de centro in aera sursum æqualiter circū vndiq; adnūtur: quo quidē modo hemisphærū exurgat necesse est. Portio

autem spheræ inferior aque planitie absconditur, in qua scilicet centrum situm est.

Cur in magnitudinibus, quæ profunditate sunt inæquali, accidit, vt si partem moueas leuiorem, circūferatur quod iacitur: vt in talis fieri opplumbatis videmus, si quis partem leuiorem ad se vertens proiciat? An q fieri non potest, vt grauius æque ac leuius feratur, cum eisdem viribus iactum est: sed cum totum quidem moueri necesse sit, fieri vero non possit, vt æque oī ex parte moueatur, sequitur prorsus, vt si parili celeritate ferant, eandem lineam peragant, sin autem alterum altero feratur celerius, circulo ferri necesse sit, cum hoc solo ī genere figuræ efficiatur, vt puncta eadem subalterna lineas inæquales possint eodem tempore permeare.

Cur ea quæ in terram cadūt, atq; resiliunt, angulos ad planitiem reddant similes vtraq; ex parte puncti, quo planū tetigerint? An q omnia sua natura ad rectam lineam ferunt. Quæ igit in locū æqualem deciderāt, vbi ex perpendiculari, diametroq; sese plano impeerint, pares angulos ideo faciunt suo resultu, q; quæ diameter diuidit. Quæ aut in latera corruerunt, quoniam non perpendiculari, sed puncto superiori locum feriant, accidunt, vt repulsa a loco dicto contrariā in partem se conferant: rotunda quidem, quod delapsa protinus

Extra ord. Arist. G in

Problematum

G in aduersum sui appulsus sese euoluūt, siue quiescat eorum medium, seu locum soleat permutare: rectis vero compacta lineis, q̄ perpendicularum eorum in partem priorem adductum retorquetur: vt his accidit, * quibus aut pars inferior raditur, aut collei violantur. hi namq̄ omnes aduersam in partem, retrorsumq̄ corruunt: quoniam eorum perpendicularum æquatur, pendet, atq̄ priorem in partem expellitur: contrarium enim in his retro, deorsumq̄ esse accidit. cum aut̄ deorsum ferant̄, grauiora esse fatēdum est. Quod igitur his casus idem resultantibus * latus

* quibus crura ab radunt, & collei subripiuntur,

erit latus latius,

H euenit, ergo i angulum rectum neutra eorū resultant, eo q̄ perpendicularum pondere bipartito diuidit corpora, quæ ferunt̄. Fieri aut̄ non pōt, vt plura perpendiculara idē ad planum existant, quibus illa secant̄: quod si ita accideret, si perpendicularū, dum refiliunt, oriret̄, vbi rem delatam planum offendit, diuidēdumq̄ rursus secundo perpendicularo foret. quocirca primo illo perpendicularo, quo ferebatur, secare necesse est. Sed cū, aduersam qdē i partem feratur, rectum vero in angulum non feratur, reliquum est, vt acutus reddat̄ angul⁹ parte altera puncti, quod plano incurrerit. Aduersorum enim inter sese angulorum terminus rectus angulus est.

I Cur cylinder propulsus fert̄ in directū, suisq̄ terminantibus

orbibus lineas rectas describit? **K**
turbo vero suo manente mucrone circumferet̄, atq̄ i suo terminante orbe, orbe describit̄. An quod circū vterq̄ fert̄. Verū cylinder rectas lineas plano ducit, turbo orbes describit: eo q̄ inæquales orbes turbinis inter se sunt, ferriq̄ velocius pōt, qui amplior circa idem centrū conuertit̄. qui cum simul oēs positi in turbine orbes iæquali ferant̄ spatio euenit vt extimi, qui voluunt̄, plurimū loci & lineæ tpe eodem decurrant. Vnde fit ēt, vt circū omnes agant: quippe cū oēs eadē recta linea describant̄, quæ cum conuertitur, nō oīa sita in ea puncta æqualem producere lineam eodem tēpore possunt, cū æqualem non nisi ex directo agere soleant. Cylinderi vero, q̄ oēs orbes pares inter se sunt, centrum que idem ambiunt, euenit, vt simul suis omnibus punctis planū contingēdo parili celeritate voluant̄, cum nulla inæqualitate cylinder euariet, & rursus in planū simul omnes deueniant, vbi suam quisq̄ conuersionem absoluerit. Vnde lineas quoque ductas per directū in plana, pares inter se esse necesse est. sua nā que tactione orbes æqui, pariter que volubiles illas duxere. Atq̄ rectas confici patuit, quas linea eadem deferens sese in directum peregerit. Cau sa hæc est, cur cylinder recto deferri tramite possit. Nil enim refert, vtrum qua linea prima cylinder planum tetigit

A tigit, hanc firmo cylindro protrahas, an volubili circūagas. semper enim vt æqualinea, simi lisq; illis in cylindro contentis planum attinget, siue protrahatur cylinder, siue prouoluatur.

6 Cur seçtio chartarum, siue pa pyri, si quis æque a basi plana, rectaq; dimetiendo absciderit, recta euoluetur: sin autem incli nari, cōtorta existet? An euenit vt cum orbes seçturæ alteri⁹ eodē in plano positi sint, decli nans illa cæsurā non æque oppo

B sita sit, sed partim minus: itaque cum euolueris: orbes quidē, qui plano eodem continentur, suūq; initium in plano habent eodem lineam explicabunt, quam suo ipsi efficiunt ordine: quippe cum ea ipsa extenta linea non ni si profecta ex orbib⁹ sit, qui pla no eodem continetur: itaq; vel rectam eā quoq; esse necesse est, quę eodem in plano se porrigat. At obliquę illius seçturæ linea,

C quoniam primæ non æque ap posita est, sed partim pl⁹ distās, partim minus, vt pote cum ipsa quoq; seçtura ita se habeat, hinc eodem esse ī plano nequit. itaq; nec recta hæc esse potest: etenim fieri non potest, vt rectæ lineæ pars alia in alio plano collocef.

7 Cur omnis magnitudo diui sa minor esse suo toto videatur? An q̄ omnia numerum diuisa recipiunt. quanq̄ magnitudinis ratione minora, quā vnum il lud, existunt. Magnum enim, eo quod continuum, quantumq;

quoddam est, magnum dicim⁹. D numerus vero partium omnis omni suæ magnitudinis nume ro maior est. Quamobrē, vt par tibus diuisis maius appareat to tū, consentaneum est. cum enim partes, totumq; idem sint, totū naturam potius magnitudinis præ se fert, vt constans, & conti nuum. partes vero naturam nu meri magis fortiuntur.

Quæ in vase eueniunt, quod S clepsydrā vocamus, omnino quidem referri ad causam de bent, quam Anaxagoras expli cat. Aer enim qui in ea excipit, causę est, ne aqua ingredi possit, fistula scilicet obturata. Non ta men simplici, abolutaq; ratio ne aer causam habere putandus est. nam si quis eā fistula appre henfa transuersam immergat, humorē admitti, nihil est, quod prohibeat: quamobrem non sa tis author ille exposuit, quemad modum aer causam daret. Ergo causam aera quidem tenere satē dum est: sed hic siue impellitur, siue per se ipse fertur, nec quicq; cogitur, ferri per directum soli tus est, vt etiam cætera elemēta. Itaque clepsydra transuersę im mersa, aer qui ē directō situs est, pulsus ab humore libere effluit per ea foramina, quæ demersis in aqua foraminibus opposita sunt, eoq; cedente humor subiēa implet. At si erecta ī aquā descē dat, aer impotens sese efferendū per arduum, qm̄ consēptæ sunt partes superiores, circa prima

G h foramina

Problematum

G foramina arceat, quippe qui sup-
primi in se, contrahiq; non pos-
sit. Argumentū vero, aquam ar-
ceri posse ab aere immoto, q; in
ipsa clepsydra deprehensum est.
nam si alium eius aqua repletā
ad fistulam obturatā inuerteris,
humor per fistulam in os mini-
me defluere poterit: quippe cū
ore patefacto non protinus, sed
paulo post de fistula pfluat, vt
qui non in ipso ore fistulæ conti-
neatur, sed postmodum in hoc
per fistulam veniat, postq; pate-
factum iam est, Plena autem, ere-
cta; clepsydra, fistula patefacta
protinus per colum, id est, fora-
mina inferiora effluit, quia illud
attingit, extremam vero fistulā
non contingit. Clepsydrā igit
humor ingredi ob prædictā
causam nequit. Egredditur au-
tem fistula patefacta, eo q; aer
contentus in fistula, sursum de-
orsumq; agitur, humoris con-
tenti in clepsydra motum exci-
tat pleniorē: cumq; deorsum
pellatur, eodemq; ipse etiam sua
natura propensior sit, merito ef-
fluit vim inferens aeri, qui cle-
psydrā extrinsecus circumfun-
dit, excitus quidem, & compar-
potentia aeri superius impellen-
ti, sed renixu infirmior: quoniā
per angustā fistulam influēs,
ille ocyus ac vehementius labi-
tur, vrgetq; humorem. Causa
vero, cur obturata fistula hu-
mor effluere non possit, quod
humor dum clepsydrā subit,
aera omnem per vim ab ea ex-

pellit, Cuius rei indicium spiri-
tus, ructusq; murmurans dant,
quos ingrediente humore, nimi-
rum intus excitari sentimus.
Cum igitur humor subiens ve-
hementer aera cogit, sese ad cle-
psydræ fistulam trudit, ac mo-
do lignei cunei, aut ærei disiecti
oppressus, alstrictusq; hæret sine
villo alio vinculo, quousque alia
vi expellatur, quo modo præru-
ptos clauos expellimus: quod sa-
ne aperta fistula incidit ratione,
quam superius exposuim⁹. Aut
igitur ita effici potest, vt humor
effluere nequeat, aut q; aere exi-
ens inflatur, emergitq; impetu
violento, vt strepitus indicat,
humor idcirco a spiritu sursum
attrahitur, quemadmodū mul-
tis in rebus accidere certum est.
Attractus autem humor, sibiq;
continuus omni ex parte cōstās
manet, oppressus ab aere, donec
pulsus ab eodem recedat, cumq;
initium ita retineatur humoris,
reliquus & omnis humor vni-
tus, atque continuus ex suo pen-
deat initio necesse est. Nec vero
temere ita agitur, quandoquidē
eiusdem interest rei, & dimoue-
re quicquam suo de loco, & idē
in eo continere, ad quem moue-
rit: idq; diutius facere, si vel po-
tentia quod tenet, quodq; tene-
tur, simili inter se contendunt,
vel quod tenet, potentius est, vt
in re, de qua agitur, accidit. Spi-
ritus enim potentior, quā a-
qua est.

Cur partes tam stirpiū, quā
ani-

Animantium, quæ nullis instrumentarijs officijs deputatæ sunt in orbem sese omnes colligant & stirpium quidem caudex, & rami formari in orbem solent, & animantium crura, femora, pedes, lacerti ad hanc eandem speciem enituntur: triangulum vero, aut multiangulum nullum necq; ex toto, neque parte aliqua est. An, vt Architas author est, quoniam in motu naturali æqua proportio inest: moueri nanque proportionē omnia censet. hanc autem solā in sese æqualiter solui, atque reuerti, vt orbes, rotundatq; afformare possit, cum constiterit.

10 Cur extrema formari in orbē soleat: An q; natura res optimas & pulcherrimas creat, quoad fieri potest. Figura autē ea pulcherrima est, quæ eadem vndiq; est, sibiq; ipsa simillima constat.

11 Cur si circulus proficiatur, primam lineam rectam ducet, deinde cochleam, siue clauiculam agat, dū decidat: An principio rectam ideo agit, q; æqualiter ab aere hinc inde dirigitur. Cū igitur pari momento utroque de latere pergat, lineam quoque effici talem necesse est, quæ locum æqualiter hinc atque inde possit diuidere. talis autē recta est. At vbi in partem alterutram vergere, ob inæqualitatem circumfusi aeris coepit, non amplius æqualē illā parte interiore, exterioreq; ducit, sed circularē, necessitate facis diuersi, & cōpositi,

Cur in magnitudinibus, quæ profundo sunt inæquali, accidit, vt si partē moueris leuiorē, circumferat quod iacitur: quemadmodum in talis fieri opplūbātis videmus, quoties quis partē leuiorē ad se vertens pñciat. An q; fieri non potest, vt quod grauius est, æque cum leuiori ferat, cum pñctum eisdem a viribus est: quod cum moueri necesse sit & tamē fieri non possit, vt æque omni ex parte, directoq; tramite moueatur, circumferri necesse est, dum se introuertit: quemadmodum si quid medio eius immobile suo pōdere penitus eēt, alterum profecto extremum vltra in partem moueret priorem, alterum intra ad eum tenderet, qui dimisit. Sed quā, cū totum moueri possit, pōdus suo medio getit, illud idē sequat necesse ē.

13 Quamobrem corpora quæ ferunt, vbi alicui occurrunt, resiliere partem in cōtrariam solēt, q; suapte natura ferri cogantur, nec nisi ad similes angulos resiliunt: An q; non solum cōferunt impetu quo p sua parte ipsa ferri aptissima sunt, verum etiam illo, qui a mittente profiscit. Suus igit cessat cuiq; impetus, cum suum ad locum peruenerint: omnia nanque requiescere solent, vbi eam in sedem sese contulerunt, quam suapte natura defyderant. Sed exterrito illo, quem habent, impetu necessitas orit amplius mouēdi: quod cum in partem priore effici nequeat

G in queat

Problematum

S queat, quia re prohibetur obiecta, vel in latus, vel in rectū agi necesse est. Omnia autem in angulos resiliunt similes, quā eodē ferri cogātur, quo motus ducat, quem is dedit qui miserit: eo autem ut angulo vel acuto vel recto ferātur, omnino incidit. Cū ergo quod retorserit vetet, quo minus directe motus agatur, pariter & rem quę fertur, & ei⁹ impetum nimirum prohibere potest. Vigiti in speculis extremū lineę rectę, quo se aspectus coniecerit, idem refrangitur: ita in his quę ferunt, fieri ex aduerso solet quippe cum angulo tanto retorqueantur, quanto vertex constitit. Ita. n. intelligendum est, ut trāsferrī simul & angulus, & delatio debeat: quo facto in angulos resultare similes, esse necesse palam est.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO DECIMASEPTIMA.

Eorum, quę ad res animatas pertinent: cuius quęstiones. 3.

Ut homines, qui eorum constant immo dico, maiores tunc eē vident, cum appositī modicis inspicunt. An quę res modica vnū est, & moderatio vnū quam maxime. vnū autē quod est, id indiuiduum esse postulat, indiuiduum autem minus: res vero immodica multa p sui di-

scriminisatione ostendit. Quā obrem ut cum per sese magnitudines inspiciuntur quales nam sint, latere facili⁹ possunt: ita cū collatę in propinquo spectant, latere non possunt. Ergo vnum esse apparet, quod indiuiduum est, spectatusque eius vnus modici ratione exultat: immodicum porro, ut quę plura sit, suspitionē plurium suggerit. Et mai⁹, propterea esse vñ, quę vnū cū sit, plura esse videat. naturam. n. & magnitudinis habet pp cōtinētā, & numeri propter partium inęqualitatem. itaque cum vtrunque obtineat incrementum, merito magis tum eē apparet, cum spectatur ad id, quod simplex est, atque vnum.

Cur animantia omnia, & ea, quorum stirpes terra continentur, crescere potius in longitudinem soleant. An quę ter longitudo augetur, bis latitudo, semel profunditas. longitudo enī principio fit, primoque principio existit: itaque primo sola, secundo cum latitudine, tertio cum profunditate augetur. latitudo autem bis, videlicet per se, & vnā cū altitudine crescit.

Quo nam modo prius, & posterius capi debeant. Vtrū quę admodum qui tempore Troiano vixerunt, nobis priores sunt, & his ipsis priores, qui superiores: atque ad hunc modum in infinitum, ut qui superiores sunt, iidem priores habeantur. An si quod initium, & medium, & finis

*Eorum, quæ ad literarum studia perinēt:
cuius quæstiones. 10.*

Utrum si legere cœperint, somnus occupat, etiam nolentes: alios vigilare volētes liber susceptus reddere peruigiles potest? An in quibus motus spiritales sunt, scilicet ob frigiditatem vel naturæ, vel materiæ melancholicæ, qua excrementum spiritale crudum causa frigiditatis consistit, his, cum intelligentia mouetur, insistentibus alicui intelligere nequit, repellitur motus alter, qui refrigerandi vim hēct: ita que potius dormire incipiunt. At ubi aliqua in re suam intelligentiam firmarunt, quod lectio facere solet, nimirum a motu spiritali illo mouentur, cum nihil sit, quod eū repellat: itaque dormire nō possunt. Quorum autem secundum naturam habitus est, eorū virtus intelligēdi cum aliqua in re consistit, nec varie se dispergit, cetera quoque sita eo in loco hærent, quorū requies somnus est. Vbi autem mens constituerit, & quasi fatigata succubuerit caput aggrauat, utpote quod sita in eo sit, somnūque inducit. at cum secundum naturam animus noster agitat, nullo tum somno premitur: tum enim maxime viuunt. vigilantia autem, quod somnus causa potius est, cur viuere valeamus.

G iij Cur

anis sint vniuersi, & cum quis senescēs ad finem peruenerit, rursus ad initium reuertatur, prioresque sint, quæ propius ab initio absunt, quid vetat nos ab initio minus distare? At si minus distamus, esse quoque priores possumus, ut si cœli, syderisque cuiusque delatio quedam agitur circularis: qui non etiam rerum caducarum ortus sit talis, atque incertus, ut eadem rursus oriantur, ac pereant: veluti etiam vulgo dicitur, circulum res esse humanas. Igitur, homines numero quidem eosdem semper esse censere, furor est: specie vero seruari eosdem, probari melius potest. Itaque, vel priores nos esse possumus, talemque aliquis statuet seriem, ut eodem sic repetendum, unde ortus extiterit, cogitandumque ordinem cōtinuum, ac semper eodem constantem tenere. Homines enim idcirco perire Alcmaeon inquit, quod suū initium fini coniungere nō possunt. Scite perhercle, si quis non arctius recenseat, sed formula quadam eius verba accipiat. An si circulus sit, circulus autem vnus & principio, & fine careat, priores neque nos illis, neque illi nobis esse propinquitate initium possunt.

Problematum

- 2** Cur contētioſa diſputatio in-
Ggenia exercere poſſit? An q̄ i eo
 diſputādi genere accidit, vt cre-
 bro quis aut vincat, aut vincat:
 protinus ergo contētioſus hinc
 homo reddit̄, qm̄ vel vincendo
 per lētitiā magis, magisq; addu-
 cit̄, vt in contendendo perſeue-
 ret, vel victus enititur, vt quod
 amiſit, recuperet. Quod idē vel
 in ceteris certandi generib⁹ eue-
 nit, Quamobrem ſape inter pu-
 gnandum, quanquam quis in-
 ferior eſt, tamen ceſſare minime
 patitur.
- 3** Cur homines in orando exē-
 plis, & fabulis potius gaudent,
 q̄ commentis? An gaudēt, quia
 & diſcunt, & celeriter diſcunt:
 atqui per exēpla, & fabulas faci-
 lius diſcitur: ſunt. n. quę explora-
 ta habētur, & particularia ſint.
 Ratio aut̄ commentandi demō-
 ſtratio ex vniuerſalibus eſt, quę
 minus q̄ partes nouimus. Ad
 hęc ijs credere magis ſolemus,
 quę plurimum teſtimonio con-
 firman̄, exēpla aut̄, & fabellæ te-
 ſtimoniorū ſpēm gerunt: fides
 autem per facilis eſt, q̄ teſtimo-
 niū fecerit. Additur, q̄ veriſimi-
 le quiſq; libentius diſcit: exem-
 plum autem, & fabellæ rem nō
 niſi ſimilem docent.
- 4** Cur oratorem, imperatorē,
 & mercatorem callidum appel-
 lare ſolemus: tibicinem, hiſtrio-
 nem hoc appellare noſe non ſo-
 lemus? An q̄ horū facultas ſine
 cupiditate eſt: nititur enim tan-
 tummodo ad oblectationē: illo-
 rum autem conatus oīs ad plus
 acquirendum ſibi contendit. bo-
 nus enim orator, & imperator,
 & mercator eſt, qui plus ſibi ac-
 quirere poteſt: calliditas aut̄ in
 acquirendo maxime ſita eſt.
- Cur hoīem philoſophū diſſer-
 re ab oratore putemus? An q̄ al-
 ter quidnam iuſtitia ſit cogitat,
 alter qui iniuſtus ſit aliquid ſpe-
 ctat, & alter qualis nā tyrannic⁹
 tenor ſit, alter tyrannum quem-
 piam eſſe animaduertit.
- Cur in ſs ſtudijs, quę aliqui
 ſibi delegerint, quāquam inter-
 dum prauis, libentius tñ q̄ i ho-
 neſtioribus verſant̄? Verbi gra-
 tia preſtigiatores, aut mimos,
 aut tibicinem ſe potius eſſe, q̄
 aſtronomum, aut oratorē velit,
 qui hęc ſibi delegerit? An volūt
 quidem nonnulli res honeſtiſſi-
 mas tractare, ſed qm̄ minus ſibi
 confidunt poſſe efficere, ideo nō
 ita agunt. An vero rem, in qua
 ſeſe quiſq; poſſe p̄ſtare arbitrat̄,
 eam deligit ſibi: quā aut̄ deligit,
 eidem operam dat, illi obſequēs
 partem dici maximam, vt ſe ip-
 ſe vincat, ſeq; ſit p̄ſtantior. Quin
 etiam, quę principio aliqui ſibi
 delegerit, quibusq; inſueuerint,
 in ijs ne iudicare quidē poſſunt,
 quidnam melius ſit: animus. n.
 eorum corruptus iam eſt, ppter
 prauas deſelectiones.
- Cur alios ſi legere coeperint, 7
 ſomnus occupat, vel nolentes:
 alios vigilare volētes liber ſuſce-
 ptus reddere puigiles pōt? An i
 quibus mot⁹ ſunt ſpirituales, ob
 frigi

A frigiditatem vel naturæ, vel humoris, multipliciq; humore excrementum spiritale causa frigiditatis consistit, h̄s cū intelligētia mouetur, insistentiq; alicui intelligere nequit, expellitur motus alter: itaq; potius dormire incipiunt, cū non multum sua intelligentia mutantur: motus enim spiritalis ille superat, & vincitur. At vbi aliqua in re suam intelligentiam firmarint, quod lectio facere solet, nimirū a motu illo spiritali mouentur, cum nihil sit, quod illum repellat: itaq; dormire non possunt. Quorum autem habitus secundum naturam est, eorum virtus intelligendi cū aliqua in re vna consistit, nec varie se dispergit, cætera quoq; sita eodem in loco hærent; quorum requies somnus est, vbi enim pars vnā, quæ potissima sit, insisterit, cæteræ quoq; partes insistere solent: perinde ac in copijs, quæ versæ in fugam fuerint, agitur. Natura enim sursum effertur, quod leue est, deorsum autē defertur, quod graue est. Cū igitur anima secundum naturam mouetur, nō dormit, ita enim se habet, at vbi constiterit, & quasi fatigata succubuerit, mens immutatur, & vapores crassiores sursum sese effeferentes ad caput, faciunt somnum. Lectio vero prohibere somnum videri sanè potest: quod nō propterea est, quia tantisper intelligimus, (anima enim tunc magis definit) sed quia mutat,

& ideo insomnia euenit, nam in dilectiones illæ vigiles sunt, quibus anima quærat & dubitet, non illæ, quibus assidue cōtempletur, cū illæ faciant indefinitionem, hæ non faciunt.

Cur in disputationibus contentio sit, nugatio nunquam incidat? An quod apparens syllogismus, id est ratiocinatio est, ratiocinatio autem in paucis continetur, quinetiam si prolixius agatur, interposito tempore paralogismus, id est peruersa ratiocinatio interea deprehendetur, & reuocare quod dederit, aduersarius poterit.

Quamobrem libentius eas historias audimus, quæ rem vnā exponunt, quàm quæ plures? An q; rebus magis attendimus notioribus, easq; libentius audimus, notius autem est, quod definitum. vñ itaq; finitum est, plura autem infinito participat.

Cur nos rerum narratio oblectat, quæ nec nimium veteres sunt, nec admodum nouæ? An quod rebus diffidere procul absentibus solemus, quibus vero diffidimus nunquā h̄s oblectamur, at quæ noua admodum sunt, adhuc quasi sentimus: itaq; de his cū cupimus, minime oblectari possumus.

Aristo.

Problematum

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO DECIMANONA:

*Eorum, quæ ad concensum pertinent:
cuius questiones. 51.*

Cur tam in laborando, q̃ in fluendo solatio tibiam adhibere sole- mus? An vt laborātes minus angamur, fruētes magis oblectemur.

2 Cur idē voce eadem longius sentiri cū alijs cantans, aut vociferans, q̃ solus potest? An quia virib⁹ vniuersis agere quippiā, vel premere, vel impellere non tantuplū est, quantus singularū numerus est: sed quēadmodum linea bipedalis non duplum, sed quadruplū quiddam describit, sic composita oſa plus valent, q̃ eadem diuisa. Ergo cū vniuerſo agitur ore, vocis potentia cōstans, vnāq; reddit, simulq; aera propellit, vt prodire multiplex **1** valeat: quippe cū vox, quæ à multis proficiſcitur, multiplex fit, q̃ quæ à singulis.

3 Cur maxime in cantādo parhypatē, vox rūpi non minus ſolet, q̃ in nete, ſupremisq; quanquā cū interuallo ampliori? An q̃ ei⁹ cantus & perdifficilis est, & cantandi primordiū obtinet. Difficilis aut̃ propter intentionē, preſſurāq; vocis est, quib⁹ in rebus nimirū vrget: corripit autē quæq; maxime ſolent, quotties labore acius opprimūtur.

Sed cur hac difficile, hypate facile cantat, cū non niſi dieſi diſcrepant? An q̃ hypate remiſſior eſt, atq; ēt leuius à conſtitutione aſcēditur. hæc eadem cauſa eſt, quā ob rem ad vnā cantari videantur, quæ ad hanc, paratenq; cantantur: agendum eſt enim cū intentione, cōditioneq; aptiſſima moribus, pro voluntate, & inſtituto. At cōſonantia, vt exiſtat, quæ nam cauſa ſit?

Cur ſuauius cantilenam, quā nouimus, audire ſolemus, q̃ cā, quā ignoramus? Vtrum quia cū quod cantatur, agnoſcimus, tūc melius patet, quia veluti calcē, quod ſpectat, aſſequitur: id autē contemplatu ſuaue eſt. An q̃ diſcere lætabile eſt: cuius ratio eſt vel in capiēda doctrina, vel in vtēda, agnoſcēdaq; verſatur. Addo etiā, q̃ res ſolita ſuauior, q̃ inſolita auribus accidit.

Cur immutatio, & varietas in cantando tragicum ſit? An ratione inēqualitatis hoc euenit. afficit namq; triſtitia, quod inæquale eſt, accōmodaturq; magnitudini calamitatis, aut mororis: contra quod æquale, atq; cōtinens eſt, minus id ſleBILE auribus accidit.

Cur veteres cū ſeptē ſidib⁹ concētus diſponerent, hypaten, nō neten relinquebāt? An falſo id dī: earum enim vtrāq; ſeruauerunt, ſed triten adimere ſolebāt. An nō, ſed quia grauior ſonum pōt acutioris, idcirco neten reliquerūt: ergo hypate magis antiphonū,

7 Fides, ſon
chorde in
muſicis in
ſtrumētis
ita ab An-
tiq; ordi-
nabant, et
appellabā-
tur.

Hypate
Parhypate
Lichanos
Mese
Paramese
Tritae
Parantere
Nete
Hypate
grauissim
erat soni.
Nete acu
tissimire
liqꝫ vero
B
grauioris
acutioris
ue, prout
extremis
magis, mi
nusue pxi
mae erant.
Varia aut
ex his in
strumenta
parabant,
vt Tetra
chordū,
Hepta
chordum,
Octo chor
dū, aliaq;
multa, de
C
qꝫ nō est
nūc habē
dus. Imo,
ea vero in
Boethi
Musica le
gere pote
ris.

A phonū, qꝫ nete reddebat: nam ut acutū vim desyderat pleniorē, sic graue exprimi facilius pōt.

8. Cur grauis sonum u. ileat acu te? An qꝫ maius quod graue est: quippe tum vt graue obtuso, sic acutū acuto angulo silt habeat. 9. Cur solitarias cantilenas suauius audire solemus, si ad tibiā, aut ad lyram vnā cantant, cū m rñ ad fides, canticumqꝫ idē mōdo vtroqꝫ peragatur. nam si idē ita amplius sit, plus ad plures ti bias, atqꝫ ēt suauius ēē oportet.

An qm̄ euidentius in assequen do quod spectatur est, cū ad vnā vel lyram, vel tibiam cantatur: ad plures vero suauius seruari non potest, cū cantilena offu scetur, totaqꝫ penē deleatur.

10. Cur si vox hoīs suauior est, nō eius, qui si ne mone cātat, suauior puenit, verbi gratia te terantis, sed tibia, lyraue suaui⁹ sonat? An ne illa quidē, quæ vo cabulis articulata emittit, æque suauius est, nisi per simulationem formetur. Cæterum opere ipso efficiit, vt gratior sit: vox enim hominis suauior constat, oris au tem instrumenta pulsandi vim obtinent pleniorē: quā obrem suauius cantatur, qꝫ teretur.

11. Cur vox, aut sonus desinens acutior sit? An quia minus, vt quæ facta imbecillior sit.

Quā obrem quæ grauior ē fi dibus est, huic semper actus mo dulādi cōmittitur? nam si pro xima quoque à media pulsanda sit, media tantum, nihilominus

reddi mediū potest. at si media subiungēda est, per proximam à media idem reddi non potest. An quia magnū, quod graue ē, itaqꝫ validū ē ēē necesse est: & in est profecto in magno quod par uum est: & quidē dū nete in hy pate efficiuntur, si intercipiatur.

Cur in consonantia diapason graue quidē acuti antiphonum accipi pōt, grauis vero acutum nō pōt? An maxime qꝫ in vtroqꝫ modulus vtriusqꝫ cōtensus est: sed si minus, certe in graui acu tum est, maius enim hoc est.

Cur antiphonū diapason cō sonantia ita latitat, vt vnisonū esse videat, velut in punico, aut atropoꝫ quæ nanqꝫ posita in acu tis sunt, non vnisona, sed ex pro portione sibi diapason cōcinen tia respōdēt. An modus propor tionis facit, vt sonus quasi idem esse appareat: proportio enim in sonis æqualitas est: æquale autē omne ad vnitatē referendū est. Hoc idē in fistulis etiam euenit, vt falli aures possint.

Cur genus cātilenæ, quod lex appellatū est, non per antistro phos olim agebat, cū tū cæte ris chorearū cāticis antistrophī vsus non deesset? An qꝫ olim le ges à magistris certandi qꝫ per itis agebant, qui cū iā egregie simulare, valenterqꝫ pertendere possent, cantū & prolixū, & va rium cōficiēbāt. itaqꝫ vt verba, ita ēt moduli, nūeri qꝫ varie sub inde simulationē insequēbant: imitari nāqꝫ modulamē potē⁹,

D
fanda sic,
nihilomi
nus me
diū reddi
tur. at si
media, cū
vtranque
oporteat,
tenus nō
redditur.
An

13

E

14

F

15

qꝫ

Problematum

6 q̄ vocabulis necesse est. Quamobrem dithyrambi ēt, posteaq̄ simulari cōperūt, antistrophis amplius non vtuntur, quanquā plurimū ante vterentur. Cuius rei causa est, q̄ olim hoīes liberi atq̄ ingenui ad choreā adire solebant: itaq̄ multos esse, qui sungi cantu certatorio possent, erat difficile. quapropter illis in more fuerat, vt modulos enharmonios cantarent. Vnus enim crebro cantilenam mutare, variāq̄ contexere facilius potest, q̄ multum: & q̄ certat, facilius q̄ qui mores cōseruat: quocirca simplici illi modulari debuerāt. Antistrophus autē simplex est, quippe q̄ numerus sit, vnitatēq̄ mēsure. Hęc eadē causa est, cur in scena nullus, in chorea plurimus antistrophus vsus sit. Histrio namq̄ simul & certator, & simulator est: chorus autem minus imitatur.

H Sed cur solis obsonis datum hoc ē? An q̄ solæ pari intervallo distant à media: itaq̄ medietas similitudinem quandam sonorum efficit, vt sensus aurī ambas, & eandem, & extremas esse dīiudicare videatur.

16 Cur in diapente, & diatessa-ron cōsonantīs nunquā antiphonis cantatur? An q̄ non eadem cōsonandi ratio in ijs est, quæ in diapason cōcinentia: quippe cū in illa grauis eundē ad proportionē modum obtineat, quē acuta acuminis: itaq̄ sit, vt & eadē quasi & diuersa vox oriat̄. at vero in diapente, atq̄ diatessaron cōcinentīs non ita est: quāobrem sonus vocis oppositæ perpendi non potest, qm̄ idem non est.

17 Cur si quis ceteris oībus neruis concinnatis, medio vero inconcinno pulset instm̄, non solum cū ad medij sonum deuenierit, sed etiam ceteris modulandi partibus anget aures, modumq̄ incompositū dissipatūq̄ eliciet: sed si lichano, aut quē sonū aliū mouerit, tum discrimen dumtaxat apparebit, cū eum pulsarit, quē mouerit? An rōne hoc euenit optima, quandoquidem oīa egregia modulandi generā medio

*magis
tan maga-
dare, vel
forſan ma-
gadiffare.
pro maga-
did vti.
Quid maga-
dis, vide
apud Cæ-
lum.*

Cur sola diapason consonantia cantetur? hanc enim magadare, nec vllam aliā cōsueuerūt. An q̄ hęc sola ex fidib⁹ inter sese obsonis cōstat: atqui in obsonis etiā si alterā canis, identidē efficit. Voces enim ambarum vna quodāmodo illa continet. Ergo

A dio neruo sæpe vtuntur, oēsque
probi fidicines crebro ad mediū
veniunt, & si disceserint, mox
redeunt eodē, nec vllum aliū to-
ties repetunt. Ergo quēadmodū
adempnis ex oratione quibusdā
cōiunctionibus, vt 71 & 701, ora-
tio min⁹ græca relinquitur; alijs
vero quibusdā detractis, nihilo
infuauior accidit, eo q̄ alijs sæpe
in dicēdo vti necesse est, alijs mi-
nime; sic etiā medius veluti con-
iunctio est sonorum, maximeq̄
elegantiorum, quoniam eius so-
nus assumi sæpissime soleat.

21 Qua de causā, qui grauius can-
tant, si absonant, deprehendi fa-
cilius possunt, q̄ qui cantāt acu-
tius. nec vero secus in numeris
accidit, euidentiores enim, qui
peccāt in grauiori. Vtrū q̄ plus
tpis graue obtinet: plus autē ple-
nius ā sensu aurīū percipi pōt.
An q̄ in tempore ampliori agit,
hinc etiam plus sensus adhibet:
velox autē, & acutum facile suū
ob velocitatem laescit.

22 **C** Quam ob causam multi cum
cantant, melius numeros seruāt,
q̄ paucis: An q̄ multi meli⁹ vnū,
suūq̄ ducē aspiciūt, tardiusq̄
incipiunt: itaq̄ facilius assequi
idem possunt, quippe cū in ac-
celerando eueniat, vt plus erro-
ris committatur.

23 Cur nete duplo acutior ē hy-
pate? An primū, q̄ cū neruus
parte sui dimidia pulsatur, & to-
tus diapason cōcinētia exultat:
quod vel in fistulis æque perspi-
cere licet: vox enim, quæ p me-

diū foramen emergit, diapason **D**
resonat cū ea, quæ per totā fistu-
lam promitur. Quinetiā in cate-
ris duplo interuallo capi diapa-
son consonantiā nouimus, nā &
qui tibias perforant, ita dispo-
re solent: & qui fistulas apte con-
cinnāt, extrema tantū cera mar-
ginant foraminis principalis, ne-
ten vero ad dimidium implent.
Et in triquetris nerui, quorum
alter lōgitudine dupla, alter sub
dupla est, æque intēti diapason
cōsonantiā reddunt. Genus autē
cōcinendi, quod diapente nomi-
natur, sesquialtera cōstat, quod
vero diatessaron vocam⁹, inter-
uallo sesquitercio continetur.

Cur si quis neten pulsā ap-
prehenderit, hypate sola resona-
re videbitur? An q̄ tinnit⁹, qui
ex hac proficisci solet, sono illi⁹
maxime conciliat, & congruit,
vtpote qui consonus sit, ergo q̄
suo consimili cōcrescit, solus ap-
paret: ceteri vero incerti suā ob
exiguitatem occultantur.

Cur neruum mediū in cōcen-
tibus appellamus, cū inter octo **25**
nullū mediū sit? An q̄ olim con-
centus septē neruis constabant,
septem autē medium obtinent.

Cur in acutū magna ex parte **26**
vox aberrare consueuit? Vtrum
q̄ facilius acutū q̄ graue cātā.
An q̄ acutū graui deterius est:
peccare autem, non aliud est, q̄
rem agere deteriolem.

Cur inter oīa, quæ sensum pa-
tiuntur, solū id mores obtinet **27**
quod obuiā auribus esse potest:
Nam

Problematum

- G** Nam etſi quid ſine ſermone modulatur, mores tñ præ ſe ipſa modulatio fert, quos non color, non odor, non ſapor gerere pōt. An q̄ motū ſolum hoc obtinet, nō dico quem ſtrepitus reddit, (talis enī vel cæteris adeſt: quippe cum etiam color noſtrū mouere aſpectum poſſit) ſed eū intelligi volo, quem genus id ſtrepitus ſubſequentē ſentimus, hic enim ſimilitudinē gerit, tum in numeris, tum in ſonorū ordine
- H** acutorū & grauium non in miſtione, quod eſſe in cæteris ſenſibilibus non poteſt. Atqui motū eiufmodi ſibi actio vēdicat, quæ morū index proculdubio eſt.
- 28** Cur leges plerūq; cātilenę appellentur? An q̄ hoſes prius q̄ literas ſcirent, leges cantabant, ne eas obliuioni mandarent: quod etiā noſtra ætate Agathyrlis in morem eſt. Ergo primas quoq; poſteriorū cantilenarum eodē appellauerunt nomine, quo omnes ſuperiores vocabantur.
- 29** Cur numeri muſici, & modi qui voces ſunt, moribus ſimiles ſeſe exhibēt: ſapores vero, aut colores, aut odores nullā eiufmodi ſimilitudinē gerūt? An q̄ numeri muſici, & moduli moribus continent, quo modo etiā actiones. At omnis efficiētia moralis res eſt, moresq; condere poteſt: ſapores vero, aut colores hoc idem æque conficere non queunt.
- 30** Cur neq; ſubdorium, neque ſubphrygium genus in Tragœdijs choricū habeatur? An quoniam antiſtropho carent, vt pote quæ ſcenica ſint, imitationiq; accommodata.
- Cur Phrynicus, ceteriq; eius ætatis muſici, modulandi potius ſcientiā exercebant? An q̄ tum in Tragœdijs carminis vſus modulaminū longe amplior erat.
- Cur diapafon conſonantiā dīcimus nō rōne numeri diaocto, vt diateſſaron, vt diapente? An q̄ priſcis nō pluribus vtī neruis q̄ fuit in morē: deinde Terpan der tertia exempta, neten adiunxit, ac eius temporib; diapafon hæc appellatā eſt cōſonantia, nō diaocto, quippe quæ ſeptem, nō octo conſtaret.
- Quamobrem aptius de acuto in graue canitur, q̄ de graui in acutū? Vtrum q̄ ita ſit, vt à ſuo inchoetur principio. neruus. n. qui medius & dux eſt, acutiſſimus primi tetrachordi habet: illo autē modo non à principio, ſed à ſine exordiretur. An q̄ graue generoſius, ſonātiusq; ab acuto oriri poteſt.
- Cur bis diapente, aut bis diateſſaron conſonantia cōponi nō poteſt, bis autē diapafon poteſt? An q̄ non bis diapente, neq; bis diateſſaron inſtrui pōt, ſed diateſſaron, ac diapente proportionē apte in vnam diapafon continentiam copulantur.
- Cur diapafon cōſonantia omnium pulcherrima eſt? An q̄ integris terminis hui; proportionē continentur: cæterarum autē nō integris. Cum enim nete dupla

A pla ad hypatē sit, quocumq; in genere nere duo tenuerit, hypate vnum habebit & vbi hypate duo, nete quatuor resonabit, at ita deinceps. At vero eadē nete mediæ sesquialtera est. pportio nanq; sesquialtera, qua cōsonantia diapēte cōcludit, nō integris numeris posita est: maior enim minorē intra se cōtinet totū, & partē ei⁹ dimidiā: quāobrē non integri cū integris cōparantur, sed partes supsunt. Cōsonantia quoq; diatessaron proportionē

B sesquitercia cōtinet, quæ terminis cōstat, quorū maior minorē intra se totū cōtinet, & insup ter giā eius partē. An q; ex ambabus cōsistit perfectissima est. & qm modulādi mēsurā hęc tenet, merito oīum elegantissima constat.

36 Cur si neruus medius ex suo intētionis modo dimotus sit, ceteri quoq; oēs sonos incompósitos reddēt: sed si integre illo manente, aliquis ex ceteris sit dimotus, solus hic aberrabit, qui mō suo caruerit? An q; rō concinēdi neruis oībus apta intētionē cōtineretur, quæ nō nisi per habitudinem quandā ad mediū accōmodanda omnibus est, ordoq; rōne illius disponi singulis debet. ergo sublata cōtinendi, concinēdiq; causa, cōcentus æque custo diri præterea non potest. cū tñ neruo medio sibi constante vn⁹ ex ceteris aliquis discreparit, merito illius pars dūtaxat deest: ceteri nanq; oēs modum suæ concinentiæ seruant integrum,

Quare cū Vocis acumen effici mōto possit exiguo, grauitas autē non nisi magno proueniat: vt enim graue ob multitudinē graue est, ita acutū ob velocitatē acutū existit. Cur inquit, si ita est, maius negotiū canticū cecinisse acutum, q̄ graue sit: & quidē pauci reperiuntur, qui superna cantare valeant? Leges quoq; acutæ, & arduæ difficile idcirco cantant, quia intēte vehementius sunt: quanquā min⁹ negotiū sit mouisse qd̄ exiguū, q̄ quod multum est, itaq; vel in aere hoc idē accidere oporteret. An vocem ē natura mittere acutam, nō idē est, quod acutū cantare: sed mittunt quidē acutā vocem oīa, quæ natura sunt imbecilla, eo s. q; aeris parum, nō multum cire possunt: parū autem aeris velociter fertur. Vnde hecici, id est, qui cōsumpto corporis habitu emarcuerint, acutam proferūt vocē, at vero acutum, nisi viribus valeant, cantare nō possunt. Cuius certe indicium, q; velociter ferri solet, quod vehementer fert: ita bonarū virium index acutū est, cū superna cantare admodū difficile sit: grauiā aut locum tenent inferiorem.

Cur numeris, modulis, canticis deniq; oībus concinēdi generib⁹ oblectari oēs cōsueuerit? An q; motib⁹ naturalibus oblectari datū à natura omnib⁹ est. Indiciū, q; pueri adeo nuper p̄diti his ipsis moueri, oblectariq; possūt: modis tñ adiectiūq; canticorū

Problematum

Eliciorum ut delectemur, efficere
 assuescendi ratio potest. Sed enim
 numeri propterea mulcet, quia
 ratur, ordinatūq; computandi
 numerū habent, mouentq; nos
 pro sua æquabili serie ordinate.
 Motus enim familiarior naturæ
 est ordinatus, q̄ inordinat⁹: itaq;
 fm naturam hic magis esse pro-
 batur. Argumentū, q̄ cū ordi-
 nate & laboramus, & bibimus,
 & comedim⁹, naturā, viresq; no-
 stras & seruamus, & augemus.
 Contra, inordinate cū agim⁹,
 H deprauiamus naturā, atq; de suo
 statu dimouem⁹: morbos enim
 naturalis ordinis corporum esse
 motiones nullū dubiū est. Con-
 sonantia vero demulcere ideo po-
 test, q̄ mistio, siue seperatio con-
 trariorū est iunctiorū apte inter
 sese, portionēq; inuicē custodien-
 tiū. Portio igitur ordo est, quē
 modo natura suauē esse propo-
 suimus. Et temperatū quoq; oē
 suauius, q̄ immoderatū est: pre-
 sertim si cū sensibile sit, pariter
 vim habeat vtriusque extremi,
 I quēadmodū consonantia ex por-
 tionib⁹ temperat. Et proportio
 ipsa amborū extremorū poten-
 tiam æque in cōsonantia tenet.
 39 Cur suauius antiphonū æqui
 sono est? An q̄ obsonū quoq; cō-
 sonū diapason est, quippe cū
 ex adulescentibus, virisq; consi-
 stat, qui ita distāt inter se tonis,
 ut neta, & hypate. At omnis cō-
 sonantia sono simplici suauior ē.
 cur autē ita, dictum iam est. atq;
 omniū suauissime diapason per

sonat: exsonū autē illud simplici
 contineri sono conspectum est.

Cur sola in diapason cōsonan-
 tia magadari solitū est? An quia
 ut pedes carminū portionē, aut
 paris ad par, aut dupli ad subdu-
 plum, aut aliquā aliā inter se ob-
 tinent: ita soni, quibus cōsonan-
 tia cōtinetur, motus portionem
 inter se aliquā seruant, & rōnē
 clausulæ, cæterarū igitur cōso-
 nantiarum alterius termini im-
 perfecti sunt, cū finiant ad par-
 tem; quāobrem fieri non potest,
 ut pari sint facultate. Cumq; di-
 spares sint, discrimen aurib⁹ ac-
 cidit, quō in choreis, cū ad fi-
 nem deuentū est, dīa ex amplio
 re voce aliquorū exultat. Adde
 q̄ hypate accidit, ut exitū soni
 circuitalis habet cū neta: vltim⁹
 enim à neta ictus aeris factus hy-
 pate est; q̄ cū finiant in idem,
 quāuis nō idem fecerint, euenit
 ut opus absolui vnū cōmuneq;
 possit, non secus ac illis accidit,
 qui sub postremā cantilenā pul-
 sent. Nam etsi cætera operis non
 adhibita tibia peregerunt, tamē
 quod in idē desierint, eo ipso fi-
 ne magis delectant, q̄ discrimi-
 ne angunt, quo ante finē discre-
 parint. Cū igitur in diapason cō-
 sonantia ex diuersis, quod cōe
 exulter, suauissimū sit, magada-
 re autē ex contrarijs vocibus cō-
 sistat, hinc magadare consonan-
 tia diapason consueuerunt.

Cur suauius cantū audimus,
 quē scimus, q̄ quē ignoramus?
 Vtrum quā cū cantilenā agno-
 scimus,

A scimus, melius pater; qui veluti calcē, quod spectat, assequitur. hoc autē contemplationem facit suauiorē. An incidit, vt auditor vnā cū eo afficiat, qui notā illā exprimit cantilenā, quippe qui aliqd succinat, sociūq; sese praebeat cantāni. Solet autē quisq; hilari, securoq; aio cantare, nisi aliqua coact⁹ necessitate id faciat.

42 Cur nō bis diapente, aut bis diatessaron reddi cōsonantia potest, vt bis diapason coaptari solet? An q; diapēte cōsonantia po-

B sita in pportione sesquialtera ē, diatessaron vero in sesquitercia. Quod si tres sesquialteri, aut sesquitercij numeri ordine disponantē, extremi nullā inuicem portionē habebūt. neq; enim super particulares, neq; multiplices ē poterūt. At diapason cōtinētia, qm̄ duplari proportionē consistit, hac geminata quadruplam inuicē proportionē extremi tenebunt. itaq; cū cōsonantia sonorū inuicē proportionē obtinentiū sit, proportionēq; inuicē soni habeant, quibus diapason interuallū cōtinetur: penitus vero careant, q; diatessaron, aut diapēte habitudine copulantur: idcirco soni bis diapason esse cōsoni possunt, ceteri nō possunt, ob eam, quā reddidimus cām.

C Cur si quis neten cū pulsauerit, apprehēdat, sola hypate subsonare videat? An q; nete cū desinit, elanguescitq; in hypatem trālit. Indiciū, q; post hypatem pti nus neten canere aptissime li-

cet: etenim quasi neten prae se ip-
sa ferat, similitudo ex ea petitur.

Cū autē echo quoq; ipsa cātus quidā esse probe, (est enim vocis nete iam desinētis tactio) tin-
nitusq; ipse sono respōdeat hy-
pate, merito ob suā affinitatem nete mouere hypatem posse vī.
Nete enim, vbi se moueat apprehensa, certo nouimus. at hypatē cū videamus in apprehēsam, & tñ eius sonum percipiamus, ipsam sonare credimus: quod in multis accidere solet, in quibus scilicet neq; sensu, neq; cogitatione perpendere veritatem possumus. Ad hāc, si nete ictu intente accadat, vt iugū moueatur, nihil sanē mirū fuerit: eius autē motu neruos oēs commoueri, sonūq; reddere aliquem probabile est. Sonus igitur nete alienus ab ceteris est, & cū desinit, & cū incipit: cum hypate vero cū desinit, idē existit. Quod si ei⁹ propriae motioni adiūctus ipse tot⁹ esse illius videat, absurdū haud quicquā haberi debet. Amplior autem, q; sonus reliquorum neruorum promiscuus hic exultat: qm̄ illi quidem a nete quasi impulsī, submisce vel lente, & leuiter ac molliter sonant: nete autē ipsa fidium omnium vehemētissima sua tota potentia sonum reddit. itaq; secundaria eiusdem actio merito superior esse, q; ceterarum potest, praesertim cū leuissimo motu ipsa moueatur.

44 Cur suauius cātilenā audim⁹, cū ad tibiā, q; cū ad lyrā cantat?

Extra ord. Arist. H An

Problematum

- G** An oē suauē, quod mistū cum suauiori est, suauius reddīt: atq; tibia, q̄ lyra suauior ē: ergo cantilena quocq; mista cum tibia, q̄ lyra suauior sit, qm̄ quod mistū est, non misto est suauius, modo quis sensum amborū percipiat. Vinū enim aceto mulso suauius est, qm̄ quæ natura permiscet, longe amplius temperantur, q̄ quæ à nobis miscentur. vinum quippe ex acido, ac dulci sapore mistū est. Probari hoc idem potest vel malis punicis, quæ vino lenta appellamus. Ergo cantilena, & tibia misceri sibi met admodū suā ob similitudinem posunt: spiritu nāq; vtraq; cōficiē. Sonus autē lyra, qm̄ non spiritu fit, aut minus sensibili, q̄ tibarum, min⁹ voci immiscere se potest: q̄ cū ad sensum discriminē pariant, nō immerito minus de mulcent, quō dictum de saporibus est. Adde q̄ tibia sonitu, cognationeq; sua errores multos cantilenæ occultat. Sonus lyra cū tenuis, vociq; cōmisceri minus idoneus sit, ipse per se se patens, suūq; genus syncerū custodiens, omnes cantilenæ errores posita quasi regula patefacit. Cum vero multa perperam in cantando agantur, quod promiscuum ex erratis, recteq; actis provenit, deterius eē necesse est.
- 45** **H** Cur neruum mediū inter septē vocamus, cū inter octo nullum mediū sit? An q̄ olim concent⁹ neruis septē cōstabat, quorum mediū est, Eorū item, quæ inter extrema continent, solum mediū principiū quoddam est: quod enim in medio sitū est eorum, q̄ in aliquo intervallo ad vtrunq; vergunt, extremū hoc principiū, & mediū est. Cū autē extrema cōcentus nete, & hypate sint, hisq; interiaceant reliqui soni, quorū medius noīat⁹, solus principiū alterius tetrachordi est, iure medij nomē habuerat. principiū enim idē esse dūtaxat patuit, quod mediū est eorū, q̄ inter aliqua claudunt extrema. **L**
- Cur melius multi cū cantant, seruare numeros possint, q̄ pauci? An q̄ multi magis vnū, ducemq; respiciunt, tardiusq; incipiunt: itaq; facilius assequi idē possunt: plus enim erroris solet committi in celeritate. Accidit autē, vt suo duci multi, q̄ pauci sint attentiores. Segregans vero se, nemo eorū exuperata multitudinem clārere potuerit, quamquam inter paucos facilius proculdubio poterit. quamobrem inter se ipsi per se potius, q̄ cū principe certant. **M**
- Cur vox in partē acutā cantus magna ex parte degenerat? An q̄ acutum facilius, q̄ graue cantatur. acutū igitur crebrius cantant: dumq; id faciunt, errorem crebrius committunt. **46**
- Cur veteres cū neruis septem cōcentus disponderent, hypaten, nō neten reliquerūt? An nō hypaten, sed eā, quæ paramese nostra tēpestare vocatur, toniq; interuallū reliquerūt. vltima vero densi

A denſi in acutum pro media uſi ſunt, quāobrem mediam quoq; eā appellarunt. An q; ſuperioris tetrachordi finis principiū erat inferioris, & medium tono proportionē extremorū tenebat.

A9 Cur Tragædiarū choris neq; ſubdorio, neq; ſubphrygio cantandi genere uti mos eſt? An q; modulū præſtare concentus hi nequeunt, quo certe choris magnopere opus ē. Mores uero ſubphrygiū obtinet uſui rerū deputatos. quā ob rem in Geryone

B excuſus, & arma eo ipſo cōcentu agunt. Subdorium uero magnificum conſtans, grauēq; eſt: quocirca omniū maxime cōcentuum citharę accommodandū. Sed hæc ambo, ut choris minime cōgruunt, ſic ſcenis eē familiariora probant: etenim ſcena heroum facta, dictaq; ſimulat. Veterū aut ſolos duces fuiſſe heros conſtat: populi hoſes ſunt, quib; chori cōſiſtunt. Quapropter choro cōpetunt mores, moduliq; trāquilli, & ſlebiles: hæc

C enim humana potius ſunt, quæ minus cæteri cōcentus præſtare queunt: minimeq; ipſe ſubphrygius: hic enim animos lymphatis ſiſtes reddit, cogitq; debacchari. At uero mixolydius nimirū illa præſtare pōteſtatq; eo ipſo affici poſſum. Sunt aut patibiliores, q; inualidiores: quāobrem id gen; choro tribuim. ſubdorio uero, atq; ſubphrygio agimus, quod choro nō cōuenit. Eſt enim chorus cliens quidā, curatorq; ocio-

ſus: quippe q; beneuolentiā dū taxat his exhibeat, quib; adeſt.

D Cur ſono grauiori mollior modulatio cōtineat? An q; modul; ſua qdē natura mollis ē, & quietus, ſed admiſti nūeri rōne aſperior reddit, & mouētiſ. Cū igit grauiſon; mollis, quietuſq; ſit, acut; cōtra mouēs, & irritans, prorsus eorū quoq;, q; eundem modulū habent, mollior eſſe debet, qui grauior eodem modulo cōiunct. Modulū nanq; mollem eſſe eorum dictum iam eſt. **E**

E Cur pariū, ſimiliūq; doliolum, ſi alterū inane, alterū dimidiatum ſit, echo diapason cōſonantia reſultabit? An q; echo dupla dimidiati ad inanis exiſtit. Quid enim in iſtis potius, q; in ſiſtulis res euariet? motū nanq; eundē acutiore putamus, quem velociore. Ampliori uero aer tardi; occurrit, ut duplis duplo, & ceteris ad proportionē. Vtris quoq; duplus diapason ad ſubduplum conſonat.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO VIGESIMA:

Eorum, quæ ad ſtirpium genus, & oleracea pertinent: cuius quæſtiones. 36.

Vt aquam ſalfam apiū recipit, porrū recuſat? An q; alterius radix imbecilla, alteri; ualida ē. impanbilis aut, qd; validius.

H. ij. Cur

Problematum

- 2 Cur in prouerbio est, Mentā
G belli tpe neq; edito, neq; serito?
 An quia menta refrigerare cor-
 pora potest, vt corruptione con-
 stat feminis genitalis: id autem
 ipsum aduersum omnino est ad
 fortitudinem, atq; animositatē,
 quamuis genere sit idem.
- 3 Cur aliqua fructu vacent, cū
 florem habeant, vt cucumer, cu-
 curbata, malus punica? An his
 fructus nō deest, sed ipsa pro fru-
 ctibus habentur, quibus flos in-
 sidet. fructus enim idest, quod
H florem gerit. cucumeri autē flo-
 rem inhærere perspicuum est.
- 4 Cur eorum, quę terra gignit,
 alia cocta, alia cruda sunt cibo
 idonea? An qbus succus esculen-
 tus nō protinus est, q̃s decoctis
 dulcior reddit à calore: quibus
 aut sapor vel protinus grat⁹ cō-
 sistit, hæc etiā cruda esitantur.
- 5 Cur alia elixa, alia assa meli⁹
 edi possint? An q̃ humidiora
 non catenus humectari, sicciora
 nō amplius exiccari oportet: eli-
 xa autē humidiora, mollioraq;
I omnia redduntur: quæ vero mi-
 nus humida sunt, hæc igne con-
 secta sicciora prorsus euadunt.
- 6 Cur alia esculenta, alia inescu-
 lenta experiamur? An causæ suc-
 cus est, quod enī & ignis expers
 succū cōtinet immitem, & igne
 confectū nihilo min⁹ redditur,
 hoc cibo ineptum penitus est: q̃
 aut succo esculento quidem, sed
 vehemētiusculo cōstat, hoc pro
 condimento recipimus. quod
 enim exiguo corpore vim ma-
 gnā obtinet, id naturā cōdire pō
 test ampliorum esculentorum.
- Quā ob causam stirpium alię
 ad semen vsq; viuere tantūmo-
 do possint, deinde cū semē tu-
 lerūt, exarescāt, vt genus herbe,
 & quæ olera nominamus: alia
 nō, sed sæpius fructificare solita
 sint. Ipsarū etiam viuētium ad
 semen vsq; ferendum cū magna
 pars annua sit, genus ap̃i, quod
 ab equo hippofelinū appellatū
 est, quasi equapiū dixeris, anno
 postero fructū affert, cumq; attu-
 lit, exarescit: cur ita? An oīa cate
L nus vigent etate, quatenus semi-
 ne quoq; valeant: nam & homi-
 nes ad annū trigessimū vsq; pro-
 ficiunt, aut copia, aut crassitudi-
 ne. Vbi aut semen ferre non am-
 plius possunt, modo stirpiū ob-
 arescūt, atq; senescunt: quanquā
 alia ocyus, alia serius occidunt,
 idq; portione. Sed quā ob cām
 alijs longū vitæ spatiū, alijs bre-
 ue datum est, porrō alterius in-
 terest disputatiōis declarare, sed
 cū omnibus finis, ac termin⁹
 sit perfectio feminis, quibus vi-
 ta breui tpe continetur, hæc se-
 mel, aut certe nō sæpe: quæ autē
 esse longæua natura voluit, hæc
 sæpe fructificare necesse est. Quā
 ob rē quæ imbecillima sunt, fer-
 re nō plus valeant, q̃ semel, tum
 exarescāt necesse est: ac eorū ip-
 sorum alia anno primo simul &
 semen reddere, & vitam exple-
 re naturæ rō sancit: alia postero,
 vt equapiū. Quæ vero præuali-
 da surgunt, hæc annis plursculis
 post

A post fructificare incipiūt, diutꝫ vitam agere possunt, fructifica-
re sꝫpius, vt arbores.

B Cur si quis apū radice tenus
circūfodiat, partiꝫ imꝫ panicū
vndiꝫ ingerat, deinde terrā ac-
cumulet, itaqꝫ irriget, radices
mira magnitudine adolēcent.
An qꝫ natura panici fungosa, &
caᝫa pabulū attrahit, cōceptūꝫ
nō sursum transmitti patiꝫ. Sed
iter radicē cōtentū calore sibi in
dito cōcoquit, vt radicis amplif
simū seg inēremētū necesse sit.

9 Cur si quis cucumeres, aut cu-
curbitas protinus paruulas con-
diderit in terrā, maiores multo
efficiet. A qꝫ spūs, & Sol exicca-
do incrementū impediunt, mo-
lemꝫ tum minorē, tum crispio-
rem reddunt: quēadmodum &
arbores, quæ loca vento, Soliꝫ
exposita tenent, quæꝫ in cauis
manēt, & riguis: alterꝫ enim ma-
gnæ, fungosæꝫ fiunt, alteræ par-
uæ, & spissæ. Ast vero iter terrā
occulta, qm̄ cōtra afficiantur, cō-
tra euadāt, necesse est.

C Quinetiā
qꝫ vasis includimus, vt cucume-
res in ferulis cauis, aut tegulis, et
mala punica, aut quæuis mala i
ollis, ampla reddunt, et fungosa.
cōtra quæ detecta sunt, parua so-
lidatꝫ augescūt nullo ambiente
operculo, qđ alimonīā faciat lar-
giore. id. n. obiectū facit, ne pa-
bulū, aut euanescat, aut arefcat.

10 Cur plantarū acrium semina
acriora sunt, qꝫ radices, & folia.
An qꝫ semina oīa oriuntur, inꝫ
cēteras oēs ptes ex eo veluti fon-

te quodā (vt quidā alunt) sapo-
res, & odores deriuari necesse ē:
nam ēt odores omnīū vnā cum
seminibus esse suauēs incipiūt.
Quod si acritudo cēteris ex se-
mine proficisci solita est, semen
ipsum maxime eē tale rō exigit.

Cur tenues radiculæ acriores **11**
sunt? An qꝫ ampliores illæ spa-
tio tēporis longiori plenius con-
coctæ mitescunt.

Cur capparisis locis prouenire **12**
cultis haud facile potest? multi
nanqꝫ tentarūt & radice transla-
ta, & semine sparso, cū apud nō
nullos cōmodior capparisis sit, qꝫ
rosa: sed tñ efficere nihil potue-
runt. Quid ergo causæ sit, vt cul-
tis nesciat hospitari, inculta &
auiā psequat, & maxime sepul-
chris adhæreat? Igitor de hoc, cē-
terisꝫ generis eiūsdē accepisse
illud oportet, qꝫ non oīa eadē ex
materia cōsistere solēt, aut auge-
ri: sed sunt qꝫ ex aliorū corruptio-
ne, & principio cōsistāt, & post
augeantur, vt pedunculi, & pili
corrupto alimēto, aut qua labe
alia corpis prodeūt. Ergo vt in
corpe nōnulla excremento pro-
ueniunt alimēti, quod certe cru-
ditas est, & vbi naturæ vires su-
perare nō queūt, abscedunt qđē
in vesicā, & aluum, quæ i prom-
ptu maxime sunt: aliqua vero
aīal producunt, itaqꝫ in senectū-
te, & morbis, hæc augent: sic in
terra alia cōcocto alimēto & cō-
sistunt, & augent, alia excremen-
tis, aduersaqꝫ cōcretiōe oriunt.
Culturæ aut officij est, vt conco-

H iij quat,

Problematum

Guat, reddatq; efficax alimentū;
quo genus mite, vrbaniūq; fru
ctū cōsistit. Quæ igitur mitiga
tione, informationeq; huiusce
modi creant, hæc vrbani voca
bulo significamus, eo q̄ solertia
hoīs educata q̄li, eruditaq; me
11 hiora euadant. Quæ autē cura ad
hibita mīscere nequeunt, aut
et aduerso habitu loci sui gene
ris, p̄deunt, hæc syluestria sunt,
12 & rustica, cultisq; viuere nōlūt.
Cultus enim dum ea meliorib⁹
instituire moribus cōtendit, de
H prauat, atq; puerit: q̄ppe cū â
sua natura desciscere nequeât, q̄
orta sunt ex corruptione: quo in
gñe capparīs quoq; p̄fecto est.

13 Cur si quis radicularum folia
tpe hyberno, cū maxime vigēt,
absciderit, & terrā pedibus cō
planarit, cōculcaritq; vt imbrē
nullū admittere possit, radiculæ
ipsæ p̄stātē amplitudine mira
increſcent? An propterea, q̄a ne
corrūpantur, causa conculcandi
soliditas est, quæ humorē putre
I facere prohibet: alimentū vero,
qđ aliter ad germē sursum trans
mitteret, radix sibi ipsa totū di
spensat: itaq; vel amplior fiat ne
cesse est, vel suo de latere radices
alias mittat geminās modo ce
parū, has enim multiplices effi
ci nouimus, si quis annuas non
euellat, sed tpe hyberno relin
quat. At cū vim istā procrean
di, ut lateri ceparū natura dedit,
sic radicularum negarit, necesse
p̄fecto est ipsas illas crascesce
re nimiam ob copiam alimenti,

Cur si quis cucurbitas, aut cu 14
cumeres apud puteum sitos in K
ipsum dimiserit puteū tempesti
uos, beneq; operuerit, virides p
annum totū seruabit? An q̄ va
por aquæ refrigerās efficit ne as
siccantur, seruataq; virides, & ve
getiores: & obturatio illa, & spi
ritus satis alere possunt, quæ iā
in plenū creuerunt: permanēdi
vero facultas propterea dat, q̄
relictis radicibus suppetit alimē
tum. Nā si quis, cūm fructifica
runt, detractis sarmentis, præci
saq; planta terrā aggerarit, con
L culcaritq; circum radices, cucu
meres faciet præcoques, vtpote
cū radix valeat cōseruari. haud
enim cucumer annuam sortitur
naturā, sed viuere vltius pōt.
Ferent autē isti fructū maturius,
q̄ qui semine prodierunt: qm̄ ra
dix bona pars, s. operis præcon
dita iam naturæ habetur, quod
illis seminatis prius cōfici neces
se est. Terræ autē aggregatio, &
constipatio teporē inducit, quo
radix, & seruari, & germen mit
tere celerius queat. Vnde etiā fit,
vt si quis per hyemē cucumeris
femen in quāllis situm aqua irri
get tepida, & mō soli exponat,
modo collocet apud ignē, præco
ques admodum cucumeres faci
at, si tpe cōgruo ad ipsum cū
quāllis in terram demittet.

Cur non meridie, sed mane,
noctūuē irrigare cōsueuerunt? 15
Vtrum ne Solis feruor humorē
absumat. An q̄ si aqua calā sit,
necabit quæ irrigantur,

Cur

14
in
quali, seu
calathulis

15 - Cur omne odoratū genus, tā
 A seminū, q̄ stirpium, mouere vri
 nam potest? An quia calidū est,
 cōcoctūq; facile: cuius sanē gene
 ris sunt, quæ vrinā ciere valent.
 calor nāq; interior cito extenuat,
 nec aliqua corpulentia odor cō
 tinetur. Nam & ea, quæ minime
 odorata sunt, vt allia, caloris sui
 rōne vim mouendi vrinam ha
 bent, vel potius colliquandi. Se
 minum autē genus oē odoratū,
 calidum esse proculdubio noui
 mus: odoris enim natura calore
 aliquo oīno creat. At vero quæ
 male olēt, haud quaquam apta
 concoctioni sunt. Esse autē nō ca
 lida solum, sed etiam cōcoctu fa
 cilia debent, quæ sint prouoca
 tura vrinā, vt scilicet vnā descē
 dendo humores extenuent.

17 Cur ocyus olus exaulescat,
 qđ semine vetustiori, vt trimo,
 aut bimo prodierit, q̄ quod no
 uor? An q̄ sicut in animantiū ge
 nere semen id celerius affert, qđ
 viget, ita ēt seminum, quæ vetu
 sta admodū sunt, vim suā omnē
 C exhalari: quæ recentissima, im
 becilliora propterea sunt, q̄ ex
 crementum adhuc procreationi
 minime cōueniens continent: q̄
 media tpe, hæc humore inutili
 oī exacto, validissima esse pro
 bantur. celerius igit semē pro
 fundunt, id autē ipsum non nisi
 excaulescere est, quippe cūm se
 men ex caule proueniat.

18 Quā ob causam ruta insita in
 ficum, pulcherrima, plurimaq;
 proueniat, inseri v̄ro inter cor

ticem, limoq; obducto fouetur. D
 An q̄ rutæ radix fomentū repo
 remq; desyderat: itaque cinere
 quoq; circūdata iuuat: ficus autē
 calida est, quod eius succus om
 niū acerrimus docet, & fumus;
 quē multū emittit: habet igitur
 calorē, atq; humorē talē, qualē
 ēt cinis. Quāobrē si ille iuuare
 possit, ficus porro copiā, ac vigo
 rem eo magis præstabit, quo hu
 mor cineris quidē nō perpetue
 affluit: sici vero irrequiere con
 fluuiū manat, vt pote cū arboris
 succus cōsumi ex toto nō possit. E

Cur stirpiū nōnullę caulem 19
 sp̄ edāt inanē? An illis, quarū na
 tura imbecillior ē, has rerū, ina
 nēq; emittere caulē necesse est.

Cur in terra Attica fructus q̄ 20
 teri dulcissimi sunt, thymū v̄
 ro acerrimus est, cūm id ēt ip
 sum fructus quidē existat? An q̄
 ager ille tenuis, siccusq; est: quā
 ob rem non multū humoris cō
 tinent, quæ in eo nascunt. Ergo
 quæ dulcia sua cōstant natura,
 hæc ob humoris cōtenti medio
 critatē, vbi Sol partē cōsumpsit
 maximam, facile reliqua conco
 quunt: etenim multū concoqui
 negociū magnum est, mediocre
 expeditius cōfici pōt. Vnde fit,
 vt fructus, qui lege suæ naturæ
 dulces creant, dulciores euadāt:
 qui sicci ē natura, minimeq; dul
 ces proueniunt, suā ob inopiam
 tū humoris retinēt, quantū suo
 cōueniat generi, quod dulce ne
 quaquā est. Sol autē quantū dul
 cissimū sit, & leuissimū eximit.
 H. iij itaq;

Problematum

G itaq; acerrimi relinquuntur, qui humore superuacuo carent, quē fructus ceteri obtinent.

21 Cur pulegiū, & liriū, & cepe suspensa florent solstitij tpe? An inest crudū in his alimentum, quod vt hyeme concoqui ex frigore nequit, sic solstitio ex calore cōcoquens auget. Vtrū quia influxu carēt assiduo, breui marcescunt, etenim quæ nullū alēdi initii, nullum influxū assidū habent, intereunt, exiccanturq;.

H Qua de causa, accidit apud Scythas, vt frumentum diu in terra maneat, pp copiam niuis: & vbi emerferit, celeriter crescat.

22 Cur cepe vnū tā acriter mordere oculos potest? vnde nomē quoq; à Græcis crommyon impositū putant, perinde quasi pillam cōprimi cogeret. Origanus vero nihil huiuscemodi facit, nec aliud quippiā ex ceteris, quanquā acre: neq; enim nasturtiū, quod mordacius est, oblatū oculis efficit eque vt lachrymæ profluunt: at cepe & cū oculis admouet, & cū comedit, lachrymas mouet. An q; acriū gen^o di scrimine euariat numerofo, quo sua cuiq; vis consistit, rataq; habet. Nasturtiū ergo, quia calidi⁹ ē, resiccare quod colliquauerit, amplius potest: nā extrudere lachrymā cū editur, pōt: ad motū tñ ad oculos, nihil ppter ea mouet, quia nullū mittit vaporem: est enī id & siccius, & calidius. Origanus, ceteraq; id genus calida sunt leniter, & sicca: quod la-

chrymas aut moueat, mordax id eē debet, & humidū, & lentū. Quas ob res, oleū quoq; lachrymā excutit, quāuis leniter mordet: subiens enim, irreptasq; suā ob lentitiā, atq; tenuitatē dolorē mouet, ac proinde humorē tabificat. At cepe vim eiusmodi sanē habet, vt quod & humore & vapore sit calō, tenui, & lēto: itaq; oculis ad motū, eo q; vapor eius modi est, humorq; tenuis com meat, lachrymas mouet: cumq; edit, itidē transmissa respiratiōe facere pōt. Alliū calidū quidem est, & acre, & humoris aliqd cōtinens: sed lentū non est: itaq; lachrymā mouere non potest.

23 Quā ob causam myrta collisā in manu dulciora sentim⁹, q̄ integrā? An quemadmodum racemorum acini vindemiati dulciores sunt, q̄ non vindemiati, etenim musto, quod natura suaue est, excerpti acini quasi condiant: quippe qui vel extrinsecus mustū resudent: at qui in racemo cohærent, vtq; incōditio res cōstant. Ergo myrta quoq; natura dulcia, intusq; suam dulcedinē acinorū in modum vuae continentia, vbi manu cōpressā cōflicataq; sunt, diffusa intestina dulcedine, parte quoq; exteriore inopplentur: itaq; dulciora non immerito sentiuntur.

24 Cur myrta enucleatiora sunt, q̄ minora, & palmule nucleo penē vacant, quæ minutē adoleuerunt, & vuarū acini, q; passim cōstiterūt, exigui vinacea uel nulla cōtinēt,

A continent, vel pauciora, minoraq; An quia min⁹ pfecta sunt, quæ minora, idcirco semen continent indiscretum, cui perinde, vt finis nucleus deputatus est. quam ob rem & minora sunt, vtpote furculi quidē agnati exteriores, partusq; imperfecti, & minus dulcia, q̃ quæ iustum continent nucleum: sunt enim min⁹ concocta. Concoctio autem nō nisi perfectio est.

25 Quam ob causam fructuum aliq̃ partem radici proximā habent amariorem, vt cucumeres, aliq̃ postremam superiorem, vt glandes? An q̃ alijs pars ista radici proxima crudo vescitur alimento, qm̃ escæ confluuium p radicem frequētat: alijs quia sicci ē natura sunt, postrema pars succo dulci, concoctoq; inde absumpto iam plenius siccat, amarescitq; modo salis. Redditur. n. vnumquodq; amarū, cū ampli⁹ exiccatur: vt oliuæ, vt glādes in ueteratæ efficiuntur amaræ.

Cur aliqua germinare nō terra cōtenta, sed abscissa, aut euulsa, vel recondita possint, vt caules liliorum, vt allia, vt ceper? An q̃ omnes alimentum intra se cōtinent, nec certo, definitoq; loco omnes oriuntur. Crescere autē vnumquodq; potest, non eo q̃ in se continet alimentum, sed q̃ decoctum iam, & digestū illud pabulum est. Continent igitur vel antehac alimentum, sed augeri tum duntaxat incipiūt, cū tempus ad id adest, cuius opera

res illa effici potest: velut ēt oua crocodilorum tempus tute operiri sibi commodum nouimus: incrementum tñ continuari nō licet, quoniam aliud non suppetat alimentum.

27 Cur allia, & cepæ, quo sicciora serantur, eo meliora possint euadere: cætera autem deteriora? An q̃ omnia istiusmodi maxime plena humoris conficiuntur: itaq; terræ commissa sicciora temperamēto commodo germinare incipient. Adde q̃ min⁹ putrent, cum sicciora seruntur.

28 Cur allia, & cepæ solæ ex plātis recōditæ germinare possint? An q̃ humore, alimentoq; sunt refertæ. Copia igitur alimenti est, quæ germen efficere queat. idq; constat argumento tñ squillarum, tum etiam bulborū, qui idem facere possunt. Crescere autem quodque solet, cū tempus venerit.

29 Quam ob causam quæ aqua frigida irrigamus, dulciora, q̃ quæ tepida, euadant? An q̃ sic interclusum calidum salius est, vt calidius, quod salius: dulce autem ita contrarium, vt frigidum est, & alimento oleribus humor est, vnde saporum genera oriuntur.

30 Cur allia cum excaulescunt, plenius q̃ recens edita olēt? An q̃ recentia humoris multum ad huc extranei continent, quo fit, vt vim suam integram habere nequeant. cum autē decocta iā sunt, secreto humore illo inutili,

tum

Problematum

Grum suum odorem sincere adipiscuntur, qui sacer est. Quin etiam ceteri nuper editi fructus dilutiores sunt, & cepas recetio res ob eam causam minus acres sentimus.

31 Cur fructus myrtorum non conditarum magis quam folia defluant conditarum autem referuatarumque alga, ut sit, folia defluant, fructus adhæreant? An ita evenit non conditis: quoniam natura sancitum est, ut fructus peracta decoctione flaccescant, ac decidunt, quæ quidem decoctio repositis agi non potest, sed eatenus tamen efficit, ut algæ vapor, phibeat, ne humor fructus immutetur: folia contra cum siccant, decidunt. Algæ autem, ut salia exiccandi vim habent. Ergo non idem folijs accidit arbori adhærentibus, & conditis, modo quo dictum est.

32 Quare ob causam cucumeres, cognomento pepones, optimi palustribus planis, id est humidis fieri soleant, ut apud Orchometum, & in Ægypto: aquarum etenim vberem terram esse Ægyptum putamus. Cur ergo cucumeres, qui humidi sunt, & ob id hortenses, ac rigui minime laudati, locis palustribus, quæ madida sunt, egregie fiant? Vtrum quod ob terræ duriciam altius coguntur descendere: solū namque limosum, ac planum maxime indurescit, qui autem altius innititur, meliores evadunt. An quod terram siccam esse oportet, quoniam cucumeres natura humidi sunt: ita, n. seque

tur, ut per retractum in medium veniant. Palustris vero si plana atque sit, alimētum nec exiguum præbet propter soli altitudinem, locumque ipsum: neque nimium, quoniam solum relicari necesse est.

Quam ob causam ruta, & non nulla pigmenta odora sudorum faciant sceditatem? An quorum in odore gravitas est atque acritudo, ea cum excrementi tibus mista humoribus depravare odores possunt.

Quare de causa rutam fascinationis remedium esse aiunt? An propterea, quia tum effascinari se credunt, cum aut voraciter edunt, aut incommoditatum aliquarum tenent suspicionem, aut cibum habent suspectum quem capiunt. itaque cum de mensa eadem qui priusate sibi assumunt, participem intuentem quæpiam faciunt, affanturque cum impertiunt, ne se fascino: ergo cibum cum perturbatione sumunt, nec quid bibent, aut edent sine turbatione & flatu, qui vna hauriatur, & ingeratur. Quam ob rem flatu ipso vel cum extrudendus effertur, cibis quoque vna elatus efficitur: vel cum interclusus per humorem tenetur, tormina moventur, & cruciatus. Igitur ruta præsitata, vi sua & potestate calesfactoria, vas quod recipit cibos, elaxat, & reliquum corpus ita afficit: ex quo fit, ut flatu ille interclusus transmitti, atque secedere possit.

Quare causa sit, ut origanum si musto injecta vinum dulce efficiat?

ciat^r duas. n. in amphoram inie-
cisse heminas satis est. An q^d tol-
lit quantū in multo est aquabū-
dum, & seculentū, sua siccitate
in seipsa recipiens, quibus s. sapo-
rem confici austerū censem⁹: ar-
gumento, q^d vina, si quid aquæ
habeant sibi illibatū, min⁹ mol-
lia redduntur: atq^{ue} & si diutius
stare i sece sinant^r, idem fiet: &
cum vinū dulce molimur, vuas
multum temporis Soli expohi-
mus, vt Sol quantum sit dilutū
auferat, & reliquum decoquat.
hoc autem idem facere vel ori-
ganus potest, quippe quæ sit &
sicca, & calida.

36 Cur nigræ myrti fronde sunt
frequentiore, q^{uam} albæ? An q^d ni-
græ generis sunt syluestrioris:
cui⁹ indicium, q^d locis rusticis istę
proueniunt, minimeq^{ue} ex cultu
mutant^r: humida autem oīa frō-
de crebriore conduntur. Quod
enim minus suos fructus deco-
quere possunt, idcirco ad frondē
alimentum se vertit.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO VIGESIMA PRIMA.

*Eorum, quæ ad farinam, & massam, ca-
teraq^{ue} id genus pertinent:
cuius questiones. 26.*

Vt ptisana, & farina
triticea oleo instillato
reddi possint candi-
diora, cū rufum oleū
sit: An q^d spumare solet, dū cum

humore miscetur, quod non ni-
si albescere est. Mistio vero versa-
tu agitatq^{ue} fit, & cum corpulē-
tis humor committi melius po-
test: quod sanē in rīs accidit, quę
aqua decoquit, atque ita candi-
diora efficiuntur.

Cur cibus triticeus maxime 2
corporibus nostris competen-
tior, atq^{ue} vascientior est, q^{uam} ordea-
ceus? An q^d hic mediocrem hēt
lentitiam, quam cibus habeat,
oportet: quippe qui adhærere,
conglutinariq^{ue} corpori debeat,
quæ res non nisi sēiore effici po-
test, Ordeum vero rigidius est:
itaq^{ue} massa eius longe p^{er}trit^r va-
lidius alit, q^{uam} parum attractata.

Cur farinæ triticeæ primum
ordeaceæ vltimū * cādidi⁹ est? ^{Incidiū.}
An alterum vt durius circūfrā-
gitur, idq^{ue} agi⁹, cum plurimum
temporis molit^r: alterum vt mol-
lius atq^{ue} tenuius quamprimum
exprimitur. candidius autem in
vtriscq^{ue}, quod interius est.

Cur panes frigidi albiore⁹ cer-
nunt, q^{uam} calidi? An eadē quodā-
mō cā est, cur inueteratū quoq^{ue}
oleū cādidi⁹ sit, q^{uam} recēs. cā nan-
que nigroris humor ē: hic autē f
hisce vtriscq^{ue}, vt recentibus vbe-
rius cōtinet^r, sic tpe. puectis par-
cius in superficie residet p^{er} euapo-
rationē. Euapora^t prorsus oleū
vel tempore, vel Sole: panis autē
calore inde egrediente per refri-
gerationem. humor itaq^{ue} frigi-
dis iā euauit, calidis adhuc ict

Cur panes non saliti plus pō^{ss}
derēt, q^{uam} saliti, mō cætera omnia⁹
pari

Problematum

- G** pari habeantur mēſura: contra-
rium nāq; veriſimilius dixeris,
cum ſal adñciatur, & grauior ſit
q̃ aqua. An quia ſal exiccare po-
teſt, ex quo incorrupta ſeruānt,
quæ conſecta ſale reponim⁹. ab-
ſumitur. n. a ſale, reſiccaturq; hu-
mor, qui ex calore putreſcit. &
in pane igitur humor a ſale con-
ſumitur, extraq; aſſatur. quocir-
ca panes pridie facti leuioreſ, q̃
calidi ſunt, vtpote frigidioreſ:
contra h̃s qui ſale vacāt, humor
largior inſidēs efficit grauioreſ.
- 6** Cur panes frigidi humefacti, ſi
H inuicē cōgāt, nō cohæreāt, calidi
cohæreāt? An q̃ frigidi lentore
ſuū cū vapore vnā emiſerūt, q̃
exacto cōglutinari non ampli⁹
queunt: humor enī quo madue-
re, rigidus eſt. Calidi contra len-
toris aliquid continent: ex quo
ſit, vt cū madefactiſ vapor emi-
grat, calor ob ſuam tenuitatē re-
ſpiretur, & euaneſcat. Glutino-
ſum autem illud cū calore egre-
diens, ſeq; cum humore permi-
ſcens, facit vt inter ſe panes co-
hæreant.
- 7** Cur farina triticea primum,
ordeacea vltimū candidi⁹ p-
deat? An q̃ ordeum, vt rigidi⁹,
protinus obfrangi, diffundiq;
aptum eſt: quod maxime ſit, cū
diu contunditur, triticum mol-
liuſ eſt, atq; ob eā rem parte ex-
teriore leuiter diducta, interior,
quæ candidior eſt, expreſſa, pri-
mum cūtundit. eſt autē in vtriſ
que candidi⁹, quod interiuſ ē.
- 9** Cur maſſa ordeacea, quo ple-
ni⁹ tractet, teraturq;, eo minus
aluum ſubducere, læuigareq; po-
teſt: triticea contra, quo plenius,
eo magis? An q̃ triticea maiore
in modum contrita minuitur:
lentum etenim quoq; affici ita
ſolet: tum igniſ humorem panis
vndiq; eximit, itaq; rigidiuſcu-
lum humore ſublato relinquit.
deniq; quanto plenius cōtreſta-
tur, & teritur, tanto rigidior red-
ditur: partes enī ſingulaſ demi-
nui adeo agitataſ, extenuariq;
neceſſe eſt. rigidi⁹ autem omne
concoqui facili⁹ poteſt. Ordea
ceca contra, quo amplius preſſa-
tur, & teritur, eo lentior, & tena-
cior humore imbibito euadit.
Tenax autem omne, ac lentū di-
uidi ſanē haud facile poteſt: qua
quidem diuidendi facultate ſit,
vt ægre concoquatur. quod. n.
concoctionem recepturum eſt;
digeri in minima debet.
- Cur maſſa ordeī contrita mi-
nor, tritici amplior reddi pōt?
- An q̃ ordeī farina maſſata, con-
tritaq; cōpeſcitur atq; conſidet,
ſ. glutinamento humoris, quia
rara, & craſſiuſcula eſt: triticea,
qm̃ ſpiſſa admodum eſt, colleua-
tur atq; extollitur. ſpiſſa etenim
omnia ſubacta, pertritaraq; inca-
leſcunt, & incaleſcendo inflant
ac extolluntur: quomodo etiam
caro perfricata extollitur.
- Sed cur maſſa triticea in igne
amplior, q̃ ordeacea reddatur?
- An q̃ humorē triticea cōtinet ſ.
diſcretū, qui cum calefact⁹ egre
di nequeat, ſ. ex p̃tritioniſ cō-
preſſu

A preffu, mox fpiritus de eo conca-
lefacto humore nafcitur: largior
autem humor: largiorem pariat
fpiritum neceffe eñt.

11 Quam ob caufam cū mel te-
naciū, q̄i aqua fit, farina mulfo
fubacta rigidior reddatur, vbi
decocta eñt, q̄i aqua fubacta: An
q̄ aqua feruore ignis cogitur, at
que confiftit: mel contrahit qui-
dem, fed nō fine aficcatione: ita
que rem facit rigidiorem. caufa
nanq̄ rigoris in ficcitate eñt.

12 Cur biscoctus panis refrige-

B ratus minus duritiem præ fe fe-
rat: An q̄ triticum dulcem quē
dam ac lentum fuccum in fe cō-
tinet, qui veluti anima eius eñt,
indiciū, q̄ cum ficcet, omnino
exinanitur: cū autē vaporis ali-
quid fentit, mox erumpit, & co-
alefcit. Ergo cum humor hic in
farina quoq̄ tritici inñt, maxi-
mēq̄ in ea quæ puriffima eñt, ef-
ficatur, vt in mañfa ex ipfa farina
confecta idem feruetur, argumē-
tum, q̄ decocta in pultem red-
ditur lentior. Vbi igitur panis pri-

C mo igni cōmiñfus eñt, portio ri-
gidi & leuis cum humore euapo-
ratur, & quantum in farina fur-
fureum maxime eñt, totum deu-
ritur: mox planē educto cum de-
nuo mañfa retrita, preffaturq̄,
pars farine tenuiffima, & humo-
ris lentiffima, quæ folæ fupfunt
miñfcunt ampli⁹ fibi, tum quia
tales amplius eualerunt, tumq̄
propter ignitionem. fit enim mi-
ñtura eorū tincturæ confimilis,
ita vt mañfa poñt trita fimilis fa-

rine illi elixæ efficiatur: quippe **D**
quæ pertrita iā prima, relictaq̄
parte farine tenuiffima, & hu-
moris lentiffima, glutinofa, &
reficcabilis redditur, vbi ignem
præfenñt. nam & difiungi facile
quod lentum eñt nequit, & hu-
norem nullū per feipfum emit-
tit, quod piffum eñt. Hac igitur
eadem re panis quoq̄ biscoctus
ob caufas prædictas efficitur. ita
que min⁹ durefcit, cū femper
inter fe humiditatem cōtineat.

Cur nōnullis de genere cibi, **13**
tum humidi, tum ficci, multum **E**
temporis fine fañdio vt poffi-
mus, vt cibo, quem triticea ex fa-
rina, ordeaceaue conficimus, &
vinis auñteris, & aqua alijs vero
quamuis fuauioribus, non tñ fi-
ne fañdio toties vti poffimus?
An q̄ eorum, quę in cib⁹ affumi-
mus, alia validius alunt, funtq̄
ad inundādū aptiora: itaq̄ vel
vbi cibo priore confumpto va-
cui fumus, in eñt præterea facul-
tas multa in corpore, q̄ ad prio-
rem corporis confeñionē deco-
cta eñt, fic ad finem, & ad fucce-
dentem coquendi vicem cruda
animaduertitur. Cuius fanē ge-
neris pars plurima fuauium eñt,
quæ enim pingua & dulcia &
optima funt, ea nobis guñtu fu-
auiffima funt, eademq̄ oīa vali-
de nutriūt, & decoqui poffunt,
folentq̄ inundare, quocunq̄ in-
ter fe ipfa difcrimine diftant. Vn-
de efficitur, fi quis fe fe impleat,
vt facultas eorum diuti⁹ immo-
retur, nec breui fenus deficiat.

non

Problematum

- G** non enim solum pleno ventriculo satietas oritur, sed digesta quoque alimonia ceteras in partes identidem usu euenit. An non id solum ipsum cause est, verum etiam quod nonnulla per quam modice naturæ usus sunt, nobisque familiarissime conueniunt. Hæc enim omnia, quia secundum naturam sunt, idcirco melius a corpore quam dulcia recipiuntur, ut quæ præter naturæ rationem facile respuuntur. Alia vero alijs temperationibus congruunt: ut mel apibus secundum naturam sic suppetit, ut eo vesci tantummodo possint, quanquam viribus sunt imbecillis. Itaque relinquendum quid est quantum absumatur, sed id ex proportionem ad vires hominis. Quæ igitur est suauibus ita sese habent, ea quam naturæ minus propria conueniunt, suauia quidem sentiuntur, sed parui temporis moram faciunt, & fastidium pariunt. Quæ autem secundum naturam pro cibo deputata homini sunt, ea semper appetimus, itaque fit ratione naturæ ut usu quoque eorum assiduo minus quam suauium fastidiri possim.
- 14** Cur eadem & assuescentibus suauia, & admodum crebro utentibus insuauia sentiantur, cum tamen assuescere sit sæpe, & crebro quicquam facere? An quia consuetudo habitum rei cuiuspiam capientem in nobis efficit, non satietatem, frequens autem usus desiderium explet: quod & ipsum quasi causa quedam est. Habitat ergo cum exercitant, augetur, atque proficiunt. conceptaculo vero infarta nihilo ampliora redduntur. Quam ob rem, consuetudo cum exercitatio sit, augeat habitum illum capientem. Quod autem usu crebro in cibo assumitur, infarcit quidem, expletque desiderium, quo expleto, non amplius escam recipimus: sed augere illud idem non potest, ob eam scilicet rem, quam modo de infartione retulimus. Ad hæc, non ideo suauis consuetudo est, quia semper delectet: nam res etiam solitarie molestæ sunt, si usu quis agit crebriori: sed eo certe suauius agitur, quam operis principium libenter adimus, & diutius rem facere eandem assueti, quam non assueti valemus. Quia igitur re molestum hoc est, quamquam suauis sit, hæc eadem cetera quoque suauia efficere possunt: utraque enim cum crebro vel fiunt, vel pro cibo sumuntur, tandem nos certe afficiunt, cuius sanè causa est, quod nos vires siue virtutes vel recipientes, vel agentes, non infinitas, sed finitas habemus: quæ ubi quidem sibi quod modice competat, obtinuerint, (id enim est, quod continue amplificari sentiat) alteræ satis explet, alteræ agere nequeunt.
- 15** Cur panes, ut parum triti, sic nimium triti rumpantur? An quod parum triti, quam partibus minus connexis inter sese continentur, idcirco rumpi facile queunt: tritatio enim partes copulat & coniungit: ergo suo ipsi discrimine disruptionem paratiores reguntur.

A tur. Adde, q̄ multum humoris, & impromifcū cōtinent, qui minus tritūram, preffuramq; receperat quos nimīū tritos igni mandauimus, q̄ ficci admodum funt, qm̄ humoris parū immo dica agitatio tritandi reliquerit idq; decoctis totum exactū est. Igitur rumpi vtrosq; neceffum est, qm̄ humoris multum educitur. multum. n. vt absolute ī his continetur, quos parum tritaue ris: fic reliqui comparatione in

16 Cur maſſa triticea candidior pertrita efficiatur, ordeacea nigrior? Vtrum q̄ per ſumma ordeacea nimium afficcatur: calor autem humori permiſtus cādo rem gignit. An quia cum calefacta eſt, humorem ad ſeipſam trahit, vt quæ partibus maiuſculis conſtet.

17 Quā ob cauſam farina aqua ſubacta melius coeat, q̄ oleo ſubacta, quod tenacius eſt, quanq̄ glutinatus, quod lētius eſt: oleū autē lenti⁹, q̄ aqua? An q̄ aqua tenuior eſt, vt vſque quaq; ſubire, mollireq; valeat. Cohæret itē & comprimitur inter ſe melius farina aqua ſubacta, quanquam etiā ſine cōtritu comprimi q̄at.

18 Cur maſſa totalēuor ſit, q̄ ſeorſum humor, & farina? Vtrū quia cum miſcentur, ſpiritus intercluditur. An quia pars aquæ a calore farine indito euaporat: itaq; min⁹ id redditur, quod ex vtroq; miſtum conſtiterit. aer autem aquæ tamenſi miſcetur,

nihilo tñ leuiorem faciat: nām D ipſe quoque aer cum acre pondus auget.

Quam ob cauſam lac, vinūq; **19** dulce quoties cum farina ordei bibitur, dulcius ſentitur? Vtrū q̄ ad non dulce dulciora iſtæ eſe videntur: farina enim dulcis non eſt. An propterea* quia farina, quæ dulcedinem in ſe habet, aliquādiu immoratur: itaq; diutius ſenſio habetur.

Cur eadem potio minus merappa reat, ſi farina ordei iſperſa bibatur? Vtrum q̄ diuerſa ſibi miſcentur, & temperantur. An qm̄ farina humori obducta, in ſeſe retrahēs abolet q̄litate.

Cur alica plus aquæ recipiat, q̄ triticum, vnde conſecta eſt? **21** An, p̄pterea, q̄ alica farina quodammodo eſt: farina autem pl⁹ aquæ imbibit: moles enim amplior eius, q̄ tritici eſt, præſtius nanq; & conſtipatius triticum eſt. at quod amplius eſt, plus id capere poteſt. An non ſolum ea ipſa de cauſa ita ſit, ſed etiam calore, quem intra ſe continet & farina & alica, efficitur, vt bibaci⁹ hauriant, quod enim calidū eſt, humorem id & efficacius ad ſe trahit, & expeditius in vaporem conſumit.

Cur farina tritici maſſata, p̄ tritaq; longe amplior reddatur, quām ordeī, ſ. ex proportionē? An q̄ altera multum humoris ſibi admittit, altera parum. Sed qua de cauſa plus admittat? con gruens enim potius dixeris, vt ordece

* alr: quia hñor dulcis miltus cū farina
20
diutius immoratur.

Problematum

G ordeacea bibacior sit: quippe cū ordeum tostum, triticum, non tostum sit. An propterea ita sit, quia trituram pleniorē triticea patitur: cui⁹ causa est, quod partibus minutionibus constat. Fit igitur quasi vt quātuplo partibus contineri potest minoribus, tantuplo humorem sibi largiorem admittat, quippe quæ ipsum humorem pro glutine sibi capiat, vt Empedocles quoq; suis in Persicis diuerticulo quodam ait:

„ Munus vbi larga cæteris coniunxerit vnda,
„ multūq; humoris proinde absumere queat.

23 Cur etiam igni mandata massa tritici amplius augeatur, q̄ ordei? An quod humorem in se continet indiscretum, qui recalcens extrudi nequeat. hic ergo cum in spiritum transeat, nec se se premere pariter, atque ex massa ordei possit, videlicet propter tritici spissitudinem (spissius, n. est, quod partibus constat minoribus) idcirco extollit, molēque agit ampliorē. Ad hæc plus ista humoris continet, quo recalcenscente spiritus provenire solit⁹ est. Ex quaq; re autem pluripl⁹ proficiatur necessum est.

24 Cur pistorum, cæterorumq; officio fungentium frumētario, qui ordeum attractant, imbecilli efficiantur, & destillationibus infestentur: qui autem triticum, corpore sint bene habito? An q̄ facilius triticum concoqui, q̄ or-

deum potest, atque ea re delibamenta inde manantia esse faciliora necesse est.

Cur panis tostus durior, tepe²⁵ factus humidior reddi aliquantisper possit? An quoniam cum torrefit, humor extruditur, itaque panis relinquitur durior. leniter autem cum recalescit, humor consistens ab igne diffunditur, humidiorq; profuse existit.

Cur farina tritici resiccata²⁶ minus cōstipetur, quā ordei? An quod intercapedine vacant, quæ ex partibus constant minutissimis: & plura quæ grauiora^L sunt, compressa suo pte pondere tantundē occupāt, quantū pauciora. Sed farina ordei crassiuscula ē, itaq; siccata cōpesci, atq; in minus cōtrahi pōt, vt qd minus est suo cōpressu, plus illud constipet in seipsum, capeſſatq; triticea porro particulis minutissimis iā cōstat, itaq; non ideo resiccāt, vt partes reddant minores, sed vt leuiiores efficiant, minusq; constipentē suo compressu & nutu: natura. n. grauior farina triticea, q̄ ordeacea est.

ARISTOTELIS PROBLEMATVM.

SECTIO VIGESIMA PRIMA

Eorum, quæ ad fructus arborum pertinent: cuius quæſtiones. 14.

Vā ob causam poma non ita prius, vt postea citata, i repletio-
nis mole respondeāt?
An

A An qm̄ cæteris esculentis genus pomorum longe grauius est: q̄ argumento ficuum cōstat, quæ nouissime elicite, vltimę tñ euomuntur. Poma igitur igitur suo pondere in imum delapsa, spatij amplitudinem relinquunt superius, vt cibum sequentē admitti facile liceat. At si ē contrario fumanē, vsu eueniet, vt qm̄ deorsum ferri expedite non queant, innatent, & partem totam ferē occupent inanem.

2 Quamobrem cum dulcia nobis similia, quā acria sint, ocyus a dulcibus impleamur: congruum enim, vt contra eueniat, quandoquidem a similib⁹ minus satiari cōsentaneum est.

An qm̄ nō æque præmature cōceptaculum, ex quo hausimus, & corpus quod vescitur, impletur: sed venter quidem repletus aliquñ est, vt eorum qui sitiunt: sitis autem nihilomin⁹ superest. Nō, n. ea de causa sitis cessat, quia venter plenus humoris est, sed quia membra corporis omnia humorem commodū sibi attraxerint: q̄ vbi illa satis suum desiderium expleuerunt, tunc siti re cessamus, ita etiam fames, nec aliter tolli potest.

3 Cur ocyus a dulcibus, q̄ acribus satiemur? An quia ocy⁹ dulce, quā acce appetere desistimus. Sed an perinde, vt venter impletur, nos quoq̄ dulcib⁹ satiari possimus, confessum non est. Cum igitur desiderium celerius his ipsis expleri possit, do-

endum est. Alimēti desiderij, D siue cupiditas, vt simpliciter loquar, indigentia est, cum cibum vel nullum, vel pauculum habemus. Quod cum acria non valide nutrire queant, sed parum alimonie, multum habeant excremēti, merito amplius hæc appetimus, parumq̄ eorum cupiditatem explemus, qm̄ alimēto item indigem⁹, quo ipsa careāt. At dulcia tota ipsa cibus idone⁹ sunt, atq̄ ex paruis quibusdam eiusmodi cōstā corpus capit vberiore. quod cum se abunde refert, nihil edere præterea pōt. plus enim tolerare non potest: atque ita efficitur, vt ocy⁹ à dulcibus satiemur.

Cur fructus arborum, & carnes, & cætera id genus vtribus? vehementer inflatis contenta, valeant incorrupta edurare: nec minus quæ diligentissime picata, obtrusataq̄ circumundiq̄ fuerint? An qm̄ corrumpi omnia solent, cum mouentur: quæ autem plena sunt, immota persistunt: haud enim fieri potest, vt mor⁹ sine inani spatio agatur. atqui isthæc, quæ ita inclusa sunt, plena vndiq̄: constat ergo incorrupta seruari ratione.

Cur vinum post pomum putrescit, amarum sentiat? An amarorem putredo habet. itaq̄ quod de pomo per summa infidet, linguae humori, qui bibitur, permittū, diffusumq̄, amarum efficit potionem. Ipsum autem pomum per se elitatum mi Extraord. Arist. I nus

Problematarum

Genus deprehendi propterea potest, quia saporis id genus multa attingat, inque exigua discernatur.

6 Cur edenda bellaria sint, versusq; secundarum mensarū adfici debeat? An ut fatis bibamus. nō enim sitis gratia solum, quæ per mēsam primam nos teneat, bibendum, sed etiam post haurisse aliquid iuuat.

7 Cur nuces tostæ refrigeratæ deteriores redduntur, & panis quoq; & glādes, & multa id genus alia, rursusq; calefacta eadē meliora euadāt? An propterea, q̄ refrigeratis succus concrescit, & constat: tepefactis rursus dilabitur, suauitas autem non nisi p̄ succum percipi potest.

8 Cur post fructuum esitationem, ut ficuum, ceterorumq; generis eiusdē, vel vinum merū, vel aquam superbibere debeamus, quæ quidem aduersa inter se sunt? An quia genus pomorū & calidum, & humidū causa suę generationis est: habet enim tū ignis copiam, tum humoris, ita que succus pomi veluti feruorē intus per ignem excitat, quomodo mustum foris efferuet, ut tamen hebetiore: humor autem nimius cruditatem committit. Aqua igitur suo frigore feruorē illum frangit, atque extinguit: & vinum suo calore idem plerūque efficere potest. quippe q̄ p̄ inde atque ignis igni multo paulo vires subtrahat, amplius tamen humoris copiam suo calo-

re emollit, & cōcoquit, suorumq; potest de innatantem illum feruorē vincit, ac reprimat.

Quam ob causam caricæ bifidæ tantum dulcissimæ sint, nec multifidæ, aut omnino infissæ dulcedinem præsent? An q̄ ex multifidis respirauit, euaporauitq; cum humore pars dulcedinis plurima. In his autem, quæ infissæ coierint, humoris diluti copia est, q̄ nihil ferē inde exactū fuerit. At quæ fissæ quidem, sed tamē fissura multiplici sunt, immunes utroque isto incommodo caruerunt.

Cur si ficus in furno siccant, duriores efficiuntur, q̄ si exemplæ foris refrigerentur? An quoniam in furno humor totus ex nimio calore euaporatur, foris aer circumfundens humorē contrahi, emanareq; prohibet: ita enim ut leuiter euaporetur potius accidit. Sunt autem quæ siccent dura, quæ hument mollia.

Cur ab acerbis vinum, aut aqua epota dulcior sentiatur: exempli gratia, si quis glandes, aut myrta, aut tale quid ori mādauerit? An merito ita fiat, quē admodum vel in cæteris agitur: omnia namq; plenius eadē apud sua contraria innotescunt. cōtrariorum autem sapores oppositi ferme inter se sunt. An ut res in his est, quæ colore inficiuntur, ita etiam lingua acerbis conficitur illis, meatusq; suos patefieri patitur, ut dulce subire amplius possit. Res enim quasq; inficiendas hu-

*Eorum, quæ ad mare, falſanq; omnis
aquam pertinet: cuius qſtiones. 41.*

U^t fluctus præalti pe-
lagi ſuperfrangi non
ſoleant, ſed parui tm̃,
& breuior. An q̃a parũ
humoris, cum fertur, diſcerni
ſpiritu facilius poteſt, q̃ multũ.

Cur nauigia onuſtiora ſ por-
tu, q̃ in alto eſſe videntur & cele-
rius etiam de alto in terram ve-
niunt, q̃ de terra in altum proue-
hantur. An q̃ plus aquæ, quàm
minus reniti validi⁹ poteſt: pau-
ca enim oppreſſa onere cedit, vt
demergi neceſſe ſit: multa è con-
trario repellit, ac ſuſtinet. Viſ. n.
ea eſt aquæ, vt ſurſum verſus cõ-
pellat inferius: ergo vt in portu
maris parum, ſic multum in al-
to eſt. Itaque plus oneris conue-
hi in portu videbitur, etiam mo-
uebitur ægrius, quia magis im-
mergitur, & aqua minus reniti
poteſt. At uero in alto res cõtra
vſu euenit.

Cur fluct⁹ interdũ prius eue-
niant, quàm venti. An quoniã
primo ſpiritus ortu inaris pars
prima impulſa partẽ ſibi conti-
nuã i pſa compellit, itidemq; deſ-
ceps vice pari, ſerieq; agitatur p-
petua. Quam ob rem cum mare
ipſum continuum ſit, efficitur,
vt quaſi vnus içtus cõtinuus ex
hiſ oĩbus exulter, idẽ fieri vno

I ſ in

A humoribus quibufdam æcerbis
ante immergimus, vt inde affe-
ctæ infici colore plenius, atq; in-
eluibilius poſſint.

12 Cur dulcia, minus dulcia ſen-
tiantur calida, quàm refrigera-
ta. Vtrum propterea q̃ ſimul ſẽ-
ſus duo exiſtunt, id eſt calidi, &
dulcis: itaque, calidi ſenſus reli-
quum depellit, atque obſcurat.
An quòd etiam ſuccus dulcis ca-
lidus eſt, itaq; ignis igni adñci-
t: ergo calor eſt, qui impedi-
at. An q̃ ignis vires omnium minuit,
quia vim obtinet commutãdi.
calida igitur propiora mutatio-
ni ſunt, refrigerata reſidẽt, ſibiq;
iterum conſtant.

13 Cur paleæ fructus du-
ros, atque inconcoctos emolliunt, in
maturitatemq; adducunt: mi-
res autem, & concoctos non pu-
trefaciũt. An quòd palea calida,
& attrahens eſt. ſuo igitur calo-
re concoquit, & per vim illã at-
trahendi ſaniem omnẽ ſeuocat,
atq; imputridos ſeruat.

14 Qua de cauſa ficus, cum mol-
les, dulcesq; ſint, dẽtes offendãt.
An quia gingiuis ſua lentitate
adhærent, ſeq; præmolles inter-
dentes inſinuant, & putredinẽ
per ſuum calorem cito cõficiũt.
Forſitan & ob granorum ſuorũ
duritiem dẽtes celeriter ef-
fatigant, cum mandu-
cantur, confici-
unturq;.

q̃ uſibĩt.

hera. bou. prout

q̃ uſibĩt.

q̃ uſibĩt.

q̃ uſibĩt.

Problematum

G in tempore possit, itaq; euenit, vt prima, & vltima pars simul moueant: quod aeri nunquam accidit: quia corpore vno continuo hic esse nō potest, eo q; multiplici vndiq; repulso retorquetur, atq; cōquatitur, vt primus, validissimusq; mouendi impetus refringatur, impediaturq;. quod mari accidere propterea nequit, qā grauius aere, motusq; difficilior est.

4 Quam ob causam cum aliqd in mare vndabūdum, & æstuas iactum est, vt anchora, vnda residet, & quiescit. An q; mare pōderi cedit, quod deserit, quo cum aer delabat: qui cum per directū in imum deseritur, atq; attrahit, secū eodem id trahit, quod mare de latere concitat: æstus autē maris nō desuper rēdit ad ima, sed per summa versatur, quo sedato trāquillitas oritur. Adhæc, cum mare in ea spacia coit, quæ ponderi descendenti cesserint, vertiginem mouet, quæ nō nisi circulo agitur. At cum linea recta circulum per punctum attingat, fluctusq; ad lineam rectā oblique ferantur, fieri potest, vt fluctus ipsi per punctum horas vertiginis attingant: nec prædictam ob causam tm̄, sed etiam q; ipsa vertigo accedens, suo impetu circum vndiq; illos depellit. q; cū itaq; fluctibus pars ea vertiginosa careat, merito vnda iacta anchora relidet, tranquillaturq;. Adde q; aer, qui cū pondere illo delapso descendit, mox sese referens, vndāq; sursum cōpellens, bullas excitat: quippe cū bulla humore cōsistat, qui de imis ad supera pulsus ab aere efferatur. oinnis autem bulla lenis, serenaq; est. Indicium vero, q; vnda, qua pondus in imū corruit, submissa in cauum paulo post refurgit, & mari circundantia quiperat.

Cur interdum nauigia, dum cursum agunt in mari quieto, repente abforbentur, totaq; ita pereunt, vt ne naufragium quidem fluitans vsquam appareat. An cū locus cauernosus terræ subditæ mari disrumpitur, simul in mare nauigia introrumpuntur, introrsumq; spiritus impetu trahuntur: cumq; impulsu pari circum vndiq; agitent, deorsum ferant necesse ē. Hoc idē apud Masanam quoque in freto fluctu reciproco euenit. Fiunt enim eo ipso vertigines, quæ in imum obforbent, tum ob eam, quam diximus causam, tum ēt q; mare illud præaltum est, terraq; ad longinquū vsq; subhiat cauernosa. Vertigines igitur eousq; per vim ductitant: itaq; efficitur, vt inibi fragmenta nulla valeant fluitare. Fluxus autem ille fieri solet, cū statu desistente priore, mari item fluēte, flatus aduersus primo occurrit, maximeq; cum auster. Cū enim vnde inuicem cursuant, in fluctu ptereunt mutuo: quod s. modo in fluminibus fieri nouimus: atq; ita mare in gyrum vertitur, quæ

Ver-

A vertigo, aut vertex vocata est. Fertur autem vnda in anfractū, initio motus valido defuper irruente. Igitur cum vndas vrgeret in latus non liceat, (impulſu nanq; repelluntur mutuo) compelli prorfus in imū neceſſariū eſt. quam ob rem id, quoq; deferri eodem vna cogitur, quod vertigo prehenderit. Eademq; cauſa eſt, cur etiam nauigia reſſimentur, repandaq; deferantur, cū de uorant a vertigine. iā. n. aliqua **B** erecta ex toto deſcēdiſſe memoria proditum eſt.

Cur mare Pontici candidius, q̃. Ægæi eſt? Vtrum propter viſus refractionē factā de mari in aerem. Eſt enim aer Ponti craſſus, & albidus: itaq; fit, vt etiam maris pars ſumma talis eſſe videatur. Ægæi vero qm̃ a longinquis vſq; purus, & liquidus eſt, ceruleus cernitur: quocirca mare quoq; aeri renitens, colorem eundem repræſentat. An q̃ lac⁹ omnes, q̃ mare cādidiores ſunt. **C** pontus autem in lacus ſpeciem propemodum tranſit, eo q̃ multi in eum fluuī effluunt. Nec vero mari ſolum candidior lacus eſt, verum etiam fluuī. Vnde pictores flumina pallida, mare cœruleum, lacum candidū pingere non inepte conſueuerunt. An quia per aquā bibi idoneā viſus penetrare facile poteſt, aerem verſus reſcēditur: ē mari autem nec ſurſum reſcēdi poteſt, qm̃ leuis aqua non eſt, & deorſum progrediens fatigatur: ita

que fit, vt mare nigrum eſſe videatur. Atqui mari, quod lacū ſimulat, pars dulcis per ſumma inatatur: falſa vero in imo eſt. quā obrem q̃ id penetrare aſpectus nequit, ſed ad lucem reſcēditur, albedinē per ſumma oſtendit.

Cur mare minus, q̃ aqua bibi idonea, frigidū eſt, omneſq; falſi humores, non vt dulces frigidi ſunt? Vtrum q̃ mare ſpiſi⁹ & corpulentus eſt: tale autē qd̃ que minus refrigerari poteſt: ſicut etiā amplius ſcaleſcere aptū eſt, quippe q̃ calorē ſeruare ſuā ob denſitatem meli⁹ poſſit. An quia mare pinguius eſt, quocirca ſtammam æque extingueret, atq; cæteræ aquæ, non poteſt: calidius autem quod pingui⁹ eſt. An qm̃ multum terræ in ſe continet, propterea ſiccior eſt: quod autem ſiccior, idem calidior eſt.

Qua de cauſa qui mari ſe lauerint, ocyus reſiccentur, cum mare graui⁹ ſit, quā aqua dulciſ? An quia craſſius, & terroſius ē: ergo cū parum humoris hēat, merito ſiccari poteſt celerius.

Cur perſtante aquilone, mare perſpectius atq; tranſlucidi⁹ ſit, quā aultror? An quia mare cū ſerenum eſt, colorem trahere ſibi aſſolet: in eſt enim aliquid pinguis in ſucco falſo. indicium, q̃ die tepidiore oleoſum quiddam ſecerni videmus. Ergo tranquillo, tepidiori⁹ mari ſuccus iſte ſua leuitate per ſumma panditur, quod aquilone fieri mini⁹ poteſt cauſa frigoris. Eſt autem

† iij aqua

Problematum

- G** aq̄ trāslucidior q̄ oleū. id. n. colore obducit: aqua vero expers coloris visu obuia, apertiorē sui præstat suspensionem.
- 10** Cur fluctus ventū præ se oēs ferant? An quia flatus futuri indices sunt: flatus. n. impulsus aeris est. An quia vice propellendi successiua consistunt. propellit autem flatus nondum cōtinu⁹, sed exoriens. Primus igit̄ quasi emareuit, mox autē hunc alter propellit, factatq̄ altera densitate elanguescit. quare cum hoc, p
- H** pulsum iā adest, propellens quoque illud vēturum esse palā fit: facit enim id ipsum, cū incipit.
- 11** Cur fluct⁹ ante, q̄ flatus, erūpit? An quia non simul flatus desistit, & mare vndabundū sedatur: sed mare postea cessat. ideo fieri pōt, vt qui mouerit spirit⁹ ante occidat, q̄ sensu obuius sit, itaq̄ nō fluctus spiritu prior ē, sed ille latet, hic patet. An flatus non vndiq̄ simul spiret, sed primū vnde exortus sit. simul aut̄ spirat, & mare sibi proximum
- I** agitat, quod exitū subinde, pxi-
mū mouet: atq̄ ita fieri potest, vt fluctus flatum possit anteire. mot⁹. n. ille velocior a mari, nō a flatu principium ducit.
- 12** Cur in mari meli⁹, q̄ fluuī⁹, natāre possumus? An q̄ qui natat, sedulo aquæ adnitendo natat: adniti autem firmiter ad id possumus, quod corpulentius est: at aqua marina fluuiali corpulentior est: crasior. n. & ad renitendum validior,
- Cur mare deuri potest, aqua 13
non potest? An & aqua deurit, sed mare minus ignē extinguit, qm̄ pinguius est. cuius rei indicium oleū facit, quod ex sale depromi pōt. An etiā meat⁹ maris minus cōgruant igni, vt qui crasiores sint, & eo magis, q̄ salis ratio nō deest. Vt igit̄ quod siccum est, minus extinguere, q̄ quod humidum potest, ita etiā quod amplius siccum est, idem ex ratione vrentius esse debet, & alterum magis altero: quoniam nimis siccus, eo calidius est. mari autem istæc ambo inesse pleni⁹ palam est.
- Quam ob causam demersi in 14
mare plus temporis valeant tolerare, q̄ in fluuio? An quia fluuialis humor tenuior, subiēs igitur copiosius strangulat.
- Cur mare perspectius & dilu- 15
cidius est, q̄ aqua potu idonea, cum crasius sit: dulcis enim salis tenuior est. An tenuitas causa non est, cur mare dilucidius sit, sed directi meat⁹ id faciūt, quos tum plurimos, tū amplissimos
- M** continet. ergo illa potu idonea spissa ex tenuitate suarum partium est, salis amplioribus interstitiis inanit. An quia mare purius & syncerius est. terra enim nulla in eo permanet: arena suo pondere delapsa, in imum subidet. At humor dulcis mistus cū terra est, quæ interueniens facit, vt cito perturbetur.
- Quam ob causam mane aura 16
frigida de mari nō spirat, de fluu-
mini

Aminibus spirat? An qm̄ mare lo-
cis spatulis, spatiofisq; dilatat,
flumina angustissimis conclu-
duntur. Aura igitur maris per
multa, vastaq; spacia dispalata
redditur imbecillis, fluminū au-
tem vniuersa extinguitur: itaq;
amplius valet, & frigidiuscula
merito occurrere pōt. An causa
non in eo est, sed vt flumina sua
natura frigida sunt, sic mare nec
frigidum, neq; calidum est: aura
aut, omnisq; respiratio, humore
vel calefcente, vel frigefcente ex-
cuti solet. Vtrum, n. ex his fuerit,
humor aerefcit, quo aerefcente,
aer, qui inde ortus spirat, aura ē:
qui si a frigidis proficiscit, frigi-
dus merito spirat: si ā valde cali-
dis, cito refrigerat. Fluiuos igit
frigidos cōperire omnes poslu-
mus: mare aut neq; frigidum, ne-
que calidum valde est. itaq; nec
frigidū esse id potest, quod ex eo
respirat, cū s. mare frigidū ip-
sum non sit, nec cito refrigerat,
quia calidum valde non est.

17 Cur fluct⁹ altioris pelagi tar-
Cdus desistant, q̄ breuioris? An
quia res oīs serius ex motione
multa, quā pauca requiescit:
æstus aut magni pelagi amplior
quā parui est: ergo nihil teme-
re agitur, si tardius quietatur.

18 Cur aqua falsa frigida bibi nō
potest, calida, refrigerata ve, post
quam calefacta est, melius pōt?
An propterea, q̄ de contrario in
contrariū res quæq; mutari soli-
ta est, aqua autem falsa dulci op-
posita est, & cū calefcit, portio

falsi decoquitur, cū refrigerat; **D**
in immum defertur, & subfidet.

Curaq; positæ propter ma-
re, dulces magnæ exparte, nō sal-
sæ comperiant? An quia percola-
tæ potu aptiores reddunt: perco-
lari autē id melius potest, quod
mari propius situm est.

Cur aq; falsa, pfluere nequeat? **20**
An quia stabile quod graue est,
falsa aut aqua grauis est. quapp
calidæ tantummodo ex falsis, p-
fluere possunt: habent. n. sibi le-
uitatem, quæ pondus falsuginis
superat: calidum nanq; leui⁹ est. **E**
Adde q̄ aquæ profluentes p ter-
ram nimirū percolari queunt:
itaq; quātū crassius, & graui⁹ ē,
id assidue magis, magisq; defer-
tur, & subfidet, quātum leuius,
atq; syncerius, id seuocatur, &
profluit. vt. n. falsum graue, ita
dulce leue ē: atq; ita efficitur, vt
sint dulces, quæ profluunt. Hæc
eadem causa est, & cur aqua fal-
sa, cum mouetur mutaturq;, dul-
cior fiat: leuior. n. per motum, at-
que syncerior redditur.

Cur si quis in Africa propter **F**
mare infoderit, aquā principio **21**
dulcem, post breui falsam eandē
comperiet, cum cæteris in locis
minus id ipsum eueniat? An pri-
ma loci illius aqua concocta sub
terra est, q̄ cum diutius māserit,
falsior a mari trāsmisso efficit, vt
q̄ nup cōstitit: cæteris āt locis
aqua vel nulla est, vel plurima
nulla phibente siccitate est.

Cur sal eliquari ocyus aqua **22**
falsa, quā dulci possit? An q̄ eli-

Problematum

- G**uari nō aliud est, nisi ab humore, caloreve subeunte resolui, & dirimi ita, vt.iquidū sit: eliquare autem nequeunt quæ vel subire omnino non possunt, vel q̄ ita subeunt, vt tangere nequeāt. Vix illa vero eliquant, quæ facile transmeant: contra celerrime dirimunt, quæ per vim se intrudunt. Subire autem nequeūt, q̄ amplius admodum partib⁹ cōstant, quippe quæ meat⁹ rei subeundæ excedant: contra quæ minutionibus constant, transeunt sine tactione. Atqui vt dulcis aqua tenuior, ita salsa crassior est: ergo altera sua tenuitate facile penetrans vix liquefacit, altera subit quidem, sed minus, ppter suarum partium magnitudinē: itaq; cogere, & proinde dirimere celerius potest.
- 23** Cur aqua minus candeat, si moueatur: quod vel maris estu inspicere potest. Vnde Homerus, flatu oriente, inquit:
- 24** Et flatu nigrescit pontus eodē. An duabus de causis. nam si ex
- I** propinquo contuimur, causa ē, q̄ visio magis transmeat aqua manente, quā mouente: eripitur nāq; trames omnis directus cum mouetur. Candidum autē id esse videtur, quod perspectū atq; perlucidū est: per quod. n. visus transire nequeat, id atrum esse affirmant. quā ob rem aërem quoq; nigrum esse lōginquo, candidum ex propinquo videmus. & maris, vt qd̄ ppe adest, candidum, ita quod procul, cœruleum, & nigrum. sed si è lōginquo spectatur, causa est motus quidam, quo aspect⁹ mouetur, cum se ad elongatiora deducit. Quinetiam cū aqua quiescit, aspectus vniuersus in lucem reflectitur: quod fieri nequit, cum illa mouetur.
- Cur fluctus præalti pelagi ne queant superfringi, quemadmodum parui? An qm̄ aqua parua distrahi ab aere magis potest, q̄ multa, propterea percussa facilius frāgitur. Atqui in alto multa, in breui pauca est, quæ in fluctus compellitur.
- Cur loca austrū versum spectantia aquas continent saliores? An propterea q̄ mare in terram sub austro interrumpit, dulces cum salis miscentur.
- Cur aqua salsa vino dulci magis, q̄ austero supernatat? Vtrū q̄ dulce plus terræ continet, sicuti vva passa. An quia grauius, & lentius dulce est, itaq; minus miscetur, immistumq; residet, atq; innatat.
- Sed cur omnino possit innatare, cū terrena sit: nanq; delatio huius deorsum est. Vtrū propter calorem modo salis: excremento nanq; per summa erumpenti res similis est. An alia causa sit. nam si non propterea ita fiet, vel dulci innatare minus incredibile erit: calidisimū. n. est.
- Cur fluctus ante interdū veniant, quā venti? An ea de causa, qua etiā postea desistunt. Primus etenim flatus prius quasi

A languescit, quàm fluctus ille impulsus. deuenit autem in terram non ea vnda, quæ prima impulsæ est, sed id vice pari subside impellitur, quod proximum deinceps exceperit.

29 Cur littora fluctuosiora solida sæpe efficiantur, adeo ut plane pauimenta videantur: & ut solida sunt, quæ frequentia fluctu concalluerunt, ita pars remotior soluta sit admodum, & cedens. At propterea quod fluctus arenam non minutissimam, sed maiusculam procul eiecit, ut & manus non quod minimum est, id maxime longe iacere potest. Tum etiam, cum permulta & varia promiscue conquatiatur, versenturque, pars minimorum interlapso spissat, atque consolidat: mox fluctus residetis motio nihil propterea protrudit, sed opprimit, pauimentaque, ergo quod exigua procul exilire non queunt, incidit ut ex paruis moles coagmentetur: quæ, quoniam motu frequenti agitata est,

B continua redditur, arena scilicet, inter lapsante prætenui, dum compages contentione perpetua consistat, cum fluctu ultimo pauimentatur, & humor leniter, sensimque irrorans conglutinet. At pars se posita oræ arida disgregatur, & findit. lapillis etiam constat maiusculis, minusque cõplanata est.

C Cur superius mare salsius, & calidius sit, quam inferius: & putres quoque potu idoneis pars superna salrior sit, quæ imas quaquam esse è contrario debuit: grauius

enim, quod falsum est. An quia **D** Sol, & aer partem humorum leuissimam assidue detrahunt: dulcissimum autem quod leuissimum est, potissimumque de propioribus locis hauriunt. Et maris igitur, & aquarum dulcium summa, vis Solis exercet, itaque salsius id esse necesse est, quod his residuum extat, unde humor dulcis exactus est, quæ unde nihil, vel minus abest. propterea calidior quoque pars eadem superior est: falsum enim, quàm dulce calidius est. Quapropter quibusdam ex his, **E** qui a disciplina Heracliti sunt, placet, ut dulci ex aqua siccata, concretaque lapides, terraque creentur: mare autem sit, unde Sol exhalationes eliciat.

Cur maris pars terræ proxima dulcior est? An quia frequen- **31** tius mouetur: falsus autem humor cum mouetur, dulcior redditur. An quoniam aqua in profundo salrior est: minus autem alta, quæ proxime terram est. Quam ob rem, quæ statim a terra præcipiti altitudine descendit, falsa est, **B** nec dulcedinis tantundem reddere potest, cui rei causa est, quod falsa suo pondere in imum potius deferatur.

Cur mare solius omnium aquarum deuri potest: non enim plu- **32** uia, non fluuialis, non aliqua potu idonea. Vtrum quia multum continet terræ, quod falsi argumento ipsius constat: An quoniam pinguiusculum est, quod oleum demat, quod in sale resudetur.

Cur

Problematum

33 Cur lac⁹ arenam vel nullam
G faciat, vel minus, q̄ mare, & flu-
uius? An quia saxa in mari con-
sistunt, & terra deusta maxime
est, arena at̄ saxum in parua, mi-
nimaq; perfractum est, qđ ictu
fluctuū frangitur. At in lacū sa-
xa non æque consistūt pura syn-
ceraq; neq; frangi itidē possunt,
eo qđ fluctus non pari modo ex-
citantur. Sed in fluuijs cōfici are-
nam poti⁹ dixerim, qm̄ terram
hi detrahunt, saxaq; suo fractu
perfrangunt.

34 Quam ob causam cū lacus
H vel diminut⁹, vel exiccatus est,
frumentū in campo acrius gelu
deuritur? Vtrum qđ humor lac⁹
aerem suo vapore tepefacit, vt
minus atq; imbecillius congela-
scat, qđ locis palustrib⁹, & cauis.
An de terra, vt vulgo dicitur, fri-
gus incipiat, & subeat sensim. la-
cu igit̄ absumpto, frigus per ter-
ræ spatia ampliora plenus inua-
dens gelu īstringit, deuritq; am-
plius. Locis aut̄ cauis, atq; palu-
stribus frigora de imis aspirant,
quod etiam vulgo credid̄. & quā
I qđ terra caleat tēpore hyberno,
tū quia humida est, calor p̄ sum-
ma insidens, refrigeratur, & pe-
rit. Humor. n. nec adeo procul ē,
vt refrigerari caloris interioris
beneficio nequeat: nec adeo pau-
cus, vt nihil madeat: madet. n.
terra vbertim. fit igit̄ eo ipso cō-
gelascente, vt quasi super glaciē
& ambuletur, & habitetur.

35 Cur mare simul salsum, & a-
marum est? An plures eē in ma-

ri sapes nihil prohibeat, quip-
pe cū genus salsum amaro cō-
iungi, esseque simul latissime
pateat.

Cur lapides, & testæ in mari 36
rotunda reddantur? An quia ex-
trema compari ademptu circū-
fracta, in rotundam se colligunt
speciem: hæc enim sola simili ex-
tremo clauditur, mare autē quo
quo versus agitando pariter cir-
cum vndique frangit, atque
obtundit.

Quam ob rem nonnunquam
si quis circa mare infodiat, aqua
dulcis p̄cipio emanet, post ve-
ro salsa efficiatur? An propterea
qđ mare ipsum dulcem illum hu-
morem sub terra transmittit, p̄-
colatq; merito principio dulcis
est: leuior. n. dulcis, qđ salus est,
itaq; prior occurrit. & mare dul-
cis aliquid humoris in se habet,
quod terrę permistū facilius in-
natate potest. salsum vero, quo-
niam & grauius est, & aptius ad
secandum, in imum defertur. Si
ue igitur ita est, siue p̄ venas ex
continente in mare duleis pro-
fluat humor, non immerito per
maris summa extare possit, qua
se cum eo committat: ergo mea-
tibus postea patefactis humor
salsus copię suæ ratione vincen-
do, sal sugine totam afficit aquā.
Accidit enī, vt superis obseptis
meatibus, confluuiū falsi, humo-
ris iter aliud faciat, contraq; pa-
tefactis totum istuc perferatur,
quomodo in corporis venis fie-
ri nouimus.

Cur

38 Cur mare, cūm grauius, quā
A aqua potu idonea fit, clarius at-
 que perſpectius eſt. Vtrū ga pin-
 guius eſt. nam ſi oleū affuſum ef-
 ficere pōt, vt melius per aquam
 incernere ſit, merito cūm ipſum
 mare in ſe pinguis aliquid hēat,
 perſpectius & dilucidius ſit. ip-
 ſum. n. oleū aqua leuius eſt, quā
 uis nō perſpectius. An mare nō
 perſpectius eſt, ſed eſſe tale vide-
 tur: quippe cū aqua dulcis, aut
 fontis, aut fluminis ſit, fons ſuā
 aquā nō ſine terra emittit, vt pu-
B riſſima eſſe nequeat, flumen tū
 terrā, tum ſecem detrahat. Cau-
 ſa igitur hęc ſit, cur dulcis min⁹
 perlucida appareat.

39 Qua de cauſa qui mari natāt,
 vtrū ſalubriter euacuant: haud
 enim quia laborant: nā qui cur-
 riculo eunt, vehementius elabo-
 rant, ſed tñ non ita euacuantur.

At nō omnis labor id faciat, ſed
 ſolus, qui nullā dat cauſam tabe-
 ſcendi inteſtinorum. maris autē
 mora vel omnino edaciorem, &
C ventris inanitate aduſtiorē ho-
 minē reddi videmus: eſt etenim
 vapor maris calidus, & ſiccus.

40 Cur lacus Pæſa, qui potu ido-
 neus eſt, lauat ſimul, & purgat
 veſtimenta: humor. n. dulcis la-
 uare poteſt, amat⁹ purgare atq;
 abſtergere, quæ quidē haberi ſi-
 mul non poſſunt. An nullus hu-
 mor veſtimēta ſuo amore poſ-
 ſit purgare, ſed lentore tantum.
 modo: quam obrē trunculi, &
 quæcunq; mucoſa, vim abſter-
 ſoriā obtinent. igitur & amara,

quæ ſermē lenteſcunt, purgare d-
 queunt, cætera nequeūt. In hoc
 autē lacu accidit, vt nitroſe virtu-
 tis amarum torū deuſtū ſit, pin-
 gue, & lentū remaneat. Hoc igit⁹
 abſtergit, & purgat, lauat autē
 ſuo dolci humore.

Cur maris vndabundi quod
 deſiſtit, albicat: quod prouoluit, 41
 nigricat? An quia quod minus
 cernimus, nigrius id eſſe videt⁹:
 minus autem cernimus qđ mo-
 uetur, qđ quod quieſcit. An qm
 candet, quod tranſpicitur: nigre
 ſcit, quod aſpectu peruium non
E eſt. minus autem id tranſpiciť,
 quod mouetur.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO VIGESIMA QVARTA.

*Eorum, quæ ad aquas calidas pertinent:
 cuius quaſtiones. 19.*

Vraqua perſuſi cali-
 da, minus calorē per-
 cipimus, cū peruncti
 oleo ſum⁹. An ppter
B corporis leuitatē facile aqua di-
 labitur, minusq; immorat⁹, quā
 vt calor ſubire valeat.

Cur puteorū aquæ tepidæ a
 meridie gſtate reddant⁹? An ga
3 tunc frigiditate aeris iā ſupera-
 ta, calor plene inualuerit: ante ac
 frigore calore ſoluitur, & ceſſat.
 Nō enim ſimul alter ceſſat, alter
 inualeſcit, ſed ſpatio temporis.

Cur aqua interdum facta cali-
 dior, qđ flammā, lignā deurere

ne

Problematum

G nequeat, flamma queat? An quia flamma prætenuis est, spiritusq; ex ea proficiscens partibus tenuissimis constat: aqua profecto crassiuscula est, itaq; subire non potest. At vero flamma, car bonumq; ignitamentum suam ob tenuitatem facile subeunt, at que resoluunt.

4 Cur aqua feruens liquefacere nequeat, venter queat? Vtrum ventris calor sua tenuitate subire potest, aqua sua crassitudine nequit. An q; cetera quoq; lique fieri humor prohibet. nulla. n. res est, quæ inter humorem dilabi, & tabescere possit. At in ventre humore in vesicam secluso, facultas resoluendi acquiritur.

5 Cur fundus vasorum non vrit, quæ aquam feruentissimam continent, sed pleriq; fundo sustinentes deportant: aqua vero ipsa exēpta vrere potest? An eo q; calor in fundum vasis contractus extingui ab aqua potest. Quo fit etiā, vt eliquari res nequeat eli.

1 q̄bilis, si quid huius admittat.

6 Cur aqua non perinde hyberno tempore, vt æstiuo efferueat, non solum pari concalescētia igni, sed etiam pleniori, & tantundē calens, atq; etiam vehementius? An propterea q; aquæ efferuentia bullarum elatio est: aqua igit ipsa non minus hyeme, q̄ æstate calefieri potest: sed bullas efferri frigus ambiētis aeris prohibet, itaq; minores, paucioresq; confistunt: at æstate cōtra omnino ē. Ille autem efferuendi æstus non

nisi frequentia, magnitudinē spumæ exultat.

Cur calida aqua rugare pōt, 7 ignis qui tam calidus est, non potest? An quia ignis spiritū agit, vt tumefacere valeat: circum. n. cutis obrēditur: ruga autem cutis contractiuncula est.

Cur fundi vasorum, quibus calefacimus aquam, tandiu calidiores sunt, dū aq̄ ipsa frigidiuscula est? An qm̄ aqua adhuc frigida, calor concludatur circum, obstatq; intus, cū ei exitus oīs denegē. At vero aqua concalescētia, q; nihil præterea color accē, sed libere respiret, diminuatq; fundus frigidior redditur, non secus ac balneæ: has. n. hyeme, q̄ æstate calidiores experimur, qm̄ calor hyberno potius, q̄ æstiuo tempore aeris circumfundentis frigore intercludit.

Cura aqua feruens nunquam expallat, fresum omne, atq; lentacula solida expallantur: quantq; his leuior aqua est: leuius aut procul proſci facilius pōt. Quinetiam argentum cum decoquit, idem hoc facit. itaq; qui in officinis argentarijs defecandi funguntur officio, argenti reliquias colligunt lucro. An quia expallationem calor agit euaporando, cogendosq; ea, quæ suo naturali impetu obſtāt. Aqua igitur qm̄ leuis, & prætenuis est, nihil per vim reſcitit: itaq; nimirum calor colligi non potest, sed ante q̄ cōtrahatur, reprimatur omne, atq; excutitur, quod subinde accessit.

At

Seccio Vigesimaquarta 71

A At vero quæ corpulentiore sunt, vt polenta, vt argentum, hæc vt persui corporis grauitatem arceat, repelluntq; ita vi per renixum erumpunt, vt calor qua vi ceri exiliat vehemens. Facit. n. corpulentia spissitas, ne trāseat, sed arceatur, dum ictu caloris superfluentis extrusus sit, atq; eiaculatus. Fit ergo ictus, non impulsus, vtpote cum calor inferius sursum versus efferatur celeriter.

10 Qua de causa, quæ parum teporis calido in humore maduerit, tumentiq; multum, hæc collabuntur, & rugant. An quia calor, vt ex concretis humorē elicit, ita ex humore spiritum creat, densaq; omnia laxat. Principio igitur concreta tepefaciens, facit humidiora, cum spiritum ex humidis ducens diffundit, & tumefacit. cumq; amplius calefacit, partem summam elaxat, vt vapor inde respiret: humorq; exiccatus facit, vt moles concidat: q̄ collapsa, cutis omnium summa rugatur, quo aut magis contractione inæquali flaccescunt, eo rugosa multiplici asperitate efficiuntur.

11 Cura quis calidis potius, q̄ frigidis lapides concrecant, atque coagmententur? Vtrum q̄ lapis defectu humoris consistit, caloremq; potius, q̄ frigore humor deficiat, & lapidescit calore: vt etiā Empedocles, Lapidem, inquit, & saxa feruentium aquarum opera conficit. An non solum calor elapidat, sed frigus etiam humo-

rem nimio gelu absumendo indurat, facitq; lapidē. q̄ si nimium frigus ita agit, simpliciter quoq; ita agi posse certum est.

Cur si iter aquam pedē quis teneat calidam, pede quiescente aquam minus calidam sentiat, mouente calidiorem? An idem, quod vel si toto corpore acciderat, si quis enim curriculo it, aerem, qui subinde obuius fuerit, sentit frigidiorē, eoque magis, quo cursum agit prolixiorē.

Cur amplius in Sole res calidæ, q̄ in vmbra refrigerantur? Vtrum quia minor calor a maiori absumitur. An q̄ in vmbra frigus circumfundens calorem interiore reprimat, nec effluere sinat, quod idem moribundis, aqua offusa frigida aduehit, quippe quæ calorem concludat, & arceat, ne foras se promat, denique per hyemem omnibus acciderit, calidiorem suam esse partem interiore. At in Sole vi nulla arcente calor effluit, atque ocys euanesceat.

Cur aqua minus salubris balneo sit, quam Sol tepefecerit? Vtrum quia corpori adhuc insidens refrigeratur, horroremq; mouet. An est etiam istud: verumtamen & si quis ea sæpe vtatur, valetudini fiat obnoxius. Res enim calida, omnino vim coquendi, siccandi q; obtinet: frigida coescere, atq; contrahere potest. itaq; vtraque aliquid boni affert: quapropter aqua & frigida, & calida ex igne balneum præstat commodum.

at

Problematum

Gat q̄ sub Sole tepuerit, ob sui caloris imbecillitatē, p̄bere illorū neutrū habet, sed humificat tantum, perinde ac Luna.

15 Cur aqua Sole calefacta parū salubris sit? An quia rigorem aduehit, vbi refrigeratum est.

16 Cur aquæ Magnesiæ, & Arternæ feruidæ satis sint potu idoneæ? An qm̄ aq̄ copia dulcis ad profluētē calida sese applicat, eo tum modo, vt falsugo tollat, & calor eduret.

17 Cur aquæ Magnesiæ feruidæ feruere quidem aliquā desierunt, falsę tñ nihilo esse desierunt? An q̄ aquæ copia frigidæ aliūde fusā in fontes feruidos calorē oēm extinxit, itaq̄ terra tamen falsā persistere potuit, calida tñ esse, ppter aquæ adiunctæ copiam non potuit. Proximū igit id accidit aquæ, quam per cinerē transmissam colamus. hæc, n. transmissa p̄ calidū cinerē, nec ipsa suū frigore amittit, & cinerē frigidum reddit: falsa tñ, amaraq̄ per cinerē ē. Sed cum aqua, q̄ frigida ac-

Icesserat, alienigena eēt, calor vernaculus terræ frigore illū pauciorē euincere vice versa potuit: atq̄ ita suum calorem aque receperunt.

18 Cur aquæ feruidæ falsæ magna ex parte proueniant? An q̄ plerq̄ oēs p̄ terrā aluminosam pcolant, qd̄ odore earū constat: exustorū ac oīm cinis falsus ē, sulfurq̄ redolet, quapp̄ feruida oīa mō fulminis vrūt: & qd̄ plura fulminis tactu calida extiterūt.

Cur calidæ balneæ sacre habeant? An propterea q̄ sulfure atq̄ fulmine, rebus ingenue sacris proueniant.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO VIGESIMA QVINTA.

Eorum, quæ ad aerem pertinent: cuius quæstiones. 12.

Vt membra corporis nostri in vtribus obtentā inflatis doleant? Vtrū propter pressurā aeris, vt, n. extrinsecus vitem prementi aer nō cedit, sed repellit: sic ēt q̄ intus tenent, aer comprimit, atq̄ affliciat. An quia p̄ vim aer retinet, stipaturq̄, foras verius suapte natura vndiq̄ impetēs, nimirum ad id corp⁹ enititur, quod medium continet.

Cur paludibus iuxta fluuios positæ fieri soleant, qui bomugi appellant, quos tauros numinis religiosos fabulæ narrant? est id sane fremit⁹ mugitui tauri adeo similis, vt qui voces audiūt, nō secus afficiant, q̄ si taurū senserint mugietem. An cum aut fluxū in paludes se fundunt, aut paludes restagnant, & vela mari offensa retorquent, vel statum vniuersum emittunt, tū fremit⁹ ille excitat. Causa vero, q̄ terræ cauernæ infodiunt, i quas aqua interrūpens, qm̄ fluctus in eius modi redundatione mouet, aeris: per angustias, ceu si quis in am-

A amphorā inanē strepitū p̄ osculū mouerit, mugimento sifis sonus exultabit: mugitus etenim bobus per id ipsum figurę gen⁹ proferit. Multas autē, mirasq; voces informare figurę cauernarū varix possunt. nā & amphorę fundum si quis detracto operculo, vicissim mō intus attrahens, modo extra depellens perterat, sonū per intercapedinem tā ingenuum reddet, vt belluxē pertimescant, & fugiant: qđ pomario rū custodes emoliri cōsueuere.

3 Cur aer, cū aquā tangit, nō humescit: nihil. n. de cæteris est, quod si tetigerit, humidum non reddatur. An ita eorum extima coeunt, vt simul sine vllō interstitio sint, nec plano diuerso distinguant. igit̄ cætera qm̄ grauiora sunt, subsidunt, itaq; humorē sibi admittunt. aer vt leuior, nihilo inferius vergit, qđ extremū limitet. tangit ergo, quia nihil interiacet: remanet expers humoris, qđ semp sup aquā extat.

4 **C** Cur nocte media, & meridie maxime cælum soleat tranquillari? An quia venti trāquillitas aeris statio & requies est, qui tū constare maxime asolet, cū aut vincit, aut vincitur: etenim quā diu pugnat, mouet, atq; inquietatur. vincit autem maxime nocte dimidiata, vicitur meridie. vt enim medio noctis Sol remotissimus, sic meridie proximus est. Ad hęc, status vel ortu Solis, vel obitu incipit cessat qui ortu cœperit, cū victus est: qui ve-

sp̄ra, cū parta victoria desinit, itaq; fit, vñ alij meridie, alij noctis medio cessant.

Cur prima luce, & iam mane frigus fit amplius, qđ nocte, cū Sol a nobis ppius absit? An qm̄ cū dies istat, ros cadit, atq; pruina, qđ frigida sūt: ergo ispersis locis oībus frigidus humore, merito acrius refrigeratur.

Cur in Pōto intentius & est⁹, & frigora fiant? An aer regionis illi⁹ sua crassitudine nec hyeme tepescere, nec æstate refrigerari potest. An propter variū Solis cursum. recedit. n. per hyemē, accedit per æstatem.

Cur noctu poti⁹, qđ interdiu serenum sit? An qđ & flatus, & perturbationis causa Solis vis est. istæ enim motu accito quodā oriuntur. Calor igitur causę est, ob eamq; rem cū is adest, quiescunt omnia, & Sole abeūte magis, quam veniente, & quod dici solet.

Nauibus hyberno vētos dat terra secundos.

Tunc mare fert sæuos: calidi sed mensibus anni.

Terra dabit sæuos, Ponti feret vnde secundos.

hoc sibi vult, qđ vbi motus maximus est, ibi minime quicquam vel seruari, vel consistere potest: æquabili nanq; statu, viribusq; efficaciorib⁹ esse id debet, quod consistendum, conseruandumq; sit. mare autē hybernis tēporib⁹, terra æstiuis sæuere illum in modum solita est,

Quam

Problematum

- 8 Quam ob causam humor ple
Gno contētus in dolio, diffusus in
 vtres, non solum cū vtribus re-
 cipi ab eodē dolio possit, sed etiā
 locum relinquere, quo etiā plus
 humoris capiat? An qm aer in
 humore inest, qui dum in dolio
 est, excerni propter dolij magni-
 tudinem non pōt. sit. n. vt expri-
 mi de maiori vel humor, vel spi-
 ritus difficilior possit: quemad-
 modum ēt de spongijs ampliori-
 bus minus exprimitur. At cum
 in parua digeritur, extrudi iam
 de vtribus expediti⁹ potest. ita-
 que dolium, & vtres, & humo-
Hrem etiam alium capit. magisq;
 in vino id accidit, quia plus in
 vino aeris inest, qm in aqua. Huic
 sane proximū, cineris & aquæ
 tantundem simul vas idem ca-
 pere posse, quātū plurimū vtri-
 usq; seorsum infusi capiat. Cine-
 ris. n. complura caua, & inania
 esse videntur, quibus aqua sese
 insinuat, vt quæ tenuior sit: & cō-
 stipat vero, spissatq; arcēissime,
 qm particulatim cōstipatio agi-
 tur. densantur, n. adductanturq;
 omnia pleni⁹, cū paulatim cō-
Istipātur, qm cū vniuersa. quod
 cū ita fiat, cinis collabit, & sub-
 sidet, simulq; humorem f se per
 cauorū suorum opportunitatē
 admittit. At si cinis, qui in aquā
 immittit, calidus est, aquam di-
 rimit, vertitq; in aerem. idem il-
 lud agēt etiam, si primū aqua in-
 fundatur, post cinis inñciat: vn-
 de aquam etiā ipsam caua quæ-
 dam, & hiantia in se continere
 putaueris. An non aqua cinerē
 sibi admittat, sed cinis aquam.
 quod. n. tenui⁹ est, subire id pos-
 se congruum est. Constat item
 experimento, cum enim cinis in-
 spergitur: eodem reliqua aqua
 confluit, quo loco inspersum est:
 cuius contrarium certe fieri de-
 buit, si aqua cineris esset capiēs.
 An si prius aqua vas ex toto im-
 pleuerit, nihil præterea capiet,
 sed addito quolibet effundetur.
 Sin autē vbi semel aliquid aque
 infusum est, cinis descenderit, iā
 tunc quod dixi eueniet: quippe
 cū cinis sit ipse, qui capere va-
 leat. Hæc eadem ratio est, cur so-
 uæ terram exemptam recipere
 nequeant, locus enim ab aere oc-
 cupari videtur: itaque fieri non
 posse, vt tantundem recipiatur.
 Cur aer, qui luce crassior est,
 solida valeat permeare, lux ipsa
 non valeat? An quia lux per di-
 rectum tantūmodo ferē, ob eāq;
 rem oculus, qui transpicere per
 rara non possit, vt per pumicē,
 quia meatus euariant, per vitrū
 facile possit, quia meatus positi
 ē directo sunt. At aer impedimē-
 to nullo arcetur, qm qua trāsit,
 tendere ē directo non solet.
 Cur aer per aquæ tactionem
 frigidus reddi possit, humidus
 non possit, etiam si quis in aqua
 vehementer inflarit, vt fluctus
 inde moueatur, & inunde? fri-
 gidum autē reddi constat, eo qd
 ex aquis aspirat, refrigerat. An
 frigidus esse, calidusve naturæ
 suę habilitate potest, vt rei tactu
 immu-

A immutetur, quam tetigit: humi-
dus esse idcirco non potest, quia
leuior est, neque ima humoris vn-
quam sua ipse petit natura, sed
summa semper, planumque attin-
git: & si deorsum cogat, humor
quoque feretur inferius, ita ut nu-
quam in profundum sese ire patiat.

11 Cur aer bullis contentus, aut
de inuis aqua ascendens, haud vn-
quam madidus emergat? An quia
humor non infidet, sed dilabitur:
qui tamen continet bullas, vel minor
B est, quam humefacere valeat.

12 Cur aer madere non possit,
aqua autem queat, quippe quae
etiam translata in aerem madeat?
An eadem causa sit, qua & lapis
madere nequeat, haud enim madet
diu oibus vis data est, sed his tamen, qui
lenta sunt, & humida.

13 Cur vtres inflati valeant flu-
tare? An propterea, quod aer sursum
effertur, vtres enim vt inanes deor-
sum feruntur, sic inflati supra ideo
resident, quod ab aere sustentantur.
Sed si aer elcuet, atque prohibeat
quo minus deorsum feratur, cur in-
flati grauiores efficiantur? & qui
fieri possunt, vt cum grauior sit, emi-
neant cum leuior, deferantur?

Cur aer non sursum feratur?
14 Nam si ex motu caloris spiritus
excitari debeat, ignisque subli-
mia petere natus sit, spiritus eo-
dem currere debuit: siquidem mo-
uens illud sursum versus impel-
lit, quodque mouetur, eodem ferri
aptissimum est. nunc enim trami-
te ferri obliquo latissime patet.

15 Cur aurora frigidior, quam

vespera est? An quoniam altera noctis **D**
medio, prior est, altera meridiei.
est autem, vt diei medium calidissi-
mum, quia Soli proximum est, sic no-
ctis medium frigidissimum, quia
remotissimum.

Cur temporis feruidi noctes **16**
molestiores, quam dies sunt? An quia
flatus omnes tunc consulescunt:
anniuersarii namque illi, & praeter
minus nocte, quam interdiu spirant.

Cur icorrupta durare possint **17**
quae vttribus continent inflatis,
aut valibus bene optis? An quia
putrent omnia, cum mouentur: im-
motaque omnia sunt, quae plenae sunt
autem plena.

Quam ob causam aere sudo, **18**
apertoque frigus fit acris, quam nubi-
lo, cum stellae sint calidae, & coe-
lum? An quia nihil tunc est, quod
vaporem arcere, continereque va-
leat, sed diffundat necesse est: at
coelo nubilo arcetur, & aquilone
magis, quam austro, eadem illa de cau-
sa, auster enim nubes colligit, aqi-
lo dispellit, & quidem aquilone
magis quam austro euaporari vide-
mus, & hyeme potius quam aestate, **F**
aut propter dissimilitudinem, aut
quia vapor non nisi refrigerato
humore calido depromi potest.

Cur minus, quam plus aeris cali- **19**
dus sit, cum angusta omnia sint cali-
diora? An quia magis mouetur,
qui pluris est: motus autem fri-
gorem acciere potest, cuius indi-
cium, quod calida cum mouentur,
refrigerantur.

Cur aqua & terra putreant, **20**
aer & ignis non putreant? An quoniam
Extra ord. Arist. **K** om-

Problematum

Gomne, quod putret, calidissimū fiat necesse est: igne autem calidius nihil est. An quia refrigerari prius oportet, quod putredinem concepturū est: ignis autē calidissimus semper est, aer vero igne refertus est. nihil autem putret, cum calidū est, sed refrigeretur ante oportet, q̄ putreat. At aqua, & terra vicissim mō calida, modo frigida effici possūt.

21 Cur cōelum nubilū tepidius sit, q̄ apertū, & placidū? Vtrū, vt veteres authores dixerunt,

H quia stellæ frigide sint. An id ab furdū admodū est, sed quia cōelo sereno vapor extrinigi melius potest. indicium, q̄ vento silente ros, & pruina consistunt. Cū igitur serenum est, calor diffiat, quo humor eruitur, atq; effert, itaq; aer frigidior fit: qua de causa humor a calore demissus irrorat. ast cum nubilum est, arcet, & constat: quocirca nec ros, nec pruina contrahi potest, cum nubilum est: ergo calor ad terrā remanens facit, vt tepor amplior esse possit.

Imanens facit, vt tepor amplior esse possit.

22 Cur altis ēdibus aer soleat vtilari, reciprocaris, p̄sertim cū tempus quietum est? An q̄ aer praelaxo quodā contextu, & hiatu lento est: ergo cum hic extrinsecus introire inceperit, cedit, & contrahitur aer, quem dom⁹ cōtinet: quo collapsō, adductōq; inanior reddit, q̄ foris est: & spacia multo laxiora capessit: quæ in spacia aer domesticus relabitur, ferturq; expedite eodē, qm̄

& ipse pendeat, & natura inanimata reniti nequeat. quod cū p multa eius membra eueniat, proxim⁹ hunc aer sectatur, adductus propulsione primoris. tum eo large foras iam profluente, locus iter nus inanis redditur & vacuus, exter nus contra repletur, spissescitq; ac deinde in hunc modū reciproco fluxu acitatur.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO VIGESIMASEXTA:

Eorum, quæ ad ventos pertinent: cuius quæstiones. 64.

Vr ventus cæcias sol⁹ ex oīum ventorū numero nubes ducē ad se possit: Vtrū q̄ ventus aduersus reflat eodem tēpore. An qm̄ de locis eminentioribus spirat: sunt enim partes, quæ ad Solem orientē vergunt, eminentiores, quā quæ ad occasum. indicium maris occidui magnitudo facit, & latitudo. Quod cū desuper i aduersum spiret, lineā sua delatione ista terram versus conuexam agit, regionemq; inuadens, vt dixi occiduā, nubesq; per lineā suā figurā contrahēs, ad se suo inde reflexu eas vocat, atque impellit: quod solus hic, p̄pterea facit, quia ceteris loca vel editiora sunt, vel submissiora, q̄ versus, vt aut de imo, aut ē directo flatus feratur de uexus, terram versus necessum sit, ita vt ad

Ad postremū reflexus effici nullus queat, eo q̄ flatus non ad terram subditam aeris amplitudi-
ni finem protrahendi faciat, nec ubi aer cogi in nubes possit. Sub-
folanus, ac ceteri min⁹ caui, qm̄
humidi non sunt, nubes non co-
gunt: itaq; vel nullaten⁹, vel mi-
nus id ipsum facere possunt.

2 Cur aquilones anniuerfarij si-
antr'austri non fiant? An austri
quoq; fieri possunt, sed continui
quia initium austri longe a no-
bis est, aquilonis in vicino est,

B quippe cōm sub aquilone habi-
temus. Item aquilones anniuer-
farij tranquillo aere spirant, q̄-
pe qui per æstatem moueri so-
leant: austri vere oriuntur, cum
aer minus quiescit. Addo etiam
q̄ auster humidus est, humido
autem superior locus alienus.

Quam ob rem humores, qui eo
in loco consistunt, cito resoluun-
tur, & euanescent: & cum humo-
res erratici vagabundi q̄ sint, ac-
cidit vt aer quoq; eodem ducat,
quo humores ipsi varie dilaban-
tur, qm̄ cum nō loco eodem agi-
tetur, efficitur porro vt flatus di-
uersi oriantur: flatus enim non
nisi motus aeris est.

3 Cur auster post pruina spi-
rare solet? An quia pruina nisi
facta decoctione haud vnq; con-
sistere potest: mutatio autē post
concoctionem, purgationemq;
fieri in contrariū solet: aquiloni
autē contrariū auster est. Hæc ea-
dem causa est, cur post niuē au-
ster spiret, osno, n. & nix, & gran-

do, & imber, & omnis id genus **D**
purgatio concoctionis indicium
est. Vnde fit etiā, vt post imbres,
ceterasq; eiusdem generis tem-
pestates flatus desistant, & con-
stentur.

Cur procellæ, hoc est venti, q̄ **4**
excussi nubibus sæuiunt, imbre
superueniente ocyus cessant? An
qm̄ aqua expressa ventres nu-
bium confident, vnde flatus q̄-
rigo est.

Cur non h̄dem venti imbrē **5**
vbicq; afferāt? An quia non h̄dē
montibus vbicq; occurrunt, sed
alijs partes aliæ sūt obiectæ. Nu-
bes. n. ibi magis consistunt, vbi
ventus vix quasi loca ardua su-
perans depellere p̄terea nequit:
cum autē consistant, premuntur,
rumpunt, imbremq; demittūt.

Quam ob causam cœlū purū **6**
& placidū serenum indicat, tem-
pus turbulentū hyemē prænun-
ciat? An propterea, q̄ hyems æ-
re consistente, spissescenceq; fie-
ri solet: ergo cum Sol euincit, di-
scernit, illustratq; aerem: cum
euincitur, nubib⁹ obfuscat, atq;
incrassat. Quod si cōstitutio va-
lida, hyems cōtinuo luce prima
erūpit. sed si imbecillior sit, nec
tamen ex toto succumbēs, occa-
sum versus depellit. quod consi-
stit, ac inibi manet, eo q̄ aer ter-
ræ, p̄ximus hyeme instante cras-
sissimus est, & mox reliqu⁹ quo-
que cōsistit, qm̄ initium, firmamē-
tumq; obtinet stabilitatis, quod
suscipere, atq; colligere possit,
quātū subinde accesserit. Vt. n.

K h̄ in

Problematum

- C**in acie cōuerfa in fugam vno re
fistente, cæteri quoq; omnes inſi
ſtunt, ſic in aeris ratione fieri ſo
litū eſt, quam ob rē cito, imo re
pente interdum fit, vt cœlū nu
bilū reddat. Cū igitur occaſus
eſt perturbatus, conſtitutionem
minime victam eſſe à Sole diu
pugnante firmiſſime indicatur:
itaq; plus item poſſe conſiſtere
conſentaneū eſt. Et quidem mi
nus timendū, cū hyeme p̄greſ
ſa, q̄ cum poſt ſerenū id accidit,
quippe cū illa rōne veluti reli
Hquias quaſdā reſtare, ac initium
conſiſtendi oriri videatur.
- 7.** Quid eſt, quod flat⁹ moueat
tropæos, i. quos verſarios, aut re
ciprocos appellam⁹? An eadem
ratio ē, qua euripi mari recipro
cante agitant, nā & mare, & aer
eatenus fertur, quaten⁹ proſue
re licet, deīde cum obice quadā
amplius, p̄graſſandi licentia his
tollitur, qui terra pergunt ob eā
ſcilicet rem, q̄ ſuæ motionis, de
lationisq; primordia parum ha
beant valida, tunc reciprocantē,
& redeunt.
- 8.** Cur ſi dem illi tropæi de mari
ſpirare ſoleant? Vtrum quia ma
re vicinum eſt. An quia tropæus
apoegæ, i. flatui abterraneo cō
trarius eſt. Verſarius. n. tanquā
reuerſio abterranei eſt: quippe
cum abterraneus ſtatus ex terra
in mare profluens ſit, cuius reci
procatio verſarius ē: itaq; de ma
ri terrā verſus ſpirare neceſſum
eſt. An venire inde putādū, qm̄
aer collectus in mari eſt, qui illo
fluxerat. Sed ratio, cur nec in ter **K**
rā conſiſtat, & reſectat, cum p
fluit, q̄ mare in cauo eſt. aer au
tē modo aquæ ad id fluit, quod
cauiſſimum eſt.
- Cur dici ſolet, Tertia lux nun
quam nocturno aquilone labo
rat? An q̄ ſtatus ſeptētrionis im
becilli ſunt, cū nocte ſpirare in
cipiunt, argumētū. n. non mul
tum aeris eſſe motum, quod eo
tempore ſpirare exorſus eſt, quo
caloris exiguum eſt. exigū nā
que caloris exigū aeris mouet:
atqui ſtatus minimi omnes ſtra **L**
triduum finiunt: ergo nec is diu
turnior eſſe debet.
- Cur aquilo crebri⁹, q̄ auster **10**
ſpirat? An qm̄ aqlo parti orbis
terrarum habitata vicinus eſt,
idcirco latere non poteſt. ſimul
enim ex ſui temporis breuitate
& ſpirat, & adeſt, at auster, quia
ē longinquo admodū, niſi vehe
mens ſit, venire non poteſt.
- Cur auster minus hybernīs **11**
noctibus, quā diebus ſpirat? An
eſt quidem Sol noctis ēt tempo
re austruſi regioni propinquus,
& noctes ibi tepidiores, q̄ dies **12**
aquilonē verſus, itaq; aeris mul
tū mouetur, & nihilominus, q̄
interdiu. Sed calor dierū vehe
mentior oēm abſumēdo humo
rem, efficit, vt minus ſpiretur.
- Cur auster canicula oriente **12**
moueat, idq; lege naturæ certifi
ſima fieri ſoleat? An propterea,
q̄ regio inferior orbis Sole ſcili
cet remoto minus calida eſt. ita
que vapor inde large emigrat, &

- A** & multi profecto austri spirarēt nisi anniuersarij prohiberent.
- 13** An oībus austris tum orientibus, tū occidentibus, aer soleat commutari, sed cane præcipue quod quidem flatibus latissime constat, qui eius ortu, & post ortū sequunt. q. cum æstus tūc vi-geant, spiritus calidissimos per idem tempus oriri congruū est. Auster autem calidus est: & cū ex contrarijs in contrarium maxime commutari solitum sit, ortumq; canis præuij nuncupati
- B** antecedant, qui aquilones sunt, merito post eum auster spirat, quandoquidem assignari necesse est, idq; austris fieri orientib⁹. Huic aut verbo cum assignari dicimus, subiecta notio est, aerē insigniter cōmutari, & quidem mutari statuū omnia genera in ventos aduersos, aut dextros solent. q. cum aquilo nōn trāseat in latus dextrū, reliquū est, vt in aduersum, hoc est, vt in austrū transeat. Quinetiā dies post brumam quintusdecimus austrum
- C** præ se fert, eo q. bruma initium quoddam est. moueturq; a Sole is potissimum aer, qui brumæ vicinusest: Solem aut tunc ad austrū vergere certū est. Vt igit cum ortū perreptat, flatus excitat subsolanus, ita cum meridiē adit, austros euocat. nec tū statim a bruma id facit, quoniam breuissimas tunc agit distātiā, sed quintodecimo, quia tempus id modice se habeat ad primam discessus sensationem. totum enim
- id tempus pars conspicua est. **D** Qua de causa orionis exortu 14 dies maxime variant, flatusq; opportuni moueantur? An qm in mutatione varia maxime omnia sunt, quæ non vno, certoq; tempore, motuve describuntur: atqui oritur orion ineunte autūno, occidit hyeme: ergo quia nō vno tempore constat, sed alio incipit, alio cessat, flatus etiam inconstantes esse necesse est, vt potest cum ancipiti conditione proueniant, quos sibi tempus vtrūque sortitum est. Et quidē diffi-
- E** cilem esse orionem, & cum oritur, & cum occidit, ex temporis varietate recte affirmant: turbulento, n. atq; inæquabilem esse necesse est.
- Cur aquilo nocte exorsus die 15 tertia cessat? Vtrum quia ex paruo, imbecilliq; initio prodit, tertius autem dies decretorius est. An qm vniuersus mō expellitur, idest procellarum, & nubib⁹ ex cussorum flatuū funditur, idcirco compendio cessat.
- Cur plurimi aquilones spi- 16 rent? An qm pars orbis terræ habitata septentrionibus subdita, est eminentior, & extra solstitiū posita, & niuis plena, quæ nix montibus nonnullis nunquam deest. Cum igitur cōcreti humores tabescūt, flat⁹ magna ex parte oriunt: is aut aquilo est, qui a septentrionibus mittitur.
- Cur austri hyeme, atq; ineunte 17 vere, atque autumnno cessante spirare soleant, vndabundique
- K iij sint

Problematum

- G**int, & contortuosi, atq; Africae non minus frigidi, q̃ regioni nostrati aquilones? An propterea, q̃ Sole propinquo spiritum moueri necesse est: Sol autem per hyemem austrum versus perferatur, & ineunte vere, desinenteq; autumnio iam calefacere incipit: æstate contra, septentriones petiit, & loca relinquit meridiana. Calidus autem propterea est, quia spiritus acri Africae miscetur, qui calidus est. hinc etiam in mare corrumpens ingentes excitat fluctus, facitq; australem æstatem.
- 18** Cur auster fetidi halitus causæ sit? An quoniam humida, & calida corpora reddit, quæ maximè putredini opportuna sunt.
- 19** Cur auster profectus ex mari commodus nō sit, quorū stirpes terra continentur? nam & Thracia campo terræ Atticæ auster de mari occurrit. An quoniam refrigeratus accedit: rubigo autem per humorem calidum, alienumq; consistere solet.
- 20** Cur ventus magna ex parte ante Lunæ defectus excites initio noctis, cum defectus medio incipit noctis, medio vero cum manet? An quoniam calor Lunæ, propterea hebetatur, quia cursus ipsius proxime est, quod defectus exultat. remisso itaq; calore, quo retentus aer quiescit, rursus moueri, ac spiritus reddi incipit.
- 21** Cur auster non incipiens, sed desinens imbrem afferat? Vtrum quod aerem cogit esse longinquo, quo
- coacto, aqua exprimitur: cogit autem postea quam coactum est. An quoniam incipiente calidus adhuc aer est, quippe qui profectus à calido sit: processu autem temporis refrigeratus in aquam melius consistere potest.
- Quā ob causam cum minor auster est, nubes nullas obducit: maior nubilus, & diuturnior est. Vtrum, ut quidam aiunt, initij causa ita accadat. nam si ex minori proficiscatur, liquidus, fudusq; est: si ex ampliori, nubilus & crassus. An quia minor cum incipit, est, itaq; non multum aeris compellere potest, sed ad postremum amplificari consuevit. Vnde illud Prouerbum, Cum cessat boreas, cumq; auster surgere coepit.
- Cur tempore hyberno flatus parte veniunt exortiuæ, æstiuæ occiduæ? An ubi Sol amplius non euincit, aer libere profluit. cum igitur nobis occidit, nubes relinquit, quibus fauonij prodeunt: cumq; scolis inferioris hemisphæri oritur, spiritum illis parte exortiuæ producit: contra cum partem inferiori occidit, fauonios illis subsolanos nobis consecretante aere facit. Vnde fit, ut si quem alium ventum occupauerit, augeat, eo. si quod non nihil adiunxit.
- Cur afflante fauonio canes vestigia minus valeant comperire? An quia plurimum hic ventus confundit, quoniam ventorum osum continentissimus est, maximeq; terram attingit.

Quam

25 Quam ob causam cum stellæ
A profiliunt, venti indicium daf?
An propterea qd a flatu feruntur,
priusq; ibi, qm apud nos flatu ex
currit. Quo fit etiā, vt vnde stel
læ feruntur, huc flatu accedat.

26 Cur nubes maximas fauoni⁹
agit? An quia de alto spirat, re
gioneq; maritima nubes per am
pla spatia colligit ampliores.

27 Cur venti ad postremum ve
hementissime spirant? An quia
vbi vniuersi efflarūt, caloris pa
rum relinquuntur.

28 Cur si circa æquinoctiū afri
B c⁹ spirauit, aqua fiat necesse sit?
An quo loco orbis Sol fuerit, in
de soleat spiritus excitari: itaque
p Solis discursu vicissitudo spi
rituū agat. Quod cum æquino
ctium hyemis atq; æstatis confi
nium sit, dum Sol nobis conspe
ctū æquinoctium agit, aut iustū
transgressus limitem regioni se
dedit hybernæ, accidit, vt venti
partis illius vernaculi spirent,
quorū primus africanus est natu
ra humidus: & cūm Sol partem
orbis terrarum hybernā perlu
strat, statusq; regionis eiusdem

C mouet, euenit vt hyems suis fun
gat muneribus: cuius generis i
ber est. Ad hæc cū æquinoctiū,
tanquam parib⁹ examinatis vi
ribus hyemis, atq; æstatis con
stet, si alterutris quicquam addi
tum sit, obitus momentū exulta
bit cōspicuum, vt in æquilibrio
pondus lanci adiunctum alteri
efficit. Quod cum afric⁹ hyber
ni ordinis sit, naturaq; humid⁹,

æquinoctio additus, hyemem; D
imbremq; merito affert: imber
enim hyems est flatibus fami
liarissima.

Cur auster, atq; eurus, cū fla
tib⁹ sibi obiectis calidiores sint, 29
alter aquilone, alter fauonio, aq
fertiliores sint? quanquā frigor
est, qui humorem ex aere depro
mat. Haud enī qd aquilo nubes
hinc pellit, idcirco aqua nō pro
uenit. nam & fauonius, & eurus
nubes abigit, quippe qui ex alte
ro pari modo proueniat. quin
etiam ceteri omnes vnde spirāt, E
inde depellunt. Verum quia fri
gor amplius introrsum circum
obstitit, cū calor extrorsum am
plius vrget. An etiam regio fa
cit, vnde spirant, vt sereni illu
stresq; veniant. eurus namq; ex
ortu, fauonius ex occasu aduen
tat. Quinetiā ratio sit, qd aer præ
calefactus celerrime ac plenissi
me refrigeratur, quomodo etiā
aqua. igitur euri aer de ortu calid⁹
austri de meridie fert: cumq; fri
gidissimū locū adiere, compen
dio concrescunt, atq; in aquam F
consistunt: magisq; eurus aquā
agit, qm aerē de Solis parte, nec
minus calidum ducit. Auster
aquam mittit, cum cessat: quo
niam aer, qui primus ex mari ac
cedit, frigidus est: vltimus autē
tepid⁹ ex terra occurrit. An nō
id solū cā sit, sed et, qd ad postre
mū auster crescit. Vnde illud p
uerbiū, Cumq; auster surgere cō
pit. Atqui frigidiores q; vehemē
ti⁹ spirāt: igitur merito si nubes æ
K iij rem

Problematum

Rem postea cogit. An ea ipsa rō sit cur post, q̄ principio fertilior aqua occurrat.

30 Cur venti siccāt, cūm frigidis sint? An qm̄ q̄ frigidissimi sunt, vaporem eliciunt.

31 Sed cur amplius siccant, quā Sol? An quia vaporem non solū euocant, verum ēt abducit: Sol autem relinquit: itaq̄ vt magis humificat, sic minus assiccat.

32 Cur vnus ventorū cecias nubes ad se vocat? quod etiam pro uerbiū illud declarat. Vt cecias nubes, sic ille opes trahens. ceteri namq̄ vnde spirant, inde tantūmodo expellunt. Vtrum ventus aduersus eodem in tempore spirans id facit. An si hoc esset, haud vnquam latere potuisset: etenim spiritus hic suapte natura circulari linea fertur: ergo ceteri per terram vagantur, hic cēlū versus suā linēx cauū erigēs, non ad terram resupinans, suam originem repetit: itaq̄ nubes facile ad seducit.

H tūmodo expellunt. Vtrum ventus aduersus eodem in tempore spirans id facit. An si hoc esset, haud vnquam latere potuisset: etenim spiritus hic suapte natura circulari linea fertur: ergo ceteri per terram vagantur, hic cēlū versus suā linēx cauū erigēs, non ad terram resupinans, suam originem repetit: itaq̄ nubes facile ad seducit.

33 Cur fauonius seren⁹, ac iucundissim⁹ ventorū omnium est? & qualem Homerus flare per cāpos elyfos cārminē illo dixit: Sed zephyri assidue spirant, auratq̄ salubres. An primum, q̄ aeris temperiem plene obtinet: neque enim calidus est, vt qui de meridie, ortusq̄ spirant: neq̄ frigidus, vt qui de septentrionib⁹ eueniunt: sed medium frigidorum, & calidorū statuum tenet. Quodd cūm vtriusq̄ i vicin⁹ sit, particeps vtrarūq̄ virium euā-

dit: itaq̄ temperatissim⁹ est, & vere maxime spirat. Adhuc, flatus omnes transire vel in sibi aduersos, vel in dextros conueiunt: itaq̄ cūp post aquilonem fauoni⁹ spiret, (dexter enim hic est) efficitur adeo tanquā mitis ad imitem, & simul vbi destitit hyems, serenū magna ex parte subsequi solitum est. atqui flatus hybernus aquilo est. Subsolanus, quāuis inter calidos & frigidos situs, minus qualitatis eorum particeps est. hic. n. cūm spirat, flatus vergētes ad austrū motitat quidem, (istuc. n. transferre afolet) sed misceri tū cum his minime patitur. At vero fauonius & mouetur ab austro, & ipse cūm spirat, mouet aquilonem: huc enim vsq̄ progrediēs vicissitudo spiritūū finē sui circūcūit facit. Quodd cūm vnus facit alterius finē, alterius initium secum habear, merito faui⁹ & est, & esse videtur.

Cur fauonius horis postmeri dianis spirare, non mane soleat? An q̄ Sol magna ex parte veloriens, vel occidens, author spiritūū est. quoties. n. aerē humidū tepesciendo percoquit, atq̄ discernit, in spiritū sane illū extenuat. q̄ si tantisper acciderit, vt aerspiratiūsculus sit, magis magisq̄ a Sole vertē in spiritum. Quoties igit Sol in exortu est, pculā fauonio abest: hic. n. ab occasu se pmit: & cū iā occidere pxim⁹ ē, aer oīno extēuat⁹, discretusq̄ fluit, at dū cōfecto meridie per-

- A**ppgat ad postmeridianū, tantisper ad aerē tepefaciendum, discernendumq; modice admodū habet. Subsolanus quoq; ob eā rem mane spirare incipit. aerem enim, qui supra terrā sublimis impendens nocte humefactus, solo sui ponderis ratione appropinquarit, Sol mane discernens proximū sibi excitat primū: qui autem ex Sole oriēte spirat, subsolanus hic appellatus est.
- 35** Cur Sole se attollente, spiritus & sternuntur, & augentur? **A**n quia spiritus vel aeris, vel redūdantis humoris commotio est: quæ ut cum parua est, compendio à Sole consumitur, itaq; nullus spiritus inde existit: ita cum magna est, Solis exortu amplior redditur. Sol enim author, & parens motuum est.
- 36** Cur fauonius horis postmeridianis spirare soleat? **A**n quod spiritus oēs Sole humorē diffundente proueniunt, humor enim, qui ante hac concrefcebatur, tabescit, cū vis caloris in propinquo est: itaq; spiritum mouet, atqui fauonius de occasu spirat: recte igitur postmeridianis exoritur: tunc enim Sol eius ad locum accedit.
- 37** Cur aquilo, & auster sepiissime spirant? **A**n quia contrarium à suo contrario, ē directio scilicet oppugnatū minime edurare potest, sed ex latere poti⁹ aduersam vim tolerat: auster vero, & aquilo ex cursu Solis laterib⁹ spirant, ceteri aduersi potius occurrunt.
- 38** Vtrū spiritus fonte quodam emergat, quēadmodum aqua, **D** supra quē fontē efferri nequeat, an non? Et vtrū vno ex puncto, an ex loco, pfluat amplior? Sūt certe nonnulla in aere, quæ vel in aqua accidere pari ratione videmus: quippe cū aqua p pro na ocyus fluat, q̄ cū in planis atq; æqualib⁹ stagnat: hoc enim & spiritus faciunt: nam locis editis, atq; excelsis aer assidue mouetur, causis ē cōtrario sepe quiescit, & consilescit. Ad hæc, super excelsissimos montes spūs nulli excitatur, ut super Athon, ac reliquos generis eiusdē. inditium, qd quæ reliquerint, qui anno superiori sacrificarunt, posteriori incorrupta cōperire affirmant. Constat igitur spūs quoq; prolationem veluti ex fonte quodam acitari, super quod nihil præterea efferre se potest. Vnde fit, ut locis excelsis, quod modo diximus, accidat: quod idem datum etiā aquæ putauerim. nec enim aquā vehementē, nec spiritū rapidū locis excelsis fieri nouim⁹.
- 39** Cur austro spirante coerulescens mare fiat, aquilone obscurus, atriusq; **A**n propterea, qd aquilo minus mare perturbat, omne autem, quod tranquillius est, atrum esse videtur.
- 40** Quā ob causam austrī cū leuiter spirant, nequeāt nubilare: cū intente nimirum queant? **A**n quoniam cū leuiter frequentiam nubium agere nequeant, itaq; breue sit, quod obduci nubibus possit. at vero vbi excreuerunt,

Problematum

- Curunt, multas depellunt: itaq; amplius obnubilare videntur.
41. Cur aquilo vt magnus incipit, ita paruus defistat: auster cōtra, vt paruus incipit, ita magn⁹ cessare soleat? An q̃a nobis aquilo in vicino est, auster longe abest: Alter igitur vbi primū exortus est, nos occupat: alter suo disperso principio, vtpote diu per tracto, exiguus ad nos primum deuenit: at finem alterius sentimus, alterius minime. Itaq; merito alter imbecillus, cū cessat, H est, (omnium nanq; finis imbecillus est) alter validus. finem. n. istius nihil præterea sentimus.
42. Cur versarij, qua mare sinuatur, reflare soleat: qua porrecta, pansaq; maria sunt, reflare non possint? An qm̃ flatus in sinum interrumpens nihil distrahitur, immo magna parte vniuersus perfertur: at in dispalatis, porrectisq; abterranei, & protin⁹ magis distrahunt, & inter profluentem hac eadem re patiūtur: qm̃ I nihil obstitit, quo min⁹ multas partes proruāt. Versarius enim nō nisi reflexus abterraneus est.
43. Cur dici solet, Cum cessat boreas, cūq; auster surgere coepit? An qm̃ boreas, q̃ nos ei subditi sumus, parsq; habitata terrę vergit ad septentriones, intēus protinus accidit: quippe qui statim cū ortus est, adest, auster, q̃ ex longinquo ad nos deuenit, non primum, sed post intentior est.
44. Cur spirantib⁹ austris homines grauiorē, inualidiorēq; se se redduntur? An propterea q̃ humor corporis flatus eius calore tabescēs, multus ex paucore redundat, atq; humor grauis leui ex spiritu cōsistit: quas ob res vires hoīs debilitari necesse est.
- Cur spirantibus aquilonibus cibi audiores sumus, q̃a austris? An propterea q̃ aquilones frigidiore sunt.
- Cur auster oris terrę Egypti non afflat, nec interius iter dici ac noctis: super Memphim vero vel iter diei ac noctis ingenuus spirat: nec vero occasum versus L iter duum dierū, tōdemq; noctium adit: exortū autem uersus africū incitantur? An qm̃ terra Egypt⁹ caua s̃m partes suas interiores est, superiores, femotioresq; eminentior: hinc enim auster, vt caua intacta supergredi, sic excipi ab eminentiorib⁹ pōt.
- Cur auster paruus oritur, magnus defistit, aquilo contra? Vnde prouerbiū illud: Secundæ nauigationi delegatū est, Cū cessat boreas, cumq; auster surgere coepit. An q̃ ad septentriones potius, q̃ ad meridiē positi sumus: aquilo autē ex septentrionibus spirat, auster ex meridiē: merito alter statim cū ortus est, vehementes proxima sibi loca inuadit, post deinde suā vehemētiā in loca transfert remotiora: alter ē contrario homines meridiē incolas inter initia vrget, post vbi p̃terijt, ingenuus ad nos venit.
- Cur dici soleat, Fit glacialis hyems, boreā si duxerit auster?

An

An quod auster talis est, ut nubes large, & aqua colligat. Cum igitur boreas tali tempore conditioni superuenit, gelu indurat, hyememq; efficit. Vnde celebre illud est, Offendente lutu borea, mox terra gelascit. Lutum enim, & oino aqua ab austro vel maxime, vel sepiissime fieri palam est.

49 Cur post austrum cito aquilo spirat, post aquilonem non cito auster? An quoniam alteri ex propinquo, alteri ex longinquo veniendum est, quippe cum sedes nostra aquilonem versus posita sit.

50 Cur flatus frigidi veniunt, cum caloris commotione orientur? An motionem a calore profecta calidum esse necessum non sit, nisi modo quodam prodierit. Nam si vniuersa interrupta, calida est: sin per angustum, paulatimq; extinguitur, nec ipsa calida provenit: & aer, qui inde commotus est, tale efficit morum, qualis ipse praefuerit: quoniam etiam eodem de corpore modo calidum, modo frigidum

posse spirari inquit. Sed id, verum nequaquam est. semper enim quod exit, calidum est: cuius indicium, quod tale proprius admoventi percipit: sed interest, quo prodierit modo. Nam si multo post hiante ore emisimus, calidum idcirco videtur, quoniam sentire id possumus: sed si per angustum extrudamus, calidius profecto extructum aerem sibi proximum impellit, atque ille sibi continuum, sed quod aer frigidus est, motio eius quoque frigida profluit. Numquid igitur

in flatuum quoties ratione hoc idem decueniat, sitque per angustum primaeorum motio, cum aere priore prolato subinde alius affluat? Quapropter hyeme frigidi, aestate calidi oriuntur, eo scilicet, quod talis eorum temporum aer praestit. nec enim a se ipsum aerem moueri, neque a calore conuictum eo motu proferri constat, non solum, quod calore ampliori contento spiritus calefaciunt, verum quod sursum est effluunt. Ignis enim natura huiusmodi est: frigidum contra deorsum ferri aptissimum est. Spiritus autem merito in latus se vertunt. cum enim alterum sursum, alterum deorsum versus nitatur, & neutrum alterum superet, nec fieri possit ut maneat, oblique perferri necesse est.

Cur austri frigidi in Africa sint, ut apud nos aquilones? Primum, quia ut nobis aquilonum origo: sic Africę austrorum propior est. Nam si, ut dictum est, flatus per angustum extrudi soleant, propioribus certe frigidiores occurrunt, propter vehementiam sui motus, quam diffundi, hebetariq; necesse est, cum se longius protrahit. quae de causa aquilones frigidi apud nos sunt: colimus enim propius, immo iuxta ipsos septentriones.

Cur austri sicci, & aquae oino expertes, febres contrahant? An quoniam humor calidum alienum in corporibus creant, quippe quoniam natura humidi, & calidi sint: quae quidem qualitates febrificae sunt. febris enim earum consistit exuperantia.

Problematum

- G** rantia. Quoties igitur per Solis ardorem omni viduati humore spirant, habitu plane huiusmodi sunt: ac cum vna veniunt cum aqua, refrigerari nimirum aque ipsius beneficio possunt.
- 53** Cur status anniuersarii eodē tpe atq; modo afflare semper soleant: & cur definēte die definiūt, noctūq; nō spirant? An id quidē ipsum, qm̄ nix liquefieri cessat à Sole, cum vesperscit, totamq; noctēq; manet indomita: oīno autē spirandi tempus tunc est, cū Sol vincere, atq; resolvere glaciē ad aquilonē postam cōcepit. cū igitur incipit, præuñ appellati spirant: cū iam amplius resolutū est, anniuersarii.
- 54** Cur fauonius ventorū oīum lenissimus, & frigidissimus est, duobusq; temporibus maxime spirat, vere ac autūno, cumq; vesperscit, potissimūq; terrā attingit? An lenis, q̄a ex mari, campisq; planissimis spirat. Frigid⁹ tamen minus, q̄a aquilo est: qm̄ aqua inflata, non niue spirat: ceteris tamē frigidior est, quia vel post hyemē, Sole adeo nuper reuigente, vel autūno, cū Sol amplius non viget, spirare incipit. Vicin⁹ hic maxime terræ afflat, q̄ ē directo, nullaq; aduersante vi ex mari ad terrā transit: haud enim vt per terrā materia obstante arceat, sed libere quoquo versus vagatur, qm̄ humorem perrepat, & æquabili quoq; discursu hac eadē de causa, p̄fluit. Nō enim ex mōtibus, neq; niue per vim tabescente, sed tanquā per fauces expedite profundit. pars quippe ad aquilonē, aut ad austrū vergens, montosa est: oceanum versus null⁹ mōns, nulla terra est, sed mare Atlanticum spatiatur: itaq; efficitur, vt terræ proximus, atq; sibi æqualis permaneat. Spirat, cū vesp̄ra prope est, loci ipsius ratione: tunc. n. Sol proxime ad locū accedit, vñ fauonius oritur. Noctū quiescit, qm̄ tunc Solis motio deest.
- Cur euro spirante omnia maiora videantur? An quoniam eo flatu aer obscurior, caliginosissimusq; reddatur.
- Cur tpe hyberno status de ortu spirare mane, æstiuo de occasu post meridiē cōsueuit? An propterea q̄ flat⁹, qui nobis æstiuo veniunt, hyberno his spirant, qui oppositū terræ hemisphæriū tenent. Nobis autē hyberno mane, atq; de ortu spūs veniunt, quod præhumidus noctis aer discernit, moueturq; mane à Sole: atq; is primus, qui proxime Solē est: quod etiā ante suum exortū Sol agere potest, ex quo auræ spirare non minus ante Solis exortū solēt. Ergo cū Sol humores ad se attrahat, moueatq; ante suum ortū aera, qui per hyemē humidus apud nos est, constat vel ad se posse attrahere, cū inferius hæmisphæriū inspicit, idq; post meridiē ibi efficere, quod tēpus nobis antelucanum est. Quā obrem accidit, vt aer qui ante ortū hinc Sole attrahit, fauonius inferis

Aris sit, aspiretq; horis postmeridianis. itaq; fiat⁹ hyemis nostrę exortiuus nobis, postmeridian⁹ illis est: & nostrę æstatis nobis postmeridianus, illis exortiuus accedit. æstas enim apud illos ē, cūm apud nos hyems: nostrūq; postmeridianū, illis antelucanū est, quo illis aurās exortiuas, nobis fauonios aspirare prædicta euenit rōne. Nihil de ortu p̄ gsta tē spirare solet, eo q̄ Sol ad aera sedis nostrę sicciorem exoritur: parū enim t̄pis absuit. Fauonij post meridiē nulli per hyemem aspirant, q̄ exortiuū eodem t̄pe nulli inferiori hemisphærio flare ob eam, quam modo dixim⁹, causam possunt. Sol enim humores inde ad se attrahens, nobis fauonios præstat.

57 **C**ur fauonius illustis, seren⁹, atq; gratissimus vētorū omniū est? An quia mediū calidorū & frigidorū flatuū tenet, vicinusq; illis, oriens particeps qualitatū generis vtriusq; euadit, temperatusq; proinde accedit. Snb sola nus quāuis inter eosdem posit⁹ sit, minus tamē cōem se exhibet: hic enim mouet quidē cūm spirat flatus, qui austrū versus spectant: eo nanq; transire solitus ē, sed misceri his nescit. At vero fauonius & mouetur ab austris, et spirans ipse agitat aglones. istuc enim vltimus spirādī circuitus ducitur. vnde cūm idem in se alterorum finē, alterorum initium contineat, iure gratissimus & ē, & esse videtur.

Cur vēti alijs locis alijs imbrē **53** afferant: verbi causa, hellepontias terrę Atticę, infulisq; vicinis: aquilo Helleponto, atq; Cyrenæ: auster Lesbo. An vbi frequentia nubiū, inibi imbrē obuenire necesse est: ibi enim frequentia cogitur, vbi assidere nubes, accersiq; est: itaq; montibus magis, q̄ planis pluit. ergo apud Hellepontū aquilo multas desuper nubes cōpellit: quod idē ad atticā, multasq; vicinas hellepontias, quasi iam conditā fructus materiem efficit: quippe cū **E** copia larga congesta ab aquilone sit. Lesbo eurus, atque auster nubes assatim ex alto adducunt, atq; in hunc modum vel de ceteris cogitare par est.

Cur dici solet, Nauib⁹ hyber **59** no ventos dat terra secundos, Tūc mare fert seuos: calidi sub mensibus anni, Terra dabit seuos, ponti feret vnda secundos. An qm̄ mare per hyemem calidius est: itaq; si quid in eo constitit, initio cōstitisse validiori certum est. nam si inualidū esset, facile maris repore absumeretur. At per gstatē mare frigidum est, spiritusq; maritimi oēs frigent: **F** terra ē contrario tunc calida est, qua re quid ex terra tunc fertur, primordio id cōstitit ampliori. nā si exiguum, imbecillūq; eēt, facile solueretur, & euanesceret.

Cur apud Archadiam, quilo **60** cus excelsus est, flatus nihilo frigidiores, q̄ ceteris locis sentiūt: & cūm

A interiore ficcata folet accidere, nec aliter agi videtur, q̃ in hīs, quos epiala exercet, qui fimul et frigent, & fitiunt. nec enim illis pars eadem corporis inalgescit, & concalefcit.

B Cur homines cūm excandefcunt, calore, ſ. introrſum collecto, feruidi, furibundiꝫ redduntur: cū metuunt, contra efficiuntur? An non eundem in locū calor ſe colligat, ſed homini irafce- ti cor calore circumfuſum effer- uet, ex quo fidibundus, rubicun- dus, ſpirabundus efficitur, cūm calor ſurſū verſus ſe efferat: me- tuēti ſanguis, & calor in imum perſugiūt, vnde fit etiā, vt alius fundatur. Nam & cordis cōpul- ſio nō ſimilis agitur, ſed metuen- ti: vtpote ex caloris inopia fre- quens, ac feriēs eſt: irafcenti ē cō- trario, vtpote cū calor collectus ſit copioſior. Quā ob rem effer- ueſcere animo, excitari, pertur- bari, c̃eteraq; id genus verba nō inepte, ſed accōmodate dicunt.

C Nunquid igitur ſitis ea de cauſa obueniat: nam & ſiccū expuere, & linguā h̃erere, & reliqua huiꝰ ſpiritus elatio facit, & ſanguis. Sitim quoq; excaleſcente corpo- re naſci certū eſt: ſed quēadmo- dum pars eadem corporis, qua ſitis laceſcit, reſiccari vtriq; me- tuenti, & irafce ti poſſit. Metum enim ſitim poſſe aſſerri conſtat militū argumento, qui ſuperati fugā rapuerint: nunquam enim tam grauiter ſitibundos ſeſe ſuiſ ſe fatentur. Et vero qui in dicen-

do conturbantur, ſitire vehemē- ter conſueuerunt: itaq; eluunt, et nonnihil ſubſorbent, vt Parme- non Hiſtrio facit. An hoſce con- turbatos nō ſitis, ſed ſiccitas pul- ſo ſanguine teneat: vnde etiā ac- cidit vt paleſcant. iudicium vero, q̃ non multū ebibunt, ſed in- terdum deſorbuiſſe tm̃ ſatis eſt. at qui ſe in fugā verterunt, labo- rant, itaq; ſitiunt: & quibus tor- menta inſtant, eadē ipſa efficien- di ratio eſt. Nec mirū quicquā id eſt: ſit enim in re bellica, vt nō nulli etiā viri fortes, ac ſtrenui, vbi ſtruçta acie hoſtes ſunt peti- turi, obtemiſcant, non p̃territi, ſed fidentes, qui etiā ſua corpo- ra verberare lata ſerula, aut ſuis manibus aſſolent, ut vndiq; vor- ſum pari calore inferuent. qui- dam enim inæqualis, ac tumul- tuarius motus in eorū corpibꝰ p̃ acumen, & nimīū impetū cal- oris oriri ſermē animaduertiť.

Cur homines fortes magna ex parte vinoſi ſunt? An q̃a fortes calidi ſunt: calor autem in peçto- re conditus eſt. Ibidem enim me- tum quoq; refrigeratione quā- dam effici nouimus, vt cor forti- bus caloris copia ſultū perſiſtat, timidis refrigeratū inſiliat. Er- go qui ſanguinolentum habent pulmonē, calidum hunc modo vinolentorū gerūt, ita vt rei ad- uerſæ ſuſpitione refrigerari non queant. At qui ita ſe habent, bi- bendi auidi eſſe cōſueuerunt: nā & bibēdi cupiditas mēbri eius calore oritur, vt alias dictū eſt:

et

Problematum

G & cupiditas ipsa nō nisi rei vim sedandi habētis desyderatio est. Vinum autē et si natura calidum est, sitim tñ amplius, q̄ aqua extinguere potest, maximeq; id genus hominū. Quam ob causam dictū aliā est, ex quo & qui spi randi difficultate laborant, aut infania vexantur, vinum admodum cupiunt: quanquā alteris ex instructiōe, alteris ex perturbatione pulmo effluat. Cū igitur magna ex parte homines eisdem sitibundos, ac fortes esse obueniat, vini autē auidi, qui sitibundi, talesq; gestiunt, naturas vicissim inter se cōsēctari necesse est. vnde sit etiam, vt vinolenti, q̄ sobrii fortiores sint.

5 Cur fortitudinē maxime honore prosequuntur respublicæ, quæ tñ virtutum præcipua nō est? An quia semper vel ipsæ bellum alijs inferūt, vel ab alijs sibi illarū patiuntur: hæc autē virtus perutilis vtrinq; in partem est. honorant vero nō quæ optima sunt, sed q̄ optia sibi existimēt.

6 Cur voce, & manibus, & labro inferiori tremant, qui metuunt? An qm̄ hic affectus caloris defectio ex locis superiorib⁹ est, ex quo, vt palleant, accidit. Quod igitur calor pect⁹ deserit, vox obtremit: id enim refrigeratur, quod vocē mouet: & man⁹ quoq; pari ratione sunt, sed quæ optima, vtpote quæ ex pectore pendeant. Inferius tñ non superius labrum quatitur, quia superius eo pendet, quo suapte natu

ra vergit: inferius sursum caloris beneficio stabilitur, atq; quiescit, quo sublato, inalgecit, et tremat. Et vero in exandescendo imum labrū eadem de causa laxatur, & pēdet: quod late in pueris patet: calor etenim in cordis sedem conferre se consuevit.

Cur hoīes metuētes tremūt, maximeq; vocem, & manus, & imum labrū? An uocem, quia calor hinc deficit, quo in loco vox posita est: labrū vero & manus, qm̄ partes istæ nobiliores sunt, minimeq; sanguinolentę. Bilem quoq; hīdem deſciūt, & testiculos contrahunt. deſciūt, quia calor descēdens diffundit, & liquefacit: contrahunt, quia metus in uetus extrinsecus est, vt fugam in aduersum agi oporteat.

Cur homines metuentes & algent, & sitiunt, quæ quidē affectiones aduersę inter se sunt? An algent refrigerati, sitiunt calefacti. Calor enim in metuendo superiora deserit loca, quod facie aluoq; cōstat: facies enim pallet, aluus interdum funditur, ergo q calor locis superioribus deficit, algor oritur: q humor deficit, sitis exultat.

Quā ob causam cū & metus, & dolor quēdā sit ægritudo, qui dolent, clamant, qui metuunt, si lent? An qui dolēt, suum retinēt spiritū, itaq; is vniuersus erumpens, cū clamore emittitur: metuentibus corpus refrigerat, calorq; ima petit, qui spiritum mouet. Quō igitur hic se cōtulerit, ibidē

* peripneumonia laborat, aut mania
* calore,

A ibidem spiritū potissimū excita-
bit: quapropter venter eorum,
qui metuunt, obcrepare solit⁹ ē.
Vox autē spiritus sursum versus
elatus est, partibus quibuscūq; ve-
luti instris conficiendus, absol-
uendusq;. Causa vero, cur hoīes
dolentes suū retineāt spiritum,
est, q̄ oēs inditis à natura nobis
prælidis, aliquo detrimento af-
fecti, sine vlla cogitatione vti so-
lemus, vt etiam ceteræ oēs ani-
mantes: aliæ nāq; cornibus, aliæ
dentibus, aliæ vnguibus repu-
gnant, seseq; defendūt. atqui ad
dolores vel oēs certe, vel pluri-
mos calor adiuuat, quem profe-
cto is augeat, qui suum cohibet.
calefacit enim doloris incitaba-
la, cōtracto introrsus calore per
spiritum, atq; excoquit.

I Cur metuētib⁹ alui fundan-
tur, libidoq; vrinæ lacescit? An
q̄a calor insitus nobis, quasi ani-
mans est. hic ergo rem quācūq;
timuerit, defugit: q̄ eū extrin-
secus, tum cōturbandi, tum cæ-
terorū metuendi generum ratio
inuehat, atq; in ima de superis
defluat, & ē summis ad intima
sese penetret, efficitur vt alui, ve-
sicæq; fundant, facilesq; reddan-
tur. Nam & anethum, & absin-
thium, & quæcūq; vrinā mo-
ueant, eadem calida esse manife-
stum est. Quin etiā medicamen-
ta aluo accommodata califica-
esse nouimus, & partim eorum
soluendi vim tm obtinent, par-
tim vel aliter tabefacere queūt,
vt alliū vrinæ tabificū est. Hoc

igitur idem, quod ea ipsa calor **D**
quoq; efficere pōt, q̄ de summis
ī hæc loca sese cogit, & cōtrahit.

Cur hoīes metuentes suos te-
sticulos cōtrahunt? contrarium
enim, vt remittat, & flaccеant,
cōgrūm dixeris, cū calor me-
tuentiū in eum locū se colligat.
An metuētes oēs ferē similes fri-
gentibus sint. Cū igitur calor
summa corporis deferuit, retra-
hendū sanē est. quā ob rem ven-
tris quoq; murmuratur, cū
timor vehemens detinet. Cur ē
quoq; algentiū summā videm⁹ **R**
cōtrahi, vtpote cū calor inde
destituerit oīs, ex quo subsequi
horror consuevit. Scortum ergo
sursum cōuellitur, atq; eo cōtra-
cto, vnā testiculi contrahuntur,
quod melius ī coitu venero pa-
tet. metus enī excernit, multisq;
conturbatis, aut perterritis, ge-
nituræ mouetur profluuium.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO VIGESIMA OCTAUA.

*Eorum, quæ ad temperantiam & intem-
perantiam, & continentiam & in-
continentiam pertinent:
cuius quæstiones. 8.*

Vt aliqui egrotēt, vbi
vitam luxuriosam vi-
uere assueti, agere lu-
xuriose cessarunt? vt
Dionysius tyrannus, q̄ in vrbis
suz obsessione aliquantum tem-
poris à potu solito destitit, tabe
Extra ord. Arist. L pro-

Problematum

- G** protinus interea laborauit. An consuetudo res magna cuius sit iam enim in naturæ habitū ferme absoluitur. Ergo ut pisces in tera aerem, aut homo in aqua degens male habeat necesse est: ita qui morem mutarint solitum, egre atque moleste ex consuetis discedunt: & eodē reddisse sibi saluberrimum habet, perinde quasi ad suæ naturæ statum redierint. Tabescunt item alimento carentes, quo ante hac copioso, suauissimoque uti solebat. quod enim cibo
- H** solito non vescuntur, perinde afficiuntur, ac si nullum penitus capiant. Quinetiam materia excrefcens, atque inutilis mista cum alimoniarum copia, hebetascit exolefcitque: immista autem ipsa innatat, ferturque in oculos, aut in pulmonem, quapropter cibo deinde ingestio solito temperat, dilutaque, & innoxia reddit. Redundat præterea vacans illa materia homini immoderate, luxurioseque viuenti, ubi luxuriari aliquantisper desit, eo quod multat in se materiam continent indigestam, vitæ scilicet superioris congerie, qua tabescens, calore genuino, ac intimo efficit, ut fluentia vberius veluti copia niuis liquefacta moueatur.
- 2** Cur duorum tantummodo sensuum ratione homines incontinentes vocamus, id est tactus, & gustus? An propter voluptates, quæ præter nobis, ac ceteris animantibus per hosce sensus administrantur. Quod igitur cōsuetas eas etiam bestijs habemus, spernimus, & solas omnium, aut maxime vitio, probroque damus. Itaque hominem eis addictum vituperamus, etiam incontinentem, atque intemperantem appellamus, quam à tereterrimo voluptatum genere ducatur.
- Cur homines incontinentes ratione tantum cupiditatis dicimus, cum etiam in irascendo incontinentia sit? An quia incontinens est, qui contra rationem aliquid agit, & incontinentia est assuetudo rationi contraria. Sunt autem cupiditates ferè omnes contra rationem, iræ vero cum ratione: non tamē ita cum ratione, ut ratio iubeat, sed inuictam contumeliam, causamque significet.
- Cur continentiam, & temperantiam in iuuenibus, atque ditibus maxime recensemus: iustitiam vero in pauperibus? An quia si quis re abstinet, cuius maxime indiget, laudabilior est, quam si e contra. pauper igitur facultatibus indiget, iuuenis, & diues fruitione.
- Cur minus sitim, quam famem tollerare possimus? Vtrum quia sitis res magis anxiosa est, cuius indicium, quod suauius sitientes bibimus, quam esuriētes comedimus: tristius autem, quod suauiori aduersum est. An quia calor, quo viuimus, humidum magis, quam siccum desiderat. An quia sitis rerum duarum libido est, potionis inquam, & cibi: famem vnius cibi tantummodo est.
- Cur minus sitim, quam famem patiamur? An quia siti amplius cōtristamur, quam fame: cuius indicium voluptas sanè facit, quam inter bibendum

A bibendum capimus vehemen-
tiorē. Tum ēt qui sitit, res duas
desyderat, cibum, atq; refrigera-
tionē: isthęc enim ambo potio
exhibet, at q̄ esurit, alterius tan-
tum appetens est.

7 Cur incontinentes eos appel-
lare solemus, qui voluptati con-
rectandi, aut gustandi exubera-
runt: nā qui immodicē re vtunt:
venerea, & qui luxu delectātur
ciborū, incōtinentes vocamus.
Ciborum tñ non eadē ratio est,

B sed partim linguam, partim gu-
lam sua mouent suauitate: vnde
Philoxenus gruis collum ā Dñs
immortalib⁹ sibi dari optabat.
At vero qui in videndo, audien-
doue modū excedunt, non eodē
vocabulo significamus. An qm̄
voluptates sensibus hisce accō-
modatas, cōes cum ceteris ani-
mantibus habemus: ergo vt cō-
munes spernimus, notamus, so-
lasq; omnium, aut maxime pro-
bro damus: itaq; hominē his de-
ditum reprehendimus, & incon-

C tinentē, intemperantēq; appella-
mus, q̄ victus ā teterrimo volu-
ptatū genere ducitur. Sed cōm-
sentiendi genera quinq; sint, cē-
tera animalia duob⁹ tantū, quæ
modo dixi, voluptatem sibi ac-
quirunt, ceteris vel nihil oīno
delectantur, vel per accidens ita
afficiuntur. Quod enim videt,
aut olfacit, tñsper gaudet, quo
ad gustus, tactusq; officio frui-
scatur: itē genus idipsum cōcu-
piscendū expleuit, illorū quoq;
suauitas desit. vt etiā nobis sal-

famenti odor cum indigemus, **D**
suauis est: vbi satiati, repletisq; su-
mus, amplius suauis non est. Ro-
sæ aut odor semper suauis est.

Cur min⁹ risum retinere pos-
simus, cū amicos nostros, fa-
miliaresq; videmus? An volubi-
lius, quod elatius, atq; suspēsius
sit: atqui beneuolentia fermē hu-
iusmodi est: ergo merito tūc ad
surridendum mouemur.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO VIGESIMANONA:

*Eorum, quæ ad iustitiam pertinent:
cuius quæstiones. 16.*

Van ob causam cū
maior iniuria sit of-
fensa, quæ maius in
bonum accepta est,
honorq; mai⁹ sit bo-
num, maior iniuria pecunię esti-
metur, q̄ honoris: & homines
iniusti potius in re pecuniaria ef-
se videantur? An quia multitu-
dini pecunię honori anteponu-
tur, omnibusq; communes ma-
xime habentur: honor aut pau-
cis, raroq; vsu contingit.

2 Cur depositum denegare ini-
uius sit, q̄ mutuū? An q̄ ani-
co iniuriā facere turpe est. depo-
situm igit qui negat, amico iniu-
riam facit: nullus enim quicquā
deponit, nisi credēs, cōfidensq;
at is cui debetur, amicus nō est:
nō, n. mutuat, sed dat, q̄ amic⁹ ē.

L ij An

Problematum

- G** An quia maior iniuria committitur, præter damnū enim fides negligitur: cuius gratia quāuis nil aliud cogat, abstinendum ab iniuria est. Ad hæc, nō par pari reddere virio datur. hic igit rem suā credidit tanquā amico, ille denegat tanquā inimico, at qui mutuauit, non dedit vt amico. Itē qui deposuit, custodiēdi, reddendiq; gratia dedit: qui mutuauit, fructus ēt sui gratia dedit. minus autē ægre ferimus iacturam, si quæstum emolumentūq; nobis petimus. vt piscatores factā iacturā retium, æquo animo ferunt: periculū enim exploratū sibi habebāt. Addo ēt, q; qui suū deponūt, hominū vitantes perfidiam, fortunatq; laborātes aduersā plerūq; id faciunt: qui vero mutant, pecunijs abūdant, fortunatq; degunt. Iniquius autem est iniuriā homini infortunato, q̃ fortunato intulisse.
- 3** Quā ob rem in foris nōnullis familiæ potius, q̃ testamenti ratione sententiā fieri solitum sit.
- 1** An propterea q; de familia emētiri non licet, sed vera fateri necesse est: testamēta autē multa iā, falsa esse redargui potuerunt.
- 4** Cur paupertas apud homines bonos potius esse, q̃ apud prauos soleat? An quia oībus odio habet, atq; expellitur, ad probos, per fugit, rata maxime apud eos salutē, permanendiq; locum se posse assequi: contrario, si ad prauos venerit, nunquā eos fortuna ista fore contentos, sed vel furta, vel latrocinia adituros: quib; rebus futurū, vt ipsa ampli; apud illos manere nequeat. An quia hoīes probos optime se vsuros existimat, nec sibi petulanter cōtumeliosq; quippiam facturos. itaq; vt nos pecuniarū deposita tute hominibus bonis credim; sic etiā hæc sibi dispensat, & statuit. An libet se ad viros optimos cōfert, quia femina est, inopsq; proinde & viriū, & consiliū, vt eiusmodi hominibus commendatā se eē magnopere velit, atq; desyderet. An quia mala ē, nunquam se malis iūgere velit, nam si ita maluerit, omnino malum irremediabile ipsa reddet.
- Cur non quēadmodū ampli ficanē iniuriæ in pecunijs, ita ceteris ēt in rebus valeant augeri: verbi causa, qui leue aliquid dixerit, non propterea rem quoq; reticendā aperiet: neq; qui vnū prodiderit, vel totā rem publicā prodere propterea velit: sicut q; obolū abstulerit, ēt talentum auferet. An quia sunt, quæ paucis quidē per impotentiā, sed voluntate amplius inique cōmittant.
- Cur depositum etiā paruum denegare turpius est, q̃ debitū magnum? An qui depositū negat, hominem fraudat, a quo bonus ipse existimatus est. An quoniam qui hoc facit, illud etiā facere velit.
- Cur homo, qui adeo eruditio ne præditus est, animantiū omnium iniustissimus sit? An quia ingenio, cogitationeq; plm valet, volu-

h

A voluptates igitur, & felicitatem rimatur maxime, atq; perpen-
sat, quæ nisi cum iniuria nemo
assequi potest.

S ^{ADDITIO} Cur diuitiæ magnâ ex parte
^{mente cõ-} ab hominibus prauis potius, q̃
^{us est.} bonis habeantur? An quia for-
tuna cæca est, discernere sibi, atq;
feligere quod melius nō potest.

9 Cur iustius habitū est homi-
nibus uita functis opem ferre, q̃
viris? An quia viui præsidio
eē possunt, illi defuncti nihil præ-
terea possunt.

B Quā ob causam qui moram
10 cū homine sano traxerit, nihilo
reddi integriore corpore possit:
neq; qui cū robustiori, aut pul-
chriori versat, quicquā in eiuf-
modi habitus proficiat: iusto au-
tem, & tēperato, & bono qui se
inixerit, melior in his ipsis bonis
animi euadet? An qm̃ bona cor-
poris aīo imitari non possum⁹,
bona animi possumus: est autē
quisq; bonus virtute animi, sa-
nus virtute corporis. Assuescit igi-
C tur exēplo melioris recte modo
letari, modo contristari. quod is
assuescere nequit, q̃ cū sano est,
haud. n. quisquā sanus in eo est,
vt letet, quibus reb⁹ letandū sit:
stet, quib⁹ tristandū sit. nihil. n.
ex his sanitatē creare potest.

11 Cur mulierem interfecisse ini-
qui⁹ sit, q̃ virum? quanquā na-
turæ rōne mas femina præstan-
tior est. An quia mulier imbecil-
lior est, minusq; proinde facere
iniuriam potest. Itē enī aduer-
sus id, quod longe infirmius est,

nihil uirile, immo stolidum, atq; **D**
iniquissimum est.

Quam ob causam reo dexter **12**
apud iudicē locus datur? An vt
ratio cōpensandi habeatur. Cū
igitur res faciat accusatorē supe-
riorem reo, status concedit me-
lior, vt se aduersario possit equa-
re. Tum etiā reus magna ex par-
te cauere cōsuevit, quod melius
facere ita possit, si locum dex-
trum obtineat.

Cur si suffragia pari numero **13**
accusatori, & reo fuerint, reum
vincere sancitū est? An quia cū
agitur causa, tunc primū ea au-
dit reus, atq; respondere, testesq;
adhibere debet, aut aliquid face-
re aliud, vnde sibi præsidii erue-
re possit: facile aut nemini est di-
uinare, quæ sibi præmoliendā,
præparandāq; sint, vt testes, aut
aliquā fidem aliā, qua se innocen-
tem ostendere valeat. At vero ac-
cusator, & antequā in iudiciū
vocet, rē disponere, atq; statue-
re pōt, prout sibi libitum est, &
cū iam accersiuir, & fictis veri
quibusdā similibus agere: quib⁹
rebus, cū legū author minui
partes rei videret, fauēdum cen-
suit ei, quoties sententiæ iudicū
pares inter se sūt. Quinetiā hoc
in hīs maxime intelligere licet,
quos metus terruerit, multa enī
ibi p̃termittunt, quæ vel dictū,
vel factū sibi necessaria statue-
runt. Atq; reus periculo semp̃ se-
rē vtis grauiori, vt amplius me-
tuat: ergo si ea p̃termittere cogi-
tur, quibus possit suā augere do-

Problematum

Censionē, dubiū nullū est, quin
 nisi prætermitteret, vincere ad-
 uersariū posset: qñ illis p̄termis-
 sis, potuit tñ sui iuris præsidio
 æq̄parare. Ad hæc, nost rū vnus-
 quisq̄ nocentē potius velit libe-
 rare, q̄ innocentē condemnare:
 vt si de assertionē libertatis, aut
 homicidij agis, reū liberare po-
 tius velimus nocentē, q̄ cōdem-
 nare innocentē. cū enim quis
 ambigit, errorē suscipere debet
 leuiorē. Nam etsi iniquum ēt est
 liberū asseruisse, qui seruus est:
H longe tñ iniquius, seruū sanxis-
 se, qui liber est. Itē, quēadmodū
 si **Q.** inuehit crimen **C.** litigat,
 nō protinus rem crimināti resti-
 tuendā censemus, sed possidenti
 tenendā vsquequo iudicatū sit:
 ita ēt de pluribus pars esse puta-
 mus, cōm **L.** iudiciū asserentium
 iniuriā, & negantiū parē nume-
 rum esse cōstat. Vt enim in prin-
 cipio cū alter criminat, alter in-
 cias it, legū authorē non crimi-
 nanti fauere, sed reū iubere do-
 minū rei esse tātisper debere, dū
I accusator superet, oportere exis-
 timam⁹. Itidē cū pari suffra-
 giorū iudicat examine, reū suo-
 rum cōpotem esse censemus, cū
 sentētijs paribus nihil exuperan-
 tijs legum author accusatori reli-
 querit. Magnis itē delictis, ma-
 gna supplicia statuta sunt. itaq̄
 si iudices iniusta sentētia hoīem
 capite damnarint, post suū erro-
 rem emēdare nullam t̄pis fau-
 latem nanciscētur, sed si minus
 integre liberarint, si hoc ita cau-
 te tuteq̄ fecerint, vt nihil præ-
 rea delinquere ille vellet, quid
 quæso errauerint iudices, q̄ ho-
 minē vsq̄ eo emendatum libera-
 rint? Sed si posthac ēt delictum
 idem cōmiserit, morte tū vtri-
 usq̄ delicti causa multandū lex
 præcepit. Itē, hominis est profe-
 cto iniquioris ea cōmittere, quę
 crimini assignari inique minus
 consentaneum est. Iniuria enim
 vel p̄ irā, per metū, per libidinē,
 per multas alias hmōi causas ad-
 uehi pōt, non tantūmodo ex cō-
 sulto: crimen autē ex cōsulto ma-
 gna ex parte iniuste ob̄ficiē: quā
 ob rem cū sententiæ accusatorē
 iniuste agere, pariter & reū deli-
 quisse affirmēt, improbusq̄ ha-
 bitus sit, qui iniuste accusat, vi-
 ctoriam lex iure optimo reo im-
 pertit. Itē, nos ēt ipsi nostris cū
 familiaribus ita agimus, vt cū
 eos aliquis aliquid suspicatur,
 & tñ nihil certi habemus, sed pa-
 riter culpa vacare existimam⁹,
 nō protin⁹ ad plectendū venia-
 mus: atq̄ si nihilo rem amplius
 percēdere possim⁹, culpa eos om-
 nino absoluiamus. Itē, grauiorem
 is facit iniuriā, qui ex consulto,
 q̄ qui non ex consulto iniuriat.
 Atqui planus, atq̄ calūniās sem-
 per ex cōsulto lacessit: qui autē in-
 iuste aliquid fecit, aut per neces-
 sitatē, aut per imprudētiā, aut
 prout aliter fors tulerit, delinq̄t:
 cumq̄ pares sententiæ sint, ac eu-
 sator iam ex consulto iniuriā
 facere dimidio iudicatur senten-
 tiarū: reum autē facere quidem
 iniuriā

A iniuriā reliquo sententiarum dimidio asseritur, sed facere tñ ex consulto non constat: ergo cum grauiorē accusator, q̃ reus facere iniuriā iudicetur, merito legū author eum vincere censuit, qui iniuriam fecit leuiorē. Addo ē, q̃ semper iniustior est, qui se latere nō putat, & tñ facit iniuriā, q̃ qui se latere posse existimat. Atqui iniuste crimen cuiquam obijci, eum quidem ipsum, quē suis vexat calūnijs, haud vnquā latere se posse arbitratur. Ceteri

B qui iniuriam faciunt, latere sese pleriq̃ omnes eum existimant, in quem iniuriam animaduerte rūt: ergo iudicari iniustiores accusatores debent, q̃ rei.

14 Quam ob causam qui ex balneis furatus est, aut ex palæstra, aut ex foro, aut ex aliquo eiusmodi loco, morte multat: qui autem ex domo priuata, furti precium duplū exoluit. An quia ī domib⁹ rem custodire melius possumus, nā & paries firm⁹, & clauis est, & familiaribus res domesticæ curæ oībus sunt, vt tuto seruent. At in balneis, ceterisq̃ publicis locis facilis cuiq̃ facinoris perpetratio ē: nil enim ad custodiam satis qui sua posuerit, hēt, p̃ter oculos. itaq̃ facultas dā furiandi, ēt si aspectū paulisper diuerterit. Quā ob rē legū author, rat⁹ sua ipso custodire satis nō posse, legē adhibuit minitatem acerrime, vitā futurā nemini, q̃ furtū publicis locis commiserit. Itē in domo penes dñm ipm ē,

quem uelit recipere, & cui min⁹ d credat, cauere. At ei qui in balneis quicquā posuit, prohibere neminē licet, nec ingredi, nec ingressum vētē suam ibi deponere, vnde surrepturus sit, sed, put libitum est, eodem in loco surrepturi, & amissuri amicula, pmissue iacent. Quapropter legum author hominis rebus, qui sua sponte furem suā in domum exceperit, sibiq̃ errauerit, non magnis admodū supplicijs censuit consulendū: hys vero, qui cōem balnearū aditū, cōuersionēq̃ **B** habeant necesse est, iupplicium furti grauissimū p̃sidio statuit. Itē, qui locis, quorū aditus omnibus patet, furtū committunt, omnibus patent eo animo esse, vt & vitæ seruati ne sui quidem cōmodi gratia probi eē vnquā videri velint, vt pote qui frustra se probos apud eos ementiātur, qui rem norunt. iā ergo palam suā nequitiam, prauitatēq̃ exercere incipient. At qui vni tantū palam fuerint, dissuadere vel pecunia, vel re aliqua conātur, **F** ne facinus patefaciat: quocirca nō tota vita hi prauī perseuerent. Itaq̃ legū cōditor damna his leuiora præscripsit. Item ea potissimum delicta dedecus rei publicæ asserunt, quæ in cōuentibus, collegijsq̃ publicis committuntur: vt ē contrario honorem cōparant summum ea maxime, quæ integre publice agūtur, ita enim sit, vt ciues & sibi, & ceteris conspicui sint virtutē prae se

L iij ferrē,

C ferre, & colere. At qui eiusmodi furtis, nō solū priuatim, qui suū amisit, detrimento afficitur, verum ēt tota respublica conuictis laceffitur, & maledictis. Igitur dānis merito grauioribus is punitur, qui locis publicis, q̄ qui priuatis in ædibus furtum egit. Item qui ex domo priuata rem suā amiserit, sine vlla contumelioſa affectione domi manens, suū perferat casum. Atqui in balneis, aut alio id genus loco amiserit, ægre inde nudi discedūt, & pleriq; oēs irridentur: quod longe molestius, q̄ rei iactura est. Qua de causa legūlator damna his statuit grauiora. Quin etiā alia complura simili rōne leges præcipiunt: vt qui homini magiſtratu p̄dito maledixerit, grauius multari: qui priuato, nullo affici detrimento. & recte quidē: sic enim nō tm̄ in magiſtratū deliquisse, qui maledixit, iudicatur, sed in rē publicā ēt contumelioſe egisse. Pari sanē rōne, & q in portu furatus est, non solum priuatim offendiſſe, verū ēt rei publicæ dedecus aduexiſſe putatur. Hæc eadē vel in ceteris reddenda rō est, vbi aliquis sit publicus conuentus, & compitiū.

15 Cur si iudiciū ſententiæ pares aduerſarij ſiāt, reum vincere ſolitū est? An q̄ reus nullo ab aduerſario detrimento affect⁹ ſit, ſed ſuffragijs parib⁹ victor euaserit.

16 Cur ſup furto dāmnū capitale ſtatutū est, ſuper contumelia, quæ grauior iactura est, eſtimat

q̄ pati ſuo corpore, aut quant⁹ ſoluere debeat, qui deliquerit? An propterea, q̄ agere cōtumelioſe humana quædā affectio ē, oēsq; hoſes plus minusue eius participes ſum⁹: at furari nulla neceſſitate hūana cogimur. Adde q̄ q furtū cōmiſerit, idē agere quoq; maluerit cōtumelioſe.

ARISTOTELIS PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMA:

Eorum, quæ ad prudentiam, & mentem, & sapientiam pertinent: cuius quæſtiones. 13.

Vr homines, qui ingenio clauerunt, vel in studijs philoſophiæ, vel ſi republica adminiſtranda, vel in carmine pāgendo, vel in artibus exercēdis, melancholicos oēs fuiſſe videam⁹: & alios ita, vt ēt vitijſ atræ bilis infeſtarent⁹: ceu inter heroas de Hercule fertur. hic enim ea ipſa fuiſſe natura putat⁹, & morbum comitialē ſacrū ab illo, & Herculeum priſci nominauere. Pueroꝝ quoq; motio mētis idē hoc explicat, & eruptio vlcerū, quæ mortē interdū antecedit. id enim pleriq; atræ bile conſiſtit. Et Lyſandro Lacedæmonio, p̄ximē aſſiſſi obitū genus id vlcerū emetiſſe. Adde Aiace, & Bellerophontē, quorum alter penit⁹ ad infanſiā prorupit, alter loca pſequebat⁹. Vnde illud Homeri:

Aſt

„ **A**st hic quando etiam grauior
A Dñs omnibus errat.

„ **I**n campos solus latos, inque a-
uia rura.

„ **I**pse suum cor edens, hominum
vestigia vitans.

Quinetiā plerosq; alios ex he-
roum ordine morbo eodē labo-
rasse compertum est. Annis ve-
ro posterioribus Empedoclem,
Socratē, Platonē, & alios cōplu-
res viros insignes hoc fuisse ha-
bitu nouimus, atq; ēt partē ordi-
nis poetarum ampliore. Nam

B & multos id gen⁹ hominū mor-
bi ob cuiusmodi habitum corpo-
ris exercent, & aliqui suapte na-
tura in eos ipsos affectus perspi-
eue vergūt: omnes tñ ferē, vt di-
ctū iā est, natura huiusmodi ex-
tere. Ergo causā primū exē-
plo haud sanē incommodo vini
capiemus. Vinum enim immo-
diū tales maxime homines red-
dere videtur, quales melanco-
licos esse affirmam⁹, moresq; va-
rios id condit, cū bibitur, vt ira-
cūdos, humanos, misericordes,

C audaces: quorum nihil mel, aut
aqua, aut lac, aut cuiusmodi ali-
quid efficere potest. Intelligi pla-
nē, q̄ varios reddat homines li-
cet, si quis potantes ipsum ani-
maduertat, vt gradatī euariat.
Vbi. n. vinum hōem frigētem,
tacitur nūq; a sobrietate accepit
paulo liberaliori poculo resouet
excitatq; ad verba: tum largiori
potu verborum vberē, eloquen-
tem, fidentemq; reddit: posthac
processu potandi ampliori, au-

dacem, propēsumq; facit ad agē D
dum: deinde plenius amplifica-
to, in contumeliam, & petulan-
tiam vertit: mox ad infantiā pro-
pemodum accendit: postremo,
nimio ex potu resoluit, stultūq;
agit in modum eorū, qui a pue-
ris morbo laborāt comitali, aut
ēt eorū, qui vitij atræ bilis ma-
iorem in modū continentur. Igi-
tur vt homo idem inter biben-
dum morib⁹ immutatur varijs,
viniq; mensura quadam idē cre-
bro a se diferepat, ita sunt q; sin-
gulis morū generibus adeo in-
ualuerint, vt aliorum nequeāt
commutari, qualis enim vinolē-
tus hic est, talis quisquam alius
factus a natura est, s. ali⁹ loquax,
alius mente commotus, alius la-
chrymabundus: nam tales vi-
num quoq; informat. Ex quo il-
lud Homeri:

Me victum Baccho lachrymas „
effundere dicunt.

Quippe misericordes interdum
redduntur, & alias efferi, alias ta-
citur ni. Sunt enim qui rursus ta-
ceant, & maxime qui ex melan-
cholicis mente fermē summta,
cogitabundi esse soliti sunt.

Quinetiam ad amandū propen-
siores vinum facere idoneū est.
indiciū, q̄ saepe qui potat, vel
osculari eos adducitur, quibus
nemo sobrius dare osculū velit,
vel quia deformes sunt, vel quia
ætate prouecti: vinum tñ nō lō-
go hæc auget tempore, sed bre-
ui. Natura sanē dum vita eduret
asiduis incremētis amplificat.

Alīj

Problematum

- G** Alij nāq; audaces, & temerarij, alij taciturni, alij misericordes, alij timidi per naturā & institutū rur, & augent. quas ob res eandē esse causā constat, qua vel vinū, vel natura mores cuiq; īfeminare possit, & augere: confici nā que in dies vi caloris omnia solent. Habitui igit, naturāq; atrā bilis flatus ciere datum est. Quo circa vitia corporis, quā flatum praeferunt illiūq; dolores atrā bili Medici tribuunt: & vinum vere flatus mouere nimirū pōt.
- H** quā ob rē similē ambo istae fortiuntur naturā, atrā bilis, & vinū. Cōstat vinū eā habere vim ē spūma, quā excitat. oleum. n. quamuis calidū, nihil spumat: vinū large, ampliusq; nigrum, q̄ albū, quia calidi⁹, & corpulentius est. Vnde fit, vt cupiditatē Veneris accēdere vinum possit quare non inepte Venerē iunctā Baccho autumant. Et melācholicī quoq; magna ex parte libidine affluētius concitant: concubitus. n. flatus copia agit. cuius ī indicū, q̄ penis ex paruo citissime in molē augetur insignē. nisi enim flatus, non ita extumescere potest. atq; ēt prius, q̄ temp⁹ promendi seminis sit, voluptas quādam gestiens pueris adhuc oritur, cū iā pubi propinqui testiculos per libidinē pruriūt: q̄ sob id ipsum fit, quā flatus per meat⁹ trāsit, quā postea humor perfertur. Et seminis quoq; ī cōcumbendo profusione, eiectionemq; a spiritu impellente fieri perspicuū est. igit vel in esculentorū, vel potulētorū ordine merito ea libidinē mouent, quā locum genitalem flatu implēt. Ex quo fit ēt, vt vinū attri coloris talem hoīem reddat, qualis melancholicus flatulentus est. quod late in nonnullis patescit: sunt. n. magna ex parte duri, venisq; tumidi, quibus atrā bilis redūdāt. cuius sanē causa est, non sanguinis, sed flatus copia. Sed cur non oībus melancholicis, aut fuscis, colore inuecta duritas est, sed nō tm, quibus vitium amplius inualuerit, alia ratio est. Nunc de eo, qd̄ p̄cipio explicare malumus, agendū est. Humoris id genus, quā atrā bilē vocamus, prius se se cōstātiae, naturāq; vniuersi corporis ītermiscet, cōfunditq;. Temperamentū. n. oē calidū, & frigidū est: quippe cū ex his duobus natura & seruet, & cōstet. Quā ob rē atrā ēt bilis & calidissima, & frigidissima reddi pōt. pati nanq; istae ambo eadē aptissima suapte natura ē. vt ēt aqua, tamēti frigida est, tm si satis concalescēta est, velut q̄ feruet, calidior, q̄ flamma ipsa sentitur. & lapis quoq;, & ferrum ignita carbōe calidiora euadūt, q̄ quidā natura frigida esse nullū dubiū ē. Sed de his dictū planius est, vbi de ignis natura, & opa docuimus. At aut bilis non per summa, sed natura penitus frigida oīno ita se hēt, vt dictū iam est. si modū excedit, hoīem facit artonitum, aut obtorquentem,

Atem, aut anxium, aut formidolosum: sed si admodū incalescit, securitatem animi, cātilenasq; parit, & mentis alienationē, & vicerū eruptionē, & alia pleraq; generis eiusdē. Parti igit hōiū maxime victu quotidiano redundans mores nihilo immutat, sed morbi melancholicū tantūmodo creat: at quibus habitu natura tali cōstitit, mox his multa, & varia morū genera exoriunt, prout scilicet alius aliā habitus intemperie sortitus est. Exempli grā,

B in quibus multa & frigida bilis est atra, hi stolidi sunt, & ignaui: in quibus permulta & calida, ij perciti, & ingeniosi, anafii, propensi ad oēm excandescētiā, & cupiditatē, nonnulli ēt loquaciores. Multi ēt propterea q̄ ille calor sedi mentis in vicino est, morbis vesanix implicant, aut instictu lymphatico inferuescūt ex quo Sibillæ efficiunt, & Baccix, & oēs, qui diuino spiraculo instigari credunt, cum si id nō morbo, sed naturali intēperie accidit. Maracus ciuis Syracusan⁹ poeta ēt pręstantior erat, dū mēte alienaret. At quibus minus ille calor remissus ad mediocritatē sit, ij prorsus melācholici quidem, sed longe prudentiores. & quanquā aliqua in parte minus excedant, multis tñ in rebus ceteris sunt oībus p̄stantiores, alij in studijs literarū, alij in artib⁹, alij in republica. Magnum ēt ad subeunda pericula diuicimē hic habitus affect: quippe cū multi metu variē moueant, ob eā s. rē, q̄ ita a se ipsi differunt, prout incidit, vt vices eius habitus gererent. habitus. n. melancholicus, vt morbos varios creat, ita etiā ipse inæquabilis est: quippe qui alias frigidus in modū aq̄, alias calid⁹ sit. Quā ob rē cū formidolosum quicquam denūciatū est, si habitus iusto frigidior sit, timidū reddetiam. n. metui adiutū patefacit, & metus ipse refrigerat, vt ex ijs constat, qui metu perculsi obtemiscūt. Sed si amplius caleat, metus inuectus ad mediocritatem reducet, tēperabit, intrepidumq; pro se hominem seruabit. Quin etiā cū spōte molestijs animus tabescit, qd̄ frequenter vsu euenit, ratio perquam similis est. Fir enim sæpe numero, vt angamur, & animo succumbamus: sed cur ita nullā reddere causam habemus. alias cōtra, vt securitate animi gestiamus: sed quam ob rem, minime constat. Affectus igitur tā isti, q̄ illi superius explicati, paulisper quidem consistere in omnibus solent. oēs. n. aliquid illius materix, facultatisq; sibi intermixtū proculdubio continent: sed quibus alte, ampliterq; cōstitierint, ij iā morū qualitate quadam notescunt, & nominant. vt. n. sp̄e inter se distant, nō quia faciē habent, sed quia faciē talē, i. alij pulchrā, alij turpem, & qui nihil superuacui gerunt, ij stata sunt forma: sic ēt q̄ leuiter habitu illo cōstant, ij mediū tenent: qui plene, ij iam

Problematum

Gñ iā dissimiles multitudini euadunt. Nam si omnino merus bilis atræ habitus sit, melancholicos admodū eē necessum est: sin aut quendam in modum tēpētur, egregij, singularesq; istituuntur. hi tñ si parū suæ valetudini cōsulūt, facile in vitia bilis atræ labuntur, alij parte alia sui corporis: alij nanq; in morbū comitalem incidūt, alij attoniti fiūt, alij vehemētissime anxij, aut formidolosi redduntur, alij maiore in modum sibi confidunt, & sperant: quod ēt Archelao regi Macedoniæ vsu euenisse accepim⁹. Causam vero tā variæ potestatis ipse habitus dat, s. prout frigidus, calidusve constiterit. Nam si vltra modum frigidus sit, molestia, anxietatesq; spōre sine vlla ratione nascūtur: ex quo mortem laqueo sibi consciscunt, maxime quidem iuniores, interdū tñ & seniores. Multi etiam vino lenti sese interimunt. Nonnulli vero ex melancholicis, vbi abū de potarunt, dolent, & aio vehementer succumbunt: calor etenim naturalis à calore vini extinguitur. calor autē qui eam continet sedem, qua speramus, & sapim⁹, facit vt securo aio simus: qua de causa omnes ad vinolentiam vsque prompto animo bibimus. Oēs animi spe bona vini copia afficit, quemadmodū iuuentus adolefcētulos. Senectus. n. parū sperare potest, iuuentus spe plena est. Non desunt, quos angor inter potandū eadem illa de causa comprehendat, quatenus postea potum nonnullos occupat. **Qui** bus igitur calore natiuo emarcescente oritur ægritudo, ñ sibi laqueum potius petunt. quare iuuenes potius, q̃ senes laqueo se interimunt: alteris. n. calor p̃ gratem marcescit, quod naturæ agitatur ordine: alteris per vim ipsius affectus, quod contra naturam est. Quibus autē calor extinctus subito est, ñ repēte se interficiūt, vt omnes mirentur, eo q̃ nullū indicium præcesserit. Cum igit atrabilis perfriget (vt dictū est) varias animi molestias, anxietatesq; gignit: calidior autem cū est, securitatem, & lætitiā præstat. quocirca pueri lætiores, senes tristiores esse consueverunt: alteri enim calidi; alteri frigidi sunt. quippe cum non nisi refrigeratio quēdam sit ipsa senect⁹. Accidit vero vt calor subito caussis quoq; externis extinguatur, quemadmodū quæ præter suā naturam candent, ceu carbones aqua superinfusa extinguuntur. Vnde fit ēt, vt sedata ebrietate nonnulli seipsos enecent. calor enim ex vino adiectus est, quod extincto, vsu euenit illa perniciofa affectio. Et post coitum quoque venereum animo plerique oēs succūbunt, reddunturq; tristiores. qui tñ copiam extremēti suo cum semine effuderint, ñ lætiores, hilarioresq; euadunt: quippe qui sic excremento, & flatu, atq; calore nimio leuētur, cæteros tristiores, demissioresq; saepe

- A** sepe venus reliquit, eo q̄ parti necessariæ aliquo subtracto refrigerantur; quod humoris eius paucitate, qui effluxerit, patet. Summā igitur rationū colligamus. Homines melancholici varii, inæqualesq; propterea sunt, quia vis attrahibilis varia, & inæqualis est: quippe quæ vehementer, tum frigida, tum calida reddi eadem possit. & qm̄ vim eandē morum obtinet insitutorum, (mores. n. calidum condit, & frigidum osium maxime, quæ nostro in corpore habent) ideo nos morum qualitate afficit quadam, informatq; ut vinum, quod prout pl⁹, minusve corpori intermixtū, infusumq; est, varios reddit. flatuosum aut utrunq; est, & vinum, & atra bilis: cūq; ratio sit, ut portio quæque aliqua temperata illius inæqualis ordinis habeatur, flatusq; modo quodam acquirat integre, habitusq; respondere calidior, frigidiorq; possit ob exuperantiam qualitatis, hinc efficitur porro, ut melancholici oēs non per morbum, sed per naturam, sint ingenio singulari.
- B** Cur per aliquas scientias habitum nos habere censeamus, per aliquas non? An habitum non nisi per eas tñ adipisci putamur, quibus vim inueniendi acquiramus: inuentio. n. ex habitu est.
- C** Cur osium animantiū homo prudentissim⁹ est? Vtrum quia capite minimo est, s. ad sui corporis proportionē. An quia varie minimo est, ob id enim ipsū D capitis quoq; minutio accidit, & iter homines ipsos, qui minori sunt capite, prudentiores nascuntur, q̄ qui sunt grandiori.
- D** Cur seniores amplius mente valeamus, iuniores ocysus discimus? Quia natura parens, & author osium instrumenta nobis duo inseruit, quorum opera instrumentis extraneis uti valeremus: manum, inquam, corpori dedit, animo mentem. est. n. mēs quoq; rebus à natura nobis imperitis annumeranda, vicem s. n. gerens instrumenti. Cæteræ oēs scientiæ, artesq; nostra opera sunt: mentem ipsam opus esse naturæ fatendum est. Ut igitur manu non iam inde ab ortu naturæ uti possum⁹, sed cum eam natura absoluit, perfecitq; (procedente namq; ætate, manus suū opus maxime efficere potest) ita etiam mēs, quæ res naturalis est, nō protinus, sed in senectute maxime nobis contingit, atq; tunc potissimū consumatur, atq; absoluitur, nisi detrimento aliquo lacera, læsaq; sit, quemadmodū cætera quoq; opera naturæ. mēs vero posterior, q̄ manuū facultas accedit: qm̄ instrumenta etiam mentis posteriora sunt, q̄ manuū instrumenta: est. n. mentis instrumentum scientia: menti namq; utilis scientia est, ut tibi cini tibia. Manuum instrumenta res pleræq; naturales sunt: natura autem ipsa, eiusq; res omnes priores sunt, q̄ scientia. Quorum

Problematum

- G**rum autem instrumenta priora tribus rectis, aut etiam plurib⁹ **K** sunt, facultates quoq³ eorūdem prius contingere congruum est: his. n. crebro videntes, conficere habitum solemus. & ista sic reci procantur, vt quam vicem hæc inter se gerunt, quorum instrumenta sunt, eandem instrumenta quoq³ ipsa inter se habeant, vicissimq³ quam instrumenta inter se, eandē illa, quorum sunt instrumenta. Mens igitur ea de causa nobis senioribus potius cōtingit: discimus autem ocy⁹ iuniores, quia rem fermē nullam teneamus. cum. n. res plerasq³ scim⁹, non æque præterea capere alias possumus. quomodo etiam meminisse melius ea valemus, quæ mane primum percipimus: deinde procedēte die memoria habetur, quoniam multa iam perperauimus.
- 5** Cur homini potius, q̄ cuiq³ ex cæteris animantibus credendū est? Vtrum, vt Plato Neocli respondit, quia homo solus omnium animantium nouit enumerare. An quia solus Deos veneratur, & colit. An quia omnium maxime vim obtinet imitandi: hinc enim discere tam multa & varia potest.
- 6** Cur nihil in eo delectamur, q̄ triangulum duobus rectis pares angulos internos vel habere spectamus, vel habiturum speramus: neq³ i aliquo generis eiusdem, nisi forte i speculatione ipsa delectandum sit: hæc tñ æquo modo iucunda sanē sit, etiam si
- tribus rectis, aut etiam plurib⁹ pares angulos habeat: sed nimirum tunc delectari est, cum aut ludis Olympiæ nos vicisse meminim⁹, aut apud Salamina naturali pugna hostes superasse, aut tale quid futurū speramus, non cum his ipsis contraria expectamus? An in rebus istiusmodi delectemur, q̄ vel fuerūt, vel sunt consilio nostro, aut omnino humano, & opera. Quæ autem natura lege incommutabili ita eē voluerat, hæc suæ cātummodo rationis contemplatu nos alliciunt, & oblectant. sed cum rerū gestarum perquam aduersa rō sit, efficitur porro, vt quæ inde profecta sint, in parte lætabilia, in parte tristia veniant. Omnia aut lætitiæ, tristitiæve rōne, aut vitamus, aut persequimur.
- Cur medicus ad sanitatē vsque tantummodo suam operā præstat? Primum enim corpus extenuat, dehinc siccatur, tum sanitatem inducit, posthac nil ulterius agit. Vtrum q̄ fieri non pōt vt ex sanitate aliud quicquā efficiatur. An si quid fieri possit, ad aliam spectet sciētiam, afferriq³ præterea ex sanitate aliquid licebit. Ergo si oīa fieri, vel ex cōtrarijs, vel ex medijs soleant, cōstat vt illud egrotet, quod vel siccū, vel humidius, vel tale aliquod est. igitur ex nimis frigido in minus frigidum, & postremo in iustam vicem caloris, vel siccitatis, vel humoris medicus adducit, transferēs sese ex contrarijs,
- aut

Aut medijs, dum ad cū deueniat habitum, qui sanitati accommo-
datus est: ex quo quidem nihil
eē natura fert, nisi quid mediū.
Ergo aliquid præterea facere po-
test: vt enim eatenus venit, sic re-
trorsum abire potest. Sed ars nō
istuc proficitur: semper. n. quod
melius ē, id artis ratio & spectat
& facit. itaq; nec vlla alia, nec ip-
sa medendi ratio de sanitate ge-
quam aliud faciet, cū vel nihil
effici necesse sit, vel rei destinan-
dæ contrarium, quādoquidem
B eadē est scientia contrariorum.
Itaq; vel inædificandi rōne ni-
hil est, quod contrarium faciat.
Nec vero vlla ars alia est, quæ ex
hoc quicquam faciat, nisi veluti
ex parte, quemadmodum fuen-
di ratio ex proscisso calceū red-
dit, fieri namq; bisariam aliquid
ex aliquo ita potest, vt vel cum
illud componitur, vel cum hoc
destruitur, consistat.

B Cur hominem philosophum
differre ab oratore putam? An
quia philosophus in rerum spe-
C ciminibus agitandis, exquiren-
disq; suum studium posuit: ora-
tor his rebus versatur, quæ con-
fortes illorum speciminū sunt.
verbi causa, alter quid iniustitia
sit nouit, alter quis iniustus est:
& alter quid tenor tyrannidis
sit, cognitum habet, alter qualis
ipse tyrannus sit.

9 Cur genus id hominū, quod
Dionysiacos technitas, id est ar-
tifices bacchanales, aut histrio-
nes appellamus, improbis esse

morib; magna ex parte consue-
D uerūt? An quia minime sese stu-
dio sapientiæ dedunt, eo s. q; in
artibus necessarijs magnam eta-
tis suæ partem consumunt, vi-
tamq; plurimū traducunt inco-
ninentem, partim etiam cum in-
opia, quod quidem vtrunq; vi-
tia & gignit, & auget.

Cur veteres præmia certami-
10 nibus corporum posuerunt, sa-
pientiæ null? quicquam statue-
rit? An quia iudices, quod ad in-
genium attinet, vel præstantio-
E res, vel nihilo deteriores nimirū
esse ē. debent, qui inter sese cer-
tant. Quod si homines sapiētia
excellentes certare deberent,
præponereturq; præmium, arbi-
tris sanē sibi carerent: at vero in
certaminibus gymnics quicq;
suo tantum aspectu iudicare in-
tegre potest. Item author ille p-
miorum tale suis hominib; cer-
tamen proponere noluit, vnde
inimicitia, seditiōesq; maxime
exorirentur. homines. n. cum in
re sui corporis aliqua improbā-
tur, non moleste omnino ferūt,
F neq; ijs infesti reddūt, qui ita
iudicant, at si stolidiores iudi-
cati sunt, iudicibus admodū ip-
sis succensent, ægreq; vehemen-
tissime ferunt: quæ quidem res
seditiosa, & stolidia est. Ad hæc,
præmium præstantius esse suo
certamine decet: itaq; certami-
num gymnycorum præmiū op-
tatiū & præstantius, q̃ ipsa cō-
certatio est: prudētia vero q̃nā
præmiū pstantius esse possit.

Cur

Problematum

- 11** **C**ur homo maxime aliud intelligat, aliud faciat? An quia contrariorum eadē scientia est. An quia mentis officium plura contingit, appetitus in vnum tantū modo profluit, atqui homo mēte magna ex parte viuit & ratio ne: bestię appetitu, ira, cupiditateq; ducuntur.
- 12** **C**ur nonnulli pecunias acquirere, non impendere consueverunt? Vtrum q; suis moribus viuunt. An oblectamine, quod in spe positum est, alliciuntur.
- 13** **H**ter, & suauissime dormiunt, nihil somniāt? An quia & sensus, & intelligentia hominis tūc suo fungi officio potest, cum anim⁹ tranquillatur, & requiescit: quaquidem requie, vel ipsa sciendi ratio constare videtur, quippe quæ animū sistat, atq; ex temeraria agitatione in tranquillitatē adducat. cum enim animus mouetur, vagaturq; fieri nō potest, vt aliquid vel sentiat, vel intelligatur. Ex quo fit etiam, vt amentes sint pueri, & ebrīi, & infani: facit etenī calor, qui nimis in his est, vt motu plurimo, vehementissimoq; inquietentur: quo motu desistente, prudentiores esse incipiunt. cum enim vis illa intelligendi sedata est, facili⁹ sistitur, rerumq; rationibus adfistit. Et quidē qui inter dormiendum somniant, non alia de causa videre sibi illa videntur, q̄ in intelligentia constante, requiescentesq; quod quidem somno cōtin-
- git leuiori. iactat. n. animus non solum maxime in somnis, calore s. qui vndiq; in partem se colligit interiorem: atq; ita efficitur, vt plurima vehementissimaq; illa obstante iactatione, nullū interuenire somnium possit. Nec putandū, vt animus tunc conquiescat, & per se maxime sit, cū nullum somnium trahitur, vt multitudinis opinio est. sed contra omnino incidit, vt qui in motu plurimo est, nec paulisper quiescit, hic intelligere nequeat. Plurimus autē motus cum suauissime quis obdormiscit, merito propterea est, q; tunc maxime larga caloris copia in partem contrahitur interiorem. Animū vero concitatum non solum inter vigilandum, sed ne per quietē quidem intelligere posse, argumentum illud etiam est, q; i somnis, quos cibo ingestis primos agim⁹, nulla facultas vidēdi somnī datur, cum maxime accidit, vt animus propter cibum ingestū concitetur: somniū vero ipsum occurrat, cum cogitantibus nobis, & ante oculos rem ponentibus somnus accedit. Quapropter ea maxime somniamus, q̄ agimus, aut acturi sumus, aut volumus, de his enim maxime cogitationes, imaginationesq; obueniūt. & qui instructi virtutibus sunt, meliora somnia vident, quod ēt vigilantes meliora animaduertūt: qui deterius vel animo, vel corpore sunt affecti, deteriora concipiunt, quippe cum etiam affectio

A affectio corporis faciat ad somni visionē. hoīs. n. morbo laborātis proposita quoq; animi vitiosa sunt, atq; ēt propter corporis perturbationē animus quiescere nequit. Melancholici idcirco in somnis crebro excitari consueuerunt, q; calore largiore virgente, animus moueri æquo amplius cogitur: q; cum motus vehementior sit, merito dormire **B** minime possunt.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMA PRIMA.

Eorum, que ad oculos pertinent: cum questiones. 30.

1 Vr oculo pfricato sternutare cessamus? An ob eam rē humoris respiratio moueatur. la chrymam. n. oculus pfricatus emittit: sternutamētū humoris copia excitatur. An quia pl⁹ caloris min⁹ corrūpit, absumitq;. Oculus autem pfricatus plus caloris sibi acquirit, q; nares cōtineāt: quam ob rē etiam si quis nasum pfricauerit, ipsum sternutamentum desisset.

2 Cur vno oculo exquisiti⁹ cernitur, q; duobus? An quia plures motus duobus, q; vno excitantur: quemadmodum oculis peruerfis multiplicē agitari motum certū est. ergo duorū vnus motus nō est, vnus vnus & simplex est, itaq; efficit, vt exquisi-

tius vno, q; duobus cernatur. **D**

Cur homines irati oculis maxime erubescunt, pudefacti auri- bus? An qm oculi refrigerantur eorum, quos puduit. pudor. n. in oculis est, nec respicere valēt, quos pudor tenet. & timor quoque refrigeratio loci eiusdem est. calor autē in partem transit aduersam, quæ posterior est: aures vero satis ex aduerso positæ sūt: itaq; pudor maxime erubescūt. Iratis porrō præsidium in eam partē tanquā violatā transmittit, quæ & sensu, & motu facilior est: nam & in metuendo calor eā ipsam maxime deserit. **E**

Cur altero oculo apprehēso, alter constantius cernat? An quia oculorū initia ex eodem dependent. cū igitur alter mouetur, cōmune quoq; illud mouet initium, quo mouente, alter etiā oculus moueat necesse est. quam ob rē altero apprehenso, vis illa cōis tota alterū mouebit: itaq; plenius contendere poterit.

Quam ob causam qui cæci ab ortu naturæ sunt, calui nunquā efficiant? An quia humor cum redundat in capite, oculos vehementer infestat. qua de causa, quibus fluctiones oculos vrgēt, venas tēporum ferro candente Medici tangunt, quo humoris tormina obcæcent, atq; spissescant, & caput quoq; dissecta cute, ob scalpere cōsueuere. Cū igitur humor excresecens, vacansq; in capite oculis detrimento sit, fieri potest, vt minus humoris in cal

Extra ord. Arist. M ua

Problematum?

- G** uaria ob id ipsum cōsistat, quia magna parte lapsus ī oculos est: & cum excrementis humorum, materiaq; inutiles capillus proueniat, (quæ quidem in capite eorum ab ortu naturæ large redundant) merito nunquam isti calui efficiuntur.
- 6** Cur hoīes, qui oculis prominentioribus sunt, magis a fumo infestantur? An quia fumus citisime oculis protēdētibus scurfat.
- 7** Quam ob causam vtrunque aspectum simul diuertere dextro, sinistroq; versus, & ad nares demittere, atq; ēt alterum dextrorsus, sinistrorsusq; deducere possumus: vtrūq; vero seorsum, alterum sinistrorsus: alterū dextrorsus simul distrahere nunq̃ possumus? Quinetiā deorsum, sursumq; haudquaquam ita cōuertere licet, quamuis facultas simul dimittendi in idē deēt, vt dictū est: An propterea, q̃ quamquā duplex aspectus sit, ex eadē tñ origine, æquo modo nexus, aptusq; depēdet. vbi autē ita est, quoties alterum extremū mouetur, reliquū consequat eodē necesse sit: alterius enī extremi principium extremū reliquum est. Quod si res vna simul, ac eodē in tempore nunquam in partes aduersas moueri queat, nec aspectus ita moueri poterit: quippe cum ita committatur, vt extrema ī partes moueant aduersas, siquidem alter sursum, alter deorsum mouebitur, initiumq; seque vtrunque necesse sit, quod impossibile est. Oculorum vero **L** limitas euenit, quia globi continentur principio, quo & sursum, & deorsum, & latera versus lubrico sese vertere possint. Cum igitur ita positi sunt, vt situ inuicem simili respondeant, atq; medium teneant, mouendi sese sursum, deorsum, latusq; versus, eodemq; in puncto sibi pupillam habeant, tunc situ integerrime cōstant, præcipueq; mobiles circūagunt, at qui eodem in puncto pupillas continēt, limi quidem non sunt, discrepare quāq; inter se possunt: & alijs parte alba retracta, nigre nonnihil occultitur modo eorū q̃ sternutaturi sunt: alijs in angulum anteriorem nigra conuellit, vt furiosis: alijs in anteriorem mares versus incumbit, vt tragicis, laruis, hominibusq; acerbis, seuerisq; sunt. **n.** contuitu graui, cogitabundoq;. Quoties vero situ dissimili globi positi sunt, sed puncto eodem radij profluunt, aut situs similis est, sed punctum non idē, limis oculis hoīem esse necesse est. ita **M** que hic suspicit, & oculos cōtra hit: globū. **n.** eundem in habitū collocare conatur, atq; alterum firmū continet, alterum agitat. Haud enim fieri potest, quin limus sit, qui non eodem de puncto radios depromat, quippe q̃ dimorum contuehdi principū habeat, perinde ille, cui res vna geminari oculo suppresso videtur. Ergo si oculi⁹ sursum dimotus est, terminus inspicendi deorsum

Aorsum est: sed si oculus lapsus de orsum est, terminus sursum habet. Oculo tñ vno situ suo dimoto moueri quidē res visa sursū, deorsumve ob id ipsum videt, quia pupilla ita se mouet: sed geminari haud vnquā videri pōt, nisi duplex cōspectus sit, peruertaturq; ratio videndi, ita fit, vt strabonib⁹ res eadē geminari videatur. causam situs hēt, eo s. q. oculus non suo medio nexus, locatusq; est.

B Quam ob rem qui cognomē

B lusciosi habuerunt, literas minus scribere consueuerunt? mirū enim vt qui obtusis sunt oculis, rem faciāt, quā eorum facere interest, qui acumine valeant oculorū. Vtrum quia proxime posita magna esse videntur: illi autē oculis proxime ad motis scribere solent. An quia contractis palpebris scribant: sit, n. per imbecillitatē, vt si laxatis, diductisq; oculis scribant, aspectus distractus, passusq; hebetescat: si adductis & conuiuentibus, vniuersum deprōptus acutius videat.

C Quod tñ angulum iformat exiguum, efficit necessario, vt exiguae literae scribantur.

9 Cur nonnulli post lippitudinē acutius videant? An quia purificati oculi sunt. sit. n. sepe, vt exterior densitas pupillae acie arceat: q̄ lachryma emissā laxat, atq; resoluit. quā ob rem, p̄sunt interdū q̄ mordēt, lachrymam euocāt, vt cepe: obsunt q̄ tñmo do asseccant, vt origanum.

Cur vno videre oculo impatibilius sit? An quia minus afo, qui ita cernit, afficit: quo fit, vt minus affectionis contrahatur.

Cur distracta cōspectū societate, res vna geminari videatur? An, p̄pterea q. oculi vtriusque radius non ad punctū idem deuenit: ergo qd̄ bis noster afus inspexit, inde geminum se inspexisse existimat. Proximum euenit, cum digitos mutatis vicib⁹ implicamus, itaq; aliquid tangimus: duo nanq; sentimus, eo q. vnum bis tangimus.

Cur sensus dextri nihilo sinistris p̄stantiores sint, cōm in ceteris oībus si extra sinistris commodiora habeamus? Vtrum ex consuetudine ita fiat. statim. n. cū nati sumus, vtrunq; sensum exercere incipimus. Pars autem dextra exercitatione insuescere, inq; frugē euadere meliorē vī: effici nanq; vtrinq; dextri per consuetudinem possunt. An q. sentire effici est. pars aut dextra p̄stantior propterea est, q. effici caciōr: & affici peruicacior, q̄ sinistra est.

Cur in ceteris dextra suis sinistris p̄stantiora sunt, sensus nullus dexter suo sinistro interest? An quia parte sentiēdi vtraque pariter vt a p̄rio natali die consuescimus. Adde tamen q. ratio sentiēdi affectio quēdam est: dextrarum autem partium differentia in efficiendo, non patiēdo sita est.

Cur exercitatio corporis inco-

M h mo-

Gmoda oculorum acumini est? An quia exercitatio sanguinem efficiat sicciorē, sicut ēt reliquū corpus. siccitas autē totam cutē indurat, ergo vel eā, qua pupilla integitur. Quapropter hoies natuiam grandes obtusius vident: oculi nanq; senum tunica dura, simulq; rugosa teguntur: itaq; vis illa conspiciendi coope- ritur, & delitescit.

15 Cur homines luscij cognomi-
nati, qui obtuse vident, literas
scribere minutissimas possint,
Hcū rem minutam perspicere illi
valeant, qui acumine oculorū
præstant? An q̃a conspectu sunt
imbecilli, palpebras contrahant
in angustū. Cum. n. radius pro-
fluit vniuersus, acutius explora-
re potest: contra laxo, diductoq;
oculo, diffunditur, ob eamq; rē
hebetascit. Ergo imbecillitas fa-
cit, vt palpebras contrahant in
angustum. q̃ cum ex angusto ī-
spiciant, exiguam magnitudinē
videant, quantaq; vident, tanta
Iperscribant necesse est.

16 Sed cur ḡdem illi contractis
palpebris videant? An propter
sui conspectus imbecillitatem.
Vt. n. manū reb⁹ sepositis admo-
uent, sic palpebras iuxta positis
perinde quasi manum adhiūt.
quod sanē faciunt, vt radius per
locum sese depromens angustio-
rem, congestior profluat, ne pro-
tinus ex patulo proficiscens di-
strahatur. videt autē is acutius,
qui frequentior, collectiorque
prodierit.

Cur non res vna geminari vi
deat, cū in lat⁹ oculum vertim⁹? **K**
An quia conspiciendi primor-
dium eadem item ī linea litum
est. tunc. n. res geminari vī, cum
illud mutatū fursū, deorsum ve
est. in latus vero nil refert, nisi
vna etiam sursum moveat.

Cur in ratione videndi tantū
fieri possit, vt res vna geminari
videatur, si quodammodo inui-
cem oculi locētur: in cæteris sen-
tiendi generibus fieri idētidem
nequeat. An etiam in ratione tā
gendi, cum digitos mutatis vici-
bus implicauim⁹, sit vt res vna
duæ sentiatur. in cæteris hoc idē
fieri nequit, quia cætera mēbra,
quibus sensio administratur, ne-
que foras versus deducta, neque
bina tā inter se apta, colligataq;
suo fungunt officio. Fit ita in ra-
tione videndi, eadem de causa,
qua in tangendo perplexis, vt
dictum est, digitis. tactus. n. vi-
sum æmulatur, & sequitur.

Cur oculus sinister nihilo im-
becillior est, sed æquo modo, at-
que dexter videre potest, cū re-
liquæ corporis partes omnes si-
nistre inualidiore, q̃ dextre
sint? An quia pars dextra in eo
discrepat a sinistra, q̃ efficacior
est, non in eo, q̃ affici aptior. Vi-
dendi autem vires non vt affice-
rent, sed vt afficerentur compa-
ratum a natura est.

Quā ob causam cū cæteras
intuimur res, conspectus noster
fatiscit, atq; deterior reddit: cū
ad virides, & herbefcentes inspi-
cimus,

A cim⁹, vt olera, cæteratq; his simili-
lia, recreat, meliorq; euadit. An
conspectum in alba, nigrave in-
tendere minime possumus, pro-
pterea q; vtrunq; id genus colo-
ris videndi viribus officit: colo-
res aut illi, quibus oculi acquie-
scunt, mediū albi, nigriue obti-
nent: itaq; aspectus cū mediocri
leniq; obuio afficiat, nihil debili-
tat, immo vero corroborat, atq;
reficit. Et forsan quæadmodum
cū corpora nostra vehemen-
ter laborant, deterius hūc, cū me-
diocriter, optime afficiunt: ita et
oculi, cum ad res solidas conten-
dunt, laborant, lassanturq;: cum
ad humidas, mollesq;, q; nihil fi-
bi obstat, passim oberrant, & li-
centia perliquesunt: cum ad vi-
rides, q; istæ vt solidæ mediocri-
ter sunt, ita satis humoris conti-
nent, neq; vllō detrimento affici-
untur, & ad immorandū in hi-
sce amplius innitunt, eo q; colo-
ris huiusmodi habitus modice
se conspectui offert.

21 Cur cætera meli⁹ vtrūq; ocu-
C lo cernimus, rectā versum vir-
gulam vni literis admouētes in-
spicimus exquisitius? An quia
radij oculi vtriusq; non sine per-
turbatione in idē cōcidūt, vt au-
thores conspiciēdi rōnum affir-
mant: itaq; cum vno inspicim⁹,
ad rectū conspectū, tanquā regu-
lam meli⁹ quod rectū est, depre-
hendere, iudicareq; habemus.

22 Cur fumus oculos potius in-
festat? An quia infirmissimi sunt:
infirmissima nanq; oſa, quæ cor-

pori interſerta occulunt. Idcirco, **D**
q; acētū, & quodq; acre carnem
non exteriorē, sed interiorē de-
mordet. An quia laxiores, refer-
tiq; meatibus sunt, conspēct⁹, na-
per quosdam meatus protrudū-
tur, & excidūt. itaq; qd his mor-
dacissimū est, cæteris corporis
partibus obuīū subire densiora
non pōt, sed perreptat, & deci-
dit. æquo modo & cepē, & q; cū-
que talia oculos mordent. Oleū
oſum maxime humorū id facit,
quia tenuissimū est, ob eamq; rē
meatibus se expedite insinuat: **E**
acētū reliquis partib⁹ corporis
pro medicamento est.

Cur oculus solus omniū me-
brorū non rigeat, cū infirmissi-
mus sit? An quia opimus est; nec
carnis quicquam in se continet;
quod aut tale est, securū manere
a frigore pōt. Haud. n. audiendū
sunt illi, qui, ppteræ rigere ocu-
los negant, quia vis illa conspi-
ciēdi ignis est, non. n. talis focu-
lo ignis est, vt calefacere valeat.

Cur lachrymæ, quas moerens **24**
do emittimus, calidæ sunt: quas **F**
oculis laborādo, frigidæ? An q;
frigidū, quod incoctū, crudūq;
est: calidū, quod concoctū. Lan-
guorē aut oēm ex cruditate pro-
ficisci nullū dubiū est, q; cum la-
chryma cruda eorum sit, qui va-
letudine oculorum laborant, nō
immerito frigida est. Hinc Me-
dici sudorem frigidū argumen-
tū grauis esse morbi existimāt:
calidum contra decretorium es-
se, & salutarē, cum. n. vacas ma-

Problematum

- C**ateria multa est, satis a calore interiori cōcoqui minime pōt: itaq; frigida esse necesse est. cum pauca est, plena a calore victa concoquitur: morbos autē copia vacātis materiæ confici certum est.
- 25** Quare cū partes corporis nostri dextræ mobiliiores sint, oculus sinister expeditius, q̄ dexter contrahit? An propterea, q̄ oīa sinistra dextris humidiora sunt: humidiora autē cōtrahi plenius possunt. An dexter amplius efficiere possit: sinister vel ex se, vt humidior, obsequentior sit.
- 26** Quam ob causam cum & senex, & luscus per imbecillitatē parū oculis valeant, alter proxime admouet, si quid inspicere vult, alter, pcul abducit? An q̄a dissimilis eorū ibecillitas est. Senex. n. quia videre non pōt, vbi minus radīj coeunt, rē videndā eō abducit, vbi visur⁹ maxime est: procul. n. coire radīj solēt. Lusciosus ille videt quidē rē isthic pōt, sed quānā rei conspectū caua sint, quæve excedant, discernere nequit, itaq; in his fallit. caua quippe, & excedentia splēdore discerni maxime pōt: quē qm̄ procul percipere, quēadmodū rei obuiæ ingruat, nequeant, proxime adducunt.
- 27** Cur homo solus, aut certe maxime astantium oīum oculis deprauet per limitatem? An quia vel solus, vel maxime comitali morbo in tenera ætate laborat, cū deprauari omnibus accidit.
- 28** Cur vni astantiū hominī trāfueri, deprauariq; per limitatem oculi possint? Vtrū q̄ oculos minimo interstitio discretos, ē directoq; positos homo hēt, perspicit idcirco mēda in eo maxime possit. An quia cæterorū animatiū oculi vnicolores maxime sunt: nec deprauatio sequeret, si vno quolibet colore p̄ditus ocul⁹ esset. An quia solus ex omniū animalium genere morbo comitali rapiū: qđ genus morbi trāfuertere oculos, sicut cætera etiā mēbra pōt. nonnullis tñ, vt sero eo morbo vexari incorpere, sic lumina sero deprauantur.
- Quam ob causam manu præ lucerna, aut Sole obiecta melius inspicere possum⁹? An q̄a lucernæ, Solisve lux nostris occurrēs luminibus, reddit suā ob nimietatem infirmiora, quippe quæ rem etiam sibi cognatam interimere præ sua possit exuperatiā. at vero manu ita arcente, nec lumen acies officii potest, & res visui obuia nihilominus in luce posita est, vñ sit, vt & acies plenius agat, & res inspectanda nihilominus videatur.
- Cur manus dextra & pes dexter a suis sinistris differunt, oculus & auditus, nullo discrimine distant? An quia immista, synceraq; elementa suscipi deq; sunt, discrimen vero situm in his est, quæ elementorum coitu cōstāt. sunt autem sensus isti synceris illis, imistisq; visus, ex igne, auditus ex aere.
- Arist.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMASECVDA:

*Eorum, quæ ad aures pertinent:
cuius quæstiones. 13.*

Cur vrinantes spōgias alliga 3
reauribus cōsueueret? An ne ma
re per vim occurrēs aures rum
pat. haud. n. ita stipatæ impleri;
vt inanes, exēptis spongīs, pñe.
Cur sordes aurīū amaræ? An 4
quia putri sudore contrahunt,
qui falsus, amarus est.
Cur spongiarū suas diffecant 5
aures, & nares? An vt spiritum
cōmodius reddant: hæc. n. esse
spirandi itinera videntur. Labo
rare quippe difficultate spirādi
eos affirmant, dum foras emitte
re aīam non possunt, leuariq; cū
propellentes extrudunt. Mirum
tñ, si respirandi assequi faculta
tē refrigerationis gratia neque
ant, sed esse id necessariū magis
videatur. An merito plus in reti
nendo laboris sit, cū corpus ex
tumeat, distendaturq; spiritus
vero foras spōte efferri posse vi
detur. An intus etiam tēdere ita
possit: cogitandū tñ æque vide
tur. Pleriq; vero lebeie demisso,
respirandi viā vrinatoribus mo
liuntur. haud. n. aqua lebes im
pletur, sed æra seruat ad demer
sum hominem vsq; quippe qui
erectus per vim dimittat, vt vn
diq; equali nutu descendat. nā si
quantūlibet inclinauit, humore
proinus interruptente implea
tur necesse est

humor.

Cur vrinantibus aures, dum
inter mare sunt, rumpi soleant?
Vtrum quia retentus spiritus l
petu cogit vehementiori. An si
causam hoc haberet, idē vel iac
re fieri posset. An quod non ce
dit, distrūpi ocys potest, & a du
rjori, q̃ molliori facilius. Quod
itaq; inflatū est, minus cedit: au
res vero, vt dictum iā est, spiritu
retento instanti itaq; ab aqua, q̃

aere durior est, obtundunt offen
sæ, atq; rumpuntur.

Cur sordes aurīū amaræ? An 4
quia putri sudore contrahunt,
qui falsus, amarus est.

Cur spongiarū suas diffecant 5
aures, & nares? An vt spiritum
cōmodius reddant: hæc. n. esse
spirandi itinera videntur. Labo
rare quippe difficultate spirādi
eos affirmant, dum foras emitte
re aīam non possunt, leuariq; cū
propellentes extrudunt. Mirum
tñ, si respirandi assequi faculta
tē refrigerationis gratia neque
ant, sed esse id necessariū magis
videatur. An merito plus in reti
nendo laboris sit, cū corpus ex
tumeat, distendaturq; spiritus
vero foras spōte efferri posse vi
detur. An intus etiam tēdere ita
possit: cogitandū tñ æque vide
tur. Pleriq; vero lebeie demisso,
respirandi viā vrinatoribus mo
liuntur. haud. n. aqua lebes im
pletur, sed æra seruat ad demer
sum hominem vsq; quippe qui
erectus per vim dimittat, vt vn
diq; equali nutu descendat. nā si
quantūlibet inclinauit, humore
proinus interruptente implea
tur necesse est

Cur nonnulli, cū suas incal
punt aures, tusiunt? An quia sē
sus audiendi foramen cū pulmo
ne, canalitq; ab aspidrudine cogno

M iij minato

Problematum

- G** minato fortis. indicium, quod his ipsis repletis, obseptisque homo surde scit. Humoris itaque aliquid est frictione ista aurium liquefcit, atque in canalem, quem modo diximus, perforamen illabitur, quod tussim mouere potest.
- 7** Cur sinistra auris ocyus magna ex parte perforata consolidari, quam dextera potest circa, mulieres alteram marem vocant, alteram foeminam. An quia partes sinistrae humidiores, calidioresque sunt: quod autem habitu huiusmodi sunt, consolidari possint facilius.
- H** Vnde in plantis etiam tenellis, atque viridibus coitus, concorporandique vnio facilius agitur. Et vero vlcerum iuniorum promptius concorporantur, quam seniorum. Argumentum, partes sinistras esse humidiores, quam molliores sunt, atque effeminatiores.
- 8** Quam ob causam pudectis aures summæ rubescant, iratis oculis. An quia pudor in oculis refrigeratio quædam cum timore est: itaque calor iure oculos deserit, quod cum inde secedendum sit, locum sui capacissimum petat necesse est, quales certo summæ sunt aures, ceteræ namque partes longæ ossibus omnes compactæ sunt. Iratis contra calor in oculos, totamque faciem reuocatur: sed conspectior in oculis est, videlicet albi eorum coloris ratione.
- 9** Cur aurium sonitus accito strepitu cesset. An quia minorem strepitus amplior pellit, & eruit.
- 10** Cur si aqua lapsa in aure sit, oleum, quo humor effluat, instillamus: nullo namque humore alio effluere potest. Vtrum, ut quoniam oleum per summa aquæ innatat, eius aqua plenitudine adhæret, effluente oleo aqua etiam ipsa effluat. An ut per lubricam aurem labens aqua excurrat. oleum enim ut pote leue, facit, ut propere labescere possit.
- Cur minus aures vrinantibus rumpatur, si oleum sibi instillatum habentes, in mare interrumpantur. An ratio, cur rumpi aures possint, ante exposita est. oleum vero in aures instillatum facit, ut mare superueniens relabi facilius possit: quomodo in partes corporis exteriori peruncta fieri nouimus. labens autem ictum parti interiori auris nullum inuehit, itaque disrumpere non potest.
- Quam ob causam aures cum exangues adeo sint, pudore erubescere possint. An res quæque ferri in eum soleat locum, qui sui vacuus est. cum ergo sanguis effertur sursum calidus videatur, aures maxime, partemque inanissimam adit: itaque rubore inibi afficit. Quod idem intelligendum de genis etiam est. Adde quod tenuissima cutis, quæ distenta est, ita fit, ut rubor percipi in auribus præcipue possit.
- Cum nemo oscitans autem inscalpere suam audeat. An quia membrana etiam, per quam audimus, inflatur, et oscitamus. indicium, quod audiendi facultas tollitur, cum oscitamus, spiritus enim ut in os, ita etiam

At etiam in aures interrumpens, membrana expellit, ac prohibet, quominus sonus ingreditur. Quod cum ita sit, si sedē audiendi, cum oscitamus, auriscalpio tetigerimus, plurimum membranā lēdemus. Ictus enim ad obſcientem, renitentemq; spiritum, nō ad cedentem inferetur, & membranā ab iunctam solidis esse certum est: quare dolor ita moueri, vulnusq; excipi facile potest.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMATERTIA:

*Eorum quæ ad nares pertinent:
cuius questiones. 18.*

B **V**t singultus sternutamento sedari queat, ructus nequeat? An quia nō potius eiusdē vtraque ista affectio est, sed ructus ventriculi, singultus vero refrigeratio, cruditasq; spiritus, atq; humoris pulmoni cōiunctissimi ē. sedes autē cerebri rem cum pulmone cōem sortita ē: quod quidem ratione constat aurium interdum enim surditas accidit, si mul et morbus ipse aurium in pulmonis vitium transit, & nōnullis tussis statim mouet suas scalpentibus aures. locū autē sternutandi rem naribus esse cum pulmone cōem respiratio docet, quæ cōis vtriq; est. sternuimus itaq; loco eo ipso calefacto, calorē autē eius locus sentit inferior, cui

singultus est. calor vero vim obtinere & cōcoquendi. Quamobrem aceto ēt, retentioneq; spiritus finiri singultus leuior potest: spiritus enim retentus satis concalefacit. Vnde fit ēt inter sternutandum, vt spirādū retentio idē obducta efficiat. Et conueniēter quoq; expirātia superiori de loco educitur: quippe cum fieri nequeat, vt quis sternutet, nisi expiret. Impetus itaq; spiritum interclusum rumpit, dispellitq; q singultum ciere potest.

E Cur si quis sternutaturus oculum perfricauerit, minus sternutet? An propterea q; sternutamētum a quodā excitatur calore: fricatio autē calorē ciere potest: qui calor, quā locus, quo sternutamus, oculis in propinquo est, alterū sternuendi calorem tollit, quæadmodū minor ignis ab ampliori emarcescit, atq; absumit.

F Cur bis sternuere magna ex parte solemus, non semel, aut sepius? An quia binis naribus sumus, per vtranq; itaq; narem venula partita discurrit, quæ spiritus solet permanere.

A Quam ob causam, qui Solem aspexerint, sternutare magis cōsueuerūt? An quia Sol calefaciens mouet perinde, atq; qui nares penna soliciat. idē enim vtrique agunt: quippe qui per motū calefaciētes ocyus spiritum ex humore eliciant, cuius excursio spiritus sternutatio est.

S Cur singultus sternutamētō finitur, & retentione spiritus, & acetos

Problematum

G aceto? An sternutamēto, q̄a spiritus cohibet inferior, atq; circū obfistit: quēadmodū medicina parti supiori adhibita alius fenit, ac immutat. Spiritus retētiōne leuiore tolluntur singultus, eo q̄ exiguus spirandi impetus, si paulisper retinuim⁹, vt ī tussi desistit, sic etiā in singultu reprimitur, cogitur, strangulat. Aceto idcirco sedat, quia humor circumstans, ac prohibēs eructādi licentiā, in spiritū per vim aceti calefactoriā extenuat. Fit enim ructus, cūm vētriculi humor recalcens inflatur, atq; concoquitur: singultus vero, quoties spūs vacans ab humore in loco spiritui deputato retinetur. Hinc enī dum enititur, nec erumpere potest, distentionē inducit, quā distentio appellata singultus est. Inde fit, vt singult⁹, vbi inalguimus, oriat. frigus enim humorē spiritui obductū coangit, spirit⁹ circumuētus exilit, cuius cōmotio non nisi singultus est.

6 Cur aquam nonnullis frigidam in faciē fundim⁹, cūm ē naribus sanguis effluit? An ita calor intus se colligit, atq; circumobfistit, qui sanguinem summū reddit liquidiorē.

7 Cur sternutamentum pro nūmine habetur, non tussis, neque grauedo? An quia de capite mēbrorum prācipue omniū diuino, vnde cogitatio est, suum ducit principium. An quia ceteri illi affectus ratione morbi eueniant, hic secus exulter,

Cur oculo perfricato sternū. **9** tamenta defūtunt? An quia humor sic respirat: lachrymā quippe oculus post frictiōē emittit: sternutamentū autē humoris copia excitatur. An quia minor calor corripit ab ampliori, consumiq; pōt. oculus autē perfrictus plus caloris sibi acquirit, q̄ sit, quem nasus complectitur. Hinc ē fit, vt si nasum quis perfricat, ipsum sternutamētum desistat.

Cur eruptio ceterorū, vt flatus, vē ruct⁹, sacra haudquaquā habetur, sternutamenti sacra habita est? Vtrū qm̄ cūm tres partes principes sint nostri corporis, caput, thorax, & alius, flatusq; alui expiratio sit, ruct⁹ vētriculi, sternutamētum capitis, quā pars sacra prācipue est, spiritum hinc exeuntē, vt sacrum veneramur & adoramus. An q̄a spiritus omnis eruptio, partes, quas modo dixi, melius sese habere significat. cūm enim min⁹ sternuere queunt, spiritus erumpens leuat, ac mitigat. Ergo sternutamentum quoq; bene caput **M** valere, possēq; conquire, indicio est. cūm enim capitis calor humorē, spiritumue conuincit, tunc moueri sternutamentū solitū est. Quamobrē, moribūdōs interdum sternutatorio excitamus, tanquam si hoc affici nequeant, spes nulla salutis sit. Perinde igitur quasi bonæ indicii valetudinis partis optimæ, atq; facerrimæ sternutamentū adorant, benēq; augurantur.

Cur

¶ Cur homo omnium maxime

A animantium sternutare solitus ē?

An quia foramina sui corporis obtinet latiora, per quæ spiritus interrumpere potest: his enim spiritu impletis sternuimus. Latio ra autē esse indicium, q̄ omnium minime animantium homo olfactu valet: foramina quippe tenuiora sentiunt exquisitius. Quod si latioris meatus plus humoris, ac sæpius subeat necesse est, quo inflato sternutamētum moueri solet, talesq; homo maxime animantium habet: merito sepiissime sternuat, p̄sertim qui narib⁹ breuissimis est. sic enī humor cōcalēfactus celerius effluere conuersus in spiritum potest: ceteris vero p̄ longitudine narium ante refrigeratur, quā effluat.

¶ Cur sternutamenta, quæ de medio noctis ad meridiem vsq; moueant, damna⁹, quæ de meridie ad noctis mediū, approbamus? An quia cū rem aliquā exordimur, tūc sternutamētū potius obseruandū sit, itaq; eū rem agere pergimus, atq; inter initia sternuisse acciderit, amouemur, remq; inceptā proseguī temperandū censemus. Dies igitur, & aurora, & de medio vsq; noctis quasi initium quoddā est: itaq; ominosum tātis per sternutamētū esse putamus, temperamurq; sternutare, ne pergentem quempiā ad agendū reuocem⁹. post meridiem vero, atque mediū vsq; noctis, finis veluti quidam est, tempusq; illi contra-

rium: itaq; contra tunc & existi-
matur, & agitur.

Cur senes laboriosius sternu-
tant? Vtrū q̄ his foramina, per
quæ spiritus permanere solet, ad-
ducta atq; coniuncta sunt. An
q̄ senes facile eleuare nequeūt,
p̄ vim demittunt, atq; cōcalscāt.

Cur si spiritum quis retineat,
singultus desistat? An quia refri-
geratio est, quæ singultum indu-
cat: quamobrem & qui timent,
& qui algent, singultiunt. spiri-
tus vero retentus partem corpo-
ris calefacit interiorem.

Cur homines surdi ē naribus
magna parte loqui cōsueuerūt?
An quia pulmo eorū vitiat⁹ ē:
surditas enim detrimentū pul-
monis est. vox itaq; ferri expedi-
te nō potest: sed quemadmodū
qui spirandi laborant difficulta-
te, spiritū vniuersum suū ob im-
becillitatē reddunt, sic vocē illi
emittunt. Nitunt itaq; naribus,
etiam dum loquuntur, quā vox
protrudens sese, sono per attritū
rancido illo profertur. fit enim
vt verba per nares afformētur, I
cū pars nasi superior, quā per
palatū foramina patent, causa ē:
resonāt enim tintinabuli instar,
ob claustrī inferioris angustia.

Cur sternutamētū solū non
dormiētibus, sed propē dixerim
semp̄ vigilantibus fiat? An quia
fieri sternutamētum non pōt,
nisi à calore, qui partē eā cōmo-
ueat, quā effici solet: ex quo fa-
ciē Soli obijcimus, cū sternuere
placet. Dormiētib⁹ at calor int⁹
circū-

Problematum

- G** circūobfistit. quam ob rem imē dormiētū partes calidiores red duntur, spiritusq; abundat: quæ quidē res causam habet, cur ge nitura i somnis præ libidine pro fluat. Merito igitur dormientes non sternutamur. cū enim calor secedat capitis, qui ei⁹ partis hu morem natus mouere aptus est, quo in aera extenuato, sternuta mentū exultat, affectionē conse quentē illam obuēire nō posse consentaneū est. Crepitus tamē inferius, ructusq; superius dor mientes magis, q̄ vigilantes ex trudimus. Quod enim vēter in flari in somnis amplius solet, ac cidit, vt eius inflati humores lo ca sibi proxima adeant: eo nanq; vel à spiritu per quietem excito cōpelluntur. Retinere enim po tius, q̄ emittere potest, qui fopi tus est: itaq; intus calorē contra hit. at qui spiritum retinet, deor sum impellat necesse est: quippe cū imum deferri spiritū præter suam naturam sit. vnde fit ē, vt perdifficile sit spiritū retinere.
- I** Quin etiā cur dormiamus, hæc eadē ratio est. cū enim vigilia motus sit, qui mēbra sentiendi officio accōmodata magis, cum vigilamus, exercet, constat som num posse accedere, cū eadem illa membra quiescunt. Cū ve ro vis ignea sit, quæ mēbra cor poris nrī mouere possit, & hæc intus se contrahat, circūfistatq; in somnis caput relinquens, qđ sensus retinet oēs, tunc maxime sensuum sedes quiescere possint, quæ quidem res causam afferat dormiendi.
- Quam ob causam, vbi sternu 16 tauimus, aut minximus, mēbra nostra inhorrescere solent? An quia vtraq; re illa venę aeris in anes redduntur, quem calidum ante cōtinebant. inanis aer ex trinfecus ali⁹ subit illo frigidior, qui ante in venis fuerat, q̄ ster nutarem us, aut mingeremus. q̄ cū talis subeat aer, merito fa cit, vt membra inhorrescant.
- Cur singultus sternutamēto 17 defistere potest? An ppter ea, q̄ L singultus non quēadmodum ru ctus à ventre, qui cibi concepta culum est, sed à pulmone profi ciscuntur, quod maxime refrige ratione, aut rigore, aut dolore, aut medicatione superiore acci dere solet. q̄ enim membrum id calidū sua natura est, quoties re frigeratum sit, totum admittere spiritum non potest, sed bullas quodāmodo excitat. Quam ob rem, retento ē spiritū, singultus finitur: sic enim pars ista recale scere incipit. & aceto quoq; hau sto, defistit: qm̄ vis acetī calefa ctoria est. Cum itaq; calidum quodq; concalefactū reddetur, sedesq; cerebri foraminibus per uia pulmōni respōdeat, efficitur vt retentio spūs, quæ sternuta tioni antecessit, repressusq; desu per illatus, affectionē istā pulmo nis mēbri calidi abigere valeat.
- Cur homines capillo crispo, 18 & tortili magna ex pte refimio res sint? An si crispirudo sita in crassi-

A crassitudine est, & crassitudo nō sine duritia cōstat, & durus sanguis calidior est, & calor materiam excrescere inutilem minus patitur, & os ex vacante materia cōsistit, & cartilago non nisi os est, merito diminutio nasi cōsequatur. Indicium ætas adhibet puerilis: sunt enim pueri omnes naso refimato.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMA QVARTA:

Eorū, quæ ad os, & ad ea quæ in eo sunt, pertinent: cuius questiones. 12.

Vt homines qui raris dentibus sunt, vitam longe agere nequeant?

An q̄a longe animantia viuunt, quæ dentiū ordine p̄dita sunt numerosiore, vt marēs q̄a foeminae longius: viri nāq̄ diutius q̄a mulieres, atq̄ in pecudum genere, ceterorūq̄ animalū perspicui identidē licet. Qui itaq̄ raris dentibus sunt, habere quasi pauciores indicantur.

2 Cur dentes, qui longe solidiores, q̄ caro sunt, frigus amplius sentiant, q̄a caro? An quia meatibus nitunt̄ infixi tenuib⁹, quorum exiguus calor celeriter à frigore vincit̄, mouetq̄ dolorem.

3 Cur dentes frigidū amplius, q̄ calidum sentiant: caro ē contrario? Vtrū propterea, q̄ caro mediocri, tēperatoq̄ habitu est, dentes vero p̄frigidi sunt, itaq̄

rem frigidā sentire plenius possunt. An qm̄ meatib⁹ continetur tenuibus, quibus calor inditus exiguus est: itaq̄ re aduersa potius patiunt̄. Caro quia calida est, vt nihif accipi à frigido pōt, ita calidum compendio sentit. ignis enim quasi igni adicitur.

Cur lingua rerū index pluriū esse potest? **E**nam & febris ardentioris, & gradinū, si quæ insunt, & pecoris versicoloris varia ē. An quia humoris capiens est, & super pulmone posita, vnde februm principiū ducitur. versicolorum aut̄ ratio referri ad humorum varietatē debet. inficit̄ tñ id primum, per quod humor primū manat, colaturq̄, cuius generis lingua est. Gradines vero lingua propterea contrahit, q̄ inanis, sp̄giosaq̄ est: quippe cum grando veluti panis inconcoctus, crudusq̄, parte interiore corporis nasci soleat.

Cur lingua amara, salsa, & acida fieri pōt, dulcis non pōt? An q̄ naturæ corruptiones isthæc sunt: constantiam vero ipsam, naturamq̄ sentire nequaquam fieri potest.

Cur totidē coloribus lingua euariet, quot cutis? Vtrum q̄ ea quoq̄ in membrorum numero exteriorū recipitur, quanquam in ore abdita est. verū quia pretenui cute integit̄, vel minima in ea varietas deprehēdi potest. An q̄ aquæ rō est, quæ facit, vt colores mutantur: lingua aut̄ affici expotione maxime pōt.

Cur

Problematum

7 Cur halitum ex ore tum calidum, tum frigidum reddere possimus? quippe qui frigidum effleamus, calidum vero exhaemus. indicium quod manus ori admota exhalanti calefieri potest. An utroque modo aer commotus calidus est. sed quoniam qui efflat, non vniuersum aera mouet, sed ore angustiori extrinigit, paucum expirat, quod multum externi aeris excitat. Itaque calor ore profectus, passus in eo suam ob exiguitatem delitescit: atque exhalat, vniuersum, **H** ob eamque rem calidior expirat. est enim efflatio spiritus strictim protrusus: exhalatio vero spiritus vniuersim profusus.

8 Cur si vehementer, vniuersumque expiramus, iterum expirare nequeamus? quod idem in respirando est accidit: bis enim ex ordine id facere nequimus. An quoniam alterum dilatatio, alterum contractio loci est: idcirco quadantem non usquequaque possunt. constat igitur ambo vicissim fieri **I** esse necessarium, bis vero ex ordine posse neutrum.

9 Quam ob causam cum alius locus sit, qua cibis, potusque transeunt, alius, qua spiramus, vbi grandior buccellam deuorauimus, strangulemur? An nihil absurdum id est, non modo enim si alius interuentu locus spirandi stipatus sit, verum & si adductus sit extrinsecus, æque, immo magis abstragulamur. isthæc vero proxima inter sese posita sunt, quo cibum excipimus, & quo spiramus.

quare vbi iusto amplius fructum incidit, locum spirandi proximum adducit, instringitque, ut via spiritui omnis denegetur.

Cur homines, qui virgofam suæ palmæ ductam per totam latitudinem **10** nem habent, vitæ longissimæ esse possunt? An quia brevis ætatis, imbecillaque sunt, quæ artuum beneficio carent. Imbecillitatis indicium ætas prima, atque tenerima affert. vitæ autem brevis testimonium dat genus omne aquaticum: quæ cum ita sint, coartata, compactaque ossa contra sese habere liquido est. quo in genere illa esse sunt, quæ cum ex natura artubus maxime careant, articulari tamen contingerit, palmæ autem partem interiorē penitus carere articulo certum est.

Quam ob causam dum longe spiramus, venter trahentibus adducitur, **11** redditibus diducitur, atque repletur: veri enim si se dixeris esse, ut contra veniat. An quia cum respiramus, venter adductis costis in immum comprimitur: idcirco distendi in ampliorē molē follium istar appetat. **M**

Quam ob causam spirare necesse habeamus? An quæ admodum humor dissolui in spiritum potest, sic spiritus transire potest in ignem.

Calor itaque naturalis, vbi bonam spiritus partem in ignem conuertit, **12** dolorē admouet, atque etiā meatus diducit, & ampliat. quæ ob rem ignem cum spiritu expellere cogimur: quibus extrusis meatibus contrahuntur atque refrigerantur: itaque dolor iterum tentat. rursum igitur aerem trahimus: atque vbi posthac

A posthac spirandi meatus patefcimus, vocēq; reddidimus, ignis iterū oritur, atq; iterū prae dolo re spiritū reddim⁹, idq; vicissim ordine perpetuo agimur: sicuti et palpebras agitare solemus, vt corpus oculorū refrigeretur, asicceturq;. & vero cum ambula m⁹, ingressui nostro attēdim⁹, s. ex ordine gubernandi, atq; regē di, quem vis nostra intelligendi percōmode astruit. Hunc ergo in modū spirandi quoq; vsum exequimur: ingenio quippe trahendi aeris reddimus, atq; illico rursū attrahimus.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMA QVINTA:

Errum, quae ad tactum pertinent: cuius quæstiones. 10.

Cur inhorrescere magis solemus, cū alius modo quodā nos tangit, q̄ cū nos ipsi tangimus? An quia tangendi fedes rem plenius externam, q̄ suam sentit: quod enim natiuum, atq; insitum est, id sensum effugit. Qui nētiā quod clanculo atq; subito fit, terribilius certe occurrit. met⁹ autē refrigeratio q̄dā ē. at vero tactus extraneus prae suo vtrūq; id hēt. Deniq; affici vnū quodq; ab alio vel tātundē, vel magis aptū natura est: quod ēt in titillando constar accidere.

2 Cur in alis, & pedū vestigis

titillamur? An p̄cutis tenuitate. An quia tactus earum partium insolens est, vt etiā auris.

Cur non eisdē in rebus inhorrescere oēs solemus? An quēdam modum nec in eisdem oēs delectamur, nec in eisdem angimur oēs, ita nec in eisdem omnes horrescimus. Quēdā enim refrigeratio æqua omnibus ratione inuehitur. sed aliī tamen, cū vestis rumpitur, inhorrescūt: aliī, cū terra vel acuiē, vel trahitur: aliī, cū pumex secatur: aliī, cum lapillus mola perfrangitur.

Quam ob causam cū æstas calida, hyems frigidissima sit, corpora tactu frigidiora p̄gstatē sint, q̄ per hyemē? Vtrum quā a sudore refrigerari corpora possint, qui, vt fieri per æstatem solet, sic ab hyeme alienus est. An quia in contrariū tempori tum frigor, tum calor circūobstiter, intusq; per æstatem calor refugit: itaq; sudorem potest exprimere. per hyemem vero vis frigoris arcet, & corpus perinde quasi terra euaporat.

Quæ nam causa pilos inhorrescere faciat? An merito cute cōtracta exurgant, q̄ cōtrahi tū a plerisq; alijs affectionibus pōt.

Cur nemo seipsum valeat titillare? An ne ab alio quidē titilletur, si rem præsensit, vel potius si ipsum videat titillantem: ergo minime titillari quis possit, si quæ tactio affertur, non lateat. Risus vero lapsus quidā, & fraudatio ē, quæ cū fēde p̄cordiorū quis

Problematum

6 quis verberatur, ridendi haud ens locus quilibet est, quo ridemus: clandestinū autē oē fraudulentū est. Qua de cā fit, vt illa eadē res & moueat risum, & nō moueat.

7 Cur labris maxime intitillamur? An quia membrū, quod titillari possit, non longe a sede potissimum sentiēdi abesse debet: labra autē eo maxime in loco posita sunt: sed omniū maxime locorū capitis propterea titillant, q̄ carne ex toto constant, quare mobilissima esse possint.

8 Cur si quis locū nostrarū alarum moueat, in risum continuo labamur, si quā aliā moueat partem, nullā possit ridendi causam asserere? Et quæ nā ratio est, cur naribus penna tentatis sternutamentū moueatur? An quia loca quædā venularū habemus, quibus vel refrigeratis, vel cōtra affectis, venulæ ipsæ aut humectantur, aut in spiritū ex humore dissoluuntur, quēadmodum si venas ceruicis dormienti quis premat, letitia itaq; gestiens concalescatio quædā est: spiritū autē, cum redundarit, foras mittim⁹ vniuersū. Sternutamēti quoq; rō illa eadem est. cū enim penna mouemus, atq; tepefacimus nares, humor in spiritū soluit, quē mox redundantem expellimus.

9 Cur sepe numero vsu euenit, vt ingesto cibo inhorrescamus? An q̄ cib⁹ frigidiusculus admixtus vincit principio magis naturalem calorem, quā vincitur.

10 Quam ob causam quod digi

tis vice mutata implicatis circū agitur, duo esse videatur? An quā duplici sentiēdi parte attingimus. nunquā enim fieri potest, vt lateribus digitorū exterioribus vtriq; idem cōplectamur, & agitemus, dum manus ordinem suum obtinet naturalem.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMA SEXTA.

Eorum, quæ ad faciem pertinent: cuius quæstiones. 3.

Vt faciē effigiare cōsueuerūt? Vtrum q̄ quales nā simus, ea ipsa corporis parte intelligi possit. An q̄ ea p̄cipue qui sim⁹, agnosci pōt.

Cur faciē maxime sudare solemus, quæ carnis osno expers, atq; gracilis est? An q̄ ea propensiora sunt ad sudorē, quæ humida, laxatq; sunt. Caput autē tale est, quippe q̄ humorē suum plurimū habeat, quē venæ tendentes inde declarant, & destillationes, quæ è capite venire solent. Cerebrum item humidum est, & foramina capitis permulta. Capilli profecto foraminū multitudinē foras vsq; producētā latissime indicant. Sudor igit̄ non ex parte inferiore, sed ex capite oritur. quāobrem frons prima, & maxime sudat: prima enim subiecta vertici est: humor autē deorsum, non sursum fluit.

Cur

A Cur in facie maxime tubercu-
la oriri solent, quos varos voca-
mus? An quia locus iste rarus, atque
humidus est, indicium pilorum eru-
ptio, & sentiendi potentia faciunt.
Tuberculorum autem genus id ve-
luti pustula, minutusque absces-
sus cuiusdam incoccti humoris est.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMA SEPTIMA:

*Eorum, quae ad totum corpus pertinent:
cuius quaestiones. 6.*

B Vam ob causam cum
corpore assidue fluat, de-
fluxusque ab excremen-
tis, perficitur, leuari non
potest, nisi exudet? An quia non satis
secerni sic potest, diutius tamen secer-
nit. Cum enim ex humore mutatur in
aera, plus certe oritur ex minori.
plus namque quod secernitur est: quare
tunc ampliori secerni necesse est.

2 Sed cur ita fiat? An quia torami-
nibus longe angustioribus effluit.

C Pars enim humoris lenta, glutino-
saque, ut excerni permixta cum liquida
potest, ita cum spiritu nequit: quod de-
res maxime infestat. Quapropter vo-
mitus magis, quam sudores leuare
queunt: quoniam non parte illa lenta secum
educunt, ut quae crassiores, corpulen-
tioresque sint. An et quod locus, qui par-
te humoris lentam, glutinosamque con-
tinet, semper a carne est, venter autem
in propinquo manet, aut, non in eo,
aut si iucino lentum illud contrahit:
vnde fit, ut aliter educi vix possit.

Qua ob causam frictionis carne
augeatur? An quia vim principalem ob-
tinetur augendi ea, quae nostro in cor-
pore calida habemus. mole quidem
adipiscitur ampliorem, quam assidue
ipsum in motu est, sursumque effert,
& in spiritum humores extenuat
intestinos, quae certe fieri in perfricando
videmus. quare ubi usus
defuit perfricandi, corpus decrescit,
atque minuit. An ita fieri possit,
ut vel per alimentum auctior caro
reddatur, concalescendi, si benefi-
cio. calidum enim omne humoris de-
trahens est: alimentum autem, quod in
carne digeritur, humidum est. plus
quoque alimentum caro ex laxitate si-
bi admittit, quippe quod laxior cor-
pore capere iustarum proportionum pos-
sit. Frictio autem nimirum carne elaxat,
& spiritibus reddit opportuniorē,
& phibet, quo minus inuti-
les coitiones in corpore contrahantur.
quae si absunt, tabes nulla conse-
quitur, vitiosum enim illud ieiunium
corporis, & tabes nasci ex ma-
teria solet, quod inutilis congesta est.
Quod si caro spiratior, laxiorque,
atque equabilior sit, mole capiat
ampliorē consentaneum est. nam et
alimentum capacior, & excrementorum
secerneatior redditur.

4 Qua ob causam ubi perfriximus,
eodem a calore vehementius urimur,
atque dolemus? Vtrum quod
caro sua densitate calorem interrum-
pentem coarctet: quare plumbum
calidius, quam lana est. An quia
caloris transmissio per vim agit, quoniam
corpus strictum a frigore constat.

Cur siccae fricationes carnis so-
Extra ord. Arist. N. lidi-

Problematum

Gliditatē moliantur. An ga caro per frictione recalescit, humor cōsumit. Adde q̄ caro p̄ficata dēfāt. q̄ autē frictionē, attritūq̄ pleniorē experiunt, ofa maiorē in modum dēfari, reddiq̄ solida cōsueuerūt: q̄ multis in rebus plane intelligi pōt. Nā & farina, & terra, & reliqua generis eiusdem, si aq̄ infusa trahas, humida titubabūt, & fluida: sed si plenius atteras, longioremq̄ tractationē adhibeas, spissescunt, solidescunt, H lentescuntq̄ celeriter.

6 Cur ampli⁹ frictio, q̄ cursus corpus implere pōt? An ga cursus carnē refrigerat, nec alimēti reddit capaciore, sed pars ī imū conuertit, pars à naturali calore penitus extenuata transit in spiritum. at manus carnē permulcet, laxat, capacē alimonie facit. Et vero exterior ista intētio premeudo, stipādoq̄ refringit interiorum impetum, obfistensq̄ arctius continet, & carnē attollit.

ARISTOTELIS

PROBLEMATVM

SECTIO TRIGESIMA OCTAVA:

*Eorum qua ad colorem pertinent:
cuius quaestiones. 10.*

Vr oleū, & cera Solis calore candescūt, caro nigrescit? An illa Sol propterea cādefacere possit, q̄ humorē nimium eximit: nigricat enim p̄ naturam, quod præhumidū est, p̄q̄ humoris ter-

reni mistione. carnē vero q̄ nullam inde humoris copiā detrahit, adurit, atroq̄ afficit colore.

Quā ob cām piscatores, & puri, & oīno qui rē exercēt marinā, rufi sunt oēs colore? Vtrū q̄ mare sua falsugine calidū, & squalidū est: tale autē quodq̄ pilos cōficere rufos pōt, vt lixiuia, vt auripigmentū. An parte exteriore calidiores, interiore frigidiores reddā, eo q̄ summa corporis vicissim modo madescit, modo à Sole resiccatur, idq̄ perpetuo agit. Itaq̄ pili assiccati extenuantur, & rutilantur: & oēs quidem incolæ plagæ septētrionalis rufo sunt pilo, & tenui.

Qua de cā cursus, quē induim⁹ agim⁹, & olei sub vestē punctio pallidulos reddat? An propterea q̄ vt spiratio cōmoda gratū affert colorem, sic obseptio, & strangulatio cōtra afficiat necesse est. Quod itaq̄ humor passus per summa corporis cū incaluerit, refrigerari non quit, pallorē facile trahit. quod idē vtrūq̄ illud sedor, & oleū sub amictum cōmittit: calor. n. introcluditur, atq̄ arcescit. Cursus vero, quē nudo corpore agim⁹, colorem prestat amciorē, s. rōne cōtraria: delibamēta quippe excremētitiā, q̄ subsistunt, aer refrigerat, corpusq̄ ita difflat, euaporaturq̄ cōmodius. Adhæc oleū cū tenue, atq̄ humidum sit, subter peruncū, meatusq̄ corporis intersepiēs, neq̄ humorē ac spiritū ē corpe pfluere finit, neq̄ spiritū exteriorē admitteri

A mitti patit. quapropter materia vacans in corpore humida, putrescens pallorē inducere potest.

4 Qua de causa spiratio cōmunda colorē parit amoeniorem? An quia pallor putredo quaedam p̄ summa corporis est. cū itaq; humor summū obtinens corp⁹ calidus ē, ut palleat accidit, nisi refrigeretur, diffleturq;.

5 Quare q̄ mediocriter insudarint, statim ab exercitio colore hilarant amēno, athletæ vero pallidi lōge euadūt? An quia labor mediocris colorē leuiter p̄uocat, & ad corporis summa inuitat: nimius uero cū sudore, & spiritu extrudit, dū corpus inter laborandū rarefeit, atq; laxatur. Cū igit calor p̄ summa residet corporis, color ille exultat, quē admodū calefactis, aut pudefactis euenire solitū est. vbi vero inde euauit, pallor continuo succedit. Ceteri itaq; mediocriter se exercent, athletæ prorsus vehementer laborant.

6 Quā ob causam q̄ se exercēt, amplius ā Sole vruntur cū sedent, q̄ cū mouētur? An cū in motu sunt, aera agitant, itaq; spiritu quasi ventilantur: cū vero sedent, quia aer immotus est, vim Solis acriorem experiunt.

7 Cur Solis calor summū adurere p̄t, ignis nō pōt? An q̄a Sol tenuior est, carnē subire amplius pōt: ignis vero ēt si adurat, per summa tm̄ colorē iducit nigrū, quas phœdas nomināt: interius aut subire minime potest.

Cut ignis hōiem nigrū nō reddidit, fictile reddidit: Sol contra hōiem nigrore afficere pōt, fictile nō pōt? An nō eadē vterq; ratione agit, sed Sol adurēdo nigri ficat, ignis fictile replet, obducitq; fuligine, q̄ fauilla p̄tenui, dū carbones frangunt, sūp̄ & flagrāt, cōtrahit. hōiem nigrū Sol reddidit, ignis minime: qm̄ Solis calor lenis, mollisq; ē, & p̄r suā renuntate curē ipsam leniter per summa adurit, qm̄ itaq; carnem nō attingat, dolorē nullū pōt infigere: qm̄ vrat, nigrore iuehit. Ignis p̄fecto vel nihil tangit, vel intro irrūpit: nā arbuta quoq; igni atra reddunt. verū hīc non eaten⁹ tantūmodo vrit, quaten⁹ color ater se pandit, & auget.

Cur hōies cū senescūt, nigriores reddant? An q̄a res oēs, excēpto situ, nigriores, cū putrescūt, euadāt: senectus autē nō nisi quēdam putredo est. Ad hęc cū sanguis floescens nigrior reddi solet, merito senes sunt nigriores: sanguis etenim ē, q̄ n̄ra corpa colore intingere valeat naturalī.

Quā ob causam oleū Sol cādefacit, carnē nigri ficat? An q̄a olei terrenā eximit par tem q̄ nigroris cā est, vt ēt vinū sortis rōne terrenę nigrū est. Carnē vero nigra propterea reddidit, qm̄ vrit, terrenum nanq; oē cū vritur, nigrum effici solitum est.

Sectio duarum de quadraginta

Problematum finis.

N. h. Arist.

ARISTOTELIS

QUAESTIONES MECHANICAE,

Nicolaus Leonico Thomae interprete.

Quae sit artis Mechanicae facultas.

G

Iraculo sūt ea quidē, quae natura cōtingūt, quorum ignorantur causae: illa vero, quae prae naturā,

quaecumque ad hominū vtilitatē arte fiūt. In multis enim natura ei, quod nobis vltui esse pōt, contrariū facit; natura etenim eundem semper habet modū, et simpliciter: vtile autē multifariam cōmutatur. Quando igitur quippiam prae naturā oportuerit facere, difficultate sua hēsitationem praestat, arteque indiget. quā ob rem eā artis partē, quae huiusmodi succurrit difficultatibus, Mechanicā appellamus. Quēadmodum enim Antipho scribit

H

poeta, sic se res habet: arte enim superamus ea, a quibus natura vincimur. Huiusmodi autē sunt, in quibus & minora superāt maiora: & quaecumque momentum paruum habētia, magna mouēt pondera: & oīa ferē illa, quae mechanica nūcupamus, pblemata. Sunt autē haec neque naturalibus oīno quaestionibus eadem, neque sciugata valde: verum mathe-

maticarum contemplationum, & naturaliumque communia.

De dignitatibus, admirandisque Circuli proprietatibus.

DE numero autē eorū, quae hoc in genere dubitant, illa esse dicuntur, quae circa vectem fiūt. Absurdum enim esse videt, magnū moueri pondus ab exigua virtute, cū pluri praesertim pondere. quod enim sine vecte quispiam mouere nō potest, id ipsum ponderis citius mouet, vectis ad illud pōdus adiungēs. Omnium autē huiusmodi causae principiū habet circulus. Istud vero rōne contingit: ex admirabili etenim mirandū accidere quippiā, non est absurdū.

Maxime autē est admirandum simul cōtraria fieri. Circulus vero ex huiusmodi est cōstitutus, statim enim ex cōmoto effectus est, & manente, quorum natura ad se inuicē est contraria. quam ob rem isthaec cernentes minus admirari conuenit cōtingentes in illo cōtrarietates. In primis enim lineae illi, quae circuli orbē amplectitur, nullā habenti latitudinē, cōtraria quodammodo inesse apparent, concavum, scilicet & curuum.

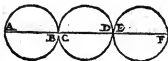
L

M

A curuum. hæc aut eo à se inuicem distant modo, quo magnum & paruum. illorū etenim medium est æquale: horū vero rectum. quapropter cū ad se inuicem cōmutantur, illa quidem prius æqualia fieri necesse est, q̄ extre morum utrūlibet: lineam vero, rectam, q̄n ex curua cōcaua, aut ex huiusmodi rersum curua fit, & circularis. Vnum quidem igitur istuc absurdū inest circulo.

Alterum aut, q̄ simul contrarijs mouetur motionibus. simul enim ad anteriorē mouetur locum, & ad posteriorē. Et ea, quæ circum describit, linea eodem se habet modo ex quo enim incipit loco illius extremū, ad eundem rursus redit, illa enim continuo cōmota, extremum rursus efficitur primū. q̄ ob rem manifestum, q̄ inde mutātū est, quapropter (vt dictū est prius) nō est inconueniens ipsum miraculorum omnium esse principii. Ea igitur, quæ circa librā sunt, ad circulum referuntur: quæ vero circa vectem, ad ipsam librā: alia autē ferē omnia, quæ circa mechanicas sunt motiones, ad vectem. Præterea etiam, q̄n vni ca existente, quæ ex centro est, linea, nullū aliud alij, quæ in illa sunt punctōrū quæ uelocitate feratur, sed citius semper quod à manente termino est remotius, pleraq̄ miraculorū accidunt in circuli motionibus: de quib⁹ in his, quæ posthac adducenſ, quæſtionibus erit manifestum.

Quoniam autem fm contra-
D rias simul motiones mouet circulus: & alterū quidem diametro extremum vbi **A**, in ante mouet, alterū vero vbi **B**, ad retro efficiūt nōnulli, vt ab vnica motionē multi contrario simul moueant circuli: quēadmodū sunt illi, quos in locis pponūt sacris, aneos, & ferreos fabricātes orbiculos. Si enim **A B** circuli alter cōtigerit circulus f quo **C D**, mota circuli in quo **A B**, diametro f ante, mouebit **C D** ad retro, diametro circuli vbi est **A**, circa idē **E** mota. In cōtrariū igit mouebit circulus vbi **C D**, ad illū vbi **A B**, & rursus ipse cūtiguum vbi **E F**, in contrarium sibi ipsi mouebit propter eandem causam.

Eodē ēt modo si plures fuerint, **F** idē facient, vno solo commoto. Hanc igit in circulo existentem animaduertētes naturā architecti, instm fabricāt, celātes principium, vt machinæ solum manifestū sit illud, quod admiratio nem præstat, causa vero lateat.

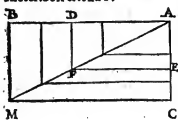
In primis igitur, quæ accidunt circa librā, dubitare faciunt, quam nā ob causam exactiores minoribus maiores sunt libræ. huius autem rei principium est,

N in quā

Quæstiones

E quā ob rem, in ipso circulo, quæ plus à centro distat linea, eadem vi commota citius fertur, quā illa, quæ minus distat. Citius enī bifariā dicitur. siue enim in minori tempore æqualem pertran sit locum, citius fecisse dicimus: seu in æquali maiorē. Maior autem in æquali tempore maiorē describit circumum. qui enim extra est, maior eo qui intus est. Horum autē causa, qm̄ duas ferē lationes ea, quæ circumum descri bit linea. Quæ quidem igitur

H in proportionem fertur aliqua id,
quod fertur, super rectā ferri ne
cesse: & hæc diameter efficitur fi
guræ, quam faciunt illæ, quæ in
huiusmodi pportione coaptan
tur, lineæ. Sit enim proportio fe
cundum quā latum fertur, quā
habet A B ad A C : & A quidem fe
ratur versus B , A B vero subter
feratur versus M ciliatum autem
sit A quidem ad D , vbi autem est
D A B versus E : quoniam igitur la
tionis erat proportio, quam A B
habet ad A C , necesse est & A D
ad A E hāc habere proportionē:
Simile igitur est proportionē par
uum quadrilaterū maiori: quā
ob rem & eadem illorū est dia
meter: & A erit ad E .

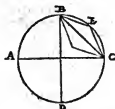
Eodem etiam ostendetur modo, ubicunque latio deprehendatur: semper enim supra diametrum erit. Manifestum igitur, quod id, quod secundum diametrum duabus fertur lationibus, necessario secundum laterum proportionem fertur. Si enim secundum aliam quampiam, non feretur secundum diametrum. Si autem in nulla feratur proportione secundum duas lationes nullo in tempore, rectam esse lationem est impossibile. Sit enim recta. Posita igitur hac pro diametro, & circumrepletis lateribus, illud quod fertur, secundum laterum proportionem ferri necesse est: hoc enim demonstratum est prius. non igitur recta efficiet id, quod secundum nullam proportionem in nullo fertur tempore. * Si autem secundum quampiam feratur proportione, & in tempore quopiam, hoc necesse est tempus rectam esse lationem, per ea quae retro sunt dicta. Quam ob rem circulare est id, quod secundum nullam proportionem nullo in tempore duas fertur lationes.

Quòd quidem igitur ea, quæ
circulum describit, duas simul
feratur lationes, manifestum est
cum ex istis, tum quia secundū
rectum lata, ad perpendiculum
peruenit, vt sit rursus ipsa a cen-
tro perpendiculum. Sit circulus
 $\Delta B C D$: extremū autem vbi est
 B , feratur ad ipsum D : peruenit
sanè aliquando ad ipsum C . Si
quidē igitur in proportionē fe-
ratur,

* Hoc vsq.
ad id, pui
quæ retro
sunt dicta,
iō asteri-
sco signa-
ui, qm nō
vī philoso-
phi breui-

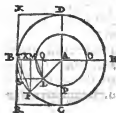
tati conue
nire. fru-
stra. n. re-
plicat qđ
dictū ē su-
pra, & ite-
lectx cu-
dam glos-
sulę sife ē,
q̃lia in ijs
iplis cōmē-
tarijs ple-
raq. alia ei-
se animad-
uerſi pōt.

A ratur, quam habet BE , EC : fertur
: Vtiq; secūdum diametrum vb i
 BC , nunc aut quoniam in nulla
proportionē, in circumferentia
certe fertur vb i BE C .

B Si aut duobus ab eadem potē
tia latis, hoc quidē plus repella-
tur, illud vero minus, rationi cō
sentaneū est tardius moueri id,
quod plus repellitur, eo quod re
pellitur minus: quod videtur ac
cidere maiori & minori illarū,
quæ ex cētro circulos describūt.
qm̄ enim propius est manenti,
eius quæ minor est, extremū, q̄
id quod est maioris, veluti retra
ctum in contrarium ad mediū,
tardius fertur minoris extremū.
Omni quidem igitur circulum
describēti istuc accidit: ferturq;
C eam quæ fm naturam est latio-
nem, fm circumferentiam: illam
vero quæ præter naturā, in trās-
uersum, & secundum centrum,
maiorem aut semper eam, quæ
præter naturā est, ipsa minor fer
tur, q̄a enim centro est vicinior,
quod retrahit, vincitur magis:
Quod autē magis quod præter
naturā est mouetur ipsa minor,
q̄a maior illarū, quæ ex cētro cir
culos describunt, ex hīs est mani
festū. Sit circulus vb i $BCDE$: &

alter in hoc minor vb i $MNOP$, **D**
circa idē centrū A : & projiciant
diametri in magno quidem, in
quibus CD , BE , in minori vero
ipsæ MO , NP : & altera parte lon
gius quadratū suppleat DK RC
si quidē AB circulū describēs ad
id perueniet, vnde ē egressa, ma
nifestū est, q̄ ad ipsam fert AB .
Sifr etiam AM ad ipsam AM per
ueniet. Tardius aut fertur AM ,
q̄ AB , quemadmodum dictum
est: q̄a maior sit repulsio, & ma
gis retrahitur AM . Ducatur igitur
ipsa AL , & ab ipso L perpē
diculum ad ipsam AB , ipsa LQ
in minore circulo: & rursum ab
 L ducatur iuxta AB LS , & ST ad
ipsam AB perpendicularū, & ipsa
 FX : ipsæ igitur vb i sunt ST , &
 LQ , æquales: ipsa ergo BT mi
nor est, q̄ MQ , & quales enim re
ctæ linæ in æqualibus coniecte
circulis perpendiculares diame
tro, minorem diametri resecāt
sectionem in maiorib⁹ circulis.
est autē ipsa ST æqualis ipsi LQ .
In quanto autem tempore ipsa
 AL ipsam ML lata est, in t̄to tē
poris spatio ī maiori circulo ma
iorem, quā sit BS , latum erit
extremum ipsius BA .

N iij Latio

Quæstiones

^{enim}
G Latio quidem igitur secundum naturam æqualis: ea autem quæ præter naturam est minor, vide licet $B\ T$, quàm $M\ Q$. Oportet autem proportionabiliter esse, sicut quod est secundum naturam, ad id quod est secundum naturam, ita quod est præter naturam, ad id quod est præter naturam: maiorem igitur circumferentiam pertransiuit, quàm sit ipsa $s\ B$. Necesse autem est ipsam $F\ B$ in hoc tempore pertransisse, hic. **n**. erit, quando proportionabiliter **H** vtrinque accidit quod est præter naturam; ad id quod est secundum naturam. Si igitur maius est quod est secundum naturam in maiori, & quod est præter naturam, magis utique hic coincidet uno modo: ita quod B sit latum per ipsam $B\ F$ in tanto tempore, in quo M punctum per ipsam $M\ L$. hic enim secundum naturam quidem signo B sit $\times F$: est enim ab ipso F perpendicularum: præter naturam vero ad ipsam $\times B$. Est autem **I** quæadmodum $F\ X$ ad $\times B$, sic $L\ Q$ ad $M\ Q$. manifestum autem, si coniunguntur ab ipsa $B\ M$ ad $F\ L$. Si autem minor, aut maior, quàm sit $F\ B$, erit illa quam latum est B , non similiter erit, neque proportionabile in vtrisque quod est secundum naturam, ad id quod est præter naturam. Quia igitur ob causam ab eadem potentia celerius fertur id quod plus à centro distat punctum, ex his quæ dicta sunt, est manifestum,

Quæstiones.

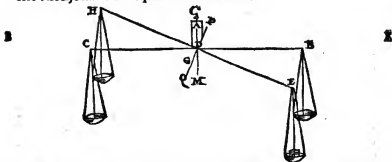
R

Vr autem maiores librarum exactiores sunt minoribus, palam est ex his. Spartum enim fit centrum: id namque manet, quod autem librarum vtrinque est, exeuntes à centro. Ab eodem igitur potest celerius moveri necesse est extremum librarum, quo plus à sparto discesserit. Et nonnulla quidem in parvis libris imposita non manifesta sensui sunt potest: si magnis autem manifesta, nihil enim prohibet minorem moveri magnitudinem, quæ ut visioni sit manifesta. **L** In magna autem libra idem potest visibile efficit magnitudo. Quædam vero manifesta quidam sunt in vtrisque, sed multo magis in maioribus, quoniam multo maior inclinationis sit magnitudo ab eodem pondere in maioribus. Quia ob rem machinantur hi, qui purpuram vendunt, ut pendendo defraudent, tum ad medium spartum non ponentes: tum plumbum in alterutra librarum partem infundentes: aut ligni quod ad radicem vergebat, in eam quam deferri voluit, partem constituentes: aut si nondum habuerit, ligni enim grauior illa est pars, in qua est radix. nondum vero radix quædam est. **2** Cur si quidem sursum fuerit spartum, quando deorsum lato pondere, quispiam id amouet, rursum ascendit libra: si autem deorsum constitutum fuerit, non ascendit, sed manet. An quia sursum quidem sparto existente, plus

Exemplarie
 oia hacis
 quoniam ad
 eo sunt me
 dosæ, p
 pueri i
 secunda
 pre, ut
 ex eis sen
 sus elici
 possit, ut
 cum in disti
 cultate rei
 ipsi aptant
 valeant

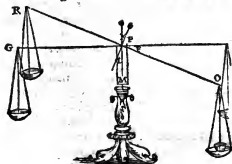
A plus libræ extra perpendicularū sit: spartū. n. est perpendicularum: quare necesse ē deorsum ferri id quod plus est, donec ascendat q̄ bifariā librā diuidit, ad ipsū per pēdiculū, cum onus incubat ad libræ partē sursum raptū. Sit libra recta vbi **B** **C**, spartū autē **A** **D**. hoc igit deorsum proiecto perpendicularū erit vbi **A** **D** **M**. Si igit in ipso **B** ponat onus, **B** quidem erit vbi **E**, **C** autē vbi **H**. quā ob rē

ea quæ bifariā libram secat, primo quidem erit **D** **M** ipsius perpendiculari: incubente autē onere erit **D** **G**. quare libræ ipsius vbi **E** **H**, quod extra perpendicularum est **A** **M**, vbi est **P** **Q**, maius est dimidio. Si igit amoueatur onus ab ipso **E**, necesse ē deorsum ferri **H**. min⁹. n. est ipsum **E**. Si quidē igitur sursum habuerit spartum, rursus propter hoc ascendit libra.

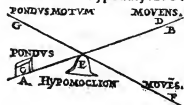
Si autē deorsū fuerit, id q̄ substat cōtrariū facit, plus. n. dimidio sit libræ, q̄ deorsū ē pars, q̄ q̄ pēdiculū secet. quapp non ascēdit: eleuata. n. pars leuior ē. Sit libra recta vbi **N** **C**, pēdiculū autē **K** **L** **M**. bifariā igit secatur

K **O**. Imposito autē onere in ipso **N**, erit quidē **N** vbi **O**, ipsū autē **G** vbi **R**, **K** **L** autē vbi **L** **P**. q̄re mai⁹ est **K** **O**, q̄ **L** **R**, ipso **P** **K** **L**. Et ablato igitur onere, necesse est manere, incubit. n. ceu onus excessus medietatis eius vbi

Quæstiones

3. Cur exiguæ vires (quemad-
G modum a principio dictum est)
 vecte magna mouent pondera,
 vectis insuper onus accipientes &
 cum facilius sit minorem moue-
 re grauitatem: minor autem est
 sine vecte. An qm̄ ipse vectis est
 in causa libra existens, spartum
 inferne habens, in inæqualia di-
 uisa. hypomochlion enī est spar-
 tum. ambo nanq; stant, vt cen-
 trum. qm̄ autem ab æquali pon-
 dere celerius mouetur maior ea-
 rum, quæ a centro sunt: duo ve-
H ro pondera, quod mouet, & qd̄
 mouetur: quod igitur motū pō-
 dus ad mouens, longitudo pati-
 tur ad longitudinem. semper au-
 tem quanto ab hypomochlio di-
 stabit magis, tanto facilius mo-
 uebit. Causa aut̄ est, quæ retro
 commemorata est: qm̄ quæ pl⁹
 a centro distat, maiore describit
 circulū. quare ab eadem poten-
 tia plus separabitur mouens il-
 lud, quod pl⁹ ab hypomochlio
 distabit. Sit vectis vbi **A**, pon-
 dus vbi **C**, quod mouet autē vbi
D, hypomochlion vbi **E**. quod
 autem vbi est **D** mouens, vbi **F**.
 motū aut̄ vbi **C**, pōdus, vbi **G**.

4. Curñ qui in naui medio sūt
 remiges, maxime nauē mpuēt;

An quia remus vectis est: hypo **K**
 mochlion aut̄ sit scalmo⁹, stat. n.
 ille pondus vero mare est, quod
 propellit remus: vectem autem
 mouens ipse est remex. Semper
 autem pl⁹ mouet ponderis, quā
 to inagis ab hypomochlio dista-
 bit, quicunq; id mouet. maior
 enim ita fit, quæ ex centro. scal-
 mus autem hypomochlion exi-
 stens, centrum est. In medio aut̄
 naui plurimum remi intus est:
 illa enim parte latissima est na-
 uis: quare maior vtrinq; remi
 pars vtrorūq; naui parietū in-
 trinsecus est. Mouetur autem na-
 uis, qm̄ appellēte ad mare remo
 extremum illius quod int⁹ est,
 in ante promouetur. nauem ve-
 ro scalmo alligatam simul pmo-
 ueri contingit, quo remi extre-
 mum. vbi enim plurimū maris
 diuidit remus, cō maxime ppe-
 li necesse est. plurimum autem
 diuidit, vbi pars plurima remi
 a scalmo est. Et eam ob causam
 remiges, qui in media sunt na-
 ui, mouent illam maxime. maxi-
 mā. n. remi pars a scalmo in na-
 uis medio intus est.

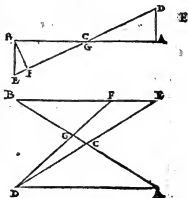
Cur paruum existens guber- **S**
 naculum, & in extremo nauigio
 tantas habet vires, vt ab exiguo
 remone, & ab hominis vnus vi-
 ribus alioquin modice vtentis,
 magnæ nauigiorum moueātur
 moles: An qm̄ gubernaculū ve-
 ctis est: onus aut̄ mare: guberna-
 tor vero mouens est. Non autē
 fm̄ latitudinē, veluti remus, ma-
 re accipit gubernaculum. nō. n.

A in ante nauigium mouet, sed ipsum commotum mare accipiens inclinatur oblique. qm̄ enim pondus est mare, contrario innixū modo nauem inclinat. hypomochlion enim in contrariū versatur: mare vero interi⁹, si illud exterius. illud autē sequitur nauis, qm̄ illi est alligata. Et remus qui dem sibi latitudinem onus propellens, & ab eodem repulsus, in rectum propellit: gubernaculū autem, vt obliquum iacet, hinc inde in obliquum motionem facit.

B cit. In extremo autē, & non in medio iacet, qm̄ mouenti facillimū est ab extremo motum mouere. Prima enim pars celerrime fert: qm̄ quemadmodum in ijs quæ feruntur, in fine deficit latitudo, sic ipsius continui in fine imbecillissima est latitudo. imbecillissima autem ad expellendū est facilis. Propter hæc igitur in puppi gubernaculū ponitur. Nec min⁹, qm̄ parua ibi motiōe facta, multo maius interuallum fit in ultimo. quia æqualis angulus semper maiorem spectat: tātōq; magis, quāto maiores fuerint illæ, quæ continent. Ex ijs etiam manifestum est, quā ob causam magis in contrarium procedit nauigiū, quam remi ipsius palmula. eadem enim magnitudo iisdē mota viribus, in aere plus, q̄ in aqua progreditur. Sit. n. *A* remus, *G* vero scalmus: *A* autem in nauigio sit remi principium, *B* vero in mari palmula. Si igitur *A* vbi *D* translatus est, non erit *B* vbi

E: æqualis enī *B* ē ipsi *A* *D*. æqualis igitur translatus erit, sed erat minus. erit igit vbi est *F*. minor enī *B* *F*, ipsa *A* *D*. quare ipsa *C* *F*, ipsa *D* *G*. similes enim sunt trianguli. Stans autem erit medium, vbi est *C*. in contrarium. n. ipsi, quod in mari est, extremo videlicet *B* procedit, vbi extremum in nauigio est *A*. Nō procederet autem vbi est *D*, nisi commoueret nauigium, & eo transferret, vbi remi est principium.

Eadē est
ta vtriq;
hæc dō
seruunt.

Id ipsum etiam facit gubernaculum, nisi q̄ (vt dictum est retro) nihil nauigio ad id, quod in ante est, cōfert, sed solū puppim in obliquum pellit, vbicunq; fuerit. in contrariū enim eo modo vergit prora. Vbi igitur applicatum est gubernaculum, id oportet rei motē, ceu quoddam intel ligere medium: & quemadmodum scalmus remo. Medium autem procedit sibi q̄ gubernaculum transfertur, siquidē introrsus agit, & puppis eo transferretur.
prora

Quæstiones

G prora vero ad contrarium vergit. in eodem enim existēte pro-
ra, totum trāsfertur nauigium.

PRORA PRORA

H

PUPPIS PUPPIS

6 Cur quāto antēna sublimior fuerit, nō idem velis, & vento eodem celerius feruntur nauigia? An quia malus quidē fit vēctis: hypomochliō vero mali sedes, in qua collocatur: pondus autē, quod moueri debet ipsum nauigium: mouens vero is, qui vela tendit, spiritus. Si igitur quanto remotius fuerit hypomochliō, facilius eadem potentia & citi⁹ idem mouet pondus, altius certe sublata antenna, velum a mali sede, quæ hypomochlion est, remotius faciens, id efficiet.

7 Cur qñ ex puppi nauigare voluerint, non flante ex puppi vēto, veli quidem partem, quæ ad gubernatorem vergit, constringunt: illam vero quæ prorā versus est, pedem facientes relaxāt? An quia retrahere quidem multo existente vento gubernaculū non potest: paucō autem potest, quē constringunt. Propellit qui

dem igitur ipse ventus: in pup-
pim vero illum constituit, gubernaculum retrahens, & mare compellens: simul & nautæ ipsi cum vento contendunt: in contrariam. n. se reclinant partem.

Curex figurarum genere, q̃ cunq; rotundæ sunt & circinata, facilius mouentur? Trifariā autem circulum rotari cōtingit: aut enim fm absidem centro simul moto, quemadmodū palustri vertitur rota: aut circa manens centrum, veluti trochleæ stante centro: aut in pauimento manente centro, sicut figuli rota conuertitur. An celerrima quidem huiusmodi sunt, qm̃ parua sui parte planum cōtingunt, veluti circulus secundū punctum: & qm̃ non offensant, a terra. n. semotus est angulus. Præterea etiam cui obuiam sūt corpori, id rursum fm pusillum tangūt, si autē rectilineum esset, rectitudine sua multum plani contingeret. Ad hæc quo nutat pōdus, eō motor mouet: cū igitur ad rectū super plano circuli fuerit diameter, planum fm punctum contingēt circulo æquale vtrinque pondus determinat diameter, cū autem mouetur, plus illico, ad quod mouetur, ceu inde nutans, ab impellente facilius in ante mouetur. quō enim vnum quodq; vergit, mouet ex facili: siquidem difficulter ad contrarium nutus sui mouet modum. Præterea nonnulli autumant q̃ circuli: linea in perpeti versatur motu,

A motu, quemadmodum manentia propter cōtrarium nixū manent: sicut maioribus contingit circulis ad minores. Celerius. n. ab æquali mouentē potentia maiores circuli, mouētq; onera, qm̄ circuli maioris angul⁹ ad minoris angulum circuli nutum hēt quendam: & sicut diameter ad diametrum, ita maior circulus ad minorem. infiniti autē sunt minores.

B Si autem ad alterū nutū habet circulus, sicut est bene mobilis. Et aliā sanē habet inclinationē circulus, & ea quæ a circulo mouētur, licet planitiem abside non cōtingat, sed aut iuxta planitiē, aut veluti trocleæ. etenim hoc se habentes modo facillime mouētur, & onera cōmouent. **C** An non quia parua sui portione cum tāgit, tum offensat circul⁹, sed aliā ob causam. ea autē est, quæ dicta est prius, q̄ circulus s. ex duab⁹ effectus est lationibus: quam ob rē illarū alteram pronutu semp̄ habet, & veluti continuo motū illū mouent, quicunq; mouent, qm̄ fm̄ circumferentiā illum mouerint: latā. n. ipsam mouent. Eā quidem igitur, quæ in obliquū est motionē, ipsum impellit mo-

uens: fm̄ vero illam, quæ super diametrum est, seipsum mouet circulus.

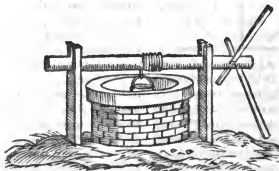
Cur ea, quæ per maiores circulos tolluntur & trahuntur, facilius & citius moueri cōtingit, veluti maioribus trochleis quā minoribus, & scytalis similiter? An qm̄ quanto maior fuerit illa quæ a centro est, in æquali tempore maius mouetur spatium. Quam ob rē æquali inexistente onere, idē faciet: quemadmodū diximus & maiores libras minoribus exactiones esse. **E** spartū enim in illis centrum est: libræ autem vtrinq; partes, quæ ex cetro sunt, existunt.

Cur facilius qm̄ sine pondere **10** est, mouetur libra, q̄ cum pondus habet? Similiq; modo rota, & huiusmodi quippiā, qd̄ grauius quidem est, maius autē minore & leuiore? An quia non solum in contrarium quod graue est, sed in obliquum etiam diffi-culter mouetur. In contrarium enim ei, ad quod vergit on⁹, mouere difficile est: quo autem vergit, est facile. in obliquum autē haud quaquam vergit.

Cur super scytalas facili⁹ **11** portant onera, q̄ super currus, cum tamen n̄ magnas habeant rotas, illæ vero pulillas? An qm̄ in scytalis nulla est offensatio, in curribus autem axis est, ad quem offensant. desuper enim illum premunt, & lateribus. quod autem est in scytalis, ad illarū duo mouetur, & iserne substrato spatio, &

Quæstiones

- G** & onere superimposito. in vtrif-
que. n. ñs reuoluitur locis circu-
lus, & motus impellitur.
- 12** Cur longius feruntur missilia
funda, q̃ manu missa, cum alio-
quin projector manu magis pō-
dus comprehendat, q̃ cum illud
suspendit. Præterea sic quidem
duo mouet pondera, fundæ vi-
delicet, & missilis: illo aut̃ modo
solum missile. An quia in funda
quidem commotū missile fun-
dator projicit: fundam. n. circu-
lo subinde rotans, id iaculatur:
- H** ex manu autem a quiete est ini-
- tium: oīa aut̃ cū in motu sūt, &
q̃ cum quiescunt, facilius mouē-
tur. An & eī ob causam est. sed
nec minus etiam, quia in fundæ
vfu manus quidem sit cētrum:
funda vero, quod a centro exit.
quanto autē productius fuerit
id, quod a centro est, tanto citi⁹
mouet. iactus aut̃ qui manu fit,
fundæ respectu breuis est.
- Cur circa idem iugum maio-
res collopes facilius, q̃ minores
mouentur: & item fuculæ, quæ
graciliores sunt, ab eadem vi, q̃
crassiores?

- I** An quia fucula quidem, & iu-
gum centrū est: prominentes au-
tem longitudines eę, quæ sunt a
centro. Celerius aut̃ & plus mo-
uentur quæ maiorū sunt circu-
lorum ab eadem vi, q̃ quæ mi-
norū. ab eadem. n. vi plus trans-
fertur id extremū, quod longi⁹
a centro distat. Quā ob rem ad
iugū quidē instrumenta faciūt
collopes, quib⁹ facilius versant:
in gracilius autem fuculis plus
fit id, quod extra lignū est. hoc
autem. id efficitur, quod a cen-
tro exit
- Cur eiusdem magnitudinis
lignum facilius genu frangitur,
si quispiam eęque diductis mani-
bus extrema comprehendēs fre-
gerit, q̃ si iuxta genu: & si terræ
illud applicans pede superimpo-
sito, manu longe diducta confre-
gerit, q̃ prope? An quia ibi qui-
dem genu cētrum est, hic vero ip-
se pes. quanto autem remotius
a centro fuerit, facilius mouetur
quod.

A quodeumq. moueri autē quod frangitur, necesse est.

15 Cur ea quæ circa littora appellantur Crœæ, rotunda sunt figura, cum alioquin a principio ex magnis sint lapidib⁹, ostreis ve? An quia ea, quæ pl⁹ recedūt a medio in motionibus, ferūtur celerius. medium enim sit centrum: interuallum vero ea, quæ a centro. Semper autem maior ab æquali motione maiorem describit circulum: quod autē maius in æquali pertransit tempore,

B celerius fertur: quæ autem celerius ex æquali feruntur spatio, vehementius impetunt: quæ autem magis impetunt, impetuntur & magis, quam ob rem ea q̄ plus a medio distant, confringi necesse est, id autem cum patiantur, rotunda fieri est necessariū. Crocis autē propter maris motum, quoniam simul cū illo agitantur, in perpetuū eē accedit motione, eoq; versatas modo semper offendere. id autem ipsis maxime extremis contingere partibus est necesse.

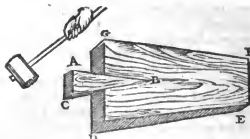
16 Cur quanto longiora sunt ligna, tanto imbecilliora fiunt: & si tollantur, inflectuntur magis: tamen si quod breue quidem est, ceu bicubitū, fuerit tenuē: quod vero cubitorum centum, crassum? An quia & vectis, & onus, & hypomochlion in leuādo ipsa sit ligni proceritas: prior namque illi⁹ pars ceu hypomochliō

fit, quod vero fextremo est, pō. **D** dus. quarti ob rem, quanto extensus fuerit id, quod ab hypomochlio est, tanto inflecti necesse est magis. quo enim plus ab hypomochlio distat, eo magis incuruari necesse est. necessario igitur extrema vectis eleuātur. Si igitur flexilis fuerit vectis, ipsum inflecti magis cum extollit necesse est: quod longis accidit lignis: in breuibus autem quod ultimum est, quiescenti hypomochlio deprope fit. **E**

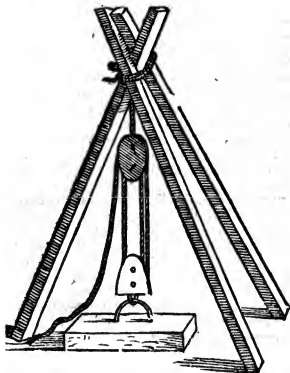
Cur a paruo existente cuneo **17** magna scinduntur pondera, & corporū moles, validaq; sit impressio? An quia cuneus duo sunt vectes sibi inuicem contrarij: uterque autem & pondus habet, & hypomochlion, quod diuellit, & comprimit. Plage quin etiam ipsius latius pondus, quod percutit & mouet, magnum facit: & quoniam motum mouet, ipsa celeritate valentius fit. paruo autem existente vecte, magne illum consequuntur vires: quā ob rem, ultra magnitudinis decentiam latet mouens, Sit cune⁹ ubi **A B C**, quod vero cuneo scinditur, **D E F G**. Vectis igitur sit ipsa **A B**, pondus vero ipsi⁹ **B** inferior pars, hypomochlion autem **D G**, huic autem contrarius vectis **B C**. percussa igitur **A C**, utroq; illorum utitur vecte: scindit enim ipsum **B**.

Cur

Quæstiones

- 19 Cur si quispiam trochleas cōponens duas in tignis duobus ad se inuicem iunctis contrario ad trochleas modo circulo funē circumduxerit: cuius alterū quidem caput tignorū appendatur alteri, alterū vero trochleis sit innixum, & a funis initio trahere cœperit, magna trahit pōdera, licet imbecillium fuerit virum.

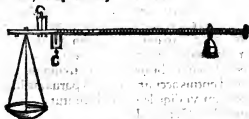

An quia idem pondus à minori potētia si mouetur, vecte medio trāsfertur magis, q̄ à manu: trochlea autē idem vecti facit, quam ob rem si vna facilius trahet, & ab vnico tractu multo grauius trahet, quā facere possit manus, id ipsum duæ trochleæ plus quā indupla velocitate leuabunt. Minus .n. altera trahit, q̄ si ipsa per se ipsam traheret, **B** quando circa alteram iniectus fuerit funis: illa namq; minus ēt pōdus effecit. Pariq; modo si ad plures iniectus fuerit funis ī paucis trochleis, multa fit differētia, quam ob rem à prima pondere quatuor minas trahente, ab vltima trahi multo minus. Et in re ædificatoria facilius magna mouent pondera. traducunt. n. ab vna trochlea ad aliam, & rursus ab illa ad fuculas, & vectes. hoc autem idem est, ac si multas facerent trochleas.

Cur si quis super lignum magna imponat securim, de superius illi magnum adiciat pondus, li

gni quippiam quod curandum sit non diuidit: si vero securim extolles percuciat, illud scindit, cum alioquin multo minus habeat ponderis id quod percutit, q̄ id qđ superiacet, & premit. An quia omnia cum motu sūt: & graue ipsum grauitatis magis assumit motum dum mouetur, q̄ dum quiescit. Incumbēs igitur conuictam graui motionē non mouetur, motū vero & secundū hanc mouetur, & secundū eam quæ est percutientis. Præterea securis ipsa efficiē cuneus, paruus autem existens cuneus magna diuidit, cū ex duobus sit vectibus contrario ad sese inuicem modo constitutis.

Cur statera, qua carnes ponderantur, paruo appendiculo magna trutinat onera, cum alioquin tota dimidiata existat libra? ubi enim onus imponitur, solum suspenditur lanx: in altera vero parte, sola est statera.

An quia simul librā & vectem ipsam contingit esse stateram. libram quidem, ubi spartorum quodcunque statera sit cētrum: in altera enim parte lancem, in

altera autē pro lance æquipondū appendiculū habet, quod libræ incumbit, ceu si quis alterā apponeret lancem, & illi pondus imponeret, manifestum. n. qđ tā

Extra ord. Arist. O tun-

Quæstiones

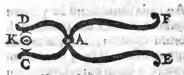
Gtundem trahit pōderis ei quod in altera iacet lance. Quēadmodum autem si vna libra multæ sint libræ, sic talia insunt sparta multa in eiusmodi libra: quorū vniuscuiusq; quod intrinsicus est ad appēdiculū, steteræ est dimidiū. & oīno istuc libra est, vñā quidē habēs lancē, in qua pōdus appenditur: alterā vero, vbi in statera æquipondiū. Quā ob rem appendiculum ad alteram sui partem est statera. huiusmodi autē existens multæ sunt libræ: totq; quot fuerint sparta. Sēper autē quod lanci propinquius est spartum, appēsoq; oneri, maius trahit pondus: quoniā sit quidē omnis statera inuersus vectis: hypomochlion nanque vnum quodq; spartū superne existēs: pōdus vero id, quod lanci inest. Quanto autē productior vectis fuerit longitudo ab ipso hypomochlio, tāto ibi quidē facilius mouet: hic autē æquilibriū facit, pondusq; staterę trutinat, quod ad æpōdij vergit appēdiculū.

21 **H** Cur Medici facilius dētes extrahunt dētiforcipis onere adiecto, quā si sola vtiatur manu? An quia ex manu magis quā ex dētiforcepe lubricus elabitur dens. An ferro id potius accidit, q̄ digitis, quoniam vndiq; dentem non comprehendūt: quod molis digitorum facit caro: adhæret. n. & cōplectitur magis. An quia dentiforceps duo contrarij vectes, vnicū habētes hypomochlion, eius scilicet instru-

menti connexionē. Hoc igitur ad extractionē vtuntur organo, vt facilius moueant.

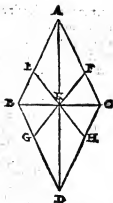
Sit dentiforcipis alterum quidem extremū vbi est **A**: alterū autem quod extrahit, **B**. vectis autem vbi **A D F**: alter vero vectis vbi **B C E**. hypomochliū autem **C D**: cōnexio vero vbi **G**: dens autem pondus. Vt oq; igit **B** & **F** simul cōprehendētes mouēt. qñ autē cōmot⁹ fuerit, facili⁹ manu trahit, q̄ istrumēto.

Cur nuces absq; ictu facile cōfringunt instrumētis, quę ad eū sunt vsum? multū. n. aufertur viriū, motionis scilicet. & violentiæ. Præterea duro & graui compresses instrumēto citi⁹ cōfringet, q̄ ligneo & leui. An quia sic vtrinq; a duobus comprimitur vectibus ipsa nux: a vecte autē facile diuelluntur onera. id. n. instrumētū ex duobus cōponitur vectibus, idē habētibus hypomochlion, connexionem videlicet ipsam vbi est **A**. Quēadmodum igitur fuere diductæ secundum extrema motis **C D** ipsæ **F E**, sic a parua facili⁹ potentia conducuntur.

Quodd

A Quod igitur cum percussione fecisset pondus, id valentiores ille EC , & FD vectes efficiūt. elevatione. n. in cōtrarium elati & cōmprimentes, frangūt vbi est K . Hanc etiam ob causam quanto vicinius fuerit K ipsum A , cōfringitur celerius. quanto. n. ab hypomochlio plus distat vectis, facilius & plus mouet ab eadē potentia. Est igitur A quidem hypomochlion: ipsa autē DAF vectis: & item ipsa CAE . Quanto igitur ipsum K vicinius fue-

B ritangulo ipsius A , tanto vicinius sit cōnexioni vbi est A . hoc autem est hypomochlion. Ab eadem igitur potentia applicante FE plus extolli necesse est. Quam obrem, quoniam ex contrario est eleuatio, necesse est magis comprimi. quod autem comprimitur magis, citius frangitur.

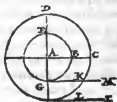
23 Cur si duo extrema in rhombo puncta duabus ferantur lationibus, haudquaquam æquale vtrunq; eorum pertransit rectam, sed multo plus alterum? Idem autē est sermo, cur quod super latus fertur, minus pertrāsit, quā ipsum latus. illud. n. diametrum minorem, hoc vero maius latus. & hoc quidem vni ca, illud vero duabus fertur lationibus. Feratur enim ex ipsa A n , A quidem ad ipsum B , B vero ad ipsum p eadem celeritate, feratur autem & ipsa A B in ipsa A C iuxta C D eadē celeritate cū illis, necesse igitur est A qdē in ipsa

A D diametro ferri, B vero in ipsa B C . & vtrunq; simul pertransisse, & ipsa A B ipsum latus A C . latū enim sit ipsum A ipsam A E , A B autem ipsam A F , & proiecta sit F G iuxta ipsum A B , & ab ipso E similiter repleatur. Simile igitur sit quod repletū est ipsi toti, æqualis igitur A F ipsi A E . ipsa autē A B ipsam A F lata erit in diametro igitur erit secundū K . & semper necesse est ipsum ferri secundum diametrum, & simul A B lat⁹ pertrāsit lat⁹ A C , & ipsū A diametrum pertrāsit A D . Similiter ēt demonstrabit & ipsū B in ipsa B C diametro latū. equalis. n. est ipsa B E ipsi B G . Repleto igitur ab ipso G , quod intus est, toti est simile: & ipsum B ipsa diametro erit scdm laterū cōnexionē. Et simul lat⁹ pertrāsit lat⁹, & B ipsū B C diametrum. Si igitur A multo plus ipsa A B pertrāsit & ipsū lat⁹, minus lat⁹ eadē lata celeritate: & ipsū lat⁹ maiore q; B , pertransiuit vna latū latione.

O $\dagger$ Quanto

Quæstiones

- Q**uāto, n. acutior fuerit rhōbus, diameter quidem minor fit: **A** C autē maior, latus vero ipsius **n** c min⁹. Absurdū est, n. (vt dictū) id qđ duabus fertur lationibus, aliquādo ferri tardī⁹ illo, qđ ferī vnica: & vtrisque positīs equali velocitate punctis, alterū pertransire maiorē. Causa autē est, quoniam ei quod ab obruso fertur angulo, ambæ ferē contrarię fiunt lationes, & illa secūdū quā ipsum fertur, & illa secūdū quā ipsum ā latere defertur. Ei autē quod ab acuto fertur, accidit vt ad idē feratur. coadiuuat, n. quę ipsius est lateris, illam quę est super diametrum. & quāto hunc quidem acutiorē feceris, illū vero obtusum magis: hæc quidem tardior erit, illa vero celerior. Hæ quidem igitur magis cōtrarię fiunt, quoniā obtusior fit angulus: illæ vero ad idē magis, qm̄ lineæ coarctātur: ipsum enim **A** ferē ad idem fertur secūdum ambas lationes. Coadiuuatur igitur altera: & quanto sanē acutior fuerit angulus, tātō magis ipsum **A** ad contrarium. ipsum, n. ad **B** fertur: latus autē defert ipsum ad **D**. Et quanto sanē obtusior fuerit angulus, magis contrarię fiunt lationes: rectior enim efficitur linea. si autē omnino recta fieret, penitus vtiq; essent contrarię, latus vero secundum vnicam latum lationem ā nullo præpeditur: rationabiliter igitur maiorem pertransit.
- 24** Dubitatur quā ob causam maior circulus æqualem mino- **K** ri circulo conuoluitur lineam, quando circa idem centrū fuerint positi: eorū autē reuoluti, quemadmodū alterius magnitudo ad magnitudinē se habet alterius, sic & illorum ad se inuicē fiunt lineæ. Præterea vno etiā & eodē vtrisque existente centro, aliquando quidē tanta fit linea, quam conuoluuntur, quantam minor per se conuoluitur circulus, quādoq; vero quantam maior. Quōd quidē igitur maiorē cōuoluitur maior, manifestum est. angulus, n. sensu videtur esse cuiusq; circumferentia proprię diametri, maioris circuli maior, minoris minor, quam ob rē eandem habebunt proportionē secundū sensum ad se lineæ, secundum quas fuerint conuoluti. Verum enimvero qđ etiam æquale conuoluuntur, quādo circa idē fuerint positi centrum, manifestū est: & sic fiunt aliquādo quidē æquales lineæ, secundum quā maior conuoluitur circulus, ali- **M** quando vero scđm quā minor.

Sit, n. circulus maior quidē vbi **D F G**: minor vero vbi **E C B**: vtriusq; autem centrū **A**. Et quā quidem per se magnus cōuoluitur

A tur, ſit vbi $F I$: quam vero per ſe minor vbi $G K$, æqualis A . Si igitur minorem mouero, idem mouens centrum vbi A , maior aut ſit annexus, quando igitur $A B$ fuerit recta ad ipſam $G K$, ſimul & $A C$ ſit recta ad ipſam $F I$. quã ob rem æqualem ſemper trãſlata erit ipſam quidẽ $G K$, vbi eſt $G B$ circumferentia: ipſam vero $F I$, quæ eſt vbi $F G$. Si aut quarta pars æqualẽ conuoluitur, manifeſtum eſt q̃ totus circulus toti circulo æqualem cõuoluetur. quare quãdo $B G$ linea ad ipſum peruenerit K , & ipſa $F C$ circumferẽtia erit in ipſa $C I$: & vniuerſus erit conuolutus circulus. Similiq̃ modo ſi magnum mouero, illi paruum annectẽs, eodem exiſtente centro, ſimul cum $A C$ ipſa $A B$ perpendiculum & recta erit: hæc quidem ad ipſam $F I$, illa vero ad $G M$. Quã ob rẽ quando hæc quidem æqualẽ ipſi $G M$ pertrãſiuerit, illa vero ipſi $F I$, & rurſũ facta fuerit recta ipſa $F A$ ad ipſam $F I$, & ipſa $A C$ rurſum recta, uelut à principio erant iſiſ $M I$. Hoc autem neque aliqua **C** intercedẽte mora maioris ad minorẽ, ut ſcilicet per aliquod temporis ſpatium ſtaret in eodem puncto: neq̃ tranſiliente minore aliquod punctum, maiorem quidem æqualẽ minori pertranſire, hũc aut maiori, abſurdũ eſt. Præterea vnica eſt ſemper exiſtente motione, centrũ motum interdũ quidem magnam, nonnãquam vero minorẽ cõuerti,

admirandũ eſt. Idem. n. celeritate eadem latũ æqualem natum hoc eſt pertranſire: eadem autẽ celeritate vtroq̃ modo æqualẽ licet mouere. Principiũ autẽ ſumendũ eſt circa iſtorũ cauſam, q̃ eadẽ potentia & æqualis hãc quidem tardius mouet magnitudinem, illam vero celerius. Si enim fuerit quippiã, quod a ſe ipſo moueri natũ nõ ſit, ſi ſimul & illud mouerit, quod natũ eſt moueri, tardius mouebitur, q̃ ſi ipſum per ſe moueretur. Et ſi quidem natũ fuerit moueri, nõ ſimul autẽ moueatur, ſimiliter ſe habebit. Et impoſſibile certe eſt plus moueri, q̃ mouens: non. n. ſuam ipſius mouetur motionẽ. Si igitur circulus maior vbi A , minor aut vbi B , ſi minor maiorem impellet non reuolutum ex ſe, manifeſtũ eſt q̃ tantũ ipſius rectæ maior pertranſit, quantũ eſt impuſſus: tantum autem eſt impuſſus, quãtũ paruus eſt motus: æqualem igitur ipſius rectæ pertranſiuerunt. Neceſſe igitur eſt ſi reuolutus minor maiorem impellet, reuolui ſimul cum impuſſione: tantum autẽ quantum minor reuolutus eſt, ſi nihil ipſe ſui ipſius motione mouet. Quo modo. n. & quantũ mouit, tantum motũ eſſe necelſe eſt, quod mouet ab illo: ſed proſecto paruus circulus tantũ ſeipſum circulariter mouit, quãtum eſt pedalis quantitas: (tantũ. n. ſit id quod motus eſt) & magnus igitur tantũ motus erit. Similiq̃

O iñ modo

Quæstiones

E modo si magnus paruum mouebit, motus erit paruus, quemadmodum maior. Per se autem motus illorum utrumlibet, siue celeriter seu tarde eadē velocitate, statim quantum maior natus est circūferri lineam: quod difficultatē facit, quod non similiter faciunt, quando fuerint connexi, hoc autē est, si alter ab altero moueatur, non quā natus est, neque peculiarē motionem. Nihil.n. refert circumponere, & annectere, aut

H coniungere utrumlibet alteri. si militer.n. quando hic quidē mouet, ille vero mouetur ab isto, quantum utiq; mouerit alter, tantum alter mouebitur. Quando quidem igitur adiacēs mouerit, aut propensus, non semper conuoluitur: quādo vero circa idē positi fuerint centrum, alterum ab altero semper conuolui necesse est. Sed nihilominus non suā ipsius motionē mouetur alter, sed veluti nullā haberet motionem: & si habuerit, illa autē non utatur, tantundē accidit. Quando quidē igitur magnus mouerit sibi alligatū paruum, paruus mouet quantum ille: quando autē paruus, rursus magnus quantum iste: separatus autē uterq; seipsū mouet. Quod autē eodem existēte cētro, & mouente eadem velocitate, accidit inæqualem illos pertrāsire lineā, paralogismo sophistice utitur is, qui dubitat. idem .n. ambobus est centrum, verum per accidens veluti musticum & albu, esse, n. utriusq; cir-

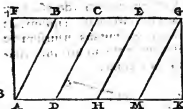
culi centro non eodem utitur. Quando quidem igitur mouēs fuerit paruus, ut illius centrum & principii: quando vero magnus, ut illius. nō igitur idē simpliciter mouet, sed ē quo modo.

Cur lectorū spondas secundum duplā faciunt proportionem, hanc quidem sex pedum, vel paulo ampliorem, illā vero triū: curiē nō secundum diametrum illos restibus extendūt?

An tantos quidē magnitudine faciunt, ut corporibus sint proportionem habētes: sūt.n. sic secundum spondas dupli, longitudine quidem cubitorum quatuor, latitudine vero duorum. Extendunt autē illos non secundū diametrum, sed ex opposito, ut & ligna minus distrahantur. celerime.n. scindūtur secundū naturā diuisa, & eodem modo distenta laborāt maxime. Amplius, qm̄ opus est, ut restes pondus ferre possint, sic certe pōdere imposito minus laborabunt, si trāsuerim, q̄ si oblique extendātur. Præterea hoc ē modo minus absumit restiū. Sit.n. lectulus **A F G K**, & bifariā diuidatur ipsa **F G** secundum **B**, æqualia certe foramina sunt in ipsa **F B**, & in

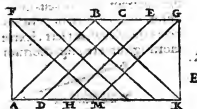
A in ipsa **FA**. latera. n. sunt æqualia. nam totum **FG** duplum est. Extendunt autem, ut descriptū est, ab ipso **A** ad ipsum **B**. ita ubi est **C**, ita ubi est **D**: ita ubi **H**, postea ubi **E**, & eodē semp modo, donec ad angulū puenierit aliū.

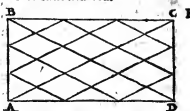
Duo enim anguli rectis habent capita. æquales autem sunt rectes secundū curuaturas, videlicet **AB**, & **BC** ipsi **CD**, & **DH**, & aliæ simili se hñt modo, qm eadē demonstratio. ipsa. n. **AB** æqualis est ipsi **HE**: æqualia. n. sunt latera spatij **BC**, **MA**, & foramina æque distant. ipsa autē **BG** æqualis est ipsi **MA**: angulus. n. **B** æqualis est angulo **G** in æqualibus. n. hic quidē intus, ille vero extra.

C & **B** quidē est semirectus: est. n. **FB**. æqualis ipsi **FA**: & angulus ubi **F**, rectus est. **B** autē angulus æqualis ei ubi est **G**: qm quadratum altera parte longius duplū est: & ad mediū est curuatura. quā ob rē **AD** ipsi **EG** est æqualis, huic vero ipsa **HM**. Similiq; modo demonstrantur aliæ, qm æquales sunt duæ, quæ secundū curuaturas sunt, duabus. Quare manifestū est, qd tot sunt rectes in lectulo quot sunt quatuor, sicut **AB**. Quanta autem forami-

nū est multitudo in ipso **FG** latere, & in eius dimidio **FB** est medietas. Quā ob rē in dimiato lectulo rāte restiū magnitudines erūt, quātū est **AB**: multitudine vero tot, quot in **BG** sūt foramina. Hoc autē nihil refert diceē, qd qd sūt in ipsis **AF** & **BF** sit sūptis.

Si autem secundū diametrum extendantur rectes, quemadmodum se habet in lectulo **ABCD**, dimidia non tot sunt, quot amborum latera **FAFG**, æqualia autē, quot in ipsis **FB**, **FA**, sunt foramina: maiores autem sunt ipsæ **AF**, **BF**, duæ existentes, qd **AB**. quare rectis in tantum maior, quantum ambo latera diametro sunt maiora.

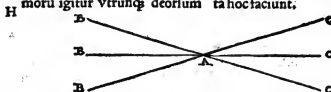

Cur difficili⁹ est lōga ligna ab extremo sup humeros ferre, quā scdm mediū, æquali existiēti pōdere? An qd vibrato ligno ipsū extremū phibet ferre vibratione magis retrahēs lationem. An qm licet nihil inflectatur, neq; **O** iij multam

Quæstiones

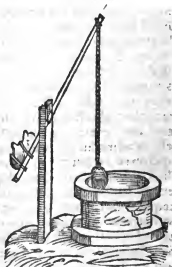
G multā habeat longitudinē, diffi-
lius tū ad ferendum est ab extre-
mo, quoniam facilius ex medio
eleuatur, q̄ ab extremo, & ideo
sic ferre est facilius. Causa autē,
quoniā secundū medium quidē
eleuato ligno, semper sese inuicē
suspendunt extrema, & altera
pars alteram bene subleuat. me-
diū. n. veluti centrū fit, vbi ha-
bet is, qui eleuat, aut fert. Extre-
morū igitur vtrunq̄ deorsum

vergens, sursum suspenditur. **q̄** **K**
si ab extremo eleuetur, aut ferat,
non sane facit: sed vniuersū pon-
dus ad vnum vergit medium,
quo eleuatur, aut fertur. Sit me-
dium vbi **A**, extrema **B** **C**. Eleua-
to igitur aut portato secundum
A, ipsum quidem **B** deorsum nu-
tans, sursum eleuat. Si ipsum autē
C deorsum nutans, **B** sursum ele-
uat: ambo autem sursum eleua-
ta hoc faciunt:

27 Cur si valde procerum fuerit
idē pondus, difficilius super hu-
meros gestatur, etiam si mediū
quispiam illud ferat, q̄ si breui⁹
sit? Quod enim dudum dictum
est, causa non est: sed vibratio
nūc est causa. quando. n. produ-
ctius fuerit, vibrantur extrema:
quam ob rem contingit portan-
tem difficilius gestare. Vibratio
nis autē causa est, quoniam ab ea-
dem motione magis transferun-
tur extrema, quanto procerius
fuerit lignum. Humerus quidē
fit centrū vbi **A**: manet. n. is.
ipsæ autē **A** **B**, **A** **C**, quæ sunt ex cē-
tro, quanto autē maius fuerit id,
quod ex centro est, siue **A** **B**, seu
A **C**, plus transfertur spatij. De-
monstratum autē est hoc prius.

ciunt eo quo visuntur modo: li-
gno enim plūbi adiungunt pō-
dus: cum alioquin vas ipsum &
plenū, & vacuū pondus habeat:

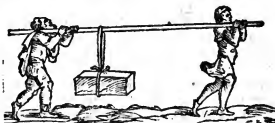
B **A** **C**
Cur iuxta puteos celonia fa-

An

A An quoniam duobus temporibus hauriendi. diuiso opere, (intingere. n. oportet, & id sursum trahere) cōtinget demittere qui dem vacuū facilius, trahere vero plenum difficulter. Cōmodū igitur est paulo tardius illud demittere, cū multo leuius effectū sustollatur pondus, id autē facit in extremo celonio adiunctū plumbū, aut lapis. demittenti quidem maius sit pondus, quā

si solummodo vacuū oporteret demittere: cū vero plenū fuerit, sursum id rapit plūbū, aut quicquid illi ponderis inerit. Quam ob rem faciliora hoc modo ambo sunt, quā illo.

Cur quando super ligno, aut huiusmodi quopiam duo porta uerint hoīes æquale pondus, nō similiter premuntur, si ad vnū non declinet pōdus, sed magis, quāto uicinius fuerit gestātib⁹.

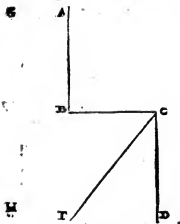
An quoniam uetis quidem lignū efficitur, pondus uero hypomocion: qui autē propior est ponderi ex his qui illud gestant, id quod mouetur: alter uero portantiū, quod mouet. Quanto igitur plus distat à pondere, tanto facilius mouet, & alterū premit magis inferius, ueluti contrariante pondere imposito, quod hypomochlion factū est. Si autē in medio inerit pondus, nihilo magis alter alteri sit pōdus, aut mouet: sed eodem modo alteri alter sit pondus.

30 Cur surgētes oēs, femori crus ad acutum constituentes angulū, & thoraci similiter femur, sur-

gunt: q̄ si nō, haudquaquā surgere poterunt. An quia id, quod æquale est, quietis ubiq̄ est causa, rectus autem angulus æqualitatis est, stationemq̄ facit: quā ob rem ad similes fertur angulos ipsi terræ circūferentia: non enim quod ad rectū est ipsi parauimento. An quoniam surgens sit rectus, stantem uero necesse est perpendiculū esse ad terrā. si quidem igitur ad rectum debet esse, hoc autē est caput secundum pedes habere, & fieri oportet cū surgit. Quando quidem igitur fuerit sedens, secundum parallelum pedes habet & caput, & non in æquali.

Caput

Questiones

Caput sit A, thorax A B, femur B C, crura C D. ad rectū aut sit, & thorax vbi A B, ipsi femori, & cruri femur sic sedēte. quā ob rē eo se habentē modo surgere est impossē. necesse aut est crus reclinare, pedesq; constituere sub capite. hoc aut erit, si C D fiet, vbi C F, & simul surgere continget, & i eadem æquali habere caput & pedes. ipsa aut C F acutū facit angulum ad ipsam B C.

31 Cur facilius mouet cōmotū, q̄ manens? veluti currus citius cōmotos agitant, q̄ moueri incipientes. An quia difficillimū est pondus mouere, quod in contrarium mouet. aufert. n. quiddam ex motoris potentia, licet multo sit velocior: necesse nanq; est tardiores eē impulsione illius q̄ repellitur. Secūdo aut loco si quærit: resistit. n. ipsum quiescens. Quod autē mouet ad id ipsum, ad quod impellit, impellenti simile facit, ceu si quispiā mouen

tis potentiam, & celeritatē augeat. ret. quod. n. ab illo pateret, utiq; ipsum facit ex se commotum.

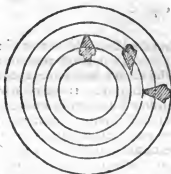
Cur ea quæ proſciant, cessant a latione? An quia impellens desinit potentia, vel propter retractionē, vel pp rei proiectæ inclinationem, q̄ ea valētiore fuerit, q̄ proſcientis vires. Aut isthæc ambigere, principiū relinquentes, absurdum est.

Cur quippiā nō peculiarem sibi fertur lationem, impulsoire alioquin non consequente? An videlicet qm̄ primū id efficit, ut alterum impellat: illudq; rursū, ut alterū. Cessat aut q̄ non potest amplius facere primum impellēs id quod fert, ut impellat: & q̄ ipsius lati grauitas nutu suo declinat magis, q̄ impellentis in ante sit potentia.

Cur neq; parua valde, neque magna longe proſci queūt, sed cōmēsurationem quādā illa habere oportet ad id, quod p̄ſcitur? An quia necesse est quod proſcitur, & impellitur, cōtraniti ei vnde impellitur. quod aut magnitudine sua nihil cedit, aut imbecillitate nihil contraniti, non efficit proiectionē, neq; impulsione. Quod. n. multo impellētis excedit vires, haudquaquā cedit: quod vero multo est imbecillius, nihil cōtranitur. An quia tū fertur id quod fertur, quantum aeris mouerit ad profundum: quod autē non mouet, neq; mouebit quippiā. accidit autem illis ambo isthæc habere. Valde

A Valde, n. magnum, & valde paruum, & non mora existunt: alterum nanque nihil mouet, alterum vero nihil mouetur.

35 Cur ea quæ in vorticosis feruntur aquis, ad medium tandem aguntur omnia?

An ga magnitudinē habet quācūq; fertur: quam obrē illi⁹ extrema in duobus sunt circulis, hoc quidē minori, illo vero maiori: quare maior distrahit, qm̄ celerius fertur, & transuersum impellit illud ad minorem. quoniam autē id quod fertur, latitudinem habet, & iste rursus idem efficit, & ad interiorem propellit, donec ad mediū perueniat.

C An quia quod fert, simili se hēt modo ad omnes circulos, ppter medium. medium enim in vno quocūq; circulo æqualiter distat. An quia quorum quidem circū

actæ aquæ latio non superior, ppter magnitudinē, sed grauitate sua circuli celeritatem excellit, ea necesse est relinqui, & tardius ferri. tardius autē minor circulus fertur. non idem enim in tempore æquali magnus cū paruo reuoluitur circulus, quando circa idem fuerint mediū. quā ob rem in minori circulo relinqui est necesse, donec ad mediū perueniant. Quorumcūq; autē superior a principio fuerit latio, ea finiēns idem efficit. oportet enim hunc quidem statim, alterū vero celeritate superare grauitatem, quā ob rem ad interiorem semper circulū relinquitur quodcūq;. Necesse enim est quod non superatur, aut in exteriori, aut in interiori moueri: in illo autem in quo est, impossibile est ferri, quod non superatur: adhuc vero minus in exteriori: celerior enim exterioris circuli est latio: restat igit, vt id, quod non superatur, ad interiorē transferatur. semper autē vnū quodque proficit, vt non superetur. Quoniā vero peruenire ad medium, finem quidem efficit vt quippiam non moueatur: stat autem solummodo ipsum centrum: ad hoc sanē omnia congregari necesse est.

Mechanicarum questionum finis.

ARISTOTELIS

LIBER DE MVNDO,

Guilermo Budeo interprete.

Proemium. Cap. 1.

Liber hic
si Stagiri-
te doctri-
nā, phra-
simq; nō
lapis, vt
fama est,
illū forte
edidit, qui
de Rhetor-
icam ad
Alexandrū.

Mhi quidem sepe diuina quędā res, Alexander, admiracioneq; digna visa est Philosophia: præcipue vero ea in parte, in qua sola ipsa sublime sese tollens ad contemplandas rerū naturas, magno illic studio contendit existentem in eis veritatem pernoscere. Et cum cæteri quidem mortales altitudine ipsa rei, atq; magnitudine deterriti, eo instituto abscessissent, dignum id inceptum esse duxit Philosophia, quod intrepide ipsa nec dubitanter aggrediretur. Earum etiam rerū disciplinā sibi tū cognatissimam, tū maxime decoram arbitrata est. Siquidem cum per rerū naturā negatum hoc esset homini, coelestem vt in locū corpore sese conferret, vtq; veluti ē terra peregre proficiscens: locum illū oculis perlustraret, id quod stolidi illi Aloidæ quondam facere instituerunt: eo factum est, anim⁹ vt humanus huius viæ ducem nactus intellectum, peregrina-

bundus illuc importaretur. Ex quo euenit, viam cū inuenisset Philosophia lassitudinis vacuā atq; laboris, res vt inter se situ longissime seiunctas vna intelligentia cōplecteretur: facile nimirū eas res noscitas, queis cum sibi naturalis intercedit necessitudo. Eadem ē cū diuino animæ oculo diuinarū rerum naturam cōprehendisset, hominibus subinde ea interpretari cœpit, quasq; antistitis officio perfungi. Id. n. libens Philosophia facendum suscepit, vt quas res cumque præcipue cōmēdationis esse existimasset, eas quoad eius fieri posset, inter homines erogaret, quibus vtq; ipsis abunde, atq; prolixè consultum ipsa cupiebat. Quapropter, istos miserari quiuis iure possit, vt pusilli animi scriptores, res quaslibet, vulgoq; expostas summa admiratione prosecutos, qui nobis vnus loci naturā, aut vrbs cuiusdam formā situmq; aut magnitudinē fluminis, aut deniq; amœni montis aspectum describere instituerūt: cū interim magnifice de semetipsis sentiāt, ob
exilem

A exilem quāpiam naturę perceptionem . Cuiusmodi nonnulli magno illi quidem studio fecerunt, accurata vt dictione describerent, hic Ossam montem, ille Nyssam: alij Coryceum specū, alij quiduis eorū, quę inter orbis particulas cęsentur. Id quod ideo euenit, q̃ illis maiora vidisse non contingit, mundū scilicet & pręcipuas eius partes. Haud quaquā .n. illi tantopere quælibet admirarentur, si hisce cōtēplādis incubuissent legitima cōtentione: omnia vero & parua, & floccifacienda duxissent, duntaxat prout horū extat excellētia. Proinde dicere ipsi aggrediamur de hīs omnibus vniuersum collectis, quamq̃ fieri potest maxime, theologica cōmentatione edisserere, quę nā sit cuiusq̃ horū natura, situs, motus. Tibi vero, vtpote imperatorum pręstātissimo, hoc quoq̃ decorum cōsentaneumq̃ esse arbitror, cum maximarū rerum cōmentationē animo consecrari, tū vero ex Philosophiæ studio nihil iā non grāde animo agitare, optimates etiā viros hīs rebus inuitare, quibus rebus ipsi ab eadem muniffce prędito esse contingit.

De mundi partibus, ac ipsarū inter se ordine. Cap. II.

Mundus est compages de
Mundus. coelo terraq̃ cognitēta, atq̃ ex hīs naturis, q̃ inter ea continentur. Dicitur ē

aliter mundus, ordo & digestio vniuersorum, quę à Deo & per Deum asseruatur. Huius situm mediū imotum & stabilem Terra vitę fecunditate prędita, sortita est: animantiū quidem illa omnifariā distinctarū sedes & parēs. Huius vniuersitatis suprema pars omnis omnē in partem finita est, & terminata. Cuius id quod in celsissimo loco sitū est, Coelum dicitur, dei domiciliū. Hoc cū diuinis corporibus plenum sit, quę Sidera nos appellare solemus, motuq̃ sempiterno agatur vno circum actū, orbisq̃ ductu eodem, perrenni vtiq̃ in æuum tenore rapta secū illa circūagit corpora ad numerum, in moremq̃ pręfultoris. Vniuersū aut mundi coeliq̃ globosa, vt dictū est, forma compacti, iugiq̃ vertigine exagitati, duo esse pūcta necesse est inter se ē regione obuersa: itidem atque si globus in torno circumagatur, stabilia quidē illa, globūq̃ continentia: circa q̃ mundus vniuersus vertitur, hos Vertices appellāt, aut Cardines. Per quos si lineam rectam ab vno ad alterum porrectam intellexeris, quā nonnulli Axem vocitant, erit hæc vtiq̃ mūdo linea dimetiens, ita vt terram in medio, ambos autē cardines habeat pro terminis. Qui cū ipsi fixi sint & immoti, alter eorū semp̃ sublimis apparet super verticem, ad tractum coeli aquilonarem: ab Vr̃sa appellat^r Arcticus, At infra terram alter

Terra.

Coelum.

Sidera.

E.

F.

Vertices & Cardines.

Axis.

Arcticus.

semper

Dé Mundo

G semper conditus circa tractum orbis sese complectentes inuicē **R**
 australē, Antarticus dictus est, atq; coercentes, a globo denique **A**
 ut cōtrarius arctico. Cœli porro siderū inerrantiū cōprehendan- **Planetae**
 tur. Huic porro globo contiguā noia, & po-
 hēt semper positurā, Phœnōtis situræ.
 Aether. non quidē ideo, q; igni-
 ta flagret ipsa, vt aliqui censue-
 runt, (plm vtiq; aberrantes cir-
 ca potētia illā maxime ab ignea
 natura abhorrentē) origine ve-
 ro hui⁹ vocabuli inde ducta, q;
 semper ether currat motu circū
 ductili, cum sic illud est tūm a q-
 tuor illis diuersum: tū diuinum,
 tū interitus experts. Eorū vero
H siderum, quæ intus cohibent, ea **L**
 quæ errationis nescia sunt, cum
 cœlo circūferunt, easdem vtiq;
 sedes, positusq; eosdē tenentia.
 Quorum medius circulus (cui si
 gnifero nomen est) duos per or-
 bes transfuersus ecclū cingit, qui
 a conuersionibus ipsi solis, Tropi-
 ci quasi conuersionales appel-
 lati sunt, in duodecim ille quidē
 regiones totidem signorū diui-
 sus. At vero quæ erratica dicun-
 tur, nec eadem ipsa celeritate cū
 prioribus moueri suapte natura
I comparata sunt, nec inter se in-
 uicē: sed in alijs atq; alijs orbib⁹,
 ita vt orbiū ipforū partim prop-
 ius terrā accedant, partim sub-
 lime ferant. Et statariorū quidē
 numer⁹ iniri prorsus nequit ab
 hoibus: tamen si oia eadem in su-
 perficie moueant, quæ vnica est
 totius cœli. At vero errabundo-
 rū numerus septenario collect⁹,
 in totidem orbibus situs est de-
 inceps substitutis, ita vt subde-
 sferior supiore minor sit, septēq;

Aer.
lu

Alupetmixtus, cæterū illustratus agitatione atq; succensus: vnde calorē concipit & claritatem. In hoc aut ipso vim patibilē sortito, oīfariamq; in aliā aliamq; naturam cōmeare natura comparato, nubes concrescunt, imbres cū strepitu decidunt, niues, pruinæ, & grandines: flatus ē ventorū tēpestatūq; cientes: simul tonitrua & fulgetra existūt: fulmina inde castitant: sexcentę deniq; ibidē conflagrationes aeris opa citatis fiunt.

Terra, Terra protinus, & Mare sitū habent fixum, & affirmatū, stirpibus illa qui sē aīantibusq; scatens: fontib; ēt, & fluminib; partim per ipsam lapsus suos īplicantibus, partim aquas suas in mare eructantibus. Insuper ipsa distincta, simul innumerarū herbarū indidem enascentiū varietate, fructificantiumq; simul montium verticibus, nemorū opacitantibus, urbiumq; frequentia, quas animātes sapientiæ participantēs, hoīes s. condiderunt: in superq; insulis maritimis, atque continentibus. Orbē vero terrarū, hoīum ferē sermo in insulas diuisit & continentes, s. ignorantū vniuersam ipsam terram insulā esse vnicam, Atlāticī maris ambitu circūdatam. Multas aut, & alias longe quidē illas summas, sed tñ veluti dirimente freto, quas ipsi esse obuersas, nō absimile veri est, partim hac maiores, partē ēt minores, sed quarū nulla pter eā sub prospectum

Obis terrarū diuisio.

nūm sita sit. Nā quod īfulis nostris accidit, vndiq; vtrāq; maria eas alluant, idē orbi quoque huic contingit, rōnē insulæ vtrōtineat Atlātico mari cinctæ. Cōplures item aliī terrarū orbes eadem positura constantes, insulæ naturā hñt in vniuerso mari sitæ: quod latissime patet: eorūq; nonnulli pgrandes, pgrandibus quoq; ipsis maribus circūfusi. Enimvero humoris vniuersi naturam finitimā merito esse censetas naturæ aīabili, & aeris, ita vt ipsa innatabūda existere terrā faciat per quasdā saxosas eminentias, quas habitabiles vocamus: postquā protinus in imis mundi partibus & summerfis, atq; in medio maxime mundi vniuersa iā terra stabili defixa cōprellāq; ita cōstitit, vt īmota pmaneat, atq; illabefactibilis. Atq; hæc est mūdi vniuersitas, quā infernā appellam⁹. Quinq; igit hęc estta in regionibus totidē globose incubantia, mūdū ipm ita totū coagmētarunt, minor, vt deiceps atq; minor regio a maiore cohibeat: terra (v.gr.) vt ab aque globo, aqua ab aeris, hic ab ignis, ab ætheris denique globo ignis coerceat: cum interim supremā regionem, Deorū fecerint domicilium: infimā animālium in diē victitantū. Humi⁹ porro id quod liquore cōstat, flumina & scaturigines, & maria vocare cōsueuimus: qd ariū est, terrā & continentes insulasq; appellamus. Iā insularum non-

Plures terrarum orbis.

Vniuersitas inferna. Quinq; elementa.

Insularū particie.

non-

De mūdo

G nonnullæ grādes sunt, veluti hæc cuncta habitabilis à nobis iā dicta est, aliæq; quas ingentia maria vndis ambiunt circumfluit: aliæ minores, nobis notæ & intestinæ. Quarū rursus quædā memorabiles, vt Sicilia, Sardinia, Cyrenus, Creta, Eubœa, Cypr⁹, & Lesbos: quædā lōge exiliores, tū Cyclades, tum Sporades, tū aliæ alijs nominibus nuncupatæ. Porro autē pelagus, quod extra orbē nobis habitatum fusi est, & Atlāticū dicitur, & Oceanus: à quo ipsi circumluimur.

H
Atlantici
pelagus.
Oceanus.

Herculis
columnæ.
Mare inter
eos.

Qui in faucibus ipse angustis, q̄ vergunt ad occidentem veluti via patefacta, qua parte Herculis columnæ vocatæ sunt, eliso fluxu irrumpens, mare interius efficit, fermē vt dicere eū possis in portū se recipere. sensim dein de amplior infunditur: sinus interea ingētes complectens inter

I se contingentes, angustis etiam ceruicibus in fauces sese compri-
mēs, vicissimq; latius expatiās. Ac primum quidē insinuari dicitur dextrorsus ab Herculis columnis intro nauigantibus, circa vtrāq; Syrtim, alteram earū magnam, paruam alterā vocāt. At vero in alteram partem non iā itidē sinuosus inundans, efficit tria maria, Sardoū, Gallicū, & Hadrium. A quibus continuo Siculum sequitur, porrectū in obliquū: quod & ipsum excipitur à Cretico. Cretico coniuncta sunt parte altera Aegyptiū, Pāphylum, Syrium: altera Ae-

Syrtis.

geum & Myrtoum. At pōtus, velut antedictis obiectus, atque ex aduerso protēsus, multis partibus cōstat, pars eius in intimā penetrans, Mæotis appellatur, quæ autē ad Hellespontū vergit, in fauces contracta est, quā Propontidē vocant. Rursus ab ortu Solis in orbem terræ exundans Oceanus infert sese velut in mediū procedens, Indico sinu, Persicoq; perfosso, finitimum mare Rubrū intercipiēs. Ad alterū autē cornu simul atq; oblonga ceruice angustaq; penetrauit, rursus amplificat⁹ Hyrcaniæ fines, Caspiæq; amplectitur. Mare vero, quod super Hyrcaniā est, vastum illū obtinet locum, qui est super Mæotin paludem. Tū autē, qua parte Scythas, Celasq; cōplectitur, sensim astringit orbē terrarum ad vsque sinum Gallicū, supradictasq; columnas, extra quas Oceanus terrā fluctib⁹ suis oberrat. Quo ipso in mari insulæ duæ sitæ sunt quāmaximæ, quas Britannicas appellāt, Albium, & Ierna: ijs etiam maiores, quas cōmemorauimus supra Celsi iacentes. Quæ tamē ipsis magnitudine nec Taprobane cedit, nec ea cui Phebol nomen est illa super Indos posita, situ ad terrarum orbem inflexo, hæc ad Arabicū sinum. Sunt et non paucae, sed exigue, circa Britannicas, & Iberiā, quæ quasi corona cingūt hunc orbem hominum domicilium, quem superius insulam esse differuimus.

Mæotis.

Propontis.

L.

Insulæ maiores.
id est.
M.

Huius

Orbis latitudo, & longitudo.

Tres partes orbis.

Huius orbis latitudo, quā continens est amplissima, paulomin⁹ quadraginta millia stadiorū patet, vt quidam perhibuerunt aucthores rectæ & exquisitæ geographiæ: longitudo ad septuaginta millia. Diuidit⁹ porro in Europam, Asiam, & Africam. Europa his finibus circūscribitur: Herculis cippis, Ponti recessu, Hyrcano mari: secundum quā angustię Isthmi similes ad Pontum vsq; pertinent. Nonnulli tamen ab illo Isthmo Tanaim fluiuium Europæ terminum esse dixerunt. Asta est quicquid terre situm est ab Isthmo iā dicto, à Ponto, Hyrcanoq; mari ad Isthmū vsq; alterum, qui Arabicū flumini interiacet & mare interi⁹, illud quidē cohibitu ab eo mari, & ab Oceano, qui eum cōplectitur ambitu. Sūt q; fines Asiæ statuante spatium, quod à Tanai protenditur ad Nili vsq; ostia. Africa ab Arabico Isthmo ad columnas Herculis porrecta ē: vel vt alij censuerunt, ab Nilo. Nam **E**gypti quicquid Nili ostijs septū est, alij Asiæ, alij attribuit Asiæ: insulasq; tribus terræ partibus adiacentes, scriptorū partim vt exemptiles ab orbe terrarum censuere, partim vt contributasq; partibus, quibus earū quæq; vicinitate coniuncta est. Proinde terræ, marisq; naturā, ac situm huiusmodi prodēda cōsensimus, quem habitum orbem appellare consueuimus.

De his, quæ in Aere generantur. Cap. 3.

Quas res autem tum in eo orbe, tum circa eum existeret contingit, quibus ille rebus quodammodo afficiatur: earum ipsarū rerū vt quæq; maxime cōmemorandę videbuntur, dicere porro aggrediamur, summam quandā colligētes eorum, quæ sunt necessaria. Duas igitur exhalationes ab eo sursus ferri nouimus in aera nobis impendētem, tenues illas quidem oino, nec nobis conspicuas, nisi si quid est huiuscemodi ad tractus orientales, & præter ea quæ ex amnibus, & locis irriguis sublimia ferri videntur. Earū autē exhalationum altera sicca est, in fumumq; cōformata, ē terra manans: altera humida, rosidge expirationis plena, ab humida natura exhalata. Ex hac nebulæ, rores, & gelu omne genus, nubes, pluuia, niues, & grādines oriuntur. A sicca autem illa venti & flatuum differentię exoriunt⁹, tonitrusq; & fulgura, turbines, & fulmina, aliaq; his cognata. Nebula est exspiratio quædā rosida, aquæ nequaquam genitrix, vt aere crassior ipsa, sic nube rarior. Gignitur vel ex nubis primordijs rarefcentibus, vel ex reliquis nubis. Huius aduersaria, vt est, ita esse dicitur Serenitas: nihil aliud ipsa existēs, q̃ aer nubibus nebulaq; vacuus. Ros est humidum quid ē serenitate cōcretum, minutimq; delabens. Extra ord. Arist. P. Gla-

D

Exhalationum duo genera.

E

nebulæ

nebulæ

Nebula.

Serenitas.

Ros.

De Mundo

Glacies. Glacies est aqua conferta a serenitate cōpactilis. Pruina ros est concretus. *Προσποάχνη* cōpositio noīe dicta, est ros semiconcretus, quasi ros pruinosus. Nubes est crassamentū exhalationū cōuolutum, vim hñs aquæ gignēdæ. Imber sit expressione nubis magnopere addensatæ, tot hñs differētijs, quotuplex est nubis compressio. quippe q̄ remissa si fuerit, molles stirias disspgat: sin vehemens, pleniores. Hocq̄s appellamus pluuiā, imbris contorta stillicidia, cū maiuscula ipsa, tū vero iugi tenore casitantia. At vero nix gignit densitate nubiu friatili, q̄ simul ac in aquam verti cōeptæ sunt, in minuta contundunt: cū eo, vt illa cōtusio spēm spumæ, exactumq̄ cando rē, humoris aut, qui inest; cōcretio, quiq̄ nondū fusus est, aut rarefactus, rigore efficiat. Hæc impetu & confertim decidens, *νίφετος* appellat. Quo genere volutim contorto, libramētumq̄ ex compressu capiente ad celeriorē lapsum, sit q̄ Grando vocat: cū interea pro fragmentorum magnitudine quæ abruptunt, tum corpuscula maiora grandinis, tum delapsus violentiores fiant. Atq̄ hæc q̄ hæctenus dicta sunt, naturæ vi ab humida expiratione euenire cōparatum est.

Ventus. A sicca vero tū Ventus oriri solet, cum a frigore ita, vt fluat, illa trudit: nihil vt aliud ventus sit, nisi aer multus fluctuans & coactus, qui ē spiritus appellat: cū

alioqui spiritus appellet substantia animata & genitalis, in stirpibus, atq̄ in animantibus existens, per oīaq̄ pertinēs: de qua nunc differere nihil necesse fuit. Flatus vero, qui in aere spirant, ventos, auras, expirationes dicimus, quæ ex humore prodeunt. Vēti, qui ē terra vlginosa & humefacta prodeūt, *ἀπόγειον*, quasi terra oriundi: qui ē sinibus, psiliunt, *ἐγκολπία*, quasi sinuales vocant: inter quos ipsos, eosq̄ qui ē fluminibus erūpunt, ex aquisq̄ stagnātib⁹, intercedit nō nihil proportionis. *ἐκνεφία* appellant, qui in fractura nubis, rē soluendæq̄ eius crassitudine collidunt inter se, quasi quidā nubi genæ, *ἐγυδρία*, quasi aquatores dñr, qui cū pluuijs aquisgrasatur, impetu & confertim effusis. Et q̄ quidē qui ab oriēte iugi tenore perflant, *ἀπὸ* & vulturini: q̄ ab vrsa, *βορέαι*, & Aquilones vocantur: *ζέφυροι*, & Fauoni, q̄ ab occasu: qui a meridie, *νότοι* dñr & Austri. Vulturnorū porro is *χευχίας* dictus est, qui nascitur ad ortum solstitialē: Subsolanus ad æquinoctialem: ad brumalem Vulturnus. At eorū qui ex obuersa parte prodeūt, quos Fauonios vocamus, *ἀργέιους*, & Corus ab occasu solstitiali, qui ē *ὀλυμπίας* ab aliquibus dict⁹ est, & ab alijs *ιαπυξ*. Fauonius ab æquinoctiali, Africus ab hyberno oritur. At vero Aquilonū is, qui *χευχία* coniunctus est, peculiariter appellatur Aquilo: qui

Flatus.
Aura.
Expirationes.
Ventrū genera.

L

Ventorū nomina.

M

A qui aut hūc a vertice statim excipit per meridianū spirans, Septentrio dī. *Σεπτεντίας* deinceps a Coro spirat, quē nonnulli Cæciam appellauerunt. Rursus ex Austris is, q a vertice nobis condito sese infert ex aduerso Septentrionis, Auster nos prærogatiua dī. Qui inter hunc & Vultur num est, *Δρόντος* est vocat⁹, q̄si dicas Vultur auster. At qui spirat altrinsecus inter Africum & Austrū, hūc alij *λιβόντοτον* q̄si Africaustrum: alij *λιβοφοίνικα* vocant. Ventorū porrō quidā flatus rectos, quidā reflexos habent. Rectos hñt ij, qui lineis rectis semper grassari solent: reflexos & refractos, vt is quem *κεκκίαν* nuncupant. Rursus quidā hyeme pollent, vt Austrī: quidā æstate, vt *επνεσία* qui dñr, i. aniuersarij, cinnū quēdam conficiētes Septentrionum atq; subsolanoru m. *ὀρνιθία*, quasi auiarj, vñt quidam dicti sunt, ex aquilonio genere, verno tēpore inualescentes. Cæterum ē genere violentiorum flatuū, *καταιγίς* nomen est flatus ingruentis superne, repenteq; euerberantis. *Ζύελλα* flatus est pualens, qui repēte profilit. *λαίλαψ*, & *σρόβιλος* nūcupatur, qui inferne sursum versus repente conuoluitur. *ἀναψύσημα*, quasi efflatus terræ, dī vñtus sublimen sese rapiens, cū aut ē specu alti⁹ depresso flatus emicuerit, aut ē terra in hiatū discedente: qui Turbo terrestris est tum, cum multus ac contortus

ferri ceptus est. Flatus vero in D nube implicitus & crassa & humida, cōtinuatū nubis spissamētum violenta eruptione perfringens, mugitū edere cū ingēti fragore solet, qui Tonitru dī, mō haud abssimili spiritus vehemēter in aqua impulsī. Fulgetra est spiritus ignitus & coruscans, dū nubes dirūpi: q̄ tonitru antecedere solet, cū tñ post ipm fiat. Siquidem quod oculis percipitur, ei quod auribus obiectū est, anteuertere natura comparatum est: quippe illo ē longinquo aspectabili, hoc tum demū exaudibilicū auribus appulsum sit. presertim qñ alterū omnium naturarum celeritate maxima præditum est, ignita s. natura: alterū min⁹ voluere, quod ē naturæ spirabilis & aeræ, nō antequā aures peruerit, ad auditū peruenit. At vero quod fulferit, si ad terrā vsq; cursim illisum sit, Fulmen vocatur. Sin semiuertū quidem, sed vniuersum tñ, violētumq; incubuerit, *πρήστηρ*, hoc est accensus turbo, dī. Quod si prorsus ignis nihil interrim conceperit, *τυφών* vocatur, qui est vertex pcellulosus, & euerberans. Horū quicquid ī terrā īpetu decubuerit, *σκηπτὸς*, i. Fulmen, nosiāt. Qui *φοβός*, dī, eū fuliginem contraxit: *ἀργός*, si raptim emicuerit: *ἐλικίας* si lineari specie cōformatus est. *σκήπτοι* dicunt, quæcūq; fulmina in quiduis illisa sint. Ad summā eorū q̄ in acre apparēt, alia specie

Tonitru.

Fulgetra.

E

Fulmen.

F
Præster.

Typhos.

Turba.

P h ten us

De Mundo

Genus existunt: alia ē habent na-
turæ subsistentiam. Speciem tm̄
exhibent arcus cœlestes, & vir-
gulę aliq; huiuscemodi. Substā-
tia etiam apparent fulgores cœ-
lestes, & quos emicantes voca-
mus, & Crinitæ stellæ, & h̄s simi-
lia. Arcus est spēs segmenti sola-
ris, vel lunaris, ædita in nube hu-
mida, & caua, & perpetua, quā
velut in speculo intuemur, ima-
gine relata in speciem circularis
ambitus. Virga est arc⁹ cœlestis
exhibitio in directum cōforma-
ta. Area est ædita imago sydereæ
claritatis vndiq; illustrata: hæc
nunc arcu differens, q̄ ille ē regio
ne Solis ac Lunæ visendū se
exhibet: cum area sidus totum am-
bitu cingere orbiculari soleat.
Fulgor est ignis collectio, qui in
aere exarsit, per cœlum ille qui-
dē, autiaculari specie trāsmeās,
aut vno loco fixus. At eiaculario
ignis est enatus attritu, in aere p̄-
nici motu inuehens, ob eamq; p̄-
nicitatem oblongam formam si-
mulans. Fulgor fixus est exten-
sio longe porrecta, & loco p̄ma-
nens & tanquam profluuium si-
deris. Quod si in alteram partē
dilaretur, Crinita stella vocat̄.
Sæpenumero autem euenit, vt
fulgores tēpore multo maneāt,
sæpe vt confestim extinguant̄.
Complures item & alię rerum
formæ cernuntur in cœlo appa-
rentium, vt quę Faces, quę Tra-
beculę, quę Dolia, quę Scrobes
nuncupantur: omnia ab earū re-
similitudine appellata, vn-

de noīa mutuata sunt. Eaḡ par-
tim in occidua mūdi parte, par-
tim in oriente cernūtur, partim
etiam ambiguo in vtrāq; par-
tem æditu: raro vel septrional-
li, vel austrino. Cæterum oīa in
certa, quippe nihil huiuscemod-
i hæc⁹ proditum est memo-
riæ, ita fuisse constabilitum raro
situ, & constituto, vt semper cō-
spicuum fuerit. At huiuscemodi
sunt, quę in natura animabili,
aeriāq; fiunt.

De his, quę in Terra fiunt. Cap. 4.

Iam vero terra continet etiā
ipsa in se, vt aquę, ita spirit⁹
ignisq; scaturigines: quarū
quædam sub terra latent, oculis
humanis subductę: multę spira-
cula habēt emissariāq; vaporis,
oculis humanis subductę, vt Li-
para, vt Aetna, vt Aeolię ifulæ,
quę quidem spe, & ipsę flumi-
num more fluunt, ignitasq; fer-
riglebas euomunt. Nonnullę
vero huiusmodi scatebrę secun-
dū fontes sitę, aquas inde manā-
tes inde calefaciunt, aliquę inde
vt repentes, efferuescētē alię, q̄-
dam modicę tēperatę vt emit-
tantur. Multis etiam in locis or-
bis exitus spirituum pari ratio-
ne patefacti sunt: quorū partim
fanatico furore afficiūt hoīes, p̄-
pius antecedenteis: partim tibi-
fica vi absumunt: partim satidi-
cos efficiunt, vt Delphici, & Le-
badici. sunt & qui prorsus ene-
cent, vt in Phrygia. Frequenter
fit etiam, vt congenitus spiritus
in terra conditus, cum aberrans
inli-

L
Spiritus, &
ignis sca-
turigines.

Aquę cali-
dę.

M

Spiracula
terra.

A insinuarit, in abstrusos quosdā eius, atq; cæcos meatus, quali e dibus suis erumpens, multis in locis vibrantem motum cieat. Est etiam nec raro, cum flat⁹ ad uena, introrsus in terræ caua irumpens, deinde exitu omni ex clusus, intus sese versando ingenti vi terram quatiat, nequicquā exitum inde quæritans. ex quo fit naturæ facin⁹, quod vocam⁹ Terræmotum. Terræmotuum autem hī, qui ad angulos acutos in obliquum quatiunt, ἐπικλί νται appellatur, quasi in trāsuer sum sese agētes: Surfum vero de orsumq; ad angulos rectos iactā tes, βράσαι vocantur, a similitu dine aquæ efferuescentis. At qui labes terræ relinquunt in caua subsidētis, ab hiatu χασματίας nominati sunt. Quem hiatum hī qui vi eruptiōis facta patefaciūt, ρήκται, id est effractores, dicti sunt. Iam horum aliqui flatum secum erupturum rapiunt, alij saxa, alij cœnum. Sunt qui fontium scatebras ædidere, quæ an tea non erant, ὥσαι, id est truso res, vocant, qui vno obnixu sub uertunt, quod impulerunt. Sūt etiam qui quassabūdi; atq; vtro que declinantes, vibrantesq; qd mouerint, semper erigunt: ob id παλματίας, hoc est vibratores, dicti. efficiuntq; terræmotū tremori non dissimilem. Appellan tur etiam μυκητίας terræ mot⁹, qui cum mugitu quatiunt, indi to ob id nomine: quanquā sæpe terræ mugitus absq; terræ mo-

tu contigerit. id quod affolet, cū spiritus impar quatiendæ terræ fuerit, intusq; cohibitus ac conuolutus arietari impetu vehēmenti. Adde q; flatus, qui terrā subierint corroboratiores fiunt a liquoribus terrenis, qui intus conditi sunt.

De his, quæ in Mari eueniunt. Cap. 5.

Proportione his respondēt ea quæ in mari eueniunt, nam & hiatus sūt maris; & recessus, vndarumq; excursio nes interdum reciprocantes, inter dum eluue retro non recurren te. id quod proditum est circa Buram, Helicemq; cōtigisse. Sæpenumero etiam in mari eua porationes ignis existunt, fontes excurtiunt, ostia fluuiorū aperiantur, arbores enascūtur, fluxiones & vortices existunt, instar corū habentes, quæ a flatibus designari dictum est, non in medio mari modo, sed et in ripis, & in fretis. Aiunt et multos æstus, vndarumq; sublatio nes sitatis quibusdā tēporibus cum Luna circumagi. Atq; vt i vniuersum dicam, cum elemen ta in aere, in terra, & in mari, cōmoda inter se tēperatura mixta sint: nimirum affectionū quoq; similitudines hīdem cōstant in ipsiss in singulis illę quidem na turis ortus alternantes, & interl tus, vniuersitatem vero as seruantes generatio nis immunē at que corru ptionis.

P iij Du

De Mundo

G Dubitationis solutio; quæ pacto mundus ex contrarijs constitutus, iam diu nō dissolutus fuerit. *Cup. 6.*

T Amet si extiterunt, qui se se admirari addubitabunt di dicerent, quin fieri tandem posset, si ē principijs cōtrarijs mundus constitit (siccis dico & hūidis, frigidis & calidis) ut iā diu nō dissolutus fuerit, atque interierit. Perinde quasi mirari quisquā debeat, quo nā pacto ciuitas incolumis perduret, q̄ ē gētibz contrarijs cōposita

H sit, cēnis in quā & diuitibus, iuuenibus & senio confectis, infirmis & valentibus, prauis atq; in nocētibus. Ignorātia est ista utique hōsum, hoc est in cōcordia ciuili non videntū longe admirabilissimum, qd̄ ex multis ipsa vnū efficit affectū, & ē dissimilibus similē, oīs illa quidē naturæ susceptrix & fortunæ. Atque haud scio an ē cōtrariorū appetens sit natura: ex cisq; consona, non itē ē similibus conficiat. Sic certe ipsa marē cū foemina coniunxit, non ē cū suo horū vtrunque sexu. Quin primā ē cōcordiā per contraria, non per similia deuinxit. Adde q̄ ars naturæ æmulatrix hoc idē facit. siquidē Pictura alborū nigrorumq; colorū, luteorumq; & rubrorum naturas inter se attemperans, effigies rerum efficit cōsonas exemplaribus. Musicæ acutis & grauius sonis, longisq; & breuibus vna permixtis in diuersis vocibus, vnum ex illis concentum

absolutum reddidit. Grammatica ex elementis vocalibus & mutis inuenta temperata, artē omnem literaturæ ex illis compositam reliquit. Hocq; nimirum ilud est, quod apud Heraclitum legi, Scotinum ab obscuritate cognominatū. Crispa, iquit, & minime crispa vna vinxeris, cōsentiens & dissentiens, cōsonans & dissonans: vnum ē ex oībz, omniaq; ex vno. Itaq; vniuersorū coagmentationem (coeli inquit & terræ, & vniuersi mundi) cino quodā principiorū summe contrariorū commode attēperato, natura ipsa digessit, vna eadēq; concinna cohærentia: quippe siccū humido, calidum frigidō, graui leue mixtū, & rectum orbiculari. Terram etiam oēm, oē mare, ætherem, Solem, Lunā, & postremo totum cōelum vis vna per oīa pertinens, certo ordine descripsit, concinneq; digessit, ē diuersis ipsa naturis, atq; impermixtis, aere, terra, igne, & ad mundū architectata. Cumq; eū etiam globosa superficie cōprehendisset naturas quammaxime contrarias, veluti edicta cōcordia & imperata, adstrinxit ad consensum, mutuūq; cōmercium: cuiusmodi rerū mollitione vniuersitati ipsi salutē machinata est. Huius autē rei causa est cōcordia elementorū. Concordiæ porro causa est æquabilitas, & quod alterū altero non plus pollet, ad æquilibriū. n. ad æquant grauiā cū leuibus, calidā cū frigidis
ipsa

Natura
appetens
contrarium.

Elementorum
cōcordia.

Aequabili
tas ebor-
diz serua-
tur.

A iplis opposita sunt: natura vtiq; nos docente in maioribus, æqualitatem tutricem esse concordia & seruatricem: concordia autē mundi esse salutem, rerū oīum parentis, ac longe oībus præstans pulchritudine. Nam q̄ tādē natura præstabilior i psoꝝ. Quam enim dixeris cūq; eius vtiq; ipsius mundi pars erit. Nam quicquid pulchritudine p̄ditum est, id quasi gentile hēt cū eo sociata tē, adeo q; recte, atq; ordine constitutū esse id a mundi noīe con-

Modi or-
dinis.

B cinne digelū Græco sermone, consentaneaq; partium cōpositione speciosum esse signāf. Ecquid nam est autem singulariū partium, quod cum eo æquiparari possit ordine, quo celestis motus temperatus est & constitutus? Sole vtiq; & Luna, reliquis itē sideribus intra spatia semouētib; exquisitissime emodulata a seculo in seculū alterū. Age ecquæ tandē vices tā rata esse possunt, q̄ est exacte comparatus a natura tempestatum anni tenor in orbem redeuntium;

C omnium ille quidem rerum fecunditate præditus: ætates deinceps hyemesq; referens tēporibus destinatis simul dies & noctes inoffensis vicibus alternantes, ē quibus mensis annusq; cōficitur. Ac magnitudine quidē ambitum lōge summū completus motu perniciosissimo circumagitur, claritate syncerissima p̄ditus: vi etiam potentiaq; fretus exorte, vt sep̄, sic interitus, hic

omnium animantium naturās, **D** tū aquatiliū, tum pedestrium tum etiam in elemento spirabili victitantum segregat, h̄sq; spatia vitæ suis admerit motibus. Ex hoc aīam ducunt oīa: ab hoc aīam habent animantia: ex hoc deniq; miracula rerū nouarum existunt, q̄ statis temporibus efficiunt. Vis ventorū omniūaga in se ipsa conflictat: fulmina ē celo cadunt: pluuiæ procellosæ atque stupendæ subitis fragores ædunt. Vnde fit vt & vi humoris expressa, & vi ignea diffusa, **E** constituat vniuersi concordia. Iā vero terra oī gñe vestita stirpium fruticantiū, riguisq; exuberans large erumpentibus trita vestigis astantium q̄ in ea passim circulerunt: oīa tempestiue proferens ex sese & vegetans, hospitaliq; sinu excipiens: cum innumeras ipsa rerū formas p̄ferat, ab eisq; multipliciter afficiatur, nihilo secius tū naturam assēruat idomitā senectute, quālibet ipsa motibus contremefacta, vndis superfluentibus prolata, incendis deniq; inflammata, **F** mō hac, mō illa parte sui. Quinetiam illa ipsa oīa censerī merito possint incolumitatis eius cōcomode euenire, salutēq; illi sempiternā præstare. Siquidē ea motu quasiata, continuo profluit venti qui introrsus insinuant, vtiq; spiraculis terrarū discesibus patefactis, vt superius dictū est, imbribus ē tū expurgat, cū oīa pestifera in ea abluuntur:

P iij ad

De mundo

Gad syncerioresq; constitutionē super subterq; tū reducitur, cū auris perspiratur. Et conflagrationes quidem quod concretius est terræ, concoquunt: congelationes item quod inflammatū est, id attemperant ipsæ atq; remittunt. Ac singularū qdē rerū aliæ oriuntur aliæ vegetant, & aliæ occidunt: cū interim ortus cōpescāt grassant eis interitus, rursumq; interitus rerum leuent ortus exuberant. Vnica vero ex omnibus conflata incolumitas **H**permanet ipsa in æuū: cū inter se rebus ex aduerso obstitentibus, & cedentibus vicissim atque prævalentibus vniuersitas conseruetur in sempiternū, noxam nullam contrahens.

De Deo. Cap. 7.

Restat vt summam de causa disseramus, quæ cūctarum ipsa rerum vim hēt tutricem & continentem, quem madmodum cætera perstrinximus. Flagitij enim instar esset, cūm de mundo dicere instituerim, tractatu si minus exquisito fortasse, at certe qui sat esse possit ad formulam doctrinæ crassiore, intactam præcipuā mundi partem principemq; præterire. Vetus igitur sermo est, a maioribusq; proditus inter oēs homines, vniuersa tum ex Deo, tū per Deum constituta fuisse atq; coagmentata, nullamq; naturā satis instructam ad salutem esse posse, quæ citra Dei prædium suæ ipsa demum tutelæ permittitur.

Quocirca veterum nōnnulli eo vsq; prouecti sunt, vt hæc omnia dicūtarent, Deorum esse plena, hauririq; eorum spectra ab hominibus, oculis, & auribus, reliquisq; sensibus: sententiæ illi quidem fundamenta iacentes diuinę fortasse potentie, nō itē naturę diuinę congruentis. Et enim cunctorum, quę rerum natura complectitur, cū seruator est Deus, tum vero quęcunq; in hoc mundo quosq; modo perficiuntur eorū oīum genitor est: non sic tñ ipse vt opificis in morem, animalisq; lassitudinē sentientis, labore affici possit: vt quæ ea facultate vtatur, quæ nulli cedat difficultati, cuius ipse vifacultatis omnia in potestate continet: nec minus etiam quę longius ab ipso vidētur esse submotā. Summam igitur & primam sedem mundi fortitus, ea de causa *ἰπτατος*, quasi supremus appellatus est: & (vt inquit Poeta) in summo culmine vniuersi cœli suū habet ipse domicilium. **M**axime vero vim eius sentit, numineq; ei ante oīa fruitur id corpus, quod proxime eum sitū est: tū quod secundū ab hoc situm habet, & vnumquodq; deinceps, prout situum ordo ad nostrum vsq; locum natura cōstitutus est. Quo fit, vt & terra, & terrena omnia q̄i longissime ab diuinitatis adminiculatione abscedunt, tā infirmitate summa sint ipsa, coniunitatisq; sibi cōsentaneæ maxime

Dei domicilium.

Terrestre.

Axime expertia: atq; ideo multo tumultu exagitata. Atqui cum ira sit numen diuinū natura sua comparatū, quoquo vt versus permeet: nimirum ea in quibus ipſi verſamur, ac nobis ſuperiora, pro eo quātus eſt acceſſus ad Deum, vel abſceſſus ab eo, eius opitulatione quoq; ſentiūt. Pro inde id praeſtabilius eē cenſem⁹, Deoq; tum decentius, tum magis conſentaneum, ita de eo opinari, vt dicamus, poteſtatem illam in coelo ſedes ſuas habentē,

B incolumitatis cauſam rebus vniuerſis praeſtare, nō quoq; quē lōgius ab ea remota ſunt: nec illis aſſentire, qui eam ipſam poteſtatem per omnia pertendentem, & ventitatem ad ea quoq; quae nec adire ipſam honeſtū eſt, nec dictū ſpecioſum, ſua illic opera efficere contendunt, reſq; terrenas adminiſtrare. Atqui ne ex hominum quidem principum dignitate eē dixeris, cui libet operi incumbere: vt (verbi gratia) exercitus ducis aut vrbiſ praeſecti, atq; etiam dom⁹ primarij diſpoſitoris, ſi faſciculum ſarcinarium componere, aut viliorē aliquam operā obire vſu venerit vt necelle ſit: cuiuſmodi munere, magni regis tēpore, ne qd. uis quidem mancipium eius facile obuiſſet. Quippe, vt prodiatur, viſenda quēdam ſpecies Cābyſis, Xerſis, & Darij regnantū in exquiſitū maięſtatis faſtigij exornata erat, compoſitaq; magnifice, omnibuſq; numeris ve-

nerationis auguſta. Et quidem (vt fama eſt) ſuſis ipſe ac Echa-

tanis ſedibus collocatis procul hoſum cōſpectu regiam ſanē ad mirādam obrinebat, ambitu ſeptam auro, electro, eboreq; fulgenti. Cui veſtibula multa erāt, atriaq; continentia: multa verō ianuā multorum ſtadiorū inter ſitūſ ita diſenſae inter ſe, atque diremptae, vt aditus aeneis foribus, murisq; magnis obſtruſti, atq; muniti eſſent. Tum autem viri principes & lectiſſimi iſta tiones digeſti erāt, atq; decuriati recte atq; ordine: pars munere ſtipantium regem ipſum fungētes, eiq; famulātium: pars cuſtodes circa ſepta regiae appoſiti (ia nitores emiſſariosq; appellabāt) cum interim rex ipſe, qui idem dominus Deuſq; vocitabatur, omnia & videret, & audiret. Ab his item erant alij veſtigialium quaeritores obuentionumq; conſtituti: alij duces tum bellici, tū venatores: alij coactores munerarij: alij deniq; munerū reliquorum curatores, put vſus ratioq; admi niſtrandarū rerum ſerebat.

Tum autem vniuerſum Aſie imperium, Helleſpōto quidem ab occidentis partibus terminatū, India autem ab orientis regunt pro poteſtate praetores, praefecti & reguli, ſerui regis iplius, qui magnus appellatur. Curſores etiam, exploratoresq;, ſtatores, & cuſtodes ſtationarij, & deniq; ſpecularij excubitores. Quorū erat ipſorum iſ apparatus, ea de ſcriptae

De Mundo

G scriptæ collocationis rō, tam ra-
to ordine vices munerū consti-
tutæ: & p̄sertim eorū qui ignes
ædere p̄nuncios, & tollere ē spe-
culis soliti sunt, deinceps in aliā,
illi quidē ex alia dantes accipien-
tesq; signū in orbē, abusq; fini-
bus imperij adusq; Susa & Echa-
tana, quicquid rerū nouarū q̄s-
quā in Asia moliret aut incepta-
ret, rex vt ipse vno die rescisce-
ret. Atqui statuere nos oportet
magni ipsi⁹ regis fastigiū, p̄reut
quidē est Dei eminētia, qui pro
H potestate mundum tanquā pro-
uinciā obtinet, tam esse infimū,
q̄s esse summū hoc ipsum regis
fastigiū, si cū animāte quodam
vilissimo, atq; infirmissimo cō-
poneretur. Quapropter si ē di-
gnitate regis haudquaquā esset,
Xersem functione propria admi-
nistrare oīa & absolvere, quæ-
cūq; facta cuperet, ne ipsum qui
dem operibus faciendis instan-
tem curatoris operū officio per-
fungi: longe id nimirum minus
Deo conuenit. Quare augustius
I id decentiusq; existimandū est,
Deū summo in loco ita esse col-
locatū, numinis vt tñ eius vis p̄
vniuersum mūdum pertinens,
tum Solē Lunāq; moueat, tum
cælum oē circumagat: simulq;
causam præbeat eorū quæ in ter-
ra sunt, salutis atq; incolumita-
tis. Neq; vero illi ipsi itidem vt
principibus mortalium, opus est
aut artificiosa mollitiōe, aut alie-
no ministerio: qū n̄ propria in-
firmitate præditi operarū decu-
rias rebus cōficiendis, & nume-
K rofas manus adhibent. Illud aut
diuinitati, maxime cōsentaneū,
vt formas rerum omnium citra
difficultatē simplici⁹ motu ab-
soluat: nō secus atq; illi machina-
tores solent, qui instro vno de-
mittendo, multos & varios affe-
ctus ædunt: aut vt illi p̄stigiato-
res facient, *τευποπάσας* ob id ap-
pellant, quod imagunculas ani-
matas esse fideculis ductitandis
ementiunt. Qui cū funiculum
ipsi aut neruum adduxerūt, cie-
ri ceruicē & manum, quasi ani-
L mantis simulacri, humerū q; i-
dem, & oculū faciūt, interdum
etiā oīa mēbra, idq; quadā cum
venustate atq; æquabilitate mo-
tus. Hoc igit modo natura diui-
na ab vno eodēq; simplici motu
primo vim suā immittit in ea,
q̄ sunt primo continentia, ab il-
lisq; subinde in ea quæ longius
atq; longius absunt, quoad per-
meauerit p̄ vniuersa. Quippe al-
terū ab altero motū rursus ip̄m
quoq; aliud mouet cū mūdo: cū
vnūquodq; interim agat cōue-
M nienter cōstitutioni suæ, nec tñ
eadē sit via omnibus, sed diuer-
sa, nonnullis etiam contraria: ta-
met si primus illis velut ad con-
centum, atq; æquabilitatē auspi-
catus, natura sit comparatus ad
vnū motū: si sit atq; si q̄s ex eodē
vase simul iaciat globū, tessera,
turbīnē, & columellam, nempe
vnūquodq; eorū accommodate
sux formæ mouebit: aut si quis
animal vnū aquatile, aliudq; ter-
restre,

Arestre, & aliud volucre è sinu suo emittat. Planū est enim, q̄ natale eò profiliens enatauerit, vbi ei commodū est victitare: terre stre ad suas sedes, pascuaq̄ sua crepserit: aerium è terra sublimè raptū euolauerit, vna vtiq̄ eadēq̄ prima causa ppriā eorū vnicuiq̄ aptitudinē reddente. Eademq̄ rō est in mundo. Siqui dem ab vna coeli vniuersi cōuer sione, quæ die noctuq̄ finitur, aliæ atq̄ alię permeationes sūt. Cumq̄ vno oīa coerceantur glo bo, pars tñ celerius, pars mouet tardius: nimirū interuallorū lon gitudine, & singulorū opificio eam dñam efficiente. Et Luna quidē mēse suum peragit orbē, augescens vicissim, imminutaq̄ & tabescēs. Sol anni spatio suū orbē metitur: & qui eum equat cursu, Lucifer, & Mercurius. Py rois spatio altero tanto maiore. Iouis stella spatio Pyroentis sex cuplici. Vltima Saturni quæ dñ tpe sesquiplo maiore q̄ quantū est id quo circūagitur illa quæ infra ipsam est proxime. Qui ue ro ex omnibus cōcentus existit consonantibus in cœlo, chorūq̄ cōficientibus, vt ex vno ille qui dem oritur, ita in vnum definit. Vniuersumq̄ ipsum cōmodius *κόσμον* nominaueris, id est com pagem rerū cōpositā, cōcinnoq̄ ordine digestā, quā *ἀνοσίαν*, id est cōgeriē cōfusā & incond itā. Quæadmodū porro fit in choro, vt auspicanti præsuli, aut pcentori accinat oīs chorus è vi

ris interdū sceminisq̄ cōposit⁹, D qui diuersis ipsi vocibus, graui bus, s. & acutis concentū attem perant: eandem ipsi rōnem sta tuimus & in Deo, q̄ vniuersum mundū moderatur & regit. Et sidera enim semp & vniuersum ipsum cœlū eos ad numeros mo uent, quos De⁹ sursum quasi au spicando præcinendoq̄ emodu latur: quē à similitudine sanè cō grua *κορυφαῖον* mundi recte ap pellaueis, quasi præsultorē ip sum huiusq̄ chori magistrū. Ge minis autē itineribus Sol ingre diē lumine suo cuncta quoquo versus collustrās: diē noctemq̄ altero itinere disterninās, ortu suo, s. & occasu: altero quatuor anni tēpora secū ductitās, vltro citroq̄ per cœlū perreptādo nūc aquilonius ipse, nunc austrinus. Quid dicā pluuias tempestiue existentes, ventos, & rores, om nesq̄ p̄motiones, quæ f aere eue niunt à principe rerū causa, atq̄ primordiali? Adde fluminū lap sus, maris cētus intumescenceis, enascentiū arborū incrementa, frugū maturitates, foeturas ani maliū: deniq̄ vegetationes rerū omniū adolescentiū primū, de inde tabescentium: eodem acce dentib⁹ causis (vt dictū est) à cō stitutionibus singulis rerū atq̄ opificijs. Itaq̄ ille omnium prin ceps parensq̄ animi tantū sensu spectabilis, simul ac signū natu ris dedit inter cœlum terramq̄ vehentibus, earū vnaquæq̄ in orbibus suis iugi motu ciē, atq̄ inter

De plane
tar cursu
bus.

De Mundo

E inter suos limites, alternis cōdi-
tis atq; apparē, sexcētās illa for-
mas codē à principio exhibēs, vi-
sisimq; subducēs. Qd̄ vero ī hi
sec rebus agit, magnopere fīlī ē
hīs, q̄ belli tpe inter hōes factitā-
tur. Nāq; statī vt clascīcū exau-
diri in exercitu cōceptū ē, alios ip-
se videas, scuta sibi aprātes, lori-
cā alios inducētes, alios ocream
vel galeā sumere, vel halteo se cī-
gere festināteis. Rursus videas q̄
frenatos equos admittāt, alios q̄
currus cōicendāt, qui deniq; tes-
serā p̄ explicatā aciē prodāt. Tū
manipuli ductor ad manipulū,
cēturio currit ad cēturiā. Postre-
mo equites ad cornu, velites ad
stationē quisq; suā festināt. Cū
īterim sub vno ductore oīa mo-
ueant, q̄ imperia & ipse signan-
da accepit ab eo, apud quē sum-
ma ē imperiū, codē nos & ipsos
mō cēfere cōuenit de Vniuerso.
Cum. n. ab vna vi īpultrice cieā-
tur oīa, sit vtīq; qd̄ cuiq; cōmo-
dū est, & cōueniens. Nec vero si
I ea vis ipsa, nec cerni ab hōibus,
nec apparere pōt q̄quo pacto id
obstat, aut illi ad ea, q̄ diximus
agēda, aut nobis ad fidē hīce re-
bus accōmodandā. Nā & aīa ip-
sa, q̄ viuimus, q̄ vrbes, q̄ domos
habitamus, cum haudquaquā
sub aspectū nrm̄ sita sit, operib⁹
tñ̄ ipsis vī. Oīsq; vitæ cultus ni-
torq; vrq; ab ea inuentus est, &
descript⁹, ita ex ea tenorē suum
seruat. Terræ cultura & cōstitio,
artiū excogitationes, vsus legū
reipublicę recte atq; ordine con-

stitutz rō, administratiōes ciui-
les, bellum extra fines patriæ, &
rursus pax in ea. Proinde hęc ē
de Deo sentiēda nobis sunt: illo
quidē, si vim spectēs, valentissī-
mōti decorē, formosissimō: si vi-
tā immortalī: deniq; si virtutē, p̄-
stantissimō. Quapp, cūm sit in-
conspicabilis naturæ oī interitu-
ræ, ipsis nihilo secius ipse cernit̄
ab opibus. Atq; ea quidē, q̄ ī aē-
re sunt q̄quo mō affecto, q̄ ī ter-
ra, q̄ in aq̄, ea certe Dei opa esse
merito dixerimus: Dei inq; ope-
ra, cū imperio summo mūdū ac-
p̄ptate obtinētis. Ex quo Deo,
vt inquit Empedocles physic⁹:
Oīa quotquot erunt, quot sunt
præsentia, quotq;
Orta fuere ante hac, stirpes, ho-
minesq; feræq;
Inde etiam volucres, piscesq; hu-
moris alumni.
Enimuero nō tā absurda q̄ pu-
silla cōparatio (vt opinor) fuerit
si mūdū cū illis lapidibus cōpo-
namus, qui in operibus fornica-
tis, forficis in modū dispanfi cō-
formati, structura sese intersecā-
te, vmbilici vocant̄. Etenī q̄ la-
pides in medio collocati, q̄ parte
s. vtroq; versus structura arcua-
ta pendat, q̄ siq; oneri cedit: in co-
hærentia cōtinent, atq; ī cōstru-
ctione ordinata totā formā ope-
ris, īmobilēq; asseruant. Fama ē
ēt Phidiā illū statuariū, cum Mi-
neruā illā, q̄ est in arce, coagmen-
taret, in medio eius scuto faciem
suā expressisse, oculosq; fallenti
artificio ita deuinxisse simulaz
chro,

Neque si
mille,

Phidias Au-
toris in
sculpenda
Minerva
præclarus
artificus.

Aethro, eximere fide vt ipsam si quis cuperet, minime posset: alii quidē certe quā vt ipsam solueret simulachrum, opus est cuiusmodi compactile confunderet. Hāc eandē igitur rationē Deus habet in mundo, vt potest qui vniuersorum coagmētationē coherentē cohibeat & coarctet, incolumitatēque vniuersitatis conseruet: nisi quatenus non medio ille loco, in terra scilicet vbi turbida regio est: sed in excelso sit⁹ est, purus ipse in puro loco. Quē locū tū *suparōv* ab origine vocis dicimus, quā terminū extimū su premorū corporū: tū ēt Olympū, vt vsquequaque lucidū, ab omni caligine secretū, motūque omni incōdito, cuiusmodi sunt qui apud nos venti fiunt, & tēpestates. Id quod his verbis signat Homerus.

» Esse solum diuis subnixum semper olympum

» Fama est, haud vētis tremefactū haud imbris vdom,

» Ac procul a niuib⁹ subductum: nubibus illinc

» Splendida summotis, candēsq; expanditur aethra.

C Huius autē rei elogiū est mortaliū consensūs, regionē mundi suā non dubie Deo tribuentiū. Quā ob causam ipsi manus tollim⁹ sursum inter vota concipienda. Quā rationē, nec male illud quoque ab eodē Poeta pronunciatum:

» Caelum forte tulit simul gēthera Iuppiter altum.

Quinetiam quod maxime eximia sunt inter res sensu perceptas, eū dē illa locū obtinēt, vt sidera, vt

Sol & Luna. Vnde fit, vt coelestia D concinno ordine digesta, suas ipsa vices conseruent perennes & cōstitutae, nulliq; obnoxias mutationi. longe illa secus atque terrēna: quae ita natura comparata sunt, ipsa in alias vt ex alijs affectiones trāscant, fieri que identidē altera atque altera non respuant. Certe contigisse aliquā constat, vt terramotus violētia terra ipsa multis in locis discesserit, idēque hiatus extiterit: vt imbres vi maiore ruentes, diluuium in terram E intulerint: vt excursions vndarū recessusque tū continentes mari obruerint se penumero, tū turbus maris alueos adiecerint cōtinentibus: vt vis flatus & verticis oppida funditus disturbarit: denique vt incendia atque inflammationes aliquae supne delapsantes partes orbis exulserit versus ad orientē, vt Phaethontis tpe contigisse dicitur: quod dā ēt vt ē terra erumpentes veluti expirabundae idē fecerint, vt cum crateres Aetnae F abrupta terra patefacti, conflagrationem emiserunt instar torrentis per terrā grassabundā. Quo tpe, qui ē mortaliū genere pietate erant imbuti, non a numine diuino eximio honore ingētiq; affectu sunt. Siquidē iuuenes & robore valentes, cum parētes suos aetate iam cōfectos humeris sustulissent igneo flumine iam iam opprimendi, in eo erant ipsi vt interirent: cū ecce flumen ipsum ita se scidit: vt huc & illuc diuersi fluctus digrederentur, iuuenesque in tractos

Crateres
Aetnae
patefacti.

Pietati
propiet
miū apud
Deum.

De Mundo

G tactos cū senibus trāsmitterent.

Vt vero summarim iā loq̃mur, qđ in naui gubernator est, qđ in curru agitator, qđ in choro p̃centor, qđ deniq̃ lex in ciuitate, & dux in exercitu, hoc Deus est ī mūdo. Nisi si haec⁹ interest, q̃ labor & mot⁹ multiplex illos exercet, & curę angunt varię: cū huic elaborata succedāt oīa, oīs molestę expertia, citratq̃ corporis infirmitatē: q̃ppe cui in loco stabili, imotoq̃ collocato oīa mouere, & circūagere p̃ arbitratu

H liceat, quo libitū est cūq̃, & quō libitū est: idq̃ diuersis in formis ^{Lex ciuilis} atq̃ naturis. Id autē rōne sibi facit ille atq̃ lex ciuilis, q̃ ī mobilis ipsa existēs ī ṽtentiū animis, regit oīa ad rempublicā p̃tinentia. Et ciues qđē q̃si ei⁹ assecle in mediū, p̃deūt: qui autē principes vocant ad p̃torii se cōferunt: legislatores ad p̃pria tribunalia: senatores deniq̃, & q̃ cōcionatores dicunt ad cōfessus sibi con tributos cōueniūt. Rursus in Prytanēū it, cui, si id datū est, in eo vt publico victu epulet: alter rapit ad iudicium, cām vt ibi dicat: in carcerē alius cōpingit, vt supplicio afficiat illic. Tum vero epulones in ciuitate celebres ad epulas legitimasq̃ cōueniūt. Iā vero agunt dies festi, iā ludicra solēnia: iā anniuersaria sacrificia fiūt diuis, heroestq̃ ritu suo colūtur: postremo īseriē mortuis īserunt. Sic alia ab alijs sc̃ta vno ṽl īperio, ṽl legis vna auctoritate, asseruant eum, qui obtemperat.

Sic vrbs simul plena est vaporibus sacris,

Resonatq̃ cātib⁹ p̃hs, ac lucib⁹.

Hoc idē de vrbe quoq̃ maiore, de hoc in quā mūdo existimare debem⁹. Deus, n. nobis lex ē, in oēm illa qđē partē ad eq̃libriū vergēs, nullā correccionē admit tens, nullā varietatē: q̃ppe q̃ potior sit illis legib⁹, & stabilior, q̃ ī tabulis p̃scriptę sunt. Ei⁹ enim auspicijs perenniter, & cōpositę p̃euntis vniuersus hic cœli ordo regit atq̃ administrat, numeros oēs cōcinnitatis habēs: ī omne ipsę naturas partitus, p̃ vniuersitate seminū, in ea q̃ herent solo, atq̃ ī animātia, q̃ ēt suis ipsa generibus formisq̃ distincta sunt. Nā & vites fiūt, & palmę, & per seā, ficiq̃ dulces, & oliuę (vt inq̃t poeta.) Tū q̃ fruct⁹ exp̃tes, alios vsus p̃stāt, platani, pinus, buxi, alni, populus ēt nigra, & cupressus odorata. Tū q̃ aurūni t̃pe fructū suauē fundūt, sed cōditu difficilē, piri, punice, mali. At vero animantiū alię ferę sunt, & alię cicures, tū in aere, tū humi, tū in aqua victitātes: oriūturq̃, & sualescūt, & deīde ītereūt, legib⁹ ob tēp̃orātes diuinis, atq̃ cedentes. Oē enim reptile (vt inquit Heraclit⁹) terrā depascitur atq̃ possidet. Vn⁹ porrō De⁹ cū sit, plurib⁹ noib⁹ appellat⁹ ē: ab ḡs vtiq̃ suis oībus effectibus denotatus, quorū specimen edere ip̃e solet. Atq̃ cū qđē *Ζῆνα*, tum *Δία* vocant, īter se cōpositis vtētes noībus, atq̃ ē regiōe collocatis, tan

quā

Dei nota
plura.

Aquam duab⁹ his vocib⁹ significare velint, per quē viuimus. Is Crono, id est Saturno, & chrono, i. tpe ortus esse dī: nimirū ab æuo sempiterno ad alterū æuum ptinēs. Vocat^r & Fulgurator & Altitonās, & Ætherius, & Fulminātor, & Pluuī⁹: à pluuijs vtiq⁹, & fulminib⁹, alijsq⁹ opib⁹, è qb⁹ vocabula ipsa deducta sunt.

Quin & Frugipotēs, & Custos vrbiū vocitat^r, & Natalitius, Septitius, Cortalis, Gentilitius, & Patrius: videlicet à cōione, q̄ diuino ipsi numini hīs cū reb⁹ iter/

B cedit. Ad hęc Sodalitius, & Amicitij p̄ses, tū Hospitalis, Castrensis, Trophealis, Expiator, Sanguinari⁹, & Supplex, et Placabilis, vt Poetę loquunt^r: deniq⁹ Seruator dī, ac Assertor: & (vt semel oīa cōplectar) Cœlestis, & Terreus, ab oī natura, forteq⁹ nomen adept⁹, vtpote q̄ oīum rerū author sit. Quā ob rem q̄ de ipso ī Orphicis carminib⁹ dicta sunt, haudquaquā perperā dicta sūt.

C Equidē necessitatē ipsam ēt nihil aliud, quā Deū dici cōsuerim & intelligi: cui ἀνάγκη ex eo nomen ē, q̄ natura q̄dā sit īmobi⁹. Eundēq⁹ ἐμπαμένον, id est fatū, dictū à serie rerū conferta; īnosensq⁹ tenore, pcedente. Quod alio nōse πνευμένον iō appella uerunt, q̄ ab eo oīa terminata sunt, ac nihil ī rerū natura īfinitū est. Quin & μοῖραν, i. Sortē, appellatū eundē Deū à partitio ne rerū dixerim: & νέμεσιν, q̄ll potestātē diuinā, eius q̄d visum

ē cuiq⁹ distributricē. ἀδασίαν **D** etiā, quasi cām quandā natura cōparatā, quā fallere nemo q̄at, aut vitare. ἀίσαν deniq⁹ dictū, quasi semp̄ existentē. Iam q̄d de Parcīs & de fuso, p̄ditū est earū eodē id ēt quodāmodo ptinet. Siquidē tres Parcās prisci tria ī tēpora partiti sunt: filumq⁹ fusi **Tres Parc-** partim iā pactū, partim futurū, **α.** partim iā intorqueri dixerunt, Earū vnā statuentes ī eo, q̄d iā p̄figatū est: quā Atropon ideo nūcuparūt, qm̄ ea q̄ iā p̄teriere, retrorsus agi nequeūt. At Lache **E** sis functio futuris destinata est, oīum enim quę fm naturā sunt, fors sua quodq⁹ manet. Præsentib⁹ autē reb⁹ aut īstātibus Clothus op̄a attributa est, quæ netu vniciq⁹ cōficat, q̄d suū ē. Hocq⁹ fabulamētū rectē atq⁹ ordine cōpositū est. proinde hęc oīa non aliud quicq⁹, q̄ Deū esse planū est, vt eximius Plato censuit. Enimuero Deus (vt est vetusto verbo p̄ditū) principiū, & finē, & media rerū omniū tenens, rectaq⁹ linea incedēs, op̄at ille qui **P** dem fm naturā, ē vestigio comitem habēs iustitię p̄sidem, quā δίκην nominauerunt, diuinæ legis vindicē, simul vt quicquam sanctionū eius prætermisum ē. Cuius vt sit particeps numinis iam inde oportet ab initio, qui ad vitam beatam euasurus est, atq⁹ felicem.

Libri de Mundo finis.

MAGNIFICO ET GENEROSO EQVITI
DOMINICO MAVROCENO

Dominicus Montefaurus Bene agere.

Vm superioribus annis, magnifice ac excellētissime Dominice, Aristotelis commentariolus de Mirādīs auditionibus ad nostras manus peruenisset, cum ego ipsum, ne quod tempus dabatur propter deficiam in otio viuerem, interpretari conatus sum. Librū quidem cēdimus Aristotelis esse, vt quidam Nicandri expositor in Theriaca asserere videtur, necnō & Stephanus libro de Vrbibus: quod etiam ex Galeni sexto de Locis affectis facillime colligitur. Itaque cum Veronæ optimus Prætor ageres, inq; ea Republica gubernāda dies, & noctes excubares, & vigilares: ego qui tamen scirē magnificentiam tuam inter tot, tantaq; negotia, Philosophorum volumina quamlibentissime lectitare, commentariolum hunc in lucem sub tuo lumine exire volui: nō enim solum in vtraq; lingua, sed in omni Philosophorū secta versatus es. Hunc igitur, qualiscunq; sit, hilari fronte suscipe. quod vt facias eo libentius oro, atque obsecro quo magis acerrimo, diuinoq; tuo iudicio, quemadmodum alijs omnibus in rebus, ita hoc omnes facile acquieturos certe scio. Vale. Veronæ.

ARISTOTELIS

DE ADMIRANDIS AVDITIONIBVS

COMMENTARIOLVS,

Dominico Montefauro Veronensi interprete.

A

Aconia mons
est, Hesen^o no
mine, Pgoniā
ā Media diui
dens, in quo fa
ma est, quod
dam asal repe
riri, Bolinthum nuncupatum,

tametsi ā Pgoniā^o Monapios ap
pelletur. Vniuersa huius forma
boui similis est: sed eundem ma
gnitudine, ac robore, iubaq;
pariter excellit. ā ceruice enī (quē
admodū equus) iubā valde pro
lixā, necnō ā vertice vsq; ad ocu
los ipsam demissam habet. nec
(veluti boues) cornibus armatū
est, sed aduersa ipsius cornua in
ter se sunt, & mucronata ad infe
riorē situm iuxta auriculas ver
gunt, amplitudine nō multo ar
ctiore, q̄ vt singula semifestariū
capiāt. nigritia proba refulgent,
veluti si decorticata, expolitaq;
sint. Cum autē id animal excoria
tum fuerit, eius tergus distentū
locū octo accubantiū occupat.
Qñ vero pcussum est, fugā pro
perat: & nisi defatigatū nunquā
confistit. Caro eius grati saporis
est. Calcitrās ac proluuiem alui
vel ad quatuor passus proñciēs

repugnat, quo preliād; modo id
saepe cū facilitate maxima vtiť:
& ita adurit, vt pili insectantiū
canū absumant: si quidē concitē,
stercore cōburit: (vt iquiūt)
si vero nō irriteretur, nequaquam
adurit. Tēpore autē pariēdi ad lo
cum, in quo pariat, quā plurima
sui generis asalia aduētant, quā
oīa cū simul cōgregata sint, ma
xime parturit, in circuituq; ster
corat. largā enim quandā ei^o ex
crementi copiā hęc belua efficit.

Qui in Arabia degunt, came
los prodis suas matres nō super
uenire: quinimmo, si quis cogat,
ipsi non patiunt. Etenim, cū ali
qñ admissarius non habereť, cu
rato r pullū matri optē admisit:
qui dū coiret, delapso opimēto
matrē agnouit: & quāuis coitū
absoluerit, camelariū illū paulo
post mōrsu defixo interemit.

Ferunt cuculos, qui Helicē in
colunt, pariendi tpe non nidi fi
care, sed in palumbiū, aut turtu
rum nido parere: neq; incubare,
nec excludere, neq; nutrire, sed
cū pullus genitus, ac educat^o ab
aliena aue fuerit, confortes, cum
quibus hic vitā degit, ē paterno
nido ēñcere. Præstat autē (vt vť)

Extra ord. Arist. Q pull^o

De Admirandis

- G** pulsus cuculi magnitudine, pulchritudineq; : quā dī re facile pullos ceteros longe antecellit. Hoc vero & palūbes adeo lētari autumāt, vt & ipsi vnā cū illo proprios pullos ē nido explodant.
- 4** Caprę Cretēses, cū aliquā sagitta transfixę sunt, vt vulgo fertur dictānum illius insulę propriū quærant, dictamnoq; deuorato confestim telum efficiūt.
- 5** In Achaia ceruę nōnullę, vt dī, eo in loco degūt, quo sua demiserūt cornua, vt caueāt ne facile inermes reperiānt, qđ ea de cā faciunt, qm̄ instm̄, quo repugnare possunt, cū res exigit, non habēt. et locū, quo cornua demiserunt, ā nemine adhuc ferē compertum esse. Plurimę quoq; visę sunt ēt ceruę, quę cornibus enatam hederam gerunt.
- 6** In Armenia venenū quoddā nasci aiunt, qđ Pardaliāches ab angore dictū est. Hoc igit̄ venatores victimā aspergunt, ac recedunt, cū ab ipsis Panthera cōspicata fuerit. ea vero postqđ id tetigerit, de more stercois hōis q̄rit. quocirca venatores stercois ī vase reponūt, ac ex aliqđ arbore vas suspēdūt, fera itaq; ī filiēs ibidē, & ad extremā defatigationē perueniens, ab ipsis superatur, illorumq; pręda efficitur.
- 7** In Ægypto aut̄ trochilum ad os crocodilli aduolare asserunt, dentesq; ipsi⁹ depurgare, carnis excrescētiā rostro ex ipsis dentibus extrahendo. ipse vero nō solū trochilo minime nocet, sed mirū in modū ea re delectatur.
- In Cephalenia affirmant alii⁹ qui capras quotidie (veluti quadrupeda reliqua) nullo pacto bibere, s; rictu statui opposito astare, ac ore aperto aera suscipere.
- In Syria iter equos syluestres vnū armento pręesse inquirunt, cū vero aliquis ceteris iunior fœminam superuenerit, ducem irasci, ac illum tandiu insectari, quousq; deprehenderit. & cū se inflexerit, ore ex posterioribus poplitibus genitale euellere.
- Testudines cū viperam eduxerint, mox cunillam deuorare autumant: quam si celeriter nō inuenerint, interire. Et ruricolos quā plurimos huius rei veritatē experiētia cōprobare, qui cū aspexissēt ipsas ita agere, ab vna cunillā euellere: qđ facto eos paulopost ipsam defunctā vidisse.
- Genitale viuerrę nō naturę filis cū ceterorū aialiu⁹ genitalibus esse dī, sed vtcūq; disponat, tpe ppetuo solidū, veluti os extat. Proditur vero idem genitale pręstantissimum medicamentum vrinx stillationibus esse, & per ramenta ex vino dari.
- Picū martiū auiculā, & resupinū, & pronū stellionū more p arborem scandere asserunt. Depascere aut̄ vermes ex arborib⁹ dicūt, ac arbores, cū cossos quærunt, tam vehemēter in profundo defodere, vt ipsas sternant.
- Plataleas aues cōchas q̄ in fluminib⁹ extāt, effodiētes deuorāt fama est: deide cū copiā earū absorbuerint

ca sorbuerint euomere: postremo carnē qdē cōcharū edere, testas vero earum minime tangere.

14 Arcadię mons est Cyllene nomine, in quo merulas pullos albos parere aiunt, nec vsquā alibi nasci: ac diuersas voces emitte-
re, & noctu aduersus Lunā incedere. Si quis autē interdū ipsas capere tētauerit, maxima cū difficultate eas venari poterit.

15 Anthinon quidē quasi iucundum suauēq; vinū à nōnullis appellatū, circa Melū, Gnidiq; opida nasci, ac grātā olentiā expirare: Oligochronion vero q̄li in suaue, pauciq; momēti ac durationis, ppe Frithacē fieri, p̄dit.

16 Loci quibuscūq; Cappadocię mel absq; fauo cōfici fert, ac sp̄situdine sua oleo sile euadere.

17 In Trapezonto, quę in Pōto est, mel grauitur olens ex buxo generari aiunt. quod quidem si edatur, sanos mente abalienare: comitali vero morbo prehēsos integrē absoluerē autumant.

18 Lydias arbores amplam melis copiā generare enarrant nōnulli, ac incolas ex ipso pastillos absq; cera conficere, & ipsos abscondētes pastillos vehemētiori fractiōe egere. In Thracia quoq; & si nō tam solidū, ceu tñ arēna cēti gigniē, vniuersum vero coactū mel non, quemadmodum aqua, & cetera humida, parem sortiri magnitudinē autumant.

19 Chalidicam herbā, & amygdalam ad mellificandum maximā vtilitatem pręstare pro-

ditur: fœtum enim plurimum d ex ipsis fieri inquirunt.

Asseritur, apes ab vnguētōrū delitijs pturbari, ac odores odisse. nōnulli tamen ipsas hofes his delibutos percutere autumant.

Aiunt in Illyrijs, qui Taulanti nuncupant, ex melle vinum fieri. cū enim fauos expresserint, aquā infundētes in lebete decoquūt, donec dimidiū defecerit: deinceps in dolijs effundentes, idq; iucundissime iactitantes, dolia sup tabulas reponūt, atq; ibi longo tpis spacio permanere, & vinosum, ac pręsertim suaue, sp̄rituosumq; euadere inquirunt. Hoc autē iam & in Graciā euenisse nōnulli enarrāt, vt nequaquam à veteri vino differat. sed cum postea hoc explorarent, neminem temperiem huius inuenire potuisse autumant.

Circa Thessaliā serpentes tanto numero generari memorię proditū est, vt nisi à ciconijs interimerentur, incolas excederē, ac regione tota emigrare coegissent. Quocirca honos his tantus in Thessalia est, vt ciconias occidere capitale sit. & si quis eas exanimauerit, eidem pœnæ, cui & homicida, obnoxius est.

Pari modo & in Lacedæmonia tā magna serpentum copia quibuscūq; temporib; fieri rememoratur, vt pp ciborum inopiā Lacones ipsis pro alimēto vti fama sit: ex quo Apollinem Pythium ipsos serpentum excoriatores appellare fertur.

Q. n. In

Stephanus lib. de Vr bib* hunc locū citat.

De admirandis

24. In Cypro insula metas ferrū
G comedere asseritur.
25. Chalybes in insula quadam
parua, quæ in sublimi paululū
recumbit, aurum ex pluribus re-
bus componere inquit, qua de
causa & in metallis id refundūt,
vt emptores decipiant.
26. Ab his, qui ex Snsis ad Mediā
proficiscūtur, secūda itineris die
ingens terrestrium scorpionum
copia reperiri fertur. quo circa,
cū Persarum rex illac exercitū
traſſeret, triduo toto agmine
H commoratus, venationem scor-
pionū imperauit, & his, qui plu-
rimos scorpiones ceperint, præ-
mium dedisse ferunt.
27. In Cyrena mures vnus gene-
ris non esse, sed forma coloreq;
plurimū distare asserunt, alios
enim ceu mustellæ lata facie fie-
ri: nōnullos vero viperæ formā
fortiri, quos viperas vocant.
28. Circa Siciliam aquæ stagnū
inesse asserunt, in quo si quis
aues, cæteraue suffocata anima-
lia intinxerit, rursus reuiuiscere
I autumant.
29. Apud Gelonas Scytarum fe-
ram versari tradit, excessus qui-
dem raram, nomine aut Tarandam:
quæ quacūq; incedit, pilo-
rum colores mutat: ideoq; raro
capitur. locorū arborūq; & om-
nino omniū colorē reddit. mira
pilorū mutatio huius est, cū reli-
qua colore tantū immutentur,
ceū chamæleo, & polyp⁹. Taran-
de magnitudo, q̄ boui est: nec ca-
put ceruino abſimile fortitur.
- In Abydo quendā mente ab 30
alienatum inesse fert, ac ad thea- K
trū pluriū dierū spacio accessis-
ſe, ut histrionum acta respiceret,
adnotaretue: qui ab infania ab-
solutus fatuitatis tempore vitā
iucūdiſſime degisse asseuerauit.
- In Tarento cauponem noctu
furentem fuisse, interdū autem 31
vina vendidisse quidā asserunt,
etenim propriæ tabernæ clauim
sub zona seruabat: cū vero mul-
ti furripere tentauerint, eā nullo
pacto abstulisse.
- In Lipara insula aliqui affir- 32
mant huius vis atq; naturæ ter-
ram reperiri, in qua si quis ollā
occultauerit, quodcūq; volue-
rit, dummodo in ea imponatur,
decoquetur.
- Flagrant in Medijs & Psittacis 33
cinæ gentis ac Perfidis confinio
ignes, quorum hic quidē in Me-
dijs minus, qui aut in Psittacina
magis, et syncera flamma ardet:
qua de causa Persarū rex ad hūc
culinas molitus est. vterq; vero
locis planis, nec in equalibus in-
est. Ceterū hos quidē interdū M
noctue perciperelicet: qui ve-
ro in Pamphylia cremāt, noctu
duntaxat percipi possunt.
- Circa Atitaniā iuxta confi- 34
nia Apolloniatis saxum quod-
dam inesse autumāt, ex quo qui-
dem emissus ignis non percipi-
tur, cū vero oleo desuper resper-
gitur, inflammatur.
- Extra columnas Hercules 35
ignes flagrare fama est, hos qdē
semper, alios vero noctu solum,
veluti

¶ veluti Anonius Periplus memorie prodidit. Et in Lipara manifestum ignem, ac flammam inueniri, verum non interdiu, sed noctu tantum ardere autumat. In Pithecusis ardentem ac supra modum calidum ignem reperiri aiunt, verum non adurentem. Ignem tamen, qui in Lipara extat, aliquando sexto decimo deficere, decimo vero septimo redire refert Xenophanes.

36 Exhalationem Aethrae nec flammam nec continuam esse, sed pluribus annis fieri asseuerant.

37 Circa Lydiam ignem quamplurimum sursum ferri, ac septem dierum discrimine flagrare inquirunt.

38 Miranda est ignis exhalatio, quam in Sicilia contingit, cuius ebullitio per stadia quadraginta diffusum dicitur, sed nec tria attollit stadia.

39 Lapis in Thracia est, spinus nomine, qui steracis ardet, idque iuxta se positus (ceu Smarillus) reddit. isti igitur lapides apud se inuicem compositi, aquaque conspersi flagrant: idemque Maritha

C agere asseuerant.

40 Circa Philippos Macedoniae metalla reperiri narrant, ex quibus frustra eiecta gradescere prodit, aurumque, ut clarum est, producere.

41 In Cypro circa Tyrriam eiusdem naturae fieri aiunt, quod ruricolae minutatim contusum, ut constat, seminant, posthacque in id eruptis aquis auget, & red dicitur, ac hoc modo colligitur.

42 In Melo insula loca desolata iterum confestim terra repleti asseuerant.

Apud Pagoniam esse pluuiam cōtinuam sunt, colliquata terra aurum, Apyron nuncupatum, inueniri inquit, & adeo Pagonis terram deaurare, ut ponderis auri ultra minam reperisse cōplures dicunt: & alium quidem tres minas, alium vero quinque cōducere, regibus exploratores auri geminos obolos reportare asserunt, & ad mensam recumbere, primumque inter illos epularum primitias regem impartiri.

Flumen Ozum, quod in Bactris est, auri plures glebas deferre memoriae proditum est: & in Iberia flumen Theodorum dictum, iuxta litora multum auri scate re, ac simili ratione deportare.

Ab antiquis regibus in Pieria Macedoniae recondita quadam auri copia desossamque esse fertur, ac ex una fouearum quatuor, quae ibi sunt, aurum renasci sesquipedali magnitudine aiunt.

Argenti Mysini, ferrique Chalybici peculiarissimam esse generationem ferunt. Una enim cum arena per fluium delata nascitur, (ut ferunt) hanc vero alii quidem una ratione abluentes in fornace adurere autumant, alii autem eius sedimen naturale se penumero lotum cōburere, lapidemque Pyrimacum appellatum interponere, cuius copia in illa regione magna est. Ferrum vero hoc ceteris pulchrius effici, nec ab argento distaret, si in fornace una non cremaret. solum autem hoc minime rubigine cōsumitur, nec copiosum effici prodit.

¶ in Apud

De Admirandis

- 47** Apud Indos ꝑs adeo lucidum
G ac purū, necnon rubigine carēs
 reperiri aiunt, vt neqꝫ colore di
 stare ab auro percipi solitū sit,
 sed in Darij poculis cados non-
 nullos pluresqꝫ inueniri, qui nec
 alio pacto, qꝫ odore, ænei sint, an
 aurei, cognosci nequeunt.
- 48** Stannū Celticū plumbo mul-
 to ocyus liquefcere scribit. cui⁹
 eliquationis argumētū est, qꝫ in
 aqua positū liquefcere soleat, vt
 cōstat. ergo facile colorat. Lique-
 scit autē extremo frigore, geluqꝫ
H procreato, cū ipsius innatus ca-
 lor ad intra recluditur, ac ob ei⁹
 imbecillitatem compellitur.
- 49** In Pātheo olea est, optima co-
 rona noīe. huius autē folia ceteris
 oleis ē cōtrario exeunt. intus. n.
 & nō foris virēt, ac nec aliter qꝫ
 myrtus, ramos coronæ effigiem
 præ se ferētes emittit. Ab hac ve-
 ro palmitē Hercules euulsit, ad
 Olympiaqꝫ illū explantauit: ex
 quo athletas coronatos fuisse fe-
 runt. hęc. n. iuxta flumē Illisum
I puenit, ac sexaginta stadiorū di-
 scrimine à flumine distat, valla-
 turqꝫ domibus circūquaqꝫ: quā
 si qꝫ tangeret, magna ab accolis
 afficeret poena. Ceterū posthac
 ex ea Eleios palmitē quoqꝫ acce-
 pisse, ac ī Olympia plantasse, &
 athletis coronas istituisse asserit.
- 50** Ad Lydiæ metalla apud Per-
 gamū existētia, quæ antea Croe-
 sus cōfecerat, bello quodā exor-
 to opifices cōfugisse ferunt, qui
 obstruēt illius loci ostio suffo-
 cati sunt: posteaqꝫ longo tꝑis in-
 teruallo metallis adopertis, va-
 sa, qꝫbus pro manibꝫ abludēdis op-
 portunitate utebant, in lapides
 cōuersa inuēta fuisse, ac quouis
 liquore (ceu amphoræ) repleta
 fuissent, pari mō ipsū in lapi-
 dem cōuersum fuisse: necnon si-
 mili rōne ossa hominum in lapi-
 des conuersa vulgo proditur.
- Paludis Afcanię aqua adeo ni-
51 trofa ex suapte natura extat, vt
 nulla alia purgatione pallia, quę
 in ipsa remorātur, egere noscan-
 tur. si quis vero ea in eadē aqua
 aliquādiu remiserit, intercidūt. **L.**
- Iuxta paludem Afcaniā My-
52 thepolis oppidum conditū est,
 quod per centū vigintiꝫ stadia
 à Cio distat: quo in oppido algo-
 re hyemis aduentante, puteos
 omnes exiccari ferunt, vt nullo
 modo vas ab earū aqua intingi
 possit: feruore autē æstatis adeo
 repleti, vt ad extrema puteorū
 labia vnda profiliat.
- Fretum, quod Siciliā Italiāqꝫ
53 secernit, vnā cum incremēto lu-
 nari decremento ue augeri mi-
 nuīqꝫ asserunt. **M.**
- Qua de causa in via quoqꝫ, q̄
54 Syracusas ducit, fons ī prato ex-
 tat, qui nec magnitudine pstat,
 nec multa aqua refert⁹ est. cum
 vero vehemens turbo ē regione
 efflauerit, immensam aquæ cor-
 piam accolis cōcedere solit⁹ est.
- Porro in Siciliæ paliscis fons
55 est, qui decē accubantiū situm
 occupat. hunc enim ad sexcubi-
 talē altitudinem aquam reijcere
 aiūt, adeo, vt accolę, cū id viderē-
 bant,

Abant, cāpos exūdaturō arbitra
rent: rursusq; aqua in eundē re-
dit fontē. Iuslurandi quoq; in se
diuinitatē detinere autumant.
nā si quis tabellā inscriptā iusu-
randi in eū imposuerit, si recte
iurauerit, tabellā supernatare af-
firmant: sin secus, tabellā graui-
tate affectā in p̄fundū aboleri;
hominēq; periurū cōburi. quo-
circa sacerdotem ab ipso fideiuf-
sionē de expurgationis impen-
sa suscipere, cū factū quid ius-
iurandum depurgare voluerit.

56 Demoneffus Carthaginensiu
insula extat, quæ cognomē à De-
monello primo eius cultore sor-
tita est. Cœruleū metallū chry-
socolloq; hæc regio obtinet, quā
optimam ad auri precium aliq; in-
uenire poterit, etenim medica-
mentum oculorū hæc est. Atq;
ibi æs geminos passus superna-
tans in mari reperit, ex quo sta-
tua illa cōfecta est, quæ in Sicyo-
nia vetustissimo Apollinis tem-
plo conspicitur.

57 In Pheneo quoq; Orichalci ap-
pellati inueniūtur, quib; inscri-
ptū erat, Hercules Amphitryo-
nis Helide capta dicauit. Helin
enim ceperat vxoris ductu iux-
ta oraculū, cuius patrē Augeam
iam pridē interfecerat. Cēterum
cū es effodiunt, acutissimi vi-
sus efficiuntur, & palpebris ca-
rēt: quo circa æris flore, cinereq;
phrygio ad oculos vtuntur.

58 Antrū quoq;, quod Glaphy-
rum, quasi sculptū vocāt, ibi est,
in quo niues ex guttis quibusdā

defluētibus cōcrescunt. hoc autē
eius loci ascensus ad pauimētū,
quo angustissimus est, declarat.

Ex vno aquilarū pari altera, **59**
quæ sterilis est, marina vicissim
efficiē, quousq; cōpares euadāt,
ex marinis vero ollis frage, ex his
autē pernices, accipitres, vultur-
esq; sunt. isti quoq; nec sobolē
vulturū claudunt, sed magnos
vultures, qui fœcūditate carēt;
gignūt: argumēto, q̄ nemo vul-
turis magni nidum conspexit.

Mirandum est autē, cur apud **60**
Indos circa plumbum quod ibi
extat, hæc eueniant. Cū enim
colliquatum est, in frigida aqua
detinetur aliquādiu, demumq;
ex aqua exilit.

Ferūt æs Mossynicon nuncu- **61**
patū nō cōmixtione stanni, sed
ex terra quæ cū eo nascit deco-
quitur, ue, lucidissimū candidis-
simūq; existere. Auctorem vero
huius tēperamentū neminē do-
cuisse asseuerāt. qua de causa res
æneæ, quæ superiori tpe molitæ
ea in regione fuerunt, recētiore
longe excellere videntur.

In Ponto hyeme aues nōnul- **62**
las reperiri memoriæ proditum
est, quæ neq; cū alui proluuiē
emittunt, nec quando pennę eis
euelluntur, sentiunt: neq; etiam
cū minuto veru transfixæ sunt,
nisi cū igne torrantur.

Apes solstitia p̄lagire vident, **63**
cū opera non subeant: quo indi-
cio apiarū vtuntur, ac tunc tps
quietem degunt. Cicadæ quoq;
post solstitia canere videntur.

Q. iij Echidnū

De Admirandis

- 64 Echinū interuallo annuo sine
G cibo viuere aiunt.
- 65 Feles cū coriū exuere velint,
reliquorū serpentū more vultu
resupino bibere inquit, eūq; a
medicis seruari, cū mirum in
modum comitialibus profit.
- 66 Vrsæ adipem traditur, cū al-
gore hyemis in vase congelatus
fuerit, per id tempus, quo Vrsæ
conditur, crescere, vasq; in quo
inerit, supergredi.
- 67 In Cyrenē agro ranas voca-
les penitus deesse scribitur: atq;
H in Emathia Macedonia regione
sues solipedes generari legitur.
- 6 In Cappadocia mulas fecun-
das viciitare proditur: ac in Cre-
ta populos nigras fructiferas na-
sci vulgo fertur.
- 69 Circa Babylonis rigua dece-
dētibus fluuijs i cauernas aqueas,
hebetes pisces nonnullos remane-
re prodit, quos inde exire ad pa-
bula pinnulis gradientes crebro
caudæ motu, cōtraq; venātes re-
fugere in suas cauernas, & in his
obuersos stare, ac sepe numero
I viros aliquos eorū cauernas in-
gredi, ipsosq; irritare aiunt. Illo-
rū autē capita ranæ marinæ pro-
xima extant, reliquæ partes go-
bīs, branchiæ ceteris piscibus.
- 70 In Heraclea, q̄ in ponto est, &
i Rhegio defossos pisces innasce-
re legit, q̄ iuxta amnes aquatilesq;
regiones incolunt. cū vero certo
tpe hęc exiccant, exarescuntq;
in terrā iter cōtendūt. postea au-
tē terra magis desiccata, humo-
rē insectātes, ad syluā cōfugiūt.
- postremo vero hac arefacta ad-
huc in humore perseverāt, quē
admodum animalia, quę in late-
bris remorant. cum autē eos effo-
diunt, anteaquā aquarū succes-
sio eueniat, motu demū corpo-
rum ipsos viuere approbant.
- Apud Paphlagoniā effossos
ex altis scrobibus pisces oriri as-
serunt, virtute quidem præstan-
tissimos in locis, vbi nullæ pro-
pe restagnant aquæ, quæ tellure
vitam illis suppetente.
- Ceruæ, quæ in Epiro oriun-
tur, dextrū cornu defodere, ceu
multa vtilitate præditū aiunt.
- Vitulum marinū coagulū
euomere, cū eum capiunt, fe-
runt, tanquā medicamētum ad
comitiales morbos vtile.
- Lyncē quoq; vrinā terra ope-
rire scribit, eo q̄ ad multa alia,
necnō ad gēmarū utilitatē p̄stat
- Italiæ mōs est, Cyrcæus noīe,
in quo veneni quædā spēs leta-
lis oriē, huius vis atq; naturæ, vt
si quis ex ipso aspersus fuerit, cō-
tinuo cōcidat, ac caluus efficiat,
mēbraq; totius corporis defluant.
- quā ob rē supficiē corporis defun-
ctorū miseratione dignā inesse
tradit. Hanc autē veneni speciē
ferūt Paulū Peucestiū, & Gaiū,
cū Cleonymo Spartano tradere
decreuissent, a Tarētinis cōper-
tos, ac de veneno interrogatos ca-
pitales pœnas perfoluisse.
- In insula Diomedeā, quæ in
Adriatico sinu iacet, mirabile di-
uinumq; Diomedis delubrū in-
esse legit, circa quō aues i circulo
versari

A versari magnitudine quidē prestantes: rostris autē longissimis durissimisq; quæ Græcis tantū ad eum locū aduenientib⁹ adulantur, ac accolæ barbaros alarum clangore infestāt, & in sublimi elata eorū capita vehemēter percutiunt, vulnerā tesq; rostris ipsos necant. Vnde origo fabulæ, Diomedis socios in earū effigies transfiguratos: qui cum naufragia haud procul ab insula sustulissent, Diomedes dolo

^{Encto.} ab Aēteo, qui eorum locorū imperium gerebat, interfect⁹ fuit.

77 Apud Vmbros pecora anno singulo ter parere aiunt, terrāq; multo copiosiores multitudinem fructū emittere regione q̄ seminatur. Mulieres quoq; ei⁹ loci accolæ plures generare, raroq; singulas singulos parere, quam multas vero geminos, ternosq; parturire fertur.

78 In Eletris insulis, quæ ī Adriatico sinu extant, simulacra gemina adiacere ferunt, quorum alterum quidem stanneum, alterū vero æneum exstat, vetustissimotū more elaborata. Hæc quidē Dædali opera fuisse priscorum monumenta testantur, cum Minotem ex Sicilia, Cretaq; infestātem effugeret, atq; in eis se accommodasset regionib⁹. Antedictas autem insulas ab Eridano astrui asseuerant.

79 Lacus non pcul ab amne Eridano constat, cuius aqua calida est, ac odorem grauē molestūq; exhalat, ex qua nullum animal

bibit, nullaq; auis eum superuolat, sed intercipiit, pariterve moritur. hic autē, cc. stadia circuit, ac per. x. latus est. Accolæ vero fabulantur Phaethontem iā fulmine ictū in hunc decidisse: inibiq; crebras populos existere, ex quibus electrum dictum excidere: quod nec absimile gummi eē asseritur, cum lapidis duritiam ferē sortiāt: collectum vero hoc ab accolis ad Græcos trāsferri. Ad has ergo insulas Dædalum peruenisse inquirunt, ac eas occupasse, in earumq; prima eius simulacrum, ac Icarī ipsi⁹ fili⁹ appendisse, postea autem cum Pelasgi ex Argo depulsi, ī eas nauigassent, irruissentq; Dædalum effugisse, atque ad Icarum insulam applicuisse ferunt.

Siciliæ mons est, Aetna nominē, in quo antrum quoddam inesse traditur, in cuius circuitu eē terorum florum ingētem copiā omnibus anni temporibus innotam esse asserunt, sed multo maxime locum aliquem immēsum uiolarum repletum fuisse: quæ regionem proximam suauī olētia replent, quam ob rem uenatores cum canes ab odore deuicti fuerint, leporū vestigia insectari nequeunt. In hoc autem hiatus occultus est ingressus, quo Plutonem Proserpinam rapuisse fabulantur. Triticum quoque hoc in loco reperiri affirmant dissimile illi, quo accolæ vtunt⁹, nec non cætero aduentitio. quandā tū peculiarissimam magnitudinem

De Admirandis

- G** nem fortitur: hoc enim adnota-
runt primum triticeum fructū
apud ipsos apparere. Quocirca
Cererem sibi vendicarunt, enar-
rantes apud se Deam hanc natā
educatamq̃ fuisse.
- 61** Crete insulæ lupos, ursoq̃, ac
viperas, ceterave hīs similia ma-
leficia naturam negasse ferunt,
ea de causa, q̃ in illa regione Lu-
piter ortus atq̃ alitus sit.
- 62** In mari trans Herculeas colū-
nas insulā desolatam a Cartha-
ginensibus inuentam fuisse pro-
ditur, quæ quidem omni for-
mi lignorū materia, amnibusq̃
nauigabilibus, necnon cetero-
rum fructuum genere mirabilis
est, distatq̃ à terra plurium die-
rum spatio: ad quam Carthagi-
nenses saepe ob eius felicitatē ac-
cedebant, ac illorum nōnulli eā
incolebant. Præsides vero Car-
thaginensium cum id intercipe-
re decreuissent, mortali pēna ad
ipsam accedentes puniebant: in-
digenas vero omnes iterum ius-
serunt, ne ibi degerent, ac etiam
ne turba aliqua in ipsos conuer-
sa insulæ imperium consequere-
tur, & Carthaginensium liberta-
tem tranquillam perturbaret,
furripereve.
- 63** Ex Italia in Galliam vsq̃ Cel-
tiberorum Iberorumq̃, viā quā
dām reperiri aiūt, cui Herculea
nomen est, in qua tam Græcus,
quam incola viator indigenarū
beneficio nulla iniuria molestia
ve afficitur: cæterum si quis ex
eis quem piā infestaret, poenā
eiusdem generis dare ferunt.
- Venenum à Gallis Toxicū di-
ctum confici legitur, idq̃ adeo
velocem interitum corporibus
afferre aiunt, vt Galli venatores
cum ceruum, aut quoduis aliud
animal sagitta transfixerūt, ma-
xima cum festinatione accurren-
tes, carnem vulnere infectam re-
fecent, ne reliquæ animalis par-
tes veneno afficiantur, partim
quidem cibi causa, partim vero
ne animal putridum conficiat̃.
Alij tamen remedium toxico in-
ueniri corticē roboris affirmāt: **L**
alij autem alterum aliquod so-
lium, quod Coruatiū appellāt,
cum illi animaduertissent, cor-
uum venenū degustasse, languō
regā affectum ac cum magno im-
petu aduolare, ad illud, postquā
deuorasset, a dolore quicuisse.
- Cum Iberiæ pastores nōnulli **85**
locum arboribus refertum incē-
dis sent, ac terra à syluæ cōbustio-
ne vehementer supercalefieret,
argentum regionem manifeste
effluxisse asserunt: pauloq̃ post
terræ motibus succedentibus, ac
disruptis locis, quam plurimum
argentum vna coactū fuisse tra-
ditur, quod maximam vtilitatē
Massiliensibus tribuit.
- In Gymnasis apud Iberiæ in **86**
sulas adiacentibus, quæ præter
alias septem famosas insulas cæ-
teras magnitudine excellere vi-
dentur, oleum ex oliuis minime
effici traditur, sed ex Terebintho
vehementem eius copiam fieri,
idq̃ ad omnia congruens. Cete-
rum

Arum illius loci accolæ adeo mulierum commercio delectari autumant, ut pro singulo foemineo corpore, quattuor quique uel masculina corpora mercato ribus exhibeant. Cum vero pro Carthaginensibus militiâ exerceant, nihil aliud pro eorû mercede præter mulieres deliberât, suspiciuntq; nec enim apud eos ullum aurum, argentum uel posidere licet. Hinc autem illud ortum est, ipsos nullo pacto diuitias in patriam exportare posse, quoniam Hercules maximo cû exercitu ob opulentiâ illorum Iberiam deprædatus sit.

87 Circa Liguriam in Massiliensium agro stagnum quoddâ reperiri aïserunt, qđ ebullire, ac aquas supereffundere aiunt, tantamq; piscium copiam efficere, ut nec credere dignum sit. Cum vero Etesiaë efflant, terræ puluerem super se obducit, eumq; talem illic procreat, ut superficiē eius, ceu solum firmet. Cæterû indigenæ tridente id interrumpunt, & quotquot pisces voluerint, prompte excipiunt.

88 Ligures nonnullos adeo fundarum iactu præstare tradiť, ut cum multas uiderint aues, intersecertatim eligunt qualem quisque earû necis apparatu capere decreuerit, ut prompte omnes quisq; suam consequantur auē. Peculiarem quoq; isti naturam detinent, ut mulieres in puerperio vnâ operentur, infantemq; aqua abluūt, ac saltim terrâ scal-

punt, effodiunt uel cæteraq; domestica exercēt, quæ neq; prius quâ ad puerperium accederent, agenda erant. Mirabilem etiam nem sortiuntur, cuius vnda in sublimi tantum attollitur, fluit uel, ut h, qui trans fluuium sunt, conspici nequeant.

Insulam quandam Thaliā nomine in Tyrrenæ provinciæ mari inesse fama est, in qua eadem metalli minera antea quidem æs effodiebāt, ex quo fabri lia omnia confecta fuisse aiunt, postmodû vero minime id impetrasse, ac lōgo elapso tpe in eodem metallo ferrû Popagion dictum repertum est, quo nûc adhuc Tyrrenhî incolæ utuntur.

In Tyrrenia oppidû quoddam, Oenareû appellatû extat, cuius apicem muniû scellē affix mant, in medio enim collis xxx. stadiorum altitudine consurgit, qui syluam arborum aquarûq; variam continet. At cû accolæ extimescerent, ne illorum quis eius loci tyrannus efficeretur, quosdam ex seruis suis liberos principes sibi constituunt, ac annis singulis eorum successores procreant.

Cumæ Italiæ ciuitas est, in qua, ut clarû est, Sybillæ fatidicę sub terra quidâ subterraneus thalamus pãditur, quam diutissime ibi virginē degisse inqûit. cæterum cum quidem hæc Eri thræa sit, à quibusdam Italiæ ac colis Cumæa, ab alijs vero Melæ chræna appellatur. Loci autem huius

De Admirandis

G huius præfides Leucades extāt. Ex ea quoq; regione amnem apud Cumas quendam reperiri asserunt, cetum nūcupatum, in quem si quid proiectum fuerit, primum nasci, pullulariq; ac postremo lapidescere affirmant.

92 Alcisthenes Sybarita miro sumptu clamydem cōfecisse, exornasseq; legitur, ac eam in Crotonis promontorio ad Iunonis nundinas præposuisse, ad quas vniuersæ Italiæ indigenæ cōfluunt. cæterū præter omnia, quæ

H ibi mira videntur, hoc incredibili admiratione Italos maxime detinuit: illamq; in suam ptatē Dionysius senior redegit, q; hāc Carthaginensibus centū vigintiquinq; talentorum precio vendidit. Colore quidem purpurea erat, amplitudine vero vlnarū quindecim. vndiq; autē minutis animalibus velabatur intextis. de super quidem Sufæ, decorum autem Persæ oppida inserta. i medio vero Iuppiter, Iuno,

I Diana, Minerua, Apollo, Venus inaderāt. in vtroq; autem extremo Alcisthenes inerat, vtrinq; vero Sybaris ipsa eminebat.

93 Circa Iapygiæ extremitatē locum reperiri autumant, in quo bellum Herculem cum Gigantibus gessisse fabulantur: ex quo quidem saniosum humore tantum talemq; effluere, vt gratia grauis olentia ipsius regionis mare eius innauigabileni extet. Herculem quoq; quāplurima monumenta ac penē infini-

ta in itinere, quo Italiā peragrauit, reliquisse affirmant. Cæterū circa Pandosiam Iapygiæ oppidi Dei certa vestigia apparent, ad quæ nemini incedere fas est. Amplius quoq; circa extremam Iapygiam lapidē plaustrali pondere grauem inesse, quem ab illo eleuatum, ac retro transmissū aiunt, euenisseq; eum vno digito duntaxat à Deo commoueri.

In Orchomeniorum oppido, **94** quod in Boeotia extat, vulpem apparuisse affirmant, quam cū canis insectaretur, in scrobē quādam irrupisse, canemq; vnā intrasse, ac latrantem magnum fecisse sonum, ceu si cāpestris amplitudo ipsi inesset: venatores vero, cū de hac re felicitatem cogitarent, eius loci ostium fregisse, ac se ipsos intro misisse: videntes autem ex quibusdam spiraculis lumen ab extra intro ferri, manifeste cætera contemplasse, ac celeri cursu omnia suis magistratibus enūciasse.

In Sardine insula Antiquorū **M** ædificia multa, pulchraq; Græcorum more elaborata extare affirmant, ac fornices nouis proportionibus expolitos, quos Iola⁹ Iphichis filius fabrefecit: qui cū ab Hercule Thespiades accepisset, ad ea loca nauigauit, illaq; inhabitauit ob sanguinitatē, quam cum Hercule congruentē habebat, præcipue tamen quoniam Hercules vniuersas occidentis regiones subiugauerat. Ea autem insula antea quidē **95**
(vt con-

A (vt constat) Ichnusa vocabatur, quia immensam humani vestigiū similitudinem figuramq; sortita est. Felicem, fertilemq; superiori tempore hāc fuisse asserūt: Aristæumq;, qui agricultura inter Antiquos maxime pollebat, eius loci indigenis imperasse fabulatur, cū iam pridē à magnis auum copijs occuparent. Nūc vero tali fertilitate fortuna ue minime viget, ob Carthaginensium imperium, quod vniuersos fructus cibo idoneos extirpare incolis iuebant. at si eorū quis ipsos plantasset, capitali pena trucidabatur.

96 Inter septem Aeolias insulas vna est Lipara nomine, in qua se pulcrum esse fabulatur, de quo quamplurima ac sanē mōstrosa enarrāt. In hoc vero conueniūt omnes noctu ad eum locum accedere non tutum esse. inde. n. tympanorum, cymbalorumq; sonitum, risum ue cum tumultu ac crepitaculis euidenter exaudiri asserunt. Aliud quoq; circa eius insulæ speluncam, quod magis horrorem portentum ue inducit, euenisse. sc̃m quidam ebrius ante Solis ortū eo in specu obdormisset, quem serui eius inuestigabāt, tres dies integros cubauit, quarta vero luce à domesticis inuentus est: qui cum ceu mortuus à domesticis haberet, ad peculiare sui sepulcrū delatus fuit: sed repente surrexit, omniaq;, quæ sibi eo in somno euenerant, astātibus enarrauit.

Cæterū et si hoc quidem fabulo sum nobis vñ, nihilomin⁹ id obliuioni minime permittere operæ precii esse duximus, cū eorū locorū designationē descriptiōnem ue fecerimus..

Apud Italiæ Cumas lacus **ex 97** tat, cui Aornus nomē est, qui cū nihil (vt cōstat) admiratu dignū habeat, collibus altissimis triū stadiorum altitudine circumdatus ac eius figura rotūda est, immensamq; profunditatem habet. Cæterum idq; mirabile videt, cū multæ densæq; in eo loco super **E** tollantur arbores, ac nōnullę in eo reclinent, nullus tamen intro spicere pōt in eius aqua folia cōstanter stare, sed adeo pellucida synceraq; est, vt qui eā contēplatur, stupore maxime afficiant. Circa Epīrū at, quę ab eo haud multum distat, calida aqua regionē sæpe irruit, ex qua regio vniuersa Pyriphlegeton est appellata. Quod autem in eo nulla avis superuolet, absurdum est. qui enim ad eum accesserunt, quādam cygnorum copiam in ipso oriri relerunt.

Insulas Syrænū intra Italię **98** lites positas esse traditur circa freti promontoriū, quod ante locū præcipitē, sinibusq; redundatē iacet, ac Cumas, & Possidoniam appellatam continet. Cæterū in eo earū templa cōstituūt, easq; excellenter & acurate indigenæ sacrificiis venerant: quarum hæc nomina esse dñr, & priam quidem Parthenopem, alteram

De admirandis

Geram verò Leucosiam, tertiam autem Ligiam vocant.

99 Mons quidam, cui Delphion nomen, est, qui Mentoricā Istrīāq; mediat, cuius fastigium altū extat: quod cūm Mentores, qui littora Adriæ incolunt, ascēdūt, ea quæ in Ponto eueniunt, lōga intercapedine contemplantur. cæterum in eo monte forum cōmune efficitur, ad quod quidē eūm Ponti mercatores ascēdunt, Lesbīa, Chīa, Thasiā vendunt, ex Adriatico vero mercatores amphoras Corcyraicas.

H Amnē Istrū nomine, qui ex
100 Hercynīs quercetis effluit, bifidum esse prodit, & partim quidem in Pōtū, partim vero in Adriaticū mare diffundi, argumēto, quod non solū hac tempestate, sed antiquorum sæculo multo magis visum fuisse, eo q̄ loca innauigabilia ibi extāt: etenim cū Iason ad Cyaneas nauigaret ex Ponto, nauigasse per Italiam fama est. At inter cetera signa, q̄ nec pauca numero sunt, altaria ab Iasone confecta ostendūt. In
I ter insulas quoq; Adrię vna est, in qua sacellum multo sumptu Midias Dianæ ædificauit. Amplius Iason freti plāctas minime transnauigasset (vt dicūt) nisi illine itinera tolerare cōpisset.

101 In Aegiala īsula, quā Tyrrhenum mare inundat, alia optima tū monumenta ostendunt: atq; id quod de calculis dī, constat, cū iuxta Aegiala littora calculos versicoloreos repiri affirmēt.

Hi. n. (vt insulæ illius Græci idi
genē aiūt) ex absterfionib⁹, quas vnctores cori tunc t̄pis efficiēbāt: colorē suscipiebāt, cū nec anteā nec post hac conspectas fuisset fabulē. Amplius huius rei manifesta adnotarūt signa. vnū quorū est, qd id fretū ob Symplegadū ortū innauigabile ipsīs efficiē, vtunq; qui eo in loco extant Poeta teste. hic. n. periculi difficultatē mōstrat, cū inquit, neniini per loca hæc transuehi congruit, cum pariter nauis tabulas, hominūq; corpora vndæ maris perniciosi, ignisq; turbines aliō ferant. Ceterū circa quidē Cyaneas ignem erūpere minime asserunt, circa vero fretū, quod Siciliā determinat, effūdi, cū in medio vtriusq; igniū spiraculis sita sit, insulæ videlicet, q̄ cōtinuo cōburit, & eruptiōes ignis æthnæ, quę sēp numero p vn iuersam regionem dilabit.

Certis anni t̄pibus Tarenti
nos Atrei, & Tydei, Aiacis'ue, ac Laertis liberis sacrificare asserunt: at alia & peculiari de filiis Agamēnonis seorsum sacrificiū perficere, in qua minime mulieribus fas erat ea quę in illis' stabantur, degustare. Apud eos quoq; sacellū Achili dicatum extat. Ceterū postquam Hercules Tarentinos occupauit, regionē, quā nūc incolūt, Herculeā nominarunt: cū superiori tempore ab Ionibus depredata Plīō appellaretur, etsi ab illorū prioribus de bellata Sigion nominaretur.

Apud

A Apud Sybaritas vero Philo-
103 tetem venerari ferūt, ipsumq;
 cū in patriam ex Troia reuerte-
 res, Malaca Crotoniata appella-
 ta condidisse, quæ p.cxx. stadia
 à Crotona ciuitate distare asse-
 runt, ac inibi in Apollinis tēplo
 arc⁹ sagittasq; Herculis reposu-
 ite enarrāt, sed Crotoniatas ipsos
 ui inde surripuisse, ac in eorum
 Apolliniaco appēdisse. Inquiūt
 quoq; Philoctetē vita functum
 ibi ppe fluuiū Sibarim adiace-
 re, cū Rhodj̄s cū Tripolemo o-
B pem ferret, qui aduersus eius re-
 gionis indigenas, vt bellum ge-
 reret, aduentabar.

104 In Italia regio est ppe Meta-
 pontū, Gargaria noīe, in qua tē-
 plū Græcæ Mineruæ inesse au-
 tumant, vbi Epj̄ instrumenta
 eius inscripta titulo recumbere,
 quib⁹ lignēū equum cōfecerat.
 hic, n. cū Palladē in somnis cer-
 neret, dignū censuit ei opera de-
 dicare, ceterū cū tps itineris dis-
C ferret adeo eo in loco somno cor-
 reptus fuit, vt minime nauigare
 posset: qua de causa facellum id
 Palladis Græcē nomenclaturam
 sortitum est.

105 Delubrū Palladi Achaij̄ dica-
 tū ea in regione, quā Dauniā vo-
 cant, reperiri affirmāt, in quo æ-
 neas bipennes, & arma Diome-
 dis, eiusq; sociorū dependere cō-
 spiciuntur. Eius vero loci canes
 Græcos extra aduentantes mi-
 nime iniuria afficiunt, sed adulā-
 tur ac ceu domesticis alludunt.
 Cæterum uiros omnesq; mulie-

res Danaos ac eorum proximos **D**
 vestes atras pullas⁹ ue hac potis-
 simum vt cōstat cā induere, etc.
 nim cū Troianæ in captiuitate
 tem essent deductæ, ad ea loca
 aduētārūt, ac verentes ne ab v-
 xoribus Græcorū compatriotis
 feruitutem acerbiorē atq; du-
 riorē consequerentur, naues
 incendio aboluerūt (vt fama ē.)
 itaq; feruitutē, quam verebant⁹,
 effugerūt, ac vnā ipsarum uiros
 secum vi, & demū æquo animo
 degere decreuerunt. ideo nunc
 quoq; Apulas mulieres vestimē **E**
 ta solo verrētes, & in imo succin-
 ctas conspici licet, quales Troia-
 nas eleganter Poeta descripsit,
 Helcesipeplus, & Bathycolpus
 appellans.

Inter Picētinios facellū Dianæ **106**
 extare vulgo ferūt, i quo antiqui
 opis gneus torq; in Deæ finib⁹
 adiacet, cui⁹ epigrāma est, Dio-
 medes Dianæ. Verū enim uero
 hūc collo cerui circūpositū fuis-
 se fabulantur, quem quidem cū
 cerui collo complicatum, & tali
 modo ab Agathocle Siculorum
 rege compertum, in Iouis delu-
 brum appositum fuisse legitur.

Siciliæ pmōtoriū est Pelorus **107**
 noīe, circa quod tā magnā croci-
 copiā, puenire enarrāt, vt Græci
 eius loci incolæ qualitātē huius
 floris cōprehēdere nequeāt: col-
 liguntq; illū ac magnis currib⁹
 in Pellorū trahūt, ac verno tpe
 lectulos tentoria ue sibi ex eo
 croco preparāt atq; conficiunt.

Polycrit⁹, q Siculorū res car **108**
 mine

De Admirandis

G mine cecinit, in quodam loco mediterraneo lacum quendam instar immensi clypei inesse scribit, cuius aqua pellucida, at cæteris turbulentior extat. cæterū si quis eam lauandi beneficio ingreditur, in latitudinem crescit: si vero rursus se abluerit, longe eum diffundi, ac tāta magnitudine augeri, vt eius extremū quinquaginta hominū receptaculum occupat. cū vero hūc numerum latitudine attigerit, de nouo hic extumescens abluentiū corpora in sublime elata sup̄ solū extra expellere, quo peracto illū ad pristinam mediocremq; formam constitui. Hunc vero haud solum homines, sed quadrupeda, cum in eum se iniicerint, effectum patiuntur.

109 In Carthaginensium regno mons extat, cui Gonium nomē est, multis uariisq; arboribus refertus, ac florum copia adeo distinctus, vt loca ei proxima, quę suauem olentiā participant, gratam iter agentibus exhalationē essent. Ea tamen in regione fontem olei exoriri asserunt, qui redolentiam ramentis cędrix proximam detinet. ad hunc autem neminē accedere fas est, nisi naturę fontis nescius sit, hac vero ignorantia seruata fontem plurimā olei copiam efferuere inquit, adeo vt, tuto id exhaurire liceat. Aiuntq; fontem prope lapidem quendā magnū ac spōte natum inesse, qui æstatis feruore ineunte ignis flammā effun-

dere asseritur: at algore hyemis procedente ex eodem loco aque emanationem erumpere, quę adeo frigida est, vt collecta minime à niue differre videatur. nec quidem hoc modico tēpore aptū esse, sed vniuerso quidē æstu ignem emittit, cæteris vero anni temporibus aquā. Cæterum coruos geminos continue circa Iouis delubrum degere affirmāt quorum vnum aliō minime aduolare, ac alterum in alteriori parte colli albicare traditur.

Scitarū Medorumq; regio est, **110**
Thracia nomine, quam fluuius, **L**
cui Ponti nomenclatura extat, **I.** Vide Nicandri et,
inundare prodit: in quo lapides **posinorem**
ardentes deferuntur, verum li- **in Thera**
gneis carbonibus contrariū effe- **ca in ver-**
ctum cōsequuntur: etenim folli- **bo Thrac**
bus excitari quamcitissime ex- **sa.**
tinguuntur, aqua autē respersi **extinguuntur**
refulgent, pulchrioriq; flamma **flagrant.**
flagrant. cæterum cū comburūt **cū comburūt**
flagitiosam grauemq; olentiam **bitumini proximam efficiunt,**
bitumini proximam efficiunt, **qua de re, reptilia ea in regione**
qua de re, reptilia ea in regione **his ardentibus degere nequeūt.**

M
Locus nec ualde paruus, sed **111**
uiginti stadiorum amplitudine **iuxta ipsos est,** qui ordeū pcre-
at, quo homines vtunt: qui ve-
ro, & boues, ac his p̄xima id co-
medere nolunt, cæterū nec sues
canes ue ob id sterus hominū
de gustare audent: at horū qui-
cūq; pulmētū panem ue ex hoc
ordeo confectum ederit, alui p-
luuiē emittunt, donec intereāt.

Inter Scotufos Thessalię quē **112**
dam

Adam nasci fonticulū legitur, ex quo immēsa aquæ copia effluit, qui quidem vlcera con fractaꝝ hominum ac iumentorum mēbra conualescere facit. At si quis lignum, nec penitus, sed tantillū recisum in ipsum iniecerit, id de nuo conglutinari, in pristinūꝝ constitui autumant.

113 In ea Thraciæ parte, quæ supra Amphipolin extat, mōstruosum quid ac incredibile his qui rem cernere minime potuerunt euenire asserunt. Etenim pueri cū ad aucupationem ex ruribus

B regionibusve exeunt proximis, venandi gratia accipitres assument, atqꝫ ita venationem perficiunt. postquam autem ad locū idoneum aduentauerint, nominatim magno clamore accipitres vocant. at illi puerorum voce audita ad ipsos accedunt, atqꝫ ad arbusta iter arripiūt, vbi pueri eos baculis percutiētes deprehendunt. Verum quod cuncta miranda excedit, est, si accipitres ipsos, cū auiculas nonnullas aucupātur, eas venatoribus reportare: pueros vero deprehēsis auiculis omnibus portionem quandam accipitribus tradere, ac inde discedere.

114 Mirādum id quoqꝫ est, quod apud Venetos fieri contingit. In eorum enim regione sēpe monedularum innumerabiles copias deferri, triticumꝝ, cū seminant deuorare consumereꝝ aiūt: qui bus Venetos anteaquā ad sua loca aduolare debeant, inter terræ

confinia diuersorum fructuum **D** munera apponere, ac ea seminare consueuerunt: quæ si monedula degustauerint, adeo in confinio remorantur, ceu si hostium impetus ipsas repelleret.

Ager Chalcidicus in Thracia **115** Olyntho, proximus extat, in quo locus Scarabeorum intersector dictus est, cuius amplitudo paulo amplior area est. at si in hoc cætera deuenerint animalia, rursus ex eo discedere possunt, præterquam scarabei omnes: sed si locum circumcirca inambulant, tes fame inibi moriuntur.

E Iuxta Thraciæ Cyclopas fonticulus existit, cuius aqua aspectu quidē syncera pellucida ve incolis, ac pari modo cæteris apparet. cæterum si ex ea aliquod animal biberit, confestim obire diem aiunt. **116**

Iuxta Bisaltas Graftoniæ regionis lepores captos bina iecora habere traditur. Inibiꝫ locus quidam est, qui iugis magnitudinem non excedit, in quem si bruta ingrediātur, repente interire autumant. In ea quoque regione delubrum aliud Dionysio dicatum, quod amplitudine pulchritudinēue cætera excellit, in quo, cū eius festiuitates ac sacra celebrātur, si Deus quidem annualem feracitatem agere intenderit, magnum ignis splendorem apparere asserunt & hūc omnes: qui circa delubrum degunt, homines conspiciere. si vero frugum penuriam, lucem hāc

Extra ord. Arist. R mini

De admirandis

G minime videri, sed tenebras locum occupare, ceu cæteras noctes legitur.

118 In Elide domicilium quoddam inesse legitur, quod ab oppido octo stadiorum discrimine maxime distat in quo, cum Dionysia persoluuntur, tres vacuos lebetes imponunt, at hæc ita agentes Græcum peregrinum quem volunt vasa explorare, foresq; domicilij sigillo concludere adhortantur. & postquam portas aperire decreuerint, sigilla ciuib; aduenisq; ostendunt, foresq; aperiunt. qui vero ingrediuntur, lebetes vino repletos, lociq; paupum ac cius parietes minime oblitos inveniunt: quæ de causa nequaquam suspicandum est, vt id arte aliqua incolæ moliantur.

Iuxta Elides miluos quoque **119** carnem è manibus illorum, qui per plateam eam deferunt, eripere scribitur: eos tamen qui facta conficiunt, minime tangere autumant.

120 In Coronea Bœotia talpæ vitam degere, & terram infodere nequeunt, cum in reliqua Bœotia talparum multa copia habeatur.

121 In Arcadia collosis fontem quendam inesse asserunt, in quo muscoli terrestres generantur, ac inibi interdum noctu ueruant, deguntq;. Hoc idem in Lacedæmonia inueniri asserunt.

122 In Cranone Thessalia geminos duntaxat coruos oppidum incolere asserunt. q; vero cum eni-

dulati fuerint, (vt constat) peregre abeunt, ac alios eiusdem numeri & sui generis inibi relinquunt.

In Apollonia, quæ regioni Aclantinorum proxima extat, bitumen fosile nasci, picemq; aquarum more scaturientem emanasse proditur, haud à Macedonica differentem, nisi hæc crassior, nigrior ve illa existeret. Cæterum nec longe ab ea regione ignis quibus anni temporibus flagrat, veluti circa regionem illam accolæ affirmant. at locus qui comburit, non multum extenditur, (vt constat) sed amplitudinem quinque accubantium occupat: redolet vero sulphur, alumen uel. prope autem hunc herbæ profundè nascuntur. Sed quod alicui admirationem inducere possit. potissimum est, arbores magnas intervallo cubitorum quatuor ab igne distare. Flagrare quoq; eiusmodi ignem circa Lyciam, & Megalè Peloponnesi ciuitatè ferunt.

Pecora apud Illyrios bis singulo anno parere traditur, ac pmaiori parte gemellos, multaq; ternos vel quaternos pullos parturire, nonnullas vero quinos aut plures. Amplius autem ternalactis multa implere facile asserunt. Gallinas quoque non (vt alibi) semel, sed bis terq; interdum parere affirmant.

Syluestres boues Pæoniæ longe maiores ceteris, qui in aliis locis reperiuntur, extare legitur.

Et si de Sicilia freto quâplures alij scripserunt, attamen hunc quem

Aquem retro diximus: Polycrit⁹ de ipso portentuosum quid euenire cecinit. Etenim ex Tyrreno pelago multo cum stridore ac impetu elatam fluctuationē vtriusq; promontoriū cacumina incurrere ait: quorum aliud quidem Sicilię, aliud vero Italię, cui Rhegion. nomen est, ex uasto. s. mari delatam. in angustam fluctuationem cōcludi inquit. hoc autem exacto vndam i sublimi altumve extolli multo cum fremitu, vt penitus multam loci amplitudinem ascendens occupet, & longe astantibus eius elationem visibilem esse, quę fluctuanti mari nequaquam similis extat, tum altitudine, tum albedine, tum etiam spuma. pari quoq; ratione qui in locis a mari insuperabilibus extant, inundationes ad vtraq; promontoria irruere, ac inibi conscendere affirmāt. cuius quidem rei enarratio incredibilis est, contemplatio vero aspectu intolerabilis extat. cū interdum vero huius inundationes ex mutuo confractu concertant, adeo profundū horridumque spectaculum his qui vident, exhibere necesse est, vt illorum quam plurimi se sustinere nequeant, sed prę timore hallucinati in terram concidūt. postquam vero vnda ad vtriusq; deuenerit locum, ac in sublime elata vsq; ad extrema fuerit in mare, quod subter labitur, deferatur, ac tunc rursus maximo rugitu fremituue per immensas aspe-

rasq; vortices fretū ebullire in-
quiunt, & ex profundo ad sublimem in orbem eleuari, ac versicolore deferri: cum eius fluctuatio atq; longitudo aliquando quidem obscura, quādoq; vero cœrulea, sepe numeroq; purpurea apparere dicatur. Addebat præterea, quod animalia cuncta nec auditu nec visu huius fretum tolerare queunt, sed ad infimas latebrosasq; montium partes confugiunt. cū vero inundatio cessauerit, vortices sublimes variasq; deferre, adeo reciprocationes diuersas actitantes, vt flammę, ac aliquorum magnorum serpentum contorsioni persimiles motiones referre videantur.

Athenienses cum Cereri Eleu¹²⁷ sinx delubrum ædificarent, columnam æneam inter lapides reperisse proditur, cuius inscriptum erat: ΔΕΛΟΠΕΑΣ hoc monumentum: quam alii quidem Musę uxorem extitisse asserunt, nonnulli Tritolemi mrem fuisse.

Inter insulas, quę nomenclaturam Aeoli sortiuntur, vna extat, in qua quandam phœnicon, id est palmularum copiam innasci affirmant: qua de causa phœnicodam quasi palmulaceam eā appellari. Haud igitur verū dixit Calisthenes, cum hanc arborem a Phœnicibus Syriam littoralem incolentibus cognomen adeptam fuisse enarrat: quini mo & ipsos Phœnicēs a Græcis vocatos fuisse tradunt nonnulli, eo, quod primos mares nautas,

Vide Gal.
vj. de loc.
affectu

R ij fi

De Admirandis

G si illæ pertransibant, cunctos in terficiebant, mactabantq. vnde & idiomate Pergeorum cruentare phenixæ appellant.

129 Oppidū est, quod ab indigenis Hypata dicitur, in quo colūnam quandam vetustissimam repertam fuisse ferunt, quam cū illam literis vetustissimis, in sculptam homines eius regionis, cuius fuisset, cognoscere voluerint nonnullos Athenas columnam deferentes miserūt. ij vero dum

H Bocotiam perambularent, causam peregrinationis quibusdā externis communicarunt, qui eos Thebas introducere, in eo p̄cipue loco, quem Ismenion appellant, cū afferrent inibi maximam literarum inscriptionē reperiri. Referebant quoq. in illo quædam consecrata vetustissima inesse, quę consimiles literarum numeros detinebāt, quade causa ex cognitis earū, quas inuestigabant, inuentionem ipsos fecisse affirmant ac huiusmodi carmina composuisse.

Abducta boue Geryonis, pulchraq. Erythia,

Hæc lupo Alcides Persephone posuit.

Victorem at desyderio Dea candida vicit,

Nympharum vero de genere vna Erythe.

Hic puerum sago cōplexa Erythonta sub alta,

Concubitus sola hæc dat monumenta sui.

cū ex eo, & nō ex Erythia bo-

ues abduxerint: etenim i Lybie & Iberig regionibus nullū Erythiæ nomen reperiri legitur.

In Lybia ciuitas est, cui Iteya **130** nomen extat: quæ quidem (vt inquirunt) sita est in eo sinu, qui Hermæ & Equi promontoriū mediat, vltra vero Carthaginē c. c. stadiorum intercapeōine, quam etiam superiori tempore à Phœnicibus conditā fuisse traditur, quam Carthago annis. CCLXXXVII. (veluti Phœnicæ enarrant historię.) In hac enim sal defossile altitudine trium cubitorum innasci aiunt, aspectu quidem candidum, minime vero solidum, sed tenacissimę sorditiei proximum. ceterum cū Soli exponitur, consolidatur, ac persimile pario lapidi efficitur, & ex eo animalia ceterave supellectilia, ac vasa sculptores scalpunt, & conficiunt.

Legitur priscos illos Phœnicæ indigenas, cū ad Tartessum nauigare cœpissent, tantam argenti copiam pro oleo atq. alia forditiæ nautica delata exportasse, vt nec plus habere nec surripere argentum ex eo poterant. ceterum cū ad nauigare aliorum, cuncta non solum quibus utebantur, argētea, sed & anchoras oēs ex argento confecisse.

Afferunt Phœnices qui apud **131** Gadiram incolunt, cū trans colūnas Hercules quatuor dierum itinere sub solano flatu expirante ad nauigarent, ad nonnulla loca solitaria ingulsaq. accessisse

A sevlua tamē ac alga repleta, quę cum quidem aquarum gurgēs efficitur, tinguntur: cum autem inundatio, demerguntur, in quibus thunnorum protentam copiam inuenisse, qui magnitudinē & crassitie perpingues inerāt hos vero cum exsiccassent, in vasis reposuerunt; ac Carthaginē detulerunt. cæterum Carthaginēses ros ex urbe minime admovebant, sed ob excellentem virtutem, quam in epulis cibisve afferunt, eos inter se illi consuebant.

133 In Pedasia Carizæ regionis Ioui sacrificia persoluuntur, ad quę capram quandam incolę mittunt, de qua miradum quid euenire autumāt. Incedit enim hæc ex Pedasso per. Lxx. stadia, ad locum sacrificij, per turbasque multas, quę eam contemplatur, minimeque capra ipsa conturbatur, neque ab itinere auertitur. cum vero funi alligatur, tramite pulchriori eum, qui sacerdotia exportat, præcedit. Verum quod cæteris aduenis stuporem inducit, est, eius cornua calices quaternos occupare.

134 In Illyrijs, quę Ardia vocantur, iuxta Autariatarum confinia, inquiunt nonnulli montem reperiri, cui vallis amplissima una quamproxima est, ex qua multam aquę copiam, non omnibus horis, sed vere duntaxat refillire aiunt: quam cum indigenę exhauriūt, in cauerna aliqua interdum quidem conseruant, no-

ctu vero sub dio exponunt: idque per quinque vel sex dies illi actitantes, aqua induratur, ac optimum sal efficitur: quod gregis gratia præcipue reseruant: sal etenim ad ipsos minime vehit, eo quod loca longa intercapedine a mari distantia incolant, nec ipsi cum alienigenis degant. Sals igitur maximo usu greges pascuntur. sal enim bis in anno gregibus cibi causa exhibent, quod si non ragerent, quam plurimam gregis copiam ipsi perire contingeret.

In Argo vero locustarū quod Edam genus innasci affirmant, 135 quod aduersus scorpiones pugnator nuncupatur. etenim cum scorpionem viderit, in eum surgit: pari passu quoque & scorpio contra illam irruit. hæc quidem in orbem oberrās, in ipsum stridorem emittit: ille vero aculeū, quo armatus est, eleuat, & in eā circumducit, mox aculeum remittit, ac demum omnimode extendit, at illa eum circumcurfat, illumque postremo aggreditur, ac deuorat. Cæterum hanc comedere locustam scorpionum ictui optimum inesse medicamentum aiunt.

Vespas, quę in Naxo oriuntur, cum viperam ediderint, eius venenum attrahere proditur: etenim caro viperę gratissima gustui vespę extat. verum si postea aliquem eculeo feriant eas adeo illi circundolentias efficere assueunt, vt in illis grauiorem morfi

R iij kus

De Admirandis

G bus viperarum videantur.

- 137 Venenum Scythicum, quo milites Scytharum sagittas respergunt, ex vipera conficiat ferunt. Scythæ etenim vsui reseruant viperas, quæ iam sobolem procrearunt, veluti apertum est, has vero capiunt, ac nonnullo dierum spacio liquefcere dimittunt: cum autem eas idonee putrefactas esse illis visum fuerit, huiusmodi hominis sanguinem in olla effundentes, intra sterquiliniam defodiendo operiunt. cæterum cum sanguis putruerit, eius partem superiorem quæ aquæ effigiem representat, virulentæ saniei viperæ commiscet, ac hoc pacto lethalem veneni speciem efficiunt.

- 138 Regio in Cypro insula extat, cui Curium nomen est, in qua quoddam serpentum genus inesse ferunt, quod proximam cum aspidæ Aegypti naturam atque facultatem obtinet: præterquam quod si hyberno tempore aliquem morfu defixerit, minime eum lædit. Id autem alia de causa euenire solet, nisi quod animal illud condensatum, atque contractum algore hyemis prorsus impositum nisi calefiat, redditur.

- 139 In Ceo quoddam apud genus innasci autumant, a quo si quis spina percussus fuerit, moritur.

- 140 In Myfla album quoddam versum genus inesse aiunt, cuius semina cum a venatoribus insequuntur, huiusmodi expirationem flatus emittunt, ut in-

stantium canum carnes putrefcere dicantur, pari quoque modo cæteras beluas cibo ineptas respiratione reddere solet. cæterum si quis ui prope eas aduentauerit, tam magnam pituitum copiam ex ore effundunt, ceu constat, quæ faciei canum, ac similitudine hominum adhærent, ut ipsos suffocare, vel excæcare videatur.

In Arabia hyenarum quoddam genus reperiri affirmant, quod, cum beluam vel hominem præuiderit, eos obtumescere facit, ac sic in vestigio hære, ut corpora mouere nequeant. cæterum cum hæc fecerit, id hyenarum genus flagrare videtur.

Circa Lyciam animal quoddam inesse ferunt, cui Leontophonon nomen extat. leo enim interit, cum hic ex eo aliquid deuorauerit, tamen id sponte non efficiat, sed ipsum animal fugit: cæterum si venatores eum capiunt, veru decoquunt, & farinæ albæ modo alijs carnibus feræ insidantes aspergunt: quas si Leo gustauerit, ab illis repente interimitur. Illud quoque animal aduersus leonem vrinam spargit, quam leoni exitialem inesse ferunt.

Vultures ab odore vnguentorum, si quis eos infuserit, vel aliquid edendi gratia eis delibatum dederit, exanimari affirmant. carabæos pari quoque passu rosarum redolentia interire possunt.

In Sicilia, ac in Italia mustel-

Alas inesse enarrat, quarum mortuus exitiales sunt, ceterum nec molles & imbecilles, veluti ille, quæ apud nos degunt, extare traditur. Ac eo in loco muscarum quoddam genus reperiri, quod circumquaq; aduolare dicitur, æcū momorderit animalia aliqua, ea interire efficit.

145 In Mesopotamia Syriæ provincie, ac in Istronte anguiculus oriri ferunt, qui indigenas minime mordent, aduenas vero mirum in modū iniuria afficiunt.

146 Circa Euphratem exacte hoc euenire asserunt, etenim quamplurimi angues præcipue iuxta vtrasq; amnis ripas versantur, quocirca in meridie ibi visunt: cū vero lux deficit, in altera duntaxat riparum parte apparent, ceterum illi Syrios dormientes minime morfu defigunt, aduenas vero Græcos auide & cum cruciatu exanimant.

147 In Thessalia serpentem, Sacrum nomine, cuncta non solum quæ momorderit, sed etiam quæ tetigerit, interficere fama est, qua de causa cū apparuerit, ac sibilus

eius auditur, tamen si id raro videatur, serpentes, & viperæ ac cætera omnia beluarum genera fugiunt. Magnitudo huic nō ad amplitudinem, sed ad mediocritatem tendit. Verum in Teno ipsius Thessaliæ oppido tandem à muliercula hic occisus fuit, hoc maxime (vt dicunt) modo. Mulier orbem in tetram descripsit, veneficiq; in eo deposuit, ac ad eum vnā cum filio introiuit, moxq; eius ferē sibilū voce imitata est. hic vero aduersus eam resibilauit, & ad orbem accessit, at cū illi quamproxime aduertaret circulo, sopore mulierem labefactabat, adeo vt illa ferē minime sopori resistere posset, ceterū puerū iuxta ipsam sedētē dormientemq; verberibus excitabat, seq; increpabat, & filium, ac asseribat si dormire prexissent, facile interituros: at si coacta vi bestiola orbem ingrediat, ambo salutem consequuturos. cū vero serpens in circulum se coniecisset, ipsum quamprimū mortuum esse memoriæ proditū est.

De admirandis auditionibus commentarioli finis.

R iiij

A R I S T O T E L I S

P H Y S I O G N O M I C A .

Physiognomicam scientiam reperiri. Cap. I.

Hid manifestum fit valde in ebrietatibus, & ægrotudinibus: multum namq; animæ mutatz uidetur à passionibus corporis. Et è contrario quòd corpus compatitur passionibus animæ, manifestum circa amores, & timores, & dolores, & uoluptates. Amplius autem & in ijs quæ natura sunt, magis utique aliquis conspiciet, quòd corpus & anima ita se habent connaturalia, ut fiant causæ plurimarum passionum adinuicem. Nunquam enim animal factum vel generatum est tale, quod formā haberet alterius animalis, animā vero alterius: sed semper eiusdem corpus & animam, quare necessarium est consequi tali corpori talem formam. Amplius autem & scientes circa unumquodq; animalium ex forma possunt considerare: equites equos, & venatores canes. Si autē hæc vera fuerit (semper autē hæc vera sunt) erit sane ars quipiā Physiognomoniz.

Priores tribus modis Physiognomoniam speculasse, ac tradidisse, non tamen perfecte. Cap. 2.

Priores itaque Physiognomones iuxta tres modos aggressi sunt hanc disciplinam, quiscq; iuxta unū. Alij quidem ex generibus animalium physiognomizant, ponentes secundum unumquodq; genus figuram quandā animalis, & speciei animam. Alij autem in talibus corpori similem habenti corpus, & animam similem putabant. Alij autem quidam hoc quidem faciebant, non ex omnibus autem animalibus experiebantur, sed distinguebant ex ipso genere hominum secundum gentes, quæcunq; differunt secundum vsus & mores: ut Aegyptij & Thraces, & Scythæ similiter electionem signorum faciebant. Quidam autē ex moribus à parentibus, quales mores dispositionem sequantur, sequitur autē unicuique mos, iracundo, timido, coeunti, & in unaquaq; aliarum passionum. Est autē secundum oēs modos hos physiognomizare, & adhuc secundum alios, & electionem signorum dissimiliter fieri. Hi quidem igitur iuxta mores solum physiognomoni-

Amonizant. Primum quidem qd quidā nō sīdem cū sint, mores qui sunt in facie, eosdem habēt: vt fortis & inuerecundus eosdē habent, animabus vel intellectibus multū separantur. Secundo autem, qd sīm quādam tempora mores non eosdem, sed aliorum habent. tristibus enim existentibus, qñq; cōtingit diem delectabiliter ducere, & morem accipere, qui est hilaris: & ē contrario hilarem contristari, vt mos, qui erat in facie, permutet. Adhuc cum his, de paucis vtiq; semper apparētibus coniecturam quis accipiat. Qui autē ex feris physiognomonizant, non recte electionem signorum faciunt. non enim est vtiq; dicere percurrentem formā vniscuiusq; animalium, quod quicūq; vni similis huic corpore erit, & anima similis erit. Primum enim, vt simplr dicā, nullus vtiq; videbit hominem ita similem bestię, sed assimilantē in aliquo. Adhuc autē cū his, animalia pauca quādam propria habent signa, multa vero cōia. quare si quis similis fuerit non sīm proprium, sed sīm cōmune aliquid, quo pacto magis iste leoni, quā ceruo similior dicetur. decēs enim propria signa proprium quid significare, cōia autē cōe. Cōia ergo signa nihil vtiq; manifestabūt physiognomonizanti. Si autē aliquis, ppria vniscuiusq; ferarū elegerit, nō vtiq; habebit assignare cui sunt hęc signa, merito enim propriū proprium. Nihil autē proprium animalīū physiognomonizatorum in anima habebit vtiq; aliquis accipere. neq; enim forte solum leo, sed alia multa: neq; timidus lepus, sed & alia infinita. Si ergo neq; cōia eligenti manifestum aliquid sit, neq; sīm propria, non vtiq; erit vnūquodq; animalīū aspicere, sed ex hominibus electionem facere oportet patientibus eandem passionem. vt si fortis inspiciat aliq; signa, fortia animalium in vnum accipientē oportet perscrutari, quæ passiones his quidem oībus insunt, aliorum autē animalium nulli accidant. Si enim ita quis elegerit, qd eadem sunt signa fortitudinis prædictis animalibus, non solum fortitudinis cōem in esse passionem eorū quæ sunt in intellectu, sed & alia quædā, sic vtiq; dubitabit, vtrum fortitudinis aut alterius signa sint. Sed oportet ex pluribus eligi animalibus, & non habentibus vllam passionem cōem manifestā, cuius vtiq; signa respicias. Quæcūq; itaq; signorū stabilia sūt, aliquid stabile significant, quæ autē adueniunt, atq; discedunt & deficiunt, quō vtiq; signum verum erit non manentis in intellectu. Siquidem enim stabile adueniens, & deficiens signū quis suscipiet, cōtingeret utiq; ipsum quidem verū esse, non tñ conueniens erit, non perpetuo consequens rem. Quæcūq; autē passiones factæ in anima non in aliquo

Phyſiognomica.

Guo permutant ſigna quæ ſunt in corpore, quibus vtitur Phyſiognomon, non erunt hm̃i, cognitiones arti: vt quæ ſunt circa opinationes, & ſcientias Medicū, aut Citharædum non cōtingit cognoscere. nā addiſcens aliquā diſciplinā, nullū permutauit ſignorū, qb⁹ vtiē Phyſiognomō.

Quid ſit Phyſiognomoniam, & ex quibus generibus Signa in vniuerſum accipiuntur. Cap. 3.

Hortet ergo determinare circa qualia quædā ē Phyſiognomoniam) qm̃ non circa oīa) & ex quibus ſingula ſigna accipiātur. deinde cōſequenter de maniſeſtiſſimis circa vnūquodq; declarare. Phyſiognomoniam ergo ē, ſicut & nomen ipſius dicit, circa naturales paſſiones eorū quæ ſunt in intellectu, & eorū quæ ſuperacquirunt, quæcunq; aduenientia trāſmutant ſigna eorū quæ phyſiognomonizantur. Qualia autem hæc ſint poſterius declarabitur. nunc autē dicam ex quibus generibus ſigna accipiuntur, & ſint omnia. Ex motibus enim phyſiognomonizāt, & ex figuris, & ex colorib⁹, & ex moribus in facie apparentibus, & ex lenitate, & ex voce, & ex carne, & ex partibus, & ex figura totius corporis. In vniuerſum igitur hm̃i ſunt, quæ dicūt Phyſiognomones de omnibus generibus, ſigna. Si igitur immaniſta, aut nō recte de ſignans eſſet talis explicatio, ſufficiant quæ dicta ſunt. Nunc autē

fortaſſe melius ē ſingillatim de omnibus, quæcunq; maniſeſta ſunt ab his, quæ phyſiognomonizamus, exactius explanare, dicentem cuiuſmodi ſigna referantur ad ſingula, quæcunq; in prædictis declarata non fuere.

Quo paſſo per vnūquodq; diſcolorum generum Signa accipiuntur.

Cap. 4.

COLORES ergo ſignant, acuti quidem calidum, & ſanguineum: albi cum rubore, bonā indolem, qm̃ in leui corpore accidit hic color.

PILI vero, molles quidem timidum, duri autē fortem. Hoc autē ſignum ſumptum eſt ex omnibus animalibus. timidiſſimū enim ē ceruus, lepus, ovis, & pilum molliſſimū habent: fortiſſimum autē leo, aper, & pilum duriffimum habent. Eſt autē & in auibus hoc idē videre. vſt enim quæcunq; quidem habent durā pennam, fortes: quæcunq; autē mollē, timidæ: & particulariter eſt hoc quidē videre in coturnicibus, & in gallis. Similiter autē & in generibus hominū hoc idē accidit. quicunq; enim apud ſeptentrionē habitant, fortes ſunt, & durorū pilorū: qui autē apud meridiem, timidi, & mollē pilū habent. Pilofitas autē quæ eſt circa vētrē, loquacitatē ſignificat, hoc autē refertur ad genus auiū: propriū enim auis eſt eorū quæ ſunt circa corpus, pilofitas quæ circa vētrē eſt: eorum autē quæ ſunt circa intellectū, loquacitas.

Caro

Phyſiognom. i. e. deſcriptio.

CARO autē, dura quidē, & boni habitus natura infenfibilē significat: lenis autē & ingeniofum, & inftabilem: nifi in forti corpore & habēti extremitates potentes hoc acciderit.

MOTVS autē, tardi qdē mollem intellectū: acuti vero caſm.

IN VOCE autē, grauis quidem & intenſa fortem: acuta autem & remiſſa timidum.

FIGVRÆ autem, & PASSIONES, quæ apparēt in facie, ſm ſimilitudines accipiūtur paſſionis. qñ enim patitur aliquid; ſit vt ſi hoc habet, qñ aliquis irascitur, iracibile ſignū eiufdem generis. Mas autem ſcēmina maior eſt, & fortior, & extrema corporis fortiora & craſſiora, & habitus melioris, & potiora ſecundum omnes virtutes.

Inueniendorum ex ſignis habituum, & Paſſionum modi duo. Cap. 5.

SIgnorum autē, quæ ſunt in partibus, fortiora ſunt, ea q accipiūtur in moribus manifeſtis, & ſm motus, & figuras. Omnino autē vni quidem ſignorum credere ſtultum eſt: qñ autē plura conueniunt, quæ ſunt in vno, magis vtiq; conueniet, vt quis accipiat vera eſſe ſigna. Eſt autē alius etiam modus, ſm quē aliquis phyſiognomonizet: nullus tñ aggreſſus eſt. Vt ſi neceſſe ſit iracundū & triſtē & paruum ſm morem, inuidū eſſe, & ſi nō ſint inuidi ſigna: ex illis tñ prioribus cōtingat vtiq; Phyſiogno-

moni & inuidum inuenire, maxime quidem, qñ talis proprius modus fuerit eius q philoſophatus fuerit. poſſe enim quibuſdā exiſtentibus neceſſariū eſſe, proprium putamus Philoſophiæ: quod eſt, quando contraria ſunt huic iuxta paſſiones, phyſiognomizare etiam mala.

De voce ſm paſſionem intenſam quicquid, acutā putarit, duplicē ob cauſam, iracundi vocē ponendā eſſe. Indignatus enim & iratus intendere cōſuevit vocem, & acute loqui: ſegniter autē diſpoſitus remittit vocē, & grauius loquitur. Rurſus autē animalū, fortia quidē grauis vocis ſunt, timida autē acutæ vocis, leo quidē, & taurus, & canis latrabilis, et gallorū qui ſunt animoſi grauius vociferant: ceruus autē, & lepus acutæ vocis ſunt. Sed forte & in his melius eſt, non eo q ipſorū vox ē acuta & grauis, forte aut timidū ponere: ſed arbitrandū eſt, fortem quidem fortis, remiſſam autē & imbecillem timidi. Eſt autē potiſſimum, qñ ſigna non ſunt confeſſa ſed ſubcontrariantia, nihil ponere, niſi ſint diſcrepantiū inter ſe quædā quibuſdā credibilia. Et maxime quidem in ſpeciem, ſed non in tota genera referre decet: ſimilia enim ſunt quaſito. non enim totum genus hominum phyſiognomizamus, ſed quædam eorum quæ ſunt in genere.

Paſſionū,

Dubitatio

E

Solutio.

Phyfiognomica.

6 *Paffionum, Habituumque multorum signa. Cap. 6.*

FORTIS CORPORIS SIGNA.

Fili duri: figura corporis erecta: ossa, & costæ, & extrema corporis fortia & magna: & venter amplus, & cōtractus ad se: armi lati & distantes, nec valde colligati, nec ofno dissoluti: collum forte, nō vehemēter carnosum: pect⁹ carnosum, & latū: eoxa contracta: suræ deorsum cōtractæ: oculus charopus, nec valde expāsus nec omnino clausus: H
a. l. gens squalidior color in corpore: acuta frons, recta, nō magna: nātis neq³ lenis, neq³ oīno rugosa.

TIMIDI SIGNA. Pili molles: corpore inclinatus non erectus: suræ sursum cōtractæ: circa faciē subpallidus: oculi imbecilles, & nimium cōnuiuentes: & extrema corporis imbecilla: & crura parua: manys longæ & graciles: lumbi aut parui, & imbecilles: figura contenta in motibus: non temerarius, sed supinus, & stupefactibilis: mos qui est in facie, facile mobilis: mœstus.

INGENIOSI SIGNA.

Care humidior & mollior, non boni habit⁹, neq³ valde pinguis: quæ circa humeros & collū maiora, & quæ circa faciē: & colligata quæ sunt circa humeros, & inferiora laxata: bene soluta, quæ sunt circa costas: & fm dorsum non carnosus: corpus albū mixto rubore, & purū: cutis tenuis: pili nō valde duri, nec valde nigri: oculus charop⁹, hūid⁹.

INSENSATI SIGNA. Que

sunt circa collū & crura, carnosæ, complexa & colligata: cotyle rotunda: humeri sursum contracti: frons magna, circularis, carnosæ: oculus pallidus, obtusus: crura circa talū crassa, carnosæ, rotunda: mādibulæ magnæ, carnosæ: lumbi carnosæ: crura lōga: collum grossum: facies carnosæ, sublonga satis: motus aut, & figurā, & morem qui apparet in facie, fm similitudines accipit.

INVERECUNDI SIGNA.

Oculus apert⁹ & splendidus: palpebræ sanguinæ & crassæ: & parum curuus: humeri sursum elevati: figura non rectus, sed parū pronus: in motibus præceps, rubens corpore, color sanguineus, facies rotunda, pectus sursum contractum.

MODESTI SIGNA. In motibus tardus, & loquens tarde: vox tarda, et plena spiritu, & mitis: oculus hilaris, nō splēdidus, niger, neq³ valde apertus, neque oīno clausus, connuiens tarde. oculorum enim qui celeriter cōnuiunt, hi quidem timidum, illi vero calidum significant.

IVCUNDI SIGNA. Frons ingens, & carnosæ, & lenis: quæ sunt circa oculos humiliora. apparet, et facies somnolētior, neq³ intēse aspiciēs neq³ remissæ: & in motib⁹ tardus erit, & remissus: figura, & more qui est in facie, non præceps, sed videt⁹ bonus.

TRISTIS SIGNA. Rugosa facies: & macri oculi, cōfracti, simul

A singul autē & contractiones oculorum duo significant, hoc quidem molle & foemininum, illud vero demissum triste, & in figura humilis, & motib⁹ remissus.

CINEDI SIGNA. Oculus contractus, genu flexibilis, inclinatio capitis ad dextram, mor⁹ manuum supini & dissoluti, & ambulationes duplices, hęc qui dem circunclinātis, alia vero tenentis lumbos, & oculorum circumspectiones, qualis utiq³ fuit Dionysius Sophista.

AMARI SIGNA. Facie remissus, nigri coloris, macer, quę sunt circa faciem quasi abrasa: facies rugosa, non carnosus, recti crinis & nigri.

IRACUNDI SIGNA. Rectus corpore, figura bene costatus, animosus, subrufus, humeri distantes, & magni, & lati: extrema magna, & fortia: lenis & circa pectus, & circa bubones: barbatus probe, capillorū ambitus floridus, deorsum tendens.

MANSVETI SIGNA. Grauis specie, carnosus, caro hūida, & multa, bone magnitudinis, & cōmēsuratus: figura curuus, curvus capillorum sursum vultus.

SIMVLATOR. Pinguia q̄ circa faciem, & quę circa oculos rugosa, somnolenta facies de more videtur.

PVILLANIMVS, paruorum membrorū, & paruorum articulorū, macer, & paruorum oculorū, & paruę faciei, qualis utiq³ fuit Leucadius Corinthi⁹.

TALORVM AMATORES, D iusto breuiorē cubitum habentes, gaudentes parta victoria.

AMATORES MVNERVM, quibuscunq³ est superius labiū eleuatum, & forma proni, & rubicundi. * a. leodoro neg. Garā.

MISERICORDES, quicunq³ pulchri & albi coloris, & habēt oculos pingues, & nares deorsū distantes, & semper plorāt. Iidē etiā amatores sunt mulierū, & genitores foeminarum, & circa mores in amorē propēsi, & semper memores, & ingeniosi, & calidi. horum autē signa dicta sunt. Misericors est sapiens, & timidus, & modestus. Immisericors insipiens, & inuerecundus.

VORACES sunt hi, quibus id quod est ab vmbilico ad pectus, maius est, quā quod inde est vsq³ ad collum.

LXXVRIOSVS, qui est albi coloris, & hirsutus: rectis capillis, & crassis, & nigris: & tempora hirsuta, oculus pinguis, & lasciuus.

AMATORES SOMNI, qui habent superiora maiora, curui pedes, calidi: habentes carnem boni habitus, elegantes forma, & hirsuti circa ventrem.

MEMORES, qui habent superiora maiora, pulchra, & carnosā magis.

Inveniendorum Signorum methodus.

Cup. 7.

Videntur autē mihi anima & corpus compati adinuicem: & aīę habitus alteratus simul

Phyſiognomica.

G ſimul alterat corporis formā, & iterum forma corporis alterata ſimul alterat animæ habitum. Qm̄ enim animæ ineſt triftari et lætari, manifeſtum eſt q̄ triftes obſcuræ faciæ ſunt, & gaudētes hilariſ. Siquidem igitur anima diſſoluta, formā, quæ eſt in corpore, adhuc exiſtere contigeret, ſanè & ita aīa & corpus cōpatibilia forent, quāuis conferentes adinuicē non eſſent. nūc autē manifeſtū q̄ vtrunq; ſeſe cōſequit̄.

H fiat. Mania enim videt̄ eſſe circa animā: & Medici Medicamētis purgātes corpus, & victibus nō nullis vtentes in iſſis permutāt animam à mania. curationibus autē corporis, ſimul & corporis forma ſoluitur, & anima à mania permutatur. Qm̄ igit̄ vtraq; ſoluuntur, palam, q̄ ſibi inuicē conferunt. Manifeſtum inſuper eſt, q̄ virtutibus animæ ſimiles corporis formæ ſiūt. quare ſunt omnia ſimilia in animalib⁹ ei⁹dem cuiuſpiam declaratiua: hæc vero minime. Et quibus anima lia operantur, hæc quidē proprię paſſiōes vniuſcuiuſq; ſexus animalium ſunt, illæ vero cōes. In proprijs igitur operibus animę, proprię paſſiōes ſm corpus, in cōibus autem cōes. Communes quidem ſunt, iniuria, & quæ eſt circa venerea exceſſus. iumento rum, & non iumentorum cōis eſt iniuria: porcorum, & aſinorū habitus qui ē circa venerea. Propriū autē eſt, in canibus qui-

dem, contumelioſum: in aſinis autem indolens. Quomodo igit̄ cōe quidem & propriū cōuenit diſtingui, dictum eſt. Opus autē eſt multa conſuetudine, ſi quis debet eſſe ſufficiens ad dicendum ſingula de hijs. Quoniā enim ea quæ videntur in corporibus, dicuntur referri ad ſimilitudines quæ ſiūt ab animalib⁹, & ab actib⁹: & proprietates quędam aliæ à caliditatibus, & frigiditatibus ſiunt. Sunt autē horum quædam apparentiū in corporibus parua dīa vtentia, & eodem nomine appellata: vt pallores qui ſiunt à terroribus, & qui à laboribus: hi enim eodem noīe vtuntur, & dīam parua habent inter ſe. parua autem differentia exiſtente, non facile eſt cognoscere: ſed ex cōſuetudine formę apparētē quidem aſſumere conuenientiam oportet. Eſt igitur & optim⁹ modus & citiſſimus, qui eſt ab apparente conuenientia, & cōtingit ita eo modo vtentē multa dignoſcere: & nō ſolum vlt̄ vtile eſt, ſed ad electionē ſignorum ſingularium. electorum enim quodq; decere oportet tale, ut quod eligiſ vult. Amplius autē ſm electionem ſignorum, & ſyllb, quo vti opus eſt, vbicunq; contingat, adiungentes cōuenientibus cōuenientia. vt ſi inuerecūdus erit & paruiloquus, & ſur vtiq; erit & illiberalis. & ſur quidem cōſequens inuerecundiam, & paruiloquiſ illiberalis. In talibus igitur quibusq;

Maſtican
do coedit̄.

A bustq; oportet hoc mō cōgruentem fieri methodum.

Passionum, Habituumq; in animalibus distinctio, ex masculini feminināq; generis comparatione.

Cap. 8.

NVnc aut primum tentabo genera animalium distinguere, & quæ ipsorum conuenit permutari, vt sint fortia & timida, & iusta & iniusta. Distinguendum aut animalium genus in duas formas, in masculinam & in femininā, adiungē-

Btem id quod congruit vnicuiq; formæ, sunt enī similes. Et quas conamur nutrire, ferarū, māsuetæ magis, & molliores fm animas femininæ marib⁹ sunt, minus aut fortes. verū nutrimēta, et assuetudines manu recipientes magis, quare existentes tales erunt fermē minus iracundæ maribus. Manifestum aut id ex nobis alicubi est: qm̄ cū ab ira vincimur, difficillime psuadibiles, & maxime respiciamus, ne quicquā vsquā eueniat. ferimur aut

Cad violentiā inferēdā, & patrandum, ad quodcunq; ira impulerit. Videtur aut mihi magis malefica fieri fœminæ masculis, & proteruiores, petulantiores ue, & illiberaliores, & impotentiores. Fœminæ igit, & quæ apud nos nutriunt, valde manifesta sunt: quæ vero sunt apud syluā, oēs confitentur & pastores & venatores, q̄ talia sunt qualia sint dicta. At vero & hoc manifestum est, q̄ singula in vnoquoq; gene-

re fœmina mare minoris capit⁹ **D**tia, & angustioris faciei, & gracilioris colli sit. & pectora imbecilliora habent, & minorū costarū sunt. coxēdices aut, & coxas magis carnosas maribus. genua aut flexibilia, & crura gracilia habent, pedes vero pulchriores, & formā totius corporis molliorē, quā fortiorē. minus neruosa aut sunt, & molliora p̄dita humidioribus carnibus. Masculina autē his oībus contraria habentia, eo q̄ natura sunt fortiorē, & iustiorē, genere, fœmina autē est timidior, & iniustior natura.

His ita se habētibus, videtur **E**Leo omniū perfectissimo assumplisse maris formam.

De Leone, oīum aliorū p̄fectissimā maris formā assumētē.

Leo enim habet os ingens: faciem aut quadratiorē, nō valde osseā: superiorē mandibulā non proeminētē, sed æqualiter pendētē deorsum: nasum aut magis crassum q̄ subtilem: oculos charopos, cōcauos, nō valde rotundos, neq; valde proeminētes: magnitudinē vero moderatā: superciliū ingēs: frontē quadratā, **F**ex medio subcauā magis. ad supercilia aut & nasum sub fronte velut nubes supstat, supra frontem, iuxta nasum, hēt pilos inclinatatos, veluti asylum: caput moderatū, collum bonæ longitudinis, crassū, cōmēsuratū: crinib⁹ flauis, non planis neq; valde crispis. q̄ sūt circa humerorū claues spaciōsa magis, q̄ cōiūcta humeros fortes, et pect⁹ iuuenile, et metaphrenū latum: robustis costis, robu-

Phyfiognomica.

Robustioris dorſo abunde p̄ditū. coxendices non carnoſas, nec coxas: crura fortia & neruoſa: grefſum iuuenilem: & totū corpus articulatū, & neruoſum, neq̄ valde durū, neq̄ humidum. ambulans autē tarde, & magnifice incedens, & ſe in humeris cum ambulare quatiens. Talis igit̄ eſt ſm ea, q̄ ſunt circa corpus. Quæ autē circa animā ſuſceptiuum, et liberale, magnanimū, & amans victoriæ, & manuſerū, iuſtū, &

*De uerbo,
Tras. ant.
le. d. riuū,
De uerbo*

*De Parda-
li, omniū
aialiu ſce-
mineā for-
mā maxie
eſt edentē.*

Habens corū cum quibus verſeſ. Pardalis autē, inter ea quæ fortia vidētur, ſcēminæ formæ magis eſt, niſi ſm crura. his autē operatur & aliquod opus fortitudinis facit. Habet enim faciē paruam: os magnū: oculos paruos, albos, concauos, ipſosq̄ circūuagantes magis: frontē longiorē, verſus aures rotundam magis, quā planam: collum longū valde, & gracile: pectus expers coſtarū, & longum dorſum: coxendices carnoſa, & coxas: quæ uero ſunt circa ilia & ventrē, leuia magis. color autē varius, & totū inarticulatū, & incommenſuratum eſt. Forma corporis talis ē. In his autē quæ circa animā, puſillum eſt, & ſurax, & in ſumma doſoſum. Animalia igit̄, quæ uidentur fortia, conuenientiora tranſumpta, masculinæ formæ & ſcēminæ, dicta ſunt. alia autē quæ cunq̄ ſunt, facile ē utiq̄ pertranſire. Quæcūq̄ autē ad phyſiognomonizandū inſpicere cōueniet ab animalib⁹, in electiōne ſigno-

rum diceſ. Electio autē ſignorū, quæ eſt ſm hoſes, ſic accipitur.

De Paſſionum, Habituumq̄, ſignis, à corporis partibus ſumptis. Cap. 9.

Quibuscūq̄ pedes bene formati, & magni et articulati, & neruoſi, fortes ſunt ſm ea quæ ſunt in aſa. reducuntur ad masculinū gen⁹. Quicūq̄ autē pedes paruos, ſtriſtos, inarticulatos habent, debiliiores autē viſuq̄ fortiores, molles ſunt ſm ea q̄ ſunt in aſa. referuntur ad ſcēminū genus. Quibus pedum digiti curui, inuerecūdi, & quibus ungues curui. referuntur ad aues curuorū unguium. Quib⁹ pedum digiti coniuncti ſunt, timidi. referunt ad coturnices ſtrictorum pedū in lacubus degentes.

*De Pedi-
bus.*

Quibuscūq̄ ea quæ circa talos ſunt & neruoſa, et articolata, fortes ſm animam. referuntur ad masculinū genus. Quicūq̄ autē ſunt talis carnoſi et inarticulati, molles ſecundum animam referuntur ad ſcēminum genus.

*De Tali
pedum.*

Quicūq̄ crura habent articolata, & neruoſa, & robuſta, fortes ſm animam. referunt ad masculinū. Quicūq̄ crura gracilia, neruoſa habent, luxuſi. referuntur ad aues. Quicūq̄ crura valde ſupflua habent, ut parum dirupta, odibiles, & inuerecūdi. referunt ad apparentē decentiā. Qui genu flexiles, cingdi. referuntur ad apparētem cōuenientiā.

*M
De Cru-
bus.*

Qui habet coxas offeas & neruoſas, fortes ſunt. referuntur ad masculinū.

De Cox-

A masculinum. Qui habent coxas offulentas, & superfluas, molles sunt. referunt ad foemininum.

De Nasib⁹

Quicunq; nates acutas ossas habent, sunt fortes. Quicunq; vero carnosae, pinguae habent, molles. Quicunq; autem habent modicam carnem veluti desiccata, mali moris sunt. referuntur ad simias.

De Lumbis.

Qui lumbosi, amatores ferarum, referuntur ad canes, & leones. Videbit utiq; aliquis & canes ferarum amatores lumbosos esse.

De Vetre.

B Quibus ea quae sunt circa ventrem, pinguae, bene fortes. referuntur ad masculinum. Quicunq; autem non pingues, molles, referuntur ad indecentiam.

De Dorso

Quibuscunq; dorsum ingens, & forte, fortes sunt anima. referuntur ad masculinum. Qui autem dorsum strictum, & imbecille habent, molles. referuntur ad foemininum.

Qui autem robustis costis, fortes sunt secundum animam. referuntur ad masculinum. Qui autem non bene costati, molles sunt secundum animam. referuntur ad foemininum. Quicunq; autem ex costis circumtumidi sunt sicuti inflati, loquaces, & stultiloqui, referuntur ad boues, vel ad ranas.

De Umbilico.

Quicunq; autem maius habent, quod ab umbilico est usque ad extremum pectoris, eo, quod est ab extremitate pectoris usque ad eolum, voraces, & insensibiles. Voraces quidem, quoniam ventrem magnum habent, quo appetunt cibum: insensibiles autem, quia angustum locum

habent sensus, atque in arcum reductum, ab eo, qui recipit cibum; ita ut sensus grauati sint propter repletiones ciborum, aut indigentias.

Quicunq; autem pectus magnum habent, & dearticulatum, fortes sunt secundum animam. referuntur ad masculinum.

Quicunq; autem metaphrenum habent magnum, & bene carnosum, & articulatam, fortes sunt secundum animam. referunt ad masculinum.

Quicunq; autem imbecille, et non carnosum, & inarticulatum, molles sunt secundum animam. referunt ad foemininum. Quibuscunq; autem metaphrenum curuum est valde, humerique ad pectus contracti, mali moris sunt, referunt ad apparentem conuenientiam: quia apparent ea quae antrosum, conuenientia videri. Quicunq; autem metaphrenum emittens habent, gloriosi, & insipientes, referuntur ad equos. Quoniam autem neque curuum vehementer oportet esse, neque concuum metaphrenum, quarendum bene formati.

Quibuscunq; ceruix articulis eminentibus & humeri, fortes sunt secundum animam. referuntur ad masculinum. Quibuscunq; autem ceruix, & humeri imbecilles, & inarticulati, molles sunt secundum animam. referunt ad foemininum. Hec dico, quae dixi de pedibus, & coxis.

Quibuscunq; humeri bene soluti sunt, liberales sunt secundum animam. referunt ad apparatus: quia conuenit apparenti fore liberalitas. Quibuscunq; vero difficulter soluti

Extra ord. Arist. S lubi-

Phyfiognomica.

Glubiles, conuulsi, illiberales. referunt ad apparentē cōuenientiā.

De his q
sunt circa
clauē Col
li.

Quibuscūq; autē ea quę sunt circa clauē colli bene solubilia, sensibiles. nā bene solubilib⁹ existētib⁹ his quę circa clauem, facile motū sensuum recipiunt. Quib⁹ vero q̄ circa clauē sunt, conclusa sunt, insensibiles. difficulter enim solubilib⁹ existentibus his quę circa clauē, impotentes sunt recipere motū sensuū.

De Collo.

Qui collū grossū habēt, fortes sunt fm animā. referūtur ad

H masculinum. Qui autē habēt gracile, imbecilles sunt. referunt ad feminas. Quibus collum crassum, & carnosum, iracundi. referuntur ad iracūdos tauros. Quibus autem est ingens, non valde crassum, magnanimi. referūtur ad leones. Quibus est longū gracile, timidi sunt. referūtur ad ceruos. Quibus autem breue valde, dolosi, & insidiatores. referuntur ad lupos.

De Labiis.

Quibus sunt labia gracilia & in extremitatibus laxa, ita vt superius labiū ad inferius protendatur ad coniunctionē labiorū, magnanimi sunt. referuntur ad leones. Videbit vtiq; aliq; hoc & in magnis et fortibus canib⁹. Quibus labia gracilia dura, circa dentes caninos supereminētia, qui ita habēt, ignobiles. referuntur ad sues. Qui autē crassā labia habent, & superius inferiori propēdens, fatui, referunt ad asinos. Quicūq; autē superius labiū, & gingiuas proeminentes

habent, amatores sunt contumeliarum. referuntur ad canes.

De Naso.

Qui autē nasum extremū crassum habent, segnes. referunt ad boues. Qui autē nasum extremū ā summo crassum habent, insensibiles sunt. referuntur ad sues. Qui nasum extremum acutum habent, sęue irascibiles sunt. referunt ad canes. Qui autē nasum habēt rotundū & obtusum, magnanimi. referuntur ad leones. Qui vero nasum extremū subtilem habēt, auiculares. Quib⁹ incuruus ā fronte mox deducit, inuerecundi sunt. referunt ad ceruos. Qui autē aquilum habēt, articulātū ā fronte, magnanimi. referunt ad aquilā. Qui autē nasum cōcauū habēt, & quę ante frontem rotūda, circūferentiā autē superiorē erectā, luxuriosi. referuntur ad gallos. Qui vero simū, luxuriosi. referunt ad ceruos. Quibus autē nares sunt aptę, iracūdi. referunt ad passionē, q̄ fit in ira.

De Facie.

Qui faciem carnosam habēt, segnes. referunt ab boues. Qui faciem macilentā habēt, accurati. Qui autē carnosam, timidi. referuntur ad asinos, & ceruos. Qui valde parū habēt, pusillanimi. referunt ad catū, & ad simiam. Quibus facies magna, tardi. referunt ad asinos, & boues. Qm̄ vero neq; paruam neq; magnam oportet eē, medius habit⁹ vtiq; horum erit conueniens. Quibus autē facies videtur parum decēs, illiberales sunt. referuntur ad apparentem conuenientiam.

Quibus

De Oculis

A Quibus autē ab oculis tanquā vesiculę depēdēt, amatores vini sunt, referuntur ad passionē. Itē quibus vchemēter cadunt quę ante oculos apparent, vt vesiculę, amatores somni, referunt ad passionē. Itē ex somno surgentibus depēdent quę sunt in oculis. Qui oculos paruos habēt, pusillanimi, referuntur ad apparētē decentiā, & simiā. Qui vero habent oculos magnos, referuntur ad boues. Igitur bene formatū oportet neq; magnos neq; paruos habere oculos. Qui vero cōcauos habēt, malefici, reducunt ad simiam. Quicūq; habent oculos eminentes, fatui, referunt ad apparētē decentiam, & asinos. Qm̄ autē neq; eminentiū oculorum, neq; cōcauorū oportet ēē; medius vtiq; habitus prestabit. Quibuscūq; autē oculi sunt parū concaui, magnanimi, reducunt ad leones. Quibus vero plus, māfueti, referuntur ad boues.

De Fronte

C Qui frontē paruā habent, indisciplinabiles, referunt ad fues. Qui autē magnā valde, tardi, referunt ad boues: Qui vero rotūdā habēt, insensati, referuntur ad asinos. Qui autē min⁹ planā habēt, sagaces, referuntur ad canes. Qui vero quadrāgulū cōmensuratū fronti habēt, magnanimi, referuntur ad leones. Qui autē collectam habēt, adulatores, referuntur ad passionē quę sit. Id autē in canib⁹ videbit quispiā: qm̄ canes cum blandiunt, contrāctā hēnt frōtē. Qui autē nebulosam, audaces,

referuntur ad taurū, & leonem. **D** Qm̄ autē nebulosus habitus audaciā significat, tranquillius autē adulationē, medius habit⁹ vtiq; horum bene decenter se habet. Qui tristē habent frontē, moesti, referuntur ad passionē: qm̄ moesti tristē habent faciē. Qui autē demissam, lamentabundi, referuntur ad passiones, quia lugentes demissę sunt frontis.

Qui habent magnum caput, **De Capite** insensati, referuntur ad canes. Qui vero paruum, insensati, referunt ad asinos. Qui habent capita pinata, inuerecundi, referuntur ad habentes vngues curuos.

Qui aures paruas habent, **De aurib⁹** miales sunt. Qui autē magnas, affini. Videbit autē aliq; & canū optimos moderatas aures hēre.

De Passionum, Habitumq; signis, à communibus quidem generibus desumptis, membris tamen particularibus applicatis. Cap. 10.

Qui valde nigri sunt, timidi, referuntur ad Ægyptios, & Æthiopes. **F** Valde autē albi, timidi sunt, referuntur ad mulieres. Color autē qui confert ad fortitudinē, mediū horū oportet ēsse. Flauī, magnanimi sunt, referuntur ad leones. Rubei valde, astuti, referuntur ad vulpes. Pallidi, colore turbati, timidi sunt, referunt ad passionē quę sit ex timore. Qui autē mellei coloris, sunt frigidi, frigida autē mobilia, difficulter, mobilibus autē difficulter existentib⁹ n̄s quę iuxta sunt corpus, erunt

S q; vtiq;

Phyfiognomica.

G vtiq; tardi. Quibus color ruber est, acuti sunt: qm̄ omnia q̄ sunt fm̄ corpus, à motu calefacta erubescunt. Quibus color flāmeus est, maniāci: quia ea quæ sunt in corpore, vehementer calefacta, flammæū colorem habent. Qui autē extreme calefacti, maniāci utiq; essent. Quibus autē est flammæus color circa pectus, difficilis irē sunt. referunt ad passionē. iratis nanq; superaccēduntur ea quæ sunt circa pectus. Quibus autē circa collum & tēpora veng distensæ sunt, difficilis iræ. referuntur ad passionem, quia iratis hæc accidunt. Quibus facies supererubescēs est, verecūdi sunt. referuntur ad passionē, quia verecūdati supererubescit facies. Quibus genæ supererubescunt, amatores sunt vini. referunt ad passionē, quia ebrj̄s supererubescunt genæ. Quibus autē oculi supererubescunt, extra se feruntur ob iram. referūtur ad passionē: quia qui ab ira efferuntur, erubescunt oculis. Quibus autem oculi valde nigri, timidi. niger enim color valde, videtur timiditatē significare. Qui autē non sunt valde nigri, sed declināt ad flauum colorem, boni animi sunt. Quib⁹ autē oculi glauci aut albi, timidi sunt. visus est enim albus color timiditatem significare. Qui autē non sunt glauci, sed chiropi, boni animi sunt: referūtur ad leonē, & aquilā. Quibus autē vino colore similes sunt, stolidi sunt. referunt ad capras. Quibus ignei sunt, inuerecundi. referuntur ad canes. Qui autē oculos discoloratos habent & turbatos, timidi. referunt ad passionem: quia qui timuerint, pallidi sūt colore non æqualiter. Quicunq; oculos lucētes habēt, luxuriosi, referuntur ad gallos, & coruos.

Qui tibias pilosas habent, verecūdi sunt. referuntur ad hireos. Qui autē ea quæ sunt circa pect⁹, & ventrem valde pilosa habēt, nunquā in eisde perseverant. referunt ad aues: quia ex pect⁹, & ventrē valde pilosa habent. Qui pectora habent valde nuda, vel nō pilosa, inuerecundi sunt. referunt ad mulieres. Qm̄ igitur nō oportet valde pilosa eē, neq; nuda, medius habitus est optim⁹. Qui humeros pilosos habent, nunquā in eisde perseverant. referunt ad aues. Qui dorsum habent pilosum valde, inuerecūdi sunt. referuntur ad bestias. Qui autē collū retro pilosum habent, liberales sunt. referuntur ad leones. Qui autē mentū habent acutum, animosi. referunt ad canes. Qui habēt supercilia cōiuncta, tristes sunt. referuntur ad similitudinē passionis. Qui supercilia diuulsa habēt ante nasum, & extensa vsq; ad tēpora, fatui sunt. referunt ad porcos. Qui erectos pilos habent in capite, timidi. referunt ad passiones: quia timētibus erigunt. Qui capillos multum crispas habent, timidi. referuntur ad Æthiopas. Quoniam igitur & erecti, & vehementer crispi

De Pilositate i quacunq; corpore pte.

A crispi timiditatē ferūt, qui in extremitate sunt crisper ad bonum animū referunt, referuntur autē & ad leonē. Qui id frontis, quod est ante caput, eleuatū habent, liberales sunt. referunt ad leones. Qui in capite adnatos habent capillos ad frontem iuxta nasum, sunt liberales. referuntur ad apparentem decentiam.

Parti hęc fit
est in anti
qua trās
lacione, &
forte Gre
co codici
addita ē.

B **Q**VI longi, ac tardi gressus, sit vtiq; tarditate molestus, perfectiuius: qm̄ longe progredi effi
cax, tarde vero cogitabundum. Qui brevis, ac tardi gressus tarditate molestus, nō perfectiuius: qm̄ breuiter, tardēq; p̄gredi minime effi
cax. Qui longi, ac celeris gressus minime molestus, perfectiuius: qm̄ celeritas p̄fectiuiū, longitudo vero non inefficax. Qui brevis, et celeris gressus molestus, non perfectiuius.

* non mo
lestus.
De mem
bris. Mo
tibus.

C **D**E manus, & cubiti, & brachij motu eadē referuntur. Qui humeris rectis, tensis insultāt, ga
leangones. referuntur ad equos. Qui scapulis mouentur curui, elati. referuntur ad leones. Qui pedibus in uersis ambulātes, & crucibus, feminini. referunt ad mulieres. Qui vero corporibus circuitorquentes se & fricātes, adulatores sunt. referunt ad passiones. Inclinati autē ad dextram in ambulando, cinēdi sunt. referuntur ad apparentē decentiā. Quicunq; oculos habent bene mobiles, acuti, rapaces. referunt ad accipitres. Qui palpebrizāt, timidi: qm̄ in oculis primū mouent.

D **Q**ui demissum aspectū & qui bus altera palpebra immittit in oculis per mediū fixi aspectus: & qui palpebras superiores tarde reducunt, molliterq; intuentur: & qui palpebras immittunt: in vniuersūq; oēs, qui molliter soluteq; spectāt, referunt ad apparentē decentiā, & ad feminas.

Hęc & p
i antiqua
deest trās
lacione:
forte q; &
ipsa Greco
codici est
adiecta.

Qui oculos frequenti tempore mouentes, tincturam albuginis in oculo velut immotam habet, intellectiui. si enim in quopiam intellectio vehementer fiat, animas stat, & visus.

E

V **Q**VI voce admodū magna vociferantur grauiter, iniuriosi. referunt ad asinos. Quicunq; autē vocant graui incipientes, & finiunt in acutū, iracundi, & lugētes. referunt ad boues, & ad decentiā vocis. Quicunq; autē vocibus acutis, mollibus, ac ruptis loquuntur, cinēdi. referuntur ad mulieres, & ad decentiam. Quicunq; grauiter vocāt, magnū ac perplexū, referunt ad fortes canes, & decentiā. Quicunq; molli ter sine contentione vocāt, mansueti. referuntur ad oues. Quicunq; vocant acute & fortiter, iracundi. referuntur ad capras.

Ve Voce.

P **A**RVI valde acuti sunt. latione enim sanguinis paruū locum cōtinente, moriones quoq; valde velociter accedūt ad sapere. Qui autē sunt valde magni, tardi. latitōe enim sanguinis magnū locū continente, motus tarde accedūt ad sapere. Quicunq; autem paruorum. siccis carnib;

De Parui
corpe, &
Magnis.

S iñ vtunt,

Physiognomica.

- G** vtuntur, aut & coloribus, aut q per caliditatē corporibus superfluunt, nihil perficiūt. existente enim in latione paruo, & veloci pp ignē, nunquā fm idē est sapere: sed aliud in alio prius, q̄ excedens perficiat. Quicūq̄ vero magnorū humidis carnib⁹ vtūtur, & aut coloribus, qui pp frigiditatē innascuntur, nihil perficiunt. existente enim latione in magno loco & tardo per frigiditatē non permittit aliquid accedere ad sapere. Quicūq̄ autem paruorū humidis carnib⁹ vtuntur, & coloribus pp frigiditatē, fiunt perfectiui. existente enim motu in paruo, difficulter mobile tēperamenti, cōmensurationē præbuit primū perficere. Quicūq̄ aut magnorū siccis carnibus vtunt, & coloribus per caliditatem, fiunt perfectiui & sensitiui. existente enim latione in loco magna, & tarda pp frigiditatem, nihil cōducat accedens ad sapere. Quicūq̄ vero magni siccis carnibus vtunt, & coloribus pp caliditatem, fiunt perfectiui & sensitiui. magnitudinis enim excessum, & carnū & coloris caliditas acquisiuit, vt cōmensurata sit ad perficiendum. Excedentia igitur corporū magnitudinibus, aut paruitatibus deficiētia, quō perfecta sunt, & quomodo imperfecta, dictū est. Media autem natura horū ad sensus optima & perfectissima, quib⁹ utiq̄ supponitur inesse. motus enim non multi existentes facilius ad mentem accedunt: nec etiā par. **k** ui existentes supergrediuntur. quare perfectissimam & ad perficiendum quæ fuerint proposita, & ad sentiēdum oportet moderatam esse magnitudinem.
- I** N C O M M E N S U R A T I, De Cōm & siccis & Incomensurata. altuti. referuntur ad passionem, & ad foeminā. si enim qui in cōmensurati, altuti i cōmēsurati utiq̄ erunt simul & iusti, & fortes. Relationē aut cōmensurationis ad corporū bonā motionē, & bonam natiuitatem reducere oportet, sed nō ad formā maris, **L** sicut in principio dictū est. Bene se habet aut & oīa signa, quicūq̄ p̄dicta sunt, referre ad apparentē conuenientiā, & in masculū & foeminā. hæc enim perfectissima diuisione diuisa sunt, & demonstratū est, q̄ masculus ē foemina iustior, & fortior, & vt in vniuersum dicat melior. In oī aut electione signorū, alia alijs signis magis declarant manifeste subiectum: manifestissima aut, quæ in principalibus locis sūt. Principaliissimus aut locus est, **M** est circa oculos, & frontē, & caput, & faciē. secūdus aut qui est circa pectus, & humeros, consequēter circa crura, & pedes. qui aut circa ventrē, minim⁹. Oīno aut, vt sic dicā, ista loca manifestissima signa præbēt, in quib⁹ et prudētē plurimē decor appet,

Physiognomicorum finis.

ARISTOTELIS

DE COLORIBVS LIBELLVS

*A Simone Portio Neapolitano latinitate donatus, ac**C O S M O M E D I C I**Florentinorum Principi Magnanimo D.**De coloribus Simplicibus. Cap. 1.*

A Libri huius
phrasin
Theophrasti
sibi potius
aut alii,
qui flagiti-
um sapere
videtur.

mplices colo-
res sunt, q̄ ele-
menta, puta
gnem, aerem
aquam, & ter-
ram sequuntur.
Aer. n. & aqua

per se sunt natura alba: ignis au-
tem, & Sol, flauus: terra vero natu-
ra alba est, at propter tincturam

B multicolor apparet. quod in ci-
nere fit manifestū. nam exusto
colore, qui tincturam faciebat,
alb⁹ euadit: non tñ omni ex par-
te: q̄ fumo, qui niger est, tingat.
Quocirca etiam luxurium efficit
flauum: flammeo, & nigro aquā
colorante. Niger aut color conse-

C quitur elementa, cum in se inui-
cem mutant. Alij, qui ex his faci-
le intelliguntur, sunt mixtione
sibi inuicem temperaturū. Tene-
bra aut fit deficiente lumine. Tri-
pliciter enim nigrū nobis appa-
ret. aut enim oīno quod non vi-
detur, est natura nigrū: aut à qui-
bus nullum prorsus lumen ferē
ad oculos, nam quod nō videt,

cū ambiens locus videt, nigri **D**
reddat apparentiā. apparent itē
nobis huiusmodi omnia nigra,
à quibus rarū & paucum lumē
repercutitur. Quare & nigræ ap-
parēt vmbre. Similiter & aqua,
qñ exasperata fuerit, quēadmo-
dum maris horror. nā propter
superficiē asperitatē paucis ra-
dijs incidentibus, & dissipato lu-
mine, vmbrosus nigrum appa- **E**
ret. Propterea & nubes, quādo
densa fuerit valde, eadem quoq̄
ratione, & aqua, & aer, qñ non
omnino penetrat lumē. etenim
hæc videntur esse nigra, q̄ pro-
funditatē habeāt: eo q̄ omnino
rari radij refranguntur. interme-
diæ enim partes ipsorum lumi-
nis, oēs videntur esse nigræ, pro-
pter tenebram. Quod autem te-
nebra non sit color, sed luminis
priuatio, non difficile est tum ex
alijs, multis discere, tum potissi-
mum ex eo, q̄ non sit sensibilis,
quanta qualisq̄ figura sit tene-
bra, quēadmodum in alijs visi-
bilibus. Quod aut lumen sit co-

S iij lor

De Coloribus

Glor ignis, perspicuum ex eo est, quoniam nullum alium q̄ hunc inuenitur habere colorem: tum quia hic solū est per se visibilis, alia vero per hunc. Cæterum hoc est considerandum. nō nulla enim quæ non sunt ignis, neque ignis species natura, lumen facere videntur. Quin ergo ignis color est lumen: non tamen etiam lumen, ignis solius est color. Sed vsu venit huic colorē, non soli igni inesse: lumen tamen esse ipsius colorem, nullo quippe alio eius visionem fieri cōtingit, nisi lumine: vt & aliorum omnium corporum corporis apparentia.

Nigrum autem colorē fieri cōtingit, cum aer, & aqua ab igne comburuntur: quare & omnia ambusta nigrescūt, velut ligna, & carbones igne extincto. Quin & fumus, qui ex latere prodit: vbi humidum, quod lateri inerat, excernitur, & comburitur. Quocirca & is fumus est nigerimus, qui ex opimis, & pingui bus, puta oleo, pice, ac tēda erūpit: propterea quod hæc maxime comburantur, continuitateq; faciant. Nigra præterea et hæc sunt, per quæ fluit aqua, eūm, vbi muscosa facta fuerint, primum humidum exiccatur: quemadmodum & parietum tectoria, itidē & lapides, qui sunt in aqua. etenim hi facti muscosi, ac postea exiccati, euadunt colore nigri. Simples igitur colores, totalesq; sunt.

De coloribus Medijs, sive Mixtis. **K**
Cap. 2.

Reliqui colores, qui ex horum tēperamento, & maioris, minorisq; ratione gignunt, multas ac varias præbent colorū imagines, maioris quidē, minorisq; rōne, ceu puniceus, & halurgus: tēperamento vero, vt albus, & niger, quando quidē mixti fuscj reddunt apparentiā. Quamobrē niger & vmbrosus mixtus lumini, puniceū, nā nigrū mixtū lumini, tum qd à Sole, tū quod ab igne emicat, **L** cōspicimus semp esse puniceū: & nigra ignita oīa mutari in puniceum. etenim fumosæ flāmæ, & carbones, qñ sunt accensi, cernuntur colorē habere puniceū. Halurgus vero floridus fit, & splendidus, qñ cum mediocri albo & vmbroso infirmi Solis radij tēperant. Vnde & circa orientem, ac occidētē aer purpureus est, si quando oriente, occidētēq; Sole apparet. radij enim imbecilles tunc maxime in aerē vmbrosū incidunt. Apparet præterea mare purpureū, cū vnde sublata in inclinatione vmbra tur. nā imbecilles Solis radij in sedem illabentes, efficiunt vt color appareat halurgus.

Quod in pēnis quoq; fieri cōspicit. cum enim aliquo modo ad lumen extēduntur, halurgū reddunt colorem: verum pauciore incidente lumine, caliginosum, quem vocant ὀψιrior, id est opacū. Copiosum aut, & primo nigro

A nigro tēperatū, puni cetū, qui cū floridus est, ac coruscās, in flammeū colorē mutat. Nā, p. mutuo in se inuicē tēperamēto ita accipere cōuenit, ex subiecto colore cōspecto miscētes, nō aut ofum similē statuētēs gñationē. Est, n. colorū, non simpliciter quidem, sed rōnem habet eandē cū quibusdam compositis, quā habēt simplices inter se: propterea q. mixtio vnius habet latitudinē, & non insignem in vniuerso, & praeuisum similiter constituit.

B Nam cū dicimus temperamentum halurgi, aut puniceī, necesse est similiter atq. eos qui miscētur ex his, faciuntq. alium colorem, narrare generationem, & non facere similem apparentiā: eo quod oporteat sumere & considerare temperamētum ex praeconstituto puta, q. color vinofusus gignitur, quando cum nigro puro & coruscanti temperantur radij aerij, quemadmodum, & racemorum acini. etenim horū apparet color vinofusus, interea

C dum maturantur: at simul, atq. nigruerint, puniceus in halurgū mutatur. Porro iuxta commōstratum modū, oportet omnes eolorum differentias considerare, sumentes similitudinē ex motu, secūdum apparentē mixtionem quā est in vnoquoq. assimilantes, atq. in his, qui participatim in generatione aliqua & temperamento praebeant apparentiam, etiam fidem adferentes. Oportet autem & omnium

horum instituire contemplatio **D** nem, non commiscētes hos colores, velut pictores: sed ex praedictis, conferentes radios reflexos inter se, ita enim potissimū quispiam possit secūdū naturam temperamenta colorū contemplari. Fides vero & similia considerare oportet ex his, in quibus erit manifesta colorū generatio. Hec autem praecipue sunt, lumē Solis, & ignis, aer, & aqua. nam prout magis, minusq. miscēntur, haec potissimū omnes, vti dicam, colores absoluunt. **E** Assumere praeterea oportet similitudinem, & ex alijs coloribus permixtis cum radijs. carbones enim, & fumus, & aerugo, & sulphur, & pēnā, mixta alia radijs Solis, alia splendori ignis, multas & varias reddūt coloris mutationes. Sunt quaedam etiā in concoctione considerata, quae fiunt in plantis, & fructibus, & pilis, & pennis, & id genus omnibus.

De Colorum Infinitate. Cap. 3.

A T vero non oportet nos **F** latere, ob quot cās multiformitas, & colorum infinitas accidit, inueniemus enim, aut propterea q. impariter ac in aequaliter cū lumine & umbris temperamenta sumuntur: nam lumen & vmbrae, secūdum magis & minus, plurimum a se inuicem dissident, quare tum per se, tum mixta cum coloribus, creant colorum mutationes: aut eo q. qui temperantur, multitudine

De Coloribus

Edine & viribus differūt: aut qa non habent easdem rōnes. multas enim & halurgus habet differentias, & puniceus, & albus, & reliquorum singuli: tū ppter magis & minus, tum ob mutuā mixtionem, ipforūq; sinceritatem. Adfert item differentiam, & cū splendidum accoruscās, est id quod admiscetur: aut contra squallidum, & minime splendidum. Est autem coruscans, nihil aliud nisi continuitas luminis, **H** & densitas. fit enim aureum, qñ flauum & solare densatum vehementer coruscat. Quare & colubarum colla, & aquarum guttę, aureę apparent, cū lumen repercutitur. sunt etiam quędam, quę leuigata attritu, & potentis quibusdam, diuersos & varios obtinent colores ceu argentum attritum, & aurum, & æs, & ferrum. Et nonnulla genera lapidum diuersos faciūt colores (ceu &c. * nigri enim cū sint, albas depingunt lineas. eo q; omnium eiusmodi primæ quidem constitutiones ex paruis sint particulis, & densis & nigris: sed à tinctura, quam naçti sunt in generatione, omnibus meatibus coloratis per quos permeauit ipforū tinctura, aliam habuerint coloris imaginem. qui vero attritu absumptus est ab his, non amplius est aureus, neq; æreus, neq; aliū vllum eiusmodi habet colorem, sed prorsus niger est: propterea q; pori, dum ipsi conteruntur, disfrumpantur, per quos tinctura permeauit: natura vero etiā k ex eisdem sit) nam cū prior his color non amplius sit nobis manifestus, propterea q; in attritu tinctura sit distracta, secundum naturā illis insitum colorē videmus. quocirca etiā omnia apparent nigra. dum autem unumquodq; horū atteritur ad æqualem aliquid & læue, quęadmodum & ad lapidem Lydium, deponunt insitum ipsis colorem, nigrum. s. & assumūt denuo colorem, quem habebant à generatione, fin coniunctione, & continuitate, ipsum tincturę diaphanum. † Quę comburuntur autē, & dissoluuntur, & liquefiunt in igne, hæc multos habet colores, quorum fumus est tenuis, & æreus, etiam colores vmbrosi, vt is qui ex sulphure, & eruginosis æramētis exhalat, & quęcunq; sunt densa & leuia, velut argentum. Alia autem, quibus vmbrosi sunt colores, etiam læuitatem participant, velut aqua, & nubes, & auium pennæ. etenim **M** hæc, tum propter radios incidentes, tum leuitatem, aliàs aliter tēperatos, diuersos efficiunt colores: quemadmodum & tenebra. Nullum autem colorū videm⁹ purū qualis est, sed omnes alijs temperatos. nam etsi aliorū nulli, luminis tamen radijs & vmbri temperati, alijs atq; alijs & nō quales sunt apparent. Iccirco & quę in vmbra spectant, & lumine, & Sole, & duro aut molli fulgore, & quę secundū inclinatio-

L
Et ff hæc aliquo co
dice des-
ciunt.

Hęc verba
his inclusa
signis ()

in nonul-
lis desunt
modicib⁹.

Anes ita aut ita se habent, & secundum alias differentias, diuersa apparent. Item cum radijs, qui ab igne, & Luna, & candelis emittuntur: eo quod lumen vniuscuiusque horum diuersiorem obtineat colorem. [†] Et colorum inter se inuicem mixtione. nam cum per se inuicem feruntur, colorantur. [†]

Et hæc [†] defunct in aliquibus codicib⁹.

Lumen enim quando illabens ab aliquibus coloratur, & fit puniceum aut herbaceum: & quando quod temperatum est incidit in alium quendam colorem, rursus ab illo temperatum, aliud quoddam sumit coloris temperamentum. atque id a seipso quidem patiens, sed non sensibilibiter, interdum accedit ad oculos, ex multis quidem temperatum coloribus, sed vno quopiam, ex his quæ maxime præpollent, sensum creans. Quapropter & per aquam aqua magis apparet, & quæ videntur in speculis, colores habere similes speculorum cernuntur. quod et in aere euenire putandum est.

Itaque colores omnes mixti ex tribus gignuntur, lumine, & per quæ apparet lumen, seu aqua & aere, & tertio subiectis coloribus, à quibus contingit lumen refrangi. Albū autem & diaphanum, quando rarum fuerit valde, apparet colore aereum. in densis vero omnibus apparet quædam caligo, quemadmodum in aqua, & vitro, & aere, quando fuerit crassius. radijs enim propter densitatem vnde quaque densitibus, nequimus quod intra eos sunt exacte perspicere. Aer autem cominus inspectus, nullum videri

habere colorem. nam propter raritatem à radijs vincitur, ab his separatur cum densiores sunt, & per eum appareat. Cum vero in profundo cernitur, proxime apparet colore cyaneus, propter raritatem. vbi enim deficit lumen, ibi tenebra interceptus, apparet cyaneus. condensatus autem quæadmodum & aqua, omnium albisissimus est.

De coloribus Artisfeialibus. Cap. 4.

Porro quæ tinguntur, omnia colores à tingentibus sumunt. multa enim floribus, & terra nascentibus, & radicibus, & corticibus, & lignis, & folijs, & fructibus. præterea multa terra, multa spuma, multa & atramento. quinetiam nonnulla, a salium succis, quæadmodum halurgus purpura. alia vino, quædam fumo, aliqua lixiuio, nonnulla mari, seu pili maritimarum. etenim hi à mari ruffi euadunt. Et omnino quæ colores habent proprios, semper. nam ab omnibus his, vna cum humido & calido coloribus simul ingredientibus in eorum quæ tinguntur, meatus, quando aruerunt, ab illis colores suscipiunt. quocirca & sepe numero ex his eluuntur, floribus effluxis ex meatibus. Quinetiam astrictiones, multas gignunt in tinctura differentias, & missiones, & passionem eorum quæ tinguntur, quomodo & de temperamento dictum fuit antea. Tinguntur autem & nigra vellera, non tamen simili modo colore fiunt splendida: eo

meatus

De Coloribus

G meatus ipforum tingant, ingredienti-
dientes in florum poros: verum
intermedia pili spatia nullam
sumunt tincturam. Alba quæ
sunt, quæq; inuicē comparantur
cum coloribus, efficiunt, vt om-
nes flores appareant splendido-
res: nigra vero contra, vt um-
brofi, & caliginofi, quocirca &
q̄ opac⁹ vocat, floridior fit in ni-
gris q̄ albis, ita. n. meracior ipfis
apparet flos temperatus cum ra-
dijs nigri. nam per se interuallū
H inter meatus nō vī, propter exi-
guitatem: velut neque stannum
temperatū aeri, neq; aliud quip-
piam eiusmodi. Colores vero eo-
rum quæ tinguntur, alterantur
propter prædictas causas.

De mutatione colorum ex Concoctione.

Cap. 5.

Plli porro, & pennæ, & flo-
res, & fructus, & plantæ
omnes, q̄ simul cum con-
coctione oēs sumunt colorū mu-
tationes, ex multis est cōspicuū.
quæ nam aut sint singulis eorū
I quæ terra nascuntur, colorum
principia, & quales ex qualibus
mutationis suscipiunt, & ppter
quas causas hæc patiuntur: itē si
quas dubitationes contingit ea
comitari, de his omnibus ex hu-
iusmodi est considerandum.
In omnibus autem plantis prin-
cipium colorum est herbaceus.
etenim germina, & folia, & fru-
ctus fiunt initio herbacei. Vide-
rit autem id aliquis, & in aquis
pluuijs, vbi plusculo tpe aqua
constiterit, denuo exiccata, fit co-
lore herbacea. Secundum ratio-
nem autem accidit, hunc omni-
bus ijs quæ terra nascuntur, pri-
mum consistere colorem. nam
aquæ oēs vetustæ, initio quidē
fiunt virides: temperatæ radijs
Solis: paulatim vero nigrescen-
tes, rursus mixtæ viridi, fiunt
herbaceæ. nam humidū, velut
iam dictū est, per se inueterascēs
& exiccatur, nigricat, quemad-
modum & cisternarū tectoria.
etenim horum quæcunq; semp
sunt in aqua, ea omnia nigrescūt
eo q̄ iuxta ea arefcant refrigera-
tus humor. Sed quæ hausta inso-
latur, partim fit herbacea, ppte-
rea q̄ flauum cum nigro tempe-
rat: partim humore magis nigre-
scente, herbacea fit saturata val-
de, & porracea. Quapropter &
omnium germina vetusta, mul-
to sunt nouellis nigriora, quædā
vero flauiora, eo quod nondum
humor in ijs nigricet. cū etenim
incrementum ipsorū fit tardius
& humor diu in eis permaneat,
propterea q̄ refrigeratus valde
nigricet humor, fit porraceus, **M**
meraco nigro tēperatus. In qui-
bus autem humor nō miscetur
radijs Solis, horum color perma-
net alb⁹: nisi vetustescēs & exic-
catus antea nigruerit. Quocir-
ca, omnium quæ terra nascunt,
ea quæ supra terram sunt, pri-
mum sunt viridia: q̄ vero in ter-
ra, velut scapi & radices, alba.
Quinetiam hermina intra ter-
ram quæ sunt, albet: at ablata
terra, initio velut dictum est, oīa
fiunt

- A** fiunt herbacea: propterea q̄ humiditas, quæ per germina ad ea percolat, eiusmodi habeat coloris naturā, eaq̄ illico in fructuū incrementum absumatur. Cum vero non amplius augentur, eo q̄ calidum iam non dominetur affluenti alimento, verum etiā contra resoluitur humor à caliditate, & fructus omnes mature scunt, concocta tum à Solis, tum ab aeris calore, quæ in fructibus erat humiditate, à plantis suscipiunt colores, quō & quæ tinguntur à floribus. quare paulatim colorantur, & potissimum eorum partes quæ ad Solem, & teporem obuertuntur. Quare & colores suos vnā cum anni temporibus mutant. Nam qui sunt herbacei coloris, omnes iam maturati, mutantur in eum qui fm naturam est, colorem. Etenim albi, & nigri, & fusci, & flauī, & nigricantes, & vmbrosi, & prope modum omnes habentes colorum differentias euadunt. Verum quoniam plurimi colores sunt, pluribus sibi inuicem temperatis; patet q̄ & colores qui sunt in plantis, necesse sit eadem habere temperamenta. nam humor per has percolans, & secum eluens, omnes colorum potētiās recipit: atq̄ hoc concocto circa fructuum concoctionem, tum à Solis, tum ab aeris caliditate, singuli per se cōsistunt colores, alij quidem citius, alij vero tardius, quemadmodū euenit & in tinctura purpuræ, nam vbi hac cō-
- tusa vniuersam ex ea humiditate eluerint, eamq̄ effusam coxerint in cortinis, primum nulus omnino color in tinctura cōspicius est, eò q̄ paulatim ipso forum quisq̄, humido magis cōcocto, & insitis hīs coloribus sibi inuicem permixtis, multas variasq̄ capiat differētiās. Etenim niger, & albus, & opacus, & aeris, & tunc omnes ex simul elixatis gignuntur. quare propter temperamentum, non amplius per se aliorum colorū quisquā conspicitur. Idem hoc accidit & in fructibus, in multis enim, eò q̄ non omnes colorum concoctiones simul fiunt, sed quidam ipsorum prius consistunt, quidā postea, ex alijs in alios mutant. ceu racemi, & palmulæ. etenim hi interdum primum sunt puniceī: sed atro in se cōsistente, in vinosum mutantur: deniq̄ sūt cyanei, qñ iam puniceus multo & meraco nigro permixtus fuerit. Nam colores qui postea accedunt, qñ præualēt, priores colores euariant. maxime aut hoc in nigris fructibus conspicuum est. ferē enim ipsorum plurimi, vt dictū est, initio ex herbaceo commutati, paululum in puniceum vergūt, sūtq̄ rufi: sed cōfestim commigrāt rursus ex rufis, etiam meraco nigro in huiusmodi insito. Declarant autem & sarmenta, & vellerā, & folia omnium cuiusmodi sunt nigra propterea q̄ hīs insit plurimus eiusmodi color. siquidem q̄ fructus

De Coloribus

- G**etus nigri etiam ambos colores participant, manifestū est omnium enim talium succus est vinosus. Colores vero in generatione punicei posteriores sunt nigris. indicio est autē. nam sub stillicidijs pauimenta, & oīno vbi cōtingit mediocris aquarū eruptio, in locis vmbrosis, oīa mutantur primū ex herbaceo in puniceū colorē: sitq; pauimētū, tanquā sanguis nuper mactatus esset eo loco, quo color herbaceus adeptus est cōcoctionē.
- H** Postremo autē etiā, hic valde fit niger & cœruleus, quod contingit & i fructibus. Porro, q̄ accidentibus posterioribus coloribus, cū euincuntur priores, color fructuum mutatur, ex huiusmodi quoq; facile est perspicere. nā mali punicæ fructus & rosarum folia, initio quidē fiunt alba, sed postremū coloratis eorū succis a concoctione, pallēt, mutanturq; in halurgū colorem & puniceū. Quædam plures in se habēt colores, ceu & in papauere succus, & in olea amurcæ. etenim hic primū fit albus, quēadmodum mali quoq; punicæ fructus. exalbatus autē rursus in puniceū mutatur colorem. postremo vero multo nigra temperatus, fit cyaneus. Quocirca & papaueris folia, superiora obtinēt puniceantia, q̄ celer fit ipsorum excoctio: quæ vero sunt iuxta principia, nigra, iam hoc colore i eis euincente, velut & in fructu: nam tandem fit niger. In quibus vero plantis vnus solus color inest, puta albus, aut niger aut puniceus, aut halurgus: harum omnium fructus pmanent semper eandem habentes coloris naturam, vbi semel ex herbaceo in alium colorē fuerint mutati. Porro flores cum fructibus in nonnullis vnicolores esse contingit, quemadmodum res se habet in malo punica. etenim fructus eius, & flos est puniceus. In nonnullis vero multum colore differunt, velut & in lauro, & in hedera. flos enim oīum harū est flauus, at fructus niger. Puniceus præterea & mali. etenim huius flos est albus purpurascens: fructus vero flauus. Papaueris item flos est puniceus: at fructus alius niger, alius alb⁹. præterea quod concoctiones institorū hīs succorum, alijs atq; alijs fiant teporibus. Facile autem hoc est ex multis contueri. † etenim fructuum quidam, velut dictū est, multas differentias & colorum, & odorum, & saporum, vnā cū concoctione capiunt: * quare & odores, & succos longe differentes contingit flores, & fructus concomitari. Amplius, id magis in ipsis floribus est perspicuum. eiusdem enim folij aliud est nigrum, aliud puniceū. nonnullorum autem aliud est album, aliud purpureum. maxime autem id patet in iride, multas enim hic flos continet in se varietates * propter concoctionis dīas, quemadmodū & racemorum,

Et hoc loco varij sunt codices.

M

A morum, qñ iam maturi fuerint. quocirca et oñum maxime foliorum extrema concoqui contingit: quæ vero sunt circa initia, sunt multo decoloratiora. Pro pmodum. n. quorundam quasi exurit humidi, prius q̃ propriam capiat concoctionem. id est & flores colore permanent: fructus vero concocti mutantur. nam illi pp̃ alimeti paucitatem confestim excoquuntur: at fructus propter humoris copiam, in omnes qui fm naturam sunt, vnâ cum concoctione mutantur colores. Manifestum autem id est, vt dictum fuit antea, & in floribus eorum quæ tinguntur. nam initio cū tingentes purpuram, demittunt sanguineas sanies, q̃s *αιματίδας* vocant, opacæ sūt, & nigre, & aeræ. flore vero satis elixato, fit floridus, halurgus, & splendidus. Quare necesse est & florum multos siliiter coloribus fructuum euariare: & alios excellere, alios autē deficere à coloribus naturalibus: propterea q̃ quorundā sit imperfectior, & quorundā perfectior concoctio.

C flores igitur & fructus, pp̃ has causas, discrepare inter se contingit. Multæ aut plurimarum arborum tandem fiunt flauæ: eo q̃ alimento deficiente antea pręuentæ inarescant, quam mutant in colorem qui fm naturam est. qñquidem & defluentium fructuum aliqui fiunt colore flauo, propterea q̃ & horum prius concoctione deficiat nutrimentum.

Amplius, & frumētū, & oīa quę terra nascunt. etenim hæc postremo fiunt flaua. nā cum humidum in his nō amplius nigrescat, propterea q̃ celerit exarescit, efficit coloris mutationē, nigrescēs autē & viridi tēperatū sit, velut dictū est, herbaceū. verū si infirmū semp sit nigrū, rursus paulatim in viridē mutatur colorem, ac tandē sit flauū. qñquidem pyri folia & portulacę, & aliorum aliorum concocta, sūt punicea. at quæcūq̃ horū celeriter quæque exarescunt, ea fiunt flaua, q̃ eorum nutrimentum ante concoctionem deficiat. Rationi igit maxime consonum est, plantarum differentias euenire, propter prædictas causas.

De colore Pilorum, Pennarum, & Cutium. Cap. 6.

F iunt autē & pili, & pennis, & cutes equorū & boū, & ouium, & hominum, & aliorū aīaliū oñum alba, & fusca, & rufsa, & nigra, eandē ob causam. Alba quidē, cū humidū adhuc proprium retinens colorem exiccatū fuerit à concoctione. Nigra vero contra, quoties ipsum in generatione humidū: quēadmodū in alijs oībus antiquatū & tpe cōfectū, pp̃ copiam nigruerit. oñum. n. talium & pelles, & cutes fiunt nigre. Fusca autē, & rufsa, & flaua, & reliquis p̃dita coloribus, quęcūq̃ pręueta siccescunt prius, quā in ipsis humidū p̃fecte mutet in nigrū colorem. Quib⁹ aut iniqua sit hoc accidit, etiam

De Coloribus

G etiam colores tales fiunt varij, quare etiam omnia, cutes & colorē consequuntur, quandoquidem etiam hominum rufforum & pili sunt alboruffi: nigrorum vero, nigri, q̄ si fm aliquam corporis partem effloruerit album vniuersi pilos quoq; albos habant eo loco, sicuti ea quæ ex animalibus varia sunt. Ita omnes pili, & penne cutes sequuntur, & fm partes, & fm corpus solū.

Similiter his se habent vngulæ solidæ, & bifidæ, rostra, & cornua, etenim hæc nigrorum fiunt
H nigra: alborum autem alba, propterea q̄ etiam his omnibus alimentum per cutem ad exteriorum ambitum percolatur. Qd autem hæc sit causa, haud difficile est ex multis perspicere. Nā puerorum omnium capita initio sunt ruffa, propter alimonij paucitatem, atq; id manifestum est, nam capilli imbecilles sunt, & rari, eandem ob causam. Præterea etiam primum breues omnibus pueris proueniunt: verū progrediente ætate, nigrescunt,
I rursum ijs coloratis, propter affluens alimenti copiam. Simili modo & circa pubem ac barbam, cum primum cœperint pubescere, & lanuginem emittere, hæ quoq; fiunt initio ruffæ cito, propter humiditatis paucitatem, quæ in ipsis defleatur. Vbi vero plusculum alimēti ad locum defertur, rursus nigrescunt. Pili autem in corpore, plurimo tempore ruffi perdurāt, propter ali-

menti inopiam. quoniam quo tempore augentur, etiam hos similiter nigrescere cōtingit, quæ admodum & pubis, & capitis pilos, indicio autem id est, nam quæcunq; prolixos habent pilos, vt plurimum qua parte proximī sunt corpori, sunt nigriores: circa summa vero sunt flauiores, vt sunt ouium, equorū, & hominū: propterea q̄ ijs paucissimum alimentum ad hæc loca deferatur, & exarescat celeriter. Fiunt & pennæ nigrarum auium, quæ prope corpus sunt, **L** nigriores omnibus: quæ vero in summis partibus sunt, flauiores, eodem modo & quæ circa cololum sunt, & omnino quæ paucum capiunt alimentum: patet id, nam omnes pili à perfectione mutantur, fiuntq; ruffi, eo q̄ rursum alimentum deficiens celeriter exarescat. Denique albi prius, q̄ humidum nigrescat, alimēto in ijs excocto, maxime autem hoc perspicitur in animalibus subigalibus, omnium, n. **M** pili fiunt albi, locis, n. nequeuntib⁹ similiter attrahere nutrimentum, propter calidi imbecillitatem, humidum celeriter exarescens, fit album. Et quæ sunt circa tempora maxime omnium canescunt, & in summa circa infirma & laborantia loca. Propterea & omnium maxime in hunc colorem mutantur, cū naturam commutauerint, ppriā, etenim lepus factus est iā albus: & niger vtiq; apparuit tum cecus,

- A** uis, tum versus. similiter autem his & coturnix, & perdix, & hirundo, cum enim omnia talia sint imbecilla generatione, propter alimenti paucitatem ante tempus excocta, fiunt alba. Ita & puerorum quidam statim, & capita habent alba, & cilia, & supercilia: quemadmodum aliorum quoque cuique sub senectute aperte hæc canitici passio contingit, propter imbecillitatem, & paucitatem. Quocirca & plurima
- B** animalia alba, infirmiora sunt nigris. ante enim quam perficiatur ipsorum augmentum, propter alimenti paucitatem excocta, fiunt alba; quemadmodum & ex fructibus quicumque morbo correpti fuerunt. etenim hi multo magis propter imbecillitatem excoquuntur. Quæ autem fiunt alba, multum differrentia ab alijs, ut equi, & canes. huiusmodi autem omnia mutantur ex eo, qui secundum naturam est, colore in alba, propter alimentum bonitatem. humidum enim in eiusmodi non vetustescens, sed absumptum propter incrementum, fit nigrum. nam plurima talia sunt humida & infrugifera, propter alimenti bonitatem, quapropter neque albi pili mutantur. id autem est perspicuum, si quidem nigra ante canitiem rufa efficiuntur, alimento iam in his deficiente, & magis excocto: postremo vero alba. Cæterum quidam existimant, nigra omnia fieri, propterea quod alimentum ipsorum comburatur à calido, quemadmodum & sanguinem, & aliorum vnumquodque errantes. nonnulla enim animalium statim ab initio fiunt nigra, sicut canes, & capræ, & boues, atque omnino quoruncunque pili & cutes initio alimentum habent: procedente vero ætate, minus, atque non decebat, sed oportebat, omnium tales esse & pilos & vigorem, quo tempore calidum quoque ipsorum maxime pollet: & vniuersa magis circa initia canescere, multo enim infirmius omnium calidum est à principio, quam quo tempore pili ipsorum albescere incipiunt.
- *Manifestum autem hoc est & in albis, nam quedam statim colorem habent albisimum, quæcunque horum plurimum habent ab initio alimentum, neque ante tempus humidum in eo exarescit, progrediente autem ætate, flaua, alimento pauciore his postea affluente. Nonnulla in principio fiunt flaua, verum in vigore albisima: sicut & auium colores rursus mutantur, alimento in his deficiente. Declarat id, omnia enim hæc fiunt flaua, & circa collum, & omnino, quæcunque indigent alimento, quod in eis deficit. Patet autem, nam quemadmodum & rufum in album mutatur, & nigrum rursus in rufum: ita & album in flauum. Contingit autem hoc & in plantis. nonnullæ enim ex posteriore coctione recurrunt denuo ad priorem.
- Extra ord. Arist. T rem.

De Coloribus

Erem. maxime autem id in malo punica est perspicuum. nam ab initio acini fiunt punicej, & folia propter paucitatem alimenti excocti: postea autē rursus mutantur in herbaceum colorem, multo alimento affluente, & cōcoctione non potente similiter obtinere: tandem autem concocto iam alimento, rursus fit color puniceus. Vt autem in vniuersum dicam, & de alijs pilis & pennis, omnia capiunt mutationes, alia: vt dictum est, deficiente in eis alimento: alia contra, abundante. quocirca alij alijs ætatis temporibus, & albisimi, & nigerrimi fiunt pili, quandoquidem coruorum quoq; pēnæ postremo in flauum mutantur colorem, deficiente in eis alimēto. Verum pilorum nullus, neque puniceum neq; halurgum, neq; porraceum, neque alium vllum eiusmodi fit habens colorem, p-
pterea q̄ omnes hī colores gignitur, Solis radijs cū hīs permixtis. Præterea ex pilis humidis, dum accidit mutatio carnis, nullam ipsi sumunt mixtionem. Perspicuum autem id est, etenim ex pēnis ab initio nulla generatur talis, qualis est pilus. Sed & ex aui-
bus variz, omnes, vt ita dicam, nigræ sunt, velut pauo, colūba, & hirundo. posterius autem sumunt omnes eiusmodi varietates, concoctione ipsarum iam extra corpus facta tum in pennis, tum in caulibus. quare accidit, sicut & in plantis, etiam horum concoctionem extra corpus fieri. Quamobrem & reliqua animalia, tam aquatilia, quā reptilia, & conchyilia omnigenas habent colorum formas, multa ēt his facta concoctione. Speculationem igitur circa colores, quispam potissimum ex dictis pos-
sit perspicere.

Libelli de Coloribus, finis.

ARISTOTELIS^D

DE SPIRITU.

Quæstio de Spiritus nativæ duratione, ac auctione. Cap. 1.

Liber hic
proculdubio
nō est
Stagirice.

QUæ nam spiritus nativæ duratione est, & quæ ipsius auctio? nā liquido exprimitur quod tū pro ætatis mutatione, tum pro constitutione corporis, & auctior fieri consuevit, & fortior. An ut & partes ceteræ, foris accidentæ quopiam: sic alimentū ipsi appositum quæ animā habent, conservat ipsa, & maiora reddit. Considerandum itaque hic est, quale id sit, & unde accedat. Et sunt modi duo, in quos referri queat, aut n. respiratione istud sit, aut cōcoctione cibi assumpti, ut in partibus quoque ceteris. Et ex his minime alienus vñ modus ille, quem cibi esse perhibet. Ut n. corporum cæterorum alitione, auctioque omnino est materia corporea fieri videmus, ita spiritus quoque auctio & alio i corpus referretur aptissime, nā & ipse corpus est. Quis autem modus hic fuerit? An palam est, attractione quopiam è venis facta & concoctione istud fieri, quando sanguis extremū atque idem uniuersus est alimentum. Ut igitur ad vasorum, & eorum quæ continentur, atque

omnino ad calidi alitione quippe atrahiat, quod aer distribuit efficaciam præbens, sibi quippe ipse concoquendi vim apponens auget, nutritque: sic hūc ipsum spiritū incrementū durationeque accipere fortassis haud fuerit absurdum. At quod primū est aliorū, & cū a se cognatū, & fortassis generatione, per quam semina in partes singendas secernunt & in cuiusque naturam abeunt, ea ipsa prius est, id ex alimento ortū habere, absurdū videri queat. tale n. syncerius esse, quā ut ita nascatur, par fuerit. Deinde si oīs alimentū excrementū sit aliquid, cuiusmodi ab his aut quo pacto excretio fiat? Nā expiratione fieri, rōni cōsentaneū non est, nam statim aer recipit, reliquū igitur est, ut per arteriarum meatus. Sed tū quod excrementū, aut tenuius erit aut crassius, & utrūvis absurdū est. Siquid enim hic osum syncerissimū sit, quō excrementū erit tenuius? Et si sit crassius, tū fuerint meatus omnino maiores aliqui, nisi per eosdē attractio fiat, & excrementi expulsiō. Spūs itaque ipsius auctio & duratio ex alimento facta, hisce ferè modis eē queat. Quod autem respiratione incrementū, & durationem spūs accipiat, ut &

T h Ari

De Spiritu.

G Aristoteles est arbitratus, ex aere in pulmone concocto, & p va
* Aristote
 nes. fa distributo, excrementis aut foras expulsiis, id plures dubitationes hēt. Primū. n. cōcoctio hāc a quo fiat? Ac par est, ab eo ipso, vt & ceterorū. Id ipsum vero absurdū quoq; est, nisi ab exteriorē differat aere. quo mō calor concoquet. Sed & spissiorē eūdē ēē rōni est cōsentaneū, vasorū. s. & molis totius humiditate cōiuncta. proinde in corpulentū quipia abibit. At si tenuius fiat excrementū, rursus pter fidē est. De
H inde cōcoctionis quoq; celeritas pter rōnē est. nā inspirationē illico sequit̃ expirationio. quid igitā velociter mutare & alterare queat? Et putaret quispiā maxime calidū esse, astipulante ipso ēē sensu. nā qui expirat aer, calidus est. Præterea si in pulmone & arteria sit, q̃ cōcoquit, tū calidi quoq; vis ī hōīdē erit: id quod non aiūt illi, sed spū moto agitatoq; excalescere aiunt. Qd si aliū de attrahat, aut mouēte quo piā impellente ue excipit, admiratione tū maiore, inquisitione ue id dignū est. simul aut non id erit, quod primū moueat. Postremo inspiratio vltra pulmonē nō pergit, vt quoq; ipi affirmāt. at spūs innatus per vniuersum est aialis corpus. Qd si ē pulmone tū ad infernas, tū ad partes cæteras distribuat, quonā modo tā velox esse queat concoctio? id enim admirandum omnino minimeq; vulgare est, neque enim
 ad infimas partes subito demitteret concoctū aerem. Atqui necessario id secuturū videtur, si & concoctio in pulmone fiat, & q̃ infima sunt respiratione participant. Et tanto obscurius id esse, magisq; præter opinionē videbitur, quod transitu & uelut cōtactu quodam sola concoctio sic fiet. Sed & hoc præter rōnē esse, & magis adhuc quā superiora videtur, vtimenti excrementisq; eadē rō sit. Sin p aliud quodpiam eorū quæ in animali hñr, L tunc rōnes superiores redibunt. nisi quis respondeat, vt neq; plātis, ita non cuiusuis alimentiaut partis excrementum esse. Quod si hoc quoq; tollas, & oīno eadē ratio partium sit, superest vt cōstituat vasorum eandem esse auctionem, quæ cæterarum est partū. distentis autē his, & maius interuallum capientib⁹, maior quoq; aeris copia influat, & effluat, quo modo tandē auctior fiat innatus spiritus. Ex hisce itaque modis oībus quis vero pro M
 prior sit, & necessitatem demonstratiuam habeat maiorem, inquirendum proponitur. Nam hoc peracto, & demonstrato, quis sit innatus spiritus, & quo pacto is in animalibus spirantibus auctior fiat, manifestū euadet. At in nonspirantibus quæ alitio, & quæ auctio huiusce fuerit? neq; enim in his quoque foris esse recte affirmabitur. Quod si intus sit, tū ē cōi alimēto in his quoque esse, consentaneum

Aneum rōni est: qñ ex ñsīdem similia fiānt, & eodem modo, nisi fortassis ēt in illis accessionem alimenti huiusce foris esse, quo modo odores sentiat, affirmare q̄s volet. Sed non respiratio hic modus est, quāuis dubitare quispiā in hoc quoq̄ possit, an prorsus non spirent, tum ex hoc ipso signū ducēs, tū q̄ adū cibū attrahāt, aerē quoq̄ vna hauriāt, necesse sit. Deīde q̄a & ipsa refrigerōne īdigeāt, q̄ nō alit̄ q̄ aeris attractione fieri possit. **Q**uā si per diaphragmatis loca refrigerēt, p̄ eā ipsam quoq̄ partē aer ingreditur: vnde respirationi simile quidpiam accidat. Quamquam hic non definiat, quā nam hęc attractio sit, & ā quo fiat aut si attractio nō sit, quo pacto fiat in gressus. Hęc. n. adhuc latebant, nisi forte nullo nec attrahente, nec impellente, sed spōte aer introeat. Hoc itaq̄ per se peculiare exigat contemplationē. Eorum insuper quā in aquis degunt, q̄ nam est alitio, & auctio innati spiritus: Nam prāterquā quod hęc non spirant, ne oīno quidē sub aquis aerem cōtineri, neq̄ ē puro latice spiritū gigni posse affirmamus, reliquū igit̄ est, vt ex alimēto sit. Proinde aut non in oībus idē modus gñationis huiusce erit, aut etiam illa ex alimēto spiritus generationem sortiētur, nam ex tribus his, vnus omnino necessarius est modus. Et de spiritus quidem tum auctione, tum alitione hęc dicta sint.

Difficultas de Respiratione. Cap. 2. **D**

DE Respiratione vero alij non dicunt, cuius gratia fiat, sed id solum, quo pacto fiat, dicunt, vt Empedocles, & Democritus. Alij ne id quidē nec modū eius assignant, sed tāquam manifestus sit, eo vtunt̄. Atqui si refrigerationis gratia fiat, id ipsum exponendū est. Calidū itaq̄ si in supremis tantum sit partibus, tū inferiora refrigeratione nulla indigent, sed non est in supremis tantum, nam spiritus per vniuersum corpus est, & initium respirationis ā pulmone est, quo pacto itaq̄ qui in extremis est, calor refrigerabit̄. Et dicet quispiā refrigerationē respiratione factā in oēs partes distribui per continuitatē, sic proximas pulmonī partes ab aere attracto frigefieri, deinde vicinas frigefacere, & ita deinceps vsq̄ ad extrema. Sed ostendendum id est fieri non posse. Quia itaq̄ modus extremorum erit absurdū ē enim omnino statuere ea agitatione quapiam, & velut alimento non indigere. **Q**uā si dicas, perspirationē totius esse aliquam, quā agitationē spiritibus p̄beāt totius: tum quis erit finis respirationis: non. n. refrigeratio erit, si eam perspiratio efficiat. Et in vniuersum, ambiguum negociū hoc totum est. Si ue. n. refrigerationem extremorum in respirationem referas, tū ad ea vsq̄ distributionis, ipsius celeritas quō sensum effugiet: si

T in ue

Que perspirationem constituas, quæ calorem in ambitu totius existentem foueat, tum præterquam quod respirationis hic finis esse amplius nõ possit, siquidem perspiratione illum consequi liceat, mirabilis quoque erit profecto omnium inter se partium fluxio & refluxio perspiratione facta. Nisi dicas eundem in utroque finem recte censerì, & qui in ambitu totius calor sit, non ita plenus & auctus perspiratione sufficienter foueri possit, qui vero in corde & vicinis illi partibus sit, vehementissimus, maiore refrigeratione oportet habere, ut in primis ob hunc ipsum instituta fuisse respiratio videri queat, & proinde maiorem quoque vim aeris eo attrahi oportere, ob quæ instrumenta capaciora, & actio quædam magis conspicua à natura fuerint constructa, permulta enim eiusmodi in cæteris quoque actionibus facultatibusque contingunt. Adhuc tamen absurdum est, si ad os quoque distributio fiat, id quod ex arteriis est manifestum. Ob hæc itaque, ut dictum fuit, de respiratione per quam diligens consideratio est habenda, cuiusmodi gratia fiat, & quibus partibus communis sit, & quo modo sit. Præterea nec alimentum omnibus per arterias adferri, veluti in vasis ipsis, tum alijs partibus videtur. Sed hæc ad ea pertinent, quæ de interitu rerum traduntur,

Dubitationes de Respiratione, Pulsu, & Alimento. Cap. 3.

Cum autem motiones in arteria contenti spiritus tres sint, respiratio, pulsus, & tertia alimenti aduectio elaboratioque, de quaque harum dicendum est, & ubi, & quo pacto sit, & cuius gratia fiat. Pulsus itaque motio qua parte sit, sensui quodque est manifestum, quauis scilicet animæ partem tangentibus. Sed respirationis motus in qua sit parte, aliquoties manifestum quidem sensui quoque est: potior tamen illius cognitio ratione habet. At alii menti motus vniuersus ferè rationi est inquirendus, quæ tamen ab accidentibus de eo fit inquisitio ipsa quoque à sensu initium habet. Quod igitur respiratio intus habeat initium, manifestum sanè est, siue ea facultas animæ sit, siue anima ipsa sit dicenda, siue alia, quæpiam corporum miscela, quæ per ea talem attractionem efficiat. At facultas, qua animal alitur, tota sibi ipsi respondet, & similis est, tanquam eadem per vniuersum sit corpus. Et si forte non sit, at corpus tamen vniuersum æqualiter iuxta tempus se habet in tali motu. Quod si non statim sit obuium, num aliqua sit differentia, inspectione partium omnium est cognoscendum. Pulsus autem peculiaris quispiam præter hos motus est, & quadantenus accidentarius esse, nec finem habere videtur, ob quæ fuerit institutus. Et ut calore vehemènte in humidum agente

Agente, necesse est quæ in flatum resoluuntur, partes ob versationem bullas excitare, ita pulsum quoque fieri in animalis corpore par est. statimque per initia primum consistit pulsus: nam ipsi qui prima sunt, coævus calor est, & fortasse actionem caloris in materiem quæ generationi animalis subternitur, id ipsum consequi est necesse. Quod autem respirationi pulsus non respondeat signum hoc est. Siue enim frequens siue equalis, & siue magna siue levis respiratio, pulsus similis idemque semper manet, sed inæqualis fit & intenditur, tum pro corporis affectionibus varijs, tum animæ, velut timore, spe, agonia. Sed an in arterijs pulsus eundem tenorem seruet, aut æqualitatem, considerandum est. Et videtur non seruire ad partes longe inter se distitas animi aduertentibus. Ceterum quod dictum est non finis cuiuspiam gratia fieri, sed actionis necessitatem sequi, caloris ipsius scilicet in humidum, id omnino ita habere videtur. At inspirationis & expirationis motus siue eundem finem habet uterque, & diuersus alter ab altero fit, siue alium, neque sibi mutuo respondent, ob finem tamen omnino aliquem fieri rationabiliter videntur. Porro de his tribus motibus ambigi recte potest, an sint cogiti: & si non sint, quis horum primus sit: & an sit irrationabile, pulsum respiratione priorem

statui. nam alitio priusquam totum animal sit perfectum est, & postquam perfectum est animal. Attractio enim menstrui humoris ad formationem foetus, & partium declinarum auctio nutricis facultatis opus est: quemadmodum designatio partium ex semine formatricis. Iuxta quæ ordinem respirationis motus postremus fuerit. Nam tum primum respirat, ubi in lucem editus fuerit partus. eaque postremus hic motus est. nam alimenti attractio elaboratioque non solum post, sed & priusquam integris sui partibus animal sit absolutum, in utero peragitur. respiratione itaque hic motus precedit. At pulsus per initia statim in constitutione cordis emergit, id quod in sectione viuorum, & pulli formatione ex ovo deprehendere liceat. Sed & ut supra quoque dictum est, in prima partium declinatione, quæ per actionem calidi in humidum fit, feruorem hunc & pulsus agitationem cieri par fuerit. quare primum hic erit motus. quæ ratione quoque actioni cuiuspiam finis esse videtur, quæ aeris attractio, nisi & hic ad actionem faciat aliquid.

Dubitaciones circa quamplurimas corporis partes, ac earum determinaciones: multaque de ipsarum functionibus. Cap. 4.

Habeat autem & de sensu difficultas. Nam si arteria sentit solum, non spiritum quæ eam ferret an mole ipsa, an toto corpore aut si quid aer primum aëre subest, eo ipso

T. iij. tan-

De Spiritu.

G tanquam potiore cā ac priore : quod igitur in animæ potentiā huiusce motionis causam referunt,quemadmodum illi quoque faciunt, qui partem rationalem animalemtq; inter causas referunt:& pro illorum sententia reprehendendi nō fuerint, cum & ipsi causam rogati, potētiam animæ assignent. At in non spirantibus num immixtus exter-
no est? An non est, sed mixtus quodam, at alio quodam modo est. Quę itaq; differentia eius fuerit
H qui arteria continetur, ad eum qui foris est? Nam vt inter hos differentia statuatur, prorsus ratio postulat,& fortassis tenuitate necessario differat. At rursus, aut à seipso, aut ab alio quopiā calidus est, de hoc enim ita sentiendum vñ; vt de eo qui foris est. Nam de his quę in corpore fiunt, ita videtur ratiocinandū eē, vt de hisce quę foris eueniūt. Et à refrigeratione auxilium oīno quoddam accipit ipsa, qui intus est aer. Num igitur sic res
I habet, vt qui foris tenuiore substantia est aer, vbi intro haustus fuerit & in angusta vasa intrusus, compingatur quodā modo ac densetur, aut mixtionem necessario accipit aliquam, dū per humores & cæterarū animalis partium molem versatur? Sed tū non fuerit tenuior, siquidem mixtionem sic accipiat. At ratio tñ dictabat, quod primum animæ susceptiuum sit oīno cæteris substantiā tenuius esse, nisi aīam quoq; ipsam talem esse, nec pū-
Rū quidpiam, & mixtionis omnino expertem statuamus. Porro autem arteriam solam spiritum suscipere, recipiēdū est: neruum non suscipere. Differunt tñ inter se, quatenus neruus tendi potest, arteria non potest, sed statim rumpitur, vt & vena. Cutis tribus hisce, vena, arteria, & neruo constat. Vena quidem, nā dū pungitur, sanguinem emittit, & neruo autem, quia tendi potest, ex arteria quoq; per spirationē enim habet. nam sola arteria spiritum suscipit. Præterea venas habere meatus, in quibus tanq; officina quapiam æraria calidū latitans sanguinem calefaciat, neque enim natura calidum eē, sed illac veluti diffundi, eaq; propter arteriam concrelescere, & humiditatem continere tum in se, tum in tunicis cauum ipsum ambigētibus. quę oīa ē Sectio-
ne manifesto deprehendere liceat. Eodem modo ad intestina & ad ventrem venas arteriasq; **M** committi, quas par sit alimentū attrahere, ē venis in carnes mox distribuendum, non per obliquum, sed per venarum oscula, fistularum. s. more. Nam ē lateribus venę magnę & arteriæ, exiles venę vtrinq; deriuātur, per obliquum scilicet, & venę cui libet arteria sua est adiūcta. Ad ossa quoq; quā .s. committuntur inter se, & ad magnum capitis os, venę ac nerui finiūt. Hac
pte cibū capiunt pisces & respirant:

Arat: qui si nō spirarēt, tū ex aqua profectō exempti, morerentur ilico. Quōd aut venæ & arteriæ inter se cōmittātūr, sensu quoq; ipso manifestū est. Id sanē nō foret, nisi & humor spiritu, & spiritus humore opus haberet, qđ & in neruo, & arteria, & vena vis caloris ingēs sit. Cæterū qui in neruo habetur calor vehemētissimus, naturæ eius, qui in venis est, plurimū habet. Non igit calor spiritus regioni conuenit, tum alias ob causas, tum aut ob refrigerationē, at si actiones efficiat & veluti excitet, tum calido id fiat. Eorū præterea omnium, quæ innatū quodammodo calorem obtinuerē, nullo sese obſciēte, neq; refrigerāte vllō, duratio est. Quōd enim oſa refrigeratione opus habeant, serē est manifestum. Quōd sanguis in vena calorem detineat, & veluti concludat, signū fuerit, quia dū effluit ille, hic quoq; dissipat, & mors sequitur, q̄ hepar nullā habeat arteriā. De semine præterea quæſtio haberi potest, num per arteriā feratur, & an cōpressionē id quadam fiat, & dū emittitur solum. Quo loco mutatio quoq; p̄ quā sanguis in solidarū partiū naturā abit, pulcherrimā de se inquisitioni occasionē præbet, & euidentiā. Item de neruorum nutritione, num ex ossibus sit. videtur enim minimē dissimilis amborū modus eē. Aut num id verū non sit, cū non solum ex ossib⁹ suspēsi in totius animalis mole, sed & in corde vsantur, qđ nullis ossibus cōmissi sint nerui, neq; in alio vllō cum ceteris coeunt, sed in carnē sūnt. An hoc nil impediāt, quo minus ſs, qui ab ossibus pendent, indidem alimentū accedat, an potius ab his ipsis ossa alantur, sed & hoc absurdū est, neq; sensum astipulantem habet, nam siccus natura & nullū meatum humectū habēs, per sectiones neruus visitur, atq; haberet, si per eum alimentum, quod est humidū, ad ossa veheretur. Quapropter diligens hic est instituenda inquisitio. Et si oīno in osse initium constituat, vt ex hoc potius neruus, q̄ ē neruo os ipsum, alimentum capiat, quō igitur ad ossa tandē alimentum aduehetur, aut meatus ē vena arteria, ue ad ipsum tendens quis erit, id enim in plerisq; obscurū erit, tum ad spinam maxime quisnam deriuetur? Deinde quæ ab ossibus ad latera cōmittuntur, quō ē ventre deriuetur, & attractio quo pacto fiat? an plura habētur absq; cartilagine, velut spina? sed non vt motum exerceant hæc sunt, magisq; continuationis gratia. Sed et si ē neruo os alatur, nerui alimentū nouisse oportet. Cæterū nos affirmamus ē muco illis adhærente eodē ali. Sed rursus vnde hic, & quo pacto sit exponēdum erat. Carnē ē vena atq; arteria aliud cōfirmat, quod dū pungitur sanguinē reddit. quāuis in cæteris animalibus, veluti volucrib⁹, & serpentū

De Spiritu.

G serpentum ac pisciū, & vniuerso
ouiparorū genere non visatur:
sed sanguine multo præditis pe-
culiare habetur. nā & volucrū
pectora incisa saniem emittunt,
non sanguinē. Vnguem Empe-
docles per congelationē ē neruo
constituisse ait: an ne igitur can-
dem rationē ad carnem, cutim
ipsam obūnere dicemus? Itidē
difficultas habetur de testatis,
quæq; molli testa contegant ani-
malibus, quo modo cibusq; for-
ris accedat. contrā enim, intus
H magis q̄ foris aduenire vř. Insu-
per autē quale in illis sit, & qua
parte eřciatur ventris onus. Itē
reditus ad carnē q̄ sit præter ra-
tionē. admirabilis enim & om-
nino impossibilis esse videtur.
sanē oīno alijs aliud alimentum
est, neq; omnibus sanguis eē po-
tēst. verum ex hoc cætera sunt.
De natura quoq; ossium conſy-
deratio est instituenda, an tripli-
cis functionis causa sic extiterint,
& alia ad motū, alia ad fulcien-
dum, alia vt cōtegant, capiātq;.
I Et an quartum quoq; inter hæc
gen⁹ sit, quod tanquā principiū
motus sit, velut poli. Ad motū
itaq; instituta fuisse dico manus
ossa, & pedis, & tibiæ, & cubiti.
& id bifariū, flectendi scilicet, &
ambulandi. neq; enim ambula-
tio absq; flexiōe fieri potest. Sed
& fulcimenta quoq; in his ipsis
ferē cōsistunt. Contegunt autē
& capiunt, veluti quæ in capite
sunt ossa, cerebrū ipsum, & quę-
cunq; medullam in sese habent.

Laterum ossa functionē habent, &
vt claudant. Initium autē cetero-
rum & velut immotū quiddā,
spina est, à qua laterum quoq;
ossa originem ducunt, partes
vtrinq; claudentia. Et necesse
erat oīno vt talis aliqua pars es-
set: nā quod mouetur, id ē quie-
scente est. Simul autē esse aliquid
oportet, cuius gratia, in quo ge-
nere sanē prima statuerunt, nu-
cam, & cerebrum. Præter ea ve-
ro aliud quoq; gen⁹ habetur, ad
committēdas claudendasq; par-
tes ceteras factum, veluti clauēs **L**
sunt, ex hoc ipso tale nomen for-
titæ. Ceterum ad vsum idoneū
vnaqueq; harum partium apri-
sime sic est cōparata. Neq; enim
flexio siue toti⁹ siue partiū fiat,
si talia non sint, pes inquam, spi-
na, cubitus. Nam flexus intror-
sum vsum habet perquam neces-
sarium, vt & pedis & aliarū par-
tium cōsimilis motio: vniuer-
sæ enim alicuius gratia sic insti-
tutæ fuere, vt & ossa quæ in eis
dem visunt. Sic quod in cubitu
habet facile, ad vertēdum quo- **M**
quouersus cubitū & manum fa-
ciunt: nam absq; hoc supinā manū
mouere aut pronā non licebat:
& nec pedes leuari aut flecti po-
tuisſent absq; binis facilib⁹, hūc
motum efficientibus. Eodē mo-
do aut cæterę quoq; partes sunt
inspiciendæ, velut colli motus,
an ab vno osse sit. Itē quæ com-
prehendunt cetera ac vinciunt,
velut patella est genu imposita.
Et quamobrē alijs quædam ex
hiscē

Hisce non adfint. Quę igitur motum perficiunt, vniuerfa nervos adherentes habent. & fortassis quęcunq; multam actionē ob-eunt, velut quę in cubitu habentur & crure, manibusq; ac pedibus. Cętera quę præter nervos ossib⁹ adherescere vident^r, ligandi gratia adiecta sunt, nō mot⁹. quod gen⁹ alię quoq; partes habent, quascunq; vinciri oportebat. Neq; enim in omnibus necesse id erat, aut parū admodū, quęcunq; s. non operosas motiones faciunt, veluti spina est, quę solūmodo flectitur. Taliū itaq; inter se nexus sanies est, & humor quidā mucosus. Cętera nervis quoq; vinciuntur, vt quę in articulis sunt. De hisce ossibus nulla inquisitionis ratio cōmodior institui queat, q̃ quę nunc est proposita: quo sanē loco quę vere initia cuiusq; functionis statui queant, & cuius gratia vnū quodq; ipforū sit, perq̃ diligenter inspicere cōuenit. velut vtrū rectius in ossa referatur motus, & num huius grā hęc sint: an in nervos, & quę hisce proportionē respondent partes alię quorundā aſialium, vtpote in quib⁹ spūs motius primis inest: qñ & venter mouet^r, & cor quoq;, quorū neutrū os habet, sed ē nervis texunt ambo, & cordis substantia nervos habet. vsus itaq; horum nō quidem oibus necessarius erat futurus, quę aſialia vocarētur, sed quę motū quoq; exercere possent. Est itaq; iter

principia istud recipiendum, q̃ animalibus omnibus, quę motum erāt exercitura, ad hunc ipsum vsū aut nervus, aut quę his proportionē responderet, partem aliā natura adnexuit. Dein de ad motū cuiq; peculiarē sua quoq; rursus instā affinxit: velut pedestribus futuris pedes: & recte incedentibus binos: at per terram oīno gradientibus plures, quibus scilicet materia terre stris magis & frigidior cōtigit. Quędam pedib⁹ omnino vt carent, accidit: nā vi totius moliserant mouenda. Sic volucribus quoq; alę sunt adiectę, & forma naturę ipſorum idonea. Sed & inter hęc ipsa quoq; differentia habeatur, prout magis aut minus sunt volucres. Pedes vero his quoq; sunt additi, tum alimēti gratia, tum vt recte starent: excerpta vespertilionē. nā huic soli his opus non erat, cū ex aere alimētū habeat, nec quiete indigeat. Atqui pedum vsus, nullus alius est. Ex aquatilibus animalibus sola, quę testata sunt pedes habent, ob grauitatē scilicet eorū. nā alioqui per loca volui & impelli propria vi nequibant, hęc itaq; cōia sunt illis, sed pro cuiusq; vsu idoneo singulis sua priuatim instructa fuere. Ad quę oīa animaduertendum, s. est, ita vt nihil ex hisce præteratur, quod hęc inquisitio nō tenet. Sic ea quoq; quę obuia nō sunt, sed inter cęteras cās latent, velut, quamobrem multipeda

tardissima

De Spiritu.

G tardissima sint, cum tamen qua drupeda sint celeriora bipedi bus: an ne q̄ toto corpore super terra gradientur? aut quia natu ra frigidior cum sint, difficilius moueri queat? aut ob aliā cām.

De actione Caloris contra Nomullos.

Cap. 5.

Qui affirmant non calorem esse qui in corporib⁹ ani maliū agat, & q̄ vna sola latio ignis sit aut facultas, se candi videlicet, non recte dicūt.

H Neq̄ enim in corporibus inani matis oībus idem efficit, sed alia densat, alia rarefacit, liquefacit alia, alia cogit. quare i animatis quoq̄ idem effici existimādum est. Quē itaq̄ caloris vis sit in fa brica operū naturā, cōparatio ne ad arte facta, inquiretur aptis sime. Et in arte aliud efficit auri fabri ignis, q̄ fabri ærarij, aut q̄ loci ignis: vt nec ipsorū quidem ignes idē efficiunt, & cæterorū quoq̄ inter se artificū. Proinde verius fortasse affirmabitur, q̄ & artes hoc vtantur tanquā in strumento, mollientes, liquefa cientesq̄, & arefacientes, ac non nullis quoq̄ modum ac propor tionē addentes. & naturā quoq̄ id ipsum facere, vnde rerū inter se multiplices dīx̄ proficiant. Ineptum itaq̄ & ridiculū prorsus fuerit, leui inspectione eorū quē foris apparent, iudicium de hisce rebus ferre, priusquā intrō penetraris, & in alto latētes cau sas attigeris. Siue igitur separa tio sit, siue attenuatio, siue aliud

quodcūq̄ sint calefactio & igni K tio, dīx̄ certē fortietur opera, pro modo tali calore vtentium. Differentia tñ artis ad naturam est. nam illa, tanquā instro, calo re vtitur: hæc, & vt instro, & vt materia. Qui. n. ab arte ad opus adhibet ignis, ipsius operis pars nō est. at qui in natura habetur, calor, diffusus per ipsum opus ē, atq̄ vnā cū cæteris substantiam eius explet, & nulla in hoc diffi cultas est: sed magis i illo ē, quo pacto natura hoc instro ita re gat, & affectiones quibusq̄ re. L bus suas, ac modū omnino reli quum inurat, vt planē cognos cere scilicet, & rōne quadā vti videatur. Neq̄ enim absq̄ ratio cinio & cognitione hæc peragi posse videtur. neq̄ quopacto na turæ vis cognoscēdi tribui q̄at, satis apparet. At qui in ignē solū & naturā spirituum hoc artifi cium referri non potest: at vim quāpiam talem hisce admixtā esse, omnē admirationē vincit. Eadem de anima quoq̄ admira tio subit, nā in hīdem consistit. M non igitur ineptē aut in idē refe retur simplr, aut in partē quampiam eandem vis formatrix. Et cur mor⁹ perpetuō similis actio sit: nam & natura à qua fit, eadē est: & generatio itidem. At quæ differētia fuerit caloris cuiusq̄, siue vt organum is habetur, siue vt materia, siue amborum vicē præstat. nam ignis differentia, iuxta id quod magis ac minus est, sumitur. Hæc autem ferē in

co

- A** eo vt mixtus sit aut immixtus, consistit. nam hic purior erit, & proinde intensior gradus: ille ad mixtionem cōtrarij remissior. Eadem ratio in alijs quoq; simplicibus habetur. Siquidem enim alia sint, os, & caro, quæ equi est & quæ bouis, aut ob id alia esse, quia ē diuersis constituta sint, aut vsu ipso differre est necesse. Si itaq; sint diuersæ inter partes simplices, quænam cuiusq; earū erunt differentia? Sin eadē sint cum ijs, quæ in alijs habentur, necesse est enim alterum ē duobus hic esse, vt in ceteris quoq; rebus. Nam vini & mellis temperamentum per subiecta differre dicimus. vini autem ipsius si differentia, per rationem. Quare Empedocles simplr huiusce
- C** diuersitatis causam ossis naturam assignat. Siquidē enim vni uersa eandem mixtionis rationē sortirentur, non differre inter se oportebat, equi, leonis, atq; hominis ptes. At nunc duritie molitieq; tum inter sese, tum à ceteris differunt. Sed & quæ in eodem animali habentur partes,
- tum densitate, tum raritate, cū D ceteris quoq; affectionibus plusculum inter se differre vident. Quapropter non eadem temperatio omniū est. nam crassities & tenuitas, magnitudo & exiguitas in quanto: durum autem & densum, & quæ hisce contraria sunt, in quali mixtionis consistunt. Cæterū qui ita sentiunt, exponāt oportet, quo pacto vis, & quæ artificio præest, alia sit. et enim hanc auctiorem esse, aut omnino minorem sic eueniet, & per seipsam, & per mixtionem: aut certē ab aliq; intendi, quem admodum quæ elixantur assantur ue, id quod uero fortasse propius ē. simul enim miscet ac fingit natura. Porro eadem quoq; de carne ratio est, nam & eadem propemodum differentia sunt. Y
- Ita de vena & arteria ac ceteris. Ea; propter alterum ē duobus necessarium sit, aut vt ratio horum iuxta mixtionē non sit eadem, aut non ē duritie & densitate ab hisce contrarijs passionibus rationes ducendas esse.

ARISTOTELIS DE XENOPHANE, ZENONE, ET GORGIA:

Ioanne Bernardo Feliciano interprete.

De Xenophane.

A Eternum esse inquit, quicquid est: siquidem fieri non potest, ut ex nihilo quippiā existat. Siue enim oīa facta sint, siue non omnia, utroque modo efficiet, ut ex nihilo fieri ipsa concedendū sit.

H Nam si oīa fiant, nihil præexistere: si æterno alicui alia accedant, amplius & maius vnū ipsum effectum iri asserit. Quod autē amplius & maius sit, id ex nihilo ēt proculdubio existere: quippe cū neq; in pauciore amplius, neq; in minore esse maius possit. Qd̄ verū est æternū, infinitum esse, eodem neq; principiū, vnde extiterit, habeat, neq; finē, in quē fieri aliqui desierit. at infinitum esse vnū, si enim sint duo, aut plura, siue ea eē inter se, ac sese mutuo terminare, sed vnum simile sibi vndequeque esse: eo q̄ si dissimilia plura essent, non iā esset vnū, sed multa. Vnum autē ipsum, cū æternū sit, & immensum, & libi vndequeque simile, immobile ēt esse, non enim moueri posse, nisi excesserit. Quod autē excedit, necesse esse, ut vel in plenū, vel in vacuū excedat. Quorū alterū, hoc est plenum, admittere nullo modo possit: alterū, quod est vacuū, nihil sit. Sed si res ita se habeat, doloris quoque, & ægritudinis, & morbi experte eē, atque eius modi, ut neq; situ trāspōni, neq; forma diuersificari, neque alteri possit cōmisceri. Eo q̄ ex oībus his, ut & vnū multa fiat, & qd̄ non est, procreetur, & quod est, intereat, necessario efficiat, quæ sanē fieri nullo pacto queāt. Nā si commixtū fuisse vnū ex pluribus dicatur, sintque multæ res, quæ in se mutuo moueantur: ut mixtio vel tanquam in vno plurium compositio, vel recessione quasi mixtorū superadditio sit, efficeretur, ut illo modo, eorum quæ à sese mutuo separarentur, mixta essent: hoc, si supadditio esset, in auersione, singula, quæ sub se mutuo posita ex mixtis sunt, detractis primis manifestarentur. quorū neutrum euenit, hoc autē modo etiā multa essent, nec

A nec nobis tantūmodo esse videntur. Quocirca quia res eē ita nequit, neq; fieri potest, vt multa sint, ea quę sunt, sed non recte esse ea videantur: quandoquidē multa etiā alia sensu omni apparerent: rationē, neq; eadem gigni, neq; id quod est, multa, sed gternum, & infinitum, & sibi vndequaq; sistē eē cōuincere affirmat.

Nunquid igitur primum nō omni sumpta opinione, neq; oī quod apparet, incipiendum est, sed semper eo quod maxime est firmum ac stabile. Quare si oīa, quę in opinionē veniunt, & apparent, non recte existimantur, nihil fortasse conuenit, vt huic ēt opinioni & dogmati acquiescamus, quod nihil ex nihilo fieri statuit: quippē cū vna ēt quędam ex nō rectis hęc opinio sit, quā ex sentiēdo quodam modo cū in multis essemus, existimauimus. Sin autē non omnia falsa sunt, quę nobis apparēt, sed aliqua etiā horum rectę existimationes habentur, vel ex demonstratione, quę maxime rectę eē videant, sumi debent, quas idētidem certiores esse necesse est, vel quę ex illarū rātionibus demonstrandę sunt. Si enim sint duę inter se cōtrarię opiniones, Quemadmodum, si multa facta fuisse dicat quispiā, necesse esse, vt ex hīs quę non sunt, ea extiterint: si vero id esse non potest, ea quę sunt, multa minime esse efficeretur enim vt ens quodcūq; est, infinitū esset: atq; ideo, ēt

vnum: ex vtriusq; hīs sanē ratio conclusa si simili modo probabilis est, nihilo magis vnū esse, qm̄ multa demonstrat. At si altera stabilior ā ac certior, quę ex ea collecta fuerint, magis fuisse demonstrata censendū est: quę quidem si in eum incidant, qui vtrasq; has opiniones habuerit, licet ea quę sunt, adhuc moueātur, probabilior tñ hęc est, citiusq; hęc, illam opinionē oēs admittēt. Quare etiā si eueniat, vt contrarię sint enuntiationes, & impossibile esse, vt & factū sit quicpiā ex eo quod nō est, & non multę res sint, ā se mutuo hęc conuincantur, quid magis ita rem se habere assereret quispiam? Neque enim vbi demonstrauit, rectam esse opinionē, ā qua incipit, neq; magis certam, qm̄ de qua demonstrat, sumendo differuit. Magis siquidē sumitur, verisimile esse, vt ex eo qd̄ non est, aliquid fiat, qm̄ non multa sint ea quę sunt. Nam de ipsis his admodū dī, & fieri ea quę non sunt, & nō multa facta fuisse ex hīs quę nō sunt, atq; hęc nō ē vulgo quilibet, sed ex hīs nonnulli asseruerunt, quī sapientes etiam habiti sunt. Iam vero Hesiodus, Primū ante omne aliud, inquit, Chaos extitit, inde parenti, Pectore cunctorum sedes firma tellus, Atq; amor, is cunctis specie imortalibus anteit, Ex quibus alia, ait, genita fuisse, ipsa autē hęc ex nihilo, Multi præterea

De Xenophane,

G terea aliq̃, esse nihil, sed fieri oīa
asserunt ex hīs, quæ non sunt, oīa
quæ fiunt, existere affirmantes.
Vt nonnullis videri, etiā ex hīs,
quæ non sunt, gigni omnia quæ
fiunt, perspicuum iā sit. At vero
fieri ne possint, nec ne ea quæ di
cit, omittendum vī, sed illud cō
siderandum, utrū ex hīs, quæ su
mit, id conficiatur, an nihil ve
tet, quo minus alio modo sese ha
beres queat. Illud sanē est, qđ
primum sumit, fieri ex eo quod
nō est, nihil posse. Nunquid igit̃
H oīa esse ingenita necesse est? An
nihil prohibet, quin alia ex alijs
existent, atq; id in infinitū pro
grediat̃? An etiā reflexio in or
bem sit, vt alterū ex altero pro
creetur, dū semper ita aliquid ē,
& infinites ex sese mutuo singu
la gignuntur. Nihil profecto ob
stat, quin oīa genita sint, etiā si
nihil ex eo quod non est, fieri cō
cedatur: nullūq; ex nominibus,
quæ vnū consequuntur, prohib
et, quin infinita etiam ea, quæ
sunt, apud ipsum appellemus.
I propterea qđ ille quoq; infinito
attribuit, vt omnia & sit, & di
catur. Nihil itē vetat etiā, si infi
nita nō sint, quo minus in orbē
generatio eorū circūuoluatur.
Adde qđ, si oīa gignuntur, & est
nihil, vt nonnulli dicūt, quo pa
cto vnū æternum erit? Nam de
vno quodam qđ sit, quasi sit, &
cōcedatur, ita disputat. Si enim
inquit, genitū non est, sint æter
na, quasi essentia rebus inesse ne
cesse sit. Præterea, etiā si qđ maxi
me fieri nequeat, vt quod non
est, factū sit, aut quod est, interie
rit, quid impedit tñ, quia alia ge
nita sint, alia æterna, quēadmo
dum ēt Empedocles inquit. Nā
cū omnia etiam ille eadem con
cesserit, & quicquā esse impossi
bile ex non ente creari,
Quodq; est disrumpi, & consu
mitur interiturum,
Semper enim stabit nixū, quo
cunq; feratur:
Ex hīs tñ quæ sunt, quēdam eter
na esse inquit, ignē, aquam, ter
ram, & aerē, reliqua ex his & ge
nita eē, & gigni. Nulla enim alia
hīs quæ sunt, vt existimat, gene
ratio ē, mixtio sed tantū, & mix
torum abstractio, cuius vis hæc,
natura à mortalib⁹ appellatur.
Generationē aut̃ æternis non in
esse, neq; ea generari dicit, eo qđ
ipso id prorsus sit. Vnde inq̃,
Qui sit enim vniuerso esētia,
& vnde profecta est? Sed, dum
ignis & cetera miscntur, & cō
ponuntur, multa hæc generari,
dū segregantur & abstrahūt̃,
corrūpi asserit. Verūtamen mix
tione & segregatione multa eē,
natura autē quatuor absq; cau
sis, vel vnū: vel si etiā infinita sta
tim extiterint hæc, ex quibus cō
positis gignūt̃, segregatis cor
rumpuntur cætera. Quēadmo
dum Anaxagorā quoq; affirma
re nōnulli dicunt, ex hīs quę sem
per essent, & finitis generari ea
quæ fierent. Quod si ita esset, ne
quaquam æterna oīa essent con
cedenda, sed nonnulla etiā quæ
& gigne

A & gignerentur, & genita ex his, quæ sunt, fuissent, necnon i sub stantias quasdam alias corrūperentur. Accedit, q̄ nihil vetat, quin vna quædam substantia & forma vniuersum sit, sicut & Anaximander, & Anaximenes in quiūt, alter aquā eē vniuersum, Anaximenes aerē asserēs, & qui cūq; aliī ita vniuersum esse vnū censuerunt. Id. n. & figuris, & multitudinibus, & paucitatib⁹, & dum rarum & densum euadit, multa & infinita ea quæ & sint, & gignant, efficit. Cum vero Democritus quoq; aquā, & aerē, & vnū quodq; qd̄ ex multis his est, fluxione differre asserat, quid prohibet ēt ita multa & oriri & interire, dum vnū ex ente in ens antedictis dīfīs semper mutat, & nihilo tñ aut amplius, aut minus totū ip̄m effici tur? Quid itē vetat, quin iterdū ex alijs corpora & gignātur, & ē contrario corrūpantur? Si autē ēt hæc quispiā concesserit, sitq; aliquid igenitū, quid magis id infinitum esse demōstratur? infinitū. n. esse, inquit, si sit quidē ali quid, sed genitū tñ minime fuerit: quippe cū & gñationis principiū, & finis, termini eius sint. At. n. quid obstat, id quod ingenitum est, ex antedictis finē habere? Nam si genitū est quippiā id habere principiū illud cēset, vn̄ ea q̄ gignuntur, existūt. Sed quid vetat quæso, quin ēt si genitū non fuerit quicq; p̄ncipiū nō ex quo genitū sit, sed alterū

habeat: sintq; ad sese mutuo terminātia ea, q̄ eterna sunt? Quid præterea impedit, quo min⁹ totū ingenitū sit, & infinitū, ea vero q̄ in ip̄so gignuntur, sint terminata, cū & principiū gñationis, & finē habeant? Porro ēt, sicut Parmenides inquit, nihil prohibet vniuersum esse vnū & ingenitū, & tñ esse terminatum, Orbiculare, ut ait, globosæ per simile vndiq; molī, A cuius medio spatia in quascū que serantur

Partes æqua, vt nec maius, nec firminus vllum. Cū. n. habeat mediū & extrema, finē hēt, quā uis ingenitum sit. nā ēt si vt ip̄se inquit, vnū sit, atq; id corpus alias tñ sui ptes hēt, q̄ similes inter se sint. Simile. n. ita vt dicit vniuersum esse nō alteri alicui, quod terminatū esse arguit. Nā si infinitū est simile, & simile alteri est simile, duo igitur, uel plura entia sunt, nō vnū, neq; infinitū. Sed fortasse simile sibi esse simile dicit, ipsumq; inquit, simile esse vniuersum, eo q̄ similibus partibus constet, cū sit vel aqua vniuersum, vel terra, vel quippiā aliud hmōi. Cōstat. n. hunc cēfere vnū esse vnū quodque, quod duplicibus partibus constet, & corpus sit, quod sanē infinitum minime est. Nam vniuersum ip̄m est infinitū. Quare hæc licet ingenita sint, ad sese mutuo terminant. Ad hæc, si eternum & infinitū sit, quo pacto esse vnum corpus potest? nam

Extra ord. Arist. V si sit

G si sit dissimilium partium, erit multa. & ipse quoque ita existimat. sin autem tota aqua, vel tota terra, vel quodlibet aliud vnum id sit, multas proculdubio partes habebit: quemadmodum Zeno etiam ens esse conatur demonstrare id, quod ita vnum est. erunt igitur etiam plures eius partes paucioribus, & minoribus, & diuersæ prorsus, si ita nullo neque accedente, neque recedente corpore, alterabile sit. At si neque corpus sit, neque latitudine neque longitudine vlla præditum, quo modo esse infinitum potest? Quid obstat, quin multa, & numerabilia huiusmodi sint? Quid prohibet etiâ, quin licet plura vno esse dicantur, in finita tamen magnitudine sint? Sicut Xenophanes quoque ipse infinitam esse terræ profunditatē, & aeris asserit. Id quod etiâ Empedocles declarat, cum quosdā reprehendens, qui ea nullo modo esse posse dicebant, cum tamen res ita esse videretur.

I Quandoquidem, inquit, est infinito terra ipsa profundo, Necnon amplas, & immensa spatia ætheris alti, Vaniloquo qui hominum multorum effunditur ore, Naturam vniuersi ipsius cōspicientum.

Nihil absurdi insuper est, si cum vnum sit, non vsquequaque simile fuerit. Si enim sit aqua vniuersum, vel ignis, vel quodcunque aliud tale, nihil verat, quin

plura, quam vnum ens esse dicamus. Quandoquidem vnum quodque non prorsus simile sibi ipsi est, cum partim rarum, partim densum sit, etiam si in raro vacuum non insit. Nihil tamen obstat, quin in raro separatim aliquibus in partibus secretum vacuum insit. Quare, si totum partim densum, partim rarum sit, & simili modo plenum vniuersum, rara pars minus plena erat, quam quæ densa est. Quod si etiam ingenitum sit, ac propterea esse quoque infinitum concedatur, ut neque aliud, atque aliud esse infinitum possit, neque ita continuo vnum erit appellandum. Quo pacto enim infinitum totum, vel vacuum non totum esse vnum potest? At vero impossibile etiam esse inquit, siquidem vacuum non est. omnia enim dum mutant locum, mouentur. Sed primum hoc non omnibus probatur, sed esse vacuum quoddam aiunt, quod tamen corpus non sit. Quemadmodum Hesiodus quoque in generatione, primum ante omne aliud chaos inquit, extitisse: quod quasi sedes quædam entibus substerneretur. Tale quid etiam vacuum quasi vas quoddam ac receptaculum, quod medium intercedat, requirimus. Deinde etiam si vacuum nullum sit, neque ita quippiam fortasse non moueretur. Nam Anaxagoras quoque cum hoc ante ipsum tractarit, & non solum satis sibi esset id pronuntiasse,

- A.** vacuum non esse, moueri tamē ea quæ sunt, inquit, etiam si vacuum non sit. Simili modo etiā Empedocles moueri quidē semper, inquit, ea, quæ simul tempus in omne mouentur assidue, nihil esse in vniuerso vacuū affirmans, vnde superueniens fuerit quicquam: sed cum in vnam formam concreuerit, vnum vt iam sit, quicquam neque quod vacuū, neq; quod supereffluat, vllum esse inquit. Quid. n. prohibet, quin in sese mutuo ferantur, & deuoluantur omnia, dum hoc in aliud, atq; aliud in aliud, atque ita deinceps semper transmutatur, quoad, ad primum vltimum redierit? Quin etiam forma rei, licet in eodem loco permaneat, mutationem vel alterationem, cum aliq; tum ipse ille asferit: vt ex his etiam, quæ ab ipso dicuntur, nihil obstat, quo minus res, dum ex albo nigrū, vel ex amaro dulce fit, moueantur. Nam siue non esse vacuum concedamus, siue plenum admittere nihil posse, id nulli impedimento est, quin alteratio efficiat. Quamobrem, neq; omnia æterna, neq; vnum, neque infinitum esse necesse est. Sed neq; infinita multa, neque vnum simile, neque immobile siue vnum sit, siue multa quædam. His autem ita constitutis, nihil ex his, quæ ab illo dicta sunt, & transponi, & alterari res vetat, cum etsi vnum sit vniuersum, motio existat, dum & multitudine, & paucitate differt, & alteratur, nulla re alia accedente. nam si modo quicquam id est, quod accedit, corpus non est: & si multa sint, dum ea inter se simul & commiscuntur, & secerantur. Mixtionem enim neque super additionem eiusmodi esse, neque compositionem, qualem inquit, verisimile est: vt vel statim separata inter se sint, vel in auersione dum alia alijs superoccurrunt, a sese mutuo seorsum ferantur: sed ea, quæ mixta sunt, ita esse composita, vt quælibet pars, cum quælibet confusa ita sit, vt non composita, sed mixta esse videantur, neque deprehendi, qualesnam partes eorum sint, possit. Quia enim non est corpus aliquod, quod minimum sit, vnaquæque pars, simili modo ac totum, commixta est.
- De Zenone.
- C.** Ieri non posse inquit, vt siquid est, id factum fuerit, hoc de Deo asserens: quippe cum necesse sit, vt quod factum fuerit, id vel ex similibus, vel ex dissimilibus extiterit. quorum fieri neutrum queat. Neq; enim simili magis conuenire, vt a simili procreetur, quam similem procreet: eo q; æqualibus vel similibus omnia eadem erga sese mutuo insint, neq; dissimile ex dissimili
- V ij posse

G posse existere. Nam siue ex imbecilliori robusti⁹, aut ex minore mai⁹ aut ex peiore meli⁹, siue ē contrario præstantiora ex deterioribus fierent, ex non ente quippiam efficeretur: id quod esse nullo pacto potest. Aeternū igitur hac de causa esse Deū affirmat. Si autē Deus est id, quod præstantissimū ofum est, vnum debere esse ipm̄ s̄quit. nā si duo, aut plures ēt essent, præstantissimum & optimum ofum ipsum esse nullo modo liceret: quippe

H cū vnusquisq; ex multis Deus similis, atq; iccirco talis foret. Deum enim & Dei potentiam eiusmodi esse, vt præsideat & dominetur, non subīciatur, vt in eo q; non est p̄stantior, Deus non sit. Si igitur plures cū sint, partim sint sese mutuo præstantiores, partim inferiores, Deos nullo modo fore. cū Deus inferior esse, & subīci natura non possit. Si sint æquales, non fore ea natura Deum, vt præstantissimum omnium sit. propterea

V q; æquale neq; melius, neq; pei⁹ æquali sit, necesse est. Quapropter si est, & talis est Deus, vnū ipsum solum esse. neq; enim aliter omnia posset, quæcunq; vellet: quippe cum si essent plures, minime ipse esse solus posset. Cum vero vnus sit, similē quoque ipsum sibi vnde quaq; esse ait, quantum ad visum, & auditū, reliquosq; omnes sensus spectat. alioqui enim efficeretur, vt non præsiderent, & domina-

rent, sed sibi mutuo Dei partes subīcerentur. id quod fieri nullo pacto potest. si autem vnde quaq; sit similis, globosum quoque esse. non enim partim esse, partim non esse, sed vnde quaq; esse huiusmodi debere asserit. Cum itaq; sit æternus, & vnus, & globosus, neq; infinitum, neque finitum esse ipsum censeat. Eo q; infinitum non ens sit: qđ neque medium, neque p̄cipiū neq; finem, neq; aliam quāpiā partem habeat: cuiusmodi infinitum esse inquit, ens autem tale esse, quale est non ens, proculdubio non posse. si plura sanē sint, ea sese mutuo terminare. Sed vnum neq; non enti, neque multis simile esse debere. vnum enim nihil habet, ad quod terminari queat. Id præterea, quod huiusmodi est vnum, quē Deū esse affirmat, neq; moueri, neq; immobile esse s̄quit. quippe cū immobile illud sit, quod non est: nam neq; aliud in ipsum, neque ipsum pertransire in aliud potest: moueantur autem ea, q̄ pluravno sunt: alterum enim in alterum moueatur, necesse est. Quod si id quod non est, ne moueri quidem potest: cum id qđ non est, nusquam sit: quæ vero in sese mutuo transmutantur, plura vno sunt: propterea sane effici ait, vt duo, vel quæ plura vno sunt, moueantur, quiescat autem nihil, quod immobile est: vnum vero neq; quiescat, neq; moueatur: cum neq; ei quod nō est,

est, neq; multis simile sit. In omnibus autem ita sese habere Deum inquit, vt æternus, & vnus, & similis, & globosus cum sit, neq; infinitum esse, neque finitum, neq; quiescere, neq; moueri ipsum asserat. Ac primum quidem etiam iste non secus ac Melissus, sumit, id quod fit, ex eo quod est, gigni. At enī quid obstat quin neq; ex simili, neq; ex dissimili id quod fit, sed ex non ente existat? Adde q; nihilo magis efficietur, vt Deus sit ingenuus, quam vt reliqua etiam omnia: quandoquidem omnia ex simili vel dissimili constiterunt: quod fieri non potest. Quare vel nihil erit præter Deū, vel reliqua etiam omnia erunt æterna. Præterea præstantissimum esse Deum sumit, potentissimū, atq; optimum ita appellans. Id autem ex lege minime videtur, sed in multis præstantiores sese mutuo esse Dī dicuntur, non igitur ex eo quod videtur, hanc de Deo consensionem sumpsit. **C** Accedit q; Deum esse præstantissimum non eo sensu dicitur, vt erga aliud quippiam huiusmodi sit Dei natura, sed quantum tantummodo ad suam ipsius affectionem attinet. nā si ad alterum spectemus, quid prohiberet, Deum nō sua ipsius æquitate & fortitudine, sed ex aliorū imbecillitate excellere? At Deū ita esse præstantissimum intelligit nemo: sed quia ipse q̄ optimum fieri potest, affectus est: nihilq; ei, quo minus bene & recte sese habeat, deest, quippe cum ita sese habēti simul illud etiam eueniat, necesse sit. Ita vero esse affectos, etiam si plures ipsi sint nihil vetat: vt omnes quā optime fieri potest, affecti, & præstantissimi erga alios, non erga se sint, nam sunt proculdubio etiam alia. Cum enim præstantissimum Deum esse dicat, id aliorum esse necesse est, at vero vnum vnde quaq; videre & audire nihil conuenit, neq; enim si non etiam hac parte videt, minus videt, sed ea parte non videt. Sed fortasse cum inquit, vnde quaque ipsum sentire, id sibi vult, vt ipsum optime ita affectum esse significet, si similis vnde quaq; sit. At si sit talis, cur globosus potius, quā aliqua alia forma esse prædictus debet, quia vnde quaq; audit, & vnde quaque dominatur? Quemadmodum enim cum cerussam vnde quaq; esse albam dicimus, nihil aliud significare, quā in omnibus eius partibus albedinem esse insitam volumus: quid impeditō est, quo minus ita quodque illic vnde quaq; videre, & audire, & dominari dicatur, vt quamcunq; eius partem quispiam sumpserit, eam hoc modo esse affectam intelligamus? Si cut igitur neq; cerussam, ita neque Deum hac de causa globosum esse necesse est. Porro neq; infinitum, neq; finitum esse, corpus cum sit, magnitudinemq;

De Xenophane

- E** habeat, qui fieri potest: Præsertim cum infinitum id sit, quod finis capax finem non habeat. si nis autem & terminus in magnitudine, & multitudine, & in omni demum quantitate inest. Quocirca, quod finem non habet, magnitudo cum sit, infinitum est. Adde, quod cum sit globosus, finem quoque habeat ne esse est. extrema enim habet, si quidem habet medium, a quo plurimum abest. habet autem medium, cum globosum sit. a
- H** medio vera extrema ignis circumcumeunt, extremum enim corpus, an fines habere, nihil refert. Neque præterea si non ens est infinitum, iocirco ens infinitum non erit. Quid enim obstat, quin non nulla sint, quæ eadem tam de ente, quam de non ente dici queant: Nemo siquidem est, qui non ens nunc sentiat. sed ens quoque non sentire nunc quispiam potest. Quæ utraq; & dici, & considerari sane possunt. Non album item non ens est: nunquid igitur propterea omnia quæ sunt, esse alba dicendum erit, ne quispiam idem de ente, & de non ente significemus & an nihil im-
pediet, quin ex his etiam, quæ sunt aliquid album non sit. o-
mitto quod ita alteram quoque negationem admitteret infinitum, nisi id quod antea dictum est, magis ex eo quod habet, vel non habet, vnumquodque esse est existimandum. Quare etiam ens vel infinitum erit, vel finem ha-
- bebit. Fortasse etiam non ens infinitatem attribuere absurdum est. non enim vnumquodque quod finem non habet, infinitum dicimus. sicut neque inæquale, id quod non est. Accedit quod Deus vnus cum sit, finem quantum ad alium Deum spectat, non habet. si vero vnum tantum est Deus, vnum etiam tantum partes ipsius Dei erunt. Nam illud quoque absurdum est, si his, quæ multa sunt, accideret, ut ad se se mutuo sint finita, ac terminata, propterea sequi, ut vnum finem non habeat. multa siquidem sunt, quæ & multis, & vni eadem insint: nam etiam esse ipsum commune vtriusque est. Absurdum itaque fortasse esset, si propterea non esse Deum assereremus, quia multa sunt, ne in hoc similis esse ipsis videretur. Ad hæc quid prohibet, Deum, etiam si vnus sit, finitum esse, & fines habere & quemadmodum etiam Parmenides vnum esse ipsum, inquit:
- Orbiculari globosæ perquam simile vndique moli,
A cuius medio spatia in quascunque ferantur.
- Partes æqua. Terminū. n. & finem cuius quidem esse necessesse est, non tamen ad aliquid. Non enim necesse est, ut quod habet finem, ad aliquid aliud finem habeat: tanquam finitum ad id referatur, quod deinceps subsequitur infinitum. Sed finitum esse, nihil aliud est, quam extrema habere

* bere. quod autem extrema ha-
 bet, vt ad aliquid ea habeat, ne-
 cesse non est. aliquibus enim nō
 accidit, vt finita ad sese mutuo
 sint. Præterea quod inquit de
 eo, quod immobile est, & moue-
 tur, simili modo vt superiora,
 absurdū fortasse est. neq; idem
 esse non moueri & immobile ef-
 se, existimare quispiam posset:
 sed non moueri esse negationē,
 quemadmodum etiam non æ-
 quale, quod de non ente etiam
 verum est. immobile vero de eo
 iam dici, quod quodam modo
 sese habet, non secus ac inæqua-
 le. sicut etiam quiescere, cui mo-
 ueri contrarium est. nam nega-
 tiones, quæ a primo existunt, de
 contrarijs etiam ferè dicuntur.
 Non moueri igitur de non ente
 etiam verum est, quiescere autē
 non enti non inest. Simili modo
 autem neq; immobile esse idem
 significat. At iste immobile esse
 pro quiescere sumit. & id quod
 non est, quiescere inquit, quia
 transitionem non habet. Sed si-
 cut superius etiam diximus, ab-
 surdum fortasse est, si, quia ali-
 quid non enti attribuiamus, id
 de ente non esse verum dixerim-
 us, præsertim si negatio fue-
 rit, cuiusmodi est non moueri,
 & non transire. Multa enim, si-
 cut etiam dictum est, de entib;
 simili modo dicuntur. alioqui
 verum non esset, si multa esse
 non vnum diceremus, eo, q; nō
 ens quoq; non vnum est. In qui-
 busdam vero contraria vident

conuenire, cum ex negationib;
 minime loquimur. Necessè si-
 quidem est, æquale vel inæqua-
 le esse, quicquid multitudine &
 magnitudine constat: par item,
 vel impar, si numerus sit, eodē
 modo moueri vel quiescere, si
 sit corpus. Præterea, si etiam ex
 de causa non mouetur Deus, &
 vnum, quia ea quæ multa sunt;
 mouentur, dum in sese mutuo
 transeunt, quid vetat, quo mi-
 nus Deus quoque in aliud mo-
 ueatur? Si autem ipse non mo-
 uetur, quid vetat, partes ipsius
 omnia ambiētis Dei in sese mu-
 tuo moueri? quippe cum vnū;
 quod Zeno inquit, multa natu-
 ra esse videatur. Corpus enim
 Deum esse statuit, siue vniuer-
 sum hoc, siue quodcunq; aliud
 ita appellet. Nam si esset incor-
 poreus Deus, globosus esse qui
 posset? Ita quidē sanē, cum nul-
 quam esset, neque etiam moue-
 retur, neque quiesceret. At cum
 sit corpus, quin moueatur, sicut
 dictum est, nihil prohibet.

De Gorgia.

Non esse quippiam in-
 qt. & si sit, cognosci non
 posse. & si cognosci pos-
 sit, esse tñ eiusmodi, vt nequeat
 manifestari. Præterea se nequa-
 quā q; ab alijs fuerit dicta, cōpo-
 suisse, q; de reb; disputantes con-
 traria, vt videntur inter se sibi
 ipsi pronuntiant: dū aliq; vnū &
 nō multa, aliq; è cōtrario multa
 & nō vnū quidam ingenta, nō
 nulli genita esse omnia demon-
 strant.

V iij strant.

Estant. Ipse enim aduersus v-
troq; ratiocinatur in hunc mo-
dum. Necessē, inquit, est, vt si
quid sit neque vnū, neque mul-
ta, neq; ingēnita, neq; genita, id
nihil sit. Nam si quicquam ho-
rum non sit, altera his opposita
proculdubio erunt: hoc est, neq;
vnum, neq; multa, neq; ingēni-
ta, neq; genita non erunt. Atque
hæc partim vt Melissus, partim
vt Zeno aggredditur demonstra-
re, post priuam propriam suā
demonstrationem, in qua neq;
esse, neq; non esse quippiam in-
quit. Si enim non esse est non es-
se, non ens nihilo minus erit, q̃
ens: quippe cum non ens sit nō
ens, & ens sit ens. Quare nihilo
magis est res esse, quā non es-
se. at si simili modo, inquit, sicut
non esse, est esse, oppositum nō
erit. Nam, si non esse est esse, vel
non esse conuenit. Quare nequa
quam ita, inquit, quippiam e-
rit, nisi esse & non esse idem sit.
est autem idem, atque ita nihil
quicquam est. Nam non ens nō
est, & ens etiam, quandoquidē
idem est quod non ens. atque
hæc quidem ipsa ratio illius est.
Sed ex hīs, quæ dicit, nullo mo-
do efficitur, vt nihil sit. Cum e-
nim inquit, si non ens est, non
ens & ens est ens, simili modo
& non ens, & ens est, perinde ac
si, est, absolute ac simpliciter su-
matur: id neq; apparet, neq; ne-
cesse est. Sed sicut de duobus en-
te & non ente alterum esse, alte-
rum non esse dicitur. quapro-

pter non ens esse, verum nō est. **E**
Quia igitur non est, non sequi-
tur, vt neque esse, neq; non esse
vtrūq;, neque alterum non sit.
At nihil erit, inquit, si non esse
& esse similiter sunt. quando-
quidem erit aliquid etiam non
esse. Sed nemo est, qui non esse,
esse prorsus dicat. Nam, si non
ens est non ens, non propterea
efficitur, vt simili modo vt ens,
non ens sit: quippe cum illud sit
non ens, ens autem sit. adde q̃,
si etiam absolute ac simpliciter
verum esset, cum dicimus non
ens esse, mirum quidem profe-
cto id videretur: sed si tamen ita
esset, vtrum ex eo magis eueni-
ret, vt omnia essent, quā non
essent? Ita enim cōtrarium pro-
culdubio efficeretur. Si enim &
non ens est, & ens est, oīa sunt:
cum & ea quæ sunt, & ea quæ
non sunt, simili modo sint. Non
enim est necesse, si non ens est,
vt etiam ens non sit. Verum ta-
men si ita etiam quispiam con-
cesserit, vt & non ens sit, & ens
non sit, nihilo minus omnia es-
sent, eo quod ea quæ non sunt,
ex illius ratione proculdubio ef-
sent. Præterea, si idem etiam sit
& esse & non esse, neque ita ma-
gis vt non sit, quā vt sit, confi-
cietur. Nam quemadmodum il-
le inquit, si non ens, & ens idem
est, non ens autem non est, etiā
ens non erit. quamobrem nihil
erit: ita quoque vice versa dice-
re omnia esse nos possumus. si
enim non ens est, & ens est, om-
nia

Ania erunt. Post hanc rationē sub
iungit: si sit aliquid, est vel inge
nitum, vel genitum esse. si vero
sit ingenitum, infinitum id fore
ex Melissi enuntiatis sumit. Infi
nitum autem nullo modo esse,
cum neq; in se sit, neq; in alio:
duo enim ita, vel plura esset: ip
sum vnum quod est, & illud in
quo esset. nūquam autem cum
sit, neq; esse prorsus, ex Zenonis
ratione de sede asserit. Hac de
causa igitur ingenitum non esse
affirmat, quin etiam neq; geni
tum: eo quod nihil neque ex eo
quod est, neque ex eo quod non
est, gigni queat. Si enim ens, in
quit, transmutetur, nequaquā
ens amplius erit, sicut si nō ens
gigneretur, non ens amplius nō
esset. Sed neque ex non ente ge
nitum est. si enim non ens non
est, genitum nihil ex nihilo es
set. Sin autem est non ens, quia
neque ex ente quicquam gigni
tur, iocirco neque ex non ente.
Quocirca si necesse est vt si quic
quam est, id vel ingenitum sit,
vel genitum: hæc autem fieri ne
queunt: vt quicquam sit, fieri et
iam nullo modo potest. Præte
rea, sic quicquam est, inquit, id
vnum est, vel plura. si autē ne
que vnum, neque plura, nihil
est. † Si enim vnum esset, incor
poreum id esset †
sicut in Zenonis ratione di
ctum est. Si vero vnum sit, ni
hil esse. Quin neq; etiam multa.
† Si enim
vel vnum esset, vel multa, neq;

moueretur quidem quippiam, **D**
inquit. Si enim moueretur, vel
non vnum amplius esset, vel nō
simili mō sese haberet: sed par
tim non esset: partim nō ens ge
nitum esset. si item mouetur,
transfertur, si transfertur, non
continuum ens diuisum est, ne
que quicquam hac parte est.
Quare si vndequatq; mouetur,
vndequatq; etiam diuisum est.
vndequatq; igitur etiam nō est.
Deficit enim ea parte, inquit,
qua diuisum ab ente est: diui
sum loco vacui appellans, quē. **E**
admodum in Leucippi rationi
bus, quæ vocantur, Scriptum
est. Si igitur nihil hæc demonstra
tiones conficiant, omnia esse, o
portet enim vt quæ cogitantur,
sint: & non ens, si quidem non
est, ne cogitari quidem possit.
Quōd si ita sit, nullum esse men
dacium inquit, neque si in mari
currus decertare quispiam dixe
rit, eo quōd ea omnia etiā sint.
Nam quæ videmus quoque &
audim⁹, singula propterea sunt
quia cogitantur. Si enim non
propterea, cur sicut ea quæ vide
mus, sunt, ita magis ea quæ vi
demus esse dicendum est, quā
quæ cogitamus: quippe cum, si
cut illic multi eadem possent vi
dere, ita hic multi cogitare ea
dem possemus. Ac quæ quidē
cogitantur, talia sunt. Sed quæ
nam sint vera, incertum est. Effi
citur ergo, vt etiam si quippiā
sit, cognosci a nobis res minime
queant. Si vero, inquit, cogno
sci

De Xeno. Zeno. & Gorgia

- G**sci etiam possunt, quo pacto manifestare eas quisquā alteri poterit? Quod enim vidit quispiā, id quo modo oratione alteri explicabit? vel quo modo id alteri audienti, & non videnti poterit manifestari? Nam sicut visus sonos non percipit: ita neque auditus audire colores potest: sed sonos tantummodo. Et dicit quidem ille qui loquitur, sed non colorem, neque rem dicit. Quo modo igitur rem quispiam ab altero vel verbis, vel signo alio quo alio sibi exponi petit, quā ille confyderaui? Qui enim colorem intuitus non est, sed orationem audiuit, ignorat colorem, & orationem percipit, qui vero e contrario colorem inspexit oratione auditu minime percepta, non colorem, sed orationem ignorat. Quare cogitari neque color, sed videri, neque sonus, sed audiri tantummodo potest. Sed si etiam cogitari potest: & cognoscit quidem, ac recognoscit ille qui dicit: qui audit tamen quo pacto idem cogitabit? non enim fieri potest, ut idem in pluribus, & seorsum collocatis sit. vnum enim duo esset. Verum si etiam idem, inquit, in pluribus sit, nihil obstat, quin id non simile diuersis appareat, qui non prorsus similes inter se sunt. Quin etiam in eodem quamuis vnum, & non duo sint, idem non prorsus simile inest. quippe cum neque idem ipse sibi similia in eodem etiam tempore sentire videatur: sed alia auditu, visu alia, & antea & nunc diuerso modo percipiat. ut difficulter admodum omnia eadem quae aliter sentire quispiam queat. Ita fit, ut etiam si cognosci res possit, eam alteri explicare quisquā non possit: propterea quod, & res ipsae explicabiles verbis non sunt, & idem prorsus quod alter, cogitare potest nemo. Sed omnes quidem etiam hae veterum aliorum dubitationes sunt. Quocirca, haec quoque perpendenda, atque excutienda in disputatione de illis videntur.
- De Xenophane, & Zenone
& Gorgia
nis.
- Arist.

ARISTOTELIS

LIBER DE LINEIS INSECABILIBVS,

APVD LATINOS NONDVM VISVS:

Nec non
GEORGII PACHYMERII EA DE RE
compendium, haftenus falso Aristoteli ascriptum,
nunc vero fidelissime è græco in latinum
sermonem conuersum.

Iulio Martiano Rota interprete.

Aristotelis textus.

Nunquid ullæ
reperiuntur li
neæ, quæ se ca
ri nequeunt?
& ut in vni
uersum res i
sta pertracte
tur, est ne in omni quantitate, si
cut nonnulli statuunt, aliquid
carens partibus? An confitendū
est lineas aliquas insecabiles es
se: nam, si ut paucum, sic & par
uum est aliquid in rerum natu
ra: quod autem infinitas ferè se
ctiones sustinet, neq; paucum,
neq; paruum est, sed potius, &
multum, & magnum, quæ pau
co, & paruo sunt opposita: statim
manifestum euadit, paucum, &
paruum finitas habere diuision
es. Quod si finitas diuisiones
habent, necesse est magnitudi
nem insecabilem aliquam extra
re. Quare omni quantitati inse

cabile quiddam inerit, modo re
periatur quippiam, quod pau
cum, & paruum nūcupari debeat

Georgij Pachymerij Compendium.

Dicebat Parmenides
ens vnum esse, & qd
præter ens esset, nihil
esse, eo qd non ens so
ret: ita vero dicebat,
ne si multa fateretur, non ens quo
que esse concederet. Nam omnia q
sunt, sicut, quatenus sunt, vnum sunt.
multa vero forent, si & quod habent
diuersum est, & quod præter ens
est, ipsum non ens videlicet extaret.
Item alia de causa, ne & vacuum in
troduceretur, quod ea distinguit, q
multa sunt, quo sanè magnopere
commoti Xenocrates, & Plato, ma
nus argumentationi dederunt, & il
li etiam, qui indefinentem entis se
ctionem in duas partes introducūt.
tanq̃ demonstratum sit ens esse mul
ta, neq; sit ens proprie vnum, si diui
dum fuerit, sicut Parmenides fidē
ter asseuerabat, & cum ipso Zeno, q
multa

De Lineis

- G** multa negabat esse, veluti colligere licet ex Parmenide Platonis dialogo. His igitur exaduerso obtentis, Xenocrates & Plato obuiam eūtes, indiuiduas magnitudines commen-
ti sunt, inter quas & ens illud collo-
carunt, vt & vnum & indiuiduum
conseruaretur. Philosophus itaque
magnitudines indiuiduas esse non
posse, sed diuisibiles semper adhuc
remanere, cum alias sæpe suis in li-
bris asseruit, dicens non esse difficile
lineas indiuiduas e medio tollere,
tum maxime in commentarijs de
Gēa. & Corrup. vbi cum præclare ex
H aduerso argumentatus esset, ppropiā
deinde sententiam exponit, quæ nō
dari magnitudinem indiuiduam as-
serit, verum diuiduam, & sine fine
diuiduam: atq; hanc sine fine diui-
sionem cuiusmodi sit, ipsemet in
Tertio Physicorum declarat, poten-
tia non actu vnquam reperiiri. Nā
si quis absolueret moliat huiusmodi
diuisionem. hærebir tandem, & po-
sterum operis partē reseruabit. idē
istud igitur, & hoc in libro, huic rei
dedicato, explanat Aristot. Argumē-
tationes vtro citroq; prius adducēs
qui mos est dialecticis consuetus, &
I inter cætera vtilitate præcipu°. Nā
qui possunt hinc inde rōnes collide-
re, quid quaq; in re probabilius sit,
inueniunt. Nunquid igitur, inq;,
vlla reperiuntur lineæ, quarum lō-
gitudō secari nequeat: vel superficies
aliqua, cuius longitudo, & latitudo
fendi non possit vel corpus, quod di-
uisionem tribus diametris non ad-
mittat, & deniq; est ne quantitas vl-
la indiuidua, sicut aliqui dicunt. In-
cipit igitur, & rationes adducir, atq;
pmo sic introducit magnitudines
indiuiduas. Simili mō se hēt omni-
bus rebus, paucum & paruum, ac
multum, & magnum. Si ergo & in
hac pauca, & parua magnitudine
sunt infinitæ diuisiones, vt Philoso-
phus supponit, non erit illa pauca,
& parua, sed multa, & magna. Nam
quo mō paucum esse pōt, quod in-
finitas sectiones admittit, & quō
paruum illud erit, quod tot diuision-
es sustinere valet? Vel igitur non
erit alicubi paucum & paruum, sed
erunt omnia multa & magna: vel
si quidem est & paucum & paruum
idem erit quod multum, & magnū:
vel tertium dabitur, & erit magni-
do indiuidua, quæ hāc pauci & pa-
ui appellationem obunebit, vt quæ
nequeat in minora se diuisam esse,
nec plures diuisiones sustinere. q; si
quis aliter dicat, & infinitas sectiones
habiturum concedat tam magnū,
q; paruum, nec velit magnū plures,
paruum aut pauciores & minores,
qua I re differet magnum, a paruo?
Quapropter ob ista necesse est esse
magnitudinem partibus carentem.
Quo posito, & magnum multas di-
uisiones suscipiet, & paruum paucas:
& non tot, quot magnum. Per hoc
etiam magnum a paruo distabit.
est aut ostensio, vt patet, ducens ad
inconueniens.
- Deinde si lineæ extat forma,
atq; idea, fatēdū est lineā indi-
uā eē. nā constat ideā oīum, de
quibus p̄dicat, primā eē. At par-
tes totū natura sempantecedūt.
Quā diuidua erit ipsa linea. Et
eodē mō ipsum quadratū, ipse
triangulus, & aliarum figurarū
ideæ, ac deniq; superficies ipsa,
& corpus ipsum. Continget, n.
ideis, prius alia quædam esse.

Præ

A Præterea si pereum, qui hæc affe-
rit, ideæ atq; formæ existentium re-
rum sunt, & non solum hominis, &
bouis, sed corporis est, & superficiæ,
& lineæ: Atq; idcirco lineæ quoque
forma reperit, hæc autem forma lineæ,
singulas quasq; lineas formæ nomē
participantes, præcedit, sicuti dicunt, q
formas, ideæse rerum ponunt, par-
tes vero natura toto priores sunt, di-
uidua foret & linea illa linearū om-
nium prima, ac si non in infinita,
saltē infinita, sicut volunt illi, sicq;
partes erunt priores illa linea, quæ
prima omnium supponitur. Quare

B diuiduam illam esse, cōis est oīb;
philosophis difficultas. qm̄ & illa
magnitudo est, & oīs magnitudo
diuidua. Quid vero sermoni lineā
finies diuidenti hoc confert, si ne-
cesse est ipsam finitas ī partes, & nō
in infinitas diuidi, prout ipsi dicūt?
Magis igitur, & pulchrius se ab hac
difficultate expediet qui finies li-
neam diuidit, q̄ qui infinites, qua-
tenus ille principia lineæ illius, par-
tes finitas faciet, hic autem ī finitas,
infinitorum aut neq; scientia, neq;
compositio est vlla. An dicēdum q̄
ista ratio impugnat ideās, ac nullas

C prorsus esse ostendit. Nam si forent
ideæ, illæ quoq; vīpore magnitudi-
nes diuiderentur, quemadmodum
proculdubio & ipse ex linearū ideis
coagmentatus triangulus, ipseque
quadratus, & deniq; superficies om-
nis plana, & corpus omne. Possum⁹
& aliud etiā rōdere, q̄ illi ideās sup-
ponendo, lineas indiuiduas p̄ ideās
attruebant, vt cum ipsam lineam in
ter ideās posuerint, non cogātur eā
amplius diuidere (nam & eius im-
passibilitas, & immobilitas destrue-
retur prout ipsi opinātur: verum vt

indiuiduam multo magis suscipiāt **D**
illam ipsam primam lineam. Atq;
hoc modo bene procedit secūda ra-
tio, sequitur tertia.

Amplius si elemēta sunt cor-
pora, & elementis nihil est pri⁹,
suntq; partes toto natura prio-
res, indiuiduum proculdubio
ignis erit, & vniuersaliter quic-
quid corporis alicui⁹ est elemē-
tum. Quare non solum in reb⁹,
quæ cognoscimus intellectu, ve-
rum etiam in his, quæ sensu per-
cipimus, quippiam erit, quod
partes non habet.

Si corpora sunt elementa, si ele-
mentis nihil est prius, partes autem
toto priores sunt, & ignis & elemen-
ta cætera nullam sustinebunt diui-
sionem, ne partes primis elementis
priores deprehendantur. Quare nō
solum res, quæ tantum intellectu p-
cipiuntur, erunt indiuiduæ, sicut
Deus, & mens, verum etiam ster ea,
quæ sensu comprehenduntur, erūt
eiusmodi aliqua, velut ethera. Sed ob-
ijceret aliquis, quid hoc ad orationē
facit, quæ ad finita, & nō ad infinita
diuidendo procedit? Dicendum **F**
igitur, q̄ illi non modo ideam infec-
abilem posuerunt, sed etiā elemen-
tum, velut ignem, & cætera, vel po-
tius ipsum triangulū, & ipsum qua-
dratum: & hinc abeuntes, ostende-
runt, non tantum nō omne corpus
esse diuiduum in infinitum, sed ne-
que simpliciter omne corpus diuidi
posse. Nam elementa corpora cum
sint, indiuidua remanent, ne priora
primis inueniantur, partes inquam
toto. Est autem syllogismus ostensū
uus. Elementa, quamuis sint corpo-
ra,

De Lineis

Era, non diuidetur, ne principijs principia inueniantur priora, partes videlicet toto: quare talia corpora non diuiduntur. elementa igitur non diuidentur. maior propositio conditionem ex disunctione continet, Huiusmodi corpora vel diuiduntur, vel non diuiduntur, sed si diuiduntur, erunt quoddam priora primis: quoniam autem nequeunt per naturam diuidi, indiuidua sunt igitur, per tertium modum conditionaliu[m] syllogismorum, qui per ablatione[m] vnius alteru[m] astringit.

Praeterea per Zenonis argumentatione[m], necesse est aliquam extare magnitudinem, quae partibus careat, si modo fieri nequeat, ut res aliqua per singula quaeque tangenda decurrens, finito in tempore tangat infinita. Nam oportet, ut ad medium mobile prius veniat. At rei, quae partibus non vacat, medium subinde semper aliquod superest. Sin autem tangit infinita, finito in tempore, id quod super lineam fertur, & mobile celerius aequali in tempore plus spatium transigit, cogitationisque nostrae velocissimus est motus, cogitatio quoque finito in tempore in singulis rerum motibus, tangit infinita. Quare si cogitationem in omni rerum progressu singula tangere, nihil aliud est quam numerare, continget finito in tempore cogitationem infinita numerare. quod si hoc fieri nequit, indiuidua sane dabitur aliqua linea.

Adhuc autem & Zenonis argumentatio negat magnitudines in in-

finitu[m] diuidi posse, quoniam quidem, si-
cut ille dicebat, fieri nequeat, ut in tempore finito res, quae moueatur, tangat infinita. Nam esto ut aliquis vna hora stadium conficiat, si stadium ergo diuidi potest in infinitum, tanget quispiam stadium absolvens infinita stadiorum puncta finito in tempore, nempe vna hora. Et aliter, quia oportet ambulante[m] prius ad medium veniat, quam ad vltimum stadiorum, rei vero, quae subinde semper partes habet, nunquam prorsus defutura sunt media, quod si tangat infinita finito in tempore, res, quae super lineam fertur, idque, quod celerius est aequali in tempore plus pettran sit. (Nam velocius est quod in aequali plus, & in minori, tum aequale, tum plus est peragitur, sicut in Physicis declaratum est). Celerior vero sit cogitationis motus ob protensa, & corpora latione, cogitatio quoque, singulum quodque, infinitorum finito in tempore contanget. Quare si cogitationem tangere vnum quodque, est numerare, continget ipsum numerare infinita finito in tempore. quod si hoc esse non potest, insecabilis linea fuerit.

Postremo & ex his, quae tradunt mathematicis imbuti disciplinis, quiu[m]s lineam aliquam insecabilem esse concedet. Nam si, ut dicunt, illae commensurabiles sunt lineae, quae eadem mensura dimetiri queunt: & quaecunque sunt commensurabiles, ut dimetiantur omnes, nihil impedit, nimirum longitudo aliqua extabit, qua mensurabuntur omnes, hanc necesse est indiuiduam esse. Nam si diuidua statuatur, huius quoque mensurae partes,

A partes, mensuram aliam aliquā habebunt. partes enim toti cōmensurabiles sunt ita, vt partis portio, quā dimidia fuerat, efficiatur dupla. qm̄ vero hoc fieri nequit, indiuisibilis esse mensura debet. Eodem modo & quæ semel ab ipsa mensura sunt mēsuratæ, sicut omnes ex mensura compositæ lineæ, ex indiuiduis componuntur. Idem etiam conringet in figuris planis, nā omnes inter se sunt à constitutis lineis procreatæ, commensurabiles. quare ipsarum quoq; mensura indiuidua erit.

Insuper ex ijs, quæ mathematicis disciplinis Periti tradūt, erit aliqua linea indiuidua, sicut aiunt, si modo illæ cōmensurabiles lineæ sunt, quæ eadem mēsurā dimetiunt, siq; omnes, quæ commensurabiles sunt, etiam mēsurari queunt (exabit enim aliqua longitudo, qua dimetiuntur oēs) hanc mensuram indiuiduam esse necesse est. Nam, si diuidua supponatur, & huius partes aliquam mensuram admitterent, toti quippe cum metiuntur, & quia cū toto hæc cōmensurabilia sunt, habebunt & ipsa mensuram cum toto communem: nā commensurabilia sunt, quæ eadem mensura metiunt.

C Quare, quoniā mensuræ partes cōmensurabiles sunt cum toto, dabit alia mensura cōmunis partibus mēsuræ, & toti: Rursusq; eadē quæstio de ista mēsurā excitabitur, etsi ipsa quoque fuerit diuidua, hoc & in ea fiet, atq; ita semper procedemus. Quod si alicubi finis occurrat, indiuiduaq; linea deprehensa fuerit,

nihil prohibet nos, & primā mensuram indiuiduam concedere. Quare omnes ex mensura coagmentatæ lineæ ex impartibilibus lineis erunt copulatæ. Atq; hoc inquit, & in planis figuris accidet, nedū in lineis, ex quibus figuræ sunt compositæ: nam oēs figuræ, quæ à constitutis lineis (sunt aut constitutæ lineæ rhettas grammæ græci vocant, ad quas alia rectæ numero infinitæ, & commensurantur, & non cōmensurant, inter se vero vel longitudine, vel potestate tm̄, commensurabiles sunt) oēs, inquam, ab huiusmodi constitutis lineis figuræ, sibi inuicem commensurabiles sunt. Quare & hæc cōi quadam mensura, quæ superficies sit mensurabunt, quæ pari modo, sicut de lineis aiunt, erit & ipsa partibus carēs mensura. Quocirca; nō solum necesse est esse lineam infecabilem, quæ cōmensurabiles lineas metiatur, sed et figuram planā infecabilem, quæ figuras planas cōmensurabiles dimetiatur. Quod aut non oīa omnibus cōiungi quadam mensurā cōmetiri, queant, ostendit dissectio lineæ ex duobus nominibus cōpositæ, sicut in. 42. Decimi libri Elementorum Euclidis scriptum est. vbi asserit lineam ex duobus nominibus vno in pūcto diuidi in nomina, quam sanē rem pro viribus in sequentibus explicabimus.

Cæterum si quis mensuram diuidet, constitutam quandam & determinatam lineā, nō erit amplius neq; constituta, neq; irrationalis linea, neq; aliarū villa, de quibus modo dictum est, velut quā *ἀσπομένη* vocāt ex duobus nominibus compositam.

Verum

De Lineis

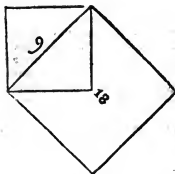
¶ Verum neque secundum se aliquam definitam naturam habebunt, sed collatae sibi ipsis & constitutae, & irrationales erunt omnes.

Cæterum inquit, si quis mensuram diuidet, constitutam quandam & determinatam lineam, non erit amplius, neque constituta, neque irrationalis linea, velut quam apotomin vocat ex duobus nominibus compositam.

Verum neque, si se quidem aliquam habebunt naturam, sed sibi ipsis collatae, constitutae & irrationales erunt. Primum igitur quoad fieri potest explicandum est istud theorema, & sumendum quid sit constituta linea, quidque irrationalis, quid commensurabile, & quid incommensurabile, quidque duo nomina Geometrae vocent, atque ita deinceps argumentationem exponemus. Commensurabiles magnitudines appellant, quae eadem mensura dimetri queunt. Et aliter etiam, quae tale proportionem inter se seruant, quam numerus habet ad numerum. Velut octo, & vigintiquatuor commensurabiles sunt, quia communis ipsarum mensura sunt quatuor.

Magnitudines incommensurabiles sunt, quarum nulla communis mensura reperiri contingit. Ac in numeris quidem inueniri nequeunt ulli numeri, qui a latere commensurabiles non sint: nam si nullus alius numerus ipsos dimetiatur, unitas saltem utroque, per se ipsam mensurabit. Unde & isti, qui incommensurabiles videbantur, ab unitate eorum omnium numerorum mensura, mensurari queunt. In continua vero quantitate Pythagorici incommensurabile primi deprehenderunt ex eius in infinitum diuisione. Rectae vero lineae commensurabiles

sunt, vel longitudine, & potestate: A quippe cum fieri nequeat, ut quae longitudine, non etiam potestate commensurabiles sint: vel potestate solum, non autem longitudine quoque, velut, ut exemplum subiiciam, sit una linea pedes sex protensa, sit alia pedes quatuor extenta, commensurabiles haec sunt longitudine: mensurat. n. ipsas, linea duorum pedum, potestate igitur istae commensurabiles sunt. Nam sex quater, viginti quatuor implet, & quater quatuor, sexdecim. Atque sexdecim, & vigintiquatuor commensurabilia quoque, inter se sunt: quippe cum quaternario dimeriantur. Quae vero potestate tantum commensurabilia sunt, non etiam longitudine commensurabilia esse, diameter & latus unius & eiusdem quadrati manifestabit. Sit igitur ad quadratum numerum, nouem puta, figura in plano designata: habeatque huiusmodi figura quadrata diametrum, a quo quadratum aliud progrediens, duplum erit quadrati, primi qui ex latere consurgat.

M
Figura octidra quadrati ex diametro quadrati procedens, illi dupla esse.

Quare haec duo quadrata sibi inuicem commensurabilia sunt: quia quadratum a diametro nascens duplum

Aplum est, si quadrato ex latere procreato confertur: duplum aut & mediū cōmensurabilia sunt. At vero lineæ, quæ constituunt quadrata, latus dico quadrati, & diameter, nō sibi longitudine cōmensurabiles sunt, ēt si potestate cōmensurabiles inueniantur, cum possint ipsorum quadrata communi mensura mēsurari. Si quis veto ponat latus & diametrum longitudine quoq; cōmensurabiles, erunt imparia, id est nouem, æqualia paribus, hoc est octo: nam sexdecim medium, sine cōtrouersia, sunt octo. medium est etiā quadratū a latere confurgens quadrati prodeuntis ex diametro: est autem quadratum lateris vnitarum nouem: si ergo ēt diametri quadratum supponatur fuisse ex latere commensurabili diametro, vt latus quidē sit trium vnitatū, diameter autem quatuor (sic enim & longitudine commensurabiles lineæ forent:) fiet quadratū diametri vnitarum sexdecim. Quare sexdecim ad octo dupla erūt ex communi oīum opinione, & ad nouem similiter dupla. Nam lateris quadratū nouem vnitarum fuerat, cui hoc ex diametro cōfurgens quadratum, geometricis ostensionibus duplum demonstratur. erunt igit æqualia nouem & octo, paribus imparia, quod sanē est impossibile. Ita que recta qualiscunq; proposita, ad quā aliz lineæ comparatæ aut commensurabiles inueniuntur vel longitudine & potestate, vel potestate tantum, aut incommensurabiles, talis in quā linea rñti, id est constituta vocatur à Geometris: perinde atq; signum aliquod propositum & manifestum. nam manifesta, & determinata linea, constituta nominatur, si-

cut dicimus in constitutis concentibus. Hoc igitur, quatenus constitutum, constitutum, & vt nomen proprium Geometrarū proferunt: constituta igitur linea, hæc, quæ proposita est nominetur, & quæ cum ea dimetiri queunt, constituta dicantur, siue potestate tantum, siue longitudine & potestate sibi commensurabiles sint: quæ vero cū hac in mensura nō conueniunt, irrationales inquit appellētur. Quadratum etiam, quod à proposita & constituta linea prodit, constitutum vocetur: item quæcunq; quadrata dimetiri cum eo poterunt. Quæ vero cum ea mensura non communicabunt, irrationalia nominentur, inquit. Magnitudines igitur, vt sibi commensurabiles sint, aut incommensurabiles, natura facit: vt autem constitutæ, vel irrationales dicantur, voluntas decernit, vt huic propositæ lineæ, hæc quidem sit, vt ita dicam constituta, tanq̃ commensurabilis, illa vero irrationalis, velur incommensurabilis, & rursus vt hæc ipsa constituta, alteri alicui collata sit irrationalis: & hæc, quæ modo est constituta alteri comparata, constituta fortassis euadat. Inquit igitur Geometra linea ex duobus nominibus composita siue ex duabus constitutis, vno tantū in puncto secatur in nomina. Hæc igitur constitutæ lineæ potestate sunt commensurabiles, quæ vero potestate cōmensurabiles, communem mensuram non habent, nisi longitudine quoq; commensurabiles fuerint. Quocirca, non oīs linea cuius est commensurabilis, sed hæc quidem huic, & longitudine & potestate commensurabilis est: vt viginti pedum linea, triginta pedum lineæ:

Extra ord. Arist. X ipsa-

De Lineis

G ipsarum. n. communis mensura est quinq; pedes extensa linea. hæc autem. huic forsitan si non longitudine, ac potestate saltem cōmensurari potest. velut contingit in lineis, quæ ex duobus nominibus coagmentatæ sunt, & in latere & diametro vni⁹ & eiusdem quadrati, quæ licet cōmensurabiles inter se longitudine non sint, quadrata tñ gignunt, quæ sese mēiuntur: vnum. n. alteri duplum est: quas sanè lineas, constitutas etiam vocat vnam ad extensam aliam. Est et alia linea, quæ alteri cōparata neq; longitudine, neq; potestate in mensura conuenit, quā irrationalē nominat ad extensam aliā conferendo. Quā ergo, & linea ex duobus nominibus copulata, vno ī puncto diuisionem admittit, si debeant segmenta esse lineæ constitutæ, & inter se potestate cōmensurabiles, nec vilo alio in puncto secari potest, vt segmenta constitutas lineas efficiant. Igitur huiusmodi linea ex indiuiduis composita est, & eius vna tantum erit diuisio, vt constituat duas lineas, quæ mēsuræ sint quadratorum ab ipsis procreatorū, & sibi ipsis cōmensurabilium, quorum mēsuræ, sicut ostendimus, indiuisibiles sunt. si quis. n. inquit, mēsuram diuidat, constitutam quandam & determinatam lineam, non erit neq; constituta illa, neque irrationalis per se ipsam, neque enim aliquam per se ipsas naturam habebunt, sed & constitutæ, & irrationales ad alias collatæ dicuntur. Ex his igitur colligunt illi hoc pacto dicentes, quoniam linea componitur ex duobus nominibus, & vno tantum in puncto diuiditur: si quis velit segmenta lineas constitutas & sibi po-

testate cōmensurabiles esse, non autem vilo in alio diuidi potest: igitur ex indiuiduis linea partibus constitit. Est autem hæc argumentatio captiosa. non enim si linea non potest in portiones quasdam, rationales, nisi semel vno in puncto diuidi, propterea partibus expers, & inseparabilis prorsus est linea.

An primo quidem non oportet id quod infinitas habet diuisiones non esse paruum, aut paucum. Nam locum, lineam, superficiem, & summatim omne continuum, paruum dicimus, & in quibus conuenit paucum etiā, nec ob id tamē infinitis diuisionibus ipsa carere affirmamus.

Hæc Philosoph⁹ sibi tanq̃ ex aduerso cum opposuisset, respondere, & quoad fieri potest obiecta emendare, aggreditur. Ac primo aduersus primam illorū argumentationē instat dicens, An primo quidem non oportet id quod infinitas habet diuisiones non esse paruum, aut paucum, sicut ipsi dicunt. nam inquit & locum, & lineam, & superficiem, & denique omne continuum, paruum quidem dicimus, & in quibus conuenit, paucum etiam: velut, quando tanquā definitam quantitatem sumpserimus, id quod est continuū, sicut in tempore, quod continuum est, dicimus & paucum tempus, vtpote mediam horā, dicimus & paucum tempus, duos dies, vel duas horas, aut aliud aliqd̃ eiusmodi, nō tñ, inquit, à rei paruitate prohibemur, quin continuū in infinitum diuidamus, idcirco quia facultas quæ diuidi quærit, huic inest, etiam si paruum existat.

Deinde

A Deinde si de lineis hinc indiuiduis, quæ sunt fcomposito ex lineis, paruum dñ, atq; ipsis pñctis insunt infinita, fiatq; diuifio fm puncta, & in quibusuis punctis æqualiter, poterit infinitas sectiones fufcipere omnis lineæ, vt quæ non fit infecabilis, & qdā ipfarū in parua fecari, erūtq; infiniti puncti pauca. fieri vero potest, vt oīs nō indiuidua lineatilibus foluatur diuifionibus, quibus coagmentata fuerit.

B Deinde vero si & compofitæ lineæ quatenus lineæ fm puncta diuidentur: prædicatur autem de lineis infecabilibus paruum, nam hoc ipsi intendunt: tunc fanē & infinitū pñcti huic ifunt potestate: iftud enim & ipsi confitentur in quauis linea, et in ea ipfa, quam illi ftatuunt indiuifibilem, infinita potestate puncta in effent. Atqui, & ipfa diuifa effe per puncta poffet, fufineretq; etiā hæc infinitas diuifiones, ficut & non infecabilis linea faceret, omnem vero nō indiuiduam lineam diuifam effe pro compofitionis ratione poffe eff.

C Tertio, fi magnum ex paruis quibufdam cōponitur, aut magnū nihil erit, aut quod finitas habet diuifiones nō erit magnū. Nam totū qualecūq; fuerit magni sectiones admittit. Eff autē probabile, & parū, finitas, & magnū, infinitas habere diuifiones, ficq; illi etiam arbitrantur. Quare manifestum euadit, non hac ratione parū, aut magnū quicūq; dici, quia finitas, aut infinitas sectiones admittat.

D Ad hæc, magnum ex paruis quibufdam componitur, quæ vero neque diuidi queunt, neque partes habent, parua funt, vt ipsi dicunt, vel nihil erit magnum, vel quod finitas sectiones habet, ficut illi ftatuebant, non erit magnum. Nam quid magnum effe poterit, fi in tot pauca finita diuidatur? præfertim cum huiusmodi paucum partibus careat, & sectiones nō admittat: totum enim diuifiones habet, quæ magnis conueniunt: fimiliter etfi folum fit, modo totum aliquod fit, probabile eff autem & paruum finitas, & magnū infinitas habere diuifiones, ficq; illi arbitrantur. nam magnū, quatenus contingit ipfum diuidi, multa atque infinita parua erit. Quare qd ipsi dicunt, tanquā indiuiduum, paucum, diuidetur, & quando in finita, diuidetur, fed vnumquodq; fegmentum illius fecūdm pauci naturam diuidetur, etfi in finita. Rurfus quoq; & in illis idem fiet, & deinceps in alijs, neque enim confister paucum, quod femper diuifibilem habet naturam per hypothefim. atque ita rurfus diuifio in infinitum procedet. Quare manifestum euadit, non hac ratione paruum, aut magnū quicquā dici, quia finitas paruum, infinitas magnum diuifiones habeat, ficut illi dicere videtur, qui iftud carere partibus, & infecabile effe in illud reijciunt, quod neque paruum dicitur. fiquidem paruum quoque, ficut oftendimus, diuidere contingit. Nam paruo minus quantum libuerit, erit etfi finitas paucum habebit diuifiones. Igitur quia minus, & minus præcedente, demere licet, infinitæ diuifiones erunt.

X ij Quid

De Lincis

G Quod si quispiam pgeta qd in numeris paucum definitas sectiones habet, in lincis quoq; putet finitas paruum habere, stolidum se pdit, eo quod numerus e rebus partium expertibus procreatur, & ab initio quodā constituto originem sumit. Hic omnis numerus, modo infinitus nō sit, finitas diuisiones habet: magnitudines autem tali rōne non consistunt.

H Quod si quis propterea quod in numeris paucū definitas sectiones habet, in lincis quoq; putet finitas paruum habere, stolidum se ostendit, siquidem numerus e rebus partium expertibus, videlicet ex unitatibus procreatur: & est aliquid, quod numeris principium facit, quodque paucum determinat, tria quippe, nisi quis duo velit, aut unitatem, non ut numeros, sed ut numeri principia dicere, ac imparium quidem tria, patium autem duo. Hinc omnis numerus, modo infinitus non sit, finitas diuisiones habet, magnitudines autē tali ratione non consistunt. **I** magnitudines, n. infinitum, in decremento habent, sicut in Physicis dicebat: at numeri, in incremento. Quare in numeris paucum definitū est, multum autem in infinitum crescit. In continuo autem multum quidem definitum est. Nam quacunque in re sumere complementū possumus, nec aliquis cogitare poterit magnitudinem aliquam, quæ cœlum excedat, & extra ipsum protendant, paruum autē indefinitū est, cū magnitudo in infinitū decreseat, atq; hæc Philosophus inquit ad primam argumentationem in dens.

K Qui vero lincis idiuiduis ideā constituant, minus credibilia fortasse decernunt, q̄ præsens affirmet opinio, quæ nunc in disceptationem venit. Nam linearū ideam faciendo, modo quodam ideas tollunt, quibus demonstrare, qd instat, moliuntur. Hac. n. ratione destruuntur ideæ.

Secunda autē argumentatio fuit ab ideis sumpta. nā, qui eas magnitudines posuerunt, indiuiduas ipsas faciebant, ne hisce principiis, atque primis, idearū partes priores essent. Inquit igitur. Qui vero lincis indiuiduis ideā constituunt, minus credibilia fortasse decernunt, q̄ præsens affirmet opinio. Nam linearū ideā faciendo, modo quodam ideas tollunt, quibus demonstrare, quod instat, moliuntur. Hac enim ratione ideæ destruuntur. Minus credibilia dicit, quæ minus sunt probabilia. probabilis est enim affirmare magnitudines indiuiduas, q̄ ideas esse. Velle igit min⁹ credibili assumpto, magis probabile pronunciatum affirmare, absurdū est prorsus. Quare cum per ea, quæ aliquantulum probabilia sunt, id, quod valde est improbabile, destitui soleat, de medio potius tollentur ideæ ob ista, quoniam cum & ideæ sint magnitudines, sunt autem magnitudines in infinitum diuidue, vel penitus diuidue: secabuntur ideæ quoque si prorsus sint, atque siue diuidantur, siue diuidi queant, neq; immobiles, neq; impaubiles erunt, velut ij, qui ideas statuunt, voluerunt.

M Rursus quoq; stultū est arbitrari elementa corporea partibus carere.

A carere. nam etſi quidam ſic aſſi-
mant, tamen quantum ad præ-
ſentem queſtionem attinet, prin-
cipium perit. Et quanto magis,
quod probandum eſt aſſumere
vident, tanto plus diuiduâ eſſe
longitudine lineâ, latitudine ſu-
perficië, altitudine corp⁹ apparet.

Tertiâ Philoſophus rōni occur-
rit, quæ probat, quòd cū elementa
ſint magnitudines, & oīs magnitu-
do diuiſibilis, continget, & elemēta
diuiſa eſſe, atque ita ſubinde princi-
piorū principia erunt, partes videli-
cet elementorū totius element: ſic
B inquam Philoſophus occurrit. Rur-
ſus quoq; ſtultum eſt arbitrari ele-
menta corporea partibus carere. nā
etſi quidā ſic aſſument, tū quantū
ad præſentem queſtionem attinet,
principium petunt, & quanto ma-
gis, quod probandū eſt aſſumere, vi-
dentur, tanto plus diuiduâ eſſe lon-
gitudine lineâ, latitudine ſuperficië,
altitudine corpus apparet. Quomò-
dò autē principium petunt? an quia
cum in diſceptatione poſiti ſit hoc,
vtrum diuiduū corpus ſit, an in infi-
nitum diuiduū, ipſi tanq̃ cōceſſum
hoc aſſumpſerunt in elementis, di-
C centes ecce elementa ſunt corpora,
nec diuidua ſuapte natura ſunt: qua-
re, ſi hæc indiuiſibilia ſunt, & alia
quædā indiuidua eſſe credendum.
Cum itaque iſti hoc pacto ſumant
quod probandum fuerat, nihil aliud
hinc lucrantur, q̃ quod plura conge-
runt, corpora quædam dicentes in-
ſecabilia, quorum diuiſibilitatē po-
tius demonſtrare queunt: atq; illis
diſſolutis, reliquorum quoq; inſeca-
bilitatem diſſoluere. Quòd autē faci-
le diſſolui queat in elementis inſe-

cabilitas, ſenſus atteſtatur. nā aqua **D**
& terra, quæcunq; nobis occurrit, in
partes diſſoluitur. Quamobrem di-
mittere ſenſum, & rōni ſoli inferui-
re, abſurdū, & ſtolidum eſt. qm̃ hæc
de cauſa nō pauci deuiarunt à veri-
tate, & ab ijs, quæ conueniunt, velut
& Parmenides, qui dicit ens vnum
eſſe, & Zeno, qui motum non eſſe
contendit, & alij plures.

Zenonis autem ratio ſibi ipſa
non conſonat, cum non ſic vno
modo velit finito in tēpore rem
motam tangere infinita. Atqui
tempus & linea ſimili modo ſi-
nita, & infinita dicuntur, ac toti
dē vtraq; diuiſiones ſuſcipiunt.
Neq; numerare eſt ſingulas infi-
niti particulas animi cogitatio-
ne tangere etiam ſi quis ita nos
cogitatione ſingula infiniti pun-
cta tangere concedat: quod qui-
dem fortasſe fieri nō poteſt. Nō
enim in rebus continuis, & Sub-
ſtratis cogitationis motus con-
ſiſtit, ſicut earum, quæ feruntur
rerum. Sed, ſi quis animi cogita-
tionem ſic ēt moueri cōſentiat,
nō erit is motus numerus. nam **F**
numerare non niſi interpoſita
quiete abſoluitur. Verum abſur-
dum eſt fortasſe quempiam, prę-
ignauia ſuccumbere, ppter ea,
quod non audeat oblatas argu-
mentatiōes diſſoluere, atque ſic
imbecillitatem ſuam fouendo,
grauioribus inſuper fallacijs ſe-
decipere.

Quantum argumentum ab illis
adductum probans magnitudines
in infinitum non diuidi, fuit ratio

X iij Zenonis

De Lineis

G Zenonis, quam ille pprie aduersus motum opponebat dicens, si stadiū in infinitum secatur : si definito aliquo tēpore, per ipsum quispiā mouetur, tanget infinita finito in tēpore. Et rursum, si celerius æquali in tēpore plus spatij peragit, q̄ tardius faciat, cogitationis autem motus celerimus, & cogitatio dinumerare poterit infinita i aliquo finito tempore. Zeno itaq; rē de potētia ad actū transferens hæc absurda colligit.

Hic autem Philosophus, sicut etiā in alijs faciebat, occurrit ad hæc respondens, & sophisma talem rationem esse demonstrat, neq; n. inq̄, i finito tempore, infinitas stadij partes tanget id qd fertur : sed in infinito etiam ipso. Nam simili modo tēpus, & longitudo finita, & infinita dicuntur, ac sicuti tempus finitum est extremis, ita longitudo finita est extremis. Et denuo sicuti tēpus infinitū ē diuisione, sic & longitudo infinita est diuisione. Zeno igitur captiosum syllogismum componens, aliter in tempore, aliter in stadio finitum capit: tempus. n. à mane ad vesperam, quod est diuisione infinitū, quemadmodum, & longitudo est di-

I uisione infinita, finitum extremis accipit, nec tamen ita finitum accipit stadium, extremis videlicet, sed prorsus diuisione. Neque rursus Philosophus, inquit singulas infiniti particulas animi cogitatione tangere, est numerare, etiam si quis ita nos cogitatione singula infiniti puncta tangere concedat: quod quidem fortasse fieri non potest. nam quo pacto tanget actū singula infinitarum rerum puncta, tam breui tempore? non enim, inquit, in rebus cōtinuis, & substratis cogitationis motus cō-

sistit, sicut earū q̄ feruntur rerū : sed si quis animi cogitationem, sic etiā moueri concedat, non erit is motus numerus. nam numerare interposita quiete perficitur. Verum absurdū est fortasse, eos qui nequeunt solvere obiectiones prę ignauia succumbere, atque sic imbecillitatem suam fouendo, grauioribus insuper fallacijs seipso decipere.

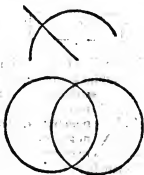
Quòd vero de cōmensurabilibus lineis postremo dicūt, omnes vna quadam & eadē mensura oportere mēsurari, falsum est admodū, et nequaquam Mathematicorum suppositionibus cōcordat. Non. n. ita supponunt Geometre, neq; vtile ipsis istud foret: immo potius aduersare, lineas omnes cōmensurabiles esse, & omnium cōmensurabilitium linearū cōem mēsuram existimare. Quamobrē ridiculum est, eos, qui dicunt se demōstrare ex Geometrarū decretis, & ex quibus Mathematici docent, in contentiosam pariter atque fallacē diuertere argumētationē, præsertim tam inualidā. **M** nam multis modis imbecillis ē eiusmodi ratio, & quouis modo licet euitare, ne aut inusitata dicere, aut argui videamur.

Supponunt enim Mathematici, communem mēsuram magnitudinem cōmensurabilitium, sed ipsam non indiuisibilem supponunt, sed quę possit & ipsa alicui cōmensurabilis esse alia quadam communi mēsurā. Nouem quippe communis mēsurā sunt triginta sex, &

A & octoginta-vnius. illis quidem si quater plicentur, his autē, si nonies: & præterea quadragintaquinque, si quinquies assumatur. Verum & ipsum nouem commensurabilis est cū viginti vno: ternarium enim communis est vtriusq; mēsurā, illius quidem, si ter replicetur, huius autem, si septies repetatur. Atq; omnis linea, q̄ mēsurā cum alia non conuenit, cum hac & ista conueniet, quia cū his cōm mēsuram habet, cum illa vero non habet. Quare non omnes lineæ vna quadam & eadē mēsurā dimetiuntur, sed alio quidem istæ, vt hoc modo commensurabiles, alio autem hæc, vt illo modo.

Præterea absōnū foret, si quis a Zenonis oratione vltra q̄ par sit persuaderetur, lineas indiuiduas concedere, quia ipsi respōdere nesciat, ob rectæ vero lineę motum i semicirculū diuiduas non credere, quā necesse est in rectum ita diuidere, vt infinite circumferentiæ, & intervalla tōtidē interueniant. Rursus quoq; facile persuaderi potest ex motu circulorum æqualium.

Neque ostēdentes lineas tū ex motu rectæ lineę i semicirculū, tum ex motu duorū circulorū æqualium esse diuiduas.

Nā quisquis horū moueatur, oportet per maius semicirculū moueri, & quęcūq; alia hmoi constituta sunt de lineis, fieri nō posse, vt talis vllus motus peragatur, quin pri⁹ omnibus & singulis interiectis occurrat. atque hæc Mathematicorū scita multo magis ab oībus cōcessa, sunt. quā istorū dicta. Quamuis autē ex cōsūtatis nug rōnibus appareat, vt neq; necessariū, neq; probabile sit lineas vllas indiuiduas extare, tñ ex ijs ēr, quę deinceps subiungā, multo magis pspiciū. E cuadet, et primo quidē p ea, quę Mathematici demonstrant; atq; addiscēda proponūt, q̄ mutare nō decet, nisi probabiliores rōnes habeamus. Nā neq; lineæ, neq; rectæ lineę defīō cū infecabili linea consentit, vt q̄ nec iter duo puncta extensa sit, nec mediū vllum habeat. manifestum est igitur ex antedictis rationibus, q̄ neq; necessariū, neq; probabile sit lineas infecabiles esse. ex his autē, q̄ subijciuntur, manifestū adhuc magis fieri poterit. Et ac primo quidē per ea, q̄ in mathematicis demonstrata supposita sunt, q̄ iustū non est aliter q̄ certioribus rōnibus amouere. Nam si quam infecabilem lineam vocant est & linea, & recta linea, nimirū ipsi & lineę & rectæ defīitio cōueniet: sed neque lineę, neq; rectę defīitio ipsi conuenit, cum neq; aliquorū media queat esse, neq; medium omnino vllum habeat.

X iij Nam

De Lineis

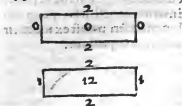
G Nam indiuidua linea quō longitudo erit, & sine latitudine? quā insecabilis cum sit, intra latitudinem consistere non potest, ut. n. punctus duarū linearum medius est potentia, cum adhuc indiuisa sunt, quā vero actu diuisa fuerint, tunc punctus ambabus partibus actu diuisio est. sic & linea media est duarum superficierum potentia, superficie indiuisa, & vna remanente: quā vero actu diuisa fuerit, & duæ superficies euaserit, linea actu diuisio est, insecabilis aut illa existēs, & ob hoc inseparabilis, quo pacto mediū cōsiderabitur superficierū per latū diuisibiliū. necesse est igitur cum superficiebus in geminas partes diuisis simul diuidi, & indiuiduā lineā, quæ ambas partes diuidit, & media inter duas superficies iacet: neque igitur in medio aliquorum est, ut lineæ naturam ostēdat, neque mediū habet insecabilis cū sit, ac quo tādē pacto ipsi cōpetet rectæ definitio. recta namque, diuisi cuius mediū non obstat finibus.

Deinde omnes lineæ commensurabiles erunt. Nam omnes ab indiuiduis lineis dimetientur, quæque longitudine, quæque potentia sunt commensurabiles: indiuiduæ autem lineæ sibi ipsis commensurabiles sunt longitudine, cum inter se sint æquales, quare potentia quoque. Quod si hoc est, indiuiduum erit quadratum.

Deinde omnes lineæ commensurabiles erunt. nā quæ distinctio adhiberi poterit, ut hanc quidem mensuret, illam aut non mensuret cōis illa, atque insecabilis mensura, illa inquam indiuidua linea: nā cum insecabilis sit, & partibus careat oibus quadrabit, & oēs ab indiuiduis mensurabuntur, & quæ longitudine commensurabiles sunt, & quæ potentia: insecabiles aut cū sint, & ipsæ commensurabiles sibi ipsis erunt longitudinem: æquales. n. sunt. Quare, & potentia commensurabiles erunt: nam quæ longitudine commensurabilia sunt, potestate quoque sunt commensurabilia: non tamen ē contrariū sicut dicebamus.

Tertio cum linea breuior grādjori copulata latitudinē faciat, si sumantur æquales portiones ab indiuidua, & a pedali linea, bipedalique coniungantur, minoremque latitudinem indiuidua faciat quæ reliqua, minor erit latitudo, quæ ab indiuidua provenit.

Quarto, si ex tribus datis rectis triangulus componitur, ex tribus quoque lineis indiuiduis cōponi poterit: in omni autem æquilatere perpendicularis in mediam basim incidit. Quare & medium indiuidue diuidit. Præterea

A Præterea si ex tribus datis rectis triangulus componatur, atq; ex insecabilibus constitutur in oī triangulo æquilatere perpendicularis linea in mediā basim descendit, (est autē æquilaterus prorsus, & qui ab indiuiduis lineis constituitur) æquales. n. sibi sunt indiuiduæ lineæ. Quare in subiectā lineam, quæ insecabilis descenditur, perpendicularis veniet: eritq; medium indiuiduæ lineæ, quod esse non potest: medium enim indiuidua linea non habebit.

Quinto si quadratum ex quatuor insecabilibus lineis consti-

B stat, diametro protracta, & perpendiculari ducta, quadrati constituta potentia perpendicularē diametrumq; dimidium æquat.

Quare non erit minima, neq; duplum erit spatiū à diametro confurgens illius, quod ab indiuiduo procreatur. nam æquali ablato reliquum erit minus indiuiduo: nam si æqualis, diameter quadruplū describeret, hæc, atque hmoi complura colligere quispiam posset, eo quod omnibus, ut ita dixerim aduersantur, quæ à Mathematicis traduntur, quorum nonnulla denuo subnectam. Eorum quæ partibus carent, vnus esse cōtractus potest, at linea duos habet. nam tota,

totam, & extremis vtrinque finibus tangit. Deinde hoc pacto vna linea alteri copulata non efficeret ex vtrisque coniunctum maius, idcirco quæ partibus sibi ipsis adiuncta mai⁹ nō faciūt,

Præterea linea appositæ lineæ nō faciet maius id, quod ex ambabus conficitur totum. nam quod partibus caret alteri copulatum, non augeat id, quod prius fuerat.

Postea nihil continuū ē duobus efficitur, quæ partes non habeant, propterea qđ omne continuum plures partes continet: oīs autē linea, præter indiuiduā, est continua: quamobrem linea non erit, quæ indiuidua fuerit.

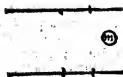
Insuper ex duabus nō habētibus partes continuū nihil gignit, quia plures partes continuū oē cōplectit: oīs autē linea pter insecabilem cōtinua non foret: quare nō est indiuidua.

B Amplius si quævis linea, præter insecabilem, in partes diuidi potest, tū æquales, tū inæquales: scindatur linea in tria frusta, quæ nō ex tribus insecabilibus, et vltter imparibus constet, diuidua fiet insecabilis linea. Similiter autem si in duo diuidatur linea, q̄ ex imparibus consistit. Quod si bifariā quidem non omnis linea scinditur, sed quæ solum ex partibus

De Lineis

C bus eo agmētata fuerit, si iam in duas partes diuisam in quacun- que diuidi potest diuideretur, sic quoq; insectilis linea diuidet qñ ex parib⁹ cōposita p inæqua- lia scindetur. Rursus si mobile per totum spatiū vna hora mo- uetur, horæ dimidio per medie- tatē spatiū mouebit, & i minori tpe p minus spatiū, q̄ sit medie- tas: ergo siquidē ex iparib⁹ indi- uiduis spatiū illud cōponit, re- dibit insectilium in medietates diuisio. siquidē media hora, me- diū spatiū, mobile ptransit. silt. n. tps, et linea secabit. Quare si nul- la ex cōpositis lineis diuidet in

Hora

q̄lia, & iequalia, neq; sicuti tps scindet, nō erūt idiuiduæ lineæ.

I Est aut ei⁹ dē rōnis sicut dictū est ex idiuiduis oīa, vel affirma- re, vel negare. Ad hæc, oīs linea, modo nō sit infinita, duos fines hēt, siquidē linea hisce termina- tur: at idiuidua linea nō ē infini- ta, fines igit hābebit. quare diui- dua erit, finis. n. aliud ē, & nō il- lud cui⁹ est finis: aut extabit ali- qua linea pter istas, q̄ neq; fini- ta neq; sit infinita. Præterea, oīs linea vel ē infinita, uel fines hēt: igit insectibilis linea nō ē infinita:

fines ergo habebit atq; diuidua erit. nā finis aliud ē ab eo cui⁹ ē finis, vel erit aliqua linea, q̄ neq; finib⁹ careat, neq; fines habeat. Insup nō erit in quauis linea pū- ctus: non. n. in indiuidua. nam si vni⁹ pūctus insit, ipsa primū li- nea sola erit, & inde pūctus, sin- plures inerūt, diuidua fiet, ergo si pūctus indiuiduæ lineæ nō inest, neq; prorsus inest lineæ, cū reliquæ ex indiuiduis, sicuti dicunt, cohaluerint.

Insup non erit in quauis linea punctus, in indiuidua enim non e- rit: ac si indiuiduæ non inest pun- ctus, neque prorsus i linea erit: nam aliæ ex indiuiduis, vt illi volunt, constant.

Postea, vel nihil inter duo pū- ctā, vel linea, erit: q̄ si linea, cū i oībus lineis puncta insint, nō e- rit insectibilis vlla linea.

Postea vel nihil erit inter duo puncta, vel linea: quod si linea, cum in omnibus lineis plura puncta in- sint, non erit insectibilis linea: nam indiuisibile esse solus est punctus.

Ampli⁹ nō eēt cui⁹uis lineæ quadratum: habebit. n. lōgitudi- nē, & latitudinē, atq; idcirco di- uisibile erit, cū illa quidē aliqd; hæc aut aliquid aliud, q̄ si qua- dratum diuiduum est, & linea vnde procreatur diuidua erit.

Amplius, non cui⁹cunq; lineæ quadratum esset. nam omne qua- dratum habet longitudinem, & la- titudinem: quare diuiduū est. quo- igitur pacto diuiduum ex indiui- duo conficitur. q̄ si quadratū est di- uiduū, igit linea quoq; erit diuidua.

Præ-

A Præterea finis lineæ punctus est, & nō linea. finis, n. extremū est, extremū vero indiuiduum: igitur, si punctus ē finis, indiuidua lineæ pars erit punctus: atque ita vna linea maior erit altera puncto: si nō indiuidua lineæ punctus inest, quia finis idē sit continuatarū linearū, dabit finis rei carentis partibus, & demū qd a linea punctus distabit, cū propriū nihil habitura sit indiuidua linea a puncto, præter nomen.

B Præterea finis lineæ punctus est, punctus autem indiuiduus, vtpote finis: linea vero, vtpote finibus comprehensa, non est indiuidua, punctus igitur non linea finis est lineæ. Venerit vna linea puncto maior alia linea, si linea fuerit finis, & indiuisibilis: omnis enim linea, quæ lineā aliam excedit, linea excedit, si vero punctus in sit lineæ, quæ supposita est insecabilis, & finis esse, quia idē est finis continuarum linearum, nō carebit finis partibus, sed rei, quæ partes non habet, finis erit, & ab ea diuersus, quoniam finis diuersus est a re finita, demum vero nō differet punctus a linea: neq; enim propriū quiescam habebit indiuidua linea a puncto præter nomen.

C Adhuc ē, vt linea, sic & superficies, & corpus erit impartibile. vno quippe indiuiduo existēte, cætera quoque consequētur, idcirco, quia vnum ad aliud diuiditur, at corpus indiuiduum non est cum in se latitudinem, & altitudinem contineat. Quare nec linea potest esse indiuidua, corpus siquidem in super-

ficies, superficies in lineas soluitur.

Adhuc autem, & superficies, & corpus similiter erunt indiuisibilia, nam vno existente insecabili, cætera quoque consequuntur, quia vnū ad aliud secatur, veluti corpus ad superficiem, superficies ad lineam scinditur. Atqui corpus insecabile non erit, cum in ipso sit altitudo, & latitudo, neque igitur linea poterit esse insecabilis.

Quā vero rōnes, quibus istinituntur sententiam suā persuadere debiles sunt, & falsæ: aduersæ autem opinionis omnes plurimum valent ad fidem faciendam: vnicuique liquere iam arbitror, quemadmodū nulla queat esse linea, quæ diuidi nō possit. Ex his autem quæ subicientur, manifestum euadit ne ē punctus quidem componi lineam posse quam insecabilem affirmāt: ad quod probandum illamet penē quadrabūt argumenta, aut plurima saltem. Oportet enim punctum diuidi, quando linea, vel ex imparibus in æqualia secat, vel ex paribus in non æqualia scinditur. Item lineæ partem nō esse lineam, nec superficiē superficiem, & rursus lineam puncto maiorem esse lineam: ex quibus enim vnumquodque componitur, his etiam quoduis aliud excedit. Atqui istud vnū est eorū, quæ nullo modo fieri queūt, & per ea, quæ mathematici docēt, aperte falsum. Insuper quoque continget punctum esse illud, quod

De Lineis

¶ quod in tempore fertur, mō maior in longiori, æqualis in æquali tpe, motus fiat, excessusq; tps tempus sit. sed fortasse tps quoque rem quandam esse ex instātibz compositā, suntq; vtrāq; tempus & linea, ex suis quāq; indiuisibilibz composita, dicit aliquis. At si nūc, est principiū tps, & finis, itēq; lineæ pūctus: neq; sibi cōiūcta sunt principiū & finis, sed i medio semp aliqd habent: neq; nūc, neq; puncta sibi continua esse poterunt.

H Insuper si linea caret partibus, & tempus carebit partibus: indiuidua vero sunt in tempore, quæ nunc & instantia nominantur: quare tempus quoque quiddam erit ex instātibz compositum, eiusdemq; rationis ambo dicentur. Atqui nec instātia sibi ipsis continua sunt, tangerēt enim se: at non se tangunt, nec igit puncta sibi continua sunt.

I Amplius si linea magnitudinē aliquā hēt, punctorum aut iunctura magnitudinem nullā efficit, idcirco quia maiorem locum non occupant. Nā & qñ linea, lineæ superimponitur eiq; coniungitur, nulla prouenit inde maior latitudo, sunt autem i linea pūcti, qui nec ipsi maiore locū occupare queunt, proculdubio sequetur, vt non possint longitudinem coniuncti facere.

Quare neque compositio rerum indiuisibilium faciet aliquam magnitudinem, quia maiorem locum non occupant: quando enim lineæ adiunctum fuerit indiuisibile quippiam, & adaptatum, non euadit ma-

ior latitudo, quotquot adiuncta fuerint indiuisibilia, quare fiet idem & in punctis, nec maiorem comprehendent locum, etiam si complura puncta fuerint adiecta, quandoquidem nec puncti vllius per se locus aliquis erit. Quocirca, non fiet ex indiuisibilibz magnitudo continua, & idē neq; lineæ punctis, neq; tempus ex instantibus componetur.

Præterea si res oīs, rē quamlibet aliā tāgit, vel tota totam, vel ps partem, vel tota partē tāgit, tanget & pūctus vnus indiuidu⁹ pūctū aliū indiuiduū, totus totū. At necesse est cū totus tangit totū, cū ipso vnum fieri. nam si quid remanet, qd alteri nō coniūgatur, non tetigit totus totū, sin nihil remanet, & simul sunt hæc duo indiuidua pūcta, eūdē implebit locū id, qd plura nunc est, & prius vnū fuit. Duob⁹. n. in vnū coeuntibus, q nullā ex se habeant extensionem, idē locus sufficit. Atqui partib⁹ carentia extensionē nō hñt, quocirca nec ex indiuiduis vlla cōpaginabit magnitudo: igitur neq; ē pūctis linea, neq; ex instātib⁹ tempus componetur. Insuper si qua ex pūctis componit⁹ linea, pūctus tanget punctū, igitur si ex k signo ptracta fuerit a b & g d tāgēt se primū, & punctus, qui est in a. k & punctus qui est in k id. Quare, & diuersa parte tanget: nā res, q partibus caret, tāgit rē partibus carentem, tota totam. Ergo eundē locū possidebunt, quē k punctus obtinet, & sese puncti

A puncti coniungētin eodē loco, q̄ si in eodē iuncti fuerint loco, se etiā tangent: q̄. n. in eodē sunt loco primo se tangant oportet.

Insuper si qua linea componitur ē punctis, tanget punctus pūctum: At punctus partes nō habet, & ideo non tanget: omne enim quod tangit, vel toto totum, vel parte partem vel toto partem tangendo tangit. at punctus partem non habet, totum autem si tangit, vnum sit oportet.

Deinde hoc pacto recta recta duobus punctis tanget: pūctus

B . n. in ^a k, & punctus in ^k s aliterū ē t̄agit pūctū, quare linea ex ^s d pluribus tangit pūctis. Eadem rō fuerit, ēt si non se inuicem, sed quouis alio mō linea lineam tetigerit. Quinetiā orbis circūferētia rectā lineā pluribus tanget punctis: punctus. n. contactus quicq̄ est in circulo, quicq̄ in recta cōsistit sese mutuo tangunt, quod si hoc fieri non pōt, neq̄ pūctus pūctū t̄agere valeret, quod si se tangere nequeūt, neq̄ linea punctis constare pōt.

C nā neq̄ pūctū tangere necessarium est. Postea quonam pacto recta vlla ē linea, & circularis, q̄n nihil differat contactus puncto rū in recta, & circulari: Nā res, quę partibus careat, rē, q̄ partes nō habeat, tota totam cōr̄agit, neq̄ prorsus eo modo est tangere, si sunt ergo lineę quidē diffērentes, contactus aut̄ indiffērentes non fiet ex pūctorum cōtactū linea circularis, & recta: quare neque ē punctis constabit,

Postea quonam modo recta, circularisq̄; erit vlla linea, cum nullā differentiam habitura sit coniunctio, neq̄, pūctorum, neq̄; rerum partibus carentium in recta & circulari: nam quod partibus caret, si tangat aliquid, quod partes non habeat, totus totum tanget. immo potius nequeunt ea, quę partes nō habent se mutuo tangere, q̄ si lineę differunt, pūctorumq̄; coniunctio non differt, non constabunt lineę ē copulatione, vt vna sit recta, circularis altera: quare ne ē punctis quidē lineę constabunt.

Insuper necesse est pūcta vel se se mutuo tangāt, vel nō se inuicē t̄agant. si igitur id quod deinceps est tangat oportet, eadem redibit rō, sin cōtingit qd̄ deinceps est non tangere, non erit linea cōtinuū: nihil. n. aliud cōtinuū dicimus, quā qd̄ est ex se cōtinentibus compositū. Quare oportebit, & hoc mō vel pūcta sese mutuo t̄agere, vel lineā continuā esse. Amplius si absurdū est puncto, pūctum superimponere quo fiat linea, & lineę lineam adiungere, quo fiat superficies, impossia sunt, q̄ ab eis dicta fuerunt: siue. n. deinceps pūcta, diuidetur linea per neutrum ipsorū, sed per id qd̄ intercedit, siue se tangunt, linea erit vnius puncti spatū. hoc aut̄ esse non pōt. Postremo oīa diuiderētur, & resolverentur in pūcta, corporis pars punctus esset, si quidē corpus ē superficiēbus, superficies ē lineis cōsistat, si vero illa, ex quibus primis inexistētibus sin-

De Lineis

6 singula constant, elementa sunt puncti corporum elementa esse poterunt. Quare vniuoce corporum, & linearum elementa puncti erunt non specie diuersa.

Postremo cuncta diuiderentur, & soluerentur in puncta si è punctis, & rebus indiuiduis componeretur: foretq; punctus pars corporis, modo corpus, è superficiebus, superficies è lineis, lineæ constituantur è punctis. Quod si illa sunt elementa ex quibus primis inexistentib⁹ quæque fiunt, puncta forent elementa corporum.

H Apparet itaq; ex dictis nõ esse lineam è punctis, neque ab ea punctum auferri posse. nam si cõtingit punctum auferri, contingit & apponi: quopiam autè appposito, illud cui adiunctum est, maius euadit, q̃ prius fuerat, si tale sit appositum, quale quod suscipit, erat. Quare ex ambob⁹ vnum totum facere licebit, & erit vna linea maior alia puncto: id quod fieri nequaquã potest. Verum per se quidem nõ potest a linea punctus auelli, per accidens autè potest, eo quod ablatum lineam sequatur. cum .n. totum aufertur, totius & principium, & finis auferatur oportet. at lineæ principium, & finis punctus erat, licet itaq; partem de linea demere: quare, & punctum auferre, sed ea per accidens censetur ablatio. Si vero finis tãgit illud cuius est finis, vel ipsum, vel aliquis eius partem, & punctus quatenus finis lineæ tãgit: equetur vt hæc quidẽ linea puncto maior

alia sit. hæc autè ex punctis nihil in medio comprehendentibus. Eadem ratio est & in diuisione. nam si diuisio per punctum est, & diuisio tangit aliquid tam in solido, q̃ in superficie. Similiter .n. & solidum è superficiebus, & superficies è lineis cõfiscitur. Non est autem verum dicere punctum fieri diuisionem, neq; paruissimam aliquam lineam minimum, quod sst, diuidi. minimum quippe minus est etiam eorum, quorum minimum dicitur. at lineæ nihil aliud q̃ punctus inest, & linea, atq; lineæ: linea vero puncto maior nõ est. nõ neq; superficies est linea maior: quare punctus non erit in linea minimum. Si vero lineæ cõiunctus est punctus, & minimum est quod a tribus faciebus, hoc est a tribus partibus deficit, nõ erit punctus eorum quæ lineæ insunt minimum. nam & alia quidam insunt longitudini præter puncta, & lineas. Non .n. è punctis longitudo consistit. Si vero id, quod est in loco punctus est, longitudo quippe superficies, & solidum, quædã ex his cõpositæ res sunt: illa siquidem ex quib⁹ cõstat linea, sunt in loco. etenim et linea est in loco, ac neq; corpus neq; superficies, neq; ex his quopiam in linea sunt, non erit aliquid penitus in longitudine præter puncta & lineas. Amplius si res, quæ maior dicitur esse, in loco est, vel longitudo, vel superficies, vel corpus: est autem punctus

- A**ctus in loco, nihilq; longitudini prædictarum rerum inest præter puncta, & lineas, sic quoque non erit punctus rerum inexistantium minimum. Præterea, si vas aliquod, eorum quæ in domo sunt, minimum appellatur, non domui comparatum, sed per seipsum consideratum, huiusmodi & in alijs loquendi modus seruari solet, nihil eorū, quæ sunt in linea minimum erit ad lineam comparatum, quare puncto non conueniet minimi appellatio. Quoniam vero quod non est in domo, minimum esse non potest eorum, quæ in domo sunt, ita & in cæteris est iudicandū, contingit autē lineā ipsam per seipsam esse, non erit de puncto verū dicere, quod minimum sit eorū, quæ in linea sunt.

Apparet igitur ex antedictis, è punctis lineam non constare, neque insecabilem & partibus expertem esse lineam, sed diuisibilem esse omnem lineam, atque in infinitum diuisuam. est autem punctus utpote finis, minimum quiddam, linea vero minima non est, sed præcedente minor semper; semperq; diuisua. quemadmodum igitur minimum aliquid eorum quæ sunt in domo, & nihil ad ipsam comparatum, nō dicitur esse aliquid, quod ad domū pertineat, eodemq; & in alijs pacto. quid enim ad pilam, ut ita dixerim, argredo confert? vel ad statuam fa-

ctam esse in dextra urbis parte, D sic neque in linea minimum, quod finis est, & punctus ad lineam collatum aliquid erit. Quare non conueniet quidem lineæ minimum esse, punctus autem in ea, utpote finis erit etiam minimum, quod nihil erit ad lineam comparatum, nō erit itaq; linea insecabilis.

Postremo, non est etiam punctus articulus indiuiduus, nam articuli semper duorum termini sunt, punctus autem, & vni⁹ lineæ terminus est. Insuper punctus, finis, articulus, diuisio potius est. Adhuc si lineam statuamus articulos, superficiē quoq; articulos concedamus oportet, idcirco, quia proportionem inter se seruant. Præterea articulus quodammodo differentia est, quamobrē Empedocles in suis carminibus inquit, Articuli semper constat iunctura duobus.

Punctus autem etiam inter immobilia collocatur: Postea vero nullus habet infinitos articulos in corpore, vel in manu. at puncta habet. Et deniq; lapidis articulus est nullus, neq; saxū articulos vllos habet, puncta vero habet.

Libri de Lineis Insecabilibus
finis.

Theo.

THEODORI GAZÆ THESSAL.

IN PROBLEMATATA ALEXANDRI APHRODISIEI

ad Nicolaum Quintum Pontificem Maximum.

P R Æ F A T I O.

Um ego interim feras, Pater sanctissime, si ego falsam deprehendum libri descriptionem, an libros tantum illos de Hierarchia authoris esse Dionysij Atheniensis viri doctissimi velis, ne quid religioni derogetur, cetera autem sunt, nec ne, quorum volumina esse inscribuntur, parum referre censeas, modo fructus ex his aliquis capiatur, equidem ita censere te arbitror, nec vereor, ne quod hactenus per tam longum tempus crediderint homines, à me reprobari videatur.

H Multa enim docti interdum per incuriam, in docti saepe per ignorantiam improbe credunt, quod Thucydides autor gravissimus inquit, abditam rerum veritatem nullo cum labore multatim investigare consuevit. labitur in ea potius, quæ in promptu et in propatulo habentur. Problemata igitur, quæ tanquam Alexandri Aphrodisiei opus connertere me in latinam linguam iussisti, conuerteris quidem, et eo hercle libentius, quo non tantum morem me libi gerere, verum etiam plenius in his quoque scite discuti intelligebam. Sed Alexandri illius hæc, Viri sacunda sapientia præditi, et veri, atque germani opinionum Aristotelis speculatoris, nullo pacto equidem credere possum. Nam et doctrina autoris illius cum in plerisque alijs, tum in his, quæ de animo istæ differunt problemata omnino desyderantur, et ab elocutione illius adeo longe hæc dissonant, ut facile quisque lectione veterum literarum græcarum exercitus intelligere possit, non id opus ad Alexandrum Aphrodisieum, sed ad aliquem multo recentiorum autorem referri oportere, doctrina index nullus te melior esse poterit: elocutionis vero, quoniam id per interpretationem patere satis non possit, si meo parum confidis iudicio, sunt illi arbitri velim, qui neque per malignitatem ementiuntur, neque per ignorantiam literarum gentis græcæ bonarum aberrent. Sed, quamquam Alexandri Aphrodisiei problemata hæc esse non putem, vitia tamen, legendaq; ita iudico ut nec libi conuerteris iussisse displiceat, nec me munus hoc inquam paritate suscepisse.

Quamobrem hæc illis Aristotelis problematibus, quæ superior anno conuerteris, quoq; dedicati nomini, ad ungemda, si placet, iubebis, ut copia largi problematum eodem codice continentur, fructumq; sic capere ex vicino liceat ampliore. Nam, et sermonis faciem talem nos scitamur huius reconditis, parumq; lingue peritiis autoris posuimus, ut ex eadem officina interpretis, ex qua illis Aristotelis, hæc quoque exisse viderentur.

Vale.

ALE-

ALEXANDRI

APHRODISIEI

Problematum

LIBER PRIMVS.

Theodoro Gaza Interprete.

P. R A E F A T I O.

Vestitionū naturalium rō partim certa ex se, conspectaq; est, omni ambiguitate, discussio

neq; abiuncta. Quis enim, modo mentis sit compos, quærat, quam ob causam natura pēnas volucrum generi largita est, cū tam longe omnibus pateat, penas primum fouendi gratia, perinde atque amiculum genus animantium illud induisse, deinde ornatus etiam causa eum in modum extitisse, eadem illa ratione, qua pilis naturæ ingenio teguntur, quæ ingressu vītutur animantes, qua cortice serpētes qua squamis, aut testis bestig in colæ aquarū? Cur item natura alijs animantibus cornua dederit, alijs aculeos, alijs yngues acutos, aut rostra, aut qd tale, quis quærere debet? Constat, n. naturā his ipsis veluti quibusdā hastis natiuis bestias suas muni

uisse, quo sese defendere ab hīs possint, quæ detrimentum inueherent. Constat item fructuum, ac seminum genera, quæ ad ortum, vicemq; succedendi perpetuam natura molita est, tunicis, aut corpusculis aliquibus hūidis, aridifue, aut corio vestiri, vt secuta tum a frigore, tum ab æstu, tum etiam ab animantium iniuria præseruentur. In multis certe ne ipsum quidem tegumentum penitus esse inutile naturæ solertia passa est: sed cibo idoneum suis prouida animantibus astruxit. stirpes iā ipsas frondibus, libro, cortice, reliquis id genus pennarum pilorumve vice obduxit: quippe quæ prenorit, vt vel a nimio frigore, vel ab æstu imodico offendi, interireq; possent, nisi ita opta, conspectaq; manerent, nonnulla etiam spinis tãq; spiculis cōtra astantiū morsus armavit. flores præterea varios pstitit, vt exornaret, formosumq; genus stirpiū liberalissime redderet, vtq; nuntios quasi

Extra ord. Arist. Y sta-

*propter
i. lignos*

Problematum Alex.

Statueret, qui mortalibus fructuum infantiam mox prædicarent emerfuram. Hæc tam dilucida, tam certa, qui discutienda in medium affert, mente procul dubio vacat. at qui ambigat, an calor igni insitus sit: hic rãgendi sensu orbatus degit. qui quærît vtrum natura, & ratio prouida rebus oriendis, occidendisq; cõsultet, decernatq; ordinem, motum, positum, speciem, colorem cætera generis eiusdem: hic porro criminis teterrimè reus est.

H grauiissimisque poenis obnoxius. Quæstionum igitur ratio, quod proposui, partim ex se certa manifestaq; est, partim inexplicabilis, modumq; penitus humani ingenij excedens. Deo duntaxat cognita immortalis, qui rerum omnium parens, atque author est. Operis quidẽ solertissimi cuiusdam rationem artifex qui extruxit, integre tenet. cæteri vero, qui artis sint illius ignari, rationem nullam reddere quærit, sed tantummodo rem inspectat: & demiranẽ. Quæstiones, quas inexplicabiles dixi, huiuscemodi sunt: quam ob cãm fidere hi soleant, quos in alis, & costis, aut plantis titillamus. Cur non nulli, cum mutuum marmorũ attritum, sectionem vë, aut ferri stridorem, limarum vë sentiũt, dentibus obtorpeſcunt, qui fieri potest, vt stupori dentibus a frigidis fructibus iniecto portu laca herba, quæ frigida est, medeatur, cum non res similes, sed

contrariæ remẽdio contrarijs et se debeant. Qua de causa lapis, qui magnes vocatus est, ferrum solum attrahere, ramentisq; ferri * iuuari valeat, electrum, sine succinũ floccos, festuculasq; sibi ita coniungit, vt hærentes possit attrahere. vnde fit, vt leo galum tantummodo extimescat. Quid est, quod gallina edito ouo festuca aliqua se, & ouum lustrat. Quare veratro coturnices cicuta sturni velsuntur, quæ toxica hominibus esse certum est. Quam ob rem scammonia bilem ducat: eucurbita agrestis, agarium, veratrum candidum, euphorbium, granum enidii puitam. veratrum autem atrũ, ac epithymum bilem atrã. Cur alius nonnullorum rebus astrigitur, quæ aluum resolucere consueuerunt: contra quæ his resoluatur potius, quæ astrigere possunt. Quam ob rem alius alio cibo delectetur, eũdemq; alius facilius, alius difficilius concoquere valeat, cum nulla ratio, vel calor, vel alicuius rei cuiusmodi intelligatur. Nemo sanẽ vel torpedinem piscem torporem per funiculum nostro inuicere corpori, vel triglam * obtentam virium a torpedine accitum tollere ignorat. permulta id genus licet enumerare, quæ nosci tã experimento potuerũt. Vnde apud medicos abdita illa, delitescensq; causæ his in rebus habentur, quarum nulla rã reddi poterit. Quocirca, tenet sane agunt qui

* (corum
notat
nouit)

* obtent

Problemā tum Alex.

Quitatur priore, sicut posteriore, quæ siccior, atq; spissior est, caluitium ex siccitate oriri solitū est, quam ob rem quibus crispus capillus est, citius caluescunt, canescunt autē serius, utpote, qui capite sint sicciori, siccitas. n. p. tuitosam illam materiam totā absumit, sunt ἴdem præterea vigiles plus quam ceteri, somnus enim humore consistit. Quod quidem argumento constat infantium, qui ut humidi excrementosius sunt, sic somniculosi esse consueverunt, patet idē vel ex humidis corporum affectionibus, atq; ex iis, qui vel vino se inebriarūt, vel crebro balneo vsi sunt. Quinetiam minus excrementi mittere ἴdem solent per partes, quæ secelsui vacuæ materie deputatæ sunt, os, inquit, nares, oculos. Atqui capillo sunt promisso, & simplici, capitis humore abundant, itaq; contra afficiuntur: quippe qui aut nunq̃ aut lenius caluitiū sentiant, fieri tamen potest, ut vel vitio sui generis quis caluescat sicut & articulorum dolores, & pleriq; alij corporis affectus de parentibus ad prolem descendere consueverunt, ut non desint, quos morbos liceat hæreditarios appellare. Ergo vel ea ipsa decussa, vel celerius caluescere, vel excrementosus, somniculosusq; esse quis potest, canos autē cadios esse propterea necesse est, quia pituitæ, ex qua orti sunt, colore imitantur, nonnunquam etiam

ad colorem penē auri vergunt, videlicet ubi secum pituita bilis vitellina permiscuit.

Cur excrementis abundare, ac vigiles esse senes consueverūt? Excrementis certe abundāt, qui frigidiores, atq; debiliores, atq; ad concoquendum ineptiores longi temporis spatium reddidit: hinc enim excrementis foramina, meatusq; corporis redundant. Vigiles vero, quia sicciores parte corporis solida effiōtur. Infantes prorsus, quia ex cōtextu foraminum, & parte solida corporis sunt hūidiores, non tantum excrementosus, sed somniculosos quoq; esse necesse est.

Cur pueri non canescūt, cum humidi excrementosiusq; esse soleant? Quia humidi, & calidi sunt: pituita autem, vnde canities, humida & frigida est, adde q; puerorum caluaria mollis, laxa q; est instar cutis, itaq; vacua materia, & inutilis diffiliari potest, atq; euaporari, seniorū prædura est: tempore namq; obdure scit, ac densa, solida, ossa red dicitur, vnde rimas in ea natura perduxit, quib; vapores excrementi effiliari, atque euanescere possent.

Cur mulieres, & spadones canescere celeriter soleant? An mulieres, quia natura frigida sunt, atque ex otij causa, sic enim plus materie inutilis contrahi potest, præsertim si mēstrua defuerunt. Spadones, quia non amplius semen excernunt, sed ex

cre

A excrementum illud seminis genitale, quod pituitosum est, per totum corpus mistum cum sanguine digerunt.

6 Cur item careant pilis? Mulieres quidem; quia frigida sunt, foramina sui corporis spissiora habent, atque coarctiora. Vis enim frigoris contrahere, constipareque aptissima est: itaque exitus pilis denegatur. Spadones vero quia iusto humidiores sunt, excrementisque admodum redundant, haec enim ratio est, cur loca neque praehumida, neque praesicca, saxosaeque herbas edere valeant.

7 Cur pedes spadonum magna ex parte solent deprauari? Quoniam praenimio, quem dixi, humore, membra admodum madefacta, & emollita, & proinde debilitata gerunt. fit enim ut possint superimposito corporis, crura parum ad sustinendum valida, peruertantur. quo modo harundinem pondere superannexo flecti necesse est. Rem autem duram, & siccam esse validiorem inque suo officio stabiliorem: humidam vero & mollem imbecillam, parumque efficacem extare: argumento sunt ligna, pelles, funes atque etiam homines. quippe, si qui per luxum balneo & poculo immodice usi sunt, imbecilliores reddantur: sed si per frugalitatem modice sese refecerunt, robusti, efficaciores evadant. Vnde fit, ut spadones qui dem effeminati imbecillique

sint, forsitan & vinosi, utpote qui pituita magis abundant. cum enim habitu sint frigidiori, avidos esse rei contrariae verisimile est. vinum autem natura est calidum. Aethiopes vero, utpote sicciores, crispi, macilentii, musculosi robustique constant.

Cur huiusmodi vocem reddunt acutiores? Quoniam humor ille immodicus fauces, canalem asperum cognominatum obcrassans, atque infarciens longe reddit angustiores, & cum spiritus per angusta se promat, vocem agat acutiorem, quam in integris fiat hominibus, necesse est. His enim vox ampla permeatus latitudines informatur, & ducitur. Argumentum ex tibiarum foraminibus accipi aptissime potest. humor autem nimius spadonum vel eo constat, quod percrassari & mammas foemineas explere, & genas habere tumidiusculas, & pilis esse promissioribus, & canescere facile consuevere.

Cur & spadonibus nonnulli rem aliquantisper veneream appetant, & amore interdum teneantur? Quoniam sunt, qui cum pubescerent, castrati, collisi fuerunt. Itaque veluti semispadones sunt, adde quibus iecur feruentius, & seminis conceptacula ampliora, hi veneris usum saepe imaginantur, & appetunt agere tamen quod cupiunt non possunt, quoniam coles eorum mox emarcescat, & languat.

Y in guesat.

itaque

Problematum Alex.

- G** gheat. Spiritus enim, qui diutius
tumescent, deest: quippe cum se-
men non adsit, unde spiritus or-
tus per meatus semini attribu-
tos deferri ex parte coxarum con-
suevit. Quam ob rem fit, ut mea-
tus illi collapsi peride atque in pue-
rili ætate possint excacari.
- 10** Cur cæteris omnibus nostri
corporis partibus, quas pili in-
tegunt, canescere consuevimus,
alis vero nequaquam? Quoniam
locus iste calidior est, quippe
conceptaculis tum spiritus na-
turalis, tum sanguinis, sit refer-
tus: qui etiam quia laxior, atque
solutior est, idcirco excrementa
pituitæ digerere, atque diffilare:
assidue potest. quod quidem ar-
gumento constat sudoris allidui
alarum.
- 11** Cur nonnulli pudore affecti
alis insudare coguntur? Quia
pars ista corporis laxior est. Na-
tura quippe ab eo recedit. quod
vel reuerendum, vel cauendum
est: atque paulisper sese cum san-
guine colligit, recipitque in ve-
nas, atque arterias ampliores,
quæ ubi expletæ fuerunt, extil-
lare incoeperunt. quod idem et
euenire nos nouimus, qui affecti
lætitia sunt, ob eam scilicet rem,
quod elaxari, resoluique cor-
pus totum, maximeque alas ne-
cesse est.
- 12** Quæ ob causam pallidi, qui
metuerunt, efficiuntur? Quod
natura humana visque interior,
quæ corporibus nostris consu-
lit, nequid extrinsecus capiat de-
- trimenti, continuo fugit, & se
ad loca confert penitiora custo-
diæ gratia. quemadmodum nos
quoque domum eadem causa
petere solemus: quo cum prope-
rat, sanguinem secum trahit. quo
solo vehiculo, alimentoque vti
consuevit utpote qui ex succis
omnibus sit bonus solus: hic au-
tem est, qui florem nostro largi-
ri corpori potest.
- Cur etiam illi contremiscere
consueuerunt? Quoniam vis
etiam animalis per consensum
vtrique naturalem diffugiens, ner-
uos reliquit imbecillos, qui suo
robore membra sustinent, fir-
maque tuentur. Hæc eadem ra-
tio est, cur & alio fundantur, &
mingant inconsulte. musculi
nanque, quorum interest mea-
tus excrementorum claudere,
debilitati retinere amplius
nequeunt.
- Quam ob causam rubescere
solent, qui gaudent? Quoniam
natura sponte rei occurrit, quæ
grata extrinsecus accessit. Quæ
admodum nos amicis, aut libe-
ris obuiam ultro festinamus, na-
turam autem sanguis comita-
tur, quem suo colore cuti florere
posse largiri, palloremque ob
eius orbitatem, oriri propo-
suimus.
- Cur erubescere consueuerunt,
quos puduit? Quoniam
natura sua naturali quadam,
non arbitrari conscientia vere-
cundatur, ac reueretur, quod ho-
norandum, colendumque sensu

Arit. Itaque more pudicæ, nobilissq; puellæ compefcitur: & se ad loca penitiora corporis recipit, atque occulit. quod cum agitur, sanguis concitus liberalius fluitat, cutemq; suo colore pertingit. Sunt tamen, qui naturam se se protegere copia sanguinis asseuerent. quomodo & manum naturali ingenio tantisper faciei admouere solemus, dum pudore afficimur.

16 Cur nonnulli a vita præ nimio metu discesserunt? Quoniā **B**vis naturalis admodum interio-rem subiens partem sanguine, calorem istum, atque vitalem solitum de corde oriri obruit vniuersum, atque extinguit. quā ratiōe oleum quoque multum, vniuersimq; lucernæ infusum flammam potest extinguere: calor quippe corporis ille per apte flammulæ lucernæ respondet. & vero, qui dolore vexantur nimio, eadem ipsa de causa discessere ē vita: interit enim motus interior natiui caloris, quem admodum ignis quoq; obturatus extinguitur.

17 Cur multi ebriati vino obierunt? Quoniam vini copia naturalem * animaleque vim omnem suo calore opprimit, maximeque id sentiunt, qui calorem insitum exiguum continent, atque imbecillum. Qui enim multus, ac validus est, resistere amplius, ac spatio temporis copiam omnem illatam concoquere potest. quemadmodum plus olci

infusi flamma tolerat, quæ latior est.

Cur membra senum obtremunt? Quoniam nervi mēbrorum, & musculi vi sua mouēdi priuati non amplius æque partes continere firmare stabilireq; possunt. fit etenim tremor, cum pōdus quidem membrorū corporis trahit deorsum: animæ autem vis sursum eleuat, idq; vicissim, atq; assidue agitur. Hinc, n. incurui senes in terram corruūt & ne id fiat, baculis sese sustinēt & tanquam caducos parietes lignorum adminiculo continent erectiores. Hæc eadem viriūsq; imbecillitas facit; vt & vrina, & alui excrementa prodeant in consulte.

Quam ob rem pallefcere solent, qui egritudini succumbant? Quā rem tristem natura sentiēs paulatim descendit ad loca sibi penitiora cum sanguine, qui coloris auctor est. minus tamen illi, quā qui metuunt, pallefcunt.

Quam ob causam qui lætitia exultant, resoluuntur? Quoniā **10**vitalis vis, & insitus calor foras ad rem lætabilem immodice, pfluens dispalatur, ac interit. Vnde fit, vt & sudent, & rubeāt sanguinis aduentu. Calorem enim natiuum, ignēq; ipsum, vt per loci sui appetitionem sursum ē ferri, sic per alimentum defyderiū ima petere necesse est. igit vtrālibet mouēdi ratiōe perempta, calor insitus interit, & vis oīs vitalis euanescit.

* a. l. erul-
tāt vehe-
mēter, nō
nūq; ē re-
soluunt.

Y iiij Quam

Lib. Primus

G Quam ob causam qui vel an
 21 guntur, vel irascuntur, vel amāt
 frequenter ampliterq; suspirare
 consueverūt: Quoniam qui an-
 guntur, animum totum ad rem
 quæ dolori est, conuerterūt: qui
 irascuntur, rei, qua conciti fue-
 re, intendunt, qui amant, rei tan-
 tum incumbūt, cuius desiderio
 detinentur. Itaq; animus cōuer-
 sus ad id, quo sollicitatur, negli-
 git, & quasi officij sui obliuiscit:
 videlicet, vt musculus thoracis
 vim mouendi suppeditet. Cor
 igitur, cum neq; per intensionē
 pectoris aerem capiat, quo ven-
 tilari, refrigerariq; possit, neque
 per remissionē seuocet, quæ san-
 guinis ardor fauillacea extremē
 ta commisit, ne stranguletur, a-
 nimam cogit, & ad desertum of-
 ficiū reuocat, & hortatur, plu-
 rimam musculis præstet *ratio-
 nem, & inspirationem, expira-
 tionemq; ampliore efficiat, ut
 & copiam aeris frigidi capiat, et
 excrementorum largam efficiat
 copiam, ita vt quod vices minu-
 1 ta, crebraq; spirandi essent fa-
 cturæ, hoc vna amplior respira-
 tio subministret. Quam rem
 21 hoc est suspirare vete-
 res ab angustia cordis dixerūt,
 & quidem ad quoddam temp⁹
 late suspirant, idq; sepius faciūt,
 quoniam animus quidē, vt di-
 ctum iam est, rem, a qua excita-
 tur, assidue dispicit, natura vero
 aliquando cordis gratia cogit
 vim mouendi transmittere tho-
 racis musculis ampliorē. Quod

autem in thorace respiratio est, &
 hoc in reliquo corpore seductio
 spiritus per arterias habetur, ac
 inspirationi intensio, expirationi
 remissio respondet. Sphyg-
 mus autem, i. pulsus ipse intētio
 meatus, & remissio in corde &
 in arteria est.

Cur ægre id genus carnis cō-
 22 coquitur, quod instrium appel-
 latum est: Quoniam sua leuita-
 te fluitat in ventriculo per cibi
 humidi mediū: nec eius corpus
 attingit, quo tactu fieri conco-
 ctio pōt, sed iuxta gulam redū-
 1 datur: cuius officium cibis non co-
 quendis, sed appetendis delega-
 tū est. quinetiā foris aquæ inie-
 ctum non subfidet, sed innatat.
 quoniam dum carnes teruntur,
 spiri⁹ admittitur præleuis, qui
 corpus eleuet, & in humore flui-
 tare aptissimum reddat, hinc ēt
 molle, solutumq; forte talis spi-
 ritus euadat, necesse est.

Cur aqua per feruida grata 23
 prurientibus est: Quoniam cau-
 sa cur membra pruriant pituita
 crassa & perfrigida est: hæc autē
 1 facit, vt cutis hebetior sit, atque
 stupentior.

Cur idem balneis delectan-
 tur calidis. Quoniam pitui-
 24 tam calor⁹ digerit, & vngues ex-
 cutiunt. fundit

Cur terga amplius, q̃ ceteræ 25
 corporis partes pruriant. Quā-
 plus pituitæ continent, vtpote
 quæ frigidiore sint. Quā ob rē
 senes pruritus magis exercens,
 quia frigidiore sint.

Cur

A Cur homines, qui breui sunt corpore, prudētiore magna ex parte sunt, q̄ qui longo? Quoniam animus toto corpore coactius, & compactius manet, si breue est: si longum, passus per longitudinem exoluitur, & hebetascit. vnde Homer⁹ Vlyssē breuem, ac prudentissimum refert, Aiace longum, & stultissimum pdidit. Hoc modo qui breuiore sunt corpore, sunt etiā fortiores quam qui proceriore.

B Quare qui minus sunt prudētes, suspēso corpore, ac vultu sublimi incedunt? Quia quemadmodum nauicularius non admodum robustus nauim recta non agit, sic nec corpus animus imbecillior.

C Cur pleriq; stulti liberos prudentissimos procreauerunt, & contra, multi valde prudentes stolidissimos? Quod homines stultiore cum concumbunt, totos libidini sese dedūt, itaq; animo penitus in corporis concreationem demerso, astrictoque rei tantū venere, semen vires optimas tum rationales, tum naturales adeptum perfluit, creatq; proinde hominem prudētiore: At homines prudentes, & docti semper aliquid vel honesti, vel vtilis animo complectūtur, nec in ipso quidē venereo coitu omnino a rerum studio desistunt. itaque aō remissiori profluens semen expers longe facultatis illius animalis incumbit. Hinc ēt deduci ratio potest, cur homi-

nes stulti atque indocti filios robustos maxime procreant, prudentes & docti imbecillos.

D Cur ferarum animantiū ster-
cus minus, q̄ vrbānū foetet, & damarum, & aliorum quorūdam excrementa paulisper aroma redolent? Quoniam serē cibis sicciore simpliciori q̄ vescantur, laborantq; vehementius: hominum vero sterco omniū maxime animantium foetet, q̄ vario, humidoq; cibo magis ceteris vtuntur: atq; plus q̄ sit satis ip̄ortune prius, quā egeamus, gulę ingerimus, atq; minus nos per laborem exercem⁹, atq; minus calore abundamus. cum igitur cibus, vel plene cōcoqui, vel satis dissili propter copiā non queat putrescit aliquid tantulum, itaque grauius foetet.

E Cur sinapi, & piper, & acriū omne genus cuti superimpositum nostri corporis vlcere nimirum potest, deuoratum ventrem vlcere non poterit? Quoniam ante immutatur atq; concoquitur, quā incipiat agere. adde q̄ eius vehementia hebetascit nimio vētris humore, quoniam etiam cutis suam ob densitatem tempus ad agendum rebus admodum acerbis satis adhibet: & quoniam imbecilla est, facile sentit, at pars intestina vna, & laxior & validior est.

F Cur & prae nimio dolore, & prae nimia lætitia æquē lachrymæ excutiuntur? Quoniam qui dolent, spissitudine meatuum, qui possit

Problēa
hoc in nō
nullis exē
plarib⁹ si
legebat,
nec ob id,
ā Theodo
28
ro fuit trā
slatum.

Problematum Alex.

G positi oculis sunt, humorē, quē oculi continent, exprimunt. dolor enim meatus refrigerat, atque astringit. At qui letantur & gestunt, humorē ex laxitate meatu effundunt, oculi tamen quicunque arctioribus constant meatibus, lachrymam neutra de causa mittere consuevere.

32 Quam ob causam qui dolēt, summa corporis parte palleſcere consuevere? Quoniam vires naturæ cum sanguine partes inferiores corporis subeant, sicut superius dictum est, sanguis autem est, qui summam corporis partē calfacere possit, & laxare.

33 Cur sæpenumero euenit, ut qui mingunt, etiam flatum ventris extrudant? Quoniam vesica plena vrinæ intumescat, & premat, & adducat rectū intestinū: itaque vrina, dum egeritur, intestinum illud relaxatur, & flatibus intestinis inclusis libertatē effluendi concedit. Sunt tamen, qui dum vrina secernitur, consensum quandam membrorum effici omnium censeant.

34 Quam ob rem qui oscitantē viderint, oscitare incipiāt? Quoniam natura animantium consentiens inter se, afficiq; mutuo aptissima est, maximeque brutorum. Hinc ubi ē grege asinorū mœiere vnus adorsus est, ceteri quoque omnes identidē faciunt, quibus vesica plena est vrina.

35 Cur sanum lippies sua aduersa valetudine afficiat, sanus vero lippientem sua bona valetu-

dine emendare non queat? Quoniam oculi humidi, molles, affectuique opportuni sint. adde, quod sanitas temperies quædam sit corporis: morbus autem intemperies, faciliusque modicus habitus ab immodico mutetur, vertaturque, & e contrario: merito lippitudo, quæ habitus quidem immodicus est sanitatem, habitū laudabilē celerius mutat. omnem mutationē autem ob naturalem cōsensum corporum fieri certum est.

Cur numus, aut pomum in aqua demersum amplius seipso videatur? Quoniam aqua submerso adherens corpori, eadem afficitur qualitate, colorēque proinde trahit eundem, quo fallere oculum possit, quasi corpus amplius sit, cum vndique aqua continetur. Hac enim eadem ratione Sol quoque, & Luna, & Errores omnes, cum velexoriuntur, vel occidunt, corpore esse ampliori videntur: quippe cum ita primum cælum recipiat eandē qualitatem, afformeturque consimilius.

Cur quadrata ē longinquo rotunda esse videantur? An quia quadrati angulos utpote subtiles ē longinquo percipere oculus nequeat: quibus detractis rotundum videretur, quod relinquitur.

Quam ob causam, cum aliquid procul percutitur, ictum statim cernamus, strepitum lentius audiamus, quanquam vna cum ictu strepitus oriatur? Quia visum tenuiorem atque acutiore quam

A quam auditum habemus, visus
igit anticipare, utpote acutior
potest, auditus ut crassior, len-
tius suo fungitur munere. Eadē
hæc ratio est, cur in attritu con-
frictuque nubium ictū, quod to-
nitruum appellamus, & ardorē,
cui nomen fulgur inditum est,
non ex æquo percipiamus: sed
fulgur primum videamus, post
tonitruum audiamus: quanquā
ictus vel prius tonitruum, quā
fulgur efficiat, vel utrunque si-
mul committat. Ergo vel hac in

B re visus utpote agilior, & tenu-
ior præcurrit, atque anticipat, au-
ditus ut crassior, & retardior,
postmodum sentit.

19 Quam ob rem ex frigoris ve-
hemētia partes nostri corporis
cæterę rigeant omnes, facies mi-
nime, cū hæc vna detecta frigo-
ri pateat? An propter consuetu-
dinem. facies enim quod semper
detecta est, aeris mutationibus
insuevit. iuvat autem plurimū
ad resistendum consuetudo, at-
que exercitatio.

40 Quā ob causam bilis suo con-
ceptaculo affectu admodum fa-
cili complexa nunquam id cor-
rodat, ubi vero in dentem cor-
pus solidissimum paulisper de-
cubuit, illum corrodat, atque in-
terimat? Dixerim, quia natura,
ut in illo vno corpore bilis con-
tineatur, statuit. vis enim natu-
ræ plurimum ad prohibendum
ne quid officiat, valet. Constat
hoc etiam rebus alijs. fetus, n.

decem sere menses in vtero per-
manens nullum ponderis sen-
sum gerenti foeminae mouet. at
si quis status eodem ruat, tor-
mentum protinus excitatur, &
pondus sentitur, & distentio rap-
it intolerabilis. arteria item as-
pera spiritus vnius conceptacu-
lum est. ita, ut si quid cibi, aut
humoris in eam delapsum sit,
strangulatio sequatur, & tussis
subita: natura enim non cibo,
sed spiritui viam hanc vni ven-
dicauit.

Cur alij balneas sitibundi in-
gressi, extincta siti egredian-
tur, alij contra? Qui habitu sunt
sicciori, siti balneo humefacti ab-
soluuntur, præsertim si non pe-
nitus tabeant siccitate, at qui hu-
midiores sunt, & siti omni va-
cantes, ipsi humor per sudorem
absumitur, itaque sitis crea-
tur: quippe quæ siccitate oriri
solita sit.

Quam ob causam radice per
cibū ingesta, alij sece eructant,
alij non? Quorum ventriculus
non vitiosis excrementis, ma-
xime quæ pituitosis redundat,
horum eructus purior est.
Quorum autem illis redundat,
impurus, & male olens. radix
enim vim calfaciendi, inciden-
di, extenuandique materias ob-
tinet, statusque ex humoribus
mouet, quos per ructum retru-
dit, ac reiecit. ita seces quoque
duri odoris, si immixte manent,
foetorem non spirant: si mo-
uentur,

41
radicem
reddat.
F

Problematum Alex.

Cuentur, ampliter spirant. haud enim audiendi sunt, illi qui radicem ipsam vitiosam natura & foetido constare genere censent, argumento quod etiam foris tam marcidia male oleti nam si id esset, omnes, qui eam edissent, foetidum eructarent.

43 Cur summis frigoribus, digiti & omnino extrema corporis nigrescant, & decidant? Quia vis summi frigoris calorem infinitum ad corporis profunda impellit, & claudit. itaque extrema, quoniam vires animales et calorem nequeant adipisci, primū liuent, deinde nigrescunt, & moriuntur. decidūt vero propterea, quoniam natura reliquo suo corpori cōsulens, adstringit ad se quod integrum est, reliquit, atque reijcit, quod mortuum vacat. extrema ita affici possunt, eo quod parū carnis, calorisque obtinent, hinc. n. et in genere stirpium, quae infirma laxioraque & minus calida sunt, frondes hieme seunte amittunt.

I Errāt. n. qui principio calorem inatum vim aduersam frigoris aufugere introrsum existiment: proinde coactū, & quasi recrearum proficisci vniuersum largacum copia omnibus auxilio mēbris: itaque seruore nimio extrema posse exuere: nam dum intus manet, cogi melius potest.

44 Quam obrem qui extremis perfrixere, si mēbra igni admovent, dolēat vehementer? Hoc vniuersim & ad subitam quali-

tatis mutationem accidere arbitrandum est. sit enim, ut ex multo frigoris repente transcant ad multum caloris: omne autē quod imodice, vniuersimque malo agitur habitu, dolorem naturae illi gerere potest, sicut quod per habitum bonum modice, atque ad naturalem conditionē vniuersim mutatur, naturā vero vehementer permulcet, atque oblectat. corpus. n. humanum habitu temperatiori, quam cetera animalia constat.

Quam ob causam, qui piper, aut panis frustum grandiusculum deuorant, singultiāt? Qui ventriculum mundū, et sentientem, & calidum habent, hi celeriter piperis acritudine mordentur: quo morsu stomachus ad repellendam rem, quae id efficit, excitatur. Itaque oritur, qui singultus vocatus est. At qui ventriculo sunt frigidiori, pituitoso, atque hebetiori, hi lentius singultiūt, quoniam etiam qui panem incisum iusto amplius deuorant, oppressi magnitudine panis, singultire coguntur. membrorum. n. natura nequit quiescere, quoties aliquo detrimento infestatur. Piper igitur qualitatis suae acritudine facit, quod singultus obueniat. quō bilis quoque interior pungit, & concitat. Panis vero sua opprimens quantitate idem committit more pituitae, quae singultū aggrauando ciere potest. respondet. n. piper bili, panis

A panis pituitæ, vtræque vero proxima rebus extrinsecus infestantibus: dixerim, spinis, & lapidibus. & bilis acumini spinarum respondent: pituita & panis lapidum ponderi.

46 **Q**uam ob rem vitia, quæ in vnguib; digitorum constiterint, dolore afficiant vehementius. Quomodo nervi ad extremos usque porrecti digitos suis ipsi extremis vngues conficiunt, sicut etiam dentes in gingivis. Cum igitur vis, quæ per nervos author sentiendi præstat, profluens extremis insistat digitis, eo se colligens, augeatur aque modo, quæ in compita confluit, constat eo magis dolore posse amplificare, quam plus sensus vitæ augetur.

47 **Q**uam ob rem hi, qui panem incisum grandiusculum deuorant, & ob eam rem singultire incipiunt, retentio spiritus singultum sedare possit? An quia stomachus ad asperam arteriam positus est, idcirco premitur ab ipsa arteria, & instringitur, ita ut panis intrusus in ventriculū excutiat, quo excusso, pondus tollitur, quod singultum ciere potest.

48 **Q**uam ob causam qui ex pane singultuunt, soluantur singultu, cum triste aliquid audierint, quoniam sunt intenti ad hoc, quod ægritudinem attulit. Cum enim vis animalis aliorum conuersa, mouere thoracem desinat, spiritus parum tantisper affluit: itaque coactus singultum præ sua copia sedat, ut dictum iam est.

Quam ob eam, cum picturas diintuemur, si prope altamus, colores plano contineri omnes videamus, si procul, partim cauo, partim de uexo representari necesse est? Quam vis conspiciendi, quoties per longum extenditur interuallum, languescit: atque ita colorum profunda diligenter nequit explorare, sed parte albiorem de uexam videt, nigriorem eam. Albi, namquam lucido proximum, foras versus elucet, nigrum, utpote obscurum, introrsus nitet. Hic adhi illa congruū iudico, Artium aliarum materiam transformare solent, ut cum scitor æneum equum, bouem, aut quod aliud animal conflando, aut ducendo hominem, aut vas aliquod affingat, videlicet materia gris à forma in formam immutata: aliarum per adiectionem agunt, ut quæ cæra, aut luto effigiant: aliarum per demptionem, ut quæ animal sculpendo afformant: aliarum per compositionem, atque appositionem, atque cōglutinationem, ut ars ædificandarum ædium, aut nauum, aut lignaria: sunt præterea, quæ per habitus alterationem, penitiores immutationem fiant, quemadmodum natura generum animalium ex semine creare solita est: non desunt, quæ per habitus mutationem atque additionem prodeant corporis, quomodo natura membra enutriendo augere utique consuevit: addo et, quæ per colorum mistionem, atque adiectionem corporum conficiantur,

Problematum Alex.

6. conficiantur, vt artē pingendi
suo fungi officio nouimus.

50 Cur aqua frigida neruis offi-
ciat, calida non profit, sed talis
quoq; aduersa sit? Nam si quid
noxium est, contrarium eius cō-
modum esse necesse est. haud.n.
fieri pōt, vt contraria mō confi-
mili efficiant. Dixerim aquam,
nō quæ est calida posse officere,
sed quæ calida & humida. ner-
uorum etenim iēt? qm̄ summa
in neruis sensio est, contendī, a-
stringi q; desiderant, qđ humor

Al. l. pfa
r/ ne, & p
se elibit.

H
efficitur.
Al. l. per se
acutus.

pstare nequit. imō neruos emol-
lit, laxat, ad cariem ducit: calorem
vero neruis haud quaquā eē in-
commodum constat, argumen-
to olei, cuius perfusione iuuari
neruos palam est, eo, si quālibet
obtinet astrictionis.

51 Cur poma obesse sua frigida
humidaq; natura possint: aqua;
quæ frigida & humida est, non
rātundem officiat? An q; aqua
pomis tenuior est, ac digeri cele-
rius pōt: idcirco non ex æquo
offendit, præsertim cum mēbra
firmare aliquantulum valeat.

I Quam ob causam pleriq; ci-
52 bos crassos, atq; difficiles conco-
quere facilius possint, vt carnes
bubulas: faciles, et succi cōpotes
laudabilis ægre concoquant, vt
pisces saxatiles? Rōnē alij ad cō-
suetudinem referunt, alij ad ha-
bitum quendam naturalem in-
genio humano inexplicabilem:
alij ventris calore immodico ci-
bos cōcoctu faciles vltra modū
pro sua facilitate concoqui, ita-

que perfringi, corrumpiq; cen-
sent. difficile vero, & qđ modi-
ce immutatur, concoqui tantū;
non præterea quicquā vitia-
ri. Nam & palea, quoniam per-
quam facile afficiuntur, in cine-
rem vertuntur ab igne largo, &
rapido: quod ligno querno ac-
cidere non pōt.

Cur farina hordeacea extin-
guere inflammationes possit, cū
frigidū oē cogendi, densandi q;
non digerendi vim habeat? Di-
cendū nō vi refrigerādi, sed ter-
gendi, discutiendi q; farinā posse
digerere hordeaceā. Scindit.n.
et deterget humores, et vero ple-
raq; alia rē sibi contrariā effice-
re quæunt, videlicet nō rōne pri-
maria, & per se, sed secundaria, &
per accidēs. Exempli grā, apiū,
qđ calidū est, febrē minuit, non
eo q; calidū (similia.n. se mutuo
iuuant): sed q; materias infestan-
tes discuterē, atq; detergere pōt;
et vim mouendi vrinam habet.
Iris itē, & hyssopum herbę, quā
uis calidiores, profunt tñ ad late-
rum dolores, qm̄ materias inci-
dunt, quę inflammationē mem-
branæ costis subditæ excitant;
quinetiam aque perfusione fri-
gidæ neruorum distentionē ex
materia ortam frigida sedatam
aduertimus, per accidens. scilicet
caloris interuentu interioris. Quo-
ties igitur ex se nullo interueniē-
te medio quicquā agit, proprie
rationeq; primaria rem effici di-
cimus. at si non ex se, sed per ali-
quod medium agat actionē per
accidens,

accidens, rationeq; secundaria
proficisci dicere consueuimus.

54 Cur ante quā balneas intro-
eamus, tepidam egeramus vri-
nam: cum diutius intus man-
serimus, frigidam? Dixerim
quasi per comparationem alte-
rius ad solitum euenire. vrina
enim, cum tepida effluat uere fo-
ras, quoniam nostrum corpus
iam frigidum est, tepidum, qđ
emingimus, corporis compara-
tiōe sentitur. At uero intus, quo-
niam plus quā vrina corpus re-
caleat, frigida esse uidetur, quā-
quam aliquantulo calidior est.
Constat hoc ē, qđ si balneas in-
gressus prius, qđ recaleas, te reci-
pias in labrum, aqua, quæ cali-
da leuiter est, seruēs admodum
sentietur, sed si postquam con-
cal actus es, labrum adieris, non
ex æquo seruiore eandē percipies.

55 Cur aqua interdum locis ef-
fosis maritimis dulcis compe-
riatur? Causa qđ pars maris te-
nuior dulcis est: crassior salsa.
quantum igitur tenuius est, dul-
ceq; est, hoc per terræ foramina
transmissum, liquatumq; in ip-
sam se condit tellurem. quod ea
effossa comperitur. hæc eadem
pars maris tenuior efferri quo-
que in cœlum, atque in humo-
rem dulcem ac in pluuiam eua-
dere solita est. crassa illa resicca-
ta, cocta trāsfit in salem. Quæ igitur
litore laxiori continetur, sal-
sa propterea est, qđ crassior quo-
q; humor terrā subire p meatuū
amplitudinem pōt, qđ salus est.

Cur aqua puteorum per hye D.
mem calida, per æstatem frigida 56
est? Quoniam contrarium om-
ne suum vitare contrarium sem-
per solitum est: cum igitur fri-
gidum, quod calido cōtrarium
ē, atq; exiosum, fugiat per æsta-
tem, cū cœlum recalet se adi-
ma telluris recipiat necesse est:
quo euenit, ut aqua frigida effi-
ciatur. Contra per hiemem, quo-
niam extrinsecus frigus vergit,
calor ad ima fugiens aquam te-
pescit. Contraria enim per idē
loci & temporis simul manere
natura noluerat.

Cur in Aegypto, quæ terra 57
calidissima est, vinum frigidū
nasci solet? Ratio eadem illa ē,
quam superiori reddidimus qđ
stioni. calor etenim facit, ut fri-
gida omnis qualitas deferat: se
ad radices vitiū. itaq; illas refri-
gerat: qđ, cum stirpibus cōmū-
ne eueniat oībus, vites amplius
sentiant, quia molliores atq; as-
sici opportuniore sunt.

Quam ob causam aqua, quæ 58
feruida demissa in puteum est,
frigidissima fiat? Quoniam fri-
gor putei calori pugnans aquæ
demissæ, facileque præ sua frigi-
dissima copia superans calorem
vniuersum expellit, magnæque
cum vi permeat per aquam, at-
que ita vehementer eam refri-
gerat.

Quam ob rem cū bestiola oculi 59
lo incidit aliqua, comprimi al-
terum prodest? Quoniam spi-
ritus visui à natura delegatus,
non

Problematum Alex.

- Non præterea effluit, sed se colligens, copia larga redundat, itaq; ad apertum oculum sua copia deriuatus implet illum, & tume facit, & in priorem partem reddit propensiores. Vnde fit, vt qd incidit infirmum, ac leuius, expellatur. fortasse spiritus quoq; ipse vniuersus occurrens per foramina oculi bestiolâ reſceſcit. E
- 60 Quam ob cām qui in faciem percutiuntur, ignē videāt? Qd spiritus visui accommodatus extenuatus per ictum ardet, pro-
- Hæctusq; i aerem talis vſ, qualis per ictum redditus est. Sic, n. & duobus lapidib⁹, aut ferris mutuo attritis aer interueniēs ict⁹, extenuatusq; maiorē i modum in ignem conuertit. qd idem & in nubibus euenire certum est.
- 61 Cur non lapides omnes per mutū attritū ignem excutiat? Qm sunt qui corpore soluto, læui, & laxo consistunt. haud enim æque p attritū aer extenuatur, cum nullo vehementiori afficiatur ictu pp corporis leuitatem.
- I & cedens quoq; & se in foramina laxioris contextus recipiēs, nō omnis pari mō percussus recalescere pōt. hoc ēt per attritū lignorum mutū accidit. Ignis vero, quem de Sole, & aqua excipimus, reflexu radiorū Solis ad vitrū, ac idē reditu ad planū contrahitur. fit. n. ita, vt aer amplius cōcalfactus ignescat, quomodo etiam in speculis agitur.
- 62 Cur scalas facilius descendamus, quā ascendamus? Quoniam in descendēdo pondus nostri corporis iuuat, vt pronius deferamur, at in ascendendo vires dum pondus corporis sustinent, atq; efferunt, laborant. sic n. & lapis facilius deorsum, q̄ sursum fertur. nam graue omne deorsum ferri aptissimum est.
- Cur pueri statim, vt ex vtero parentis in lucem venerūt, plorare incipiant? Quoniam sensum iā & naturā alienā sibi experiuntur: quippe qui ex corpore calido, & molli, quo cōtinebantur, ad aerē frigidum prodeant, fortasse vel luce ipsa percussi cōtristari, vociferariq; sciipiūt. Haud n. illi audiendi sunt, qui animū dicant, q̄ amisso cœlesti domicilio corpus inhabitare terrenum coepit: idcirco infantem cogere dolere, atq; plorare.
- Cur apes, formicæ, muscæ, atque ad summā aīalia iſecta oleo pereant? Quia spirandi meatus continent angustissimos. oleū enim qm lentum est, intersepit, & claudit iter, ita vt via spiritui omnis denegetur. qd cum accidat, interitum sequi necesse est. idem ēt serpentibus cōtingit ex his quæ mali sunt odoris: Nā spiraculorum angustias obstruit suffimentorum crassitudo.
- Cur flādo calida refrigerare, frigida tepescere possumus? Qm nostra respiratio calida est, spiritus qui ore profluit, qualitatem abolere contrariam pōt. calida vero refrigeramus, eo qd calidam etiam qualitatem mouerimus.

Auerimus, atque digesserimus.

66 Quam ob causam carnes, quæ Luna plenæ expositæ pernoctant, putrescant, & pereant: Quia aer orbe Lunæ completo calidus reddi solet, & humidus: quæ quidem qualitates putredinem contrahunt, ita. n. à natura sancitum est, ut si calor, & humor modice adsint, concoctionem efficiant. si humor paulo exuperat calorem, putredinem moueat, si nimium, extinctionem committat. si calor valde humorem vincit, deustionem adduci necesse esset. Luna vero, cum quadriforis non notetur habitu, primo cum æqua portione diuisa est, humida & aliquantulum calida regit: secundo pleniter orbe, calida et quodammodo siccior est: tertio cum senescit, sicca & frigida redditur: quarto cum luce omni exhausta silet, frigida humidaque euadit: tum enim expers est radiorum Solis, quos calidos esse nemini ambiguum est.

67 **C**ur piper & synapi, si solida
deurentur calfacere ventrē ne-
queant, si cōtusa, nimirum que-
ant? Qm̄ quecunq; nō actu, sed
potentia suas continent qualita-
tes, aliquod extrinsecus deside-
rant auxilium, quo suam poten-
tiam ad actionē promant. cum
n. per cōtusionem tenuiora red-
dantur, meatusq; corporis alti⁹
fubeant, atque à calore mouean-
tur natiuo, merito iam suam ex-
ercere potentiam valent. hæc ea-
dem ratio cæteris quoq; quali-

tatibus afferenda est. rerum autē, quæ sua qualitate agant, aliq̃ actu proferunt qualitatem, vt aqua, ptisana, lac: sunt. n. hæc humida ex se, atque frigida præ fidi nullius indigentia exterioris, quo refrigerent atq̃ humefaciant: consilium modo & sal, & terra, & reliqua generis eiusdem. sicca. n. constant natura cā potentia quam actu, & facie. At mare* & feruida naturæ fluentia, faciem quidem humidam p̃ se ferunt: sicca vero potētia intelliguntur. contrā panis, & semen lini cū siccam præ se ferant speciem, humidam potentiā sortiuntur.

Quā ob rem pleraque omnia 68
animalia videre interdū queāt,
noctū neq̃ant? Qm̃ spiritū ṽsui
visus accommodatum habent
crassiore, q̃ vt aerem permea
re ad rem ṽsq̃ videndā valeat.
crassescit. n. per noctem, cum So
lis absentia refrigeret: extenua
tur interdū beneficio aeris, qui
tenuis, & calidus est. feles tamē
& hyem̃, & vespertilioes con
tra se habent. cum. n. interdū n̄
hil ferē videant, acute oīa p̄ no
ctem conspiciunt. spiritum quī
dem illum visorū, & tenuissī
mum, & dilucidissimū habent,
ita vt per noctē hic modice in
crassescens, idoneus ad rerū con
spectum reddatur, per diem lu
ce præclara supra modum exte
nuatus expādat̃, & euanescat.
quam ob rem, leones quoq̃ per
Solē ingredi acriorē non patia

Extraord. Arift. Z tur.

Problematum Alex:

Gur. sunt. n. acie oculorum acutiuscula, & ignem interdiu iñdē ob eam rem fugiunt. constat talem leonis aciem esse argumēto pupillæ, q̄ præfulget, atq; etiā partis humidæ oculorum, quæ dilucidissima est.

69 **Q**uare, cūm per noctem inter dormiendum oculos repēte aperiamus, lucē percipimus? Quia spiritus videndi coactus, amplificatusq; in dormiendo vniuersus larga copia erumpit per tenebras, atq; elucet: itaque speciem quandam lucis merito potest conspicari.

70 **Q**uare quos puduit, oculos deorsum vertere soleant? Quoniam oculos speculū planē animi natura extruxerat: quippe cūm cæteras quoque affectiones animi per oculos intelligamus: videlicet cūm angitur, cū irascitur, cum verecundatur. qđ cum animus personā quampiam reuerēdam respicere libere, atq; alloqui audentius temperet: palpebras trahi deorsum à musculis cogit. quasi oculens partem, qua facultas conspiciendi administrari solita est.

71 **C**ur sedes audiendi, humorē omnem in offensione, præter quam aquam patiatur? Quod aqua p̄ sua frigiditate neruum ilico audiendi ministrum subit, frigus autem omne neruis inimicissimum est.

72 **Q**uam ob causam, cum ventus futurus vehemens est, splendores quidā tanquam stellæ di-

scurrunt, aut tanquam fulgura coruscent, potissimum per celum serenum & sudum? Dicendum iam moueri ventum incoepisset: verū nobis, vt corpe constantibus crassiori, atq; ad sentiendū hebetiori, nondū parer, aerē tñ superiorē vt tenuiorē, ac thetri proximiorē, mouendo incēdit, atq; ita nos partes illius more scintillarū ducicernimus. post vbi ventus inualuit, aerē quoq; familiarē hūc terrę, & crassiorē mouet, cuius agitationē percipim⁹.

Cur vētus vehementius per loca spiret angusta, q̄ p̄ ampliora? Quoniam vnū in locum coactus vires auget, roburq; p̄ suo profundo accipit amplius, at vero expansus, diffususq; per spatia laxiora infirmus redditur, atque imbecillus. hinc ignis quoque, & aqua, & qualitas omnis coacta validior, quām expansa, est eadem ratione.

Quam ob rem nonnulli, cum magna posita procul videre nō possunt, parua in p̄p̄inquo cernere queant: quos myopas ideo cognominamus, qm̄ non nisi cōniūendo respiciant? Dicendum spiritum, cui videndi officium deputatum est, tenuem syncerumq; in his esse, itaq; longe deductum, vt rem apprehendere non possit. propinqua tamen, vel parua explorare suam ob tenuitatem, sinceritatemq; non immerito potest. at qui ēt minimā ē longinquo cernūt, vt senes quoq; aliqui faciunt. his causa contra-

A contraria reddi debet. q̄ spiritum oculorum crassum, largūq̄ habent. opusq̄ est ob. eam rem moueri longo itineris spatio, videlicet, vt attenuetur, & ad rē percipiendā reddatur idoneus.

75 Quam ob causam canes soli ex omnium animantium numero colligari post coitum venereum soleāt? Qm̄ & ceruix vuluæ caninæ angusta est, & coles in vsu venereæ rei inflatur, ac intumescit, nec protinus retrahi potest. Adde q̄ semen lentū, glutinosumq̄ est, vtrunq̄ vero per immodicam siccitatem accideri intelligimus, nam & indensare arctiusq̄ colligere membra, & humores stringere, atque durare siccitas potest.

76 Cur soli animantiū canes rabiant per c̄statē? Censendum id fieri p̄p̄ habitus sicci amplificationē. canes, n. cum semper suapte natura habitu sicciori constant, tum per aētū magis resiccantur, & tabent. humor, n. cōtentus in his, totusq̄ habitus cōcalfactus, resiccatusq̄ supra modū incenditur. Itaq̄ ritu hominum per febrē infanientium furiant, & saluam fomicissimā, rubiginosissimamq̄ emittunt, incendi totum habitū constat, eo q̄ et frequent ore anhelant, & oculos habent igneos & fauces reserant, oreq̄ hiscente vagantur, vt refrigerētur. cauda itē præ nimia siccitate horret, tabescit, extenuatur: nec inter eos quilibet rabit, sed qui siccissimus est. Pla-

cet quibusdam sidus quoq̄ caniculæ rabiem canibus per delibationē quandam celestem atque influentiam emoliri.

77 Cur qui rapide, inconsulteque inciduntur, minus doleant, quā qui consulto? Quoniam alteri animo sunt occupati cuique negotio, vt ex æquo sentire præterea non possint. alteri suum animum ad membrum id vertūt; quod secandum est: atque ita, vt amplius sentiunt, sic vehementius dolent.

Quam ob cām qui onera portant, aut trahūt, cū cantu ambulare consueuerunt? Qm̄ dū animus modulis permulcet, attenditq̄ numerorū suauitati, minus sentire pōt, itaq̄ minus ab onere angitur. Hæc eadem ratio est, cur ingentibus tibus, atq̄ tympana adhibeamus: et cur ad eos, qui vel morte suorū anguntur, & moerent, vel morbo laborāt, homines cōgregari, varioq̄ vti sermone solitum sit. animus, n. cum se ad verba transferat, minus rem sentit aduersam, vnde veteres varia scœnarum oblectamina sibi excogitarunt, vt animum solatqs, modo his, modo illis exceptum ab angore se iungerent.

79 Cur Aethiopes magna ex pte cū febricitāt, iterāt, & cū lippiterit, exulcerent? Qm̄ calidi sūt nimitū, & sicci. sit, n. p̄ febrē, vt oīs elementorū destruat cōstitia. qñq̄ dē humor, q̄ ē in his exiguus, absumptus, atq̄ abditus,

Z ij facit,

Problematum Alex.

G facit, vt tota elementorum constructio resoluatur. calorē. n. deleri per alimēti inopiam necesse est. qui cū defuerit, frigus oriri nulli dubium est. Quinetiam siccitas humore interempto exuperat. quapp mortua corpora sicca & frigida sunt. Vnde Homerus, cum ex elementis duo, q̄ tenuissima, & leuissima sunt, abiire, & euanesce: duo reliqua manere corporibus mortuis nosset, deprecatus in hunc modum est:

„ Sed dñ vos omnes faciant vndamq̄, solumq̄.

Videlicet gelidos, & siccos, exulcerantur per lippitudinem oculi, qm̄ sanguis bilem ex inflammatione excipiens, oculos p̄ nimia acritudine excedit, et lacerat.

30 Cur in conuiujs poculis modo contrario vtamur? Cum. n. comedere incipim⁹, minuto bibimus poculo: cū satiati sumus, amplo iam agendū censemus. hoc et si contemnēdum potius, q̄p̄ discutiendū videtur, habet tamen cām non ineptam. vt. n.

I epularum gratia crebrius bibamus, a minutis incipimus poculis, atq; ad ampliora finimus: qp̄pe cū minuta implere satis, vbi potare liberalissime libuit, non queant. at si ab amplioribus incipiamus, ocys expleri necesse est. Itaq; frequētius, qđ epulantes decet, haurire nō possumus. addeq; natura largo protinus, vniuersoq; haustu excepta, rem moleste fert alienā, & copiā omnē successiuā aspernatur, at vero

minutis exorsa, paulatinis ampliorib⁹ assueta, copiā quoq; familiari⁹ demū admittit, et patit̄.

Quam ob cām, qui aqua iterum laborāt, asidue sitiant, cū aqua sint pleni? Qm̄ humor, q̄ in his non digeritur, sed putrescit, falsus quoq; efficiē, atq; ita stomachū resiccare pōt. præsertim cū febriculæ adsunt, ad hęc, quāto venter amplius intumescit, tanto reliquum corpus minus ad portionē capiens alimentū resiccatur, vnde et extenuari consueverunt. maxima. n. pars sibi conuersa in aquam, ortum, amplificationēq; vitij exhibet.

Cur per cōuiuia, vt inter initia sibi, & añ q̄ ip̄pleamur, angustia p̄mimur: sic post satietatē atq; ad finē cōeę relaxamur, neq; villo accubādi cōteru? adduci pōt̄.

Qm̄ principio oēs prae nimia auiditate ad partē leuissimā * exteriorē tendimus. hinc euenit porro, vt nō mediocri premamur angustia. At post satietatē alius i partē potius vergit inferiorē, alius in laetus discūbit, alius itē erectus sedet, alius vel priorē in partē inclinatur, vel in posteriorē paulo resupinatur: atq; ita efficitur, vt post satietatē relaxemur: adde, qđ oēs inter edendi initia i pectus propēsi, & in lata enixi corporis accubamus. itaq; euenit, ut angustia p̄mamur, necesse sit.

Quam ob cām, cū tres corporis nostri materij simplices, vni formesq; sint, nō tres quoq; morbi

* interiorē. Sic. n. legit Politian⁹.

M

31

bi

Abi vniformes, atq; simplices veniant, sed plures & Duplex.n.in qualibet materia genus est egrotandi, videlicet continens, atq; intermittens. Censendum propterea id accidere, qm̄ non tantū ex materijs morborū discrimina oriūtur, verū etiā ex locis. calida.n. tenuisq; materia febrē acutā, breuem, ardentemq; efficit: frigida & crassa hebetē, & lōgam. sic.n. & ligna, quę calida & siccissima sunt, vt tede, vt laurus ingentē excitant flammā at

que ocyus absumuntur: atque humida, & viridia, ignē humilē reddunt, & fumosum, & lentius deuruntur. locus itē si amplius, latusq; sit, celerius pleniusq; accendit materiā ob eam. scilicet causam, q̄ quantū materiæ vitiātū est, coactum eodem in loco substat. perpetuaq; via accēsum vitat. Sed si angustus, exiguusq; sit, vt non totam, sed particulam materiā capere totam possit, febrem imbecillam creat, & diurnā. Ergo si materiæ naturā, et

C locum coniunxeris, numerum
omnem cōperies febrium, quas
putrens materia contrahere po-
test. Nam si in amplis concepta
culis, id ē venis, atq; arterijs fla-
ua bilis putrescit, qm̄ calida est,
febrem accendit ardentem, acu-
tam, breuem, qui Ardor vocat⁹
est. Sed si pituita frigida in par-
uis venis, & arterijs, cuti p̄pin-
quis putreat, febrem imbecillā,
& longā mouet, cui nomē Quo-
tidianæ inditum est. Item si fla-

ua bilis paruis in conceptaculis putret, febrem creat breuē, diuturniorē tñ, q̃ ardor sit: quam Tertianam, vel acutam simplici ter nominamus. Sed si pituita t̃ amplis putret conceptaculis, febre excitat quotidiana aliquantulo breuiorē. Pari modo et atrabilis, si ampliotibus uenis putrescat, qm̃ tota vno tempore incēdatur, breuem agit quartanam. Ac si in paruis, diuturnam. accidit. n. vt simul & materia frigida, crassa, & mutariq̃ difficilis sit, & locus arctior obstitat, ne bilis tota sit deuri possit, & absumi.

Cur febris quartana diuturnior sit q̃ā quotidiana, cū pituita, quę frigida, crassa, lentaq; sit quō etiam atra bilis, quę quartanā agit, frigida, crassa, atq; etiā longe minor, q̃ā pituita cōtineatur? Qm̃ pituita quamuis frigida, & crassa, tamen humida est: humidum autem quodq; facile immutari potest, atra bilis, sicca & frigida est. Siccum autē omne difficile immutatur. Capriose igitur agunt, q̃ missa, & quasi f̃ operta reliqua aduersaq; qualitate frigidi, vnius affinitate, & pituitę copia ratiocinantur, adde q̃ pituita naturę accommodatior est, q̃ā atra bilis: vnde per efuritionem pituita pro alimento natura vti cōsuevit. febre igitur quotidiana vrgente natura quantum pituitę vtile cōmperit, totum id ad corpus alēdum concoquit, atq; dispensat. quantum autem inutile est, id putre-

Ziņšfcens

ἡμεῖς μὲν ἐν
 ὁλοῦν ἡμεῖς
 ὡς τὸ αὐτὸ
 ἐν τῷ ὁμοίῳ
 sic Politia
 πρὸς ὅς
 f. humor

putrefact⁹
accendit⁹.

Problematum Alex.

- G** scens accendere potest febrem . **K**
85 Quam ob rem materiae nostri **87**
 corporis cum quatuor sint , pu-
 treſcātq; omnes , genera febrē
 di non quatuor , ſed tria cōſtāt
 Quoniam ſanguis naturae fami-
 liarior eſt , alimentumq; ſuppe-
 ditat corpori . hic enim ſi abun-
 dat , plethoram , id eſt repletionē
 tantummodo creat : ſi putreat ,
 non ſanguis præterea eē potest :
 quippe qui recalcſcens ſlauā in
 bilem tranſcant , at reliquæ om-
 nes materiae , ſi ſuperent , vitia p-
H cutem maxime pariunt , vt vlce-
 ra , quæ à ſerpendo herpes ap-
 pellamus , vt cāeros , vitiligines :
 ſed ſi putreant , febrem excitare
 conſueuerunt .
86 Cur , ſi per parietes inuicē ob-
 iectos fenētrę ſint , accidat , vt al-
 tera clauſa , nō præterea multus ,
 ac vehemens ventus irrumperet
 per alteram poſſit Censendum
 hoc propterea euenire , quoniā
 aer excitus , id eſt ventus , nō ni-
 ſi corpe conſtat . ergo altera clau-
 ſa , aer qui ingreſſus per alteram
I eſt , domum replet , & quoniam
 corpus ē , nihil amplius aeris ſu-
 peringredi patitur , ne corpus in
 corpus admittatur , at ſi fenēſtra
 aperiat , aer qui domum præ-
 occupat , pulſus per eā extru-
 ditur , itaq; locum exteriori dat
 aeri , & cedit , vt libere īgredi va-
 leat , qui etiam ipſe per obiectā
 fenēſtram curſu cōſimili effluēs
 facit , vt alius per alteram admit-
 tatur , quod cum aſſidue agatur ,
 impetus aeris , & agitatio vehe-
 mentior excitetur , neceſſe eſt . **K**
 Cur hominum , qui amorib⁹ **87**
 detinent , partes poſtremæ alias
 frigide , alias calidæ efficiuntur
 Censendū id propterea fieri , qā
 quoties anguntur , deſperantq;
 potiri ſe poſſe , quam ardent , ca-
 lor inſitus in profundum ſe con-
 trahit cū natura , itaq; extrema
 omnino refrigerantur . & pallēt
 vero ob eam rem , & triſti vul-
 tu , demissoq; redduntur . At ve-
 ro quoties contra vel ſpem obti-
 nent bonam , vel admodum ex-
 candescūt , calor ille natiuus idē **L**
 ad cutem cum natura effundit-
 tur , itaque calidiores rubentio-
 resque redduntur . Quam ob rē
 pictores cupidinem alias triſtē ,
 anxium , iacentemq; pingunt :
 alias hilarem , ſubridentem , vo-
 litantem puerum item eundem
 vegetū repræſentant , qm cupi-
 do vehemēs quidem eſt , ſed nō
 diuturna et ſtabilis . Amor . n . ho-
 neſtus perpetuo vel inter bonos
 amicos eſt , vel inter parentes et
 liberos , vel inter mariū & vxorē **M**
 rem . inhoneſtus ille parum edu-
 rat , magna q; ex parte inter ex-
 ternos , parumq; cognitos oriē
 honeſtus item moderatus , ac ſo-
 brius eſt , inhoneſtus vehemēs ,
 furibundusq; . Tenet funale , at-
 que pennatus eſt , q; animantiū
 videlicet animi eſſettri , mutari-
 que facile cōſueuerunt : & calor
 corū natiuus propter vehemen-
 tem , aſſiduamq; ſolitudinem
 marceſcit , & vritur . * Enſis par-
 te dextera pendet : læua phare-
 tra

*all. Sagit-
 tagdē nia
 nu dextra
 t; . pendet
 vero ad
 ſiniſtram
 Pharetra .

Atra sagittis referta pluribus, qm principio amor per radium oritur vnum oculorū . statim quippe vt quis aspexit, amauit. post, frequentes ad rem amatam radios mittit, quasi tela iaciat, & capere illā conetur. sagittæ abditæ in pharetra sunt: quoniam qui amant, occulte radios mittunt oculorum. accedit ad hæc consuetudo, quæ amorem ita accendit, vt ignem auget afflatus, quanq̃ ortus amoris non ad cōsuetudinem propriè referēdus,

B sed nonnunquam etiam existere subit arbitrandus est. Semp enim amore caperetur, qui cuiuspiam consuefecer, nudus præterea fingitur, q̃ & palam fit animus amantis, & sine vllō interuētū rei prodit cupiditas. haud enim per alium amare quis potest, * neq̃ ita occulte, vt intelligi a nemine possit. vnde statuarum quoq̃ artifices, Deos ac reges nudos sæpenumero cā honoris, & laudis effingunt, scilicet vt perspicua eorum potestas

C & animo synceri, nulloq̃ vitio protecti per corporis nuditatē indicentur. Plures cupidines facimus, vel quia varia libido est (aliud. n. alius cupit. vnde Plato cupidinem * multiplicam beluam appellat) vel quia sæpius euenit vt idem pluribus se cupiditatib⁹ dedat. Matrem omnes Venerem habere vnā dicuntur, id est libidinem. Venus enim libidinis effigies est. Ferunt Cupi-

dinem furiam arsisse infernam, D quoniam sunt, qui in amores turpes, detestandos, illicitos ruant, vt libro Secundo Allegoriarum de Dijs abunde docuimus.

Cur per statum aeris pestilentem alij intereant, alij resistere possint? Censendum id habitus ratione accidere. etenim qui corpore male habito sunt, q̃s aer vitiat⁹ exiguum quoque materię, quod integrum extat inspiratus corrumpit, atque ita materię corporis omnes deprauat⁹ morbos plures, & infanabiles creant, vt moriendum sit. at qui corpore bene habito est, hunc pestilens aer aut nihil offendere, aut parum potest. habilitatem vero corporis esse, quæ causam illam efficiendi euocet ad agendum constat argumento materiarum externarum.

Quercus enim difficilis passu ignis aspernat⁹ est, harundo facilius ignem recipit, longe facilius stipula. uerum si stuppam madefeceris, & harundinem ceperis viridem, quercum verò siccam, aut etiam sulphure illitam igni mandaueris, hæc facile corripitur, flagrabitq̃: stipula & harundo nullum penitus ignem excipient. hoc eodem exemplo reddenda ratio est, cū quæritur quā ob causam labor febrem ephemeram ex tpe diei vnus appellatam potius, q̃ putridam facit, aut hecicā exirmi

Z iij tate

* al. neq̃ occulte, neq̃ quē in nouit.

* pro muliere, mulierū capitū legēdū forte multiplicem.

Problematum Alex.

Grate habitus nominatam. * quoniam si corpus spiritum integrum habet naturalem, nullisque materiaram recrementis vitiatum sit, aptum * iam constat ad genus morbi eiusmodi concipiendum. quo enim solidius, eo facilius, & perinde languori id genus * opportunius est. Cur item Solis feruor alijs somnum afferat, alijs remoueat, eadem illa ratio est. quorum enim caput plurimum pituita continet, ijs ea ipsa humoris copia per Solis ardorem resoluta, diffusaque cerebrum humefacit, itaque adducere somnum potest: at quorum caput humore vacat immo dico, ijs amplius resiccatum vigiliam auget.

29 Qua de causa, Sol hominem nigrum reddat, linteum candidus faciat, & ceram emolliat, lutum induret? Causam predicta habet patientis materiae aptitudo. materiae nanque nostri corporis excepta pituita quoties nimium recalescunt, * per cutem nigrent. At linteum nitro aut falsugine purgatum, sole detestis maculas absorbente, merito candidius redditur. Sol ite humorem ex cera penitiorem euocans omnem, emollit. luti nimium, summumque humorem exhauriens, siccat, atque indurat. quod si * praeter rem patientem, atque efficientem aptitudo quod rei patiens causam effectus adhibeat, fieri potest, ut nos quoque, si animum pietate munia-

mus, si corpus uicto sobrio tucamur, si spretis opibus magnis, contenti paucis degamus, labe humana immunes, quoad humanis viribus licet, euadamus, dum scilicet occasionem rei efficiendi nullam suggerimus, qua agere quicquam valeat in rem patientem: siue Daemones infestus sit: siue sidus, siue quilibet aliud, quod extrinsecus causam afferat nostri erroris, vel vitij.

Cur qui morbo laborant re-
gio, astricto sint aluo, excrementa-
taque admodum alba egerunt? **L**
Quoniam flaua bilis per totum corpus eorum effusa est, quod et oculorum, et cutis colore indicatur, neque ad intestina praeterea ita confluit ut tingere possit excrementa: neque per suam acritudinem vim excrementaria intestinorum excitat ad feces efficiendas. Quam ob rem ars medicinalis, quemadmodum ceterarum quoque artes, naturam sequens pro viribus, quoties valetudo urget aduersa, viribus infirmis & languidis corporis auxiliatur. cum. n. **M**
stercus excerni bilis beneficio incitantis, purgantisque soleat, videlicet ita, ut & intestina, cum musculis ad ea ipsa pellenda entantur, & stercus ipsum molle, ac lubricum per humores lentos intestinis appositos continetur, ars perquam apte clysterem adhibuit, qui mel vice bilis continet: nitrum vero quia purgat, & morfu incitat intestina, & musculos ad expellendum: aquam atque

* al. l. Dici
m^o id eue
nire ex p-
cedenti cor-
poris dis-
tione, &
cum ad il-
la referri-
mus: qm.
* a l. min^o
esse, iam
* min^o op-
portunu.

* a. l. circa

* a. l. ipatie
ris aptitu-
die e possi-
ta effectus
ro

A atq; oleū, vt humefaciat, emolliatq; fæces, quæ febre exaruerunt. Constat enim alias naturā solam sine opera medici posse agere, vt cum iudicatur de morbis, & materia quæ concoquit, tunc enim * natura veluti aduersariorum duorum arbitra, morbi, & naturalis potentia adest, & de ægro decernit, ac iudicat: alias medicum solum sine naturæ auxilio subuenire, vt cū mēbra, quæ suis semota sedib⁹ sunt medicus ipse reponit, & collocat, alias naturam simul, & medicum opitulari, vt cum medicus quidem fordida vlcera, & caua purgat & obstrusa foramina referans, liberos meatus sanguini præbet, natura vero per insubilia foramina vlcis sanguinem syncerum transmittit, quē per alimentorum immutationē ad eum finem confecit, vt carnē crearet, medicus item carnē recens conditam, atq; infirmā medicamentis desiccantibus stringit, atq; consolidat, natura colorem ad postremum adducit, & quoad maxime licet, expolit & ornat.

91 Quam ob causam multi cum febre synocha & seruire continua appellata laborassent, cutē aliquandiu nigram post decretorium diem habuerunt: Quoniam febris bili cōmixta est flaua, quæ morbo inualecente deusta atrum sibi colorem hausit, itaq; cum indicaretur, pulsa ī cutem ab natura, summa corporis

tinxit, quō per albugines cutē reddi albidā nouimus. crassitudine vero materiæ accidit, vt difficulter coloris deleatur.

Cur atra bilis si ī mammam⁹² decumbat aut in crus, exesione faciat, si in cerebrum, nihil exdat, sed insaniam tantum excitet? Cēsendum propterea id fieri, quoniam in mammam venæ amplæ, permultæq; propter lactis originem coeunt, itaq; atræ bilis copia illō confluit, & vero in crus bilis dilabitur largior: quoniā grauiora quæq; ad ima^E tendunt facilius, at vero cerebrum, quia & venæ tenues, & ascēsus difficilis, parum bilis effertur, ita vt pungere illic possit exedere nequeat. adde, qd cū cerebrum non modo frigidum, uerum humidum etiā sit, pugnat aliqua ex parte bilis atræ naturæ, & mitigat. Quæ igitur bilis atra vehemens est, cancerum estantem in mamma gignit, vlc⁹ diuturnum & depascens in crure, insaniam feram in cerebro. q̄ autem flauior est fluxionem tā^F tummodo agit, & tumorem cācro similem sine exesione creat, & ad insaniam vertit leuiorem.

Quam ob rem vbi alius sup⁹³ pressa nihil reddit, papyrus pro sit conuoluta in longum, intrusaq; in sedem? Quoniam musculos sedis collapsos, compressosq; diducit humefacta, & excitat. quod idem etiam in vlcerebus facit, quorum oræ importune contrahuntur, & conuiuent, ductis

*a. l. modi
cus veluti
aduersa-
riorū ar-
biter

Problematum Alex.

- G** ductis autem musculis fæces excedunt, & quicquid affligit, rejicitur.
- 94** **C**ur vasa, quæ baucalia nominamus strepitum quendam, dū aqua implentur, reddere soleāt, vnde nomen his inditū est, quo modo & murmur, & susurrus, & reliqua factitia nomina dici incœperunt: Censendum id propterea fieri, quoniam vas, cum nullam continet aquam, plenū aeris est, corporis longe tenuioris. itaq; cum aqua in id vniuer
- H** sim irrumpit, aerem tenuem facile pro sua grauitate extrudit. simul enim eodem in vase contineri aquam, & aerem fieri non potest. demonstratum quippe habemus nunquam duo corpora locum eūdem per idem tempus posse occupare. quod cum aer sursum vniuersus per locum expellatur compressiorem, strepitum excitari illum necesse est neq; vnum, sed plures. agitur enim veluti pugna inter humorem, & aerem, cum deorsum aer
- I** rem humor premat, aer sursum humorem compellat, hoc enim cum vicissim crebro agatur, merito accidit, vt etiam strepitus percrescat.
- 95** **C**ur vasa, quæ harpagia nominam⁹, si digito admoto foramen eorum superius obturetur aquam nullam per foramen sui fundi emittant: sed si apertū sit, libere emittere possint: Censendum hoc propterea fieri, quoniam ore aperto aer ingrediens
- aquam deorsum compellit, cū **K** etiam humor ipse labi deorsum aptissimus sit. Ita efficitur, vt aqua quæ ore per digitum clauso effluere nequit, relesato libere effluat. hic omnem fere fabricam machinalem per aerem, atque humorem construimus. vt horologia, clepsydras, vt sonos simulachrorum, cæteraq; generis eiusdem.
- C**ur tam vinum, quàm aqua **96** delirium, atque insaniam faciat si inopportune febrientibus detur, cum hæc contraria inter se **L** sint. frigida enim aqua, vinum calidum est: Quoniam vini calor efferens sese ad partem superiorem, cerebrum cum febre deurit, itaq; primum illud animi instrumētum, quod spiritus gerens specimen ætheris est, commotum, vexatumq; vim, qua sapimus, delirare, atq; improbe agere cogit. constat hoc argumēto multorum, qui cum corpore, & animo essent integro, suæ mētis esse per vsum meri frequent⁹, atq; immodicum desierūt. **M**
- aqua sane: quoniam obtrudit foramina, & iter claudit, quo putris materia possit exhalare, putredinem febresq; auget. itaq; facit, vt mens de suo statu moueatur. sæpe etiā feruore nimio corporis aqua iniecta pro alimentum febribus est, quemadmodum & fabri ferrarij non nihil humoris conspergere consueuerunt, vt carbones ardentius cādeant.
- C**ur mulieres, spadones, & **97** pue-

A pueri vocem reddunt acutam? Qm̄ corum arteria pp̄ humoris copiam se dilatare nequit. didu cere enim amplificareq; meat⁹ caloris vnus interest. Vt enim angusta tibia sonum reddit acutum, ita etiam canalis spirandi, quę arteria nominata est aspera vocem pro sua angustia extrin git acutiorem. Haud enim audi endi sunt, qui mulieres p̄p̄a vo cem acutiorem emittere cense ant, qm̄ in parturiendo, vocife rare iuuat ad partus facilitatē.

B Cur *infantes destillatio per exercet, quę Siriasis appellata est? Aestu tantisper detineri in fantes⁹ multitudo dicere consue uit, febriunt enim parte interiori febre tenui, oculis subsidentibus redduntur, vigilant omni no, debilitantur. Censendum p̄ p̄terea hoc fieri, quia infantes p̄ q̄ facile affici possunt, & pituitā largiorem suo in capite cōtinē, ergo per æst⁹ pituita recalescēs, putrescensq; febrem accēdit, & membranas cerebri feruefacit, vt insomnia angantur. Feruor deinde per arterias descendens ad sedem cordis, & spiritū *aīa lem feruefaciens, febrem sine pu tredine accendit. & vero bilis augeri per febrem solet, quę mo uere profluuium potest, aluum mordens, & intestina. causam, atq; originem mali esse in cere bro intelligimus, eo q̄ capiti ad mota quęcunq; refrigerant, p̄ sunt, quasi feruor extinguitur, qui inde ortus corpus totum in

festat. accidit hoc idem etiā fir. **D** mæ ætati, cum pituita redūdat in capite, aut flaua bilis vel col ligitur, vel ēt putrescit. Quin etiā per aerem, quem feruidum trahimus, membra spiritalia re calescunt, & febrem per feruorē nimium excitant.

Cur difficulter vlcera rotun da curentur? Qm̄ per bilē acrē, **99** atq; exedentem consistunt: exul ceratur quippe in orbē quorics bilis guttatim confluit, & ex dit. itaq; fit, vt medicamenta, q̄ admodum sicca, & prope deurē **E** di vim habēt, asferre necesse sit: Medici ita volunt. naturæ vero & sapientiæ studiosi curari hæc difficilius propterea dicūt, qm̄ principium nullum est, vnde ci catrix adduci incipiat: circulus .n. & principio caret & sine: vn de figuram hāc vlceris ferramē to immutandam censent in an gulos, vt pars idonea sit, vnde cicatrix oriatur.

Cur sæpe eueniat, vt locum **100** quem statuimus petere præte reamus? Quoniam noster sæpe **F** numero animus rebus alijs oc cupatus diuersus ita est, vt sensu bus non plane insitit ad ea ipsa percipienda, quę sua singulis sensibus habentur: fit igitur, vt quasi videntes non videamus. quoniam illa vis non aduertit, quę iudex rerum sensibiliū est.

Cur mel, quod omnibus dul **101** cissimum est, amarum ab q̄s sen tia, qui morbo laborant regio? Quoniam eorum lingua bile ama

98
*a.l. ifates
p̄ æstare
capitis ifa
mario &
destillatio
*a.l. debili
tanc. Qui
dā ēt labo
rāt p̄flu
uio vtrius

*vtricalem

Problematum Alex.

Gra redundat: sic etiam quæque pars alia corporis. mel igitur materiam excitat quiescentem, & gustus bilem amariorē percipiens, falsam affert imaginatiōem, quasi mel sit amarū, quod dulce est.

¹⁰¹
^{*velut} ^{igni} Cur hominum admodū irascentium oculi ^{*russi} efficiantur? Quoniā ira sanguinis cordi suffusi, & spiritus calidi feruor est. Hic igitur, vt tenuis ad caput effertur, atq; ad oculos, quoniam

H perlucidi sunt, se ostendit. & vapores ascendunt sanguinei, vnde facies quoque rubicunda existit. hoc & Homerus cum ita fieri aduertisset, ex ritu ardentis cādebant lumina flammæ, retulit.

¹⁰³ Cur serpētes aqua aspersi infestentur, & fugiant? Quoniam natura sunt frigida, siccā, neruosa, ex angui: hinc. n. refrigerationem immodicā fugiāt necessē est. habitu vero serpentes esse eiusmodi constat eo, qd per hyemem latebras, & terræ profundā

Ida, quæ per id tempus calidiora sunt, petunt, contrarij per estatē, qd terræ ima refrigerant, inde discedunt, & loca poscunt tepidiora: quinetiam Sole occidente aerem sæpenumero¹ fugiunt, vt frigidiorē.

¹⁰⁴ Cur ouum, non quemadmodum cum assatur, sic etiam cū in aqua feruēti decoquitur, rūpi possit? Quoniam ignem sine aqua experitur, humor contentus in eo immodice recalescens copiam spirituum parit largio

rem, quæ cum per angustia exire cogatur, disrupto oui tegumento exiliat necesse est. quod idem fit etiam ī dolijs, cæterisq; fictilibus, si prius, quā multū efferueat, obturentur. adde, qd flamma nimia testam oui corripens rumpit. Quod etiam vas fictilibus euenit, cum vltra modum torrentur, quapropter ouum, plerique ante qd igni admoveant, aqua diluunt. at vero aqua ebulliens paulatim p sua mollitudine humores effundit, absumitq; relaxando, non subito corrumpit.

Cur per venereum coitū oculi paulisper conuiueant? Censendum id propterea fieri, quoniā in concumbendo ita voluptati nos dedimus, totiq; dilabimur, vt erigere oculos, animūq; & sensum in sublime euehere nequeamus: quo fit, vt animus minus corporeas sentiat affectiōes

Cur nonnulla ex medicamentis simplicibus vires contrarias simul contineant, vt experimento latissime patet? Mastiche. n. & abstergit, & digerit, & firmat acetum calfacit, & frigefacit.

M Dixerim vires illas contrarias propterea contineri, quoniā eorum particulæ idiuiduæ per appositionem non per confusionē coeunt. Vt arena si lento conglutinetur humore, inq; vnum corpus coagmentetur, non per confusionem corpusculorum suorum in corpus, quod vnum videtur, concrefcit, sed per coniunctionē con-

A contactumq; consistit, ergo, si ita est, contrarias qualitates diuersis particulis mastichæ, aut aceti inditas, confundiq; inuicē reculantes, existimasse absurdū non est.

107 **C**ur per offensionē digiti pedis inguem intumescere soleat? Quoniā natura subuenire parti cuiq; dolenti soleat. & cum materia, quæ esculenta, cognata, & benignior est, sanguine inquam pro vehiculo vtatur, cum ī digito pedis descendit cum sangui-

B ne, venas amplissimas inguinis impleri, & perinde adenes, quæ corpuscula rotunda sunt posita inter sanguinis cōceptacula, necesse est ergo per immodicā sanguinis *rarefactionem inflammationo excitatur, & tumor, quæ quidem res inguen a parte, qua oritur, corporis nomē accepat.

*Politia-
n^o apud
an legiti.
cōstipa-
tiōnem.

108 **C**ur autem generi vesicæ, & renes natura dare noluerit? Quoniā larga humoris copia opus erat ad pennarum ortum, & incrementum, quinetiam cōtinens volandi cuiuslibet potest absumere humorem. Aues igit hac de causa vsu mingēdi caruerunt, cum tamen bibunt, ster- cus larga cum copia humoris efficiunt.

109 **C**ur pueris calculi in vesica nascuntur, senibus vero in renibus? Quoniā renes puerorū meatus continent præangustos, hinc enim terrena, crassaq; permanens materia per renes vi arctioris meatus ab yrina, & reni-

bus, canaliculatisq; conceptacu-
D lis propellitur ad vesicam. hæc locum præ sua amplitudine datum excernendi, qua affluat yrina, tum consistendi, qua materia subsideat calculi: At seniorū renes, quoniā meatu sunt ampliori, locum & yrinæ effluendi præbere possunt, & terrenæ materiæ subsidendi, & concrescendi. Colore autem calculi, quænam materia sit, quæ peperit, nosci potest.

Quam ob causam cum calculi
E lus per calorem consistat (puer-
nanque calidi sunt) & in senib⁹
non nisi per illam eandem cau-
sam concrescit? Haud enim tan-
tam refrigerationem esse in illis
putandum, quantam nix & ge-
lu contrahunt. Quippe cū sum-
mum frigus renes omnino inte-
rimere possit, cur inquam si ita
est, non medicamentis cōtrariis
ad resoluendam calculi concre-
tionem vtamur, sed similibus, i.
calidis: vt *saxapio & sceniculo
& eiusmodi cæteris? Ipsum per
nimiam vstionē, exassationēq;
accidit, vt calculus in arenam
frangatur modo pulueris, qui
ex fictilibus immodice torrefac-
tis dilabitur. Itaque minuti cal-
culi facile cum arena mingun-
tur. fieri tamen potest, vt etiam
per frigidam potionem calcul⁹
expellatur, videlicet cum renes
ita corroborentur, vt bonis ad-
modum viribus per vim excer-
nendi efficiant, necnō renum fer-
uorem immodicum, qui calculo-
lorū

*petroseli
no.
F

Problematum Alex.

Glorum concrefcendorum caufa
eft, frigida potio extinguit.

111 Cur vlcera tam renū, quā
veficę difficulter curētur? Quia
vrina per fuam acritudinem re-
centem cicatricem relacerat. vn-
de fit, vt & difficilius curentur,
quæ in vefica conftiterint: ma-
net. n. in ea vrina, tranfit vero tā-
tummodo per renes.

112 Cur aquam fgreffi balnei ca-
lidiorē poftmodum ſentiam?
ſi moueatur? Quoniam vbi in-

Hgreſſi ſumus, aqua, quæ calida
nobis obduſta eſt, non ſolum e-
git, verum affecta etiā eſt: quip-
pe quæ & corpus calfecerit no-
ſtrū, & refrigerata ex eo aliquā-
tulum ſit. res enim omnes, quæ
ſub ortum, atq; interitum veni-
unt, dum efficiunt, affici etiam
ipſas demōſtratum plane habe-
mus. Quoniam igitur aqua re-
frigerata parumper nō ex æquo
præterea calfaciat, minus poſt,
q̃ principio calida ſentiat ne-
ceſſe eſt, præſertim cum nec af-
ſueſcendi ratio deſit. q̃ ſi aquam

I mouerimus, partem, quæ obdu-
ſta noſtro corpori, & proinde
moderata iam eſt, diuertimus,
calidiorēq; aliam, quæ non af-
fecit, affectaq; eſt, alliciem⁹, quā
ſuum item immodicum ſeruan-
tem calorem, merito calidiorē,
& merito prope vrentem tanti-
ſper experimur, donec etiā hæc
afficiat, atq; afficiatur, itaq; ſuo
in calore frangatur, quod vice
pari facere licet per ſucceſſionē.
quādiu enim aquam mouem⁹,

tandiu calida, vt eſt, quæ acce-
dit, percipitur. vnde qui ampli⁹
ſe ſe calſieri velint, aquam aſſi-
due mouent, quādiu libeat
calſieri.

Si omne, cum moueatur, cali-
dius ſe ipſo effici ſolet, præſertim
ſi aere, atq; loco ſeruientiore mo-
ueatur: cur aer agitatus, ventila-
tuſq; frigidior ſentiat, & qui-
dem per æſtatem cum Solis ca-
lore ſeruſcit ardentior? Hoc e-
nim rationi pugnare videtur ſu-
periori. quādoquidem aqua ca-
lida ſi mouetur, calidior redda-
tur: aer autem calidus ſi ventila-
tur, frigidior occurrit. Cenſen-
dum hoc fieri propterea, quo-
niam quod qualitate, aut virib⁹
ſuperat, quanquam euincere id
potest quod eodē in genere mi-
nus eſt: tamē ita euincit, vt etiā
ipſum mutuo aliquantulum af-
ficiatur a minori. A qua igitur,
quæ admodum calida corporis
noſtri comparatione eſt, dū cal-
facit, refrigeratur: nec eandē ſer-
uare qualitatē præterea poteſt.
At circumſuſus aer, cum per æ-
ſtatem mediocriter calidus, vi-
delicet aquæ illius ſeruientis cō-
paratiōe noſtris obducatur cor-
poribus, quæ ſtatu cœli calidio-
ri referunt, calſit, itaq; nos mu-
tuo calfacit. Quod idem linea
quoq; faciunt veſtimenta. frigi-
da enim primum calore noſtri
corporis obtepeſcūt, deinde nos
mutuo calfaciunt. Ergo cū aer,
qui iam calfactus a nobis eſt, p
ventilationē eſt noſtro ſemoueat
cor.

A corpore, atq; alius non calfact⁹ accedit, merito is sentitur frigidior, qui subinde accessit.

114 **C**ur vlcerum cicatrices, quæ in pupilla oculi constiterunt, albae videantur: cum extra pupillam, parte inquam oculi nigra, cicatrix nulla alba iduci possit? Quoniam liquidus, ac perlucidus ille spiritus, cui videndi vis data est, per pupillam tantum per manat. Idcirco euenit, ut ubi cicatrix meat⁹ tunice corneae obcecauit, spiritus ille transmeare præterea nequeat. itaq; coactus cicatricem pro sua copia maiorem in modum illustrando reddere albam potest, & facultas quoque videndi propterea tollitur, quoniam per condensationem ocelli, spiritus non emanet.

115 **C**ur ut paleae aquam seruare calidam, ita niuem * continere integram possint, cum aduersae sint istae inter se qualitates? Naturam palearum certa, explorataque qualitate vacare cenfeo.

C Quam ob rem nonnulli paleas apertas, quasi sequales, i. qualitatibus expertes nominarunt. cum igitur media, & (ut ita dixerim) dubia temperatione constet, qualitatem eorum quibus obductae sunt, celeriter capiunt. itaq; seruare modo calida, modo frigida possunt.

116 **C**ur ubi per hyemem imber defuit, stellae illustriores videantur? Quoniam tam aer superior quam inferior per agitationem extenuatur, & quasi per imbrē deorsus conspectum synceriorē

corporum coelestium praestat, & transillum liberiores oculis praebet, & ampliorem. constat hoc argumento eorum corporum, quae aquis demersa puris atque dilucidis clara, & nitida percipiuntur: turbulentis vero, & foeculentis, aut nullo modo videri possint, aut obscure, & dubie.

117 **C**ur saepenumero accidat, ut inter mingendum inhorrescamus? Quoniam bilis acrior confluens, & mordens vesicam totum excitat corpus ad consentiendum, protendendumque paulisper suas excernendi vires. horror. n. talis excitatio est. quod quidem pueris potissimum accidit, quoniam illa aetas largiore excrementorum copia redundat, propter nimium edendi usum, & varium.

118 **C**ur dolores per noctem magis soleant augeri? Quoniam per id tempus animus ociosus est, nullis videndi, aut audiendi, aut gustandi, aut cuiuslibet sensus negotiis occupatus: tractusque ad exteriora, hac de causa corporis affectiones per sensum tangendi amplius percipit. Actiones enim paucae per noctem animales seruantur, spiratio inquam, & cogitatio. Animum vero ductum per actiones proprias ad exteriora minus corporis affectiones percipere constat, eo, quod cum aut lugemus, aut aegrotamus, aut alia qualibet molestia angimur, a micorum praesentia, & sermo leuatur nostrum malum, & mitigat. Neque igitur ignorare debemus naturam suam actionem.

Problematum Alex.

G actionibus minus interdiu fungi solitam, coctione inquam ciborum, materiarum mutatione sanguificatione, digestionē, nutritione, agglutinatione, assimilatione, cæterisque generis eiusdem, animum autem suas per id tempus exequi potius actiones ad vsum mouendi, sentiendi, imaginandi, cogitandi, remissionendi, & quicquid eiusmodi, contraque per noctem naturam magis animum minus agere cōsueuisse.

H Cur vitra per hyemem, si
119 quid vehementer calidum immittatur, rumpi soleant?
 Quoniam frigoris multum ex aere ambiente gelido hauserunt, quoties igitur ante, quam vitrum tepescimus, aquam feruentem indimus, caliditas contrariam sibi frigiditatem persequitur, tum illa repente fugiens vna cum ipso spiritu distrahit corpus continens vitri, atque dirumpit, foramina quippe corporis vitri & si visum, sensumque nullum partiuntur, tamen non nihil aeris tenuioris contineant naturæ ratio exigit. Sunt qui per nimium rigorem frigoris excidari, indurarique corpus vitri existiment, quoniam quantum in eo est tenue, vel humoris, vel aeris exprimatur inde, & euanescat. itaque ruptioni, fractioque reddi opportunum, sicut lignum cum exaruerit. Hinc enim Hippocratem quoque medicum uenas rumpi a frigido scripsisse as-

firmant. Ergo si ita est, cum nimius calor amplius vitrum resiccet, quod sicciusculum occuparit, merito id irrumperet potest: si tamē prius, quam iubeat calor, molliter tepesciat, ac moderetur, nullum penitus sentiet detrimentum. Quemadmodum Athletæ, cum perluctandi certamen adituri sunt, oleo sese permulcent, ac reddunt ad flexus, tractusque obedientiores: etenim & qui modulorum sunt studio si, ante quam ad rem veniant, promerere non nihil consueuerunt, quo spirandi meatus relaxent, & membra emolliant ad vocē eliciendam elegantiores, sit. n. vt relaxatis meatibus, rigor facile cum spiritu abeat, & mollior cōstantia vitri relinquatur, quæ cedens calori superuenienti immūnis ruptioni omni persistere valeat. Vitrum autem foramina continere inuisibilia, vel vasorum fictilium argumento probari potest, nam nisi pice intus crustentur, aquam large per cōstatem resudant, quam continent: quin etiam vitrum ipsum per cōstatem aqua admissa frigida resudare: per hyemem si aquam cōtinet feruidam, fumigare vidimus, et corticem vero mali medici, si vitrum admotum extrinsecus colidas, humor contentus qualitatē corticis recipit, vt possit eundem reddere odorem.

Cur pueri, præsertim infantes, in terram cadentes non facile, quemadmodum viri, infringuant?

Agantur: Cēsendum corpora puerorum propter suam mollitiem sic duritiæ soli cedere, vt eius vires intentas, rigidumq̃ictum resoluant, & hebetent adeo, vt parum affici possint. At viri, quoniam duro sunt corpore, soli duritati, aut lapidis cuiuspiam renitūtur: itaq̃ amplius ictum intendunt, vt lapis pro sua acriori duritia agere efficacius possit. Hac eadem ratione spōgia quæ frangi cadens nō potest: vitrum autem, & fictile, & aliud quodlibet generis eiusdem, cū ceciderit, frangitur. Hinc etiam causam duces, cur vehemēs vēti impetus quercum euerat, harundinem illæsam prætereat. quercus enim vt prædura, valida, ampla, excelsa vento reniti: itaque facit, vt impetus plenius intendatur, atq̃ fortescat: harundo vt mollis, levis, tenuis, brevis huc & illuc flatui cedens aduerso vires noxias tuto trāsmittit, & hebetat: hinc & Athleta cū suo resistit, atq̃ renititur aduersario, vires sibi cōtrarias auger, cum aliquantulum cedit, & huc & illuc circumagit, resouit facilius, & prostermit.

111 **C**ur infantes, cum modulos audiant, primū vagitu cessent, deinde dormire incipiant? Quoniam modulandi rō, quæ Musica nominatur, essentiaē nostri animi indita a natura est, vt etiā cæteras omnes scientias haberi insitas opinio fert, non aliter q̃ in igne calor insitus sit: neq̃ per

doctrinam quicquam acquiri, **D** sed per reminiscentiā, atq̃ recordationem omnia sciri Plato author est. Igitur quotes aīus concentum aliquem, modulūq̃ compitiorē sentiat, primum reminiscens, ac repetens cogit infantem quiescere, tum permulctus in somnum vertit: sic enim intelligendum, vt artes omnes habitu sincero, promptoq̃ in animo insint, quādiu immunis luceat sordibus corporis: demerso autem in corpus, pollutoq̃, omnia obliuioni mandentur, & delitescant.

Cur nutrices, cum in somnū **112** velint puerulos vertere, mouere eos consueuerunt? Vt humores delapsi per agitationem cerebri moueāt: quod hoīes ætatis perfectæ nunquam patiunt.

Cur aliqui ex vino lentis **113** gemina videant? Quoniam musculi oculorum varie humore completi, factiq̃ proni & languidi, oculos deprauant, vertuntq̃ alterum sursum, alterū deorsum: itaq̃ radij oculorum non eundē **F** in locum præterea concurrere possunt, sed diuersas partes eiusdem corporis adēūt, vt cum radij seorsum mittantur, conspectum rei geminari necesse sit: constat hoc etiam eo, q̃ qui alterum oculum premit, sursumq̃ impellit, gemina omnia videt. **114**

Cur qui ab ortu naturæ strabones sunt, gemina non conspiciunt? Quoniam oculos non sursum, deorsumq̃ habent deprauat. **Extra ord. Arist. AA** ua

Problematum Alex.

Tuatos, sed dextrorsum, ac sinistrorsum: quod enim oculi suū obtinent situm, id directum, radij eūdem in locum profluunt, atque identidem referant necesse est.

125 Cur pubescentes adulescētuli, videlicet annum ætatis circiter quartumdecimum, vocem reddere asperiores incipiant; quod tragescere a vocis hircinæ asperitate dici solet? Quoniā p id tempus natura parens, & gubernatrix humani corporis magnam vniuersamq; agit mutationem. argumentum quod foeminarum mammas tum ampliari solitum est, ut lactis idonea sint conceptacula, & sedes quoq; augetur coxarum, ut capax sit foetus futuri, virorum pectus, & dorsa amplificantur, ut onera sustinerē valeant grauiora. Testes item ampliores redduntur, ut semen satis gignant, & teneant, & coles insignem accipit magnitudinem, ut per ampliorem meatū genitura expeditius profluat.

126 Quinetiam totum corpus hūde ipsi ampliari solitum sit, quod vel morborum mutationes abolitionesq; indicant, & vocis ergo asperitas, qua de re agimus, per spiritualis membri mutationem tunc euenit. cum enim arteria aspera dilatetur, accidit, ut partim plus, partim minus incrementi proueniat, eiusq; pars interior iniquabili structura ad guttur vsq; ascendat: igitur spiritus, cū per eas partes emanet, quasi per itineris inæqualitatē

impingat, vocem etiā inæqualem, asperam, & raucam agit: quod idem etiā accidit hīs, quorum arteria destillatione infestāte affecta per ductionem est: de lapso namq; humore leuis interior membrana facta inæqualis, exitum etiam spiritus præstat inæqualem: talis hircorum quoque arteria est, & guttur, ob nimium humorem, & qui immodice oleo vtuntur, illo eodem vitio non carent: qui cum per intentos, frequētesq; clamores rauce proferant, hi deniq; siccitate arteriæ vocem reddunt inæqualem, & asperam. At vero gruum arteria, cæterarumq; auium, quæ rauce vociferantur, facta est a natura omni ex parte aspera, quoniam iam esset ad id commodior, quod author illa, & parens omnium spectabat. Post pubem vero adulescentes tragescere desinunt, quia iam plenum arteria tota sit dilatata, suamq; naturalem æqualitatem receperit.

127 Cur oleum epotum vomitū moueat, & potissimum bilis flauæ? Quia ut leue, & superiorū appetens, cibos ad stomachum inuitat, & effert: quibus stomachus ipse oppressus, aggrauatusq; vim excernendi incitat ad euomendum: sed maxime bilem reſcit flauā, quia leuis hæc, & tenuis est, & facilius petens superiora. Oleum vero factum sic esse a natura, ut semper ad locum tendat superiorem per spiraculū

* a. l. idicet q circa annū 14. solēt cōtingere, & vocis quoq; asperitas,

* vero

* proferunt

126 M

127

A cum est : quoties enim cuiquam miscetur humori, recipit se ad sedem superiorem, & innatat.

117 Cur oleum humidis nullis se permiscere patiatur? Quia cum lentum, sui que pertinax sit, in particulas secari indiuiduas, cæterisque humoribus commisceri nescit: hinc dilapsum quidem in humum non potest celeriter subire.

118 Cur oleum, & aqua sæpe & facile gelu durentur: vinum, acetum, garum, aut nunquam, aut rarerer congelascant? Quoniam oleum nulla exuperat qualitate sed medio potius constat temperamento: refrigerari ob eam rē cito potest, atque adeo vehementer, ut stringatur, & consistat. Aqua quia frigida est, facilius se ipsa frigidior redditur, itaque gelascit. At garum quia tenue, & calidum est, idcirco min⁹ per riget, & vinum quoque eadem illa de causa potest resistere. Acetum vero quia partibus tenuissimis constat, incogelabile est.

119 Cur quæ contraria sunt qualitate, efficere idēdem valeant? Nam, ut frigus, ita etiam calor humorem stringit: aqua enim gelu cogitur. Calculus calore in vesica concrefcit. Per diuersas id effici vires censendum est. Calor enim quia nimium absumit humorem, idurat gelu quia cogit, constipatq; humorem oēm squalidiusculum exprimit, sicut sponsia manu cōpressa humo-

rem, quem suis in foraminibus continet, emittit.

Cur sæpe contingat, ut frigus ægrotum affligēs se remittat, si strepitus, aut aliud quodlibet terrificum per id accadat tēpus, quo frigus vrget, aut si aquæ copia in ægrotum vniuersa iaciatur? Quoniam sæpenumero materijs iam per temporis spatiū concoctis, attenuatisq; calor naturalis ex cute ad partem corporis interiorē vniuersus irrumpens, materiam morbi digerit, & absumit: quod idē etiam facere theriaca potest, & pars magna generis calidi & sicci, modo oportune post cōcoctionem suamantur.

Quare qui diu circūmagantur præter consuetudinem, cadere solent? Quia cum spiritus animalis in cerebro per illū motum necessario perturbatus, & cum humoribus confusus, ineptus deinceps euadat ad suscipiendam animæ facultatē, sensum motumq; suppeditantem: nulla vi ad neruos & musculos peruadente, sit ut moles corporis, quæ sustineri ac vehi ab animali spiritu desinit, feratur in terra pro suo pōdere ac nutu insito. Hinc autem offunduntur oculis tenebræ: quæ spiritus vidēdi facultate præditus sit perturbat⁹, nec pinde ut sensus reliqui, suum tueamunus. At hīs, qui paulatim & diu circūagi consueuerunt, raro istud accidit: quia per illam consuetudinē anima desinit haberi

AA h apud

130
rigor

131
Duo hæc
sequentia
Proble. in
Theodo.
translati de
haudq; legunt.

132

F

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

Problematum Alex.

6 apud naturam peregrina, ac ipsi conciliatur. Quod enim paulatim, diu, & continenter fit, de finit tandem esse insolens, ac sensum fugere incipit, ut nihil omnino percipiatur.

132 Quare vitrea specula splendent plurimum? Quoniam stanni natura quo intus illinuntur, cum sit pellucida, vitro ex se perspicuo commista, magis resplendet: & radios suos per vitri exiguos meatus transmittens, ac externam illius corporis faciem duplicans, reddit magnopere lucidam. Qualitatum porro aliarum quidem vires suas in profundum nequaquam transmittunt: ut album, nigrum, fulvum, & huiusmodi: aliarum penitus transfundunt per transmutationem: ut frigus calor, siccitas, humor, quae propterea ad discrimen & comparisonem supradictarum, effectrices qualitates a philosophis & medicis appellantur.

133 Quam ob causam in speculis atque aquis dilucidis nostram speciem conspicere valeamus? Quoniam oculorum radii profecti in corpora, quae nobis splendida obducta sunt, refringantur, ac suam repetant sedem: speciem enim nostram iam sibi habet obductam postquam reflecti sunt, itaque illam conspiciunt.

* opposita

134 Cur vastae, synceraeque speluncae, & loca excelsa, puraeque soleant resonare? Quoniam loca eiusmodi, ubi aerem rectum, quae vox est, exceperunt, refringunt, nobisque

reddunt eundem aerem, quem nos percussimus, affirmamusque in vocem: vox. n. aerem, aer locum ferit: & quo plenius percussus hic percutit, eo vehementius resonare necesse est, loca humida, utpote molliora illato ictui cedunt. itaque omnis imperus elargescit, ut nulla effici possit reciprocatio: errore igitur vulgus Echo tanquam numen reueretur, & colit, errore Pana, Deum illam arsisse credidit. Pan. n. homo doctus causam resonantiae primus indagavit, ductusque auiditate noscendi, cum aliquandiu in scrutando elaboraret, moleste ferebat, more eorum, qui puella, quam arserint, potiri non queunt. Ut etiam Endymion homo coelestium cursus studiosus, cum Lunae cursus, faciesque varias quaereret, nocteque vigilaret, interdum dormiret, deliciae Lunae fuisse, somnoque dormiuisse in expugnabili, edoctusque ab eae philosophus, causae ipsius solutionem fingitur. Illum etiam pastorem fuisse ferunt, qui in solitudinibus, ac excelsis montibus Lunae motum specularetur. citharam vero habuisse, quia quae alta sunt, a ventis magis effluuntur siue quae concentum coelestium figuram indagauerit. Quinetiam Prometheus, qui studio rerum coelestium flagrarit, naturaeque, & situm, & causam syderum aquile indagando elaboravit, libidineque noscendi tabuerit, dum beneficio Herculis hostis doctioris rem didicerit, quam de

A desyderauit, fabulam de se præbuit cruciatibus liberari opera Herculis, qui aquilam iecur lacertantē, excedentēq; amouerat.

135 Cur aqua manens, parumq; alta iacto in eam lapide orbes agat permultos? Censendum lapidē per sui iactus vehementiā vndiq; aquam a se propellere, atq; ita orbem agere, primū pleniorē: sed cū ad terrā vsq; lapis deferatur, suatq; mole aquam de incepto secet, dispellatq; merito non vnum, sed plures orbes cōficere potest: primum enī aquā per summa feriens dirimit, inde suo continenti delapsu depellendo, alium atq; aliū orbē ducit, idēq; tantisper vice agitur successiua, dū lapis stet, atq; quiescat: q; tñ se lapidis contentio paulatim remittit, idcirco orbē posteriorē eo, q; pxiime antecessit minorem obducere necesse est: qñ ēt aqua varie, hūc s. in modū lapidis iactu depelli consuevit.

136 Quare multi existimāt risum ex liene oriri, hoc argumento, q; quibus lien scirrhus, i. tumore duro vitatus est, non perinde sūt ad ridēdum comparati, vt qui sunt incolumes: sed sint mortuosiores. Lien non proprio, ac per se, sed ex accidenti risus causa cēfendus est. Quandiu. n. est sanus omnino fœculentum & melancholicum succū ex iecinore trahit: atq; ita dum sanguis purus & deſœcatus totum corpus crebrumq; peruadit: naturam si mul & animam non aliter quā

vinum oblectat, exhilarat, & in tranquillam rectamq; constitutionem traducit: inde autem risus excitatur.

Cur multa parere nequeant? **137** Quoniam ex animalibus constant specie diuersis: mistio enī seminum, quæ tam habitu, qñ natura inter se discrepant, aliud quidpiam præter vires suorum simplicium conficit, & naturā eorū penitus abolet: quemadmodum albi & nigri mistio abolitis extremis coloribus alū parit colorem fuscum nominatum, qui neuter extremorū est: igitur habitus genitalis abolet, & specierūabilitas omnis destruitur, quæ creatrix certi indiuidui est.

Quam ob rē qui surdi ab ortu naturæ sunt idem & muti uiuant? **138** Quoniam quæ nunquam audierunt, hæc fari nequeunt: medicis tñ placet, vt par idem neruorum sit, cuius pars altera ad linguam, altera ad aures vsque porrigatur, atque ita necesse sit communē accidere affectionē. Verum mutos fieri, qui ex morbo surdescunt, negāt: propterea q; pars altera tantum, quæ s. audiendi officio delegata est, suas vires amiserit: & mutos quoq; eadem ex cā, nō ēt surdos reddi affirmāt: videlicet, q; alteri⁹ nerui lingue accommodati læſo est.

Cur pleriq; post quā ieiunauerunt, cibo ingesto frigere incipiunt? **139** Quoniam vsu solito cibi prætermisso bileſcūt, & mate

AA iij; riā

136
C
problema
hoc! The
odo. codi-
ce h regis

Problematum Alex.

Etiam aggregant acriorem: post enim cibo ingesto. membris iam confirmatis, bilis cutem versus expellitur: itaq; fit, ut rigor oriat, cum bilis membra remordeat, exciteq; ad repellendum.

140 Cur sues, cum sursum videre cogantur, fileant? Quoniam genus id animantium vnum semper pronum in terram est, cibi avidum, & rebus gaudens foedis, ac sordidis: idcirco subita mutatione cōspectus stupefcit, lucisq; copia percussus, vocem

emittere nullam potest: sunt tñ qui asperam huius animalis arteriam comprimi per angustia velint, cum in sublime erigitur.

141 Cur stercorebus sues gaudeant? Medici rationem reddunt, qd̄ iecur habeant maximum: qd̄ quidem membrum sedes cupiditatis, siue libidinis est. Aristoteles Philosophus aliter docuit: quod enim sues naribus crasfis, interceptisq; sunt, idcirco vim hebetem olfaciendi habere, itaque foetorem nequire percipere scripserat.

142 Cur vlcerebus sanescentibus inflammationeq; cessante, prurigo soleat excitari? Quoniam membrum iam corroboratum reliquias materiae noxiae, quae vlcus commiserit, expellit: cum enim per cutem illae digerantur, atque excutiantur, pruriginem pariunt.

143 Cur alterius oculi morbus grauior, multoq; diuturnior esse, q̄ vtriusq; consuevit? Ratio bifa-

riam reddi potest, aut enī quia fluxio in alterum tantum oculum tota decumbit: redditur nāque infirmius, quod diuiditur, eoq; magis hebetatur, quo sectū numerosius est: aut quia cum alter integer oculū frequenter se moueat, cogit etiam ægrum toties moueri, quod noxium est: quietem enim suum esse remediū mēbri affecti nouimus.

Cur homo amplius, & crebrius, & vehementius, quā cetera animalia soleat sternutare? Quoniam cibo, & potione largius, magisq; varie vtitur, & saepenumero vltra satietatem repletur: hinc enim cum cibos satis concoquere nequeat, multū spiritus ob humoris copia mouet, spiritus vero p̄ sua tenuitate efferens se ad cerebrum, cogit id crebro ad se expellendum incitari: strepitus itaq; mouetur quoniam per nares meatus deniq; arctiores spiritus extrudatur vniuersus: quemadmodum etiam ad partes inferiores spiritus idem euolutus murmur per intestina excitat, & per sedē igni cum sono excedit: atq; etiā ad superiora enixus ructū p̄ stomachū agit, & vocē p̄ guttur, et sonitum, ac tinnitum per aures.

Cur defunctorum pili & vngues augeri aliquandiu soleant? An non augeri censendum, sed carne emacerata, consumptaq; partes imas, quae ante operata rebant, detegi, atque patere: itaque fallere quasi per adiectio-

nem

neque auctum quicquam sit. An, quod nonnulli volunt augeri vngues vel mortuo homine propterea possunt, quoniam per excrementa vacantemque materiam orientur: mortua autem corpora incrementa per cariem resoluuntur: quæ cum per foramina extremarumque corporis effluant, merito pilos augent, & vngues.

246 Cur digitis manuum potius quam pedum nascantur, quæ albugines appellatae sunt: & per puerilem magis, quam per firmam ætatem? Quoniam pituitæ &cremento oriuntur, quæ in pueris potius, ut edacioribus, atque ociosioribus superat. Vnguibus autem pedum minus, propterea hoc accidit vitium, quoniam pedes per ambulationem frequentem, & agitationem amplius exercentur: itaque vacantem illam materiam digerunt melius, atque absumunt.

247 Cur pili pedum non cum barba, aut capillis, sed lentius canescere soleant? Eadem illa reddenda ratio est: pedes enim per continentem, contētioremque ambulationem excrementum pituitosum, quod canos efficit, digerunt, atque consumunt: & pubes quoque sero canescit, quia pars calidior est, & pituitam absumere per coitum veneretur potest.

248 Cur homini vox, atque sermo lente perficiatur: cætera animalium genera aut statim, aut paulo post vocem suam reddere plene

incipiant? Quoniam vox hominum multiplicior, & artificiosior est, & doctrinam magis desiderat: bestiarum simplicior, & naturalis potius est, quam animalis.

Cur plurima ex animalibus suas peruiibrare caudas soleant, cum notos sibi agnoscant: & cur leo iratus costas per caudam verberet, atque etiam taurus? Quoniam dorso medullam ad caudam versusque habent porrectam, quæ vim continet animalem, & motionis authorem: igitur, cum animal notum sibi agnoscat, per caudam quasi per manum ritu hominum excipit, & partem sui corporis mouet, quæ agilior, & promptior est. Leonum vero & taurorum anima, ut per iram affici potest cum natura: sic eandem naturam propterea moueri vehementius cogit, ut etiam homines sæpe manus, aut aliquam sui corporis partem per iram percutere nouimus: cum enim illico ulcisci animus nequeat, alio quodam modo feruorem suum extinguit, id est ictu, aut strepitu, aut alio quolibet generis eiusdem remedio.

Quam ob causam hordeum tostum, redactumque in puluerem cicatricibus equorum, conuersum faciat, ut pili non albi, sed cæteris vnicolores oriantur? Quoniam vim discutiendi, purgandi que obtinens detergit, atque absumit excrementum pituitæ, atque materiam

Problematum Alex.

G omnem viciosam, quam vlcus per membri infirmitatem collegerat.

131 Cur hominibus pili per cicatrices oriri nequeant, equis vero queant? Quoniam cutis hominum spissior est: quod pili indicant ipsi, qui molles, ac tenues sunt: & cicatrix vero quod longe quod cutis spissior, foramina omnino adducit, & excecatur vero equis laxior cutis est: quod pilis eorum percipitur, qui duri, crassique exunt: quare cutis foramina claud

H di ex toto per cicatricem non possunt: ergo cum subiecta, collectaque excrementa per meatus tenues, qui relictis sunt, exeant, & concrecant, pilos gignunt, & augent.

132 Cur hominibus morsus a disparte, sitis ob eam rem intolerabili detentis, theriaca, quæ calida & sicca est, sitim epota extinguat, non augeat? Censendum non sui habitus ratione theriacam sitim posse extinguere, sed auxilio, quod membris afferre offensis potest, & suæ penitioris naturæ ratione: constat enim ex pluribus herbis, quæ singulæ membris principalibus subueniunt singulis. Dictamum enim cor di accommodatur: quippe quod mirifice cor firmet, atque conseruet. Eupatorium iecur adiuvat. ^{petroselli} Scolopendrium lienem. ^{ruiz.} Petrapium os ventriculi. Hyssopus transuerus septum, atque pulmonem. Inula campana renes. Ruta laxum intestinum, Gentiana

cerebrum. Sefeli vesicam. His omnibus viperarum carnes miscentur, quæ vi suæ naturæ contra venenata omnia genera, omnemque illatam iniuriam, auxiliantur. Igitur cum membra omnia præsidium sibi ex theriaca trahant, merito malum sedatur, quod sitim creat, atque ita extinguere sitim congruum est.

Libri primi Problema. Alexand. finis.

ALEXANDRI PROBLEMATVM LIBER II.

Vam ob causam quod per arduam febrem infanti, ut laxius, sic plenius soleant respirare? Animam per nervos, ac musculos fungi suis muneribus certum est. Pectus igitur, totusque thorax per ea ipsa mouetur media: sed quoniam vires animæ læsæ sunt, deserunt suum officium: nec nervis, & musculis ex æquo præterea imperant: itaque merito fit, ut spiritus intermissione reddatur laxior: plenius tamen eius gratia rei effunditur, ut cor satis possit refrigerari: vis enim vitalis exurgit, & vim animalem stimulat, interitum plane minuit, nisi suum ad munus redeat, spiritumque reddat, & trahat. Ergo quod

A quod anima exequi assidue pp
morbū nequiuir, hoc vires cor
dis ob sui vsus necessitatem am
plitudine spirandi compensare
consequuerunt.

2 Quam ob cām æstuosos esse
neceſſe ſit, quorum pulmo in inflā
matione laborat? Qm̄ eorū pul
mo humoris copiam conueniēs
calorem excipit aduentitium:
factus. n. sic est, vt aſſidue moue
retur, hinc vapores quoq; citan
tur, qui ſuā ob leuitatem ſeſead
* ſedem cerebri efferunt, à qua
concreſcunt, & in naturā ſuā ori
ginis tranſeunt: qđ idem etiā in
balneis, atq; opertis lebetib⁹ eue
nire videmus: vapores. n. ſuum
omnem calorem amittunt, red
dunturq; ex natura cerebri lon
ge ortu ſuo frigidiores, atq; ita
morbū creare aliquē poſſunt.

3 Cur tabe h̄ conſumantur, qui
bus gargar penit⁹ abſciſſum ē?
Qm̄ quandiu gargar tegmentū
gutturis extet, aer qui per os tra
hiſ, recaleſcit, & antequā adeat
pulmonē, deſiſtit à ſuo immodi
co frigore. Contra vero illo de
tracto aer prius ad pulmonem
deſertur, qđ moderetur, itaq; ſu
pra modū refrigerat, & ſanguinē
contentū in conceptaculis in
durat, & pulmonē facit ad mo
tum tardiorē: qđ cū per vim pul
mo moueri enitatur, rumpunt
conceptacula ſanguinis: quā ob
rem tabe oriri neceſſe ē. Hic ad
didiffe non ab re forſitan ſit, qđ
gargar, quid columella, qđ vua
oris ſignificet, Gargar illa carni

cula eſt, quā guttur pro tegimē.
to natura addidit, nomine à ſo
ni genere indito, ut ē ſuſurrum,
& murmur, & reliqua huiuſce
modi noſtri maiores nominaſūt.
Columella vitiū gargaris eſt, cū
ſi in longum per fluxionē addu
citur. & Vūa quoq; gargar idē
per morbū appellare ſolemus,
quoties per inflammationē ſpe
ciem accipit vūa acini. Sūt qui
fundibulum gargar ipſum ap
pellent eo, qđ ſupra amplius, in
ſra arctius eſt.

Cur hominū malæ rubeant, **4**
quorum pulmo inflāmatiōe la
borat? Qm̄ ſanguis, cum in pul
mone ebulliat, vaporē ſibi ſimi
lem emittit: qđ. n. oritur, ſimili
tudinē ſuā originis præferat, cē
neceſſe perpetuum eſt. Hicigiſ
vapor, cū præ ſua leuitate ad ma
las ſe extrulit, conſiſtit, atq; ita p
cutis tenuitatē, veluti per vitrū
colorem ſuum oſtendit.

Cur pituitā per hyemē naſci, **5**
augeriq; ſolitū eſt, cū per id tem
pus parte interiore corporis ſi
mus calidiores, vt Hippocrates
medicus libro Aphoriſmorum
ſcribit? Qm̄ cibos, quos p hye
mem largius ſumim⁹, v̄ter mi
nus concoquere pōt. Ergo larga
iſta ciborum copia preſſus, calo
re inſito quaſi extincto, pituitā
per refrigerationē gignit: qđ ſan
guis imperfectus quidā non per
peram poteſt appellari.

Cur in terra Aegypto, qđ cali
diſſima eſt, vinū fieri frigidum
ſoleat, contra in Scythia, qđ frigi
diſſima

* a. l. calua
nam.

B

4

5

6

6

Problematum Alex.

G dissima est, calidum fiat & Vinū omne calidū est: verum quoniā aliud magis, minusue alio hanc obtinet qualitatem, nomē illud contrarij habitus accipit, frigidumq; vocatur, quia longe minus calidū est. Terra autē Aegyptus vina frigidiora ceterorum scilicet cōparatiōe affert, qm calor illius coeli immodicus ita humū elatat, vt calorem omnē Soli intestinum euocet, atq; absumat. Scythia q; frigida est calorē ad ima terræ compellit, atq; **H** includit: itaq; vina efficit calida, & validiora. Quod idem ē in incolis terræ Scythiæ, & Aethiopiæ accidit. Aethiopes. n. loca inhabitant feruentissima, timidi sunt, & effeminati, et nigri. Scytharū gens sedē gelidam tenēs; animosa, fortis, & candida est. q; ppe, cū calor Aethiopibus eductus ad summa corporis sit, qd atro cutis colore indicatur. Scythi interiora teneat, situsq; in sedibus sit principibus, id est corde, & iecore: qd coloris candor plane ostendit.

7 Cur estate frigida sunt olera & fructus: cuiusmodi sunt pepones, cucurbitæ, ityba: hyeme autem calida: velut brassica, radicula, rapa, pastinacæ. Qm Solis motus circa poliū, nō est vniformis. Aestate. n. superiorem zonā tenet: sicut declarat diernū lōgitudō: vnde calefiunt quidē quę super terrā extant, plātę vero refrigerant. At hyeme, inferius percurrēns hemisphærium,

ac terram penitus calefaciens; & plantas reddit calidiores.

Cur ex febre ardua pulmonis inflammatio excitetur, inflammatione pulmonis febrem oriri arduam haudquaquā necesse sit? Quoniā ardor ex bili proficiscitur flaua, q; ad ventriculum, & pulmonē ē suis refluere cōcepta: culis solita est. Igitur natura, cū varię materiā noxiā reijcere tentet, si tenuis materia sit, & vires suppetant, & tēpus calidum iuuat, p sudorē causam morbi exhaurit: si ē contrario, per aluum educit, aut per os euomit, quod magna ex parte facere solita est, quoniā & oris habitus ī propinquo est, & bilis flaua efferrī aptior est, q; deferri: qd cum se bilis pulmoni insinuet, membrū quē id impleat totū, excitat inflammationem, quā Peripneumoniā nominam⁹. Ardor tñ nullus oritur, qm prius extinguitur, q; ut possit committere ardorem.

Quare Hippocrates, qui in febriū vigore cibū offerre vetat, permittit ī morbo lateris & pulmonum inflammatione? Dicit. n. vbi de puillana scribit, nō eam prębendā, nisi pus in sublimē feratur: non ferri autem sursum, neq; expui, morbi initium ostendit. Qm in alijs quidē morbis, natura coquit humores, in alijs vero etiam morborum causas expellit p vrinas & deiectiones. In his porro non oportet cibum assumere, ne causa morbi neglecta ad illum conficiēdum natura

Hęc qd ē alicunde adiecta: ē .n. frigidi or rōg p huius authoris eruditioe atq; a Theodo. hand quāq; trās fertur.

⁹ Hęc qd i Theodoro codice desiderat^r.

M

Natura incumbat, quā oportet singulari certamē cum morbo pugnare. In morbo autem lateris, natura quidem coquit vitio sum humorem, anima vero euacuat, accedente musculorū auxilio. Hæc. n. thorace cōtracto, vi propria expellit reliquias instantis humoris. Accedit, q̄ natura quidem inutilibus humoribus proprīi alimenti loco interm̄ abutitur: animales vero partes, cum sensu sint præditæ, qđ prauum est, secernunt, qđ vtile, sibi aſciscunt. Quā ob rem, nutrire consentaneum est, vt musculis roboratis, ad expellendam humorum molestiam infurgamus.

10 Cur febris tertiana, quæ ex bili, materia calida, agili, efficaci creatur, die vno p̄termisso accedat: Quotidiana, q̄ ex pituita p̄uenit, materia frigida, graui, habere nullū intermittat diē: Quartana, diebus duobus intermissis conflictare incipiat: Quartana, cū exiguū materiæ habeat, statim à sudore, aut vomitu pōt di geri, itaq̄ accessio ad tertiū vsq̄ diē protollitur, donec tantū materiæ moueatur, quantū valeat f̄fistere.

Cur quotidiana q̄ ex larga, crassaq̄ materia oritur, frequēs est. morbū vero per copiam augeri materiæ cōstat ex febre cōtinente. hæc. n. q̄ sanguine abūdante prouenit, nullā obtinet intermissionē. Quotidiana tamē, quia minus q̄ continens habet materiæ, nonnihil intermissio-

nis, qđ vel sensu percipi potest, ostendit. multoq̄ amplius, tertiana, quā materia calida & tenuis condidit. atq̄ etiā lōge amplius quartana. quò. n. min⁹ materiæ subest, cō lentius veniacessio: quin & quintana, & septana, & nonana committi pōt, prout minus, minusue materiæ vitiatū est. sic. n. natura statuit, vt sanguis, qui nostra aleret corpora, cæteris omnibus materijs cēt largior, pituita locū teneret s̄m nam, hæc quoq̄ alere pōt, bilis flaua tertio loco habere. hæc. n. suam ob acritudinem vsū nullū præstat alēdi. atra bilis fortis esset postrema, quoniam naturæ est inimica: quippe q̄ mēbra excedat, atq̄ interimat.

11 Cur vbi altera gena resoluta est, non ei remedia admoveamus, sed alteri? Quoniam cum duo musculi obiecti inter sese genas moueant, si accidat vt corū alteruter resoluatur, reliqu⁹ suā vim integram præterea obtinet; trahitq̄ ad se alterum languentem, ita vt pars sana rugetur, & gra distendatur, trahaturque. hoc idem etiam euenire oculis distortis nouimus. Nam si pupilla in angulum vergat amplior rem, minoris anguli facta resolutio est, si ad minorem, è contrario.

12 Cur si pes offendatur, inguentum tumescere soleat? Quoniam vis animalis ad postremas vsq̄ corporis partes p̄ nervos se porrigit, atq̄ ita cū oblatus pes sit, crus

Problematum Alex.

- 6** **E**rus quidem totū perreptat, sed nihil agit, qm̄ locū nullum idoneum inuenit: post vero vbi in inguē ipsum decubuit, nacta iā sedem aptiorē subsistit, aggressaq; adenem, vitiar eius habitū inq; tumorem excitat cōtrariū naturæ. Adenes corpa sunt parua, rotūda, laxa inter amplas venas, & arterias posita modo cuneolorum, ne conceptacula ipsa humida ex copia sanguinis multo putrērēt adesū, & equidem eo ipso venarū humore nutriuntur, & inflammatis inguina faciunt, concalescentes scrofulas committunt.
- 13** **C**ur capitis pars anterior calueat, vnde caluaria nominata ē, tempora hirtiora reddantur? Qm̄ partes capitis eminētiore humoris indigent. Quā ob rem suis continere pilos non queūt, inferiores autē vtpote humidiores, pilorum copiā & gignunt, & seruant: qūo etiam telluris loca excelsa, atq; saxosa parū fructificant, submissa, & humecta fecundiora sane experimur.
- 14** **Q**uam ob cām, cū ex quatuor elementis cōstemus, id est, igne, acre, aqua, & terra, nō quatuor, sed tria illa cōtineamus genera, humidū, solidū, animale siue spirabile? Qm̄, vt aliquibus placet, ignis in aeris transit naturā, quemadmodū & aerē concoctū exinuatūq; ignē gignere nouimus. Sunt tñ qui vel igneam ipsam naturā actu esse opinent, vt non tria, sed quatuor enumerant genera, igneū, animale, humidū, terrenum.
- Cur in abscessu doloribus?** ¹⁵ **rigor.** frigus præcedere, febrē sequi solitū sit? Quoniā calor naturalis vehementia doloris conflictus cedit, ac recipit se ad loca iteriora, qua de cā, corporis summa refrigerantur, & sanguinis conceptacula cōcrescunt, post tñ, vbi calor se recollegerit, expulsusq; bonis virib⁹ partes sui corporis oēs aduersus iniuriā frigoris occuparit, sanguis concretus recalciscit, atq; diffunditur: itaq; conceptacula vaporis repleta accendere febrē possunt. adde, qd cum mēbro affecto cæterę oēs partes consentiant, iniuriā collectionis quasi propulsando, vires excernendo intendūt, ac excitāt, horror itaq; ¹⁶ **rigorq;** frigusq; exultat, febrē vero post hac sanguis putridus accendit, & auget.
- Cur ex fructibus aliq̄ partem** ¹⁶ **M** inutile intus contineant, vt palmarum, pruna, persica: aliq̄ extrinsecus ea ipsa contineāt, vt nuces, vt mala punica? Qm̄ natura, cū ortum æternū, vicesq; succedendi perpetuas moliretur, prætergenda occultādaq; semina, quæ ortū p̄starent, censuit. Sic tñ, vt ne pulpam quidem suorum fructuum nudam relinqueret.
- Quam ob rē aut semē, et pulpam eodē tegmento muniuit,** ¹⁷ **17** aut semen ligno intus inclusit? Pulpā autē mēbrana, aut corio, aut alio quolibet eiusmodi quātum satis esset, operuit, denique variē

- A** varie de custodia fructuum pro
ut res exigebat, et patiebatur, cu
rauit.
- 18** Cur fieri pōt, vt qui carnes bu
bula concoquunt, pisces saxati
les concoquere nequeant? Car
nes bubulę, qm̄ durę sūt, vi ma
gna caloris conficiuntur, & cō
coquunt. materia. n. patientem
causę rñdere efficienti eduenit.
aliter fieri non pōt, vt effectus is
prodeat, quē vel natura, vel ho
minis ingeniū spectet. q̄ si vēr
supra modū calid⁹ sit, piscis nō
- B** paulatim concoquetur, sed subi
to corripitur, deuretur, sumi
gabitur, vt cruditatem pene qđ
accidit, imitetur.
- 19** Cur hoīes qui tabe laborant,
vnguibus reddi aduncis vidē
tur? Vngues quia corpe cōstāt
solido, tabescere nequeunt: quip
pecū affici difficulter possit, qđ
solidū sit, verū carne vndiq; ta
befacta speciē aduncā illā emen
tiunt, sensumq; decipiunt. Licet
hic de tabe illa adijcere. Vlcus,
qđ ex hoc vitio in pulmone cō
mittit, insanabile p̄pca est, quo
niā nunquā pulmo quiescit, na
tura. n. ita cōstruxerat, vt p̄ mo
tum cordis perennē pulmo affi
due moueretur, atq; agigaretur.
Quinetiam, cum pus per tussim
effertur, vlcus amplius lacera
ri necesse est.
- 20** Cur in febriendo carnes mi
nuantur, pili augeantur & vn
gues: cōtra in conualefcendo pi
li defluant, corpus augeat? Qm̄
alimenta pilis per excrementa
- administrari natura voluit: quę
quidem excrementa redūdare
in febriendo solent per adustio
nem humorum. ergo vt corpus
propter habitum malum nutri
ri non potest, sic pilus abunde iā
habet, quo nutriatur. verum, cū
vires suas colligere corpus inci
piat, consumptis iā materijs om
nibus, redactisq; quasi in pulue
rem vapores deflunt, atq; ita
per alimēti inopiā pili defluūt:
corpus tamen effectum cibos a
uidi⁹ trahit, liberaliusq; replēs
sefe augetur, & viget.
- Cur si qđ in vrina subsidet al
bum sit, bonū dari indicium existi
memus? Qm̄ partes solidiores
firmioresq; nostri corporis, id ē
ossa, nervos, venas, arterias colo
rē habere hñdi certum est. Co
loris. n. similitudo naturales iā
vires reconciliari, corroborari
que indicat: quippe, cum natu
ra partibus solidis & firmis cir
ca humores & spirit⁹ sedem suā
crediderit. fit. n. vt cum morbi
materia in conceptaculis cōco
quatur, & per vrinam, qđ con
coctum inutile est, excernat, co
lor quoq; rei concoquentis, qui
albus est, distrigatur, atq; (vt ita
loquar) deliberetur. Quā ob rē, cū
vires p̄ febrē debilitatę paulatim
materiam concoquāt vitiosam,
principio parū agunt, itaq; exi
guū admodū cū vrina mittunt,
qđ pro sua leuitate sublime spe
cie araneę sup̄natat, facitq; qđ
engorema, id est Sublimitamen
tū vocatum est: deinde cum pro
ficiant,

Problematum Alex.

C ficiant; ampliusq; possint concoquere, plus excernunt: qđ in medio vrinæ cōsistens, facit, qđ nubeculam appellamus: eo nāque magis delabitur, quo factū grauius est. post, vbi p̄ materiæ morbosæ oīs concoctionem ple ne exercenitur, iam, qđ ante leue pendebat, graue pro sua copia sublidet, fundoq; vasis coniungitur: redditq; quod hypostasin, id est sublidens, siue substantiam nominamus: quod plane sanitatis est idicium. materiam

H enim vitiatam, q̄ integro permixta sanguini est, demum natura ex toto per concoctionē secerne re, atq; reijcere pōt. Albedo igit̄ sublidētis, colorem solidiorum membrorū, hoc est sedis uirium seruari significat, læuitas materiæ concoctæ æqualitatem ostēdit, qđ partim. n. crassius, partē tenuius est, inæqualitatem concoctæ materiæ indicat: continētia talis videlicet, vt nihil distra ctum, discussumue sit, plenam virium efficiētiā præfert. Re-

I spondet pus in* collectionibus sublidenti in vrinis, verum pus scetidum est, qm̄ ī angusto atce-
* Aspicio -
 videt, in flū
 maucib⁹
 tur quod putret, vt neq; diffari neque misceri possit cū sanguine: quippe quod per summa corporis cuti subistere solitum sit. Sublidens illud vrinæ, quoniā ē contrario se habeat, merito soc-
 tore immune est.

12. Quā ob cām febrem bilis & faciat, & tollat? Facit cū excita-
 ta acrior reddatur, vt putreat.

Tollit, cum viribus naturæ intē-
 tis ad id expellendū quod detri-
 mento est, ea quoq; foras versus
 concurrat, atq; iraeducta, cau-
 sam morbi per suam detractio-
 nem aboleat.

Cur oculi sublidēt eorum;
 quos angor detinet? Quoniam
 per angorem anima intus ver-
 git, itaq; corpus confidet, atq; te-
 befcit: cuius rei contrarium illis
 euenit, q̄ vehementer irati sunt,
 Oculis. n. redduntur propensio-
 ribus, videlicet ob animę imper-
 tum ad exteriora, fit enim vt
 quocunque vis animæ tendat,
 eodem etiam instrumenta, ma-
 teriæq; moueantur.

Cur ossa, quæ validiora sunt,
 ex lapsu, casuq; frangantur, caro
 q̄ mollior, & * mobilior est, icē?
* autēvis.
 debilior.
 iniuriam euadit? Qm̄ quæ va-
 lidiora sunt, rei noxam inuehe-
 ti renituntur: itaq; sua persistē-
 di contentione corrumpuntur,
 quæ autē ifirma, & mollia sunt,
 locū rei dāt occurrētī, & cedūt;
 itaq; rucius subterfugiunt: licet
 hoc etiam in stirpibus, & in qui-
 busuis alijs rebus conspicari.

Quid est, qđ spadones, pro-
 ceros, blāfosq; faciat? Proceros
 humoris copia reddit, et cal-
 oris inopia, blāfos imbecillitas
 facit. Cum. n. eorum partes infe-
 riores nequeant sustinere supe-
 riores, facile peruertunt, itaq; ui-
 tiū, qđ blāsitatē pedū vocam⁹,
 committitur: quod idem etiā
 ædificijs accidit, nisi supior mor-
 les fundamentis respondeat.

Cur

A Cur ptes corporis nostri potestremas rigere maxie soleam? ²⁶ Qm tenues neruofae, vesagues, atq ob eam rem frigidae sunt. ²⁷ Cur p metū aut horrore pili erigi solent? Qm affectus oēs re frigerāt, refrigeratio aut forami na cutis adducit, & condenfat: pilus quippe, cū vndiq astrin gatur, intenditur, atq erigitur.

28 Cur hoīes melancholici mu nera quidem naturae exequi va leāt, qppe qui cibos cōcoquant, atq; i sanguinē vertāt, animi nul lū munus integre exequi qant? **B** Haud.n. recte hi cogitare pnt, q bus atra bilis redundat. Qm vi riosus hic habitus sedem animi, qua sapimus, id est cerebrum oc cupat, & deprauat.

29 Cur morbi, q crebri? veniūt, curari pnt facilius, q qui raro? Qm qd sepius euenire solet, mi nus naturā in festat, videlicet rō ne assuetudinis. adde, q crebrio res committere parua depraua tio habitus pōt; graues magna inducit. curatur autem facilius, quod ex causa prodit leuiore.

30 Quā ob eam qui febrīūt, pl⁹ siti; q fame affligant, qui conualescunt plus famescant, q sitiāt? Qm sitis ex nimio calore febris consistit. quēadmodū ēt hīs, qui bene valent, si multū meri hau serint, sitis oriatur necesse est. sit .n. sitis ex nimio calore, vt mō dixi, aut a siccitate, videlicet hu more absūpto, quod hīs accidit, qui ieiunarunt. verū famen non sentiunt, quoniam multū vitio

sa materiae suo in stomacho cō tinent: contra qui conualescūt, propterea fament, quod febris late humores consumpserit: si ti non infestantur, quod febre sublata, corpus refrigeratur, & rehumescit.

Quare cum moritur homo, ³¹ pediculi suis emigrant locis? Hae duo, q sequunt, qstia apd Theodo rū, haudquaqua re peritūtur. Quoniam desiderant teporē & alimentum, quae a sanguine pe tebantur, qui cū sit refrigera tus & consumptus, discedunt lo cum priori similē vestigantes.

Quare quē iugulātur anima lia aslidue calcitrant? Propter ³² dolorem, potius quā q con uellantur.

Quam ob causam caudē quo rundam animalium abscissē ma gis, quā reliquum corpus, mo ueantur? Quoniam propter meatuum suorū angustiam ma gis seruant naturalem calorem, quo vis mouendi, & sentiendi continetur: vnde fit, vt etiam si quiescant, rursus moueantur si tangas.

Cur medicina purgante epo ta oculi primum perturbentur, ³⁴ & caligent: post purgatiōe per acta, emendent, atq acutius vi deant? Quoniā principio mate rias medicina mouet, trahitq ad ventrem quare vaporum copiā excitat, quae ad caput effertur, perturbatque cerebrum, ut neq sensus, neq cogitatio cōstare in tegre possit, post vbi materiē ex cesserunt, extinctusq est omnis vapor, nihil praeerea est, qd vel sensum,

*pauci san guinis.

Problematum Alex.

- G** sensum, vel rationem impediatur. **K**
- 35 Cur tabidis & purulentis copia interdū pediculorū oriatur? Quoniā pus humores corrūpit: humores deniq; viciati calor naturalis concalfacti, animalia creant. sicut etiā in ceno, aut quibuslibet fœcibus, enasci vermes consueuerunt.
- 36 Cur vehementius per ictū testium doleamus? Quoniā appēdices testium sentire maxime omnium mēbrorū possunt. adde, q; natura summā voluptatem ex
- H** pene oriri voluit, vt propensiores essemus ad rem venereā, quā vna genus humanū seruari p̄t. Atqui testibus cum pene, & cognatio, & sedes communis est: ergo cōm ēt affectionē, sensoremq; fortiantur necesse est. At ubi magna sensio est, indidem ēt magna voluptas exultat: ubi autem magna voluptas est, dolor ēt indidem vehementior. bono. n. maiori, malum obijci maius certum est. Hic subiungere illa non incongruū censeo. Cōsensu rerum atq; affectus communis trifariam fieri solitus est: aut enim per cognationem, vt cerebri, & stomachi. habent. n. communem copiam neruorū, aut p̄ situm propinquitatem, vt cordis, et stomachi. sic. n. cor sentit, quoties materia acrior stomachum mordet, moueturq; ad id expellendū, qd molestū est, aut p̄ imbecillitatē, & trāstionem, vt cū pedis digito offenso inguentumescit. Dum. n. vis naturæ cum sanguine ad partem lēsam festinat, adenes liguinis sanguine implentur, & cōtumescunt. Accōmodari vel moribus, ac vitē hominū tripartita hæc diuisio potest. dolemus. n. vicē cuiuspiā, vel quia parentela coniuncti sumus, vel quia vicini habitam⁹, vel quia casum audimus misera bilem. atq; ita efficitur, vt affectio, tum propria quēdam, tum communis obueniatur.
- Cur super lippitudine caput totondisse ad cutē iuuet? Quoniam melius caput diffilatur, liberiusq; per suos meat⁹ digerit materiā vacantē, & fluitantem.
- Cur vbi ex tenebris ad lucē, aut ex luce ad tenebras venim⁹, non statim cernere valeamus? An q; tenebrę crassiori, frigidioriq; constant aere, itaq; diducūt confunduntq; spiritum, cui cernendi munus accommodatum est. lux vero q; clara, candida, et calida est, spiritum illū digerit, atq; dispergit. cum autem per tēporis aliquātulum spatium asuescat, cernere integre pōt. adde, q; ex contrario, subito in contrariū traducti, rei nouitate turbamur, vt min⁹ cernere ex equo præterea valeamus.
- Cur in bestijs febres, omnesq; abditi affectus difficiliter curen-
tur, periculosioresq; sint, q̄ i homine? An quoniam naturā sentiendiq; potestatem parte intima sui corporis gerunt immer-
sam, non ad exteriora per rationem euocatam, quēadmodum homines

- A** homines hñt. ergo si ita est, merito sensus dolorem percipit vehementiore, viresq; oēs naturę pñternit, immergitq; adde, qđ bestię, vt affici minus aptę quā homines sunt, sic et curari difficili⁹ possunt. cām enim mali vehementiore vrgere necesse est, quādoquidem id egrotat, quod in morbum difficile incidit.
- 40** **C**urbullæ, quas liber excitat, indicium afferant imbris vehementioris. Qm̄ aquæ copia & vaporis spiritum multum gignit, & crassum, qui, cū vndiq; aquā subeat, erigatq; i denexum, inflat, & facie vesicæ afformat. quō et vitrū inflari pōt, & genus oē humoris, cū ebulliat, cōverti in spiritum, atq; intumescere solitū ē.
- 41** **C**ur minus doloris per sectionē cutis caput integritatis percipiamus, qđ cum quilibet alia pars secatur? Qm̄ minus carnis musculosæ in capite qđ cæteris corporis partibus est.
- 42** **C**ur nonnullis febre laborantibus lienes augeantur? An qm̄ affluenti⁹ aquam hauriūt? Est enim membrū id laxius, atq; fungosius. An qā debile ē, materias illuc affluētes facili⁹ excipit.
- 43** **C**ur senes, & pueri magis qđ qui ætate sunt firmiore, calculo li sunt? Pueri vt edaciores, senes vt frigidiores, & imbecilliores, multa per cruditatem colligunt excrementa, quæ calculū contrahunt.
- 44** **C**ur titillatio, & fricatio plantarum somnum afferre possunt? Extraord. Arist. BB Qm̄

Problematum Alex.

Quoniam extrema neruorum eo con-
current, & coeunt. his. n. vehicu-
lis pertractatio illa leuis ad cere-
brum vsq; trāsmissa permulcet
animum, atq; ad requiem; som-
numq; inuitat. Sunt. qui excre-
mentis causam tribuunt, q̄tum
sua proniore natura, tum motio-
ne pedū frequentiore ad palmas
delabantur, rursusq; per medio-
crem fricandi. motum remeant,
neruisq; aliquantisper. ad cere-
brum peruehantur; itaq; sede il-
la superiore oppleta somnū con-
cilient.

47. Cur ampliores crebrioresq;
Lunæ defectus fiant, quā Solis?
Quoniam Luna tam. in terminos
deficiendi coituum, q̄ in turbi-
ne vmbrae ex terrae Solis dia-
metrum ortū incurrit. & quidē
crebrius Lunam eo deuenire. p-
pter sui orbis celeritatem absolu-
tionem necesse est: Sol per coi-
tus tantum defectū deputatos
obumbratur, cū. si Luna cursum
per eos agat occultetq; faciē su-
periorē, q̄ tamē Sol longe ma-

Ex hae lo-
co colligi-
tur q̄ au-
thor iste
reuer dari
spirit⁹ si-
ue demo-
nes, qd si
ē ad mētē
Alexan. q
ste mot-
ualitāt su-
stinuit.
malos ge-
48
nios, siue
demonas

ior, q̄ Luna est, totus abscondi
nō pōt, Luna saepius tota occuli-
tur. Mouere q̄s, ferrumq; multi-
tudo, quoties Luna aut Sol defi-
cit, cōsuevit, quasi * spirit⁹ quos-
dam vitiosos velint depellere.
haud enim per id tempus lumi-
na benigne terram aspiciunt,
neq; benefica delibatio inde ma-
nat, qua mali infestiq; spirit⁹ re-
pelli possint, & coerceri...

48. Cur infantes, qui septimo mē-
se in lucē venerint, viuere pos-

sint, qui octauo nō possint. **Q**uoniam
septenarius perfectus numerus
est, & vt Pythagoras censet, &
oēs scia numerorū professores
autumant, octonarius imperfe-
ctus est. Itaq; qd tunc prodit,
imperfectum, minusq; aptū ad
vitam est. Qua rōne ēt monstra
viuere nequeunt; quippe q̄ nō
ex consulto naturā orta sint, sed
imperfecta vel per inopiā, vel p-
superantiam, & temeritatē ma-
teriae forma diuersa contra natu-
rae legem peruenerint, nihil. n. L
imperfectum vel tempore, vel
forma à natura creari solet. quā
ob rem si quid tale erumpat, id
edurare nō solet: Nasci infantes
mense septimo pnt, quoties vis
afformandi validissima ē, & fan-
guinem sibi obtinet commodū.
lic. n. ocyus rē perficere potest:
sed si ē cōtrario est, decimo exe-
ant necesse est. Numerū tam se-
ptenarium, q̄ denarium esse p-
fectum varie constat: orbē nan-
que terrarū septem insignibus
stellis regendum nouimus. ho-
mo septimo mense dentire inci-
pit. anno septimo dentes pmu-
tat. quartodecimo, id est bis se-
ptem annis peractis, pubescere
incipit, vigesimo primo firmam
aggreditur aetatem: quod tem-
pus ter septem annis consuma-
tur. morbi numero septenario
iudicantur. Luna per septenariū
suas accipit formas, mēses septe-
nis constant diebus. vocales li-
terae septem sunt. & denarius
quoq; numerus ortum omnē,
atq;

- A** atque interitum rerum complectitur, author Aristo. est, & numerus omnis ex denario oritur per repetitionem. Vnde in .n. & duodecim, & reliqui omnes sequentes, unitates quibus denarius constat, repetunt. & homines prisca nō tabulis, sed dextris suis rem, de qua agerent, confirmare solebāt, videlicet numeri denarij cā, quē diligit, explent.
- 9** Cur ouum pressum vtroque extremo ambabus manibus frangi nequeant, pressum latere facile frangitur? Qm̄ per angulos tantummodo suos manibus renititur opprimētibz. Est enim angulus, quod quaq; in structura validius constat. adde q; pressum per extrema, parte minima sentit: pressum per latera, parte ampla cōsistatur, vt facile possit destrui.
- 10** Cur in tinnitu aurium digito in aurem indito meatus diutius moueamus? Quoniam meatus sic ampliatur, & spiritū, qui sonitum excitat, digerit, atq; transmittit. Quinetiam spiritus ipse, qui per contentiorem digiti motum attenuatur, secerni melius potest.
- 11** Cur foeminae omnes calculū sua in vesica lente concipiant? Quoniam ceruicem vesicae ampliozem q̄ mares habeant, hinc enim fieri potest, vt cū vrina excrementum quoq; efficiatur, qd̄ calculum contrahit.
- 12** Cur genus stirpiū syluestriū validius, & latius esse soleat, q̄
- urbanum? Vnde dici solet tellus urbem esse matrem syluestriū, nouercam autem urbanorū. Quoniam solertia naturae, nō humani ingenij creatur, caret. n. humoris nimia copia, quae satiuas stirpes relaxat, atq; effloccinat.
- Cur musculi transuersae infestius difficilius vniantur, & curentur? Quoniam fibræ, filaq; nervosa assatim ita inciduntur. Natura enim neruū carpsit, in quo fila discreuit permulsa, quibus carnem vndiq; veluti deducto porrectoq; stamine texuit, fecitque musculū, nomine à simili tudine muris animalis translato, cui sane oppositum neruū cōdidit, qui tendo à tendendo vocatus est, cuius extremū artubus partium mouendarū annexuit, cumq; rem mollem duræ coniungere sine vllius interuentu nequeret (sunt. n. cōtraria) per ossa, medullamq; membrū quoddā nervaceum edidit, quod copulā nominamus, eoq; tēdonis partem postremā alligauit: ex quo vsu nomen copulae accepit. Musculum solers naturae ingenium alibi in globi speciem collegit, alibi in membranæ planū attenuauit. Denique pro vsu membri mouendi musculum quoq; aptissime accommodauit. Nā vbi membrum magnum, ac validū trahi deberet, vt crux, coactionem, pleniorēque musculum afformauit. Talem enim res postulabat, vt mouendi vim ampliorez contineret.

BB § Vbi

Problematarum Alex.

- G** Vbi paruum, aut inualidum est regendum, vt palpebra, aut lingua, musculum membrana similem addidit. Quoniam membra eiusmodi parum potentie mouentis desiderarent.
- 54** Cur aliqui fascinari possint, praesertimque pueri? Quonia rationem sortiuntur naturam, vt affici perquam facile possint, & immutari genus id vitiosum est. Qui summa animi nequitia perpolitum liberalem aliquam, ex osculandamque formam conspiciunt, radios sui conspectus vitiatos transmittunt, quasi veneno quoddam vitio sui animi radios veluti resum illinant, iaciantque in rem; cuius inuidia tenentur, & desiderio, prodigitur de pupilla radii exitialis, qui per oculos obducti hominis subit, vertitque quam aggressus naturam est, maloque habitu deprauat, vt mox corpus languescat, morboque laboret. Quod vero adit per oculos pateat contagioni, constat et ex his, quod mortua hominum corpora conuertere recusant, ne radii sui conspectus aliquam sibi luem, pestemque referant. Sed omnium maxime pueri vitio illo capiuntur. Quoniam natura tenerrima sunt, facillimeque affici a quolibet possunt.
- 55** Quam ob rem nonnullis vehementer tussientibus, aut euomentibus splendorum quaedam imagines ante oculos obuersari apparent? Quonia abductio vehementer pectoris & ventris humores sursum compellit, & spiritus:
- qui, cum ad oculos veniant, spiritum conspiciendi perturbant, atque deprauant, ita vt foris illas imagines ementiantur, quod si vapor ductu oblongiori est, imagines et hac eadem forma apparent. item si bilis ex vitello cognominata uapore excitat, aurum imagines imitatur. si pituita mouet, albi suspitio occurrit. Ad summam pro figura colorumque cause visa quoque imaginamur. Qui tamen per febrem arduam delirant, atque insaniunt, his de cerebro ipso vapores ad conspectorium spiritum funduntur. & vero qui oculorum suffusione instantur, easdem illas sibi videntur videre imagines.
- Cur qui aquam bibere consueuerunt, acutius videant? Quod vini copia status nimium excitans spiritum conspectiuum, sensusque omnes perturbat & vitiat.
- Cur qui oculis caesi sunt, vehementius ex lippitudine doleant, nec pati possint acerbiter medicamentorum? Quonia oculorum humorem omnem, & a crystallo illum cognominatum propensionem ad partem exteriori patentioremque sensui continent atque nigris sunt oculis, minus ob causam contrariam sentiunt.
- Cur qui leuiter euomunt, pituitam egerant, qui plenius, bilem, qui supra modum; et sanguinem? Quonia qui vehementer stident, materias quoque imis infixas prout euellere. pituita vero vt crassa, illinitur, atque ob eam rem vel a leuiore excitatione moueri, ac resisti

* a. l. conspectus refracti per oculos aliquam

A ci pōt. q̄ si bilis quoq̄ per ventrem inaret, ocyus mouebitur, q̄ pituita. Verū materiæ, quę in venis continentur, egeri per medicamentū hoc modo consueverunt. Natura cū corpus male habitum purgatione indigere animaduertit, postrema venarū ad ventriculum finiuit, quęadmodum ad vuluā alias duxerat venas pp̄ menstruam purgationē, atq̄ ad nares ēt alias, & ad se dem coniecit, vt inde morbis remedia per purgationē paterent.

B quę quidē ora venarū cōiuncta lex tandiū cōtinet naturalis, dū aperiendi necessitas sit. hæc igitur quoties febres vrgent acutę, sponte suæ naturæ per vim excretoriam patefacta, materiam aniplis in venis atq̄ arterijs concoctā egerunt, aut p̄ os, aut p̄ aluū. at, cum medicina epota sit, per vim ampliantur, p̄mittūtq̄ ex conceptaculis materias attrahi. Piper. n. & scamonea, & cętera generis eiusdē suo naturali calore ora aperiūt, deinde sibi qđ que conuenientē materiā attrahere naturali quadā proprietate pōt, vt dictum inter initia est. sanguis tñ, quoniā amplexus est à natura, clarusq̄ habetur, nō nisi tractus p̄ vim nouissime exit, cū. f. vltra modum exinanitur.

C Cur pondera facilius parte leua ferre possim⁹, cum hæc infirmior sit, q̄ dextra? Quoniā dextra vt validior, læuæ subuenit, leuatq̄ aliquantulum onus: qđ quidem officium læua præstare.

dextræ suam ob imbecillitatem non potest.

Quam ob cām vinū, aut quęlibet alium humorē per fistulā exugendo attrahere valeamus. Censendum per vim inanis humorē posse efferri, nō per oris attractionem. fistulæ namq̄ meatus plenus aeris videlicet corporis p̄tenuis ē. & cū fieri nō possit, vt duo corpora per idem tēpus eodem in loco maneant, vtpote humor et spirit⁹ atq̄ et cū locū esse inanem, id est corpore omni vacāte natura omnino recuset, (omnis. n. locus continet: aut corpus solidum, aut humorem, aut spiritum) necesse est, dū aer canalis interior p̄ oris suctionē detrahitur, humorē tantisper consequi, vt inane spatium relinquatur. qđ idem ēt p̄ id agitur instrumentum, quo admissio vrinam elicimus. lana. n. obturante detracta, spiritus ēt inter nus educi, atq̄ ita ne inane sit, yrina attrahitur. Quin etiā medicinales cucurbitæ eadem illa ratione sanguinē trahunt. ignis. n. admixtus, vbi extinctus est, facit vt tantum sanguinis attrahat, quantum loci ipse occupabat, ne inane sit, à quo penit⁹ natura abhorret. deniq̄ oīa quib⁹ hunc in modum quicq̄ attrahimus, ad rationem inanis referre omnino debemus, neq̄ enim calor, neq̄ oris attractio causę potissimę sūt, vt late i vrinaria illa fistula patet, quæ neutro eorum attrahit yrinam. sunt tamē alia

BB iij quæ

* al. admissus fū
dit cōtētū
humorē,
tenuat. &
vacuat, q
vbi.

Problematum Alex.

quæ sui caloris ratione possint attrahere, vt taspia illita, nec nō & inualidum à valido trahitur, & proprietate quadam occulta plerq; attrahunt, vt ferrum magnes, sanguinem membra.

61 Cur naturales potentie natu-
uæ, atq; in sitæ sint, animales ad-
uentitiæ omnes habeantur? Qm̃
naturales, id est attractoria, retē-
toria, imutatoria, seoretoria ad
ipsam tñ viuendi pertinent ra-
tionē, neq; plus quicquam obti-
nent, quā necessum sit: anima:

H les vero, & sensales, & motales
ad bene viuēdum non commo-
dæ plane ad sunt. membra enim
nisi alantur, interire necesse est:
at si non vel moueantur, vel sen-
tiant, nō idcirco intereunt: quā-
quam pulmo, qm̃ vires habet
trahendi, reddendiq; spiritus,
idq; assidue ex periculo strangu-
landi exercet, iusticam sibi simu-
let motionē. Naturales vero po-
tentie ordine atq; numero illo
ob hanc cām habentur: cibus,
& sanguis, quoniam vacant ani-
ma, non ex sese possunt adgluti-
nari in membro, quod ali debet.

Quā ob rem vim ad eē oportet
trahendi, quæ fungi officio pos-
sit. Item, cū corpus omne quod
mutatur, nō sine vilo tempore,
sed per temporis spatiū immu-
tationem patiatur ab re, q̃ agit,
atq; immutat, vim secundā ad ef-
se necesse est, quæ contineat, sub-
ministretq; ad tempus, quātum
satis sit immutandi potētiz. Vn-
de etiam tertiam quoq; vim eē

oportet, cuius officium sit im-
mutare. Sed cum vis hæc immu-
ratoria concoquendo partē qui-
dem sanguinis utilem membris
adiungat cohærendam, inuitiē
autem relinquat, quæ cum per-
maneat, non iter tantummodo
claudat, & foramina, per q̃ san-
guis alimentumq; permeet, ve-
rum etiam putreat: cōstat vim
quandam subiungi quartā esse
necesse, quæ partim per inuisi-
bilem exhalationem, partim p̃
sudorem, cæterasq; vias sensibi-
les excrementum seceruat. ordo
hic est, & numerus naturalium
potentiarum. Membra autē nō
omnia ex æquo potentias, quas
enumerauimus, omnes fortiuntur,
sed ea duntaxat, quæ sibi tñ
operant, vt neruus, vena, os. Nā
quæ non mō sibi, sed et cæteris
oībus membris victum emoliū
tur, munereq; funguntur publi-
co, hæc vnā habent potētiā in-
tentā, & potiore. v.g. venter,
& iecur vim amplissime muta-
toriā obtinent. Lien, stomacho,
fellis folliculo, renibus attracto-
ria potius data est, intestina, atq;
vesica excretoria plurimum va-
lēt, vulua insignis p̃ retētoriā ē.
proximū sane, qd̃ de sensib⁹ ani-
mauertimus, est. haud. n. p̃ cō-
pari mō genera aīaliū oīa sensi-
bus p̃dita omnibus sunt, sed ol-
factu canes p̃cellūt, visu aquilæ,
gustu protogæustæ animalia In-
dica: vnde & nomen acceperūt:
tactu serpētes & quædam aues,
auditu anseres.

Cur

A Cur sensus quinque tantum, non
62 plures, neque pauciores habeamus? Quoniam pro rerum natura sensibilibus, atque numero, sensus quoque conditi debuerunt. Tactus. n. asperum, laeve, durum, molle atque ceteras qualitates, quae possunt in solidis sunt, percipit. gustus dulce, amarum, salsum, & cetera saporis genera, quae in humoribus, succisue constant. olfactus bene maleue olentia, quae vaporibus tribuuntur. auditus sonos & strepitus, quae ictu aeris efficiuntur. visus colores, qui tenuissimo, aetherique finitimo spiritu continentur. quippe res solida resoluta diffusaque, humor redditur. humor in vaporem transsit, vapor in aerem, aer in aethera, atque spiritum tenuissimum, ita ut quasi series quaedam ex terra ad coelum usque deducatur perpetua. liceat hic quid spiritus aeri intersit subiungere, discrepat aer a spiritu tenuitate, & motu. spiritus. n. aer concitatus est, qui cum concitetur, etiam extenuetur, necesse est.

C **63** Quam ob causam caro corrupto osse subposita laxa sit, fungosa, & liuida? Quoniam ossis corruptio non nisi per habitum vitiosum sit. qui mutandi potentiam deprauat: qua deprauata, fieri non potest, ut caro integra, solida, colorataque gignatur. sanguis. n. mutari praetera ex naturae ratione non potest.

Quoniam facultates transmutantes naturales sunt: in partibus solidis tanquam sedibus firmis, a natura collocatae, utpote ossibus, venis, membranis, & arteriis, non autem in humoribus & spiritibus: nimirum fluxus infirmis ac facile perdituris creditas facultates. Porro autem, cum vniuersum corpus tribus istis componatur substantiis: & solidae partes colore sint albo praeditae, consentaneum est in vrinis percoctis contenta esse alba, & pus, lac, semine, mucum, lippitudinem, id est humorem in oculis concretum, chylum, hoc est lacteum in ventriculo succum, & his similia, sanguinem vero esse rubrum, pro iccoris, a quo generatur, colore. Ceterum, eorum quae animalis corpore generantur, quaedam sunt omnino contra naturam: ut calculus, vermes, lapidosa duritas in podagra, impetiginosae & cetera humidi, quae ex vitio nascuntur humore, quaedam sunt prorsus secundum naturam: ut semen, lac, sanguis, infans, caro, & huiusmodi, quae vera sunt naturae germina, quaedam denique sunt amborum media: ut pus, alui deiectiones, mucus, aurium oculorumque sordes & his similia facultatis concoctricis excrementa. Bonae porro temperature gignunt naturales facultates, atque ut nonnulli existimant, et aiales, liue, ut verius dicam, sunt ipsarum instrumenta. Nam quemadmodum fidibus in cithara & foraminibus in tibia recte constitutis, artifex optime BB iij modula-

64 Cur in omni transmutatione, id quod generatur exprimit generantis & transmutantis colorem?
 Quaestio
 hoc apud
 Theod. &
 legebatur

Problematum Alex.

Gmodulabitur : male autē dispositis, perperam agat. necesse est, cū ipse in re nulla sit īminutus, sed potestate tantū, non etiā actu artem habeat incolumē : ita omnis facultas pro instrumēti agit cōstitutione. Siquidem cerebro, v.g. per intemperiem deprauato, vis animæ rationalis nequit suo perfungi officio : cum tamē ipsa interitus expers potestate permaneat immutabilis, contra autem restituto organi tēperamentō idoneo, vim & potestātē suā exerit & confert ad actionē. Itaque, bona quidem membrorū temperies facultates seruat incolumes : facultates vero. producunt actiones, sicut hæ vicissim ipsum opus proferunt. Nimirū moderato calida & humida iecioris temperies, parit quidem vim sanguinis effectricem : aut certe conseruat : sicut aliū malūt. vis autem illa actionem edīt, sanguinis videlicet confectionem, ex qua deniq. opus ipsum, vtpote sanguis, existit. Vnde licet vicissim atq. ordine inuerso hunc in modū colligere. Si sanguis generatur, incolumē eē sanguinis confectionem : et si hæc salua est, validam quoq. esse facultatē huius actionis parentem : quia item superstitē, necesse est bonam hepatis temperiem etiamnū extare : & ea integra, rectam deniq. esse, q̄ ipsam tuetur ac moderat, elementorum commixtionem.

65. Cur acetū conspersum vuluē dolorē inuehat vehementem &

Quoniam vulua neruosa admodū est neruis. n. sentimus, & acetum ipsum p̄ suā acredinē mordet, ac pcutit, sicut ēt pecc̄ acetum offendi nouim⁹, qm̄ mēbranis, & musculis constat numerosis. neruofam vuluē esse texturā natura voluit, vt sentiret p̄cipue voluptatemq. ob eam rem summa ex coitu venereo caperet feminis gratia concipiendi, tū vt in partu multum extenderetur. Sunt qui per discordiā quandā naturalem acetum vuluē aduersari existimant : * narrantes obstetricē, artem medendi sibi vendicantē, aliquando in partu clā ac dolo in vterum puerperæ inieciisse acetum cū realia quapiā, mercedis gratia, atq. ita intulisse conuulsionē, & summum dolorem : deinde simulantē se meridi, isudisse rursus alia quapiā, atque ita restituisse sanitatem : tum autem in ipso facto deprehensam sceleris dedisse pœnas. Nonnulli strangulatiōibus vuluæ res bene olidas isfrā, male olidas supra per nares afferunt, ratū esse animal, & propterea male olida fugere, accurrere verò ad bene olentia, atque ita ad propriam sedē redire. mihi vero videtur bene olida, cum vim habeant tenuiorē, et calidā, lentam materiā, morbum in vtero generantē, concidere, & digerere, q̄ infestat : male autem olida, cum viribus sint crassioribus, foramina intersepire, vt vulua retrahineq̄at. Sed quanquā male olida vuluis

* Hoc totū Theophrastus interpretatur in reperiit.

A vuluis profint, tamen comitialibus auertenda omnino sunt. faciunt enim, vt qui eo morbo capiti solitus est, collabatur & esturct. Ergo vitandum pennas igni iniectas, lapidem gagatem, bitumen, cornu omne, lucernas, lanas pice illitas & deustas, lapidem thraciam, qui aqua vritur oleo extinguitur, denique omnia quæ crassos reddunt humores. quippe cum tracti vapores eius modi crassent spiritum animalem, & cogant, præsertim cum

B iā aliquid ex se ipse habeat crassitudinis & frigidatis, atque ita efficitur, vt anima apto careat spiritu ad munus suorum perfunctionem, corpusq; suum spiritali orbatum vehiculo premi, collabi, prosterni patiatur.

26 Qui fieri potest, vt quæ qualitatibus contrariarum sunt, affectum eundem possint aduhere. rigorem enim & calor concitat, & frigus. Censendum hoc causis agi diuersis. oritur enī rigor ex flaua bile ratione acritudinis quæ membra pūgit, & mordet. excitatur enim corpus ad id repellendum, quod tentet, cumq; id ipsum frequenter faciat, vicissimq; modo bilis superfluat, & impungat, modo membra concitentur, atque repugnēt, rigor exultat. oritur item ex refrigeratione, quoties natura per immodicam mutationē conflictatur, suaq; membra rursus frequēter excitat ad rem expellendam inimicam, modica enim refrigera-

tio chara, & accommoda naturæ membrorum est, immodica, abhorrenda, & noxia. Membra primum obtorpescent, deinde inhorrescent, tum autem inalgescunt, & rigent vario refrigerationis incremento.

Quam ob causam, cum vinū cum pane febrientium imbecillitati concesserimus, febris nihilo per calorem vini aucta est, immo minor esse incipit. Quoniā exiguum, atq; inualidum dedimus. hinc enim facile concoctū, digestumq; in omnes partes membrorum est. membra autem recreata assumpti beneficio alimentati firmiora ad concoquendam morbi materiam efficiuntur, habet enim panis, & vinum ex proprietate quadam plus virium, quàm ceteri cibi ad alendū, firmandumque membra humani corporis, modo quis modice asumat, ex quo illud Homeri, Et Cererem, & Bacchum: namq; hinc vires, animiq;. Quinetiam odore suo hæc reficere, firmareq; hominem possunt, & malū quoq; sui odoris qualitate recreat, atq; firmat, longeq; magis, si edatur & vero capreoli vitium, & myricæ, & rosæ, & his similia olfacta in febriendo recreare possunt, atq; firmare.

Cur oleum nullo cum humore misceri patiatur? Quoniam lentum, crassum, & continens est: neq; vllas in partes tenues cōsecandum, idcirco nullū humoribus locum dat subeundi, miscen-

Problematum Alex.

G scenditq. Iunguntur autē quæq. aut per confusionem, vt elemēta, quæ primas suas qualitates omnino amittunt, cum coeant, corpusq. vnum augmentent, quanquam resolui a natura, restituiq. possint ad pristinam conditionem, cum non sint reuera: aut per adiectionem, vt aqua iūgi cum oleo solita est: aut per mixtionem, vt hordeum cum tritico: aut per adglutinationem, vt lapis cum lapide: aut per agnationē, intimationē, & assimilationem, vt sanguis cum carne, vel cum medulla, vel cum ossē: aut per affixionem, vt lignum cum ligno clauo adactō: aut per mutuatam retentionem, complexionemq. vt an̄g. ostiales. In hīs vero, quæ animata sunt, vt qui p. luctā suas manus conseruerunt, quōnam modo animus coniungatur corpori, nondum expositiū est: nullus enim ex prædictis modis conuenit animo, sed per habilitatem potius censendum iūgi cum corpore animum medio quodam interueniēte, quod aliqua ex parte naturam continens vtriusq., atq. familiare vtriusq. se exhibens, atq. † vtriusq. ingenue simulans, miscet naturā incorpoream cum natura corporea, immortalem cum mortali, puram cum impura, diuinā cum terrena, videlicet hunc in modum: Oritur spiritus quidā vaporis prope speciem gerens: in iecore per calorem humorēq., qui ea in parte modice habent,

qui cum per venam cauam cognominatā ad sedē cordis ascendat cū sanguine, atq. amplius recaleat, & extenuetur, in speciem prope aeris transit, rursusq. per arterias carotides ab aggrauatione cognominatas ad basim, .i. partē subditā cerebro efferē, qua in parte frigiditate cerebri moderatur, naturaliq. quadam proprietate afficitur, transformaturq. in spiritū æthera plane imitantē, quo animus instrumēto aptissimo vtitur actionū suarū. Quinetiā aer, qui naribus trahitur extenuatus in corde ascendit ad cerebrū per arterias, alimentūq. offert sese spiritui æthereo illi, & animali, hic igitur spiritus, vt non incorporeus, ac cōmōdari corpori potest: vt tenuior, syncerior, atq. elarior, q̄ natura vulgaris corporis patitur, iungi cū afo potest. Deniq. vineulū perq. idoneū corporis, atque animi hic accedit, naturasq. oppositas copulat, & suo familiari interuentu cōciliat, atque continet. hic q̄ diu cōstans, atq. integer sit, facultatē recte cogitandi, agendiq. oīa afo præstat: at cū a sua natura desciscat, si leuiter refrigeretur, indenset, crassetur, ineptum denique red datur ad intentas animi actiones, committit, vt animus retardius, segnius, atque veternosius agat, sed si nimium refrigeretur factusq. sit corpulētus, efficit, vt animus suas penit. deserat actiones, quod his plane euenire videt.

pp. 201. i.
rgamēti.

*anoli ea-
renarum.

ta. l. verius
q. nām i-
mitans.

A demus, quibus sedes memoriz torpet, uitioq; tenetur lethargo: aut ihs, qui toxica hauserunt. Cōtra si imodice recaleat, moueaturq; sauires insanireq; cogit, vt * tantisper animus dislingi a corpore per sui vinculi deprauationem videatur. Considerandum porro mihi aliud diuinū opus, cum enim animam a corpore cōlesti & diuino demissam, terrestri corpore claudi oporteret: de seōsum ipsi exegitauit per corporis figuram, constructionē & colorem. Ipsum enim caput rotundum formauit, tanquā paruum quoddam cōlū. Cerebrū vero purum ac perlucidum cōstruxit, largitus spiracula septē, velut fenestras, pro planetarum numero, deniq; superposuit toti corpori: quia cōlū eminet rebus omnibus generationi & corruptioni obnoxius.)

69 Cur animantium alia parere plura, alia pauciora consueuerunt? Censendum naturam sic statuisse, vt quæ breui tempore viuerent, hæc partu essent nūerosiori, videlicet ea de causa, vt vitæ breuitas partus copia compensaret. genera eiusmodi sunt fures, canes, aues complures, pisces oēs. quæ autē diu viuerent, hæc pauca procrearent, quippe cum tps amplitudo posset rei, quā natura spectaret satisfacere. Sunt hoc in genere elephāti, serpentes, cornices, cerui, quæ vero mediocriter viuerent, hæc et partu essent mediocri. Sturpes

quoq; mō eodē illo fructificāt. **D** annua. n. oīa, qm vitā breuē sortita sunt, largā seminis copiam effundunt, vt triticum, hordeū, milium. Arbores parcius ferūt eo q̄ vitam agunt diuturniorē. Mammæ quoque animantibus pro partuum numero datę sunt. Quadrupedibus item intra sese fortificare, atque vterum ferre natura voluit, ob eā scilicet causam, quoniam & corpore sunt ampliori robustioriq;, & terram pro sede sortiuntur, gradiq; non magno cum labore consueuerunt. Volucrib; partus foris cōficiendos censuit, vt eo immunes essent onere, & labore, quoniam & corpore sunt imbecillo & per aerem agitantur.

Cur febriū accessiones certo venire ordine soleant? Qm tm materia putret, quantū a natura concoqui potest. q̄ cū materia concoquenda certa sit, potentia quoq; certam tempusq; certum esse necesse est: subiungēdū hic illa, quodq; materiæ genus suum habet vaporem. Sanguis .n. vaporē humidum & calidū reddit more aquæ feruentis, qd in beletum tegminibus patet, atq; in balnearum testis, & in acre. sic etiam nubes consistunt, & quemadmodum vapor aquę in rorem cōcrefcit, rursusq; speciē aquę recipit, sic etiā sanguis stringitur, & sanguis iterū fit. bilis flaua veluti fuliginē agit calidā & siccam ritu lapidis ignē sentiētis, Atrā bilis quasi fauillā

ta. l. i. iucet
nq; ardētis

emitt

* a. l. addē

Tota hæc
gicula i
Theod. co
di. n. 6 lege
batur.

Problematum Alex.

Gemittit modo lignorū, quæ deu
sta in cinerem aridum vertunt.
pituita fumum humidum cras
sum, mordacemq; reddit instar
lignorum viridum, cum vran-
tur, est enim quodq; ortum ea-
dem essentia, qua sua origo est.

71 Qua de causa mel inueteratū
aut supra modum coctum, ama-
rum euadat, necesse est? Quia su-
um omnem humorem amittit
qui calorem temperare immo-
dicum potest. quemadmodum
etiam quilibet humor alius dul-

Hcis affici solitus est, vt vinum vt
defrutum. vnde fit, vt etiam tē-
poris spatio crassescat, & minua-
tur. & quemadmodum vinum
quatuor illa continet, florē, qui
leuissimus innatat, fecem, quæ
corpulenta subsidet, humorem,
qui temporis absumitur spatio
partemq; illam vinaceam, atq;
idoneam alimento: sic etiā mel
ex quatuor constat, eiusq; humi-
dum recrementum illud vim
quandam obinet deterforiam,
quapropter incoctum tergit, &

Ipurgat. coctum alere tātum po-
test, eo q. fors superuacua om-
nis igne absumitur. Vt vero mel
ī vetustate amarefcit, sic pīguia
omnia, & oleosa rancida efficiū-
tur, vt butyrum, oleum, adeps.
Hic de saporibus illa addidisse
non ineptum fortasse, sit dulce-
dinem plus caloris, min⁹ humo-
ris parit, acritudinē caloris, &
siccitatis copia producit, falsu-
ginem plus siccitatis, minus fri-
giditatis cōmittit, acorē frigidi

tatis hūiditatisq; copia gignit, &
austeritatem siccitas largior, &
frigiditas dant, amarorē siccitas
& calor plenior creant, pingui-
tudinem ex humore pluri, & ca-
lore exiguo oriri censendū est.

Cur hominibus admodū vi-
nolentis circumuerti omnia vi-
deantur? Quoniam larga copia
vini exhalationem spiritus va-
porosi ad cerebrū mittit nimīā,
qui spiritus cū digeri, atq; con-
sumi nequeat prius, quā tēpo-
ris spatium concoctionem exhi-
beat, per cerebrum voluitur, &
quāq; versus perquirat, atque ita
perturbatus profluit per neruū
conspēctiuū, pupillamq; ad res
conspēctui obuias, facitq; vt ta-
les videantur, qualis ipse est. Af-
fectum etenim interiorē foris
esse imaginantur. quocirca effi-
citur, vt etiam caligent, & verti-
gine tantisper tententur. cuius
vitiū nomen a conuolutione a-
quarum deductum est. neq; ve-
ro ex vino tantū, sed ex mate-
rijs etiā corporis accidere illud
potest: quoties vaporem ad ce-
rebrum nimium efferant, affe-
ctumque moueant, quæ caligo
vocata est.

Quam ob causam cum nerui
ñdem à cerebro, & dorsi medul-
la in partes mēbrorū omnes trā-
smittantur, non eadem actio,
sed varia solet prouenire? Quo-
niam non modo ratione essen-
tiæ, verū etiā structuræ euariet
actio, alia. n. strues, & effigies
nerui conspēctui est, alia audito-
riū,

A n̄, alia gustatori, alia eius qui i ore ventris positus est. Nervus .n. conſpectorius ille perforatus porrigitur. Auditorius explicatior tendit, atq; etiam magis gustatorius ſimplici ducitur ſerie, qui ſtomacho deputat⁹ eſt, voluitur in anfractum. Porro ampliorē in orbem ſe agit, qui ventrem perficit. quemadmodū & cithara, quæ ſidibus varie concinnatur: quippe quæ craſſioribus, tenuioribus, intentionibus, remiſſioribus conſtet. aliter enī nunquā illa concinendi amoenitas reddi poteſt. Quinetiā in reliquis mēbris, quorū aliquod officium eſt, variū perſpicere artiſiciū licet. Iecur. n. & lien carne quadā criſpa, atq; torticia conſtat. quā & * materiaceā, q̄ materiæ ſimilis eſt, nominemus. Renū quoq; & cordis caro * ſui generis eſt. Stomachi vero ſila, quæ in directū porrecta ſunt, at trahunt: quæ tranſverſa ducuntur, impellunt. Vulvā proſecto, & reliqua mēbra, quæ vim obtinent continendi, non niſi per obliquū ſilorū tractum ſuo ſunguntur officio. venæ, & arteriæ, & mēbranæ mēbris omnibus uſui ſunt, miniſtriq; publici habentur: mēbra autem ipſa ſuis quæque diſtribuuntur munibus, & ſingulis ſingula actionibus delegantur, vt perſpicuū ſit cui præcipue tribuere actionem debeamus.

74 Cur mulieres, quæ vterū gerunt, ſecundo aut tertio mēſe gu

ſtare aliquid ſprobe appetant, D
quapropter picare tantisper dicuntur a pica, quæ terræ glebas ſuaſiter eſtat. Aut quia varius & alienus eſt eius color: vt harū appetitus. Natura ſanguinē omnē menſtruū colligere in matricē neceſſariē ſœtus aſſormationis gratia conſuevit, qui ſanguis ſi vitiatuſ eſt, ſuū vitiū ad os ventris tranſmittit, atque ita ſtomachus ipſe improba mor⁹ qualitate materiæ cibos alienos atque incōmodos appetit, idē ipſum varie peccat pro materiæ E
ſubditæ conditione. Nā ſi atra ſit bilis, carbones, aut lateres, & genus quodlibet fictile appetit. ſi pituita acida, ſapores acidos concupiſcit, ſi bilis vitellina, * pī
guia quærit. ſi alia miſcella quæ libet ſi, auiditas quoque guſtandi ratione illius oritur inſolens, verā hanc eſſe cauſam conſtat eo, q̄ non omnibus prægnantibus hoc idē vſu eueniat, ſed cōplures ſobrio appetitu degant, quibus ſanguis ille collectuſ integer eſt, & vacuus excremento. Vitiū id vltra menſem tertiu non protrahitur: ſœtus. n. iā perſectior copiā abſumere ſanguinis poteſt, vt nihil præterea ſit, quod ſtomachū efferatur. Hoc idē etiā aliquibus eſurientibus vi famis illa intolerabili, quā bulimū appellamus, atq; etiā morbo maioris inteſtini laborantis accidit, ſcadē illa de cā, q̄ ſtōus materis vitiouſ reſert⁹ eſt, ex q̄ ſit, ut his ſūmopepſit purgatio.
Cur

* materiæ
maſſuſio
neni.
* propria.

* a. l. nido
rulenta

Problematum Alex.

- 6** Cur autumnus inæquabilis sit? Habet. n. eodem in die frig⁹, & calorē. De hoc varia sententia est: alij enim ad abditam atq; in explicabilem causam illud referunt, alij ventos per id tempus varios, & inæquales afflare aiūt alij q; terra nimio æstatis æstu deusta refrigeratur per autumnum, hinc calore adhuc extante vicissim agi modo frigore, modo calore opinantur. Haud enī illi audiendi sunt, qui propterea inæquabile esse autūnum existimant, quoniā medius inter hyemem, & æstatem positus est: nā & ver medium est, quod nō ita euariat. Hic adijcere illa non alienum est, dici & noctis spatiū quatuor anni tempora plane imitatur. prima enim diei pars vsq; ad meridiē veri similis est, meridies ipsa æstatem simulat: hinc ad vesperam species agitur autumnī, nox deinde hyemem præfert, vt quæ humida, & geli da sit propter solis absentiam.
- 76** Cur somnus lassitudo afferre possit, cum hæc siccet, siccitas vigiliam pariat? Censendū non interne a lassitudine somnū proficisci, sed per mediam frigiditatem, atq; humoris consumptionem. Quippe cum lassitudo ex se siccitatem creet, siccitas calorem aboleat (humor enim caloris est nutrimentum) abolitio caloris frigus augeat. Igitur natura humido alimento consumpro, vitalis spiritus diminuto q̄ fecit, vt acquirat, rependatque quod amiserit.
- 77** Cur lapis, aut ferrum, aut qd tale proiectum in aquam sine aliquo ligni sustentamēto demergatur, ligno susceptum descēdere nequeat? Censendum aerem per ligni meatus admissum, lignum eleuare, ac facere, vt innatet, quanquā pondus sustineat: at vero lapis, & ferrum, quia solidiora sunt corpora, prædēfōq; meatuum contentu stringūtur, nullum sibi admitti spiritū patiuntur, atque ob eam rem nequeunt innatare. sic enim & qui per vndas interierunt, primum ad imum delabuntur, post aliquot diebus emergunt, & fluitant. cum enim corpus putret, & tabet, spiritus oritur, quo pulmo meatusq; omnes implētur, corpusq; eleuant ita, vt facultas sit innatandi. vnde piratas quosdam, homines quos enecassent, pulmone exempto in altum p̄h̄cere, ne efferrentur, proditū est. Hæc eadem ratio est, cur ova integra dimissa in aquam demergi soleant, vrina & corrupta sustineatur, & supernatent: tabet enim humor eorum, & inflatur.
- 78** Cur testes gallorum gallinæcorum, quos lacte sagināt, amplissimi, & concoctu facillimi efficiantur? Quoniam sanguis nō modo serum in se cōtinet, quod renes trahunt, sed etiam lentorē quem sibi testes pro alimēto hauriunt, crassiorē vrina, tenuiorē sanguine, cuius speciē prope imitatur. Sed quādiu natura copiosa

A pia alimentū indigeat, quod qui dē in ætate accidit puerili, lento rem etiam illum ad totum enutriendum corpus dispensare solita est. Vbi autem multus defuit alimenti vsus, videlicet tempore pubescendi, colligit hunc ad testes: quæ quidem res testium ipsorum amplificatione, pilorumque pubertatis ortu palam fit. Testes enim per id tempus augentur, & pubes pilo integitur. Sed cum iterum sanguine natura indigeat largiori, si postea quæ foemina concepit, ut & fortum nutriat, & lac moliatur, lentorem illū a testibus reuocat, rursusque cum sanguine miscet, atque ita lac efficit. Sanguis etenim albens lac fere est: ergo quæ testes gallinaceorum plus lactis hauriunt, si blandimento lentoris, quem suum in lacte comperiunt, plenius augentur, & alentiores facilioresque red duntur.

79 Cur mel illud commēdem⁹, quod acius sentitur, & medicriter hoc idem calidū esse existimemus, cum acritudo non nisi per calorem immodicum consistere soleat? Censendum non acre mel, sed temperatum id esse. Verum linguam suo calore plenius calfaciendo in acritudinem vertere: dulce etenim omne acre primum, post nimium incalescens amarum reddit: quod autem sacchar Indi appellant, mellis coagulum est. Sole cogente rores, conuertentesque ad mellis dulcedinem: quod idem monte

Libani fieri certū est: fit sacchar id proximum salis glebulis, candidum, fragile: vim id quoque tergendū purgandique melli similem habet, & coctū ritu mellis nostratis non æque, atque in coctum purgare potest: cibo tamen ita assumptum aptius ad alendum est: mel item quod galbanarium cognominamus, discrimen tertium mellis explet, pastu scilicet apum, quem galbana vitiat: prodest hoc illitum ad oculorum claritatem: quintiam quod Thymum redolet, ventrem iuuat frigidiorē. Ægyptiū vero, humidum, dilutius est, videlicet ea de causa, quod flores tractus illius immodice hument ex larga Nili amnis irrigatione. Omnium optimū insulæ ferunt, & loca maritima: quippe quæ sicciora sint, & syncretiora. Melli montis Hymetti, terræ Atticæ, laus præcipua datur, propter florum singularem præstantiam.

Cur lac frigidū sit, & cur facile cōcoquat, pbeque nutriat, cum habitu sit frigidior: Censendum lac ppea facile trāsire posse in sanguinē: quoniam ē sanguis factū ē, & ferē sanguis albefact⁹ ē: albū vero, atque frigidiusculū sit per māmarmū adenes, qui albi sunt, & sanguine vacui, cū tñ suo in fonte aliqd habeat caloris: lōge frigid⁹ a mulctra expositū acri euadit. quē ad modū ēt semē. Cogēdū nō coagulo animalis, sed succo ficulneo ē, aut gutture gallinæ, aut cni

co:

Problematum Alex.

G co: sic. n. caſe^o concoqui, digerit⁹ expeditius poteſt.

81 Cur vlcera pulmonis curati non queant? Quia quod curatū iterū eſt, quieſcere debet. Vide illud Hippocratis medici, Pedis remediū quies eſt: motus. n. conſuuiū agit materiæ ſuperuacue quæ excitare poteſt inſtāmatio- nē. Pulmo autē ob respirādi ne- ceſſitatē in motu aſſiduo eſt. Ad de, q^o purulēta pulmonis repur- gari non niſi per tuſſim poſſunt quæ ſuo intento motu vlcuſla- cerat, & dilatat. quinetiā q^o mē- brū illud humidū, calidū, laxū, putredini opportunū ſpirit⁹ cō- ceptaculū eſt, reſci, ppter ea ne- quit, niſi a natura vna, primor- dio ſeminis.

82 Quam ob cauſam homines, qui ex ardua febre inſaniunt, ro- buſtiſſimi, quandi inſaniūt ſint: ſoluti inſania admodū debilitē- tur, & languent? Quoniā ſicci- tas per cerebrū & neruos agitur immodica: robur. n. ex ſiccitate neruis acquiri certū eſt: ſedata aut inſania, laſſitudinē ſentiunt, quòd iam ſenſus integrior eſt, & nerui molliores redduntur, & laxiores.

83 Cur piſces ſaxatiles cōcoctu faciliores ſint? Quoniā aqua ſa- xis vicina moueri etiā, cū ſere- nū eſt, conſueuit: durū. n. ac mol- le, quoniā contraria inter ſe ſint quieſcere nequeunt, cū inuicem tangant: at quod mouētur, tenu- ius reddi ſolet, q^o quod quieſcit. Ergo piſces quoque agitati per

aquam ſynceriores, puriores, & inde concoctu faciliores euadāt neceſſe eſt: hæc eadem ratio eſt, cur auium alas concoqui facilio- res, q^o reliquas corporis partes experiamur.

Cur i⁹s balneū non præcipia- mus, qui febre continuā labo- rare deſiunt? Quoniā materiæ noxiæ, crudæ, craſſæq^o adhuc conſtant, corporeq^o abſolui non dū patiuntur: quantū materiæ autē vtilis ſit, id tenue, atq^o liqui- dū ſubſtat: ne igitur calor bal- nei prius vtilē partē vt tenuio- rē, q^o inutilē trahat, abſtinendū a balneo eſt: neque per id tem- pus tantū, quo morbus minui- tur, verū etiam, quo incipit, & omnino quo materia minus cō- cocta eſt.

Cur Medici hominibus febre laborantibus hectica ab habitu nominata, parū aquæ bibendū ante cibū præcipiant? Vt mēbra ſolida, quæ perſiccent, humefiāt reddanturq^o aptiora ad ſolidio- ris alimēti agglutinationē, agna- tionēq^o: hinc artiſces quoq^o re- ctior⁹ operis prius q^o admoueat calcē, aqua parietē aſpergere ſo- liti ſunt, vt tenacius incruſtetur & firmius.

Cur omnia dulcia lienē & ic- cur augent? Iecur per ſui habit⁹ ſimilitudinē facilius rē dulcē at trahere poteſt: calidum. n. atque humidū eſt: lien vero, cūm par- tē ſanguinis ſœculentā de ieco- re trahat, ſanguinem quoque e- licit largiorem, videlicet pro co- pia,

- A** pia, quæ posita in iecore est, quæ quidē tantisper agit, quādiu in-
ualeat vis eliciendi, vnde nomē
fortitus est.
- 37** : Quam ob rem vehementer
perculsi parte capitis, quæ tem-
pora appellantur, intereundum
sit : Quoniam musculus, qui
eam continet partem, ex cere-
bro oritur, vicinusq; illi positus
est: consentiēs igitur cerebrum,
ictumq; communem accipiens,
dolet, atque contrahitur : & spi-
ritus quoque animalis vna cum
eo constipatur, atque crassescit:
B itaque animus, cum idoneo ca-
reat instrumento, a corpore con-
festim discedit: viculi enim cor-
ruptio solutionem afferat rerū
conuinciendarum necesse est.
- 38** : Cur homines, quos ingens
tonitruī strepitus attonitos fece-
rit, interant: aut certe amentes
degant : Eadem illa ratio est,
quam proxime diximus: ictus
enim immodicus aeris, cerebrū
atque spiritum animale per
aures subit: quam ob rem spiri-
C tus ille contrahitur, crassescitq;
denique ineptus ad animi actio-
nes redditur: & cum immodice
incrassescat, etiam discessum a-
nimi a corpore agit, q̄ mors est.
- 39** : Quam ob causam oui vitel-
lus concoctu facilis, albumen
difficile est: Quoniam vitellus
calidus, albumen humidum, &
frigidum est. ouum quippe qua-
litates elementorum omnes cō-
plectitur, & quatuor illa rerum
primordia plane iurse sita osten-
dit: tegmentum enim testaceū
terre proximum est, siccum
namq; & frigidum: albumen a-
quæ cognitionem gerit, humi-
dum enim, & frigidum: spiritus
in albumine contentus pro aere
est, calidus enim & humidus: vi-
tellus ignem repræsentat, plus
enim calidus, minus siccus, neq;
colore igneo vacat. Denique or-
bis vniuersi, quem mūdum vo-
camus, speciem in ouo dixeris
demonstrari: nam & ex quatuor
constat elementis, & in sphaeræ
faciem conglobatur, & vitalem
potentiam obtinet.
- Cur stercus hominum, qui
morbo maiori intestini labo-
rant, speciem gerat bubulic? Quo-
niam morbus hic ex pituita, ma-
gna ex parte, oriri solitus est: pi-
tuitæ autem copia putrescens
spiritum agit, qui fœces subit, in-
flat, tumefacit, atque ita similes
bubulis reddit: vnde fit sapius,
vt vel in aqua valeat innatare:
Bubulum autem inflari propte-
rea arbitrandum, quoniam plu-
rimum bouum pabulum palea
est, & fœnū, plurimusq; proin-
de spiritus mouetur.
- Cur membrana cerebri ple-
niori vulnerata, oriri per sectu-
ram soleant, quæ fungorum no-
mine appellamus? Quia vapo-
res qui ex cerebro assidue profl-
cisci, digeritq; per rimas consue-
uerunt, disiecto iam ossē, am-
ploq; patefacto itinere effluunt
vniuersi, ossiq; gelido occurrant
concresecunt, & speciem fun-
Extra ord. Arist. CC gi

Problematum Alex.

- G**gi capiunt : quippe qui supra ampliusculi, infra prætenues, videlicet loci ratione p̄ficiantur.
- 92** Cur pituita, quæ crassa, & frigida est, & inde apta ferri deorsum, sæpe ad caput ex pedibus ascendat? Censendum non ex se pituitam posse ascendere, sed per vim secernendi, quæ indita mēbro cuique est : hæc enim quanuis in pede nocens illa materia sit, tamen depellere sursum potest : quod cum membra omnia faciant, tandem ea in parte consistit materia, quæ minus depellere potest, q̄ satis sit.
- 93** Cur per flatum aeris pestilentem homines multi, & inæquales malo eodem intereant? Quæ quidem res tollere fatum videntur, id est necessarium rerum cōsequentiam, quam stellarum ordini & motioni tribuimus. Censendum illos homines rapi condicione cœli pestifera, qui concepti natiq̄ sunt tali motu stellarum, vt longinquo tempore viuere nequirent : quemadmodum enim ædificium vetus, atque infirmum facilius impetu venti corrui, quàm nouum & validum : sic etiā homines, qui ex fato vitam sortiti sunt breuiorem, expeditius ab aeris vitio mouentur, & capiuntur : malum autem cōmune, propterea est, quoniam aer, qui syderum pestilenti defluuii vitiatu est, idem continet omnes, atque ab omnibus trahitur.
- 94** Cur multitudo, per crapulam vino vini molestiam leuari, dicere soleat? Hoc & si vulgare est, vere tamen asseritur. quippe cum membra per nimium vini calorem resoluta, vini adiectione recreentur, firmanturq̄, vt spiritus coactus, tentantesq̄ caput discutiant, & depellant : præsertim si temperatum est, quod secundo hauritur. De vino hæc annotare non alienum hic est. Vinum si exiguum bibatur, salubritatem largitur. si modicum, sacundiam parit. si immodicum, & menti obest, & corpori, vt Theagenes quoque poeta inquit, Meri copia noxia est, at si quis eo recte vtatur, nō noxium, sed percommodum est. Liberum patrem bacchis, comitatum nō inepte effingunt. choream enim, quam vini hilaritas extruit, baccharum cœtus designat. Satyros eidem coniungunt ratione agilitatis, facilitatisque. Lydiam etiam addunt, quoniam per immodicum vsum vini hominem resolui necesse est. Quinetiam pardi sectantur ob eam causam, q̄ multa, & varia imaginantur, qui multum vini hauserint. Animal enim hoc varia integitur pelle, vnam ex bacchis Agauen matrem Penethei suum discerpisse filiū narrant, eo quod multi per violentiam facile in homicidium ruunt, nudus fingitur Bacchus, quoniam vinum mentem, atque animum detegit, & patefacit, arsit Venerem Bacehus, arsit

A fit Ariadnam : vino enim inebriatis libido maxima oritur. Neque caluus quidem Bacchi comitatu deest, scilicet propter cerebri detrimentum, quod usus vini immodicus iuehit. amittit enim vires suas sedes hęc animi, atque marcescit. Vnde vinum Maronem a marcore plerique nominant: necnon & Panna hęc adesse volunt, videlicet ob summam vini potentiā, aut ob varium eius feruorem, viresque varias. tangitur Bacchus a fulmine prius quā veniat ad lucem. eximitur vtero matris, coniectus in semur patris clauditur, quoniam vinum per sepe fictilibus contentum Soli exponitur, atque ita vires in plenum accipit, & saporem. Sorores quatuor Bacchus habet, quoniam vinum mutationes quatuor recipit, sanguis ex materijs nostri corporis vino tum in habitu, tum in natura respondet. Quē admodum enim ex quatuor vinum constare partibus exposui mus: sic sanguis quadripartitus est: quippe qui partem habeat dilutissimam, quam renes hauriunt & tenuem quandam, veluti florem, quam fellis folliculis trahit. & crassam, ac feculentam, quam lien capit, & puram, atque sinceram, quę digesta in membra alere potest modo vini, quod sua tñ parte sincera præstare alimoniam potest.

95 Quam ob causam præputiū & genarum partes tenuiores di-

scissæ coniungi adglutinarique nequeant. Omnino quę ex femine natura creauit, hęc destructa recreari non queunt: non enim neruus, non vena, nō membrana, non reliqua generis eiusdem suam possunt recipere integritatem. ergo non immerito ista quoque rescindi nequeunt, cū femine orta sint: at quę principio sanguis constituit, hęc denuo gigni, recreariq; possunt, eo quod sanguis nulla in parte ætatis deesse potest.

E Cur vinacea, & zizania, & grana ficulna integra, vt ingessimus, per aluum egeri soleant? **96** Vtrum quia parua admodum sunt, & sicca, ideo concoqui nequeant. an quia semina sunt, & generandi perfecte obtinent facultatem, resolui non patiantur sed peruiacius ad eum finem edurant, cui sunt destinata a natura. hac enim de causa specie quoq; globi formata sunt, quę omnium figurarum perfectissima est.

F Quam ob causam parte iecoris gibba intersepta iugale collo subiectum grauescat, & dilabatur. Quoniam vena a trunco cognominata, quę ex parte iecoris gibba ad collum vsque ascendit, amplificata per interseptionem, infarctionemque grauius ponderat, tenditque deorsum. quemadmodum intestinum quoque carnibus, aut quolibet alio corpore infartum deferri cogitur, atque collabi. Sic

CC h̄ enim

Problematum Alex.

G enim vena illa detracta iugalis interiora secum trahit, mouetq; dolorem. Tussi quoque h̄dem arida infestantur, malus enim icoris habitus efferēs sese ad mēbra spiritui deputata, excitat illa ad rem depellendam, quæ vrget, atque inde tussis exultat.

98 Cur vulua vna omnium mēbrorum aspera parte interiore est: habet enim quosdam excessus, quos caliculos siue acetabula appellamus: Vt semen humidum possit retinere, humor ete

H nim omnis facile per leuem corporis faciem labitur, hinc enim & artifices tectorij operis sculptis parietibus calcem admovent, vt per caua & summa asperiora crusta contineatur, & hēreat. hac vero de causa semen quoque ipsum lentum, glutinosumq; factum a natura est, vide licet vt tenacius insidere possit, & firmitus.

99 Cur multi, cum suam vrinā exitum appetentem retinuisent, resoluti sint, atq; destillatio ne vrinæ laborarint? Quoniam vesica nimium plena, extumescensq; vltra modum humorē ex natura membranæ inditum omnem expressit, atque ita sicciior facta est, vt præterea contrahi nequiret, more pellis, quæ exiccata extendi non potest, nisi aqua mista cum oleo diluatur, fieri autem vrinæ destillatio solet, vel per musculi resolutionem, qui ceruicē vrinæ claudit, vel per exulcerationem ip-

sius vesicæ, vel per iniuriam caliculi. mordetur enim vesica, aut aggrauatur, itaque excernere incitatur quantum vrinæ receperit minimum. difficultas vero vring nomen, generalius, quā destillatio est, sicut & coquendi, aut audiendi, aut spirandi difficultas.

Cur vehementer h̄ sitiant, quorum ventrem inferiorem fluxio exercet? Quoniam humoribus deorsum collapsis stomachus reflocatur: sitis autem non nisi per siccitatem oriri solita est.

Quid est, quod lachrymas moueat, cum angamur? Spiritus, qui per angorem affectus est: hic enim ad cerebri membranam effertur, atque humorē ibi positum exprimit: quod idem vel præ nimia leticia potest euenire.

Cur barba spadones careat? Quoniam calore vacant, quo piluli & oriuntur & augentur.

Quam ob rem qui pueri exēcti sunt, vocem reddunt acutiorē, quā qui adultiores, quos gallos nominamus? Quoniam per id tempus exēcti sunt, quo meatus sunt arctiores. spiritus autem eo tenui⁹ sonat, quo per angustiora extruditur.

Cur cibo tā humido, quā siccio ingestio eructemus? Quia spiritus vel cum cibo admittitur, vel post ex concoctione mouetur: qui cum tenuior sit, petit superiora, itaque per os

ex-

A extruditur, quam rem ructum appellamus.

105 Cur alij magis, alij minus cōcumbere valeāt? Quod alij alij sunt calidiores.

106 Quare qui ex luce āplissima ad mediocrem venerunt, cerne re protinus nequeāt? Quoniam lux mediocris proprius ad tenebras, quā amplissima illa accedit, tenebrę autem suam ob crassitudinem vim conspiciendi obfufcant.

107 Cur mulieres vulua male affecta mente labantur, & delirant? Quoniam membrum id natura cōstat nervosa, suatq; primordia ē stomacho, atque membranis cerebri ducit, quod vel ipso contextu palam est.

108 Cur mulierum menstrua colligantur? Quoniam per vitam, quam ociosiores degunt, amplius materia superuacua redūdant, at sanguis largior in homine, quā cetera materialium generis ē, ergo merito hīs, cum amplius vacet, egeri leuandi corporis gratia solitus est.

C 109 Cur pestē lippitudo magna ex parte præcedere soleat? Quoniam pestis spiritus affectio est: quod cum spiritus motus, vitia tusque efferatur ad caput, oculos perturbat, eosq; prius quā cetera vitiat, utpote qui tenuior, atque mobilior sedem adeat oculorum.

110 Cur homines tremuli cū bibant, circumferri soleant? Quia vini calor immodicus nervos

subit, & spiritum contentum in his perturbat, qui ex sedecerebri ducitur.

Cur bestię statim ab ortu nature ambulare queant, homines nequeant? Quoniam bestię calorem omni ex parte sui corporis parem continent, homines plus caloris habent in capite: itaque non ante erigi, ambulareq; possunt, quā modo æquali calor in omnes partes corporis digeratur.

Cur qui nervorum distentione laborant, si ardue febriant, liberari distentione possunt? Quoniam ex refrigeratione, afflictio neque spiritus contenti in nervis distentio oritur, & ex calefactione aboletur: febris autem calida est.

Quare qui bilem atram euomuerunt, periculo pateant? Quoniā nulla præterea bile substatē sanguis ex iccore trahatur necesse est.

Cur a mictu spiritus aluo excedere soleat? Quoniam quādiu plena vesica est, rectum intestinum, quod sibi subditum habet premit: egesta autem vrina relaxatur, atq; ita spiritus in intestino illo detentus labitur, atq; effluit cum sono.

Cur ubi eminximus, aut oscitati sumus, in horrescere consueuimus? Quoniam aliquid spiritus calidi excurrit, cuius detractione corpus refrigerari congruum est.

Cur albugines, aut vitiliginæ,

CC iij nes,

6 nes, ac uadacta, nullum sanguinem emittant? Quoniam calor omnis summis ex meatibus vel recessit, vel dissipatus, exactusque est.

117 *Hunc appetitū sine morbo Malacis vocat Plinius.* Cur pleræque omnes mulieres cum conceperunt picare, id est appetere saporibus minus conuenientes soleant? Quoniam conceptus præter naturam est, affectus autem stomachi virium id est, quod picam vocamus, quem admodum audivitas, & fastidiū.

H **118** Cur febres quartanæ diuturniores cæteris omnibus esse soleant? Quoniam in ea materia peccatur, quæ terrena maxime est. terrenum autem omne graue est, quocirca merito quartanæ & lentius repetunt, & longius tenent.

119 Cur vlcera articulorum reduci in cicatricem nequeant, quod in plerisque aduertimus? Vtrum quod plus materiæ in articulis est. Ergo, cum materia largius illuc confluat, acrior redditur: itaque maturius siccatur. An quoniam articulorum postremum charitago est: idcirco cicatrix firmari nequit, sed labitur.

120 Cur aqua pluuiæ leuior sit, cum ex mari hauriatur, quod graue est? Censendum quauis ex mari hauriatur, spiritus tamen agitatam tenuem efficit, & leuem.

121 Cur res frigida omnis, ossibus dentibus, nervisque inimica est? Quoniam hæc natura constant terrena, terrenum autem omne

frigidum est: ergo quod frigida qualitas augeatur, merito accidere detrimentum potest.

Cur qui per febris ardorem infaniunt, pulsus artieriarum habeant leuiorem: qui per lethargum vitium memoria obtorpesunt, pleniorum reddant? Quoniam alteri spiritu relaxato, cerebri delirant, alteri eodem illo spiritu crassescente, grauescentem premuntur, & infestantur.

Cur febribus quibusdam per sudorem leuatis, cordis periculosæ affectiones sedari soleant? Quoniam materia vitiosa partim dissipatur, partim resoluatur.

Cur per hyemem plus cibi assumere, pleniusque concoquere possimus? Quoniam calor nostri corporis pulsus exterioris frigoris vehementia, ad sedem interiorum se recipit: itaque facit, ut cibis & concoquatur, & assumatur.

Cur qui nimis concubuerunt, si præterea coeant, sanguinem vice seminis emittant? Quoniam semine omni exhausto nullus humor promptius sanguine rei venereæ se offert.

Cur nervi non quemadmodum puncti, ita etiam præcisi excitent inflammationem? Quoniam spiritus inæquabili punctiōis segmento occurrēs, retorquetur, atque in se coactus, stipatur, & recalciscit, at præciso penitus nervo spiritus effluit omnis, & abit.

Cur sudores, qui ante accessione

A sionem venerint, graues sint, & molestie. Quoniam qui febrem sequuntur, per relaxationem, remissionemque effluant. qui antecedunt, per expressionem utique violentiorem extringantur.

118 Curos ieiunum grauius oleat. Quoniam stomachi acritudo, nisi cibo recenti temperetur insuauem reddit exhalationem

119 Cur nullus in corde morbus possit consistere. Quoniam per membri opportunitatem, ante mors rapit, quam morbus pateat.

B Cur scrobe iuxta mare effusa, dulcis aqua comperiat. Quoniam mare transmissum, licet quatumque per terram, suam crassitudinem omnem amittit, inque humorem dulcem extenuatur.

121 Cur ambusta difficulter cicatricem recipiant. Quoniam per ignem meatus corporis omnes extruduntur, obliteranturque, ut caro propemodum mortua sit. fit. n. ut materia in hisce inclusa

C perquam difficulter educatur.

A Cur homines natu maiores diuinos esse consueuerunt. Quoniam per aetatem refrigerati calorem desiderant: vinum autem: caloricum est.

122 Cur pondus facilius parte laeva, quam dextra efferre valeamus. Quoniam materia partis laeue oppressa plus durare, partique quam dextra potest, quippe cum altera difficilius, altera facilius moueatur.

124 Cur pars dextra sanabilior sit, quam laeva. Quoniam per excitationem ampliore, materiam compescuntur, reddunturque sanitati opportuniore.

125 Cur mel vlceribus acre, gustui dulce sentiatur. Quoniam vlceribus horridis, resiccatisque mellis tenuitas occurrit, tenue autem omne acre est. At gustus quia humidus est, mellis percipere potest lenitatem.

Secundi Libri Problematum Alexandri Aphrodisies finis.

CC iij De

DE CAUSIS LIBELLVS

PROPRIETATVM ELEMENTORVM

ARISTOTELI ASCRIPTVS.

E

Ostē pmissus est sermo a nobis I Coelo & Mundo, & de terminauim⁹ illud determinatione sufficiēte, & cōstituim⁹ sup illū demōstratōes manifestas, aptas, lūinosas, visum ē nobis q̄ remāsit super nos aliquid. Volumus ergo nūc determinare oēs proprietates, quē sunt in alto & in infimo: & cōstringam illud cōstrictione sufficiēte, & narabo elementa quatuor, & referam, quod dixerunt in eis, qui praeceſſerunt ex Primis, & dicā illud cum significationibus cadentibus sub sensu. Dico ergo nunc, q̄ elementa quatuor, quae sunt materiāe, quaedā eorū sunt grauiora alijs, & quaedā sunt leuiora alijs, sicut diximus nos in libro ex hjs, quos edidim⁹: quod est, quia terra, quae est frigida & sicca, est grauior elementorum: & quod sequitur eam in grauitate est aqua, quae est frigida & humida: & quod sequitur aquā in grauitate, est aer, qui est calidus & humidus: & quod sequit

aerē in grauitate, est ignis, qui est calidus & siccus. Facta est ergo terra grauior elementorum, & inferior ipsorum in loco, & ignis leuior ipsorum, & altior ipsorum in loco: & facta sunt ista duo elementa media, scilicet aer, & aqua inrer haec duo elementa. Et aestimauerunt quidam ex Primis, q̄ ignis non est ex elementis: qm̄ gñatus est ex motu alterato, & ratiocinati sunt i illo, q̄ res, quae generatur ex re alterata, non est elementū, & non est elementū nisi ex quo generata est illa res. Et q̄ ignis inter ista duo, qui est leuior rerū; quia est in loco superiori, non est factus nisi ex cōfricatione orbis in aere: nā facta est ex illo caliditas, q̄ est ignis inter ista duo genera. cuius exemplum est sicut resusdatio facta ex vapore terrae. & est nobis necesse vt dicamus, q̄ ignis, cum sit generatus ex motu, tunc possibile est vt sit inter orbē Lunae, & inter orbem Mercurij ignis: itē inter orbē Mercurij & orbē Veneris ignis: item inter orbem Martis & inter orbē Iouis ignis: item inter orbem Saturni

Aturni & stellas fixas ignis. Item & maior horū igniū est quē dixim⁹ eē orbē stellarū, fixarū cū orbis stellarū fixarū sit multorū corporum, & aliqñ ex orbibus vnicuique sit corpus vnum.

Necesse est ergo ex hoc mō, vt mensuratio, quæ est inter orbē Saturni & orbē stellarū fixarū, sit pluris generis, et calidioris loci. Itā ergo nunc apparet p̄ illud, qđ diximus, q̄ inter orbes est impletio ignis, i. aeris, q̄ ē iter oēm orbē & cōparem suū, qui sequit̄ eū sub eo, et qui est supra ipsum: & nos videmus simile illius i. lapidibus, qui fricant̄ cū focili & generant̄ ex eis ignes p̄ frictionē eorū. & simile illius iterū accidit arboribus, quæ sunt i. montibus, & in desertis, fortasse. n. p̄ cellose flant venti, & confricant̄ ad inuicē, et inflammatur ignis, et sicut fossoriū, cū quo foditur. fortasse. n. accidit ei lapis & volat ex eo ignis, & simile huius multotiens existit.

Volo ergo nūc redire ad illū, **C**in quo fuimus de rememoratio-
ne elementorū. Dico ergo, q̄ animalia oīa, cū eis q̄ sunt i. eis, sunt cōposita ex istis quatuor materijs, quæ sunt elemēta, & sunt cōmixta per ea. & semp̄ inuenitur eorū cōmixtio ex cholera citrina calida sicca simili igni, & san-
guine calido humido simili aeri, & phlegmate frigido humido simili aquæ, & cholera nigra simili terræ in frigore suo, & siccitate sua, & inuenim⁹ has quatuor na-

turas, q̄ sunt materiæ, ingredi cor-
ruptionem & additionē et dimi-
nutionē & resolutionē à natura sua aut ex caliditate ad frigiditatem, aut ex frigiditate ad caliditatem, aut ex humiditate ad siccitatem, aut ex siccitate ad humiditatem. Cū ergo additur vnū eorum super mensurā, s̄m quā componitur ex eo, ingreditur nocumē-
tū super corpus, & conuertit̄ ab ordine suo, & sua cōparatione, accidit ex eo nocumētū iterū. Et similiter, qñ occupat vnū elementorū istorū quatuor, aliqđ animalium, interficit ipsum, et qñ priuatio est eorū non est remanentia ei. qđ est, quia, si aliquod animalium priuatur aere, non est ei permanentia, & similiter quādo occupat ipsum aer interficit ipsum, sicut illud, qđ ruit ex loco altissimo superiori. moritur. n. anteq̄ perueniat ad terram, et similiter ignis qñ occupat aliqđ animalium. Verumt̄m ignis velocius aliquo eorū interficit, & similiter terra, quando occupat aliqđ animalium interficit ipsum, & sicut aqua. Verumt̄m inuenimus quēdā animalia habitare in aqua, sicut reptilia maris, & pisces. atq̄. n. sit eis tranquillitas, & habitāt i. ea, cūq̄ egrediunt̄ ab aqua, nō est eis permanentia: nos autē nō inuenimus aliquod animalium habitare in igne omnino.

Et remansit nobis vt dicam⁹ de corporibus substantiarū et plantarū, & quare quēdā eorū natāt super aquā, & quēdā submergunt̄ i. ea, &

De causis Prop.

C & pp quam causam est istud.

Dico ergo sermonē vsem necessariū. q̄ est, quia qñ corp⁹ est vincēs pars terræ, q̄ est frigida, sicut ferrū & es, & lapis, submergitur in aqua, & sūt qñ vincens sup ipsum est ps aq̄, et ē frigida, facit illud: & qñ vincēs sup ipsum est pars ignis & pars aeris, natat sup aquā, & nō sit natans sup aquā, nisi p aggregationē caliditatis & siccitatis in ipso: sūt & vt sit vincēs sup ipsum illud:

H tare in aere, super qd̄ vincit pars aeris, & ignis: qm̄ penna, q̄ est ī eo, est aerea, & dū pmanet pēna in eo parua, est pars terrę et pars aque plus, & nō pōt volare, nec eleuari in aere: cū aut̄ multiplicatur penna eius, eleuat̄ in aere, & natat in eo, cuius exemplum sunt olera, et adipēs sup aquā natantes: qm̄ pars caliditatis ī eis plus est, qm̄ caliditas est eleuata semp, & p̄cipue qñ sūt caliditas & humiditas. nā illud est meli⁹ fm̄ q̄ diximus, & sicut inuenimus lignum ebani, & ylicis, & buxi, & similes eis sunt multę ex plantis terrę.

Postq̄ aut̄ expleuimus oīa, ad q̄ tendim⁹ dicere, est necessariū nobis, vt inquiramus de frigore, an est cā elementaris, an accidēs intrans sup corpora. iā ergo locuti sumus in eo multitudinē Primorū antecedentiū. Democrit⁹ at̄ & Plato & sectę Araborū, & q̄ locuti sunt sermonibus vtriusq̄ dicūt, q̄ frigus ē radix,

& q̄ caliditas gñata est accēta: **K** lis intrās sup eā: & signū illius ē, q̄ qñ Sol declinat a nobis in orbe suo declui dextra ad partē meridiei, accidit semp ros super flumē: & sūt loca lōgīqua a sensibus capitis, pp assiduationem mot⁹ Solis ad latus polorū septētrionaliū, inueniunt̄ frigida, ita q̄ nō inhabitant, & minorat̄ illic habitatio pp supfluitatē frigoris: & loca propinqua sensibus lineę equalitatis sunt calida valde pp assiduationē mot⁹ Solis super ea, & hoc ē, qd̄ ē inuētū **L** sensu. Dico ergo, q̄ ipsi bene putauerūt ī illo, cū testificati sunt, & q̄ mot⁹ generat caliditatē, & q̄ quies facit frigus: Verūtamē nos dicimus, q̄ ipsi cōuenerunt nobiscū in sermone, & alongati sunt a nobis in sn̄a: cui attestatē visus, & q̄ terra esset frigida & sicca, & q̄ terra propinquior elementorū est nobis, & nos sum⁹ tangentes eam, et q̄ aqua ē frigida & humida propinqua nobis pculdubio: quare sūt ista duo **M** eñta, p̄pinqua nobis & duo elementa calida, & sunt ignis & aer longiora a nobis. Oportet ergo pp illud qd̄ apparet, q̄ eē frigoris nō ē nisi propinquitatē duorū frigidorū nobis elementorū. Iā ergo manifestū est nūc & certū, q̄ equalitas est radix, et semp inueniē equalitas in corporibus animalū, q̄ sunt cū sanitate, & cū exitu ab equalitate ad vnam extremitatem caliditatis, aut frigiditatis, aut humiditatis, aut sicci-

A fliccitatē, ingrediuntur ex hoc nocumenta pernicioſa. iam ergo certificatum eſt nunc per iſta accidētia, q̄ eſſe frigoris ſemper non eſt niſi ex propinquitate horum duorum elementorum frigidorum nobis. Narremus ergo nunc loca terrę, & liſtoramarium & ramos montium, & quod generat habitatores cuiusque lateris eorum & naturas hominum cuiusque locorum. Dico ergo, quod in habitatoribus climatis primi, quod eſt propinquius lineę equalitatis, propter aſſiduam affixionem motus Solis, accidit ſiccitas & caliditas, et minoratur in eis frigiditas, & humiditas: quare caleſcunt matrices mulierum eorum & communicant eis nigredo corporum & criſpitudine capillorum: q̄ eſt, quia ſperma viri, quando cadit in matrice mulieris, decoquit ipſum matrix caliditate ſua, & cōmiſcet ſperma illud cū ſanguine m̄ricis donec fit fructū, deinde formaſ et ſic fit ſpiritus vitę in ea iuſſu Dei: q̄ eſt, quia ſup̄ illos huius climatis vadit Sol bis in anno, qm̄ pmutat de lineā equalitatis ad ſeptentrionē donec pertranſit caſu lapidis capitū eorum: deinde qn̄ redit ex vltra parte, q̄ eſt ei in ſeptentrione ad lineā equalitatis, eſt ei reditus ſecūduſ, & ſiſt̄ ſtelligę currentes, & Luna, quorū eſt operatio cōiicans operationi Solis, faciunt ſimile illius, & ſiſt̄ inuenimus illos de India, & q̄ ſunt ſm̄ temporū rectitudinē de illis de Iānē, & Zindi, & Europa. ſiſt̄ illis. n. oibus apparet color nigredinis & criſpitudine in capillis eorum. Et inuenimus illos, q̄ ſunt ſiſt̄ climate ſeptentrione qd̄ eſt propinquū polo ſeptentrionali, & lōginquum à lineā equalitatis, & loco motus, fieri ſubito frigidus: quoniam inſrigidantur matrices mulierum eorum, & accidit in eis albedo et ſubalbedo vehemens, & ſunt ſclauī & Dalmati, & in viſis maris ſeptentrionalis. ipſi enim ſunt ſecundum hanc formam. Illi autē, qui ſunt climatis medi, ſunt commixti ex albedine, & nigredine, & ſm̄ diſpōnem, quę accidit in eis ex loco de profunditate aut maris, aut liſtoribus maris. Iam ergo oſtenſum eſt, cuius volumus explanationem. Inuenimus autem in liſtoribus calorem propterea, quod, quando Sol oritur ſuper mare, impellit aqua caliditatem Solis ad extremitates, quę ſunt liſtora frigiditate ſua, & intentione caleſcunt propter illud liſtora, niſi fuerint prope illa liſtora montes excelli, ſuper quos aſcendunt ſtatus venti ſeptentrionalis, qui eſt frigidus & ſiccus, & congelat ventus ille rorem deſcendentem ex aere, & fit nix & glacies, quare inſrigidantur loca illa propter illud. Et ſignificationes accepimus nobis ſuper illud, quod diximus de calore liſtorum ex operatione vitri, nam, cum impletur

De causis Prop.

Gpletur aqua frigida & opponit oculo Solis, & approximatur ei pannus mundus, accenditur ille pannus, & si aqua est calida, nō accendit, & non est illud nisi pp fugam caliditatis à frigiditate, ga sunt cōtrarij adinuicē. Quia ergo iā diximus illud, ad cui⁹ rememorationē necessarium fuit, nūc dicā qđ dixerunt quidā homines ex quibusdā sapiētibus. qđ ē, quia ipsi dixerūt, q orbis stridor cadēs in auribus nostris est vehemēs, & q nos cōsueuim⁹ illud ex tpe natiuitatis, quare cōsueuerūt illud auditus nostri et acquieuit ei sensus audit⁹: & nos qui iā attulimus hanc diuisionem in libro Coeli et Mundi determinauimus, nos aut voluimus inquirere de illa inquisitione vehementi sufficienti, quare eorū determinatio magis vltia et manifestior erit. Dico ergo, q ipsi fecerunt esse necessariū stridorē orbis, & q auditus animalīū acquieuerunt ei. iā ergo post ē vt acquiescat auditus superioris æquali eius, & superfluo, & minori: qm stridor & tremitus, qñ approximant auditui, mino rant, & inuenimus pp sensū geometricū, & visus testificantes super illud demones: q est, quia corpora alta approximant qñq & elongantur quandoque.

Dico ergo, q qñ nascitur Sol, & stellæ sunt currentes declinatæ in meridiē, est stridor minor stridore, qui sit, qñ Sol, & stellæ & Luna sunt in septentrione: & similiter, qñ stellæ sunt in superio **R**ri orbium reuolutionis suæ, est stridor & tremitus maior, & similiter accidit in Luna, qñ ē propinquior corporū terræ, & velocioris motus, qñ ipsa permutatio ad meridiē, & septentrionē: & possibile quidē est, vt accidat simile huic in stellis fixis: qñ est stella ex eis super capita nostra, oportet vt stridor maior sit cadens in auditu quā ipse est, qñ ē longinqua apud orientē & occidentē, & simile illius est in Sole fm magnitudinē corporis eius, & supfluitatē stridoris eius fm q ipsi fecerunt necessariū, qñ fecerūt necessariū stridorē vt sit tremitus eius in auditibus nostris hora ortus & occasus diuersus à tremitu eius & stridore ipsi⁹ hora qua est sup capita nostra. iam ergo manifestū est & planū per ea, q exposuimus & determinauimus de tractatibus pcedentibus, q corporibus superiorib⁹ nō est stridor, neq tremitus: & fregimus sermonē eorū, qui est imauerunt illud p demones manifestas. ponamus ergo illud & determinemus ipsum determinationē sufficiēte p rōnē geometricam & demones rationales. Quod est, quia reuoluā circulū, qui sit circulus terræ, & scribam sup ipsum B, & reuoluā sup ipsum circulū alium qui sit circulus Solis, & describam super ipsum A G, & ponā locū ortus Solis punctū G, et a punctum occasus eius, & ponā punctum D loco

- A** co Solis, qñ est super capita nostra in medio diei, & ponā locū habitationis nostrę ex terra, & protrahā lineas Λ G, Λ B, B G: & protrahā à centro E ad punctū B lineā E B: dico ergo, q Sol fm magnitudinē sui motus & propinquitatē suā nobis nō appropinquat stellę fixę, neq; reliquę stellę vagę, q sunt supra Solē, faciunt tremūtū magnū, & qñ Sol est in hora ortus sui apud punctū G, aut in hora occasus sui apud punctū A, ē ei stridor minor stridore, qui est ei, qñ est ad punctū D, qm manifestū est nobis, q punctum G, & punctū A, sunt lōginquiora puncto D: quare est vox apud ortū & occasum parua, & cū ipse super capita nostra ē maior, et declarat illud in omnidie. Sed testificatur nobis visus contrariū illius. Et similiter accidit Lunę fm propinquitatē ei⁹ nobis, vt sit ei stridor & sonus maior: & qñ ē apud ortū, & apud occasum, et apud punctū G, aut punctum A, oportet vt elonget à nobis, qñ sumus ad punctū B: & qñ est super capita nostra ad punctum D, ostenditur q appropinquat nobis: qm ē stridor maior & grossior, et declarat illud f aurib⁹ nostris, et apparet illud, apparet aut cōtrariū illius per demonstrationes mathematicas. iā ergo determinauim⁹ hoc, cuius determinatio fuit nobis necessaria, & manifestū est, q lineā A B, est equalis B G lineę, & q lineā B G, est lōgior lineā E G, sed, quia multiplicamus lineā E G, i D se & lineā B E in se, & aggregamus duas multiplicatione, & accipimus radicē, q aggregat est lineā B G, & manifestum est q lineā E A est equalis lineę E G, sūt lineę B G: qm putam⁹ qñ multiplicam⁹ lineā E G i se, et sūt lineā E B i se, & aggregam⁹ duas multiplicationes & accipim⁹ radicē ei⁹ q aggregat: manifestū igitur, q lineā B G est longior lineā E G: ergo ē lōgior E D: ergo multo longior lineā B D, & illud est, q volumus declarare. Quidam hoīes ex authorib⁹ sermonis dixerūt, q mare est pmutatū sup spherā, & q nō est in terra loc⁹, qui iā nō fuerit sup aquas: & signū illorū sup illud est, q vī ex pressionibus in capitibus collitū & cacumine montiū: & retulit vir ex eis, q fodit puteū, q postquā peruenit ad locū argillę, inuenit argillā solidā firmā, & fodit i ea, et reperijt in ipsa gubernaculū nauis: sciuit ergo per illud, q mare iā fuit in illo loco, et q ipsum pmutat in seculis longis, & in tēpore lōgo. Quare nō cōprehendit illa longitudo, neque spatio vitę, & abbreviat pter illud p breuitatē vitę hominis. dicat ergo eis q cū sit necesse i illa pmutatio maris de loco ad locū & pmutatio locorū profundorū ad marina, & marinorū ad profunda, tūc necessariū ē vt dicāt q permutatio ei ē de occidente ad orientē, & de oriente ad occidentē, & de septētriōe ad meridiē,

De causis Prop.

S meridie, & de meridie ad septentrionē, & afferunt ad illud demones visibiles: ipsi autē cōfidentur, q̄ res, quæ sūt in terra, sunt propter motū corporū superiorum, & elementi nobilis, scilicet orbis, & q̄ currit ex corporibus, et ipse est agens in reb⁹ oib⁹, sicut illud, qđ ipsi dixerūt q̄ diluuiū, qđ fuit ī terra nō fuit nisi pp̄ coniunctionē stellarū in signo piscis, & q̄ vetus, qui ster fecit gentes ī Hedramot fuit pp̄ cōiunctionē, q̄ fuit in geminis, **H** & q̄ pestilentie q̄ fuit in terra, iā & causa non fuit nisi cōiunctio q̄ fuit in signo virginis, & sūt reliqua facta q̄ fuerūt apud aggregationes, & apud cōiunctiōes: & sicut illud qđ vī ex caliditate Solis, & eius operatione & opatiōe Lung, in extensiōe fluminū & maturatione fructuū, & velocitate natiuitatis rerū & implementatione earū & augmentatione ipsarum, & q̄ Luna qñ orī ī quacūq̄ hora noctis fuerit vel diei, tunc si flumen ingredi mare in regione illa, in qua orī Luna, extendit ipsum mare, ita q̄ aqua illius fluminis redit ad partē loci a quo currit, cumq̄ equat Luna mediū coeli illius regionis redit aqua ita q̄ reuertit ad formam suā. deinde qñ Luna scipit occidere, scipit aqua extendi iterum donec Luna est ī cardine inferiore: cūq̄ est in cardine inferiore, incipit aqua diminui, sicut qñ vult oriri, scipit aqua augeri taliter inuenit semp̄ sensu visibili.

& sūt stellis vagis, f. planetis est cōitas cū Sole ī operatione sua, ipse autē qñ declinant ad meridiē trahunt humiditatē ex pluuijs ī meridiē. Et quidem est sicut in Nilo veniēte ex parte meridiē ad terrā ægypti minoratur hæc & multiplicat. Et illud q̄ non ē nisi p̄ stellas in parte septētrionis vagas, nā qñ sunt ī meridiē, & Sol ē in septētrione, minorat pluuiā in meridiē qñ sunt cū Sole ī septētrione, multiplicat pluuiā in meridiē, & multiplicat ex tēlio in Nilo & inuenimus Lunā apud cōplementū & multiplicatur in mari inūdatio vehemens, & sūt nō est cā annorū sterilitatis & annorū vbertatis nisi pp̄ permutationē stellarum ī signis diuersis sup̄ climata. vij. immortalitas gentiū præteritarum et regna vacua fiunt apud cōiunctionem stellarū duarū, f. Saturni et louis, per permutationem enim ipsarum de triplicitate ad triplicitatem accidunt accidentia magna, & hoc inuentū est apud eos. nos autē dimissim⁹ de rememoratione huius multū, quia timuimus multiplicationes. Dico ergo, q̄ causa quam dixerūt de p̄mutationē maris super terrā nō p̄t eē qñ sit cā illius ex p̄mutationē Lung super signa, & ex operatiōe eius: et est illud ī oib⁹. xvij. dieb⁹: quare destruit agricultura, & gñatio: aut sit cā illi⁹ ex permutationē Mercurij et Veneris, et ē illud ī oib⁹. x. mēib⁹, aut min⁹ illo, aut accidit illud

A lud ex permutatiōe Solis et per
mutatā mās ī oī anno, aut ex ope
ratiōe Martis, & motu ei⁹, et fit
permutatiō ī oīb⁹. xxiij. mēlib⁹,
diebus. xij. aut ē cā illius p̄mo
tū Iouis, et ei⁹ permutatiōē, &
erit accidēs q̄ diximus in oībus
xij. annis, aut ē cā permutatiōis
Saturnus, et est illud accēs in oī
b⁹. xxx. annis, aut per cōiūctiō
nē duarū stellarū grauiū, & ē il
lud ī oībus. xx. annis, aut ē pro
pter cōiūctiōē & permutatiō
nē ex triplicitate ad triplicitatē,
& ē illud in oīb⁹. ducētis annis,
& xl. aut ē illud, p̄pter rē, quā di
xerūt authores atalafimet orbi
signorū, et ē accessio. vij. partiū,
et recessio octo partiū ī oīb⁹. 80.
annis gradu. Quā accidit illud
in oībus sexcētis annis, et xl. 3. 3.
aut ē illud, p̄pter mutatiōē or
bis stellarū fixarū et ipse permu
tatā in oībus. c. annis gradu, vno,
quare accidit illa permutatiō in
oībus. xxxvij. milibus annis, et
hoc vltimū oīum rerū super q̄
innitunt authores recidiuatiōis
& snia quā īducūt. nos autē inue
nimus rōne geometrica, et ope
ratiōe mēsurali, q̄ rotūditas ē.
xxiiij. milia miliaria, q̄ est reuo
lutiō terrē super. xxxvi. annorū
milia, inueniē ergo illud in ciui
tatibus p̄pinquis licoribus ma
riū, vt approximēt eis mare, si
cut ciuitas Axym & ciuitas Me
decuel, & ciuitas Serendid, et in
sulā Auri, et illē q̄dem ciuitates
sunt super mare Indig, et sicut ci
uitates, q̄ sunt super mare Alæ
pila, et Gemon, q̄ est super Iuuiē
mare, & sicut Aegyptus, & ciui
tas Alexandria, q̄ sunt inter ma
re rubeū, & inter mare assem⁹.
& sicut ciuitas Roma, & Bizan
tium & ciuitates multe, quarū
rememoratio prolongat, nos au
tē nō vidimus q̄ mare fuerit p̄
pinquius istis ciuitatibus, neq̄
lōgius, q̄ est hodie, neq̄ perue
nit ad nos de p̄teritis annis ex
regnis p̄teritis, neq̄ in historia
regis, neq̄ scripserūt sapiētes ex
eis qui locuti sunt in mari et plu
uīs q̄ fuerit p̄pinquius, aut lon
gius ciuitati, nili sicut hodie est.
Iam ergo manifesta est & plana
per ea q̄ diximus in tractatibus,
destructiō intentionis eius, qui
dicit, q̄ mare est permutatū su
per terrā, & apparet error eorū,
qui estimauerunt illud, dico er
go quod in orbe est elementum
vnū aut duo, aut tria, non plura
aut pauciora. Dico igit, q̄ sub
stātia corporis Solis ē alia ā sub
stātijs corporū stellarū & Lung:
q̄ ē, q̄a Sol hēt lumē, et lumē Lu
nē, et stellarū est acq̄sitiū ā Sole,
si cut ostendimus in alijs libris ab
isto, ex naturę editiōe. Iā ergo ap
paret & est manifestum, q̄ sub
stātia corporis stellarum & Lu
næ est alia ā substantia corporis
Solis, sicut candela q̄n opponi
tur ei speculum: illuminatur. n.
speculum ā substantia candelæ,
& est alia ā substantia speculi, iā
ergo apparet nūc, q̄ illud, quod
diximus, & q̄ ostensum est, q̄
substātia corporis stellarū & Lu

De causis Prop.

Gna est alia à substantia corporis Solis: & similiter est substantia corporis orbis, absq̃ substantia corporis stellarū & Lunæ. q̃ est, quia substantia corporis orbis ex substantia corporis stellarum & Lunę recipit lumen, & nō illustratur splendore, sicut illustratur corpora stellarū, & similiter oportet q̃ substantia sit corporis orbis alia à substantia corporis Solis. Iā ergo apparet per ista accidētia, & has inquisitiones, q̃ corpora eorū sūt diuersarū substantiarū, & q̃ orbis cū eis quæ sunt i eo, sunt tria elemēta, s. tres substantię: ergo & Sol est substantiā p se, & stellæ, & luna substantiæ per se: q̃ si nos aggregam⁹ illud in dictiōe vna, tūc dicimus, q̃ orbis est elementū quistū, qñ discernimus inter ipsum & iter ignē & aerē, et terrā, qm̃ est separatū ab eis p materias. iiii. in natura & genere, & nos nō dicim⁹ in eo, q̃a est leuis, & ex eo elemēto ignis neq̃ grauis, & est ex elemēto terræ. nā, si esset ex vno elemētōrū horū ingrederet sup ipsum corruptio & alteratio, aut particulariter, aut vtr, & caderēt sub generatiōe & corruptione. hoc aut nō ē inuentū in eo, s. imo creator posuit eū cām generatiōis. iā ergo declarat p illd qđ exposuimus numerus elemētōrū eius: Quantitatē vero eius iā ostēdimus in libro, quē cōposuimus sup mēsuratiōe supiorū, & narramus in ipso quātitatē ipsorū ab inuicē, & proportionēs corporū stellarū, & reuelatiōē orbis, & egressionē linearū eius, & quantitates opere syllogistico, demōstrōne cadēte sub sensu, & illud est qđ volumus exponere.

Quia ergo peruenimus super illud cuius voluimus declaratiōnem, tūc redeamus super illos q̃ dixerunt q̃ orbis est infinitus. Dico ergo, q̃ elemēta quatuor, s. terra, aqua, aer, & ignis sunt finita: q̃ est, quia vniciq̃ eorū ē extremitas inuenta: ergo oportet necessario q̃ sit ei extremitas secunda: & omne, cui sunt duæ extremitates, est finitū. Vos autem dicitis q̃ non est finitū: hoc aut est ex magno impossibili cōtingente dictum. dico. n. q̃ dicitis, in elemento vnū est mobile, aut quietū, necesse ē ergo eis dicere, quia est mobile & motus eius reuolubilis est super mediū super duos polos, polū meridianaū, & polū septentrionalē. Postquā ergo manifestū ē, q̃ ē ei mediū & datū est ei illud, q̃ oportet vt sint ei extremitates necessario, et oē, cui sūt extremitates, habet vt locatū sit, et finitū. iam ergo planū est, non q̃ mundus habet mediū et oī cui est mediū fini duæ extremitates: & omne, cui sunt duæ extremitates, ē habens finem, & iterum omne, cui est extremitas vna, necessario ē extremitas secunda. iā ergo manifestū ē p illud, qđ p̃misim⁹, q̃ mūdus ē finitus, & manifestus ē error ei⁹, q̃ dicit eū infinitū: qui aut dixit Primorū, q̃ latus meridianū

Aridianū terrę est eleuatū, & q̄ la-
tus septētrionale contractum &
depressum, dixit, q̄ quidā ex re-
gibus eorū voluit aggregare in-
ter duo maria, mare rubrum, et
mare expansum, s. semmi, vt in-
gredereť ex mare semmi ad ma-
re rubrū. & esset p̄ illud introit⁹
ex terra Romanorū ad terrā Ad-
mot, & terrā lamā, & ex terra il-
lius partis ad hanc, & transierūt
inde ad mare Persicū continuū
cum duabus insulis daieli & al-
tarisē, & q̄ est illic, & alleuiaret
B per illud super eos studiū. Aesti-
mauerunt ergo, q̄ quidam ex sa-
pientibus eorū prohibuit regē
ab hoc opere, & dixerunt, q̄ cū
ipsum prohibendi fuit p̄pea, q̄
ipse accepit altitudinē maris ru-
bri, et altitudinem maris semmi
per. xi. stadia, & stadiū quidē est
octingentorū cubitorū: submer-
gunt ergo ciuitates, q̄ sup̄ maris
litora sunt, ab vtriusq̄ laterib⁹ si-
mul, sicut ciuitas Alexandria, et
Damach, & Dimix, & Alphari-
ne, & Erte, et Scilicia, et Corisca,
& Sardinia, & alię insulę, q̄ sunt
C circiter. lviij. insulę: quare sub-
mergent. multę ex regionibus.
Postquā ergo narrauit regi di-
misi illud, ad qđ intēdebat, vel
q̄ dixerūt. Redeamus ergo sup̄
eos ī hoc sermone certo, & syllo-
geometrico cū demōne rōnali.
Dico ergo istđ, q̄ de mari rubro
in mari semmiē aqua transit
sup̄ alueū p̄ aestimationē nostrā,
& nō esset alueus, quē foderent,
latior illo, qui est cadens in hoc

mare, cuius timemus exitum. **D**
Ipse autē cucurrit ī ipsum mul-
tis milibus annorū, ergo ī eo ad-
dit nō aliquid, & maxime cum
multiplicet Nilus apud transitū
suū, qñ redit Sol ab vltimo ter-
mino septentrionis ad latus me-
ridiei, sic ergo ver⁹ esset, sermo,
quē dicitis, & opinio, quā puta-
tis destruxisset de ciuitatibus,
quas timetis p̄ additiones ađ, et
istis insulis multę, & destruent
quādā eorū cū multitudine sa-
cta, q̄ ingredit ex duplo eius, s. E
continente spherā ex parte oriē-
tis, & ex parte meridiei: ingre-
ditur. n. aqua ī mare semmi a p̄-
te occidentis ex mari cōtinentē,
ergo accideret eis accñs, quod ti-
muerūt: nos autē nō videmus il-
lud accñs. Iā ergo manifestū ē cō-
trariū eius qđ didicerunt a ma-
gistro suo, & nō opinati sunt hęc
opinionē, & dubitauerunt in se
ipsis hęc dubitationē, nisi q̄ ha-
bitāt in terra Aegypti, aut sunt ī
circuitu Nili. Ipsi vero cōsidera-
uerunt aduētū Nili ex parte me-
F ridiei recedētes ad septētrionē,
& putauerūt, q̄ illę accessus nō
ē, nisi de climate terrę ad partē
septētrionalē, & q̄ ipsa eleuata
est ad partē meridiei: quare ac-
cidit ex hoc opinio falsa oportet.
aut vt accideret illis hęc opinio
ā rōcinabilibus ipsoꝝ, qui habi-
tāt litora tigris, & euphratis, &
dicerent, q̄ illa terra ex parte se-
ptētrionis est vehemētius eleua-
ta p̄p̄ decisionē horū duorū flu-
minū ex parte septentrionis ad
Extraord. Arist. **DD** par-

De causis Prop.

E parte meridiei: exitus. n. tigris ē ex mōte Armeniæ, & exit⁹ Euphratis est ex terra Alchafar, & casus eorū est ī mare Persicum. Op⁹ ergo vt accideret ī mari Persico, q̄ timuerunt super mare Sēmi ex magnitudine tigris, & euphratis, et multitudine aq̄ eorū.

Iā ergo manifestus ē error eorū, qui æstimauerūt, q̄ terra est eleuata ex parte, & contracta ex parte: & apparet error eorū, & q̄ ipsa est centrū mundi totius, & q̄ ipsa est fm equalitatem ex

H oī parte cum superficie aquæ, et ignis continens aerē. Remansit aut sup nos, vt dicamus corruptionem elemētōrū quatuor, s. terræ, aq̄, aeris, & ignis: Igridit autē ea corruptio per sensum, quo sentimus: qd̄ est, quia aer infrigidat & calefit et humectat et exiccat, & aqua infrigidat & calefit, & accidunt in ea dulcedo & amaritudo & falsedo, & terra infrigidatur, & calefit, si n̄ sit per totū, sit per partē, fuit autē in diebus Philippi regis via monte Macedoniæ inter duos montes, & superueniebat ei in quibusdā mōmētis, hora, qua non transirent sup illam viā, aliquis equitū & peditū, qui nō caderet mortuus qn̄ erat inter illos duos montes.

I Interrogauit ergo de illo rex Philippus quosdā sapientes suos, & nescierunt cām illius, donec p̄cepit Socrates ei facere fabricā altam: fecit ergo ei, & Socrates posuit in ea speculū de calibet: ap̄posuit ergo inspicere in speculo,

qd̄ p̄parauerat oppositū duob⁹ montibus: vidit enim duos dracones magnos, vnū ex hoc mōte, & alterū ex monte secūdo, & vnusquisq; eorum aperuerat os suū aduersus sociū suū, & egrediebatur ex orificiis eorū vapor & corrūpebāt illū aerē, & dū Socrates sedebat aspiciendo in speculo, et cōsideraret, dracones trāsbant super illā viā equites. Vidit ergo Socrates eos cadētes de bestijs. sciuit ergo q̄ fuit illū p̄p̄ vaporem, qui fuerat egressus de v̄teribus draconū, et q̄ ille corrūpebat aerē illius loci. Festinauit ergo descendere ad Regē, & narrauit ei, p̄cepitq; exire ī montē, quare īterfecti sunt: saluat⁹ ē loc⁹, & nō accidit in eo, q̄ acciderat. miratus ergo ē Rex de sapientia Socratis, & illud quidē n̄ fiebat nisi sicut qn̄ p̄oiciit hyoscyamū in lacub⁹, & fluminib⁹, & accidit piscibus illorū fluminū ebrietas, ita q̄ volūt exire, & sicut corrūpūnt aeres aut per superfluitatē fleuitatis: quare accidunt habitatoribus illarū regionū egritudines prauæ, et pestilentie mortiferæ. iā ergo exposuim⁹ cuius voluimus expositionem.

Caput 2.

Q Via ergo p̄missus est sermo ā nobis ī eis, q̄ p̄terita sunt de p̄prietatibus rerū, tūc loquamur nūc in proprietatib⁹ thermarū sermone v̄sem, quia iā p̄cescit sermo ī eis ā Primis, et determinemus illud determinatiōe sufficere. Mi
lesius

Aleſius aut Philoſophus locutus eſt eis, et cōuenit ſuper illud multitudo eorū, qui ſecuti ſūt eū. dicit. n. q. cā, quā ē aqua thermarū calida, nō ē niſi pp vētū calefaciētē in pfunditate terræ, et i cōcavitatibus q̄ ſunt i vētre eius: quare cōuertit caliditas illa ſup aquā, et calefacit eā, ergo egreditur calida. Dico ergo, q̄ iſte ſmo ē manifeſti erroris, et quia ſequitur ſpoſe, et ſcōueniēs valde. ſed ſi ſmo, quē ipſe dicit, eēt, et opio quā putauit, oportet erit egredere ſi ille vēt⁹, et ille vapor calidus cū egreſſione donec corrūperet: nos aut inuenim⁹ hāc aquā ſempiternę caliditatis. oportet ergo per hāc iſquitionē vt ſit via Miſeñ nō vera, et determinatio ei⁹ nō cōueniēs rōcinationi Philoſophiæ. Verū Rētipholos philoſoph⁹ dixit i illo ſermone, in quo cōtrarius ē Mileo, & ſecuti ſunt eū in illo multitudo hominū et dicit, q̄ terra i illo loco ē rara, nō ediuſtarū ptū, vehemētis molliſicationis, cui ē duricies: quare ingredit eā caliditas Solis, ergo caleſcit aqua in cōcavitare terræ in foueis, q̄ ſunt in vētre ei⁹: quare ē illud cā illi⁹ caliditatis, dico ergo iterū, q̄ hęc via nō ē vera, ne q̄ cōueniēs rōcinationi geometricę, q̄ ē qm, ſi ſmo, quē ipſe dicit, eēt, et opio, ſicut ipſe putauit, oportet ut permutaret terra i illis locis, qm̄ declinat Sol in latuſ meridiei, q̄ ē lat⁹ hiemis, & minueret illa caliditas in illo tpe, et adderet i tpe æſtatis. Nos at nō

videm⁹ illud, & q̄ æqualitas caliditatis in illa aqua exiſtit i tpebus, iij. ſ. in hieme, æſtate, vere, et autūno. iā ergo oñſum ē nūc, q̄ ille ſmo ē ſpoſis, et nō ē aptatio cōueniēs oſmo. Democ. at dicit, q̄ cā in caliditate hui⁹ aq̄ ē, quia in cōcavitatibus, q̄ ſunt in ventre terræ, ſunt mōtes calcis. cū ergo currit aqua ſup illos mōtes caleſcit, et egredit aqua calida ſup faciē terrę. Dico ergo, q̄ hūc ſermone ingredit qd ē cōtrariū cōſideratiōi & rōcinationi, q̄ ē, quia calx nō caleſcit, niſi ſit aſſociata cū igne, et locata ſit caliditas i ea. cū ergo effundit ſuper eā aqua, efficiē calida. iā ergo manifeſtū ē, q̄ ad calcē, q̄ ē i ventre terræ, nō peruenit ignis. iā ergo cōſequit hāc ſeſtionē, quā ſtēdie Democ. et facta ē. impoſte inconueniēs q̄ nō p̄t eē: quare ergo iā manifeſti ſunt quidā de ſmoni⁹ eorū per inquisitionē p̄cedētē: et dico tūc in illo ſermone inconueniētē ad cōprehendēdū quod rectum eſt: quia quod eſt quod dicā in illo ſermone faciētē eſſe neceſſarium, q̄ aqua currit ſuper mineras ſulphuris: quare caleſcit ſuper illud. & ſignum illius eſt, quia odor ſulphuris eſt inuentus in illa aqua, et qm̄ inuenitur in ea ſapor eius extinguitur et candela, et remanet in lichino eius de igne, & puluerizatur ſup ipſum puluis ſulphuris, et accēditur, et qm̄ cōſicitur lutum cū naphtha et ſulphure, et ſit ex eo lichinū, et accēdit et cōburit.

DD. h. Caput

De causis Prop.

Caput Tertium.

ET sicut dicimus in vulcano, qui est in terra Siciliae intra mare Semmi, quod ille concavitates & ruinae, in quibus sunt ignes, non sunt nisi ex sulphure. Vnde illius montis. cum ergo fiat ventus & mouetur vnde illo motu coarctat vnde illum montem, & calefit propter illud sulphur, & accenditur in eo ignis, et egrediuntur ex eo fumus & lapides combustis: perficitur ergo ignis in illo mari, & lapides natant super aquas, quod est, quia omne corpus graue, quando aduritur, alleuiatur, & sicut autem accidit istis lapidibus collectis ex illo vulcano: iam ergo ostensum est per illud, quod nunc diximus, quod Primi, & secundae, quas narrauerunt et intenderunt illi, quidam Mileus & Replilos, & Democritus, non sunt concedendae.

Caput Quartum.

QVia ergo iam conpleuimus narrationem thermarum & vulcani, dicamus nunc quod dixerunt quidam Philosophi de terra. Referunt quidam Philosophorum, quod terra fuerit in principio compositionis rotunda plana, in qua non fuerunt valles, neque montes: quia erat sphaerica figura, sicut corpora superiora, & quod istarum vallium, quae sunt in ea, & istorum montium, causa non est nisi commotio aquarum. cauauerunt autem loca rara, & facti sunt montes, & quod loca rara, postquam cauata sunt, facta sunt loca maris. Dico ergo, quod illorum, qui dixerunt hunc sermonem, & in

cederunt hanc sententiam secundae, iam perueniunt ad finem eorum, quod dixerunt, quod maria sunt permutata super sphaeram. nos autem iam redarguimus sermonem eorum, & fregimus sententiam eorum per demonstrationes in principio li. Nunc autem redeamus super illos, qui dixerunt hunc sermonem super reditione sufficere, quod nobis potest esse, per propositiones cadentes sub sensibus intellectus, & sententiae geometricis. Dico in primis in eadem pluuiis, quia non est potest ut fiat perforatio in terra perforatione, quod est. Dei, dicamus, quod fuit terra leuis & rotunda, in qua non fuerunt valles, nec habuerunt montes, oportuit ut esset superficies corporis induta corpore aquae indumento aequali ab omnibus partibus, ergo cecidit aqua descendens ab aere super aquam, quae erat super faciem superficiem terrae, ergo putat de hac aqua existente super faciem terrae, quod non cessabit perforari ab ea parum a principio compositionis. Quod dixerunt quod terra fuerit leuis, rotunda ab omnibus partibus, & quod superficies aquae fuit super eam per mensuras, & leniuit vetus aqua illa, & mouit eam, & facta est in ea inundatio, & factum est quiddam terrae concavum, et quiddam eius gibbosum, tunc sequitur hunc sermonem impossibile expellendum demonstratione. Quod est, ut dicamus sermonem faciem necessarii, cui attestat visus. Quod est, quia vetus non est nisi ex vapore terrae siccus: quoniam ergo oportet ut egrediat ex terra vapor siccus, cum iam prohibuerit ipsum aqua, quod est

A est super facie terre, & humiditate suā, & frigiditate, deinde quā facta ē aqua velamē iter terrā & aerē, tūc manifestū ē per hāc inquisitionē, quā si eēt res sicut putauerūt, aut intētio, sicut ad quā rēderūt nō eēt vēto mōt^o oīno. Iā ergo manifestū est, quod terra nō cessauit perforata eē a principio cōpōnis, & corrupta est intētio eorū et destructus sermo eorū, quod putauerunt, quod terra nō ē perforata. Et quia iā peruenim⁹ super illud, cuius voluim⁹ declarationē de causis rerū, et qualitate elementorū, & diximus in illo sermonē vltimū cū arcūssima inquisitionē & subtilissima sūa & breuissima, & opere cogitatio, & oīdimus sermonē quorundā sapienter instructorū in philosophia famolorū per loquellā in naturis rerū remāsit ergo super nos, vt dicamus qualiter ē terra pparatio mariū & trāsitus fluminū, et exitus eorū, & partes ciuitatū et loca regionū & cōpositio ciuitatū, quae sunt super litora mariū & effusio fluminum & cognitio aliorū ab alijs. Dicemus ergo illud determinatiōe sufficiente ut significet speculator super aestimationē eius, quod errauit ex illis, qui dicunt se scire naturas rerū & significet errorē eius, qui aestimauit quod terra est mobilis nō quae ra & frangat in illo iterū sermo eius, i cui⁹ mēte stat, i cui⁹ intellectu fingit quod mare & flumina sunt permutata super spherā, & quod ipsa indigēt motu vfi, nō particu-

lari cognitiōis, aut esse in falsedine maris & fluminorū, & dulcedine eorū, non est iste locus, cognitionē vero longitudinū ciuitatis adinuicē, & numerū pedū eorū iā narrauimus in li. lōgitudinū ciuitatū, & determinauimus determinatione sufficiēte. Cōuersio autē quōnū, de quibus inuim⁹ in principio li. in frāgēdo sermonē, qui aestimauit quod terra mobilis est hoc mō. Oportet. n. vt resoluta esset forma a figura, sūm quod ē in successionebus pteritis et tēporib⁹ pteritis, & permixta essent maria falsa vndosa cū fluminibus dulcib⁹, & si str accideret inde permixtio aquarū ad inuicē, quarum eēt oēs aut dulces, aut salae. nos autē nō testificamus hoc i sensu visibili, neque venit ad nos apud terminos qui pcesserūt, nos autē incipimus nūc de mō terrae, et narratione ordinis mariū, et fluminū, et locorū & ciuitatū, et regionū, ita vt sit illud sicut visus intellectu⁹, cui nō ē iste aliqd nō verum. Cōducā ergo circulū maris cōtinentis spherā, & protrahā ex mari cōtinentē gausum, et ē mare Indū cōtinuū sici, et cōtinuā cū ea mare abelula, et est mare Persicum, in quod intrat tygris et euphrates, et egredit⁹ ex hoc mari pso quod ē male Indū galsus: secūd⁹ mare ē rubrū, & egredit⁹ a mari cōtinentē iterū ex parte semmi gau sus, qui vocat⁹ berdil mare scindens terrā Romanorū, et egreditur sub polo vfi Gansus, qui dī

DD iij mare

De causis Prop.

G mare Delim, cui⁹ extremitas ve-
nit ad pte meridiei et terrā Cho-
risen. euphratis aut exitus ē ex
monte Armenia, et ascendit ad
Aglog, et exitus Tigris ē ab oriē
te terrę Armenorū, et aggregat
cū euphrate sub Bagdel, et cadit
in mare Persicū, et egredit Nil⁹
de terra Aethiopię, et cadit i ma-
re Sēmi in Alexandria, & egre-
dit Gion de monte Ralsmi, q ē in
India, et cadit in mare oriētale.
Volo aut ostēdere regionū loca,
& mariū. Ponā ergo pūctū a lo-
cū Sin, & pūctū b Indię, & pū-
ctū c Persię, et pūctū p Scieanū,
& pūctū l heliceb, & pūctū x
Semi, et pūctū d Irat, et pūctū
f Romanis, et pūctū Hispanię,
et pūctū g d Aethiopię, & pū-
ctū m h Teilim, & ē insula ma-
gna, et pūctū x basarati et alcu-
fati occidēali bagdel & bagdel
ē iter tygrim et euphratē, et pū-
ctū n Cōstātinopoli. nos dimi-
simus narrationē pluriū regio-
nū, quia vidimus q in eis, q on-
dimus, est sufficiētia ad id, quod
Intēdim⁹ de descriptiōe qualita-
tis mariū et fluminū magnorū
& ciuitatū, nō est ergo nobis ne-
cessitas pluriū, quia iā nos ondi-
mus loca eorū & cognitionē lō-
gitudinis in alio lib. ab isto, et di-
uisionē ciuitatū & longitudinē
fluminū, & numerū montium
sermone abbreviato, et determi-
nato: hoc est ergo illud, cui⁹ vo-
luimus declarationem.

*Libri de Causis proprietatum Ele-
mentorum finis.*

DE CAVSIS

LIBELLVS

ARISTOTELI,

S E V

A V E M P A C E, V E L

Alpharabio aut Proculo
ascriptus.

Propositio Prima.

Mnis causa pmaria **L**
plus est influens su- **L**
pra causatū suū q̄ **L**
causa v̄s secunda. **L**
cum ergo remouet **L**
causa v̄s secunda uirtutē suam **L**
ā re, causa v̄s prima non auferit **L**
virtutem suam ab ea. Quod est, **L**
quia causa v̄s prima agit i cau- **L**
satum causę secūde, anteq̄ agat **L**
in ipsum cā v̄s secunda, quę se- **L**
q̄t ipsum. Cū ergo agit cā scda q̄ **L**
sequit causatū, nō excludit ip- **L**
sius actio ā cā prima, q̄ est super **L**
eā: & q̄n separatur cā secunda ā **L**
causato, q̄ sequitur ipsum, non **L**
separatur ab ea p̄ia causa, quę **L**
est supra ipsam: qm̄ est causa ei. **L**
Et nos quidē exemplificamus il- **L**
lud per esse, & viuū, & homi- **L**
nē. Quod est, quia oportet v̄ sit **L**
res esse primo, deinde viuū, po- **L**
stea hō. Viuum ergo est cā ho- **L**
minis propinqua, & esse est cau- **L**
sa eius longinqua. esse ergo ve- **L**
hementius est causa homini q̄ **L**
viuum, quoniam est causa vi- **L**
uo,

*Libet iste
ex Hebręo
in latmā
cōuertus
ex li. Pro-
culo de dō
p̄us fuisse
credidit.*

Auo, quod est cā hō: & similiter qñ ponis rōnalitatē esse cām hominis, est eē vehemētius cā homini magis q̄ rōnalitas, qm̄ ē cā causæ eius. Et illius, quod signatio est, qm̄ qñ remoues virtutē rōnalē ab homine, nō remanet hō, et remanet viuū spirās sensibile. Cū āt remoues ab eo viuū, nō remanet viuū, et remanet eē: qm̄ eē nō remouet ab eo, sed remouet viuū: qm̄ cā nō remouet per remotionē causati sui. remanet ergo adhuc eē. Cū ergo indiuiduū nō est hō, est aīal, et si nō est aīal, est eē tm̄. Iam ergo manifestū est & planū, q̄ cā lōginqua est prima, et prima est plus cōprehendēs, et vehemētius cā rei, q̄ cā propinqua. Et propter id fit eius operatio vehementioris adhærentiæ cū re, q̄ operatio eæ propinquæ. Et hoc quidem nō fit fm̄ hoc, nisi quia res i primis non patit nisi ā virtute lōginqua. Deinde patit ā secunda virtute, quæ est sub prima. Et cā

C prima adiuuat secundā cām sup̄ operationē suā, qm̄ oēm operationē quam cā efficit secūda, prima ē cā efficit. Verumtm̄ efficit eā per modū altiorē & sublimiorem. Et qñ remouetur cā secūda ā causato suo, nō remouetur ab eo cā prima, qm̄ causa prima ē maioris & vehementioris adhærentiæ cū re q̄ cā propinqua. Et nō figitur causatū causæ secūdaē nisi per virtutē causæ primæ, quod est, quia cā secūda, qñ facit rē, influit cā prīa, q̄ est supra

eā super illam rē de virtute sua. Quare adhæret illud rei adhærentia vehemēti, et seruat eam. Iā ergo manifestum & planum, q̄ causa lōginqua est vehemētius causa rei q̄ causa propinqua, q̄ sequitur eam: & q̄ ipsa influit virtutem suam super eam, et cōseruat ipsam, et non separatur ab ea separatione suæ causæ propinquæ, immo remanet i ea, et adhæret ei adhærentia vehemēti secundum q̄ ostendimus et exposuimus.

Propositio 2.

Mne esse superius, aut est superius æternitate, et ante ipsam, aut ē cum æternitate, aut ē post æternitatē, et supra tempus. Esse vero, quod est ante æternitatem, est causa prima: quoniā est causa ei. Sed esse, quod, est cū æternitate, est intelligentia: qm̄ est esse secundum habitudinem vnam: vnde non patitur neque destruitur. Esse autem, quod est post æternitatem et supra tempus, est anima: quoniam est in orizzonte æternitatis inferius et supra tempus. Et significatio q̄ causa prima est ante æternitatē ipsam, est qm̄ omne esse in ipsa est acquisitum. Et dico quod omnis æternitas est esse, sed non omne esse est æternitas. ergo esse est plus commune quā æternitas. Et causa prima est supra æternitatem, quoniam æternitas est causatum ipsius.

DD iij Et

De causis

Et intelligentia opponit vel parificatur eternitati, qm̄ extenditur cū ea, & non alterat neq; destruitur. Et aīa annexa ē cū eternitate inferioris, qm̄ est susceptibilior impressionis q̄ intelligentia. Et est supra tempus, quoniam est causa temporis.

Propositio 3.

Omnis aīa nobilis tres habet operationes. Nam ex operationibus eius ē operatio aīalis, & operatio intelligibilis & operatio diuina. Operatio autē diuina ē, qm̄ ipsa pręparat naturā cū virtute, q̄ est in ipsa cā prima. eius autē operatio intelligibilis est, qm̄ ipsa scit res per virtutē intelligentię, quę est in ipsa. Operatio autē eius animalis est, qm̄ ipsa mouet primū corpus et oīa corpora naturalia: qm̄ ipsa est cā motus corporū et causa operatiōis nature. Et n̄ efficit aīas has operatiōes, nisi quia ipsa est exēplū superioris virtutis: quod est, quia cā prima causauit esse aīę mediāte intelligentia; et propter id facta est aīa efficiēs operatiōē diuinā. Postq̄ ergo creauit cā pręparat animę, posuit eam sicut instrūm̄ intelligentię, in qua efficit operationes suas. propter id ergo aīa intelligibilis efficit operatiōē intelligibilem. Et, quia aīa suscipit impressionē intelligentię, facta est inferioris operatiōis, q̄ ipsa intelligentia in impressiōe sua in id quod est sub ipsa. Quod est, quia ipsa nō imprimit vires nisi per motum,

scilicet quia nō recipit quod est sub ea. operationem eius, nisi ipsa moueat ipsum. Propter hanc ergo causam fit q̄ anima mouet corpus. De proprietate namq; animę est vt viuificet corpora, qm̄ influit super ea virtutem suam, & directe producit ea operationem rectam. Manifestum est igitur, q̄ aīa habet tres operatiōes, vel virtutes: scilicet diuinā virtutē, & virtutem intelligibilem, & virtutem eius essentia; secundum q̄ ostendimus & narrauimus.

Propositio 4.

Prima rerum creatarū est esse, & non est ante ipsum creatum aliud. Quod est, quia esse est supra sensum, & supra animas, & supra intelligentias, & non est post eam primā latius, neq; prius causatum ipso. Propter id ergo factum est superius causatis rebus omnibus & vehementius vnitum. Et nō est factum ita, nisi propter suā propinquitatem esse puro, vni, & vero, in quo vero est multitudo aliquorum modorum. Et esse causatum, quamuis sit vnum, tamen multiplicat, scilicet quia ipsum recipit multipliciter. Et ipsum quidem nō est factum multa, nisi quia ipsum esse, quāuis sit simplex, & non fit in causatis simpliciter ipso, tñ est compositū ex finito & infinito. Et omne, quod sequitur causam primam, est intelligentia completa in

- A** in vltima potentia, & reliquis bonitatibus: & formæ intelligibiles in ipso sunt latiores & vehementius vniuersales, & qd' ex eo est inferius, est intelligentia. veruntamē sub illa est intelligentia in complemento & virtute, & bonitatibus, & non sunt formæ intelligibiles in illa ita dilatæ, sicut est earum latitudo in illa intelligentia. Et esse quidem creatum primum est in intelligentia totum, verū tamen intelligentia in ipso est diuersa p modum, quē diximus. Et, quia diuersificatur intelligentia, fit f eo forma intelligibilis diuersa. Et sicut ex forma vna pp hoc q diuersificatur in mundo inferiori proueniunt indiuidua infinita in multitudine, sūt ex esse causa to primo, ppea q diuersificat, apparent formę intelligibiles in finitæ. Veruntñ, q̃uis diuersificentur, non seiungunt abinuicē, sicut est seiunctio indiuiduorū. quod est, qm ipse vniunt absq corruptione, & separātur absq seiunctione: qm sunt vnū habēs multitudinem & multitudo in vnitæte. Et intelligentiæ primæ influunt supra intelligentias secundas, virtutes, & bonitates, quas recipiunt a causa prima, et intendunt bonitatem f eis vsq; quo consequuntur vltimū earū
- Propositio 5.*
- I**ntelligentiæ superiores primæ, q̃ consequuntur cām primam, imprimūt formas secundas stātes, q̃ non destruunt,

ita vt sit necessarium iterare eas vice alia. Intelligentiæ autē secundę imprimunt formas decliues & separabiles, sicut est aīa, ipsa nāque est ex impressione intelligentiæ secundæ, quæ sequitur esse causatum inferius. Et non multiplicantur animæ nisi per modum, quo multiplicantur intelligentiæ, quod est, quia esse animæ habet finem: sed quod ex eo est inferius, est infinitum. Igitur animæ, quæ sequuntur a lachili, .i. intelligentiam vltimam, sunt completę perfectę & paucae de declinationis & separationis: & animæ, quæ sequuntur esse inferius, sunt in complemento & declinatione sub aīabus primis & superioribus. Et aīæ superiores influunt bonitates, quas recipiunt ab intelligentia, super aīas inferiores. Et oīs aīa recipiens ab intelligentia virtutem, plus est super impressionem fortior, quia quod impressum est ab ea est fixum & stans, & est motus eius motus æqualis & cōtinu⁹. Et illa, f qua est ex ea virt⁹ intelligentiæ, min⁹ est impressiōe sub aīabus primis. Et est, qd' ab ea impressum ē, debile, euanesce, destructibile. Veruntñ, q̃uis sit ita tñ pmanet p gnationē. Itā ergo oñsum ē, quare factæ sūt formæ stelligibiles multæ, & nō ē eē earū nisi vnū simplex, & quare factæ sunt multæ animæ: quarū quædā sunt fortiores quibuscūq, & esse earū est vnū simplex, in quo non est diuersitas.

Pro-

De Causis

Propositio 6.

Causa prima superior est
of narratione, & non defi-
ciunt linguæ a narratiōe
ei⁹, nisi propter narratiōem esse
ipsius: quoniam ipsa est super omne
cāam & non narratur nisi per cās
secundas, quæ illuminantur à lumi-
ne causæ primæ. Quod est, quoniam
cāa prima non cessat illuminare
causatum suum, & ipsa non illumi-
natur a lumine alio, quoniam ipsa est
lumen purum, sic quod non est lu-
men: & quia nihil est superius
H ipsa, sed ipsa super omnia, ex illo
ergo facta est prima sola, cuius
deficit narratio, & non est ita, ni-
si quia supra ipsam non est cāa,
per quam cognoscatur. Omnis
res non cognoscitur, & natura-
lis nisi ex ipsa causa sua. Cū ergo
cāa est tūc, & non est causatum, nō
scitur per cāam primā, neque nar-
ratur: quoniam est superior narratiōe
neque consequitur eam loquela.
quod est, quia narratio non fit
nisi per loquelam, & loquela per
intelligentiam, & intelligentia
I per cogitationem, & cogitatio
per meditationem, & meditatio
per sensum: cāa autē prima est su-
pra res omnes, quoniam est cāa eis: propter
illud fit ergo quod ipsa nō cadit sub
sensu, & meditatione, & cogita-
tione, & intelligentia, & loque-
la: non est ergo narrabilis. Et di-
co iterum, quod res aut est sensibi-
lis, & cadit sub sensu, aut est me-
ditabilis, & cadit sub meditatio-
ne: aut est fixa stans secundum disposi-
tionem unā, & est intelligibilis, aut

conuertibilis destructibilis ca-
dens sub generatione & corruptio-
ne, & ē cadēs sub cogitatiōe, et
cāa prima est supra omnes res intelli-
gibiles sempiternas & supra res
destructibiles: quapropter non
cadunt super eā meditatio, neque
sensus, neque intelligentia. Et ipsa
quidem non signat nisi a cāa secū-
da, quæ est intelligentia, & nō nota-
tur nisi per nomē causati sui pri-
mi, verū tūc per modū sublimio-
rem & nobiliorem & meliorem,
sicut ostendimus.

Propositio 7.

Intelligentia est substantia, quæ
non diuiditur. Quod est, quia,
si non est cum magnitudine,
neque corpus, neque mouetur, tūc
proculdubio non diuiditur. Et
iterum omne diuisibile non di-
uiditur nisi aut in multitudine,
aut in magnitudine, aut in mo-
tū suū: cū ergo res est secundum hanc di-
spositionem, tūc est sub tpe, quoniam
nō recipit diuisionē nisi in tēpo-
re. & intelligentia quidē nō est
cū tēpore, immo est cū æternita-
te, quapropter facta est altior &
superior of corpore, of tēpore,
& of multitudine. Quod, si inue-
niatur in ea multitudo aliqua,
non inuenitur multitudo, nisi
quid sit res ex nōs vna. Cū ergo
intelligentia sit secundum hunc modū
diuisionē penitus nō recipit. Et
si signatio quidem illius est redi-
tio super essentiam suam, quia
non extenditur cum re extensa
aliqua dimēsiōe, ita vt sit vna
suarū extremitatum secūda ab
alia.

Alia. Quod est, quia, qm̄ vult sciē-
tiam rei corporalis, nō extendit
cum ea, sed ipsa stat fixa fm̄ suā
dispōnem, qm̄ est forma, a qua
nō pertransit aliquid. Et corpo-
ra quidē nō sunt ita: & signatio
q̄ intelligentia non est corpus.
est, quia nec diuidit eius substā-
tia & operatio eius, & utrāque
sunt res vna. Intelligentia autē est
multa propter bonitates, q̄ ad-
ueniūt ei a cā prima. Et ipsa, q̄-
uis multiplicetur per hunc mo-
dū, tñ quia appropinquat vni,
fit vnum quod diuiditur. Et in-
telligentia quidē non recipit di-
uisionem, qm̄ est primū creatū,
quod creatum est a prima cā, &
vnitas est dignior q̄ diuisio. iā
ergo verificatū est, q̄ intelligen-
tia est substātia, q̄ nō est cū ma-
gnitudine, neq̄ corpus, neq̄ mo-
uetur per aliquē modū motus
corporei. Quapropter facta est
supra tempus & cum aeternita-
te, sicut ostendimus.

Propositio 8.

Omnis intelligentia scit qđ
est supra se, & quod est
sub se, verūtñ scit qđ est
sub se, qm̄ est cā ei, & scit qđ est
supra se, qm̄ acquirit bonitates
ab eo. Et intelligentia quidē est
substātia intelligibilis: ergo fm̄
modū suae substātiaē scit res,
quas acquirit desuper, & res q̄-
bus est causa. ergo ipsa discernit
qđ est sub ea, & qđ est supra eā:
& scit q̄ id, quod est supra se, est
cā ei, & quod est sub ea est causa
tū ab ea: & cognoscit cām suā &

causatum suum per modū, qui
est causa eius, scilicet per modū
substātiaē suae & sui esse. & si-
militer omnis sciens non scit rē
meliorem & rem inferiorem, &
deteriorem, nisi secundum mo-
dum suae substātiaē & sui esse,
non secundum modum secun-
dum quem res sunt. Et si hoc i-
ta est, tunc proculdubio bonita-
tes, quae descendunt super intel-
ligentiam a causa prima, sunt
intelligibiles in ea, & similiter
res corporeae sensibiles, sunt in
intelligentia intelligibiles. Quod
est, quoniam res, quae sunt in in-
telligentia, non sunt impressio-
nes ipsae, immo sunt causae ipse
sionum. & significatio illius est,
q̄ intelligentia ipsa est causa re-
rum, quae sunt sub ea, per hoc,
quod est intelligentia tantū. Si
ergo intelligentia est causa rerū
per hoc, quod est intelligentia,
& sub ea sunt per virtutem in-
telligibilem, tunc proculdubio
causae rerū sunt intelligibiles e-
tiam. Iam ergo manifestum est,
q̄ res supra intelligentiam & sub
ea sunt per virtutem intelligibi-
lem, similiter res corporeae cum
intelligentia sunt intelligibiles,
& res intelligibiles intelligentia
sunt intelligibiles, quoniam ip-
sa est causa earum: & quia ipsa
non apprehendit nisi per modū
suae substātiaē, & ipsa, quia in-
telligentia est, apprehendit res
apprehensione intelligibili, si-
ue intelligibiles sint res, siue
corporeae.

Pro-

De Causis

Propositio 9.

Omnis intelligentiæ fixio & essentia eius est per bonitatem puram, quæ est causa prima. Et virtus quidē intelligentiæ primæ est vehemē-
 tioris vnitatis quàm res secundæ
 q̄ sunt post eam, qm̄ ipsæ nō ac-
 ciunt cognitionem eius: & nō
 est facta ita, nisi quia causa est ei
 quod est sub ea. Et signatio eius
 est illud, cui⁹ rememoramur, q̄
 intelligentia est regens oēs res,
 q̄ sunt sub ea per virtutem diui-
 nam, quæ est in ea, & per eā reti-
 net res: qm̄ per eā est cā rerū, &
 ipsa retinet oēs res, quæ sunt sub
 ea, & cōprehēdit eas. Quod est,
 qm̄ oē, quod est principiū reb⁹
 & cā eis, est retinens illas res, &
 regens eas, & non euadit ab ip-
 sis aliquid pp̄ virtutē alterā. Er-
 go intelligentia est princeps re-
 rū, q̄ sunt sub ea, & retinens eas
 & regens eas, sicut natura regit
 res, quæ sunt sub ea per virtutē
 intelligentiæ, quia sicut intelligē-
 tia regit naturā per virtutē diui-
 nam. Et intelligentia quidē non
 facta est retinens res, quæ sunt
 post eā, & regens eas, & suspen-
 dens virtutē suā super eas, nisi
 qm̄ ipsæ non sunt virtus substanti-
 alis ei, immo ipsa est virt⁹ vir-
 tutum substantiālē, qm̄ est cau-
 sa eis. Et intelligentia quidē cō-
 prehēdit gñatā, & naturā, & o-
 rizontē naturæ, scilicet aīam: nam ip-
 sa est supra naturam. Quod est,
 quia natura continet gñationē,
 & aīa continet naturam, & intel-

ligentia continet aīam: ergo in-
 telligentia continet oēs res, &
 non est facta intelligentia ita, nō
 si propter cām primam, quæ su-
 pereminet oībus rebus, qm̄ est
 causa intelligentiæ, & aīæ, & na-
 turæ, & reliquis rebus. Et cau-
 sa quidem prima non est intelli-
 gentia, neq̄ aīa, neq̄ natura, im-
 mo est supra intelligentiam, &
 animam, & naturam, qm̄ est cre-
 ans oēs res: verū tamen est cau-
 sans intelligentiam absq̄ medio,
 & causans animam & naturam
 & reliquas res mediante intelli-
 gentia. Et scientia quidem diui-
 na nō est sicut sciētia intelligibi-
 lis, neq̄ sicut scientia animalis,
 vel animæ, immo est supra sciē-
 tiam intelligentiæ, & scientiam
 animæ, quoniam est causans ip-
 sas. Et quidem virtus diuina est
 supra omnem virtutem intelli-
 gibilem, & animalē, & natura-
 lem: qm̄ est causa omni virtuti.
 Et intelligentia quidē est habēs
 ylcachim: qm̄ est esse & forma,
 & similiter aīa est habens ylc-
 achim, & natura est habens ylc-
 achim, & causæ quidem primæ
 non est ylcachim, qm̄ ipsa est tā-
 rū esse. Quod si dixerit aliquis
 necesse est q̄ ei sit ylcachim, di-
 cemus ylcachim, suum esse ei in
 finitū, & indiuiduū suū est boni-
 tas sua pura influens super intel-
 ligentias oēs bonitates, & super
 reliquas res mediante ea.

Propositio 10.

Omnis intelligentia ple-
 na est formis. Verū tamen

Amen ex intelligentiis sunt, quæ continent formas plus viles, & ex eis sunt, quæ continent formas minus vniuersales. Quod est, qm̄ forma, quæ sunt in intelligentiis secundis inferioribus per modum particularē, sunt in intelligentiis primis per modum vniuersalem: & formæ, quæ sunt in intelligentiis primis per modum vniuersalem, sunt in intelligentiis secundis per modum particularē. Et primis intelligentiis est virtus magna, quoniam sunt

B vehementioris vnitatis, quam intelligentiæ secundæ vniuersales inferiores, & in intelligentiis secundis inferioribus sunt virtutes debiles, qm̄ sunt minoris vnitatis & pluris multiplici-
C tatis. Quod est, quia intelligentiæ, quæ sunt propinque vni vero puro, sunt minoris quantitatis & maioris virtutis, & intelligentiæ, quæ sunt longinquiores ab ipso, sunt minoris quantitatis & debilio-
C ris virtutis. Et, quia intelligentiæ propinque vero primo sunt minoris quantitatis, accidit inde, qd formæ, quæ procedunt ex intelligentiis primis, procedant pro-

cessione vniuersali vnita. & nos quidem abbreviamus, & dicimus, qd formæ, quæ proueniunt ex intelligentiis primis, sunt debilioris processionis & vehementioris separationis. Quapropter fit, qd intelligentiæ secundæ proueniunt vltimos suos super vniuersalem formam, quæ est in intelligentiis vltimis, & diuidunt

eam & separant eam, qm̄ ipsæ D non possunt recipere illas formas per separationem & diuisionem secundum virtutem suam & certitudinem earum, nisi per modum, secundum quod possunt recipere eas, scilicet per separationem & diuisionem. Et similiter aliqua ex rebus non recipit, quod est supra eam, nisi per modum, secundum quod potest recipere ipsum, non per modum, secundum quod est res recepta.

Propositio. 11.

Omnis intelligentia intelligit res sempiternas, quæ E non destruuntur, neque cadunt sub tpe. Quod est, qm̄, si intelligentia est semper, quæ non mouetur, tunc ipsa est causa rebus sempiternis, quæ non destruuntur, nec permutantur, neque cadunt sub generatione & corruptione. Et intelligentia non est ita, nisi, quia intelligit rem per esse suum, & esse suum sempiternum est, & non corrumpitur. Cum ergo ita sit, dicimus, qd res destructibiles sunt ex corporeitate, scilicet ex causa corporea temporalis, non ex causa intelligibili æterna.

Propositio. 12.

Primorum omnium quædam sunt, in quibusdam per modum quo licet, vt sit vnum eorum in alio. Quod est, quia animi esse sunt & vita & intelligentia, & vita sunt esse, & intelligentia, & intelligentia sunt esse, & vita. Veruntamen esse, & vita in intelligentia sunt duæ intelligentiæ, & esse & intel-

De Causis

E intelligentia in vita sunt dug vite,
& intelligentia & vita in eē sunt
duo esse. Et illud quidem nō est
ita, nisi quia vnūquodq; primo
rum aut est cā, aut causatū: cau
satū ergo in cā est per modum
cāe, & cā in causato per modū
causati. Nos quidem abbrevia
mus & dicimus, q; res agens in
rem per modum cāe non est in
ea nisi per modum qui est causa
eius. Sicut sensus in aīali per mo
dum aīalem, & aīa in intelligen
tia per modum intelligibilem,
H & intelligentia in esse per modū
essentiale, & esse primum in in
telligentia per modum intelli
gibilem, & intelligentia in anima
per modū animale, & aīa in
sensu per modum sensibīlē. Re
deamus ergo & dicamus, q; sen
sus in aīa & intelligentia in cā
prima sunt per modos similes
& diuerfos, sicut ostendimus.

Propositio 13.

Omnis intelligentia intelli
git essentiam suam. Qd
est, quia intellectus & in
Itellectum sunt simul. Cū. n. intel
ligentia est intellectum & intel
ligens, tunc proculdubio videt
essentiam suam. Et qñ videt es
sentiam suam, scit & intelligit
per intelligentiā essentiā suā. Et
qñ scit essentiam suam, scit reli
quas res, quæ sunt sub ea, qm
sunt ex ea. Veruntamē ea sunt
per modum intelligibilem: ergo
intelligentia & res intellectæ sunt
vnum. Quod est, quia, si res in
tellectæ & intelligentia sunt v-

num, & intelligentia scit essen
tiam suam, tunc proculdubio,
qñ scit essentiam suam, scit reli
quas res: & qñ scit reliquas res,
scit essentiam suam: & qñ scit re
liquas res, tunc ipsa non scit eas,
nisi quia sunt intellectæ: ergo in
telligentia scit essentiam suā, &
scit res intellectas simul, sicut
ostendimus.

Propositio 14.

In omni anima res sensibiles
sunt per hoc, q; sunt exēplū
ei, & res intelligibiles in ea
sunt, quia scit eas, et nō facta est
L ita, nisi quia est expāsa inter res
intelligibiles, quæ non mouen
tur, & inter res sensibiles, quæ
mouētur. Et, quia anima sic est,
fit q; imprimat res corporeas.
Quapropter facta est causa cor
porum, & facta est causata ab in
telligentia, quæ fuit ante ipsam.
Res igitur, quæ imprimuntur
ab anima, sunt in anima per in
tentionem exempli, s. quia res
sensibiles exemplificantur secū
dum exemplum animæ, & res,
quæ cadunt supra animā, sunt
in anima per modum acquisi
M tum. Cum ergo hoc sit ita, redea
mus & dicamus, q; res sensibi
les omnes in anima sunt per mo
dum causæ suæ. propter quod
anima est sicut causa exempla
ris. Et intelligo per animam, vir
tutem agentem res sensibiles.
Veruntamen virtus efficiens in
anima non est materialis, & vir
tus in anima est spiritualis, &
virtus imprimens in rebus ha
ben-

Abentibus dimensiones, est sine dimensione corporea. Res autē intelligibiles in anima sunt per modum accidentalem, scilicet quia res intelligibiles unitæ sunt in anima per modum, qui multiplicatur, & res intelligibiles, quæ non mouentur, sunt in anima per modum motus. Iam ergo ostensum est, quod res intelligibiles & sensibiles sunt in anima: Veruntamen res sensibiles corporeæ motæ sunt in anima per modum animalem unitū, & spirituales res intelligibiles unitæ quiescentes sunt in anima per modum qui multiplicat motum.

Propositio 15.

Omnis sciens, qui scit essentiam suam, est rediens ad essentiam suam reductione completa. Quod est, quia scientia non est nisi actio intelligentis: cum ergo scit sciens suam essentiam, tunc redit per operationem suam intelligibilem ad essentiam suam. Et hoc non est ita, nisi quia sciens & scitū sunt res una, quoniam scientia scientis essentiam suam, est ex eo, & ad eum, quia est scitum. Quod est, quia propea quod scia est scia scientis, & sciens scit essentiam suam, est eius operatio rediens ad essentiam suam. ergo subiectum eius est rediens ad essentiam suam iterum. Et non significo per reductionem subiectum ad essentiam suam iterum, nisi quia est stans fixa per se, non indigens in sua fixatione & sua essentia realia regente ipsam: quoniam est substan-

tia simplex sufficiens sibi per se ipsam.

Propositio 16.

Omnēs virtutes, quibus non est finis, pendentes sunt per infinitum primum, quod est virtus virtutum: non quia ipse sint acquisitæ fixæ stantes in rebus, immo sunt virtus rebus entibus habentibus fixationem. Quod si aliquis dicat, quod ens primum causatum, scilicet intelligentia, est virtus, cui non est finis, dicimus, quod non est ens causatum virtus, immo est ei virtus quædam. Et virtus quidem eius non est facta infinita nisi inferius & non superius: quoniam ipsa non est virtus pura, quæ non est virtus, nisi quia virtus est, & est res, quæ non finit inferius, neque superius. Ens autem primum causatum habet finem, & virtus eius est finis, secundum quem remanet causa eius: ens autem primum creans est infinitum primum purum. Quod est, quia, si entibus fortibus non est finis nisi per suam acquisitionem ab infinito primo puro, propter quod sunt entia infinita, & si est ens primum ipsum quod ponit res, quibus non est finis, tunc ipsum proculdubio est supra infinitum. Ens autem primum creatum, scilicet intelligentia, ipsum non est finitum, immo dicitur, quod est infinitum, neque dicitur, quod est ipsummet, quod non est finitum. Ens ergo primum est mensura entium primorum

in

De Causis

G intelligibiliū, & entiū secundū sensibiliū, s. quia ipsum est, qđ oīa entia creauit, & mēsurauit ea mensura cōueniēti oī enti. Redeamus ergo & dicamus, qđ ens primū creās ē supra infinitū, sed ens sēm creatū ē infinitū. Et qđ ē inter ens primū creans, & ens sēm creatū, ē nō finitū. Et reliquæ bonitates simplices, sicut vita & lumen, & q̄ sunt eis similia, sunt causa rerū oīum habētū bonitates, s. qđ infinitū est a cā prima. Et causatū primū ē

H cā oīs vitæ, & sūt reliquæ bonitates descēdētes a cā prima sup creatū primū, in primis est intelligētia, deinde descēdūt supra reliqua cāta oīa itelligibilia, & corporea mediāte intelligētia.

Propositio 17.

Omnis virtus vnita plus est infinita q̄ virt⁹ multiplicata. Quod ē, quia infinitū primū, qđ ē itelligētia, ē ppinquū vni puro. Propter illud ergo factū est, qđ in oī virtute propinqua vni puro ē infinitas plus q̄ in virtute lōgiqua ab eo. Qđ ē, quia virtus, qñ incipit multiplicari, tūc destruit vnitas eius, & qñ destruit eius vnitas, destruit eius infinitas, & nō destruit infinitas ei⁹, nisi qñ diuiditur. & huius qđ ē signatio ē virt⁹ diuisa. Et qđ ipsa, quanto magis aggregat & vehementior fit, & efficit opatiōes mirabiles. Et quāto magis partiē & diuiditur, tāto plus minorat & debili-

rat, & efficit opatiōes viles. Iam igit manifestū ē, & planū, qđ virtus, quāto plus approximat vni puro & vero, fit vehemēti⁹ ei⁹ vnitas. & quāto vehemēti⁹ sit eius vnitas, ē infinitas in ea magis apparens & manifestior, & sunt operationes eius operationes magnæ, mirabiles, & nobiles

Propositio 18.

Res oēs hnt essētiā p ens primū. Et res viuz oēs sunt motæ p essētiā suā pp vitā primā. Et res itelligibiles oēs hnt scīam pp itelligētiā primā. Qđ ē, qđ, si oīs cā dat causato suo aliqd, tunc pculdubio ens primū dat causatis suis oīb⁹ eē. Sūt vita dat cātis suis motū, qđ vita ē pcessio pcedēs ex ente primo qđto sempiterno, & motus similiter primus. Et similiter itelligētia dat causatis suis scīam, quod est, quia omnis vera scīentia nō est nisi itelligētia, & itelligētia est primū scīs, quod ē primū influēs scīam su per reliqua entia. Redeamus ergo & dicamus, qđ ens primum quietum est causa causarum. & si primum ipsum dat esse omnibus, tunc ipsum dat eis per modum creationis. Vita autem prima dat eis, quæ sunt sub ea, vitam, & non per modum creationis, sed per modum formæ. Et similiter itelligētia non dat eis, quæ sunt sub ea, scīentiam & reliquis rebus per modum creationis, sed per modum formæ.

Pro-

A

Propositio 19.

EX intelligentiis est, quæ est intelligentia diuina: quoniam ipsa recipit ex bonitatibus primis, quæ procedunt ex causa prima per receptionem multâ. Et de eis est, quæ est intelligentia tñ: quoniam non recipit ex bonitatibus primis nisi mediante intelligentia. Et ex animabus est, quæ est aia intelligibilis: quoniam ipsa est pendens per intelligentiam. Et ex eis est, quæ est anima tñ. Et ex corporibus naturalibus est, cui inest aia regens ipm, & faciēs directionē super ipsum. Et de eis sunt, quæ sunt corpora naturalia tñ, quib⁹ non ē aia. Et hoc non fit ita, nisi quoniam ipsa non est intelligibilis tota, neq; aialis tota, neq; corporea tota, nec depēdet per eam, quæ est supra eam, scilicet quia non ois intelligentia pēdet per bonitates eā primæ, nisi quæ ē ex ea cōpleta, et itegra. Ipsa. n. pōt recipere bonitates descēdētes ex cā prima, & pendere per eas, vt vehemēs fiat eius vnitas. Et sicut iterū non ois aia pendet per intelligentiā, nisi quæ est eis cōpleta & itegra, & vehementius similis cū intelligentia per hoc, quod pendet per intelligentiā, & est intelligentia completa. Similiter non omne corpus naturale habet animam, nisi quod est ex eis cōpletum & integrum quasi sit rationale, & sū hanc formam sunt reliqui ordines intellectuales.

Propositio 20.

D

CAUSA prima regit res creatas omnes, præter quod com misceatur cū eis. Quod est, quia regimen non debilitat vnitatē eius exaltatam super oē esse, neq; destruit eam, neq; prohibet eam essentia vnitatis eius seiuncta a rebus, quin regat eas. Quod est, quia causa prima est fixa stans cum vnitatis sua pura semper, & ipsa regit res creatas omnes, & influit super eas virtutem vitæ, & bonitates sū modum virtutis earum receptibiliū, & possibilitatem earum. Prima. n. bonitas influit bonitates supra res omnes influxione vna. Veruntū vnaquæq; rerum recipit ex illa influxione secundum modum suæ virtutis, & sui esse. Et bonitas prima influit bonitates super res omnes per modum vnum, quia non est bonitas nisi per suum esse, & suum ens, & suam virtutem, siquidē bonitas, & virtus, & ens, sunt res vna. Si ergo ens primum & bonitas sunt res vna, sic & ipm influit bonitates super res influxione communi, & diuersificatur bonitates & dona ex cōcursu recipientis. Quod est, quia recipientia bonitates non recipiunt æqualiter, immo quædā eorum recipiūt plus, quædam vero minus. Et hoc quidem est, propter magnitudinem suæ largitatis. Redeamus ergo & dicamus, quod inter omne agens, quod agit per essentiam suam, & intra se. Extra ord. Arist. EE cū

De Causis

Gatum suum, nō est continuator, neq; res aliqua media, & nō est continuatio inter agens & factum, nisi sit additio super. esse: etenim qm̄ agens & factum est per instrumentum, non facit p esse suum, & fiunt composita. Quapropter recipiens recipit per continuationē inter ipsum, & factorem suum, & est tunc agens seicūctum a facto suo. Agēs vero, inter quod & factum suū non est continuatio penitus, est agens verum, & regens, faciens

H res per finē decoris, post quod non est possibile, vt sit decus aliud, & regit factum suum per vltimum regiminis, quod est, quia regit res per modum, per quem agit, & non nisi per ens suum. ergo ens eius iterum erit regimen eius. Quapropter fit, q; regit & agit per vltimum decoris, & regimen, in quo non est diuersitas, neque tortuositas, & non diuersificant operatiōes, & regimen propter cās primas, nisi si propter meritum recipientis.

Propositio 11.

Primum est diues per seipsum, & est diues magis. Et significatio eius est vnitas eius, non qā vnitas eius sit sparsa in ipso, immo est vnitas eius pura: quoniam est infinitæ simplicitatis simplex. Si autem aliquis vult scire, q; causa prima ē diues, proiciat mētem suam super res compositas, & inquireat de eis inquisitione perscrutata: inueniet .n. compositum omne

diminutum, indigens aut alio, aut rebus, ex quibus componitur. Res autem simplex, quæ est bonitas, est vna, & vnitas eius est bonitas, & bonitas est res vna. Illa ergo res est diues magis, quæ influit, & non fit influxio super ipsam per aliquem motorem. Reliquæ autem res intelligibiles aut corporeæ corruptæ sunt, nō diuites p seipsas, immo indigent vno vero influēte super eas bonitates & omnes gratias.

Propositio 12.

Causa prima est super omne nomen, quo nominat, quoniam, non pertinet ei diminutio, neq; complementū solum: quoniam diminutū est non completum, & non potest efficere operationem completā, quoniam est diminutum. Et cōpletum apud nos, quāuis sit sufficiens per seipsum, tamen non potest creare aliquid aliud, neq; influere aliquid aliud a seipso omnino. Si ergo hoc ita est apud nos, dicimus q; primum nō est diminutum, neq; completum tantum, sed est supra completū. Quoniam creās est res, & influens bonitates super eas influxio ne cōpleta, qm̄ est bonitas, cui non est finis, neq; dimensiones. Bonitas ergo prima implet oīa secula bonitatibus. Verūtū oē seculū nō recipit de ista bonitate nisi fm̄ modū suæ potētiz. Iā ergo oīsum & manifestum, q; cā prima est super oē nomen, quo nominatur, & superior, & altior

Pro-

Propositio 13.

Omnis intelligentia diuina scit res per hoc, quod ipsa est intelligentia, & regit eas per hoc, quod est diuina. Quod est, quia proprietates intelligentiæ sunt scientia, & non est eius complementum & integritas, nisi ut sit sciens. Regens ergo est Deus benedictus & sublimis, quoniam ipse replet res bonitatibus: & in intelligentia est primum causatum; & est plus similis Deo sublimi, & propter illud regit res, quæ sub ea sunt. Et sicut Deus benedictus & ex celsus influit bonitates super res, similiter intelligentia influit scientiam super res, quæ sunt sub ea. Veruntamen, quævis intelligentia regat res, quæ sunt sub ea, tamen Deus benedictus & ex celsus præcedit intelligentiam per regimen; & regit res regimine sublimioris ordinis & altioris, quæ sit regimen intelligentiæ, quod est illud, quod dat intelligentiæ regimen. Et significatio illius est; quod res, quæ recipiunt regimen intelligentiæ, recipiunt regimen creatoris intelligentiæ. Quod est, quia non refugit regimen eius aliqua ex rebus omnino, quoniam vult ut faciat recipere bonitatem suam simul omnes res, quod est, quia non est quod omnis res, quæ desiderat recipere eam, & res omnes desiderant bonitatem ex primo, & desiderant recipere ipsum desiderio multo, & in illo non est qui dubitet.

Propositio 14.

Causa prima existit in omnibus rebus secundum unam dispositionem: sed res omnes non existunt in causa prima secundum unam dispositionem. Quod est, quia, quævis causa prima existat in rebus omnibus, tamen unaquæque res recipit eam secundum suæ potentie modum, quod est, quia ex rebus sunt, quæ recipiunt unita receptione causæ primæ, & ex eis sunt, quæ recipiunt eam receptione multiplicata: & ex eis sunt, quæ recipiunt eam receptione æterna; & ex eis sunt, quæ recipiunt eam receptione temporali: & ex eis sunt, quæ recipiunt eam receptione spiritali: & ex eis sunt, quæ recipiunt eam receptione corporali. Et diuersitas quidem receptionis non fit a causa prima, sed propter recipiens. Quod est, quia recipiens diuersificatur. Propter illud ergo & susceptum diuersificatur. Influens vero existens unum non diuersum, influit super omnes res omnes bonitates æqualiter. Bonitas namque influit super omnes res ex causa prima æqualiter. Res igitur sunt causa diuersitatis in fluxione super omnes res, proculdubio ergo non inveniuntur omnes res in prima causa per modum unum. Ita ergo omnium est, quod causa prima inuenitur in omnibus rebus per modum unum, & non inveniuntur in ea omnes res per modum unum. Ergo secundum modum propinquitatis causæ primæ, & secundum modum, quo res reci-

EE ñ pere

Propositio. 27.

Omnis substantia destructibilis non sempiterna, aut est composita, aut est delata super aliam rem. quod est, quia substantia aut est indigens rebus, ex quibus est, & est composita ex eis, aut est indigens fixatione sua & essentia sua deferente. Cum ergo separatur deferens causa, corrumpitur & destruitur, quod si substantia non est composita, tunc est simplex, & est semper, nec destruitur nec corrumpitur omnino.

Propositio. 28.

Omnis substantia stans per essentiam suam est simplex nec diuiditur. Quod si dixerit aliquis possibile est ut diuidatur, dicemus, quod si possibile est ut substantia stans per se diuidatur, & est ipsa simplex: possibile est ut essentia partis eius sit per essentiam suam iterum, sicut essentia totius. si ergo possibile est illud, redit pars super seipsam, & omnis pars eius est rediens super seipsam, sicut est rediens totum super essentiam suam: & hoc est impossibile. Si ergo impossibile est hoc substantia stans per seipsam esse substantia indiuidua & est simplex, si. n. non est simplex, sed composita, pars eius est melior parte, & pars illius vilior parte: quare res melior, est ex re viliori, et res vilior ex re meliore, quoniam est omnis pars eius seiuncta ab omni parte eius: quare vniuersitas eius non est sufficiens per seip-

sam, cum indigeat partibus suis, & ex quibus componitur: & hoc quod non est de natura rei simplicis, immo de natura substantiarum compositarum. Iam ergo constat, quod omnis substantia stans per essentiam est simplex, & non diuiditur: quoniam non recipit compositionem, vel diuisionem, nec corruptionem, nec destructionem, sicut ostendimus.

Propositio. 29.

Omnis substantia simplex est stans per seipsam, scilicet per essentiam suam. Quod est, quia, creata sine tempore, & est in substantialitate sua superior substantiis temporalibus. Et significatio illius est, quia non est generata ex aliquo, quoniam est stans per essentiam suam, & substantia generata ex aliquo sunt substantia corporales et compositae cadentes sub corruptione & generatione. Iam ergo manifestum, quod omnis substantia stans per essentiam suam, non est in tempore, quia est altior et superior tempore & rebus temporalibus.

Propositio. 30.

Omnis substantia creata in tempore aut est semper in tempore, & tempus non superfluit ab ea, quoniam est creata, & tempus aequaliter: aut superfluit super tempus, & tempus superfluit ab ea, quia est creata in quibusdam horis temporis. Quod est, quia si creata sequuntur se adinuicem, & substantia superior rem non sequitur nisi substantia inferior

- E** inferior ei similis: non substantia dissimilis: substantia. n. similes substantia superiori, & sunt substantia creatæ, à quibus non superfluit tempus, sunt substantia, quæ non assimilantur substantiis sempiternis, & substantia sunt abscissæ à tēpore, causatæ i quibusdā horis temporis. Nō est ergo possibile, vt continuentur substantia causatæ in quibusdā horis temporis cū substantiis sempiternis, qm̄ non assimilantur eis omnino. Substantia igitur sempiternæ in tēpore sunt illæ, quæ continuantur cum substantiis sempiternis, & sunt mediz inter substantias fixas, & inter substantias secundas in tempore. Et non est possibile, vt substantias sempiternas, quæ sunt supra tempus, sequantur substantia creatæ in tempore, nisi mediantibus substantiis temporalibus sempiternis in tempore: & istæ quidem substantia nō sunt factæ mediz, nisi quia ipsæ communicant substantiis sublimioribus in permanētia, & communicant substantiis temporalibus abscissis in tempore per generationē. Ipsæ. n. quamvis sint sempiternæ, tamen permanentia earum est per generationē & motum, & substantia sempiternæ cum tempore sunt similes substantiis sempiternis, quæ sunt supra tēpus per durabilitatē, et nō assimilantur eis in motu, vel generatione, Substantia autem factæ in tempore non assimilantur substantiis sempiternis, quæ sunt supra tempus per aliquem modum vel motum. si ergo non assimilantur eis, tunc non possunt acquirere eas, neq; tangere eas. Necessariæ ergo sunt substantia sempiternæ, quæ tangunt substantias sempiternas, quæ sunt supra tempus, & erunt tangentes substantias, quæ sunt in tempore scilicet sub generatione, & corruptione. Ergo aggregabuntur per motum suum inter substantias sempiternas, q̄ sunt supra tēpus, & aggregabilitatem suam inter substantias, quæ sunt supra tempus, & inter substantias, quæ sunt sub tempore, s. quæ sunt cadentes sub generatione & corruptione. Et aggregabuntur inter substantias bonas & inter substantias viles, non priuentur substantia viles substantiis bonis, & priuetur cum bonitate & omni cōmunitate, & non sit eis remanētia neq; fixio. Iam ergo ostēsum est, qd durabilitatis duæ sunt species: quarum vna est æterna, & altera est temporalis: verumtamē vna duarum durabilitatum est stans quieta, & altera mouetur, et vna earum aggregatur cōpositioni finali, & operationes eius omnes sunt simul, neq; quedam earum est ante quandam; & altera est currens & extensa: quedam operationes eius sunt ante quasdam, & vnitas vnus earum est per essentiam suam; & vnitas alterius est per partes suas, quarū vna est seiuncta suæ compari

A compari per modum primum & postremum. Iam ergo manifestum est, q̄ substantiarū quædam sunt sempiternæ, & sunt supra tēp⁹, et ex eis sunt, quæ sunt sempiternę æquales tempori, et tēpus non superfluit ab eis, et ex eis sunt, quæ sunt abscissæ à tpe, & tempus superfluit eis ex superiori earum & ipsarum inferiori, s. ex principio earum vsq; in finem & ipsarum extremum: & sunt substantiæ cadentes sub generatione & corruptione.

B *Propositio. 31.*

Inter rem, cuius substantia & actio sunt in momento æternitatis, & iter rem cuius substantia & actio sunt in momento tēporis existens, est medium, & est illud, cuius substantia est ex momento æternitatis, & operatio ex momento temporis. Qd̄ est, quia res, cuius substantia cadit sub tempore, scilicet, quia tēpus cōtinet eam, est in omnibus dispositionibus suis cadens sub tempore: quare & eius operatio cadit sub tēpore, qm̄ eius essentia est in tempore, qm̄, qn̄ substantia rei cadit sub tēpore, proculdubio & eius actio sub tempore cadit. Res autem cadens sub tpe in omnibus dispositionibus suis iuncta est à re cadente sub æternitate in oībus dispositionibus suis. continuatio. n. nō est nisi in rebus similibus. Necesse ē ergo, vt sit res aliqua, quæ sit res tercia media iter vtriusq; cuius substantia cadat sub æternitate & ip

sus actio cadat sub tpe. Impossibile namq; est, vt sit res, cui⁹ substantia cadat sub tēpore, & eius actio sub æternitate, sic. n. actio eius melior esset ipsius substantia: hoc autem impossibile est. Manifestū igitur est, q̄ inter res cadentes sub tempore cum suis actionibus & substantiis, et inter res, quarum substantiæ & actiones sunt cadentes sub momento æternitatis, sunt res cadentes sub æternitate per substantias suas, & cadētes sub tempore per operationes suas, sicut ostendimus. **E**

Propositio. 32.

Omnis substantia cadēs in quibusdam dispositionibus suis sub æternitate, & in quibusdam dispositionibus suis sub tempore, est ens & generatio simul. Qd̄ est, quia oīs res cadens sub æternitate est ens vere, et omnis res cadēs sub tempore est generatio vere. Si ergo ita est, tunc res vna cadens sub æternitate et tempore est ens, & generatio nō per modum vnum, sed per modum & modum. Iam ergo manifestum ex hoc, quod dixim⁹, q̄ omne generatum cadens per substantiam suam sub tempore, est habens substantiam dependētem per esse purum, quod est causa durabilitatis, & cā rerum sempiternarum, & omnium destructibilium. Necessarium est autem vnum faciēs adipisci vnitates, et ipsum non adipiscatur, sed reliquę vnitates omnes sunt acquisitę. Et illius quidē significatio

De causis Libellus.

Quatio est hoc quod dico, si inuenitur vnum faciens acquirere non acquisitum, & aliud acquirere faciens acquisitum, tunc quæ differentia est inter ipsum & primum acquirere faciens. nō. n. potest facere vel esse, quin aut sit simile ei i omnibus dispositionibus suis: aut sit inter vtraque differentia. Si ergo est similis ei in omnibus dispositionibus suis, tunc vnum eorū nō est primum, & alterum fm: & si vnū eorum nō est simile alteri in omnibus dispositionibus suis, tunc proculdubio vnum eorum est primum, & alterum fm. Illud ergo, in quo est vnitas fixa nō dependens ex aliquo, est vnum primum verū, sicut ostendimus:

& illud, in quo est vnitas inuenta ex alio inuenta, est præter vnū primum verum. Si ergo est ex alio, est ex vno primo vero acquisita vnitas. Prouenit ergo inde, vt vni prīo vero sit vnitas, et iterum reliquis vnīs. et non sit vnitas nisi per vnum primum verum, quod est causa vnitatis. Itā ergo manifestum est et planum, quod omnis vnitas post vnum verum est acquisita & causata: verumtamen vnum verum primum est causans vnitates, faciens acquirere, nō acquisitum, sicut ostendimus.

Libelli de Causis finis.

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

A A B B C C D D E E.

Omnes Quaterni, E E Duernio.

Venetijs apud hæredes Lucæ antonij Iunioris.
Anno Domini M D LXII.

